

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

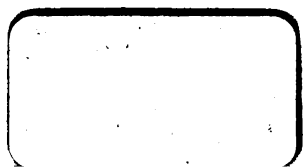
Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

3 3433 06660892 2

Danskeren,

et

Ugeblad,

1456
samlet og udgivet

af

Nik. Fred. Sen. Grundtvig.

Fjerde Aargang.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Dvigt, Bog- og Bodestrykker.

1851.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
284497A
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1926 L

God end vi har strevet,
God end vi har talt,
God Dansk har fordrevet
For Dansten er galt!

Nytaarsmorgen.

Indhold.

(Stjernen betegner Rimene.)

	Side
Folket, Folke-Kirken og Folke-Troen i Danmark	1, 35.
*Danste Ryttaars-Bers	17.
*Carlo Dalgas	33.
*Til min Datter-Datter Elisabeth	40.
Folkens Beroligelse	54.
*Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid	65.
Tale for Troes-Frihed i Folke-Tinget	68.
*Til Danehæren	81.
Æbenkab og Uæbenksom i Danmark	82.
*Seiren og Freden	97.
Folke-Tinget og Troes-Friheden i Danmark	99.
Den Danske Ende paa den Iydske Krig	113.
Krigshæren, Rigsdagen og Krigsstanden i Danmark	121.
*Elisabeth Christine Margaretha Grundtvig	129.
Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark	131, 309.
*Hjerne-Skald i Danmark	145.
Dansten, Jafods-Ketten og Dannelsen i Danmark	161.
*Lovsang for de Danstes Seier i Kampen for Fædernelandet	177.
*Befromst i Hjemmet til de danske Krigskarle	179.

	Side
Bigtigheden af Jyskeb. Slaget og Beretningen derom....	181.
Hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder:	
Jylland	193.
*Skaldelivet i Danmark	225, 257, 513, 582.
Den danske Sømagt og Aprilsdagene.....	241.
Dansk Oplysning	273, 305, 337, 369, 529.
*Sigrid og Ottar	289.
April 1801 og April 1851.....	296.
Narcissus i Berlings. Kvissen.....	302.
Clara Raphael	321.
*De danske og de tyske Aiser.....	331.
Planen til det danske Monarkies Ordning.....	353.
Provindsen Danmark	383.
*Dansk Grundlovs. Sang	385.
*Pilsen til Norge	386.
København og Tanberg. Noen paa Ringerige	388, 401.
*Egers. Gilbet i England.....	417.
*Eysfover. Dagen iaar	424.
Stridshammeren og Guldtavlen i Sønder. Jylland	447.
Er et dansk Ministerium umueligt i Danmark?	449.
Abent Brev til Professor H. R. Petersen.....	465.
*Ottar Blank i Norge.....	474.
Holle. Festen ved Leire	483.
*Danmarks Friis	497.
*Daneherrens Sjensomst	505.
*Nigsdagen 1848	510.
*Til Danmarks Eysalf	545.
*Barfeligilbet	556.
*Frugthandlerken	559.
De store Klober og de smaa Renneffer	561.
*Himmelstormen og Ordets Magt.....	570.

	Sider
*Bættevarslet i Danmark.....	577.
Kennelse-Livet i Danmark.....	593, 609, 657.
*Diebliffet og Skjaden.....	625.
Til „Danstrens“ Læseverden.....	629.
„Besøget“ af Clara Raphael.....	641.
Folket og Folke-Tinget i Danmark.....	652.
*Yduna.....	673.
Folketinget og den motiverede Dagsorden.....	679.
*Sønder-Jyllands Frits.....	689.
*Den danske Havsfrue.....	691.
*Spd: Sælland 1851.....	695.
Danmarks Fare og Danmarks Frelse.....	705.
Arde-Retten til Danmarks Rige.....	721.
Mormonerne og Holsten-Gottorperne.....	737.
Kjøbing-Havn som Frihavn.....	746.
*Den tappre Landsoldat.....	753.
*Efteraars-Livet i Danmark.....	756.
Vi har jo et klassisk Ministerium.....	766.
Danmarks Riges Stilling og Udfigter i Christ-Naaned 1851.....	769, 785, 801.
*Modersmaalet i Danmark.....	799.
*Til „Danstrens“ Læseverden i Juleugen 1851.....	817.

•

6

1911

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

7

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Lørdagen d. 4. Januar. Nr. 1.

Folket, Folkekirken og Folke-Troen i Danmark.

I.

Jeg behøver vel ikke at sige „Danskere“ Læsere og Læserinder, at det er Lov-Forslaget om borgerlig Troes-Frihed, der med en vis Nødvendighed fører Tanken hen til det danske Folks kirkelige Stilling, thi derom præter jo nu ikke blot Præster og Professorer, men alle Blade, og Berlings-Avisen admærker sig især ved sine opbyggelige Skrifte-Taler, først og sidst for min lovsatte Ven, Etatsraad Spandet, der har gjort det frygtelige Forslag, men dog ogsaa for „Danskere“ Udgiver, der lige fra Begyndelsen har understøttet det. Hvad derhos godt kan behøves, er med Rolighed og en vis Grundighed at betragte denne vistnok meget vigtige og meget folkelige Sag, thi det meste, man hører og læser derom, er saabenbar, baade i dansk og svensk Forstand, meget uroligt, og Grundighed kan jeg ikke engang finde Spor

af i den offpeligge Bog om „Grundlovens Bestemmelser“ eller i den meget mere „geistlige“ end „aandelige“ Skrivelse til den danske Rigsdag, saa det er vist en god Sierning jeg prøver paa, naar jeg stræber at indlede en rolig og grundig Betragtning af Kirke-Sagen, og om det vil lykkes, maa jo komme an paa en Prøve.

Da jeg gierne begynder alt hvad der angaaer de kirkelige Forhold med ham, som jeg for Alvor kalder „Vorherre“, saa vil jeg ogsaa her begynde med hans berømte Ord „Sabbaten er gjort for Menneskets Skyld, og ikke Mennesket for Sabbatens“, thi har han Ret deri, da har jeg aabenbar ogsaa Ret i, at Kirken er til for Folkets Skyld og ikke Folket for Kirkens, og at hvad der ovenikøbet kalder sig selv Folke-Kirke kan aldrig uden klar Selv-Modsigelse paastaae den allermindeste borgerlige Ret enten over Folket eller ligeoverfor det. Nu har imidlertid Noget, der kaldte sig „Kirken“ efter ganske andre Grundsætninger end „Vorherres“ forlangt Evangs-Ret over det danske Folk, og Kongerne, ligesaa Raad den Hellige til Christian den Ottende, har giennem et Lidrum af hele otte-hundrede Aar i større eller mindre Grad indrømmet Kirken, først den saakaldte „katholske“ og siden den saakaldte „lutheriske“ Kirke, en saadan Evangs-Ret over det danske Folk, saa ingen af dem maatte engang

blive Mand og Kone uden Kirken gav sin Tilladelse dertil, intet Barn maatte fødes til Verden uden at føres til Kirken for det endnu vidste Forskiel paa Høire og Venstre, og der blive døbt paa en vis Tro, og tilsidst maatte intet Menneſte blive voksen uden for Lughuset, naar de ikke vilde gaae til Lærning hos Præsten, lade sig overhøre af ham i Kirkens Lærdomme, og selv, enten de troede meget eller lidt, høitidelig forſikre, at de troede alt hvad Præsten forlangde, de ſkulde ſige „Ja“ til.

See, denne Kirkens verdslige Evangs-Ret over det danſke Folk, ſom altid har været en ſtor, ligesaavel uchristelig ſom umenneſkelig Uret, denne Evangs-Ret er det, Danmarks Riges Grundlov fra ifjor udtryffeligt har ophævet, ved den Beſtemmelse (§ 84), at Ingen kan paa Grund af ſin Troesbekiendelse berøves Afgang til den fulde Nydelse af borgerlige og politiſke Rettigheder, og om aldrig for andet, ſaa maatte det danſke Folk derfor være den danſke Kong Frederik den Syvende og det med ham grundlovgivende Folkeraad megen Tak ſkyldig, da derved jo ingen berøves men alle gives Frihed til ſelv at raade for deres kirkelige Forhold, ſom en Sag mellem Gud og dem, der ikke kommer den verdslige Dyrighed eller nogen af ens Medborgere ved, da vi i den Hens

seende kun, som Medmennesker, har Lov og Kald til, om vi kan, at raade, oplyse og trøste hverandre.

Saa længe imidlertid denne borgerlige Frihed for at lyve os selv og Borherre paa, og Frihed til at sige vor Hjertens-Mening om Gud og Ewighed, som intet Menneske har seet eller kan begribe, og maa, efter Sandheds Grund-Lov, ikke sige, han tror andet om end hvad han virkelig tror i sit Hjerte, saalænge, siger jeg, denne borgerlige Frihed kun staaer i Grundloven, saalænge har vi den ikke i det virkelige, daglige Liv, thi saalænge bliver Præsterne ved at indberette, hvem der i deres Sogne ikke vil lade sig vie, eller ikke lade deres Børn døbe, eller hvem der er blevet atten Aar gammel uden at være konfirmeret. Dette er vist nok en Grundfeil, thi da alle Embedsmænd skal holde Grundloven, saa burde alle de gamle Lovbud om ved borgerlige Spørgsmaal at holde Bog med Folk om, hvilken Tro de betiender sig til og hvilke Kirke-Slikke, de følge, anses for ophævede, og man maatte aabenbar langt hellere paa denne Maade ladt Kirke-Sagen lidt uordenlig jævne sig selv end ved at give nye Love derom reise al den Riv og Splid, som, efter en aandelig Trældom med ottehundrede Aars Hævd, nødvendig maatte ledsage en pludselig Omstabelse af det borgerlige Selskabs Forhold til Kirken. Det er imidlertid ikke Rigs-

dagen eller Aagen paa den, men Geistligheden og Ministrene, der har forhindret Sagen fra at jævne sig saavidt mueligt i Stilhed, thi det er Geistligheden, som har paastaet, at de gamle Lovbud og den gamle Lovbrev vedblev at være i Kraft, til de udtrykkelig ophævedes, og Ministrene har paa mange Maader givet dem Nædbold, som om den saakaldte Folke-Kirke efter den gamle Stats-Kirke havde arvet en vis Lovbrev-Ket over det danske Folk, der ved et mindeligt Forlig, om end uden Erstatning, maatte afløses:

Herhen hører Bevillingerne til at indgaae blandede Egteskaber, og Ministeriets Lov-Forslag desangaaende, og hertil hører Kravet paa et saakaldt Synode eller en Kirke-Forsamling, der skulde have en vel ubestemt men dog nødvendig Indflydelse paa det danske Folks Stilling til Præsterne og hvad man kalder „Kirken“, og kun for at gjøre Ende paa alt dette Kvæleri, ved en baade efter Folke-Ketten og Grundloven klar Sag, gjorde den ligesaa christelige som folkelige Lovlydige sit Forslag til den Lov om borgerlig Erøsfrihed, der nu over hele Landet abraabes for et Angreb paa Folke-Kirken med alt hvad der er det danske Folk helligt og ærdværdigt.

Hvor alvorlig derfor end Sagen i sig selv er, saa har dog Maaden, hvorpaa den tages, baade af Geistligheden og mange andre, noget saa uhyre latterligt ved

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
284497A
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1926 L

Skad end vi har frevet,
Skad end vi har talt,
Skad Danst har fordrevet
For Dansten er galt!

Nytaarsmorgen.

Indhold.

(Stjernen betegner Rimene.)

	Side
Folket, Folke-Kirken og Folke-Troen i Danmark	1, 35.
*Danste Ryttaars-Bers	17.
*Carlo Dalgas	33.
*Til min Datter-Datter Elisabeth	40.
Folkens Beroligelse	54.
*Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid	65.
Tale for Troes-Frihed i Folke-Lthinget	68.
*Til Danehæren	81.
Bedenskab og Gæstfærdighed i Danmark	82.
*Seiren og Freden	97.
Folke-Lthinget og Troes-Friheden i Danmark	99.
Den danske Ende paa den sydske Krig	113.
Krigshæren, Rigsdagen og Krigshanden i Danmark	121.
*Elisabeth Christine Margaretha Grundtvig	129.
Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark	131, 309.
*Hjørne-Skjald i Danmark	145.
Dansten, Indføds-Retten og Dannelsen i Danmark	161.
*Lovsang for de Danstes Seier i Kampen for Fædernelandet	177.
*Befromst i hjemmet til de danske Krigskarle	179.

	Side
Bigtigheden af Jyskeb. Slaget og Beretningen derom . . .	181.
Hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder- Jylland	193.
*Skaldetivet i Danmark	225, 257, 518, 582.
Den danske Sømagt og Aprilsdagene	241.
Dansk Oplysning	273, 305, 337, 369, 529.
*Sigrid og Ottar	289.
April 1801 og April 1851	296.
Narcisus i Berlings, Wissen	302.
Clara Raphael	321.
*De danske og de tyske Alfer	331.
Planen til det danske Monarkies Ordning	353.
Provindsen Danmark	353.
*Dansk Grundlovs-Sang	385.
*Pilsen til Norge	386.
København og Tanberg, Moen paa Ringerige	388, 401.
*Egers-Gildet i England	417.
*Syvøver, Dagen iaar	424.
Stridshammeren og Guldstavlen i Sønder-Jylland	447.
Er et dansk Ministerium umueligt i Danmark?	449.
Kabent Brev til Professor R. R. Petersen	465.
*Ottar Blant i Norge	474.
Folle-Festen ved Leire	483.
*Danmarks Priis	487.
*Daneherrens Hjemsomst	505.
*Rigsdagen 1848	510.
*Til Danmarks Lysalf	545.
*Barfeligildet	556.
*Frugthandlerken	559.
De store Klober og de smaa Menneker	561.
*Himmelstormen og Ordets Magt	570.

	Ind:
*Bættevarslet i Danmark.....	577.
Kennefle-Livet i Danmark.....	583, 609, 657.
*Dieblillet og Skjalden.....	625.
Til „Danstterens“ Læseverden.....	629.
„Besøget“ af Clara Raphael.....	641.
Folket og Folke-Lthinget i Danmark.....	652.
*Jbunna.....	673.
Folkethinget og den modtberede Dagsorden.....	679.
*Sønder-Islands Frits.....	689.
*Den danske Havfrue.....	691.
*Eg: Sælland 1851.....	695.
Danmarks Fare og Danmarks Frelse.....	705.
Arve-Retten til Danmarks Rige.....	721.
Mormonerne og Holsten-Gottorperne.....	737.
Risbing-Bavn som Frihavn.....	746.
*Den tappre Landsoldat.....	753.
*Efteraars-Livet i Danmark.....	756.
Vi har jo et klassisk Ministerium.....	766.
Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ-Naaend 1851.....	769, 785, 801.
*Mordersmaalet i Danmark.....	799.
*Til „Danstterens“ Læseverden i Juleugen 1851.....	817.

[The page contains extremely faint and illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is too light to transcribe accurately.]

Danstereu.

1851.

4. Hargang. Eversdagen d. 4. Januar. Nr. 1.

Folket, Folke, Kirken og Folke-Troen i Danmark.

I.

Jeg behøver vel ikke at sige „Danstereus“ Læsere og Læserinder, at det er Lov-Forslaget om borgerlig Troes-Frihed, der med en vis Robvendighed fører Tanken hen til det danske Folks kirkelige Stilling, thi derom præter jo nu ikke blot Præster og Professorer, men alle Blade, og Berlings-Avisen admærker sig især ved sine opbyggelige Skrifte-Taler, først og sidst for min lovsatte Ben, Etatsraad Spandet, der har gjort det frygtelige Forslag, men dog ogsaa for „Danstereus“ Udgiver, der lige fra Begyndelsen har understøttet det. Hvad derhos godt kan behøves, er med Rolighed og en vis Grundighed at betragte denne vistnok meget vigtige og meget folkelige Sag, thi det meste, man hører og læser derom, er aabenbar, baade i dansk og svensk Forstand, meget uroligt, og Grundighed kan jeg ikke engang finde Spor

af i den bispelige Bog om „Grundlovens Bestemmelser“ eller i den meget mere „geistlige“ end „aandelige“ Skrivelse til den danske Rigsdag, saa det er vist en god Sierning jeg prøver paa, naar jeg stræber at indlede en rolig og grundig Betragtning af Kirke-Sagen, og om det vil lykkes, maa jo komme an paa en Prøve.

Da jeg gierne begynder alt hvad der angaaer de kirkelige Forhold med ham, som jeg for Alvor kalder „Vorherre“, saa vil jeg ogsaa her begynde med hans berømte Ord „Sabbaten er gjort for Menneskets Skyld, og ikke Mennesket for Sabbatens“, thi har han Ret deri, da har jeg aabenbar ogsaa Ret i, at Kirken er til for Folkets Skyld og ikke Folket for Kirkens, og at hvad der oveniøbet kalder sig selv Folke-Kirke kan aldrig uden klar Selv-Nodsigelse paastaae den allermindeste borgerlige Ret enten over Folket eller ligeoverfor det. Nu har imidlertid Noget, der kaldte sig „Kirken“ efter ganske andre Grundsætninger end „Vorherres“ forlangt Evangs-Ret over det danske Folk, og Kongerne, ligesaa Knud den Hellige til Christian den Ottende, har giennem et Edsrum af hele otte-hundrede Aar i større eller mindre Grad indrømmet Kirken, først den saakaldte „katholske“ og siden den saakaldte „lutherske“ Kirke, en saadan Evangs-Ret over det danske Folk, saa ingen af dem maatte engang

blive Mand og Kone uden Kirken gav sin Tilladelse dertil, intet Barn maatte fødes til Verden uden at føres til Kirken for det endnu vidste Forskiel paa Høire og Venstre, og der blive døbt paa en vis Trø, og tilsidst maatte intet Menneske blive voksen uden for Lughuset, naar de ikke vilde gaae til Læsning hos Præsten, lade sig overhøre af ham i Kirkens Lærdomme, og selv, enten de troede meget eller lidt, høitdelig forfikkre, at de troede alt hvad Præsten forlangde, de skulde sige „Ja“ til.

Se, denne Kirkens verdslige Evangs-Ret over det danske Folk, som altid har været en stor, ligesaavel uchristelig som umenneskelig Uret, denne Evangs-Ret er det, Danmarks Riges Grundlov fra ifjor udtrykkelig har ophævet, ved den Bestemmelse (§ 84), at Ingen kan paa Grund af sin Troesbeliendelse berøves Afgang til den fulde Nydelse af borgerlige og politiske Rettigheder, og om aldrig for andet, saa maatte det danske Folk derfor være den danske Kong Frederik den Syvende og det med ham grundlovgivende. Folkeraad megen Tak skyldig, da derved jo ingen berøves men alle gives Frihed til selv at raade for deres kirkelige Forhold, som en Sag mellem Gud og dem, der ikke kommer den verdslige Dyrighed eller nogen af ens Medborgere ved, da vi i den Hens

føende kun, som Medmennesker, har Lov og Rald til, om, vi kan, at raade, oplyse og troste hverandre.

Saa længe imidlertid denne borgerlige Frihed for at lyve os selv og Borherre paa, og Frihed til at sige vor Hjertens-Mening om Gud og Evighed, som intet Menneske har seet eller kan begribe, og maa, efter Sandheds Grund-Lov, ikke sige, han tror andet om end hvad han virkelig tror i sit Hjerte, saalænge, siger jeg, denne borgerlige Frihed kun staar i Grundloven, saalænge har vi den ikke i det virkelige, daglige Liv, thi saalænge bliver Præsterne ved at indherette, hvem der i deres Sogne ikke vil lade sig vie, eller ikke lade deres Børn døbe, eller hvem der er blevet atten Aar gammel uden at være konfirmeret. Dette er vist nok en Grundfeil, thi da alle Embedsmænd skal holde Grundloven, saa burde alle de gamle Lovbød om ved borgerlige Spørgsmaal at holde Bog med Folk om, hvilken Tro de betiender sig til og hvilke Kirke-Stikke, de følge, anses for ophævede, og man maatte aabenbar langt heller paa denne Maade ladt Kirke-Sagen lidt uordenlig jævne sig selv end ved at give nye Love derom reise al den Riv og Splid, som, efter en aandelig Trældom med ottehundrede Aars Hævd, nødvendig maatte ledsage en pludselig Omstabelse af det borgerlige Selskabs Forhold til Kirken. Det er imidlertid ikke Rigs-

dagen eller Røgen paa den, men Geistligheden og Ministrene, der har forhindret Sagen fra at jævne sig saavidt mueligt i Stillehed, thi det er Geistligheden, som har praestaet, at de gamle Lovbud og den gamle Lovrets vedblev at være i Kraft, til de adtrykkelig ophævedes, og Ministrene har paa mange Maader givet dem Medhold, som om den saakaldte Folke-Kirke efter den gamle Stats-Kirke havde arvet en vis Lovrets over det danske Folk, der ved et mindeligt Forlig, om end uden Erstatning, maatte afløses:

Herhen hører Bevillingerne til at indgaae blandede Egteskaber, og Ministeriets Lov-Forslag desangaaende, og hertil hører Kravet paa et saakaldt Synode eller en Kirke-Forsamling, der skulde have en vel afstemt men dog nødvendig Indflydelse paa det danske Folks Stilling til Præsterne og hvad man kalder „Kirken“, og kun for at gjøre Ende paa alt dette Kvakleri, ved en baade efter Folke-Retten og Grund-Loven klar Sag, gjorde den ligesaa kristelige som folkelige Lovtyndige sit Forslag til den Lov om borgerlig Erøesfrihed, der nu over hele Landet abraabes for et Angreb paa Folke-Kirken med alt hvad der er det danske Folk helligt og ærdværdigt.

Hvor alvorlig derfor end Sagen i sig selv er, saa har dog Maaden, hvorpaa den tages, baade af Geistligheden og mange andre, noget saa uhyre latterligt ved

fig, at man skulde tænke, Bedømmede maatte selv føle det, thi medens det aabenbar er den borgerlige Troesfrihed, som Grundloven hjemler, man ikke kan forlige sig med, beraaber man sig dog med det alvorligste Ansigt paa Grundloven mod det frygtelige Forsøg paa at sætte den i Kraft, og beraaber sig især paa den Ret, som den gamle Stats-Kirke skal have faaet af Grundloven ved Titelen af "evangelisk-lutherisk Folkekirke", og det, naagtet Grundloven udtryffeligt har ophævet alle Fortrin, som knyttede sig til Rang og Titler.

Man slutter nemlig som saa: Folke-Kirken er en Kirke, hvortil hele Folket hører, med Undtagelse af dem, der aabenlyst har vendt den Ryggen, denne Folke-Kirke skal være hvad vi kalder "evangelisk-lutherisk", og dertil hører baade at lade sig vie af en Præst, naar man holder Bryllup, at lade sine Børn døbe af Sognepræsten, naar ens Kone gjør Barsel, og at lade dem bekræfte i deres Daabspagt, naar de bliver fjorten eller dog før de blive atten Aar. Altsaa, siger man, kan den i det hele meget betænkelige Troesfrihed, som Grundloven indrømmer Borgerne, slet ikke angaae det danske Folk, der hører til Folke-Kirken, men kun de Faa, som er udenfor, og selv derved er at mærke, at skiondt de, efter Grundloven, kan bekriste sig til hvilken Tro, de vil, saa skal de

dog betiende sig til en Tro, enten de saa har nogen eller ikke.

Denne ganske besynderlige Laulegang, som man finder baade i den „aabne Stridelse“ fra tiobenhavnske Præster og Professorer til den danske Rigsdag og i den Søllandske Biskops Udlæggelse af Grundlovens Bestemmelser om Troesfrihed, grunder sig nu paa saamange Bilsfarelser, saavel i kristelig og kirkelig, som i folkelig og borgerlig Henseende, at jeg ikke skal prøve paa at opregne, end sige at giendrive dem stykvis, men kun stræbe, efter Evne, at oplyse Sagen selv paa alle Sider, da, naar den bliver tilstrækkelig oplyst, Bilsfarelserne jo maae falde bort af dem selv.

Hvad nu først vor gamle lutheriske Statskirke angaaer, da er det os alle vitterligt, at naar hele det danske Folk regnedes dertil, da var det ikke fordi hele Folket frivillig betiende sig enten til hvad der stod i Luthers Catechismus, eller til hvad der stod i Alterbogen og den Augsbургske Confession, da tvertimod alt længe selv Præster og Præste-Lærere havde aabent erklæret sig imod alle disse Bøger, som Rettesnore enten for den kirkelige Lærdom eller de kirkelige Handlingers Udforelse, saa man behøvede blot at gaar Hovedstadens Kirker rundt for at overbevise sig om, at den gamle lutheriske Statskirke var paa den ene Side, paa Præste-

Siden, aldeles opløst. Da man nu i Hovedstaden kunde gaae til Alters og lade sine Børn confirmere hos hvilken Præst, man vilde, saa var Stats-Kirken ogsaa fra Menigheds-Siden forsvundet opløst, som Kirkegængerne stattede sig til de i Lærdom og Kirke-Forretninger hos forskellige Præster, men dog var selv i Hovedstaden baade Daaben og Brudevielsen en Tvangs-Sag, da man kun ved at kobe et Kongebrev derpaa, kunde faae Frihed til at lade sig vie og lade døbe af hvilken Præst man vilde. Udenfor Hovedstaden var ogsaa Tvangen paa Menigheds-Siden fuldstændig, saa der skulde alle, der ei havde kjøbt sig fri, vies med alle kirkelige Handlinger, med Præstedætningen og Confirmationen, som deres Sognepræst forrettede dem, og da man nu, ved at skifte Sognepræst, tit fik en ny, der lærde sig imod den forrige og forrettede de kirkelige Handlinger mere eller mindre derefter, saa er det soleklart, at man forlangte af Sognefolkene, at de enten skulde være aldeles ligegyldige ved Kirkens Ord og Sacramenter, eller at de skulde skifte Tro og Lærdom, ligesom Trælboender skifte Herremand og maa vies med den, de faaer. Da nu det sidste er umuligt, saa udbredte der sig naturligvis en rædsom Ringægt for alt kirkeligt eller dødslig Ulyggesaldighed derved, og hvem der aandelig satte sig til Modværge, blev sat i Bøder eller sat i Lughuset, uden

alt Hensyn paa, om den Tro, de vilde have Lov til at beholde og forplante, og den Maade, de vilde have de kirkelige Handlinger udforte paa, naar den i Lov og Alters- bog foreskrevne eller ikke.

Denne hals oploste og hals forskenede Kirkebygning var nu aabenbar en Grev for al sand Tro og Fromhed, men da Regjeringen dog ingenlaende vilde tillade nogen af os at gaae ud af den og selv sørge for vor Opbyggelse, saa anstrængede jeg min Opfindsomhed for at gjøre Opbyttet deri taaleligt for levende Mennesker, og det, saandt jeg, var gjorligt i Danmark, naar man opløste Tvangs-Kirken ligesaavel paa Menigheds- Siden som paa Præste-Siden, saa enhver Præst kunde frit i Henseende til Lærdom og Kirketjeneste følge sin Opfattelse af Christendom og Bibel, men ogsaa alle Landets Indbyggere frit benytte hvilken Præst, de vilde, naar de blot anmeldte de kirkelige Handlinger for Sognepræsten til ordentlig Indførelse i Kirkebogen.

Dette var Meningen med Sognebaandets Løsning, som nær var lykkedes, da Biskoppen i Sælland og den kopenhavnske Geistlighed forhindrede det, og da nogle af os siden stræbde at faae et Ord derom indført i Grundloven, strændede ogsaa dettr Forsøg paa en lignende Modstand, slivndt det paa Rigsdagen hebd sig, at Sognebaandets Løsning jo vilde følge af sig selv og behøvede derfor ikke at nævnes i Grundloven.

Nu er det imidlertid vel at mærke, at Sognebaandets Løsning kan da vilde forvandle den herskende Statskirke til en tjenlig Folkekirke, naar Præsterne beholdt deres selvtagne Frihed til at sige og gøre i Kirken omtrent hvad de vilde, saa alle Forstielighederne og Modsetningerne hos Folket ogsaa fandt deres Udtryk hos Præsterne, og netop det Modsatte var det, Sælands Biskop stilede efter ved at udarbejde en ny Alterbog, som Præsterne ved alle kirkelige Handlinger bogstavelig skulde følge, enten det saa stemmede med eller stred imod deres Overbeviisning, og det Samme stiler man nu paa ved at kræve en Kirkeforsamling (et Synode), hvor der efter de fleste Stemmer skal vedtages en kirkelig Ensformighed for det Hele.

Saaledes ligger da den saakaldte evangelisk-lutheriske Folkekirke i den yderste Forvirring, uden at nogen enten kan sige, hvad Tro den bekiender sig til, hvad Lærdom den fører, eller hvilken kirkelig Deltagelse, den kræver af alle sine Medlemmer, da det er os alle vitterligt, at Præsterne i den lives og strides om Troen og Lærdommen, og er hoist uenige selv om Maaden, hvorpaa Daaben og Nadveren skal forrettes, saa at, om Grundloven end ikke gav os alle Krav paa borgertlig Frihed for al Kirke-Lvang, saa trængde dog aabenbar alle de, der har nogen virkelig Tro, og regnes til den saakaldte Folkekirke, der slet ingen Tro har,

høilig til den borgerlige Troes-Frihed, som man dog paa Rigsdagen har hørt, kun de med ingen Tro skulde hige efter, og som man snart i alle Blade læser, det skal være en stor Fornærmelse at tilbyde Folke-Kirkens Medlemmer.

Men, siger man, i alt Fald kan jo de, som ikke er fornøiede med Folke-Kirkens Tro og Gudsdyrkelse, frit gaae ud af den, og enten gaae over til et andet Troes-Samfund, eller stifte et nyt!

Knap nok, maa jeg sige, thi vil man ikke i den ene Henseende holde Grundloven, førend der er kommet en ordenlig ny Lov om det, og vil man ikke have en saadan ny Lov om den almindelige Troesfrihed, da vil man sagtens heller ikke tilkade os, som hidtil regnedes til Folke-Kirken, at forlade den, førend derom er givet en ordenlig ny Lov, som man ikke vil give, for man har hørt et kirkeligt Synode, der maaskee kun vil give Slip paa os under saa haarde og vanærende Betingelser, at vi, for vort danske Borgerstabs og borgerlige Væres Skyld ei kunne indgaae dem.

Men selv naar det er ærlig meent, at vi frit kan forlade den saakaldte Folke-Kirke, hvad Diabli vi vil, og da, uden alt Skaar i vore borgerlige og politiske Rettigheder benytte den kirkelige Frihed, Grundloven hjemler, selv da møder jo dog den store Banfælighed, at den saakaldte Follkirke har ingen Fælles-Tro,

som et heelt kiædeligt Samfund vedkender sig, og hvorum
 beth hele Gudsdyrkelse dreier sig, men har kun et
 tusind Sognepræster, høist nærige om Troen og Lær-
 dommen og høist forskjellige i Udførelsen af den offen-
 lige Guds-tjeneste, og at dog enhver af Folkekirken sa-
 kaldte Medlemmer er ved Daaben, og udenfor Riibens-
 havn ogsaa ved Confirmationen og Altergangen,
 bundet til sin Sognepræst og ved Brudevielsen til
 Brudens Sognepræst, der snart kan forkynde den ene
 Tro og snart den anden, idag forrette Daab, Confir-
 mation og Brudevielse paa een Maade og imorgen paa
 en ganske anden, alt efter som Personlighederne stifte, og
 nu opstaaer det store Spørgsmaal, hvem kan og skal
 gaae ud? Skal alle de gaae ud, som idag har en
 Sognepræst, med hvis Prædiken og Guds-tjeneste de
 ikke kan stemme overeens eller være tilfreds, hvor skal
 de da gaae hen, saa det kan sees, at de er udenfor
 Folke-Kirken?

De Fleste, som, naar de ikke kan finde Frihed i den
 saakaldte Folkekirke, maae og vil gaae ud, er saaledes
 uidentiviel dem, der, ligesom jeg, slet intet har imod
 Luthers Catechismus, Alterbogen og den Angs-
 burgske Confession, undtagen at de har været
 hele det danske Folk paatvungne, og at de nu af de
 fleste Præster enten forkvaldes saa slem, eller følges saa
 dødt, at hvem der har Morten Luthers Tro, slet

ikke kan være tjent med de Sognepræster, deres Lærdom og deres Gudstjeneste; skal vi nu gaae ud af Folkekirken, hvor skal vi saa gaae hen? Vi kan hventen gaae til Katholiker eller Kalvinister, og vil vi indrette et eget Troes-Samfund, da vil man sagtens, saalænge Luthers Kathedismus, den gamle Alterbog og den Augsburgske Confession ikke udtrykkelig er affattede, fortræde os, at vi er ikke noget eget Troes-Samfund, som kan anerkendes, men falder ind under den saakaldte "evangelisk-lutheriske Folkekirke", efter hvis Synodal-Beslutninger vi maae rette os.

Dog, sæt, at man ikke vilde gaae saaledes irette med os, eller at man ved en Synodal-Beslutning havde indført en ny Ensformighed i Folkekirken, saa vi gammeltdags Lutheraner var her endnu nemmere end i Preussen at fiende og stielne fra det nytdens evangelisk-lutheriske Kirkesamfund, hvordan vil man da have denne saakaldte Folke-Kirke, der staaer udenfor en stor Deel af Folket, ventelig udenfor alle dem, der lægger nogen synderlig Vægt paa Tro og Gudstjeneste, stillet til Rigsdagen og det borgerlige Selstab? Vil man saa fremdeles i denne evangelisk-lutheriske Folkekirke have Bærnedaaen til at være en Tvangs-Sag, skiondt den baade efter Evangeliets og Luthers Lærdom maa være en kirkelig Frisag? Vil man fremdeles der have Altergangen til at være en Tvangs-

Sag, siendt, hvis Apostelen Paulus var evangelist og Worten Luther var lutherst, ogsaa Kirken maatte haardelig true de uværdige Giæfter med Guds Dom? Bilde man fremdeles der giøre den Confirmation til en Evangelsag, der først er slabt af Kong Christian den Sjette, og kan altsaa hverken ligge til Grund for Evangeliet eller for Lutherdommen? Bilde man endelig blive ved at paatvinge alle Folketjens Medlemmer en kirkelig Brudevielse, som Evangeliet ikke kender noget til, og som Worten Luther aabenbar forfastebe, da han selv indgik et borgerligt Ægteskab, der ikke blot var ukirkeligt, men stred, som Ægteskabet mellem en Munk og en Kone, mod alle hans Tids Begreber om et kirkeligt Ægteskab? Og hvis man vil alt dette, og saa ovenikøbet som ingen Ting borgerlig giennem Juristerne opløse de i Folketjens indgaaede Ægteskaber, uden at de Frastille derfor enten maa udelukkes af Folketjens eller tabe deres Ret til en ny Brudevielse, seer man da ikke, at Folketjens derved udsættes for almindelig Spot og Foragt, eller stoler man paa, at det kan den trodse med § 8 i Presseloven, hvorefter der ikke maa drives Spot med noget bestaaende Religions-Samfunds Troelærdomme og Gudsdyrkelse, og med § 3 i Grundloven, hvorefter den „evangelist-lutherste Folketjens“ skal „understøttes af Staten“ uden Spørgsmaal om, i hvad For-

hold den staaer til Folket, eller om den virker til Gavn eller Skade for Tro, Guds frygt og Sædelighed?

Vil man alt dette, da kan jeg vel ikke begribe, hvorfor man vil det, men da kan jeg dog begribe, at man modsætter sig den borgerlige Troesfriheds Udstrækning til Folkekirken; men vil man have en virkelig Folkekirke, hvormed Folket i det hele finder sig vel tjent og derfor ikke fristes til at forlade eller drives til at afflasse, da maa man nødvendig paa en eller anden Maade gjøre Opholdet i Folkekirken til en fri Sag, der ved borgerlige og politiske Rettigheder slet ikke kommer i Betragtning.

Slutningen bliver da for det første, at man aabenbar kræver Grundloven, hvis man giver en ny Lov, hvorved den borgerlige Troes-Frihed, eller vort Borger-Livs Uafhængighed af vor kirkelige Troes-Behiendelse, som Grundloven hjemler os alle, under det Paastud, at saagodtsom hele Folket hører til Folke-Kirken, indskrænkes til de Faa, som ei har været indpressede i Stats-Kirken.

Slutningen bliver for det andet, at de aabenbar bebrager det danske Folk, som indbilder dem, at Ophævelsen af den borgerlige Kirke-Evang er en heel eller halv Affkaffelse enten af Daab, Confirmation, Brudevielse eller nogeniombhelt anden kirkelig Handling, eller at deres Frigivelse enten kan

medførte dem i Nogens Hinde, eller vandere den Kirke, som kræver dem af sine Medlemmer, da tværtimod Frivilligheden er den Christne Kirkes og maa være ethvert ærligt Kirke-Samfunds Grundlov, og da selv de gudsammeligste Indsigtelser maa tabe al deres Værdighed i deres Hinde og al deres Betsignelse paa dem, de verdslig og borgerlig paatvinges eller paanødes, thi man skal ikke ude Godt i Dødt, siger Ordspøget, og hvormed derfor de saakaldte "Kirkes Gøder" paanødes, de har al Grund til at slutte, at Bestemte ikke selv anser dem for noget Godt.

Slutningen bliver for det tredje, at da Barne-Daaen og Confirmationen, saavel som Brudevielsen, selv for Medlemmerne af ethvert Christeligt Kirke-Samfund maa være en fri Sag, saa er det aldeles bagvendt af kirkelige Hensyn at gjøre dem til en borgerlig Evangs-Sag, og at vil man ikke selv drive Spot med sin saakaldte Folke-Kirke, da maa man endelig holde op med af borgerlige Grunde paa Raadstuen at opløse de Ægteskabs-Baand, der med kirkelige Forpligtelser er knyttede i Kirken; thi ellers siger man jo reent ud, at hvad Gud har sammenføjet skal Magistraten opløse!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Torsdagen d. 11. Januar. Nr. 3.

Danske Nyaars-Bers.

Til Dannetongen.

Nyaaret bringe for Vane Dig Bod!
Marken er lille, men Jorden er god,
Thronen er lavlig, men sitter den skaer,
Kronen er dunkel, men gammel i Gaard,
Spiret, som Baanden, er ikke ragret,
Men hvad sig hvier, det brister ei let!
Ydun var altid Skjoldungerne huld,
Rigs-Væblet er af det rødeste Guld,
Albrig saa tit blive Skjoldunger graa,
De jo guldløffede atter opstaae,
Det volder Væblet, som Ydun gav Skjold,
Paradis-Væblet fra Hedenold,
Det er Guld-Væblet med Frodes Fred,
Det er Skjoldungers „Livsalighed!“

Til det danske Rigsraad.

Rygtet, som dog nok en Lyfker har lavet,
 Længe har sagt, du var død og begravet,
 Og det er sandt, at i Dannemarks Rige
 Længe man vidste ei af dig at fige;
 Smiled end Lykken og stined end Daad,
 Vidste man ei sine „levende Raad“,
 Og som i Dannemark Ordsproget lød:
 „Raadvilbhed er endnu værre end Død!“
 Ikke desmindre jeg troer dog vist,
 End er ilive du, her eller hist,
 Thi om end ikke jeg veed, hvor du boer,
 Saae dog i Aarenes Løb jeg dit Spor,
 Saae det, naar Ord kaldte Folket til Daad,
 Saae det, da Kongen tog Folket paa Raad,
 Seer det i Grundlovens Fribreve smaa,
 Der kan som Bække udgiøre en Aa,
 Seer det vel ikke i hver Paragraf,
 Dog i de fleste en Kiende deraf,
 Seed, at hvor Troen og Talen er fri,
 Grit over Aanden sit Stovværk deri!
 Nytaaret føre dig frem for en Dag,
 Vise, at Folkets er ogsaa din Sag,
 Dannemarks-Sagen til Tid og til Sted:
 Danstledens Seier til Eiderens Bredd,

Danshedens Seier i Lys og i Løn,
 Danmark i Blomster, mens Bogen er grøn!

Til den danske Rigsbag.

Ordenlig talt, som man klover et Haar,
 Har ei engang du endnu fyldt Aar,
 Kun paa en Soløstee det høres tan,
 At du har faaet din første Land!
 Døbt er du ikke, den geistlige Ret
 Alt dig har sat paa det sorte Bret,
 Korser sig over alt hvad du koster,
 Kalder dig snart et utidigt Foster,
 Bryder sin selvgjorte Bispestav
 Sultende over dit Hedenstavl
 Dog med alt det er du ægtefød,
 Isøre-Tjing var din Moder fød,
 Egteviet til Nordens Aand,
 Ordenlig til hans høire Haand,
 Og det stet ikke af nogen Degn,
 Men af en Præst med Hammerstegn,
 Bist nok en Hedning, saavel som du,
 Men det maa kommes med Flid ihu,
 At som i Syd, saa kun i Nord
 Kirkegaarden er „Christen Jord“,
 Marken er hedenst, ihvad vi gjør,
 Rove den fra os ei Christne tør,

Thi deres hellige Overdrot
 Røveri dem forbød ei blot,
 Men han har sagt det med rene Ord,
 Ei han vil eie en Fødsbred Jord,
 Kiender som Christne sig kun ved dem,
 Der sig med Jorden vil laane frem,
 Laane, som han dem sit Mønster gav,
 Kun af alt Landets Jord en Grav!
 Retop som født af Hedning-Æt
 Har du i Danmark Dødsret;
 Derfor belænd kun høit og frit
 Hedenstabet i Nytaar dit,
 Uden at ændse, hvad end derom
 Siger den falske Christendom,
 Mens den sande dig gunstig spaaer
 Glædelig Jul og lykfsaligt Nytaar!

Til Danehæren.

Tak for det gamle Aar, tusind Tak!
 Tak for dit Nam til det tyffe Nat!
 Tak for din Kiærlighed først og sidst,
 Stærkere baade end Bold og List,
 Skønnere end nogen Rose rød,
 Stærkere selv end den bitter Død!
 Ristet er paa hvert Bøgeblad:
 Jøsteb-Hede og Fredrikstad,

Leve i Danmark's Bryff og Sang
 Skal dine Slag-Sværdes Efterklang,
 Rødme derved under grønne Lind
 Skal mungen Læbe og Skjolbms-Rind,
 Kvæde derom, medens Døvre flaaer,
 Hjarne og Brage med snehvidt Haar!
 Kommer dig Lyffen igien for nær,
 Zal som Hr. Peder da med dit Sværd *)!
 Lad det rase, om end man flyer!
 Lad det rase, til ingen knyer!
 Stil det saa til dit eget Gavn!
 Stil det saa i Vorherres Ravn!
 Lynger som Steen end Mandeblob,
 Derpaa raader dog Himlen Bod,
 Gal kun over Tyrannens Grav!
 Stenen falder som Støv da af.
 Sparet du har med Lovemod
 Alt for længe din Fiendes Blod,
 Alt for ofte din Fange mødt,
 Og under Seier dig selv forblødt,
 Sving nu Sværdet med Liv og Sjæl!
 Knus din Fiende og spar dig selv!
 Danmark's Lykke dertil flaae vi
 Nytaaret, nu vi mødes i!

*) Bifen om „Deynersværdet“ findes i „Nye og gamle Biser af og for danske Føll“, 1849 og 1850.

Til det danske Fæderneland.

„Faderlandet“ er tyft tilbunds,
 „Fædrelandet“ kreolt tilmunds,
 „Fæderne-Land“ er det danske Navn,
 Hærdtab forældet som „Risbing-Havn“,
 Har dog endnu sin danske Klang,
 Som giennem Dret gaaer glat sin Gang,
 Stædes ei før den finder Bund,
 Gienlyds-Bunden i Hjertegrund!
 Fæderneland, som af Moderøliv
 Heltedaads-Anden har kaldt sin Biv!
 Gid du maa vies til Thor iaar,
 Skinne som Sif med nyt Guldbaar,
 Og paa den gamle Thrubvangs-Eng
 Rede med Blomster din Brudeseeng,
 Føde endnu ham mangt et Kulb,
 Frugtbar som baade Skov og Muld,
 Føde ham Kæmper, som slaae tilbunds,
 Føde ham Kvinder, som slaae tilmunds,
 Føde ham Skjalde, som Stær i Flok,
 Til hvis Sang danser Steen og Stof,
 Føde ham til hvad der fattes end
 Fribaarne, dygtige Gierningsmænd,
 Som allesammen, hver paa sin Viis,
 Raff arbeide til Danmarks Priis!

Himlen signe den Jdræt saa,
 At det kan alt med Glæden gaae!

Til det danske Folk.

Hvor man skal finde det danske Folk,
 Saae man ved Jbsted og Dvres-Stoll,
 Der blev selv Tyffens Tvivl til Tro,
 Slog med Beviserne sig til No,
 Maa det betiende, du end er til,
 Staaer ikke blot, men er paa Spil,
 Spillet er gaaende som ombord,
 Hy ham, som narrede os ifjor!

Hvad skal jeg ønske dig helst iaar,
 Andet end alle de bedste Raar?

Seier og Ære? deraf du vil
 Mær end du ønsked med Laareblif,
 Hvor dine Hænder i Birtingsbad,
 Fra Fredriksobde til Fredrikstad,
 Røbde med Strømme af Rosens-Blob
 Æren for mageløst Lovemod,
 Røbde dig Soelglands, men gav dig Graad,
 Høstet kun Torne med Heltedaa!

Skal jeg dig ønske den lange Fred,
 Kronet med Guldstøv og Frugtbarhed?
 Nei, thi formeget i Verden tit
 Er endnu værre end forlidt,
 Døde end ei du af bare Fred,
 Dog paa et Haar var du nær derved,
 Og den saakaldte Fred i Grav,
 Den bli'r kun Ormene fede af.

Det som dig frelst paa Gravens Rand:
 Lykken, langt bedre end din Forstand,
 Den jeg dig ønsker ei blot iaar,
 Men til Himmel og Jord forgaaer,
 Den jeg haaber hver Nytaars-Dag
 Bringe dig skal en bedre Smag,
 End du har havt i al den Tid,
 Dansken du vraged ret med Flid,
 Lygged paa Lyff og paa Latin
 Hvad kun paa Danst var Kræs for Svin!
 Lykken for dig da spille saa,
 At i dig selv du sees at gaae,
 Og allermindst for Lyffens Bind
 Ud af dit eget gode Skind!
 Da faaer du Smag paa Liv og Fred,
 Som der er Hjertens-Glæde ved,

Smag for alt hvad paa Jord og Hav
 Hjertet ynder og Gud dig gav,
 Smag for Kampen, om nok saa haard,
 For at beholde dit Gylbenaar!

Til det danske Modersmaal.

Hvor du findes og hvad du er værd,
 Hvad du udmærker dig ved især,
 Derom trættes de Lærde ei,
 Thi du er ikke paa deres Bei,
 Udenom Livet og ovenom alt,
 Op til Glor-Himlen, for klassist kaldt.
 Alt hvad Somme af dem har hørt,
 Da giennem Dannemark de er kiort
 Glubst til Tyskland og saa til Rom,
 Er ikke værdt at tale om,
 Er kun, at du kalder „Abler Dru“,
 „Liebe Elskov“ og „Kinder Børn“,
 Herfter hos Børn og Bønder kun,
 Klinger vel kiort i de Riønnes Mund,
 Flyder vel let og gaaer vel glat,
 Men er igrunden dog flau og plat,
 Fattig paa Ord om sine Ting,
 Slet ikke flabt til ret Krumspring,
 Brugelig kun paa en lille Plet,
 Ubestemt og uregelret,

Staaer, som man siger, i Nimeri
 Laalelig vel Poeter bi,
 Løstes af „Danstereu“ dog i Sky
 Kun, for han er af sin Dansthed fry!

Hvad skal jeg sulte, dig til Ryttaar,
 Som jeg tør haabe, du ogsaa faaer,
 Andet end holbergst Latter luun
 Over Spræng-Kærdoms Stor-Kapun,
 Og over alle de høie Sving,
 Som er igrunnen ingenting?
 Jeg dig vil sulte, hvad bedst jeg veed:
 Dannekvindernes Kærlighed!
 Binder du den, da er du rig,
 Rig paa Glæde og lyffelig,
 Binder da ogsaa, Nat og Dag,
 Snart ved Høiesteret din Sag
 Baade mod Tyff og mod Latin,
 Baade mod Orne og mod Svin,,
 Saa de maa lade dig kiont i Ro,
 Som den berømte „danste Ro“,
 Amme, selv midt mellem Jis og Sne,
 Baade til Borr og hans Søner tre*),

*) Bør de tre Søner var, efter Nordens Dragesnat,
 Dden og hans Brødre.

Amme paa Jordens yndigste Plet
 Til alle Pøder af Anderss Æt,
 Til alle Konger og Rømpere aye,
 Som løfted Dannebrog høit i Sky,
 Til alle Skjalde, hvis Kvad og Sang
 Dufte som Roser i Danevang,
 Til alle Kvinder og Piger smaa,
 Som halvkvædet kan heelt forstaae!

Til den danske Kirke.

Somme vil sige, du er af Sten,
 Og kun en maadelig lille Een,
 Ingen Ting mod Sanct Peders i Rom,
 Eller Sanct Pøvels med Bispedom;
 Andre vil sige, du er af Bind,
 Og af det tykke Hjernespind;
 De, som har kiendt dig fra ifjor,
 Siger, du er af Aand og Ord,
 Som alle Huse i Riget fært,
 Langt fra Verden, men Hjertet nært!
 Til de Sidste jeg regner mig,
 Duffer dig ogsaa da sølgelig
 Nytaars-Gaverne fra ifjor:
 Rærligheds Aand med Sandheds Ord,
 Til at opbygges jo meer og meer,
 Alt som dig mindre Verden feer,

Til at styrkes, jo meer man spaaer,
 At ved Frihed du reent forgaaer,
 Til at fylbes med Glæden stor,
 Som er et Himmerig paa Jord,
 Til at fylbes med Frydefang,
 Hvorved lytter hver Fugl i Bang,
 Hvortil alle Guds Engle smaa
 Amen svare fra Himlens Blaa!

Til den danske Skole.

Soel er oppe, men hvor er du?
 Kommer du ikke dit Kalb ihu!
 Har du ikke det hørt i Løn,
 Dag i Norden er Dællings Søn*.)
 Eller forstaaer du ei det Ord:
 Fader lille til Høvding stor,
 Som skal ride den høie Hest,
 Ride Skinfare foruden Blæst,
 Lade ham ryste sin Straale-Mann,
 Som kaster Lys paa det hele Land!**)

*) Dælling (Dagling) er som „Dagklæret“ efter Edda Dagens Fader, og det passer godt paa Daglysets Udvikling i Drengeskolen.

***) Skinfare (Straale-Manne) er efter Edda Dags Ridehest, og betyder altsaa paa Asamaalet „Oplysning“.

Hvad jeg dig vuffer fremfor alt,
 Om jeg end derfor Nads blev kaldt,
 Er, at hvordan det saa dig gaaer,
 Nødes du maa herfrem iaar,
 Midt iblandt Fiender nødes til
 Troien at vove i Lykkepil,
 Lyse omkap med Stole hver:
 Fransk og Latinsk og Tyff især,
 Saa det kan blive en afgjort Sag,
 Hvem der oplyser som "Nat mod Dag"!

Dernæst Omkvædet er paa Bisen:
 Gid for dem alle du bæere Prisen,
 Saa man dog endelig, Kar for Kar,
 Troen derpaa ihænde faaer,
 At, hvad imod der præles end,
 Dan sken er tjenligt for Dannemænd,
 Tjenligt, selv naar derom det gjaldt
 Siden paa Tyff at sluge alt,
 Tjenligt, fordi hvad os er næst
 Giælder det om at kiende bedst,
 Og selv Tyfken, som veed alt andet,
 Beed dog kun lidt om Danster-Landet,
 Mindre om Danstems Hoved-Sag,
 Allermindst om vort Hjertelag,
 Som dog, blandt andet, ved Giftermaal
 Spiren er til den "gode Kaal",

Dg som hos Dannemænd tilfids
 Udslaget gjør dog ganske vist,
 For ei at tale om Dannedvinder,
 Som kun et Haar om Hjertet binder,
 Dg hvis Gaade kun løse kan
 Hvem der paa Hjertet har fund Forstand!

Til Dannedvinderne.

Rosens-Blommer og Lilie-Baande!
 Var jeg bare nu ret i Aande,
 Sikkert et Nytaarsvers I fik,
 Som alle andre overgik,
 Thi som Solen I overgaaer
 Alt hvad paa Jorden jeg forstaaer,
 Dg naar man spørger mig: hvorved?
 Driftig jeg svarer: Kiærlighed!
 Er den Solen paa Himlens Blaa,
 Da ogsaa I er Sole smaa,
 Dg om eder det siges sundt:
 I staaer stille og vi gaaer rundt,
 Men staaer os selv i Lysen her,
 Til vi kommer jer lovlig nær,
 Saa ikke blot jeres Lys os naer,
 Men jeres Varme os bringer Vaer.
 Som vi snæver om Solen blid,
 At hun maa ligne sig selv altid,

Sprede Laager og bryde Sty'r,
 Aldrig glemme sin høie Byrd,
 Altid æres for hvad hun er,
 Jeg det samme maa ønske jer,
 Og naar det skeer, som vist jeg troer,
 Da faaer vi hvils Dag i Nord,
 Middags-Glands i den danske Stole,
 Hvor J skinne som Aften-Sole,
 Hvor J pege som Straalestier,
 Holde kun paa hvad Kys er værd!
 Da, jeg haaber, J ogsaa skal
 Holde paa eders gamle Skjald,
 Saa han, som en Erindring kjær,
 Hviler det varme Hjerter nær,
 For han elsked i Liv og Død
 Moders Hjerter og Modersfiød,
 Fandt for Aanden kun Sommer varm
 Tæt ved en søm og kærlig Barm,
 Fandt for Sjælen kun Liv og Fred,
 Troens og Haabets, i Kiærlighed!

Til „Danskere“.

Med Duster til Nytaar at glemme sig selv,
 Det næmmer vist aldrig en ærlig Sjæl,
 Og gid du da aldrig, om end du gad,
 Maa glemme, du er et „Ugeblad“,

Og selv om dit Navn man kalder „Eder“,
 Dog selv ikke glemme, hvad du hedder,
 Men svare dertil saa godt paa Dansk,
 At ingen kan gjøre det om til Fransk,
 End sig til Lyft! Det være skal
 Mit første Pusle i alstens Fald,
 Men gierne jeg ønsker dig dernæst
 I Aarets Løb hvad dig huer bedst,
 Og det er jo Læsere fleer og fleer,
 Som alle har Lyft til at læse meer,
 Og finder, at Dansk gaaer altid glat,
 Hvor vreden end Lyften det kalder plat,
 Og glæder sig over de Lyksalfer lette,
 Som træde i Dands nu paa Nordens Slette!
 Til Slutning jeg ønsker dig den Fryd
 At see dig fordunklet af større Dyd,
 At sigte en Dyd, som dner til
 Lidt andet end Laarer og Skuespil,
 En Dyd paa Dansk, som gjør Lyften ør,
 Og har tilgavnns baade Næb og Klør,
 En Dyd med Daad, som udretter alt
 Hvad ønskeligt du med Grund har kaldt!
 Da kan med en god Samvittighed
 Du lægge dig hen og døe i Fred,
 Og trøste dig med, dit Dansker-Navn
 Uddøer ei saa snart i Kiøbenhavn!

Bestillinger paa „Danstere“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kiøbenhavn.
 Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 63 St.

Samllet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos S. D. Orvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Tyrdagen d. 18. Januar. Nr. 3.

Carlo Dalgas.

(Maleren C. Dalgas, Broder til Ernesto, var en af de første Frivillige, som greb til Vaaben for den danske Sag; haardt saaret i Jbsted-Slaget, oppelede han neppe sin Helbredelse, før han ilede til Kampen paany, og faldt saa Dagen før Ryttaar. ved Fiendens meningsløse Anfald paa Forposten ved Nøhborst.)

Utter brast et Ledd af Riæden,
Benne-Riæden ungdomsbarm,
Boret op i Glæds af Glæden,
Blussende af Sorg og Harm,
Da, udæstet og forhaanet,
Samle Dronning Dannebød
Silde vaagnet, alt hendaanet,
Sulted: hvor er Lovemod!

Haand i Haand med Søner mine,
Bore op jeg saae med Lyft
Ungersvende faure, fine,
Lindrende, med Jld i Bryst,

Blomstre endnu mine egne,
Skal jeg glæde dem atter see,
Lidlig alt dog maatte jegne
Riære Ungdoms-Benner træ!

Siemlig mindes skal de Riælle,
Konsten blødte først og sidst,
Fandt imellem Odd og Egge
Kun til Lygglint skaffet Frist:
Lundby tungt det var at miste
Bød den bratte Dfferdød,
Da Gas kæmped med de Sidste,
Maled Nytaarsaften rød!

Malerist er Nytaarstiden,
Lys og Skygge mødes der,
Malerist er Folke-Striden,
Bølgebannet ffern og nær;
Sønners Kamp for Moders-Hæren
Er det ffionne Maleri,
Som hver Daad af Danehæren
Aftenrød sig speiler i!

Gid det lindre og forsøde
Sorgen hos den ædle Biv,
Som, hvor Danmarks Kæmper bløde
Savner tvende Sønners Liv!

Carlo fulgde bold sin Broder,
 Deres Moder forrigfuld,
 Som vor fælles Helte-Moder,
 Føle, hendes Graad er Guld!

Folket, Folke-Airken og Folke-Troen i Danmark.

II.

Naar Tiden er om „Folke-Troen“ i Danmark, da pleier jeg gjerne at fortælle hvad der hændtes mig for en Snees Aar siden, da en søllandst Bonde kom op til mig for at faae gamle Saxos „Danmarks Krønike“ i den ny Skikkelse, som jeg havde været Næstet for. Søllandsfaren havde nemlig alt Bogen under Armen og Dørren i Haanden, da han vendte sig om, maalde mig lidt med Dinene og sagde: men er det her nu ogsaa altsammen, for jeg har engang læst den gamle Bog, og man vil jo nok beholde hvad man har? Jeg forskikkede ham nu vel, at det kunde han være rolig for, da jeg ikke med mit Vidende havde udeladt det mindste, men da jeg dog ikke kunde bare mig for med det samme at smile lidt over hans morsomme, her ugrundede, men ellers paa den Tid endnu vel-

grundede Mistanke til de nymodens Bogørme, der pleiede at forgnave alle gamle Bøger, saa gjorde mit Smil Sællandsfaren endnu mere betænkelig, saa han maatte rykke ud med hvad der laae ham paa Hjerte, og det gjorde han nu med den Indledning, at det var vel noget, man ikke skulde tale om, men med den Slutning, at det var dog egenlig det om „Troldene“, han tænkte paa. Ogsaa i denne Henseende kunde jeg med en god Samvittighed berolige ham, og da jeg tillige betroede ham, at jeg tænkte ganske anderledes om saadanne gamle Fortællinger end lærde Folk nuomstunder pleiede, saa skildtes vi meget gode Venner ad.

Nu har jeg nok seet, at min selvgjorte Skriftesaber i Berlings-Avisen vil dutte mig paa, at naar jeg, selv i Folkethinget, fortæller noget morsomt, der er hændtes mig selv, at da er det en Historie, jeg selv har lavet til det samme, men da jeg dog aldrig har drevet den Slags „Digte-Konst“, som er den letteste, men ogsaa den fletteste af alle: den, selv at mynte „Kiendsgierninger“, som man siden vil beraabe sig paa, saa jeg veed, det er sandt og ingen Føgn hvad jeg fortæller om Sællandsfaren og mig, saa har jeg siden tit tænkt paa ham og paa „det om Troldene“, som han slet ikke kunde give Slip paa. Det er dog sørgeligt nok, har jeg tænkt, at hvor Folke-Troen fra Arildstid har været saa rig og smuk, som i Dan-

mark og hele vort Norden, det ene skulde være Gienfærd, Hæxer, Risser og Trolde, man beholdt, da alle Afer og Asynier, Lysalfer og Valkyrer forsvandt, men, tænkte jeg saa, det er jo Munkenes Skyld, der forbødte alt det Naturlige og Folkelige som Hedenskab, og indskræpede meget under Navn af Christendom, der, naar det ikke skulde være bare Fjas, maatte gaae til med Hæxeri, og meget, som, naar det skulde være sandt, maatte gjøre Troldepakket meget frygteligere end før, saa det er intet Under, at kun den daarligste Deel af Folke-Troen, der fik et christeligt Skin, har holdt sig giennem Middealderen.

Bist nok stræbde vore protestantiske Præster, især i det attende og i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede, i Forbund med denne Verdens Randsagere (de Naturkyndige), paa een Gang at udrydde al Folke-Tro, som de under eet kaldte Døvertro, saa ingen skulde engang have Lov til at troe, at Solen stod op og gik ned, men dels regiere, efter Ordsproget, saa strænge Herrer ikke længe, og dels lader en Tro, hvor den virkelig findes, sig sjelden overvinde uden af en anden Tro, som enten er sandere eller dog behageligere, og her var det egentlig kun den blotte, bare Bantro, man vilde sætte i Folke-Troens Sted, hvad vel kan lykkes i det Smaa, men aldrig i det Store, kan det blandt andet ikke, fordi der er saamange Kvinder og

Børn i Berden, som slet ikke kan undvære Tro, og som altid vil være Jordens elstværdisste Slabninger.

Betragter vi nu Folke-Troen i Danmark, som den er, slet omvendt af Munkene i Middelsalderen, og siden, foragtet af de Boglærde og Skriftkloge, først længe saagodsom overladt til sig selv og Ammestuerne, og sidst hjerteløst bespottet og bestridt, da seer vi naturligviis et halvbødt Birvar af de æventyrligste og tit urmeligste Jubbildninger, dels af hedensst, dels af papistist og dels af saakaldt videnskabelig Byrd, saa en Folke-Kirke, der skal kunne optage og oplive det Hele, maatte bestaae af meget ulige og stridige Dele, medens paa den anden Side Navnet „Folke-Kirke“ er den tomme af alle Litter, naar Kirken ikke i det Hele tiltaler og tilfredsfiller Folke-Hjertet.

Naar man derfor nu vil giøre noget klogt i kirkelig Henseende, da maa man enten hvad vi kalder „opgive Troet“ og giøre de borgerlige Jadbretninger aldeles uafhængige af Jadbbyggernes kirkelige Forhold, der da bliver enhver egen Sag, ligesom i Nord-Amerika, eller man maa see til at hitte paa en ny kirkelig Jadbretning, der giver Enkeltmandens Tro og Lanter om det Guddommelige, og i det hele om Forholdet mellem Himmel og Jord, Tid og Evighed, det Synlige og det Ufsynlige, saa frit et Spillerum, at man kan haabe, omtrent hele Folket vil derved føle sig fyldestgjort. Vil man derimod

gaae en *Middelvei*: vedligeholde eller paany oprette en *Stats-Kirke* med *stiv Ensformighed* og særegne *Forpligtelser* mod den *verdslige Dyrighed*, som igjen skal vederlægges ved visse *borgerlige Fortrin*, medens man udenfor denne *Stats-Kirke* overlader *Folke-Troen* til sig selv og til *indsødte* eller *fremmede Speculanter* deri, da gior man en stor *Daarlighed*, hvoraf *Følgen* maa blive, at den *stendøde Stats-Kirke* her ligesom i *China* kun bliver *tiendelig* paa sine mange *kostbare Gravsteder* og *Lighuse*, og, selv en *aandelig Grav*, dobbelt latterlig ved sin *Titel* af *Folke-Kirke*, medens *Folke-Troen* splitter sig ad mellem *endeel Secter*, alle *misundelige* paa *Stats-Kirken*, *vrantne* mod den *verdslige Dyrighed*, som vedligeholder en *unyttig Byrde* paa *offenlig Beløfning*, og *udygtige* til den *levende Verel-Birkning* med *Folke-Skolen*, som er en *Betingelse* for *folkelig Dplysning*.

Uagtet jeg derfor er temmelig vis paa, at den *saakaldte „Kirkeforsamling“*, naar den finder *Sted*, vil med de fleste *Stemmer*, som altid bliver *Geistlighedens Gienlyd*, erklære sig for denne *sørgelige Middelvei*, og uagtet jeg maa finde det rimeligt, at denne *Middelvei* ogsaa vil *foretrækkes* i *Statsraadet* og paa *Rigsdagen*, saa maa jeg dog med *Flid* advare *derimod* og *stræbe* at vise, at hvad jeg *tilraader*, som er en *fri Folke-Kirke*, om det end i *Christenheten* er

noget Nyt, dog ingenlunde indeholder noget ugiørligt eller uøst.

Naar man nemlig blot, som jeg alt for mange Aar siden har foreslaaet, løste Præsternes Snorliv, saa de kunde bevæge sig kirkelig frit, indenfor de Grændser, Folke-Troen, Oplysningen og Bibelen, selv nok saa frit fortolket, maa sætte dem, og løste saa tillige Vaandet, som knytter Enkeltmændene til deres Sognepræster, og naar man saa derhos oprettede tilsvarende Plante-skoler (Seminarier) for de tilkommende Præster, hvor man kun saa paa medfødt Duellighed og erhvervet Dygtighed til at forstaae og tiltale Folket om aandelige og hjertelige Ting, da vilde vist nok kun meget faa benytte sig af Friheden til at indrette og bekoste et fraskilt Kirke-Samfund, og Fordelene heraf er indlysende, da Regieringen derved beholdt saagodtsom hele Præsteskabet i et vist afhængigt og venligt Forhold til sig, raadte for dets Dannelse og kunde føre stadigt Tilsyn med dets Virksomhed, hvad der udgjør hele Nyttens af en Stats-Kirke, uden at bringe noget af al den ubodelige Skade, som den verdenslige Vyrigheds Forsøg paa at beherske Folke-Troen og Præste-Lærdommen altid har gjort og altid maa gjøre, da det Aandelige og Hjertelige selv ligesaa umuelig kan beherskes ved verdenslige Midler, som man med Hænder kan tage og føle paa det levende Ord, som ud-

gaaer af vor Mund, og da folgelig alt hvad der under Ravn af Tro og Lærdom virkelig kan beherskes af den verdslige Magt, er altid kun tomme Skygger af Aand og Hjerte, der enten er til Spot for alle levende Mennesker eller maa til ingen Nytte værdes af den verdslige Magt ved Bold mod alt det Levende, der viser Skyggenes Tomhed. Da nu desuden hos os Statskirkens Præster selv har tiltaget sig en Frihed, der aldrig mere kan fratages dem uden at bortrykke alle fribaarne og virksomme Siæle fra Præste-Stillingen, saa vilde den eneste Nyhed være Sogne-Saandets Løsning, som Præste-Friheden ogsaa gjør til en klar Nødvendighed, naar man ikke vil drive alle dem ud af den saakaldte Folke-Kirke, som virkelig har nogen Tro, der naturligtviis ikke vil leve og døe eller kan stifte med deres Sognepræst. Noget Uleilighed vil der vistnok altid for de Enkelte være ved at skulle selv søge sig en Præst, naar Sognepræsten ikke tiltaler og tilfredsstiller dem, men i de allerfleste Tilfælde vil denne Uleilighed dog være langt mindre end den, det maatte koste at finde et fraskilt Kirkesamfund, man kunde stemme med, eller at stifte et nyt.

Naar nu saaledes enhver Sognepræst, medens han i verdslig Henseende var Embedsmand som nu, i kirkelig Henseende var indskrænket til de indensogns og udensogns Kirkegængere, der frivillig slattede sig til

Og selv om dit Navn man kalder „Edder“,
 Dog selv ikke glemme, hvad du hedder,
 Men svare dertil saa godt paa Dansk,
 At ingen kan gjøre det om til Fransk,
 End sige til Tysk! Det være skal
 Mit første Pusle i alstens Fald,
 Men gierne jeg snfter dig dernæst
 I Aarets Løb hvad dig huer bedst,
 Og det er jo Læsere fleer og fleer,
 Som alle har lyst til at læse meer,
 Og finder, at Dansk gaar altid glat,
 Hvor vreden end Tysken det kalder plat,
 Og glæder sig over de Tyskalfer lette,
 Som træde i Dands nu paa Nordens Slette!
 Til Slutning jeg snfter dig den Fryd
 At see dig fordunklet af større Dyd,
 At sige en Dyd, som dner til
 Lidt andet end Taarer og Skuespil,
 En Dyd paa Dansk, som gjør Tysken ør,
 Og har tilgavns baade Ræb og Klør,
 En Dyd med Daad, som udretter alt
 Hvad onskeligt du med Grund har kaldt!
 Da kan med en god Samvittighed
 Du lægge dig hen og døe i Fred,
 Og trøste dig med, dit Dansker-Navn
 Uddør ei saa snart i Kiøbenhavn!

Bestillinger paa „Danstere“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kiøbenhavn.
 Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Aargang. Eyperdagen d. 18. Januar. Nr. 3.

Carlo Dalgas.

(Maleren C. Dalgas, Broder til Ernesto, var en af de første Frivillige, som greb til Vaaben for den danske Sag; haardt saaret i Jbsted-Slaget, oppelede han neppe sin Helbredelse, før han leede til Kampen paany, og faldt saa Dagen før Ryttaar. ved Fiendens meningeløse Anfald paa Forposten ved Nøhborst.)

Utter brast et Ledd af Riæden,
Benne-Riæden ungdomsvarm,
Boret op i Glæds af Glæden,
Blussende af Sorg og Harm,
Da, udæstet og forhaanet,
Gamle Dronning Dannebød
Silde vaagneb, alt hendaanet,
Suffed: hvor er Lovemod!

Haand i Haand med Søner mine,
Bore op jeg saae med Lyft
Ungersvende faure, fine,
Lindrende, med Jld i Bryst,

Blomstre endnu mine egne,
Skal jeg glød dem atter see,
Ejdlig alt dog maatte jegne
Kiære Ungdoms-Benner træ!

Kiærlig mindes skal de Kiælle,
Konsten blødt først og sidst,
Fandt imellem Død og Egge
Run til Lygglint skaffet Frist:
Lundby tungt det var at miste
Bød den bratte Dfferdød,
Da Gas kæmped med de Sidste,
Maled Nytaarsaften rød!

Malerist er Nytaarstiden,
Lys og Stygge mødes der,
Malerist er Folke-Striden,
Bølgebannet ffern og nær;
Sønners Kamp for Moders-Vren
Er det skønne Maleri,
Som hver Daad af Danehæren
Aftenrød sig speiler i!

Gid det lindre og forsøde
Sorgen hos den ædle Biv,
Som, hvor Danmarks Kæmper bløde
Savner tvende Sønners Liv!

Carlo fulgde bold fra Broder,
 Deres Moder forrigsald,
 Som vor fælles Helte-Moder,
 Føle, hendes Graad er Guld!

Folket, Folke:Kirken og Folke:Troen i Danmark.

II.

Naar Tiden er om „Folke:Troen“ i Danmark, da pleier jeg gjerne at fortælle hvad der hændtes mig for en Snees Aar siden, da en sællandsk Bonde kom op til mig for at faae gamle Saxos „Danmarks Krønike“ i den ny Stikkelse, som jeg havde været Mester for. Sællandsfaren havde nemlig alt Bogen under Armen og Døren i Haanden, da han vendte sig om, maalde mig lidt med Vinene og sagde: men er det her nu ogsaa altsammen, for jeg har engang læst den gamle Bog, og man vil jo nok beholde hvad man har? Jeg forstikkede ham nu vel, at det kunde han være rolig for, da jeg ikke med mit Vidende havde udeladt det mindste, men da jeg dog ikke kunde bære mig for med det samme at smile lidt over hans morsomme, her ugrundede, men ellers paa den Tid endnu vel-

grundede Mistanke til de nymodens Bogørme, der pleiede at forgnave alle gamle Bøger, saa gjorde mit Smil Sællandsfaren endnu mere betænkelig, saa han maatte rykke ud med hvad der laae ham paa Hjerte, og det gjorde han nu med den Indledning, at det var vel noget, man ikke skulde tale om, men med den Slutning, at det var dog egentlig det om "Eroldene", han tænkte paa. Ogsaa i denne Henseende kunde jeg med en god Samvittighed berolige ham, og da jeg tillige betroede ham, at jeg tænkte ganske anderledes om saadanne gamle Fortællinger end lærde Folk nuomstunder pleiede, saa stildtes vi meget gode Venner ad.

Nu har jeg nok seet, at min selvgjorte Striftefader i Berlings-Avisen vil butte mig paa, at naar jeg, selv i Folkethinget, fortæller noget morsomt, der er hændtes mig selv, at da er det en Historie, jeg selv har lavet til det samme, men da jeg dog aldrig har drevet den Slags "Digte-Konst", som er den letteste, men ogsaa den fletteste af alle: den, selv at mynte "Kiendsgierninger", som man siden vil beraabe sig paa, saa jeg veed, det er sandt og ingen Føgn hvad jeg fortæller om Sællandsfaren og mig, saa har jeg siden tit tænkt paa ham og paa "det om Eroldene", som han slet ikke kunde give Slip paa. Det er dog sørgeligt nok, har jeg tænkt, at hvor Folke-Troen fra Arildstid har været saa rig og smuk, som i Dan-

mark og hele vort Norden, det ene skulde være Gienfærd, Here, Risper og Trolde, man beholdt, da alle Afer og Afsynier, Lysalfer og Valkyrier forsvandt, men, tænkte jeg saa, det er jo Munkenes Skyld, der forbødte alt det Naturlige og Folkelige som Hedenskab, og indskærpede meget under Navn af Christendom, der, naar det ikke skulde være bare Fjas, maatte gaae til med Hereri, og meget, som, naar det skulde være sandt, maatte gjøre Troldepakket meget frygteligere end før, saa det er intet Under, at kun den daarligste Deel af Folke-Troen, der fik et christeligt Skin, har holdt sig giennem Middelalderen.

Bist nok stræbde vore protestantiske Præster, især i det attende og i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede, i Forbund med denne Verdens Randsagere (de Naturkyndige), paa een Gang at udrydde al Folke-Tro, som de under eet kaldte Døvertro, saa ingen skulde engang have Lov til at troe, at Solen stod op og gik ned, men dels regiere, efter Ordsproget, saa strænge Herrer ikke længe, og dels lader en Tro, hvor den virkelig findes, sig sjelden overvinde uden af en anden Tro, som enten er sandere eller dog behageligere, og her var det egentlig kun den blotte, bare Bantro, man vilde sætte i Folke-Troens Sted, hvad vel kan lykkes i det Smaa, men aldrig i det Store, kan det blandt andet ikke, fordi der er saamange Kvinder og

Børn i Berden, som slet ikke kan undvære Tro, og som altid vil være Jordens elstværdisste Slabninger.

Betragter vi nu Folke-Troen i Danmark, som den er, slet omvendt af Munkene i Middelalderen, og siden, foragtet af de Boglærde og Striftkloge, først længe saagodsom overladt til sig selv og Ammestuerne, og sidst hjerteløst bespottet og bestridt, da seer vi naturligvis et halvbødt Birvar af de æventyrligste og tit urmeligste Jubildninger, dels af hedensk, dels af papistisk og dels af saakaldt videnskabelig Byrd, saa en Folke-Kirke, der skal kunne optage og oplive det Hele, maatte bestaae af meget ulige og sridige Dele, medens paa den anden Side Navnet „Folke-Kirke“ er den tomme af alle Titter, naar Kirken ikke i det Hele tiltaler og tilfredsstiller Folke-Hjertet.

Naar man derfor nu vil giøre noget klogt i kirkelig Henseende, da maa man enten hvad vi kalder „opgive Tæret“ og giøre de borgerlige Indretninger aldeles uafhængige af Indbyggernes kirkelige Forhold, der da bliver enhver egen Sag, ligesom i Nord-Amerika, eller man maa see til at hitte paa en ny kirkelig Indretning, der giver Enkeltmandens Tro og Tanker om det Guddommelige, og i det hele om Forholdet mellem Himmel og Jord, Tid og Evighed, det Synlige og det Usynlige, saa frit et Spillerum, at man kan haabe, omtrent hele Folket vil derved føle sig fyldestgjort. Vil man derimod

gaae en *Middelvei*: vedligeholde eller paany oprette en *Stats-Kirke* med sin *Ensformighed* og særegne *Forpligtelser* mod den *verdslige Vyrighed*, som igjen skal vederlægges ved visse *borgerlige Fortrin*, medens man udenfor denne *Stats-Kirke* overlader *Folke-Troen* til sig selv og til *indsødte* eller *fremmede Speculanter* deri, da gjør man en stor *Daarlighed*, hvoraf *Følgen* maa blive, at den *stendøde Stats-Kirke* her ligesom i *China* kun bliver *kiendelig* paa sine mange *kostbare Gravsteder* og *Lighuse*, og, selv en *aandelig Grav*, dobbelt latterlig ved sin *Titel* af *Folke-Kirke*, medens *Folke-Troen* splitter sig ad mellem *endeel Secter*, alle *misundelige* paa *Stats-Kirken*, *vrantue* mod den *verdslige Vyrighed*, som vedligeholder en *unyttig Byrde* paa *offenlig Betøfsning*, og *udygtige* til den *levende Verel-Birkning* med *Folke-Skolen*, som er en *Betingelse* for *folkelig Dplysning*.

Uagtet jeg derfor er *temmelig vis* paa, at den *saa kaldte „Kirkeforsamling“*, naar den *finder Sted*, vil med de *fleste Stemmer*, som *altid bliver Geistlighedens Gienlyd*, erklære sig for denne *sørgelige Middelvei*, og uagtet jeg maa *finde det rimeligt*, at denne *Middelvei* ogsaa vil *foretrækkes* i *Statsraadet* og paa *Rigsdagen*, saa maa jeg dog med *Flid* advare *derimod* og *stræbe* at *vise*, at *hvad jeg tilraader*, som er en *fri Folke-Kirke*, om det end i *Christenheten* er

Dg som hos Dannemænd tilsidst
 Udslaget gior dog ganske vist,
 For ei at tale om Dannedvinder,
 Som kun et Haar om Hjertet binder,
 Dg hvis Gaade kun løse kan
 Hvem der paa Hjertet har sund Forstand!

Til Dannedvinderne.

Rosens-Blommer og Lillie-Gaande!
 Var jeg bare nu ret i Aande,
 Sikkert et Nytaarsvers I fit,
 Som alle andre overgif,
 Thi som Solen I overgaaer
 Alt hvad paa Jorden jeg forstaaer,
 Dg naar man spørger mig: hvorved?
 Driftig jeg svarer: Kærlighed!
 Er den Solen paa Himlens Blaa,
 Da ogsaa I er Sole smaa,
 Dg om eder det siges sundt:
 I staaer stille og vi gaaer rundt,
 Men staaer os selv i Lysen her,
 Til vi kommer jer lovlig nær,
 Saa ikke blot jeres Lys os naaer,
 Men jeres Barme os bringer Baar.
 Som vi susser om Solen blid,
 At hun maa ligne sig selv altid,

Sprede Taager og bryde Sky'r,
 Aldrig glemme sin høie Byrd,
 Altid æres for hvad hun er,
 Jeg det samme maa ønske jer,
 Og naar det fleer, som vist jeg troer,
 Da faaer vi høilys Dag i Nord,
 Middags-Glands i den danske Stole,
 Hvor J sinne som Aften-Sole,
 Hvor J pege som Straalestier,
 Holde kun paa hvad Kys er værd!
 Da, jeg haaber, I ogsaa skal
 Holde paa eders gamle Skjald,
 Saa han, som en Erindring kjær,
 Hviler det varme Hjerter nær,
 For han elsked i Liv og Død
 Moders Hjerter og Modersfiød,
 Fandt for Anden kun Sommer varm
 Læt ved en om og kærlig Barm,
 Fandt for Sjælen kun Liv og Fred,
 Troens og Haabets, i Kærlighed!

Til „Danstieren“.

Med Duster til Nytaar at glemme sig selv,
 Det nænner vist aldrig en ærlig Sjæl,
 Og gid du da aldrig, om end du gad,
 Maa glemme, du er et „Ugeblad“,

Og selv om dit Navn man kalder „Eder“,
 Dog selv ikke glemme, hvad du hedder,
 Men svare dertil saa godt paa Dansk,
 At ingen kan gjøre det om til Fransk,
 End sig til Lyft! Det være skal
 Mit første Pusle i alstens Fald,
 Men gierne jeg ønsker dig dernæst
 I Aarets Løb hvad dig huer bedst,
 Og det er jo Læsere fleer og fleer,
 Som alle har Lyft til at læse meer,
 Og finder, at Dansk gaaer altid glat,
 Hvor vreden end Lyften det kalder plat,
 Og glæder sig over de Lysalfer lette,
 Som træde i Dands nu paa Nordens Slette!
 Til Slutning jeg ønsker dig den Fryd
 At see dig fordunklet af større Dyd,
 At sigte en Dyd, som dner til
 Lidt andet end Laarer og Skuespil,
 En Dyd paa Dansk, som gjør Lyften ør,
 Og har tilgavns baade Næb og Klør,
 En Dyd med Daad, som udretter alt
 Hvad ønskeligt du med Grund har kaldt!
 Da kan med en god Samvittighed
 Du lægge dig hen og døe i Fred,
 Og trøste dig med, dit Dansker-Navn
 Uddør ei saa snart i Kiøbenhavn!

Bestillinger paa „Danstere“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kiøbenhavn.
 Prisen for et Fjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. J. C. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Tyrdagen d. 18. Januar. Nr. 3.

Carlo Dalgas.

(Maleren C. Dalgas, Broder til Ernesto, var en af de første Frivillige, som greb til Vaaben for den danske Sag; haardt saaret i Jbsted-Slaget, oppelede han neppe sin Helbredelse, før han ilede til Kampen paany, og faldt saa Dagen før Ryttaar. ved Fiendens meningsløse Anfald paa Forposten ved Nøhborst.)

Utter brast et Ledd af Riæden,
Benne-Riæden ungdomsvarm,
Boret op i Glæds af Glæden,
Blusfende af Sorg og Harm,
Da, udæflet og forhaanet,
Gamle Dronning Dannebød
Silde vaagned, alt hendaanet,
Suffed: hvor er Lovemod!

Haand i Haand med Søner mine,
Bore op jeg saae med Lyft
Ungersvende faure, fine,
Lindrende, med Jld i Bryst,

Blomstre endnu mine egne,
Skal jeg glød dem atter see,
Tidlig alt dog maatte tegne
Kiære Ungdoms-Benner træ!

Sielig mindes skal de Kiølle,
Konsten blødte først og sidst,
Fandt imellem Ddb og Egge
Kun til Lysglimt skaffet Frist:
Lundby tungt det var at miste
Bød den bratte Dfferdød,
Dalgas kæmped med de Sidste,
Maled Nytaarsaften rød!

Malerist er Nytaarstiden,
Lys og Skygge mødes der,
Malerist er Folke-Striden,
Vølgedannet ffern og nær;
Sønners Kamp for Moders-Æren
Er det flønne Maleri,
Som hver Daad af Danehæren
Aftenrød sig speiler i!

Gid det lindre og forsøde
Sorgen hos den ædle Biv,
Som, hvor Danmarks Kæmper bløde
Savner tvende Sønners Liv!

Carlo fulgde bold sin Broder,
 Deres Moder forrigfuld,
 Som vor fælles Helte-Moder,
 Jole, hendes Graad er Guld!

Folket, Folke:Kirken og Folke:Troen i Danmark.

II.

Naar Tiden er om „Folke:Troen“ i Danmark, da pleier jeg gjerne at fortælle hvad der hændtes mig for en Snees Aar siden, da en sællandsk Bonde kom op til mig for at faae gamle Saxos „Danmarks Krønike“ i den ny Skikkelse, som jeg havde været Næstet for. Sællandsfaren havde nemlig alt Bogen under Armen og Dørren i Haanden, da han vendte sig om, maalde mig lidt med Vinene og sagde: men er det her nu ogsaa altsammen, for jeg har engang læst den gamle Bog, og man vil jo nok beholde hvad man har? Jeg forstikkede ham nu vel, at det kunde han være rolig for, da jeg ikke med mit Vidende havde udsælt det mindste, men da jeg dog ikke kunde bare mig for med det samme at smile lidt over hans morsomme, her aggrundede, men ellers paa den Tid endnu vel-

blive, som den altid har været, paa denne store Grund-
 sætning's kirkelige Giennemførelse, saa vilde dens levende
 Anvendelse i Folke-Skolen dog føre til en baade
 gavnlig og glimrende Oplysning, da den vilde hævede
 Ordet og Hjertet samme Plads i Tankegangen, som
 de har i det virkelige Menneſke-Liv, der nu i alle
 vore Skoler enten reent oversees fra en luftig Hvide,
 eller formørkes istedenfor at oplyses og forklares, idet
 man enten stiller det Diansynlige og Haandgribelige
 overst, eller begynder dog med Estertanken (Reflexionen)
 over Levnetsløbet istedenfor at begynde med Livet selv,
 som det udtrykker sig i Ordet og gjør et Indtryk paa
 Hjertet, der svarer til Kraften paa den ene og Bøieligheden
 paa den anden Side, hvoraf saa hele vor Tankegang som
 ved en aandelig Fødsel og Bæret naturlig udvikler sig.

Til Slutning skal jeg bede „Danskere“ Læsere og
 Læserinder dog engang lidt alvorlig med mig at betænke,
 hvad det egentlig har paa sig med al den Snak, der
 igien ved denne Leilighed er faldet om at lade Folk være
 op som „Hedninger“ og at falde tilbage til „Heden-
 skabet“.

Først maae vi i Henseende til Ordene bemærke, at
 de er meget uskyldige, da Hedenskab kun betyder hvad
 der har været hos Folket fra Arildstid (hedenifra) og
 Hedning følger paa hvert Sted det gamle, natur-
 lige, forchristelige Menneſte, saa det er forsaavidt

gaaſte rigtigt, naar Folkemunden kalder alle vore ſpæde Børn, for de dødes, „de ſmaa Hedninger“, men er de virkelig Chriſtenfødt, rinder der dog ogſaa noget Chriſtenblod i deres Årer, og naar vi tænker, at alt hvad de har af Hedenskabet blæſer bort ved Daaben, hvor man ikke engang længer, ſom i Pavedømmet, blæſer paa dem og bortmaer Gæden, da er det aabenbar en tom Jubbildning. En ſaadan Forvandling af det Hedenske (det medfødt, gamle og naturlige) hos Menneſte-Barnet, blot ved haandgribelige Midler og Læsning derover, til Chriſteligt (nyt og overnaturligt) vilde nemlig være et Hæxeri, ſom Chriſtendommen vilde have uſluſkelig Glæde af at love, da daglig Erfaring lærer, det ſteer ingeniunde ved Daaben, men hvad Chriſtendommen da heller aldrig har lovet, da den tværtimod baade har gjort en vis beſtemt Tro og frimodig Bekendelse deraf til Vittaar for Daabens guddommelige Virkninger, og har tillige beſkrevet Forvandlingen af det gamle til det ny Menneſte-Liv, ſom en fremſkridende Fornyeſe og Fortlaring af Chriſti menneſtelige Natur hos hans Troende, og ſom virket af Ånden giennem Rærligheden. Dette kan nu ſig falde mange fuldt ſaa utroligt, ſom at det gamle hedenske Menneſte-Liv ved et Trylleſlag blev et nyt og Chriſteligt, men det er dog aabenbar noget ganſke andet, hvorved de angivne Midler paſſe til Mættet, og hvorom Er-

faringen aflægger et ganske anderledes gunstigt Bidnesbyrd end om Hedenflabets Forvandling til Christelighed eller det gamle Menneflævs Forvandling og Forædling ved Daaben alene som en præstelig Embeds-Forretning.

Det andet jeg skal bede mine Læsere og Læserinder lægge vel Mærke til, er at den Folke-Tro paa Birkningen af Daaben, Altergangen og selv af Præsternes selvgjorte Brudevielse paa Menneflæts Aand og Hjerte, Bæ og Bel, enten her eller hifset, uden Hensyn paa Bedkommenes Tro eller Bantro, Tilboelighed eller Modbydelighed, denne Folketro, som jeg tillader mig at kalde en slem Dvertro og "papistisk Surdei", staaer i uopløselig Sammenhæng med den papistiske Grund-Dvertro paa de indviede Bisper og Præster, som Christi verdslige Statholdere og Himmerigs Dørvogtere, som raade for alle Menneflærs Sjæl og Salighed, saa man gjør sig kun uhyre latterlig, naar man paa den ene Side vil tørse sig for Paven og Præste-Herskabet (Hierarchiet) og dog paa den anden Side albeles papistisk tilskriver Præste-Hænder og Præste-Munde Magt til, uden Hensyn paa vor Tro og vort Hjertelag, at gjøre vort Ægteflab og hele vort Levnetsløb christeligt, altsaa ogsaa Magt til, uden Hensyn paa vor Tro og vort Hjertelag, at gjøre det altsammen uchristeligt, blot ved at nægte os Daaben, Altergangen og Brudevielsen.

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle Boglæder i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker **Uvist**, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Boglæderne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af **R. F. S. Grundtvig**.

Kjøbenhavn. Trykt hos **J. D. Uvist**.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Spørdagen d. 25. Januar. Nr. 4.

Til min Datter: Datter Elisabeth.

(Forfattet Nytaarsvers.)

- Af Nytaarsvers en „Dansker“ fuld,
Dg ei det mindste til den lille,
Som dog til Skjalden smiler Gulb,
Er ham en nyfødt Glædes-Rilde!
Mon Rimelighed jeg deri
Kan bedre see, end du kan finde,
Som, naar jeg dig vil gaae forbi,
Bed om din Ret mig godt at minde?
Stomager-Børn og Smede-Hest,
Man sagde vel i gamle Dage,
Hvor Stoen trykled, sølde bedst,
For værst var deres uden Mage;
Men nuomstunder spiller Slammen
Den Rolle fast, som Vren før,
Saa i den Mening allesammen
Vi feier for vor egen Dør.

Thi feier jeg og her for min,
 Saa godt som det sig lader giøre,
 Med Rim til Nytaarsstunden din,
 Om end de falde i det Lø're.
 For dig det end er hip som hap,
 Da putter alting glat i Munden,
 Saa Dressfast og Løvedetap
 Dig smager lige godt igrunden;
 Engang, om fjorten, femten Aar,
 Du sagtens bli'r lidt mere kræsen,
 Og kræver, hvad du sikkert faaer,
 Et Nytaarsvers med bedre Bæsen,
 Men dog jeg haaber, du med Bid
 Især vil sige hvad der er vandet,
 Og sige: dette for sin Tid
 Nok kunde løbe med blandt andet!

Det er det første Nytaars-Ry,
 Du griber i med begge Hænder,
 Du kan ei spinde eller sje,
 Man knap kan sige, du har Lænder!
 For dig da ligger vidtudsstrakt
 Det hele Dnske-Land og Rige,
 Saa det er allerlettest sagt,
 Hvad ønskes kan en lille Pige

Med Engle-Smil og Rosen-Rind,
 Med Barnesføets friske Glæde,
 Med klare Dine, kærsligt Sind,
 Og Laarer kun i Ny og Ræde,
 Men dog din gamle Bedstefar,
 Som er lidt sær i somme Dele,
 Dig onsted helst, at hvad du har
 Beholdes maatte i det hele!
 Dit søde Smil sig arted da
 Til alt hvad der er smukt igrunden,
 Dit tonesfulde Dadata
 Blev luttet søde Ord i Munden,
 Og de i Pagt med Rosenkind
 Og Kærlighed, som de bør være,
 Dig bragde nok til Lyffens Lind,
 Til Dronning-Magt og Dronning-Here;
 Thi Kærlighed i Skionheds Dragt,
 Som aander idel Barne-Glæde,
 Kan, som den elskelige Magt,
 Selv kæmper frit paa Ratten træde!

Dog Dufte-Møen med Guld-Rakte
 Os farer som en Sky forbi,
 Naar ei hun tage vil til Laffe
 Med Favnen, hun kan holdes i,

glemme sig selv og Grundloven, naar det skulde medvirke til en Lov, der gjorde den allersimpleste Borgerrettighed: at give sig i Ægteskab og opdrage sine Børn i Fred, afhængig af nogensombest Troes-Betiendelse eller nogetsombest Troes-Samsunds Kirke-Skifte, det være sig nu Daab eller Døstiaerelse, jødisk eller kristelig Brudevielse; og Folkethinget maatte i det mindste glemme sit Kald til at sætte Grundloven i Kraft, naar det ikke skulde gøre sit til, at alle danske Borgere haade nyder Frihed til at indgaae Ægteskab og til at opdrage deres Børn uden alt Hensyn til deres Troes-Betiendelse eller kirkelige Forhold.

Naar man derfor har anket over, at Lovforslaget om Troes-Frihed har nydt Fremme og fundet ikke saa lidt Bistand i Folkethinget, da har man derved anket over, at der i Danmark er et saadant Folkething, valgt uden alt Hensyn paa nogen Kirke eller Troes-Betiendelse, og at vi har en saadan Grundlov, som frigjør hele Borgerlivet fra alle kirkelige Hensyn, og man skulde da, naar man anfaae Folkethinget og Grundloven for ligesaa usfolkelige som ukirkelige, andraget paa Grundlovens Omstæbelse, istedenfor at anklage Folkethinget, fordi det gjorde sin Skyldighed ved at fremme et af Grundloven klarlig udsprunget, velbetænkt Lovforslag, der ligesaa vel stiede paa alle Kirke-Samsunds Frigjørelse fra borgerlige Indgreb, som paa Borgerlivets Frigjørelse fra kirkelige

Judgreb. Naar man nemlig har paastaet, at Lovforslaget om Troes-Frihed enten gjorde Judgreb i Føllekirkens Frihed eller berøvede dens Daab og Brudevielse enten Ildt eller meget af deres Birkning, Ære og Betydning, da er det jo klart, at Bedkommende enten var ført bag Lyset eller stod sig selv i Lyset, thi enten har Bedkommende slet ikke kendt det Lovforslag, de udtrykte deres Afsty for, eller de maac ansee Føllekirkens Daab og Brudevielse for noget, Faa eller Ingen vil bryde sig om, uden de borgerlig tvinges dertil, og i dette Tilfælde er det jo netop dem selv, der, saavidt det staaer til dem, berøver Føllekirkens Daab og Brudevielse hele deres kirkelige Ære og Betydning.

Hertil kommer endnu, at saalænge Barnebaaben er en borgerlig Evangs-Sag i Føllekirken, saalænge kan Føllekirken ikke, hvad den dog for sin egen Æres og Oplysnings Skyld maatte, gjøre Barnebaaben, hvis kristelige Retmæssighed jo er et af de allerfinessste theologiske Spørgsmaal, til en kirkelig Frisag, og saalænge Brudevielsen for Føllekirkens Medlemmer er en borgerlig Evangs-Sag, saalænge kan Føllekirken umuelig hørde Brudevielsens kirkelige Ære og Anseelse, med mindre Præsteflabet igien ligesom under Favedommet, blev Dommere i Ægte-Sags-Sager, saa det er aabenbar kun et Lovforslag i samme Haand, som det, selv Præster og Professorer har bedreidat os, der kan give Føllekirken den Frihed og

Selvstændighed, som ethvert Kirkesamfund maa have, for kirkelig og aandelig at høre sin Ære og Ansættelse.

Men, vil man sige, naar Folket i det Hele alligen vel ønsker, at deres eget Kirkesamfund skal vedblive at være en Statskirke, skal vedblive at underkaste dens Medlemmer en borgerlig Tvang baade til Børnebaad, Confirmation, Altergang og Brudevielse, hvem tør de forhindre Folket deri, og hvem kan sige, at derved staa noget Brud paa Grundloven, naar det staaer enhver dansk Borger frit for, om han vil høre til Foltetirken eller ikke?

Hertil svarer jeg naturligtvis, at dersom det var umueligt, at alle de, der hidtil var Statskirkens borgerlige tvungne Medlemmer, selvfølgelig saagodtsom hele det danske Folk, kunde tænke, at de ikke vilde have borgerlig Frihed til at gifte sig eller til at opdrage deres Børn uden at spørge Præsterne om Forlov, og gjorde Folket denne sin Tænkemaade vitterlig, da vilde vi, som udgiver Folkethinget og jo næsten alle har hørt til samme Statskirke, jo selv tænke ligesaa, og da vilde hverken Lovforslaget om Troesfrihed være fremlagt eller Grundloven givet, saa det er aabenbar et stort Spørgsmaal, hvor mange af Folket, der virkelig tænker saaledes, og selv om de Tausinder, som har underskrevet Adresseerne mod Lovforslaget, selv om dem er det et stort Spørgsmaal, hvormange der vilde vedkiende sig en Tænkemaade, der

gjorde deres saakaldte Kirkesamfund uskikkelig Glans, medens det er klart, at mange af dem har haaret i den aabenbare Bidsfarelse at Lovforslaget vilde berøve dem Friheden til at blive ved deres Fædres Tro og følge deres Kirkeskifte.

Hvis derfor Folkethinget, under den vrangne Forsætning, at Folket vilde have den borgerlige Troværdighed i sin Kirke, medvirkede til en Lov, som stadfæstede den gamle Troværdighed, da vilde det vel ikke aabenbar stride mod Grundloven, naar man kun udenfor Folketirken, uden alt Hensyn paa ens Troværdighed, kunde have fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder, men Erfaringen vilde da snart lære, at man havde taget mærkelig Feil ad det danske Folks Vansle.

Jeg for min Part, som dog tør troe, jeg hører til dem, der i Danmark sætter høiest Pris paa Fædrenes Troen og paa alle de nedarvede Kirkeskifte, jeg vilde finde mig nødt til at udtræde af den saakaldte Folkekirkelov, og raade alle mine Venner til at gjøre det samme, naar det nu igien skulde sættes i Kraft, hvad der længe har været et dødt Bogstav, at i Folkekirken skulde alle de, der vilde gifte sig, nødes til at gaae til Alters, og der skulde Præsterne nødes til at erklære aabenbar uskikkelige Afgørelser for kristelige, og naar da, som jeg tror, snart maatte skee, alle de, der frivillig bekendte

Jøkkirkens Tro og fulgde dens Skikke, gik ud af dem, hvad Gavn eller Skæde mener man da enten Gud eller Mennesker vilde have af en Kirke, hvis Medlemmer fandt det nødvendigt at tvinge hinanden til at belienbe en vis Tro og følge visse Kirkeskikke?

Naar jeg nu med disse Dine betragter det Lovforslag om Egtekab med mere, som er indstuds til anden Behandling istedenfor Lovforslaget om Troesfrihed, da maa jeg naturligviis finde det aldeles forkasteligt under begge sine Skikkelser, da det endog vilde udvide Evangen til Medlemmer af alle i Landet bestaaende eller anerkjendte Kirkesamfund, saa man maatte sige sig ud af dem alle for at faae Lov til blot saameget som at gifte sig, uden vedkommende Kirkes Tilladelse, og skulde endda først underkastet et skarpt Forhør, om man dog slet ikke hørde til noget Kirkesamfund. Dette strider saa aabenbar baade mod Grundloven og mod alt Begreb om borgerlig Troesfrihed, at jeg slet ikke vilde kunne forstaae Indbringelsen af saadanne Forslag, naar ikke en af de ærede Forslagsstkere i Lørdags havde oplyst os om, at efter hans Mening skulde alle Enkeltmænd noies med den Troesfrihed, Vorherre har givet os ved at giøre Tanter toldfrie, en Troesfrihed, der ikke behøver at indføres, da selv de Christne havde den midt under de hebeste Forskællinger af de hedenste Reiser og selv Rætterne havde den i Spanien midt under Inquisitionens første Græ-

sonhed, og at Religions-Frihed derimod kun tilkommer Kirkesamfund i det hele, og det, efter Udvalgets Mening, saadanne Kirkesamfund, der vil gjøre Barnebaaben til Pligt for alle sine Medlemmer, Altergangen til Pligt for alle dem, der vil gifte sig, og indrette deres Brudevielse saaledes at den ikke hindrer Magistraten fra at afskille hvad de siger, Gud har sammensoiet. En saadan Religions-Frihed kalder jeg imidlertid hvad det for mig Dine aabenbar er, et Præste-Herskab, der kun upartisk er deelt mellem Præster af alle Besiendelser, og det vil jeg bede Borherre bevare Danmark fra.

Til Slutning maa jeg dog ogsaa sige et Par Ord om Ægteffabets Hellighed og Ærværdighed, som med denne Æilighed idelig har raabt paa og som jeg har troe at kiende og statte ligesaa høit som Rogen. Selv Præster og Professorer har skrevet os til, at det var et "gudsforladt" Ægteffab, der stiftedes uden Brudevielse og kirkelig Hoitidelighed, men de maae da enten troe at et Ægteffab kan være gudeligt uden Gudsfrygt hos dem der indgaar det, og være ugudeligt trods Ægteffallernes Tro og Gudsfrygt, eller ogsaa de maae troe, at naar man lader sig vie, da bliver man gudfrygtig, og naar man ikke lader sig vie, da mister man sin Gudsfrygt, og jeg tilstaaer, at ingen af Delene kan jeg rime enten med Christendom, sund Fornuft eller daglig Erfaring, saa det er mig en altfor dyb Hemmelighed.

Derimod tror jeg, at som man er Folk, saakaldet
 hvor man Egtesfolk, enten man leder sig vie eller ikke,
 og jeg tror fremdeles, at naar man beder Borherre
 være med sig i hele sit Liv og Levnet, da har man
 ham ogsaa med sig i sit Egteskab, enten man er viet i
 Kirken eller i Huset, af en Præst eller af en Byfoged,
 og at dersom man ikke beder Borherre være med sig i
 hele Livet, da bliver man ogsaa gudsførladt i sit Egtes-
 kab, om man saa var viet midt i Peterskirken og det
 af Hønen selv. For Resten, saa naar man har fundet
 at Lovens Forskiel mellem ægte og nægte Fodsel bidrog
 ikke til at gjøre Egteskabet helligt og ærværdigt, da
 venter man dog vel ikke at en borgerlig paatvunget
 Brudeviiselse skal bidrage mere dertil, skiondt man saavidt
 mueligt har ophævet alle borgerlige Fortrin for de
 Egtesfæder.

Lillea.

Den høierverdige Rigsdagsmand fra Kalster, Ord-
 fører i denne Sag, dvælede igaar med et vist Belbehag
 ved hvad han selv havde sagt forleden om „Sæderne“,
 vore Sæder, som, efter hans Formening, stod i veien
 for det borgerlige Egteskabs almindelige Indførelse, og

den vrede Rigsdagsmand henvendte sig begge Gange ædruelig til mig, saa det vel endog hører til hvad vore Fædre kaldte „gode Sæder“ at give Svær paa Tilstale, og det vil jeg nu fortælle, da jeg troer, et lille Ord derom kan være paa sit rette Sted.

Først maa jeg da, som lidt sproglært paa Nodersmaalet oplyse, at den ærede og lærde Rigsdagsmand har ladet sig føre paa Statts af de tyske Professorer, naar han antager, at vi Danstere gjør en høitidelig Forskiel mellem Sæder og Baner ligesom de skarpskabige, spidsstadbige, haardklovende tyske Professorer mellem deres „Sitten“ og „Gewohnheiten“, thi allerede vores gode gamle danske Ord „Sædvaner“ og „sædvanlig“ skal lære os, at paa Dansk flyder begge Dele sammen, saa den høitidelige tyske „Sædelighed og Sædelære“ duer paa Dansk kun til at giøre Loier med.

Dernæst maa jeg for ramme Alvor bemærke, at baade vore Sæder og vore Baner, især i Kiøbenhavn, vist langt mindre lægger Hindringer i Veien for det borgerlige Ægteskabs almindelige Indførelse end for de gode og lykkelige og især for de bedste og lykkeligste, som jeg kalder de christelige Ægteskabers Barighed hos os, og en af disse fine Sæder og fremme Baner er den, naar man skal giftes, da kun at lade sig klappe sammen af en Præst, for helst i Huset, nu helst i Kirken, uden noget Dieblil at have „beraadt sig med Gud i

Himmelen" og sædvanlig kun efter en meget tydelig Beraabelse med "sit eget Hjertelag".

Endelig maa jeg lægge hele Thinget, og, om det vil lykkes, hele det liære danske Folk paa Hjerte, at hvad der er godt og velsignet i den gamle Sædvane, at stifte sit Egtekab i hvad vi kalder "Guds Huus" og for "Herrens Alter", og jeg troer, der er meget godt og velsignet deri, det kommer netop for en Dag, og det kommer os først ret tilgode, naar Brudevielsen bliver en fri Sag, thi det gælder altid om Guds Belsignelse, at kun hvo som leder, han finder, og desuden veed jeg, som gammel Præst og som Son af en gammel Præst, at kun de, man kan vie med Lyst, fordi de sætter lidt Priis paa vor Tjeneste, kun dem kan man vie tilgavns, saa hvor det er Høveri paa begge Sider, bliver det daarligt Arbeide kun til Plage for Præsten og til Byrde for Brudefolkene.

Vi forudsætter nemlig, at det bliver i Folkekirken med Brudevielse, ligesom hidtil, at hvem der forlanger den, saa er den, saa hele Forskiellen bliver kun den, at nu tvinges selv de, som ikke ønsker den, til at lade, som de ønskede den, medens vi derimod vil, at det skal gaae ærlig til, saa at hvem der ikke ønsker Brudevielsen, skal heller ikke nødes til paa Skramt at forlange den af Præsten, og den høitæredede Minister, som meende, at vi vilde have Brudevielsen til at være et Privilegium for dem, vi kaldte "rene og hellige", han tog da vækkelig fejl.

Bestillinger paa „Daasferen“ modtages i alle Bogkøbehandlere i Danmark, Norge og Sverrig, paa de tgl. Postbureauer, samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hverdingaar er i Bogkøberne 48 St., og paa Postbureauene 63 St.

Samllet og udgivet af R. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos E. D. Neft.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Eftverdagen d. 8. Februar. Nr. 6.

Til Danehæren.

Deiligt, som din Daad, er og dit Navn,
Danehær fra Dannevirke!
Kom og indtag hele Riebinghavn,
Folkething med Borg og Kirke,
Som paa Dans og Skjolds og Frodes Biis
Ibsted-Syssel du indtog med Priis!

Biis det klarlig, at fra Hedenold
For det Blanke ei du bløbte,
Men for Kiærlighedens rige Sold,
Som med Krands og Kys dig møbte,
Saa du talbes skal med Tone varm
Dane-Kiærlighedens stærke Arm!

For sig selv og for sit Tugtens-Rids
Kæmper kun Soldater-Hæren,
Regner ud i Dalene sin "Fris",
Sætter i sin Glimmer-Hæren,
Danehæren, bjærv til Holle-Gavn,
Dere aldrig meer Soldater-Ravn!

Danmark, beiligt Bang ved Volgen blaa,
For den har du Seier vundet,
Bed dig seire, medens Stjerner staae,
Danstthed nu ved Dre-Sundet!
Da med Danmark og med Danstthed skal
Om dig kvæde Jordens sidste Stjald!

Hedenstabs og Christendom i Danmark.

Naar jeg her nævner "Hedenstabet" først, da maa jeg bemærke, at det stæer kun fordi Hedenstabet er ældst herinde, og fordi jeg troer, vi har endnu mest af det, thi saa meget kender jeg dog til Christendommen og saa høit statter jeg den, at jeg vilde ønske, at baade jeg selv og alle Danstkere var hele Christne, ikke blot fra øverst til nederst, men ogsaa fra inderst til yderst, i Sind og i Skind; men jeg ved

ogfaa, at der horer meget til, saa naar man indbilder sig, det er stedt uden at man selv vedste det, da tager man mærkelig Feil, og det gaar da med ens Christendom, ligesom det gaar med mangen en Jomfrues Deilighed og med mangen en Professors Bindsdom, at ingen kan see dem uden de selv. Jeg, som nu i mange Aar har vent mig til at tage Verden som den er, skøndt jeg væstede, den var, og er vis paa, den skulde være meget bedre end den er, jeg har med det samme opdaget, at jeg ogsaa i denne Henseende maatte tage mig selv om Ræson, thi vel er jeg, som alle de andre, christnet og døbt, mens jeg var lille, og lærde baade min Catechismus og min Forklaring med de Bedste, er blevet overhørt i min Christendom, har gaaet mange Gange til Alters, og er ordenlig viet i Kirken, har desuden læst min Bibel baade paa Dansk og paa Græsk, og har nu snart i fyrretyve Aar været Præst, og har, saa vidt jeg sik Lov til det, baade præket hver evige Søndag, taget Børn til Læsning og, som man siger, stridt for Christdommen meer end de fleste, men dog har jeg, som sagt, opdaget, at med alt det, saa horer jeg dog endnu i mange Henseender til den Verden, der ingenlunde er, som den skulde være, og som den maatte være, for med Rette at kunne rose sig af sin Christelighed og lade haant om alt Hedenskab, thi da alt hvad der ikke er christeligt hos os, enten maa være

hedensk eller jødisk eller tyrkisk, saa er jeg endda ret glad ved, at det Ikkekristelige hos mig for det meste er hedensk, thi saa er det dog naturligt, og det unaturlige, veed jeg, er det allerværste, for det har Guden skabt.

Jeg veed det jo godt, at denne min Synsmaade og denne min Tankegang om Christendom og Hedenskab, saavel som om det naturlige og unaturlige, er endnu langt fra at være de sædvanlige, for da jeg først blev Præst i Kiøbenhavn og spurgde mine Læseborn (Confirmander), hvad det var at være en Christen, da tav de enten bomstille, eller de svarede: det er, „at være god“, og saalænge man staaer paa det Trin, bliver man hverken bedre eller kristeligere end man er, af den indlysende Grund, at vi alle, ubeseet, synes, vi er gode nok, og, at da formeget og forlidt for-dærver alting, saa hører det til Pligterne mod os selv, at blive ved det samme Pas, som den rette Midte, den gyldne Middelvei mellem aabenbar Ugudelighed og Overdrivelse af Gudfrygtigheden, ligesom de Skinhellige. Nuomstunder træffer man vel i Kiøbenhavn baade hos Store og Smaa en Forklaring over hvad det er at være Christen, der klinger fylbigere, saa de kan sige, det er at være døbt og lade sig confirmere og naar man vil gifte sig, at lade sig vie i Kirken, og, naar ens Børn blive store, da at gaae til Alters med dem

for et godt Exempels Skyld, og naturligviis at afflye alt hvad der blot lugter af „borgerligt Egtteskab“, men disse, som man siger, „kirkelig oplyste“ Kiøbenhavnere de er dog snart værre at tale med om Christendom end de, der i al deres Troshydighed bekjendte, de vidste slet ikke, hvad det var at være Christen, naar det ikke var at være god. Hvem der nemlig i al sin kirkelige Bantundighed dog tænker, at god maa man være eller blive naar det skal gaae En godt baade her og hieset, dem kan man dog nok faae lært, at Christendommen er en egen Aabenbaring om, hvordan baade Jøder og Hedninger kan blive meget bedre end de var før og faae det meget bedre end de havde det før, og at denne kristelige Aabenbaring maa man frem for alt troe og stole paa, naar man vil være en Christen; men hvem der er kommet til den Forklaring, at Christendom er slet ikke andet end efter gammel Sædvane at lade sig vie af en Præst, naar man gifter sig, at lade sine Børn døbe saasnart det kan skee, uden at de bliver forkiølede, og at gaae i Kirke, naar man ikke selv er forkiølet eller frygter for at blive det, eller skal i Dyrehaven eller har andet lovligt Forfald, med dem er det en fortviølet Sag at tale om Christendom, fordi det er dem hardtad ligesaa ubvendig en Ting, som det „Christentvi“ hvori Børnene blev døbt i forrige Tider, og som paa Landet enten Præstens eller

Skolemesterens Kone sædvanlig havde at laane ud til hele Sognet. Enten tager man nemlig da hele Christdommen dels for en vis Farve, som det er Præster-nes Embeds-Forretning at sætte paa Følket og Levnetsløbet, og dels for en hellig Bog, som det er Bassehusets og Bibel-Selskabets Sag at lade trykke i Mangfoldighed til billig Priis, og Præsternes og de theologiske Professorers Sag at læse og forklare, eller man tager dog dette for Hovedsagen ved Christendommens Indførelse og Vedligeholdelse, saa at Resten: Indskydelsen paa Livet og Christningen af det indvortes Menneffe skal følge af sig selv, naar "Kirken", saavel den synlige Kirke med og uden Taarn og den hellige Skrift, som den usynlige Kirke, der skjuler sig i Bibelen, i Præsterne og deres Embeds-Forretninger, gjør deres Pligt. Alt hvad man nu kan sige til Folk med denne saakaldte fornuftige og ædru Anstuelse af Christendom og Christelighed, det strander sædvanlig paa deres klippefaste Forudsætning, at med denne Anstuelse er de selv sande og ovenikøbet oplyste Christne, uden noget Spørgsmaal om, enten de troer paa Jesus Christus og den christelige Aabenbaring eller ikke, og uden mindste Spørgsmaal om, enten de i deres Tænkemaade og Leve- maade ligner Jesus Christus, Moses eller Mahomed. I deres Dine staaer og falder Folkets Christendom og Christelighed med den saakaldte "Stats-

Kirke", som ved Hjælp af den værdelige Magt paatvinger alle sine Medlemmer Barnebaaben, Confirmationen og Brudevielsen, og da tillige saavidt mueligt i Skolen paatvinger alle Borneene en vis Bibelhistorie og Lærebog, og alt hvad vi kan sige om Troens, Haabets og Kiærlighedens fri Natur og Umueligheden af at de enten kan indsmugles eller indtvinges i noget Menneffes Hjerter imod deres Villie, det kalder de enten ugubeligt Fritærnteri eller mystisk Sværmeri, fordi de enten slet ingen Forestilling har om Tro, Haab og Kiærlighed, som andet end smalle Ord og Lante-Skygger, slet ikke som levende, virkelige Ting i Aandens og Hjertets Verden, eller de er dog fra Barnebeen afrettede til aldrig at tænke paa det naturlige Menneffe-Liv, naar de læse og talde om det Guddommelige og Christelige.

Forudfat imidlertid, hvad jeg daglig dristigere forudsætter, at i det mindste i Danmark og i hele vort Norden er Naturen, Menneffe-Naturen, stærkt ifærd med at gaae over Dytugtelsen, saa Folk, uden at spørge enten Præst eller Skolemester om Forlov, tager sig den Frihed at sige ved dem selv: ja, enten vi kaldes Jøder eller Christne, Tyrker eller Hedninger, saa er vi jo dog alle Menneffer, eller føler dog, at vi skulde være Menneffer, være noget ganske andet end de Umælende, fordi vi har Mund og Næse og dødsed en for-

underlig Sammenhæng med hele den usynlige Verden, der ligesaavel paa en Maade er inden i os, som oven over os, da det usynlige Ord, som gaar ind ad vort Øre og ud ad vor Mund, kommer ovenfra og gaar Luft igiennem os og aabenbarer paa sin Vej hvad der usynlig lever og rører sig inden i saadanne forunderlige Slabninger, som vi selv er, eller i andre Væsner, som vi har en vis Lighed med, og Hovedsagen maa da altid være, at vi kan komme til at føle, vi er rigtige Mennesker og at det er glædeligt at være rigtige Mennesker, saa vi fryder os ved vor Tilværelse og kan trøste os over alle de Ubehageligheder, man, som Mennesker, har i denne Verden, og da især over den største, som er, at vi ved Døden stilles fra dem, vi har kiære, og som igjen havde os kiære; dette forudsat, da er jeg sikker paa, det vil jo sige: da troer jeg, vi vil snart kunne tale os for saavidt til Rette med hinanden om Christendom og Hedenskab, at vi paa begge Sider bliver enige om, at al Rang-Strid og Navne-Bærdi her vilde være latterlige, og at Spørgsmaalet dog egentlig er, hvad der gjør os til Mennesker, og naar vi er blevet det, kan gjøre os til rigtige, glade og lykkelige Mennesker?

Er vi nu først enige herom, da bliver vi det ogsaa snart derom, at hvad der gjør os til Mennesker, det er jo aabenbar hvad der kiendelig skiller os fra de

Umælende, altsaa Ordet om det Ufsynlige inden i os, trindt omkring os og ovenover os, altsaa om den saakaldte anden Verden: Aandens og Hjertets Verden, der i Ordet aabenbarer sig for os og træder i Forbindelse med os, og at hvad der altsaa skal kunne gjøre os til rigtige, glade og lykkelige Mennesker, det maa være et Ord, vi kan lide paa, udtrykker vort Forhold til den anden Verden, som det virkelig er, altsaa et troværdigt Sandheds-Ord, og som sætter os for stedse, evindeligt, i et glædeligt Forhold til denne Aandens og Hjertets usynlige Verden.

Auender vi nu dette paa os selv, paa de Mennesker, vi nu engang er, som vi nødvendig maae, naar vi skal have Gavn og Glæde deraf, da seer vi strax, at det maa være Ordet paa vor egen Tunge, vort naturlige Tungemaal, altsaa vort Modersmaal, da det kun er Ordet i denne Skikkelse, vi rigtig veed Mening med og kan fornemme Livet og Kraften igennem, og da nu hverken vi selv eller Christendommen har skabt vort Modersmaal, men vi har arvet det fra vore gamle, hedenske Førfædre, saa indseer vi let, at vi baade maae liende, elske og bruge vort Modersmaal i sin naturlige, hedenske Art og Skikkelse, naar Ordet derpaa skal kunne oplyse os om, hvad enten Hedenskab eller Christendom er, og naar et Ord, det være i Aanden og Kraften enten hedensk, jødisk eller kristeligt, skal kunne

træde i Kraft hos os og bidrage enten lidt eller meget til at vi bliver rigtige, glade og lykkelige Mennesker.

Derfom vi saaledes ikke paa Dansk havde Ordene: Menneske, Fader, Moder, Egtteskab, Børn og Søskende, Gud, Forsyn og Udsødelighed, Lid og Evighed, Sandhed og Løgn, Sjæl og Samvittighed, Tro, Haab og Rierlighed, som gjorde et tilsvarende menneskeligt Indtryk paa vort Hjerte, da kunde aabenbar hverken Guder eller Mennesker oplyse os derom eller oplive os dermed, saa det var ikke blot vore gamle Forsædre, der maatte være Mennesker, før de kunde blive Christne, være hedenske, før de blev christelige Mennesker, men det er igrunden ligesaavel os og vore Børn, og det har kun været skjult for os, enten fordi vi ikke gjorde noget rigtigt, menneskeligt Brug af Christendommen, eller fordi alt det Menneskelige, vi mødte, kom til os under eet, saa vi ikke kunde stille det hedenske og det christelige fra hverandre.

Ligesom nu vort Modersmaal er igrunden hedensk, hvor mange christelige Ravne og Talemaader, der end har faaet Indfødsret og har dybere eller flakkere flaaet Rødder i vort Tungemaal, saaledes er ogsaa vort Hjertelag og hele vor Tankegang igrunden hedensk, selv naar Christendommen har gjort allermeest Forandring og Forbedring paa dem, og naar det synes

anderledes, da kommer det kun af, at vi med Flid har afrettet os selv eller ladet os afrette enten efter fremmede Hedningers, eller efter Jøders, eller efter Tyrkers Tanlegang og Talsmaade, hvad vi godt kan forstaae, er unaturligt, keitet og bagvendt, og derfor baade aandelig og hjertelig dødt og magtesløst, saa det kun Christendommen, netop naar den er et guddommeligt Midde! til at gjenføde og fornye det rigtig Mennekelige hos os, slet ikke virke igiennem, og ei virke levende paa uden til at fordrive eller nedbryde det. Nu er imidlertid, efter min Tro og tilsvarende Erfaring, Christendommen et saadant guddommeligt Raademiddel til at gjenføde, fornye og opleske den ægte Mennekelighed hos os, og maa nødvendig giøre det paa den eneste muelige Raade, ved at optage hvad der vel er hedensk, altsaa forvildet, udartet og aandelig afmægtigt, men dog menneskeligt hos os, for at oplyse og oplyse, rense, styrke, udvikle og klare det til en saadan ægte Mennekelighed, som den, der hos Jesus Christus var forenet med Guddommeligheden.

At nu dette Underværk, denne Christning af vort menneskelige Hedenskab, s!eer paa en hemmelig og ubegribelig Raade, især ved Daaben og Nadveren, som dertil er indstiftede af Kristus selv, det er vist nok baade den Christne Menigheds og den Hel- lige Skrifts Bidnesbyrd, men derfor maae vi dog

ingenlunde tænke og kan som Christne aldrig tænke, at det enten skeer ved noget Hexeri eller Trylleflag, eller at det kan skee imod vor Billie og uden vor menneskelige Medvirkning; medens det jo er latterligt at indbilde sig, det er skedt uden at vi selv kan mærke det, thi er vi blevet til nye og andre Mennesker, da maae vi nødvendig mærke det, og bliver vi ikke ved Christendommen til nye og andre Mennesker, da maatte enten Christendommen være Tant, eller vi er endnu ikke Christne.

Naar saaledes Christendommen skal virke aandelig og hjertelig paa os til Gienfødselse og Fornyelse af den ægte Menneskelighed, da maa det skee paa en menneskelig Maade, altsaa giennem Ordet paa vort Mordersmaal, som er det Middel, hvormed vi virker aandelig og hjertelig paa hinanden, og Forskiellen mellem det christelige Guds-Ord og vort eget Ord kan da ikke være anden end den, at der er guddommelig Liv og Lys i det christelige Ord, som vort hedenske Ord fattes, altsaa at i det christelige Ord lever og virker Guds egen Aand, som ogsaa bliver vores Aand, naar vi med Ordet tilegner os ham, og denne Tilegnelse er det aabenbar, som baade Menigheden og Skriften kalder Troen, Hjertets Tro paa Guds Ord, thi det er menneskeligt at tilegne sig et Ord, naar vi med

tro, og sige paa dets Sandhed, lægge det paa Hjerte.

Ligesom det nu er Ordet med Guds Kraft i sig, men i alle Maader menneskeligt, kan uden Feil, og Troen med Hjertets Tilsvielighed paa det menneskelige Guds-Ord, der maaske udrette alt hvad Christendommen kan udrette hos os til den ægte Menneſteligheds Gienſøbelse og Fornyelse, saaledes er det ene paa Haabet og Kiærligheden, vi kan og skal kende hvad og hvor meget Christendommen ved Ordet og Troen har udrettet hos os, alſaa hvorvidt vi er kristnede og hvor meget hedensl eller tyrkist der endnu er hos os.

Naar vi nemlig befinder os paa, hvad vi Danſkere imellem os selv mener med „Haab“, da veed vi alle, at det er Forventning af noget godt og glædeligt i Fremtiden, og derfor er det os klart nok, at det evige Livs og Guds Herligheds Haab, som Christendommen lover os, er noget nyt for os, som vi hverken er født med eller selv kan give os, saa alt hvad vi har af det er aabenbar kristeligt, men at ikke blot alt det hos os, som vil svække, men ogsaa alt det hos os, som ikke kan dele dette Haab, er enten hedensl eller noget endnu værre, og da dette kristelige Haab maa blive meget stærkt og fast hos os, førend det kan overvinde Døds-Frygten, og smile ad alle det Dødeliges

Jubvendinger imod sig, saa har vi deri en fatter Maalestok for vor Christelighed.

Begger vi endelig paa Hjerte, at ved „Kiærlighed“ mener vi Danskere en meer eller mindre herskende Tilbøielighed, altsaa en Hjerte-Fruer eller Hjerte-Dronning, da formoder vi strax, hvad Christendommen mener med den Kiærlighed, den Guds Kiærlighed til Mennesket og Menneskets Kiærlighed til Gud, som den sætter over alt andet, og som den evige Livs-Kilde udleder alt Godt og Glædeligt af, men vi opdager ogsaa let, at der hører meget til at troe fuldt og fast paa Guds den store og rige Kiærlighed til det faldne, vildfarende Menneske, som er Kilden til alt, hvad de Christne troe, Gud har gjort og gjør til Menneskets Frelse og Kilden til hele det Christelige Haab, og at der fattes forstrækelig meget i at Kiærligheden til Gud hos nogen af os endnu har nedbrudt alle Skillerummene mellem Ham og os, saa vi med Sandhed kan sige, hvad den fuldkomne Kiærlighed kræver: alt mit er dit, og alt dit er mit. Alt det nu hos os, som ikke kan dele vor Tro paa Guds Faders Kiærlighed til Mennesket, og alt det, der staaer iveien for vor fuldkomne Kiærlighed til Gud og vor glade Besiddelse af det evige Liv deri, det er aabenbar enten Hedenskab eller noget endnu værre, saa den Stoltthed,

hvormed man paa Christendommens Kappe seer ned paa Hedenflabet, er i alle Maader ilde stædt.

Slutningen bliver da, at medens der er noget hos os alle, der maa kaldes værre end hedenst, kaldes tyrkisk, saa er vor hedenste Mennekelighed i Følelse, Tankegang og Tungemaal ikke blot hvad Christdommen maa forudsætte hos os for at kunne udrette noget, men ogsaa hvad Christdommen tilegner sig, renser, styrker og forvandler ved den Guds Kraft, som er mægtig i vor Strøbelighed, saa hvis vi ringe-agte og forskyde vor hedenste Mennekelighed, da faaer vi aldrig nogen christelig Mennekelighed, da bliver vi i Henseende til Aand og Hjerte ikke Christne, men Tyrker.

Dette er nu Forholdet mellem Hedenst og Christendom ikke blot i Danmark, men hos ethvert mennekeligt Folk, undtagen Jøderne, og man har kun overseet det, fordi man enten indbildte sig, at Christdommen kunde og skulde tilintetgjøre alt det Naturlige hos Menneket, eller fordi man tog Hedenst og Afguderier for eet og det samme, naaget Erfaring noksom har lært, at Afguderier ligesaavel kan have en christelig som en hedenst Farve. Men vender vi nu Tanken især til det Nordiske og Danske Hedenst fra Arildstid, som vi kan lære anderledes godt at kende end noget andet Hedenst, selv det

Græske, fordi vi til vort særegne Hedenskab har Røglen inden i os, da opdager vi snart, at der er et ganske eget Forhold mellem vort Hedenskab og Christendommen, som paa den ene Side forklarer den forholdsviis lettere Indgang Evangeliet fandt hos vore gamle Forfædre, men gjør det paa den anden Side lidt vanskeligere at drage skarpe Grændse-Linier mellem det Hedenske og det Christelige hos os, da vi let kan tage Feil ad hvad der ligner hinanden, men er dog igrunden ikke det samme. Dette er nemlig ikke blot Tilfældet med vore hedenske Forestillinger om „Gud, Forsyn og Udsødelighed“, der tit blot med lidet Christelig Farve, er taget og tages endnu for Christelige, men er især hos os Danstere tilige Tilfældet med de Christelige Lærdomme om „Naade, Barmhjertighed og Fred“, som vi let fristes til at give en hedensk Bending; fordi vi som Hedninger paa vores Viis har løftet dem til Skyerne!

Bestillinger paa „Danstere“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 15. Februar. Nr. 7.

Seiren og Freden.

Seiren er vundet og Danmark bestaer,
Det er vort Dmrvæd paa Bisen,
Dg for vor Fremgang i forrige Aar
Menigmand skal bære Prisen,
Al-Muen hører al Styrke jo til,
Stam faae den Lyfter, det nægte vil! *)

Seiren er vundet med Væe fulbrig,
Hæren vi hilse med Glæde,
Men dog, desværre! endnu vi har Krig,
Freden er ikke tilstæde,
Baabnene hvile, men Hjerterne ei,
Banet endnu er ei Fredens Bei.

*) Almue (isl. almugi og alþýða) er oprindelig Folket med al detts Magt og For mue, men er, ligesom „Folket“, i Stændertiden regnet for ingen Ting.

Seiren er vundet ved Jbsted og Stoll,
 Dg Dannevirke er vores,
 Men ingen Fred faaer dog Dannemarks Foll;
 Mens det af Lyffen bedaares,
 Sjælen i Lyffen er Splid jo og Riv,
 Legemet har et uroligt Liv!

Seiren er vrifket af Lyffernes Gaand,
 Bundet med Ddb og med Egge,
 Lidt den kun nytter, naar Lyffens Uaand
 Kan med sin Pen os forstrække,
 Trælle vi er, ikke fribaarne Mænd,
 Naar vi kan blegne for Blæt og Pen.

Seiren er vundet og Balget er frit
 Baade for Gamle og Unge,
 Fugle med Neb noies hver jo med sit,
 Saa skal hvert Foll med sin Tunge,
 Bær som vort Kors vi det høitste Sprog,
 Sortne maa Korset i Dannebrog!

Seiren er vundet trods Lyffernes Pral,
 Bundet med Riæthed og Lykke,
 Fred vi kun vinde for Lyffhedens Kval,
 Naar vi den blæse et Stykke,
 Lhor havde Slæg førend „Lyffe“ fik Daun,
 Heimdal sin Lur førend „Lent“ Basun!

Seiren er vundet til Eiderens Bredd,
 Døfter vi Fred, som kan vare,
 Holsten er tyft, tyft er al vor Fortræd,
 Begge saa lade vi fare!
 Ligesaa god er jo Dansten som vi,
 Meget for god til at druknes i Sli!

Folke-Thinget og Troes-Friheden i Danmark.

Lit faaer man Lov for lidt og Laft for endnu mindre, siger Ordsproget, og det Sidste har Folkethinget faaet at fornemme under Behandlingen af den Lov om borgerlig Troesfrihed, som fra alle Kanter er udraabt for et Uhyre, der aldrig burde faaet Lov til saa meget som at stifte Næsen ind ad Dorren hos os og lugte hvor den var, thi det er baade vist og sandt, at Folkethinget ei har gjort det mindste meer for denne Lov end det hellig var nødt til, naar det ikke vilde giøre baade sig selv og det danske Folk den usluttelige Skam, at i deres Dine var Troesfrihed enten noget saa affhyelig eller dog noget saa smagløst, at man aldrig engang maatte tænke derpaa eller tale derom, endfige da stemme

derfor. Folkethinget har nemlig kun med Røst tilladt, at Lovforslaget om borgerlig Troesfrihed maatte nyde Fremme og komme til anden Behandling, og da Døretallet i det nedsatte Udvalg ganske lagde det tilfide og foreslog noget ganske andet, der, naar det skulde være hensigtsmæssigt, forudsatte, at ingen af alle den saakaldte Folke-Kirkes Medlemmer sølde mindste Træng til den borgerlige Troesfrihed, som Grundloven hjemler alle danske Borgere, da maatte selv Spændet snart opgibe sit Forslag, og Udvalgets ganske andet blev igaar antaget med 70 Stemmer imod 10, blandt hvilke fattige Ti der endda var adskillige, for hvilke selv den ny Lov, der kun angaaer dem, som hverken hører til Folketirken eller til noget andet anerkendt Samsund, syndes alt for ukirkelig fristudet og fritænkert.

Har altsaa Folkethinget ikke viist Forslaget om at gennemføre den grundlovlige Troesfrihed i hele Borgerlivet for lidt gunstig Opmærksomhed, for megen har det aabenbar ikke viist, det vil selv de ivrigste Kæmper for Folketirkens Frihed for at faae Frihed bagefter nødes til at indrømme.

Uagtet jeg nu imidlertid fuldtvel erkender Folkethingets vanskelige og indviklede Stilling i denne Friheds-Sag, som havde Ministrene, kunde vente at faae Landsthinget og syndes at have Folke-Stemningen imod sig, saa fandt jeg dog, efter det modneste Døer-

læg, jeg kunde anvende, at saa langt, som Udvalget gik fra det oprindelige Forslag, der fritog alle Rigets Indbyggere for at underkaste sig enten Daab, Confirmation eller Brudevielse som en Børgerplicht, som en af deres borgerlige Lynger og Byrder, saa langt derfra, som der er til Antagelsen af en Lov, der maaskee at benægte næsten hele Folkets Krav paa eller Trang til borgerlig Frigjørelse fra Kirketvang, saa langt burde Folkethinget vist ikke gaaet.

Dette stræbde jeg igaar, saa godt, jeg kunde, at stille Thinget for Die og lægge det paa Hjerte, og skiondt det ikke lykkedes mig at rolle Overtallets Bestemmelse i denne Sag at see mere paa de Enkelte, som ved denne Lov vilde faae en Frihed, Ministeren paastod, de ellers maatte nødes til at savne, end paa alle dem, hvis Krav var lige saa retmæssigt, men hvis Trang til Friheden ei for Dieblikket var saa indlysende, saa vil jeg dog meddele „Danstereus“ Læsere og Læserinder min afvigende Betragtning af Sagen paa dens sidste Trin.

Da min Udtalelse ikke endnu er aftrykt i Rigsdags-Tidenden, kan jeg vel kun give mit Udlast, men da jeg altid, naar' jeg skriver for Munden, skriver udaf Munden, saa bliver mit „af Haanden i Munden“ næsten ganske det Samme, som mit „af Munden i Haanden“.

„Naar den høitærede Minister for Dplysnings-
 Bænenet iastes yttrede, at det vist ikke vilde giøre nogen
 synderlig Forstiel hvad vi endnu kunde have at sige om
 det Lovforslag, som idag skal antages eller forkastes, og
 at han derfor med god Samvittighed allerede da kunde
 ønske at beholde det sidste Ord, da var jo vel endeel
 ærede Rigsdagsmænd derom enige med ham, men Thins-
 gets Overtal havde dog i mine Mine soleklar Ret, da
 det fandt det urigtigt at afbryde Ordskiftet om Loven i
 sin Heelhed før det endnu var begyndt, altsaa at afvise
 det uhørt. Det gjorde man rigtignok forleden ved
 Presfelovens tredie Læsning, men det er vist nok hvad
 man nødig skulde giøre een Gang til, og allermindst ved
 en Lov som denne, thi det er jo klart, at gaaer man
 frem paa denne Wei, da bliver Forhandlingen ved 3die
 Læsning et Uglebillede af Forhandlingen ved 2den Læs-
 ning, istedenfor, hvad den skulde være, en Forklaring
 af Forhandlingen ved første Læsning, saa Loven, efter
 ved anden Læsning at have modtaget alle de Ændringer
 og Tillæmpninger, man fandt hensigtsmæssige, nu i sin
 klare Stikelse modtog sin endelige afgjørende Dom.

Saaledes i Almindelighed, og nu dette Lovforslag
 i Særdeleshed, der ikke har giennemgaaet nogen første
 Forhandling, er faldet ned fra Skyerne ved anden Be-
 handling og saa godt som slet ikke betragtet i sin Heel-
 hed, i sin hele Stilling paa den ene Side til Danmarks

Riges Grundlov og paa den anden Side til den Frigørelse af Borgerlivet fra alle kirkelige Hensyn, som, hvad enten man vil kalde den Troesfrihed, Samvittighedsfrihed, Religionsfrihed eller, som Engellmanden, der gaaer huus paa det for Haanden virkelige, „Sudsdyrkelss-Frihed“ (liberty of worship), er et i vore Dage aldeles uafviseligt Krav, som under en eller anden Skikkelse, paa en eller anden Maade, ordenlig eller uordenlig, ved Lov eller uden Lov, maa tilfredsstilles, hvor enten Borgerlivet eller det høiere Mennekelin skal vinde en fornyet, varig Skikkelse og rolig Virksomhed.

Man har vist nok ogsaa herinde dristig paastaet, at ialtfald hos os her i Danmark var der saagodtsom slet ingen Trang til en saadan borgerlig Frigørelse fra det kirkelige Halsjern, da Folket var velfornøiet med det, som det var gaaet over til Folketirken fra den gamle Statskirke, men jeg maa tage mig den Frihed at sige hvad jeg kan bevise, det er ikke saa.

Det kan vist nok være sandt, hvad Luffader fra Holland og fra Jylland har understrevet, at de ingen Trang følte til borgerlig Frihed for Kirketvang, men det kan dog kun være sandt, naar de virkelig endnu søge den søde Søvn, hvortil vore verdslige Kirke-love truede Folket og hvori vor gamle Statskirke indbyødte sine Medlemmer, thi ikke blot alle de saakaldte

„Dyvalte“ trindt i Landet har jo høitstet forkyndt, at de i deres Salighedss-Sag ei kunde erkiende nogen verdslig Magt og Myndighed, men vi alle, som er vaagne til aandelig Bevidsthed, hvad enten vi antager eller vi forkaster den Troesbetiendelse, som vore verdslige Døve foreskrev, vi veed jo, at vi i denne Henseende ei med vor bedste Villie kan erkiende den verdslige Dørigheds eller Rigsdagens Ret til at bestemme vort Forhold til Gud og Evigheden og i det hele til den anden, usynlige Verden, enten det, eller kan, som ærlige Mennesker, underkaste os deres Bestemmelser paa disse dem aldeles fremmede Enemærker. Ja m. G. for at nævne noget aldeles bestemt, som jeg veed med fuld Visshed, saa seer de her en dansk Borger, en af den gamle Statskirkes gamle og, som man siger, meget gammelbogs Præster, som har stridt hardt for alt det Indvendige i Statskirken, men har dog i alle sine 40 Præstear baade følt og paastaet Retten til borgerlig Troesfrihed og har selv følt Trangten saa dybt, at han ikke blot indstændig har bedt om at maatte træde ud af den i hans Dine rædsom forvirrede, halv forstenede og halv opløste Statskirke, men vilde selv af det haarde Forbud ei lad sig hindre fra at træde ud paa egen Fare, naar han ikke havde ladet sig bevæge ved Tanken om de Tusinder, som havde lyttet til hans kirkelige Røst og maatte fulgt ham ved det dengang borgerlig for-

tvivlede Stridt, og selv derved kunde han ikke ladet sig bevæge, hvis han ikke havde næret det Haab, at hos det milde, billige og fredelige danske Folk maatte dog snart den milde og klare Oplysning om borgerlig Troelsesfriheds Retmæssighed og Nødvendighed ogsaa i Lovgivningen gjøre sig gjældende.

Nu, det Haab blev ei heller støttet, thi den Oplysning har jo gjort sig gjældende i Danmarks Riges Grundlov, der saa adtrykkelig som muelig hjemler Borgerlivet i hele sin Udstrækning Fritagelse fra alle kirkelige Hensyn, og jeg er sikker paa, at naar det Lovforslag, som min meget ærede, baade trosfaste og lovsfaste, Ven gjorde til at giennemføre denne Frigjørelse af Borgerlivet, som tillige vilde frigjort Kirkelivet i alle Samfund, naar det paa en Raade fik Overtallet imod sig, da var det ingenlunde fordi Overtallet enten misundte eller vilde nægte Rogen af os som danske Borgere den kirkelige Frihed, vi føle Trang til at nyde og har efter Grundloven ogsaa borgerlig Ret til at kræve, men at det kun var, fordi der var noget, der stødte den danske Følelse og meer end der behøvedes, som stred mod indgroede Sædvaner. Og naar nu det nærværende Lovforslag er nær ved at faae Overtallets Stemme for sig, da er jeg ogsaa sikker paa, det er ingenlunde fordi man enten finder det svarende til Grundlovens Forjættelse eller fyldestgjørende for os af alle Bekjendelser, som føle

dybt baade vor Ret og vor Trang til at føre et løb-
mæssigt Borgerliv uden alle kirkelige Indsigelser og at
ordne vore kirkelige, vore aandelige Forhold uden borger-
lig Indblanding, men Overtallet kan kun lade sig be-
væge til at stemme for dette Lovforslag, ved den Paa-
stand af Ministeren for Kirkevæsenet, at de, der for
Dieblirket aabenbar behøve og høirostet kræve Undtagelse
fra de gamle, verdslige Kirkelove, de kan ikke hjælpes
dertil uden ved en ny Lov, men at det kan stee ved en
Lov som denne. Og denne Paastands Rigtighed er det
nu, jeg ikke blot drager i Tvivl, men reent ud benægter,
i det jeg paaستاer, baade at alle de, som føler Trang
til borgerlig Troesfrihed kan faae den uden nogen
ny Lov, og at dette Lovforslag kun vilde hjælpe meget
faa af dem til denne Frihed.

Dels mener jeg nemlig, det er klart, at alle de
danste Embedsmænd, der har lovet at holde Grund-
loven og vil følge den, maa drage deres Haand tilbage
fra al Anvendelse af borgerlig Lov i Kirkesager, saa
at ingen Præst kan kræve borgerlig Lov anvendt mod
dem i-hans Sogn, der enten, efter Indskrivningen
til Høgtelab, har biet hvad før kaldtes for længe med
at lade sig vie, eller, som, efter Anmeldelsen af et
Barns Fødsel, biede hvad før kaldtes for længe med at
lade det døbe, eller som var blevet atten Aar gammel
uden at lade sig kirkelig bekræfte i sin Daabspagt, og

saar at ingen Dømmer, hvis Slige Eger kom for ham, kunde enten dømme til Tugthus eller til Bøder for saadanne kirkelige Forseelser. Dernæst har jeg jo selv hørt af den høitærede Cultusminister, at han havde sørget for, at ingen, som lod sit Barn henligge udsøbt, blev sat i Bøder, og den høitærede Minister maatte jo da ligesaa godt, efter sin egen Overbeviisning, kunne sørge for, at ingen kom i borgerlig Uheilighed fordi de ikke var kirkelig confirmerede eller havde ladet sig vie.

Saaledes kunde vi da alle, som føle Trang til borgerlig Kirkefrihed, være hjulpsne uden nogen ny Lov, og dersom derimod det nærværende Lovforslag antages og træder i Kraft, da er vi, aabenbar de fleste med Retten og Trangen til Frihed, som regnes til den gamle Statskirkes Birvar eller Chaos, som man siger, skal være den Folkekirke, Grundloven nævner, saa langt fra at være hjulpsne, at kunde noget betage os selv Haabet om at opnaae denne Frihed, da maatte det være en Lov, som denne, der ene besætter sig med dem, der hverken regnes til Folkekirken eller til noget anerkendt Samfund, som om ingen andre herinde enten Ret eller Trang til borgerlig Troesfrihed end de, man herinde har kaldt „kirkelige Lovsgængere“, altsaa, reent ud sagt, det samme som vore Fædre paa Nerne kaldte „Kaffere“ og i Jylland „Kieltringer“, som ogsaa da var fri for Kirketvangen.

Skulde nemlig vi, som regnes til Folkekirken, faae Gavn af den Frihed, nærværende Lov tilbyder, da maatte vi ikke blot aabenlyst træde ud af Folkekirken, men holde os fra alle anerkjendte Kirkesamfund, og vogte os for at anerkjendes som et Kirkesamfund, og jeg skal overlade det til Folkethinget at bedømme, om det enten vilde være stemmende med Grundloven, med Borgerlivets eller med Folkekirken's Lær, at vi, jeg veed ikke hvormange, men dog sikkert danske Folk i Tusindtal, skulde nødes til at være kirkelig husvilde for at nyde den borgerlige Troesfrihed, som alle vaagne Sjæle føle Trang til og alle danske Borgere efter Grundloven har Ret til at kræve.

Bist nok vilde jeg, naar der ei kunde blive bedre Rieb, ogsaa i disse dyre Domme kibe den nødvendige Frihed og raade mine Benner til det samme, men jeg er dog vis paa at handle i det danske Folks Aand og i Folkekirken's velforstaede Lær, naar jeg foreslaaer Thinget at forkaste nærværende Lovforslag, der vilde staa langt mere end gavne Frihedens Sag, og næsten gjøre det umueligt at faae borgerlig Troesfrihed fredelig og læmpelig giennemført i Danmark, hvortil der ellers nu er den bedste Udsigt, thi da den høitærede Minister har erklæret sig gunstig for Sognebaandets Løsning, saa er der al Udsigt til, at vi næsten alle, som regnes til Folkekirken, ogsaa frivillig kan blive i den, uden at savne den aandelige Frihed, vi ikke kan eller

maa angive. Hertil hører nemlig, efter min gamle Overbeviisning, blot tilligemed Sogneboandets Løsning en saa fri Forsatning i Folkekirken, at der f. Ex. kan være saa stor Forskiel mellem lige borgerlig gyldige Brudevielser, som der alt længe har været mellem mine reenkirkelige og saabanne reenhuslige, som de i sin Tid meget yndede og søgte Brorsonske Brudevielser, thi naar enhver i Folkekirken, som Staten understøtter, kun med lidt Uleilighed kan finde alt hvad han kirkelig søger, da gaaer vist meget saa ud paa løstbare Uventyr. Denne læmpelige, og jeg tør sige baade kirkelig og borgerlig udmærket glædelige, Løsning af det for Borger-Samfundet sørgelige Stridspørgsmaal om den rette Wei til Guds Rige, denne Løsning vilde langt fra at forberedes, saa vidt muligt forebygges ved Antagelsen af nærværende Lovforslag, som jeg derfor paa det kraftigste og kiærligste maa fraraade."

Saa vidt Rigsbogs-Læsen, og det gjorde mig meget ondt, at mellem de Udsættelser, den høitæredede Minister gjorde paa min Tale, som syndes slet ikke at have hært ham, var ogsaa den, at baade havde jeg gjort Regning uden Bort, naar jeg ventede at Folkekirken skulde blive rummelig nok baade til mig og mine Antipoder, og at jeg havde modsagt mig selv ved at nægte den verdslige Mægt Ret til at give Love i Erøessager og vilde dog have den til at paaansøde Folkekirken en urime-

lig Troesfrihed. Selv-Rodffigelsen vil Læseren strax see, jeg var fri nok for, naar jeg kun yttrede Ønsket om en saa fri Forsatning i Folketirken, som ovenmeldt, uden at berøre Raaden. hvorpaa Ønsket muelig kunde opfyldes, men da jeg alligevel ganske rigtig troer, som der ogsaa staaer i Grundloven, at Folketirkens Forsatning skal ordnes ved Lov, altsaa af Rigsdagen og den verdslige Vyrighed, saa skal jeg tilsoie et Par Ord om denne Sag, som synes mig klar nok, men synes endnu at staae noget dunkelt ikke blot for mange Præster og Professorer, men selv for den høitærede Minister.

Uagtet der nemlig ikke staaer i Grundloven, hvad der stod i Udkastet, at med Folketirken menes det Kirkesamfund, som Folke-Mængden vedkiender sig, saa maae dog Lovgiverne ei blot have Ret til men ogsaa have den Pligt at paasee, at denne saakaldte Folketirke, som opholdes paa almindelig Beløstning, ikke faaer en Indretning, der kan stille den ved Mængden af Folket, og derved ei blot gjøre dens Ravn tomt og latterligt, men gjøre den selv til en forhadt Byrde for Folke-Mængden, der, udenfor den, maatte selv bekoste sin Subsidielse og dog bidrage-mest til at vedligeholde hele Landet over en dem ubehagelig Subsidielse for Mindreparten. Lader det sig altsaa, som jeg paastaar, forudsæe, at hvis man i Folketirken ikke

vil udvide, men indskrænke den selvtagne Frihed, som enhver dygtig Præst i den danske Statskirke giennem over et halvt Aarhundrede har nydt, da kan Følgekirken ikke beholde enten Overmaalet af aandelige Kræfter eller Mængden af Folket, da lader det sig ogsaa forudsige, at den eneste hensigtsmæssige Ordning af Følgekirken er, ved Præsternes Fritagelse fra alle andre kirkelige Forskrifter end »den Hellige Skrift« og ved Sognebaandets Løsning, at gjøre Stillingen og Bevægelsen i Følgekirken friere baade for Præsterne og deres Kirkegængere end de kan være i noget andet Kirkesamfund. Kun da vilde man nemlig have Rimelighed for frivillig at beholde baade et stort Overtal af Folket og et stort Overmaal af de aandelige Kræfter i Følgekirken, hvad dog er det eneste, der kan gjøre en kirkelig Stats-Indretning folkelig og derved ikke skadelig men gavnlig for det Hele. Grundlovens Bestemmelse om at Følgekirken skal kaldes »evangelisk-lutherisk« kan heller ikke lægge mindste Hindring iveien for en saadan vist nok usædvanlig Frihed, thi da det i Grundloven ligesom med Flid er undgaaet at give Følgekirken et kirkehistorisk Navn eller andre Kiendemerker, som henviser paa en bestemt Stikelse, saa har Lovgiverne aldeles frie Hænder til at bestemme, hvorledes den evangelisk-lutheriske Kirke skal være indrettet, som i Danmark skal kaldes Følgekirke og nyde den samme

ved Grundloven tilstøttede Understøttelse. De Præster eller Kirkeængere, som ikke er forsynede med den Forsætning, Loven foreskriver, har nemlig ei det mindste at klage, naar det staaer dem frit for at træde ud, stifte et Kirkesamfund og øve en Gudsdyrkelse som tæller dem, og ligesuldt beholde Adgang til fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder. Naar kun denne grundlovlige Udvei staaer aaben, skal jeg derfor heller slet ikke klage, om man indretter Folketirken saa fremt, at jeg ikke kan røre mig i den, men jeg vilde da kun beklage at man ikke havde bedre Die for Folkets, Folkekirkens og Christendommens i aandelig Frihed sammensmeltende Lær; thi hvad Christendommen ved en saadan Frihed tabte, var kun Skindet af et være hele Folkets Tro, men hvad den vandt, var et nyt Liv i Aand og Sandhed!

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Bogkæder i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Postbure, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkæderne 48 St., og paa Postburene 68 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvis .

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Ispørdagen d. 22. Februar. Nr. 8.

Den Danske Ende paa den Jydske Krig. (En Drøm.)

At jeg ikke uden i Drømme kan see til Enden af den Jydske eller sædvanlig saakaldte Slesvigste Krig, det har jeg vist tilfælles ikke blot med „Danskere“ Læserinder og Læsere, men med alle baade Store og Smaa herinde, som ikke seer giennem de tyske Driffter, der altid ved Enden viser os Danmark som en gammel Rielling paa sine bare Knæ foran det tyske Uglebillede af Keiser Augustus. Ja, Læsere har vel nok hørt, at Tyskland i mange Herrens Tider har havt en saakaldt „Keiserlig Majestæt“, der vel sædvanlig midt i selve Tyskland havde meget lidt at sige, man gjorde dog, ligesom Italiens „Pavelige Hellighed“, Krav paa et vist Over-Herredømme ikke blot i hele Christenheden, men i hele Verden, og at denne tyske Keiserlighed grundede sin Adkomst til Verdens-Thronen derpaa, at det fornæmmelig var Tyskerne, der ødslede

det gamle Romerske Keiserdømme, som raadte over al Verden, og at altsaa Tyflernes Konge, efter den guddommelige Krigsret, var den keiserlige Boldsmands (Tyraus) baade nærmeste og eneste rette Arving. For at denne keiserlige Vaastand imidlertid ikke skulde klinge alt for naragtig midt i Christenheben, saa indpræntede den tyfste Stolemester med stor Skarpsindighed og endnu større Riedsommelighed alle dem, der vilde, eller nødtes dog til at lade, som de vilde, høre paa ham, at naturligviis var den tyfste Keiserlighed ikke, som den romerske, ugudelig, men hellig, ikke hebenst, men christelig, og for med eet Ord at udtrykke denne væsentlige Forskiel, kaldte Stolemesteren ikke blot det tyfste Keiserdømme det „hellige Romerske Rige“, men kaldte ogsaa den tyfste Keiser paa Latin „semper Augustus“, hvilket han vel oversatte paa Tyfl „alzeit Mehrer des Reichs“, altsaa paa Daust „immer ober Skævet“, men forklarede dog paa det grundigste saaledes, at eftersom Keiser Augustus ikke blot var den første, den ædleste og klogeste af alle de romerske Keisere, i hvis „gyldne Tid“ baade Virgilius, Horatius, Ovidius, Livius og mange andre guddommelige Pennesørere blomstrede, men eftersom den samme Keiser Augustus raadte over hele Verden, da „Christus“ blev født, og udtrykkelig nævnes i „Evangeliet“ som Herre over Christi Forældre og Fødeland,

og efter som Christus selv har sagt: giver Keiseren hvad Keiserens er! saa er det Augustiske Keiserdomme paa een Gang det rette Verdens-Rige og den „Christelige Stat“. Hertil kommer endnu, at Keiser Augusts Tid ogsaa var „Fredens“ Guldsalder, saa Freden forstyrredes kun ved den hedenske Keisers Blindhed, som ogsaa vilde herske over Tyskland, der dog, som Jdeernes Fødeland, ikke hørte til den gamle romerske Verden, men stod over den som en svævende Guds-Roder, med Jdeen om det rette Verdens-Rige og den Christelige Stat under sit Hjerte, saa der maatte den ugudelige Keiser Augustus lide sit berømte Nederlag, til et Barsel om, at kun den hellige, evig tyfste Keiser Augustus kunde, som med guddommelig Ret beherske, saa med guddommelig Bidsdom frede og berolige al Verden, paa Tyskland nær, hvor den evige Jdee maa blive ved at giære frit, for bestandig at aadenbare sig i immer fuldkomnere Stillelser!

Dog, jeg seer nu, hvad Læserinden vist længe har mærket, at jeg blot ved at nævne Tyskland blev smittet af den tyfste Uendelighed, og over den tyfste Drøm om det hellige Romerske Rige nær havde glemt min egen danske Drøm om Enden paa den jydste Krig, som vi, trods alle Dansehærens Seire, endnu maae sulste over og slatte til og grue for Uendeligheden af.

Jeg vil da, saavidt mueligt, springe over alt hvad der trænger sig ind paa mig til Dplysning af den tyffe Keiserligheds Krav paa Overherredømmet i det lille Danmark, baade i Middelalderen, da denne Keiserlighed beraabde sig paa Spydstagens Ret, som selv danske Konger, naar de var landsflygtige, eller havde overlegne Medbeilere til den danske Throne, eller var paa anden Maade i Klemme, havde erkjendt, og i Nytaars-Tiden, da den beraaber sig paa Pennespidsens Ret, som mange danske Penneslikkere, der havde gaaet i tyff Skole, eller i slet ingen, selv havde forstrevet sig til at forgude, jeg vil, saavidt mueligt, overspringe, det vil sige: kun løselig berøre alt dette, der sjæl ikke er den nærværende Krigs-Sag uvedkommende, men spaaer den suarere Uendelighed end en god Ende, som dog er, hvad alle danskere maae ønske, og hvad jeg, som sagt, endnu tager mig den Frihed at drømme om.

Altsaa jeg drømde, som vi saakaldte halvgode Mennesker, jeg mener Skjalde og Rimsmede, pleier at drømme, halvvaagen, at det var gaaet med den jydske Krig omtrent som det virkelig er gaaet, kun lidt raskere, saa Tilbagetrængelsen ved Slesvig i 1848, uden nogen Vaabens-Stilstand, fulgdes af Giennembruddet ved Frederik. Fremrykningen til Jdsleb og Dannevirke og Indtoget i Frederiksørt og Kronværket, som først

nylig har staaet i de tyffe Aviser med „sort Raab“, men findes indtegnuet i Danmarks Aarbøger med „rødt Blat“.

Derpaa brømde jeg, at mens de saakaldte danske Diplomater, efter mange mislykkede Forsøg paa at skjære sig selv en Pen, der endnu var spidsere end den tyffe, fortsatte deres med Nødvendighed uendelige Forsøg paa at klobe, hitte eller paa en eller anden, til- ladelig eller utilladelig, Maade faae Fingre paa en tyff Pen, saa spids, at den skat alle tyffe Penne af Sables, da hørde man pludselig i Kiøbenhavn, til sin store Forstrækkelse og endnu større Forbauselse, at Kæns- borg, ingen kunde begribe hvordan, paany havde op- stukket Oprørs-Fanen, og var forladt baade af de danske og de østerrigste Tropper, uden forsaavidt endeel af dem var enten blevet overvælde, overraskede eller overtalte til at blive derinde paa deres Kresorb, eller uden at tale om Vren, paa Lykke og Fromme.

See, nu var vi da lige nær, efter alle vore Geire og al vor Fredslutning, undtagen forsaavidt, at vi nu dog endelig, hvad man snart havde forsvoret Muelig- heden af, var blevet kloge af Skade, og lovede os selv, at kunde vi nu bare faae Bugt med Kænsborg, da skulde Voller tage baade ved Kænsborg og ved hele Holsten, det vil sige, de skulde faae Lov til at

gaae ad Helvede til, hvor de heller vilde være med Tyfken end i Himmerig med Danfken.

Nu varede det heller ikke længe, før der kom gode Efterretninger fra Kensburg, eller rettere fra Danehæren, som indberettede, at Kensburg, Gud ske Lov! var sprængt i Luften og den „bødsmodige“ holstenke Krigshær splittet ad i hundrede tusinde Stykker, hvormed det var gaaet saaledes til, at efter en haard Beleiring af Østerrigerne fra Syd og Danehæren fra Nord, havde Holstenerne i deres Fortvivlelse besluttet ei blot at efterligne, men saa høit som den tyske Idee er over de danske Træskoer, at overgaae det berømte Udfald fra Frederis, og havde desaar sag druffet sig pærefulde og med hele deres Styrke ved Nattetid fyrtet løs paa de danske Forstandsuinger, hvad da havde havt det blodigste Slag i det nittende Aarhundrede til Følge, hvori mange danske Helte gik til „Ryes Brigade“, men den holstenke Hær blev aldeles tilintetgjort, da de, der undgik Blodbadet, sprang i Luften ved Miner, som de selv havde anlagt.

Hermed endtes Krigen, thi nu blev endelig Statsraadet enigt med Kongen af Danmark og det danske Folk om, at selv hvis der laae et Kalifornien skjult mellem Kensburg og Altona, saa var Holsten dog ikke Luftdebelen værd af hvad dets Udværelse, Besiddelse og Forsvar maatte koste Danmark, medens

derimod det herreløse Holsten var et Tvivlens Guds-
 æble af første Staffe at trille ind mellem alle de tyffe
 Magter, baade store og smaa, saa Intet kunde være
 tjenligere til Danmarks Fred end at lade Lyfterne
 trækkes i Haare med hinanden om den historiske Ret til
 Holsten, og om det hellige Romerske Riges og den
 Christelige Stats Lær og Krav i saa Henseende. Som
 sagt, saa gjort, Holsten blev overladt til Lyffland og
 Slesvig til Danmark, og derved fik Danmark Fred, som
 det baade inderlig ønskede og høilig trængde til, og
 Lyffland fik, hvad ene kan staae dets Naboer Fred,
 en ny og gyldig Grund til indvortes Splid og Strid.

Ja, vil man sige, det er en Drøm, der aldrig
 gaaer i Opfyldelse, og derom nytter det ikke at tvivle
 med Rogen, thi det kan ene Tiden vise, men hvad jeg
 vil gjøre „Danstærens“ Læsere og Læsereinder opmærksom
 paa, det er, at hvad man troer saa vist at kunne sige,
 gaaer aldrig i Opfyldelse, det er ingenlunde, at vi en
 af Dage kunde faae en ganske tilforladelig Efterretning
 om Fornyetelsen af den holstenske Opstand, og dernæst,
 med kortere eller længere Mellemrum, om Rensborgs
 Beleiring og Danstærens afgjørende Seier, thi det første
 vilde Folk i Kiøbenhavn finde meget rimeligt, og det sidste,
 hvor urimeligt det end efter tyff Regning maa kaldes,
 maatte dog findes ligesaa mueligt som Seiren ved Jbsted
 og Forsvaret af Fredrikstad, men at hvad man mener

kan „aldrig ske“, det er, at Dansternes Skalde blive floge af Skade, og det saa floge, at de heller vilde have et lille Gimmerig for dem selv, end bygge paa det store Helvede med Tyfkerne, og nu vil jeg dog spørge alle Dannemænd og Dannelseluder, hvorfor netop det, der dog igrunden er det allerrimeligste under Solen, skulde være en Umuelighebers Umuelighed? Sæt nemlig, at det var to onde Ting, Danmark havde at vælge imellem, enten at være utyft eller at blive udanst, skulde da ikke gamle Følk saavel som Børn, lærde Mænd saavelsom Bønder, kunne forstaae, at det utyfte var dog i Danmark et langt mindre Onde end det udanst, og da nu selv den tarveligste Tilværelse er et stort Gode i Sammenligning selv med den mest glimrende Tilintetgjørelse, saa haaber jeg fremdeles, at hvordan det ellers gaar, Dansternes dog vil ende med at lade Tyfken fare og for Alvor prøve, hvad Dantsk buer til, naar det bliver brugt. Lad os derfor drømme om det til det ster!

Krigs-Hæren, Rigs-Dagen og Rigs-Standen i Danmark.

Da jeg i Søndags efter Kirke-Tjenesten var oppe i Ridehuset for at hilse paa „Tiende Lette“, som har taget udmærket Deel i Kampen for Eider-Grændsen og Danmarks Bestandighed, og som begge mine Sønner for det meste har fulgt, da blev der, blandt mange andre Staaer, ogsaa udbragt en Staal for Folkeraadet, men dog hverken under Navn af dette eller af Rigsdagen, tværtimod under Navn af „Stænderne“, og det var ingenlunde blot som Folkethingets Aldersformand dette jordslaaede Navn sturrede i mit Øre. Man kan vel sige, det var blot en Fortalelse, meget undskyldelig hos en Krigsmand, der havde holdt Marken hele den Tid, mens Grundloven var iværk og den ny Tingenes Orden igiære, og jeg vil forsaavidt heller ingenlunde gaae irette med nogen Enkeltmand enten om hans Synsmaade eller hans Talebrug, men om end det altid ubanste og upassende, nu usalig henfovede „Stænder-Navn“ kunde giælde for en af de sædvanlige Mund-Glippinger eller Feiltagelser, saa stemmede det dog kun alt for godt overeens med den Mistkiendelse af Grundloven og Rigsdagen, som man offenkjærlig, baade i Folkethinget og i Ræseverdenen, dristig har paastaet, fandt i det hele Sted hos Dauehæren, saa det er i

mine Dine en ganske alvorlig Sag, at den eneste Gang, man i Ridehuset syndes at drikke Rigsdagens Staal, da drak man ikke dens, men „Stændernes“!

Nu, jeg har aldrig hørt enten til Grundlovens eller Rigsdagens Lovtalere, men har tvertimod baade i Huset og uden Huset gjort mig al optænkkelig Umage for, at de begge skulde blevet og virket langt anderledes, ogsaa med Hensyn paa Danehæren, end de blev og end de gjorde, men „Stænderne“ i hvilkensomhøist Bemærkelse, man enten har taget eller kan tage Ordet, Stænderne, som, hvordan man vender dem, altid skaaer „Folket“ iveien, og kommer meget let selv usforvarendes til at træde „Folket“ paa Rækken, dem har jeg længe før 1848 brudt Staven over, og bliver aldrig saa gammel, at jeg skulde angre det, og Krigs-Standen i Særdeleshed, som en af Danmarks Riges Stænder, er mig noget saa utaaleligt, at jeg kan ikke engang høre ynte derom uden at fare i Harnist derover.

Hvad nemlig Krigs-Hæren i ethvert Folke-Rige har været og maa være: Folket selv i hele sin Ungdoms-Kraft og Styrke, det maa Danehæren ret egentlig være, fordi baade er Danmarks Rige saa lille og det danske Folk saa fredeligt og fredsølg, at enhver Erobrings-Krig, selv naar den fordes lykkeligst, maatte igrunnen være ligesaa ufølgelig som uheldsvanger,

og enhver Forsværs-Krig vil, for at lykkes, udtøve af hele det lille Folk saa store Dpoffrelser og saa levende hjertelig Deeltagelse, at allensalbs i Danmark kan en »Krigs-Stand« ummelig være Folket tiær eller Riget gavnlig, men er i Freds-Tid en stor Lande-Plage uden i Krigs-Tid at kunne formindste enten Rigets Fare eller Folkets Dpoffrelser. Hvis derfor Danehæren nogenstunde, som Gud forbyde, efterat have kæmpet modig og seiret glædelig for Fædernelandet, skulde forlange at lønnes derfor med Dprettelsen af en i Fredstid anseelig, velrustet, velbetalt, mægtig og myndig Krigs-Stand, da var Danehæren selv blevet det lille Riges farligste Fiende og undergrov baade Rigets Tilværelse og den friherlige Stilling, den, som Folke-Styrken til Fædernelandets Bærn, i denne Krig paany har indtaget og maa nu hævde sig, saa længe Danmarks Rige skal bestaae og Danehæren nævnes, thi hvis denne Hær nu ei længer vilde nøies med at være usynlig i Fredstid og kun, naar Læren gjalder, ligesom ved et Trylleslag at vore op af Jorden til alles Forundring, til Fiendens Skæm og Rigets Frelse, da var det forbi baade med Danehæren og Danmarks Rige, og enten de da tabte sig i en tyft eller i en russisk Heelstat og Krigsstand, det vilde igrunden, i folkelig og menneskelig Hensende, gjøre liden eller ingen Forskiel.

Med denne Betragtning af de virkelige, i Verdens-
 Lobet vel tilspyneladende meget smaa, men for alle Danne-
 mænd og Dannekvinder dog meget store, og, som jeg
 troer, ogsaa i Menneffeslægtenes Levnetsløb vigtige For-
 hold og Omstændigheder, maa jeg vist nok fristes til at
 mistvivle om Danmarks og Dansthedens virke-
 lige Nedning, thi jeg veed jo godt, at baade er den
 herskende Stemning i alt hvad der kalder sig selv
 „Armeen“ for en Krigs=Stand paa Freds=Fod,
 med et foruømt, trykkende og kostbart Soldater-
 Væsen, at derhos er det vel Regjeringens Anstuelse, at
 en saadan Krigs=Stand, om den end maatte kubes
 baade paa Folkets og den folkelige Selvstændigheds Bes-
 kostning, er Statens uundværlige Støtte, og endelig,
 at selv Folkethinget, som dog har en Følelse af,
 hvem der maa betale Gibbet, og at et Rige er meget
 stet tjent med en Krigsstand, som behersker og fortærer
 det, selv Folkethinget tænker uden tvivl, at en saadan
 Krigsstand, med et til Krig fuldtalligt Officeer-
 Korps paa heel og halv Sold, med en almindelig Ud-
 skrivning og Afrettelse ved Krigstugt af Folke-
 ungdommen i Fredstid, er vel et stort, men et „nød-
 vendigt“ Dube, som man faaer at finde sig i.

Ja, tilvisse fristes jeg til Mistvivl, om Dan-
 marks og Dansthedens virkelige Nedning, hver Dag, jeg
 staar paa mine Been, og ei mindst, naar jeg tænker

paa Krigsstanden i Fredstid, der altid ligner
Pharaos magre Kæber, og ingensteds meer end i Dan-
mark, men jeg har besluttet aldrig at fortvivle om
Danmarks og Dansthedens virkelige Redning, og seer
nu til min store Glæde, at jeg behøver det ikke heller,
blandt andet fordi „Fortvivlelse“ med alt hvad dertil
hører er i grunden ligesaa lidt Dansk, som det er Græsk,
men er blot og bart Lyst, som man blot behøver at
være sin Mand for eller at spytte ud, for at blive
det kvit.

Mistvivl er altsaa det yderste, hvortil man paa
Dansk kan drives, og den er der gode Raad for, naar
Danmarks Lykke saa tit og saa fiendelig har be-
skæmmet den, som nu i de sidste tre Aar, da Mis-
tvivlen ordenlig er sat i Gabestokken, saa ingen af
os kan have Lyst til at dele halvt med den, men maae
alle føle os bevægede til langt heller at troe paa Dan-
marks mageløse Lykke, der saaledes har spillet Gæst
med det enige Stor-Lyffland og med det havomslængede
Hølfsten-Gottorp, at mens den feierlige Danehær
drager ind ad Hovedstadens Porte med Frydefang, drager
Danmarks Arvesiende ud af sin Koberkule med
Graad. Med Troen paa denne Danmarks Lykke,
meget bedre end Forskanden, gaar jeg da ikke blot rolig
forbi Mistvivlen i Gabestokken, men kan ikke engang
høre mig for at støse den lidt i Forbigaaende for al den

Slarpsfindighed, hvormed den mistænkte Danmarks Lykke og trøstede sig selv over det danske Riges efter Kristivlens Love nundgaaelige Undergang, og med denne nys befæstede Tro paa Danmarks Lykke, tør jeg ogsaa haabe, at baade Kongen, Folket og Folkethinget dog endnu betids, om end først paa den høie Tid, vil opdage, at alt hvad der kan siges til en Krigsstands anbefaling eller for dens Nødvendighed, bestandig forudsætter, enten at Folket ikke kan og vil forsvare sig selv, eller at Vdrigheden ved Krigsstandens Hjælp vil underkue Folket, saa at i Danmark, hvor Folket nys saa klarlig har viist, at det baade kan og vil forsvare sig selv, og hvor Vdrigheden hverken kan eller vil underkue Folket med Folke-Kraften, der vilde det være en topmaalt Daarskab at skabe en Krigsstand, der ved sin blotte Tilværelse maatte udtære Landet, forknytte den fribaarne Ungdom og udtømme de Hjælpeilber til Rigets Børn, som maa findes i Folkets Fædernelands-Kiærlighed, Frimodighed, Belskand og Beltafredshed! Dette er vist nok, efter Omstændighederne for Diebliffet, meget haabet, men Danehærens nyeste Daad og hele det danske Folks Levnets-Løb berettiger alle og forpligter Dannemænd til det største og lysfeste Haab, hvis Dypfyldelse er indenfor Muelighedens Grændse.

— Nu vil dog vist Ingen nægte Mueligheden af, at Danehæren, som bestandig gaaer ud og ind af det

danske Folk, kan komme til at indsee, at den er eet med Folket, og at naar Folket med Danehæren i sig opløfter sin Røst, denne danske Folke-Røst da kan og vil overstemme Major Harbous hylende Ven og nedbysse alt Straal paa en Krigsstand, til hvis Gavn Folkethinget skulde bette, og hvis Blomstring i Fred paa Folkets Betøftning skulde være en Krigsret, man i fornøden Fald vilde vide med Røverne at gjøre gældende. Ja, jeg tør og maa endnu gaae et Skridt videre og paastaae, at hvormange Hindringer, der end kan ligge og kan lægges iveien for den danske Ungdoms folkelige Oplysning og den danske Folkestemmes Opføttelse, saa er det dog igrundten meget rimeligere, at et heelt Folk, stort eller lille, som har Wine i Hovedet og Munden til Tjeneste, vil baade lufte sine Wine op og see paa sit eget Bedste og lufte sin Mund op og kræve sin Ret, det er meget rimeligere end at Folket skulde blive ved at see med andres Wine og snakke „Freds-Soldaten“ efter Munden, til det styrkede i den Afgrund, som Underholdningen af en Krigshær til Freds-Brug og almindelig Krigs-Lugt i Fredstid med en Jern-Nødvendighed har styrket og maa styrke ethvert Folk i, som enten lod sig forsvare og beherske af Soldater (Reietropper), eller lod sig indbilde, at dets egne Børn, naar de lod sig lokke eller true til at krybe i Soldater-Troien og sværge til Fanen, forvandledes til

„Soldater“, til Leietropper uden Fader, uden Moder og uden Slægtregister, uden Modersmaal, Fæderneland eller Borgerrret, forvandlede altsaa til et blindt Krigs-Redskab i Tugtemesterens Haand, der endnu bedre lod sig bruge mod Folket end mod Fienden, til Rigets Udelæggelse end til dets Børn!

Da nu det igrunnen rimeligste her er det allerbedste, og da Borherre, som kan alt, immer vil det allerbedste, saa haaber jeg med Rette, at Krigsstanden i Danmark, langt fra at opsluge Danehæren, skal forsvinde i den, saa Danmark herefter altid skal synes værgeløs i Fred men findes i Krig endnu bedre forsvaret end i Aarene 1848—1851, skiondt dette, efter Kampen og Seieren ved Idsted, Missunde og Fredrikstad, er meget sagt. Efter „meget gjort“ er nemlig „meget sagt“ aldeles i sin Orden.

Bestillinger paa „Danstøeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eftverdagen d. 1. Marts. Nr. 9.

Elisabeth Christine Margaretha
Grundtvig, fød Blicher.

(Hendes Hære Efterladte tillegnet.)

(Februar 1851.)

Lidt gamle Seer
Doier sit Hoved taus:
Al! hun er borte —
Hun, som ham elsted mest;
Ei meer han horer
Ordet med Kjærligheds
Lifligste Hjerterost
Fra Livets Sommer.

Ei meer han stuer
Diet, som mindet ham
Om Nordens dybe
Herlige Himmelspeil;

Den Sjæl, som stille
Lytted til Skjaldens Flugt,
Flyver nu over ham
Paa Himmelstraaler.

Men graaet. Seer
Løfter sit Tankeblif:
Hans Aand fornemmer
Straalen fra Livets Hjem;
Fra Aandens store
Ewige Fædreland,
Hvisker hans Ungdomsbrud:
Guds Fred, Du Kjære!

Dg atter seer han
Diet, som minded ham
Om Markens Kornblomst
Dg om det dybe Hav.
Han atter hører
Røsten med Skovduens
Indigste Hjerteklang
Fra Livets Sommer.

Til djærve Søner
Flyve Betsignelser
Med Dannekvindens
Fryd i forjætted Land.

Til Hjertets Datter
 Aander hun Himmelfred
 Og til hin Sjøleblomst
 I Barnevuggen.

Guds Fred hun aander
 Ud fra sit Paradis
 Til dem, hun elsked,
 Og — dem, hun aldrig saae.
 Dybt Skjalden føler
 Paradis-Luftningen,
 Seer i Guds Rige ind
 Med stille Lovsang.

J. S. Jørgensen.

Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark.

II.

„Danstærens“ Læsere og Læserinder har sikkert, saavel som jeg, i den senere Tid hørt og læst en heel Deel om Grundloven og Rigsdagen, der ikke tjende synderlig til deres Anbefaling, da de, efter Sigende, skulde stille paa at giøre os til Høbninger allesammen,

og kunde let virke til at den militære Læge-Stand og
 kanstee hele Soldater-Standen enten maatte forgaae
 eller, ligesom Slesvig-Holstenerne, gjøre en Dphævelse
 (Erhebung), som man i daglig Tale kalder Dyrør.
 Hvad nu mig angaaer, da rører saadant noget mig
 egentlig slet ikke, thi jeg vilde ønske, at baade Grund-
 loven og Rigsdagen var saa hedsfulde som mueligt i
 Nordens Aand, da de saa vilde være baade Folke-
 Dyden, Folke-Retten og Folke-Friheden udmærket gunstige,
 og jeg er sikker nok paa, at har vi kun en fædernelands-
 kjærlig, kraftig og modig Ungdom, og en sund folkelig
 og menneskelig Livsvilning, da slaaer vi os godt igiennem
 i Krig saavel som i Fred, om vi end ikke har en eneste,
 der sætter sin Ære i at være „Freds-Soldat“, eller
 en eneste, der gjør Krav paa standsmæssig Stilling
 og Lønning som Krigs-Læge i Fredstid. Derimod
 er det langt fra at være mig ligegyldigt, om den Mening,
 jeg er tilfreds, paa hvilke Veie og med hvilkensomhelst
 Besmykkelse, udbreder sig blandt Folket, at Grund-
 loven og Rigsdagen skulde være til Hinder for gode
 Love, for Rigets Velstand og Folkets Velgaaende, saa
 man maatte ønske dem begge aflaffede, jo før, jo heller,
 thi en saadan Mening anseer jeg ikke blot for aldeles
 ugrundet, men for saa fordærvelig, at kun Danmarks
 og det danske Folks arrigste Fiender, kun Holsten-

Gottorperne og deres flortyffe Belyndere, kan glæde sig ved denne Menings Udbredelse.

Denne min Dverbeviisning turde vel have saameget mere Krav paa Opmærksomhed, som jeg aldrig har gjort nogen Røvertale af mit Hjerte, men selv da man sværmede allermeest trindt omkring mig for en ny Grundlov og et lovgivende Folkeraad, har aabenhjertig beskændt, at begge Dele, saaledes som de for Diebliffet kunde ventes, let kunde blive mere til Skade end til Gavn, og var langt fra at stille den Sikkerhed for den borgerlige Frihed og for en viis, folkelig Styrelse, som man deraf ventede. Derfor mener jeg, det er rimeligt, at naar jeg desuagtet paa det bestemteste erklærer mig mod al Kæbsgang til 1847, og for Haandhævelsen af Grundloven og den derved hjemlede Rigsdag, da maa jeg dertil have vægtige Grunde.

Disse mine Grunde skal jeg nu stræbe saa tydelig at udpege, som jeg med Pennen formaaer, og jeg vil haabe, at alle Dannemænd vil føle sig bredne til at overveie dem, før de stemme for, at syv Ministre og en Haandfuld andre høie Embedsmænd med dem. paa ny bag Kongens Ryg og under Enevoldsmagtens Skjold skulde upaataalt kunne giøre og lade 'alt hvad de vilde, handle med Folket og Riget og alt hvad der er i dem efter eget Lykke.

Dette er nemlig min Hovedgrund for den ny Tingenes Orden med Grundlov og Rigsdag, at hvormange Lyder den end kan have, naar man sammenligner den med hvad der var allerbedst og søfteligst, saa er den dog som Dag mod Nat i Sammenligning med hvad der gik nærmest forud og hvad der, naar den afstafedes, vilde følge nærmest efter, thi det var og vilde være et aldeles udansk, plattysk, iiskoldt, stramt og luftigt Dødbider-Bæsen, der uden mindste Betænelighed opoffrede Danmarks Rige og det danske Folk for en saakaldt Heelstat, hvori Danmark toges paa Glæbetoug af Slesvig-Holsten-Lauenburg, og det danske Folk dreves til at fornægte sig selv og sit Modersmaal og at lade sig afrette i den tyske Skole til Tyskernes Trældyr og Abefatte.

Ja, dette var aabenbar Udsigten, der aabnede sig for os i Begyndelsen af 1848, og som, trods alt hvad siden er gjort og fædt, trods Grundlov og Rigsdag, endnu bestandig lurker i Baggrunden og pipper frem ved enhver Underhandling om Danmarks fremtidige Stilling til de saakaldte Hertugdømmer, saa vi, saa Danmarks Rige og det danske Folk havde aabenbar forlængere siden været solgt til Holsten-Gottorperne og det tyske Sammensurium, dersom det ikke var blevet forhindret ved Omsvinget i Marts 1848, og ved den dermed paa det nøieste sammenhængende Dødskamp og

Livsfeier, og denne Forhindring vilde aaspenbar kun have været en kostbar Forsinkelse, hvis Stats-Maskineriet kom i sin gamle skæve Gang paany.

Sporger man nu, om jeg tør indestaae for, at ikke det Samme bliver Tilfældet, om end baade Grundloven beholder sin Gyldighed og Rigsdagen sine Rettigheder, da maa jeg vist nok svare, at en Grundlov og en Rigsdag uden Rygstyd hos Folket umuelig kunde gjøre Mirakler, men jeg lægger dristig til, at skal Riget og Folket reddes, da maa det være med Grundloven og Rigsdagen, som jo er det eneste, der fiendelig staaer iveien for at Danmarks Rige kan ophøre at være et eget Rige og synke ned til en Trediedeel af et Slesvig-holsten-lauenburg-dansk Rige, og at det danske Folk kan underkastes en anden Lovgivning end sin egen, hvori Fiendens Sprog og Stemme blev ligesaa berettiget som det forhen danske Folks.

Ja, denne Indlemmelse af Danmarks ældgamle Rige i et splinternyt Rige, endnu værre end Ungarns og Bøhmens i Østerrige, og denne Forgjørelse af det danske Folk til en blot Talstørrelse af et ligesaa udansk som dansk Riges Indbyggere, og denne Fornedrelse af det fribaarne, ædle og kække danske Folks Modersmaal til en af Dialekterne i et Monarki uden Modersmaal, en Dialekt, som vel paa Papiret sulde være lige berettiget med det tyske Sprog, hvilket

dog 40 Millioner kalder deres Modersmaal, men som i Birkeligheden maatte aldeles fortrænges fra det offentlige Liv af en saadan indenlandsk Medbeilelske; denne Tilintetgiørelse af Danmarks Rige og det danske Folk er det aabenbar, der foreslaaes os, ikke af vore aabenbare Fiender, thi det vilde efter Danehærens Seire kun være at lee ad, men af vore tilsyneladende Venner, som vel endnu turde have stor Indflydelse paa vort Statsraad, paa dets Tilbud og Indrømmelser. Det er Danmarks store og beundringsværdige Lykke, at denne Indflydelse, mens den aabenbar var stor, ikke førend Slaget ved Idsted, mens Slesvig var heelt eller halvt i Fiendevold, fik Statsraadet bevæget til paa en mere skjult Maade at opgive Danmarks og det danske Folks Selvstændighed, ved Afstaaelsen af det hele eller halve Slesvig til Holsten og Lyffland, thi da Grundloven lader Slesvigs Stilling til Danmark ubestemt, og da Rigsdagen derfor ikke har noget grundlovsligt Krav paa at give Slesvig Love, saa vilde hverken Grundloven eller Rigsdagen kunnet forhindre det. Nu derimod, efter Slesvigs Erobring med danske Vaaben, da der ikke kan være Tale om Slesvigs Deling eller Afstaaelse, men kun om Danmarks aabenbare Opgivelse af sin Selvstændighed til Fordeel for de holsten-gottorpste Dyrøvere, nu staaer aabenbar „Danmarks Riges Grundlov“ og Rigsdagens i Grund-

Ioven hjemlede Rettigheder iveien derfor, saa naar Rigs-
 dagen holder paa Grundloven og Folket holder paa
 Rigsdagen, da kan det ikke skee, da kan der i det
 høieste kun blive Spørgsmaal om den danske Rigs-
 dags Ret til at give Love for Slesvig, men aldrig
 om nogenfømhelt anden Forsamlings Ret til at
 give Love for Danmark. Da, der nu midt iblandt
 os aabenbar findes, taler og skriver, et om ikke holsten-
 gottorpst saa dog slesvig-holstenst Parti, som vil have
 Slesvig igien gjort afhængig af Holsten og Tysk-
 land, nagtet det nu ikke kan skee uden ved at gjøre hele
 Danmarks Rige afhængigt af Holsten og Tyskland,
 saa er det begribeligt nok, at baade det Spændtste
 Lovforslag om borgerlig Troesfrihed og alt hvad der i
 Rigsdagens „Gjøren eller Læden“ med Rette eller dog
 med Skin deraf kan lastes, daglig misbruges til at ind-
 bilde Folk, at Danmarks Riges Grundlov er en stor
 Feiltagelse og den derefter valgte og dannede Rigsdag
 en unyttig Byrde, der koster mange Penge, sætter ondt
 Blod og staaer iveien saavel for en viis og faderlig
 Styrelse, som for Bevarelsen af Monarkiets Heelhed og
 for en Udvævning af den sørgelige Riv med Brødrene
 i de tytte Hertugdømmer og af Stridighederne med det
 store Tyskland, der, hvis de ikke snart bilægges, vil,
 trods alle Jdsted-Slag, gjøre Danmark ulykkelig og,
 hvad end er værre, gjøre det saakaldte danske Folk

„Soldater“, til Leietropper uden Fader, uden Moder og uden Slægeregister, uden Modersmaal, Friberneland eller Borgerræt, forvandledes altsaa til et blindt Krigs-Redskab i Tugtemesterens Haand, der endnu bedre lod sig bruge mod Folket end mod Fienden, til Rigets Obelæggelse end til dets Børn!

Da nu det i grunden rimeligste her er det allerbedste, og da Borherre, som kan alt, immer vil det allerbedste, saa haaber jeg med Rette, at Krigsstanden i Danmark, langt fra at opsluge Dan ehæren, skal forsvinde i den, saa Danmark herefter altid skal synes værgeløs i Fred men findes i Krig endnu bedre forsvaret end i Aarene 1848—1851, skiondt dette, efter Rampen og Seieren ved Idsted, Missunde og Fredrikstads, er meget sagt. Efter „meget gjort“ er nemlig „meget sagt“ aldeles i sin Orden.

Bestillinger paa „Danstæren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 1. Marts. Nr. 9.

Elisabeth Christine Margaretha
Grundtvig, fød Blicher.

(Hendes Hære Efterladte tilgænet.)

(Februar 1851.)

Lidt gamle Seer
Doier sit Hoved taus:
At! hun er borte —
Hun, som ham elsked mest;
Ei meer han horer
Ordet med Kjærligheds
Lifligste Hjertesøst
Fra Livets Sommer.

Ei meer han stuer
Diet, som mindet ham
Om Nordens dybe
Herlige Himmelspeil;

Den Sjæl, som stille
Lytted til Skjaldens Flugt,
Flyver nu over ham.
Paa Himmelstraaler.

Men graaet. Seer
Løfter sit Tankeblif:
Hans Aand fornemmer
Straaen fra Livets Hjem;
Fra Aandens store
Evide Fædreland,
Hviser hans Ungdomsbrud:
Guds Fred, Du Kjære!

Dg atter seer han
Diet, som mindet ham
Om Markens Kornblomst
Dg om det dybe Hav.
Han atter hører
Røsten med Skovduens
Yndigste Hjerteklang
Fra Livets Sommer.

Til djærve Sønner
Flyve Velsignelser
Med Dannekvindens
Fryd i forjættet Land.

Til Hjertets Datter
 Aander hun Himmelfred
 Og til hin Sjøleblomst
 I Barnevuggen.

Guds Fred hun aander
 Ud fra sit Paradis
 Til dem, hun elsked,
 Og — dem, hun aldrig saae.
 Dybt Skjalden føler
 Paradis-Luftningen,
 Seer i Guds Rige ind
 Med stille Lovsang.

J. S. Ingemann.

Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark.

II.

„Danstereus“ Læsere og Læserinder har sikkert, saavel som jeg, i den senere Tid hørt og læst en heel Deel om Grundloven og Rigsdagen, der ikke tjende synderlig til deres Anbefaling, da de, efter Sigende, skulde stille paa at giere os til Hedninger allesammen,

dagen, kan og skal utrættelig arbejde paa, at dens Stemme bliver Folkets Røst i sin bedste og frieste Tone, da er det en Mistkiendelse enten af Menneſte-Livet og Folke-Livet i det Hele, som det findes og særdes paa Jorden, eller dog af dette Livs Trang til borgerlig Frihed og folkelig Oplysning, for nu og herefter at kunne opholdes og bestaae, hvis vi ønske vor Rigsdag og Grundlov borte uden bedre isteden.

Det gaaer nemlig nu og herefter med hele Menneſte-Slægten og med ethvert Folk, ligesom det gaaer med mig og alle Enkeltmænd paa vore gamle Dage, at hvad vi end af Nag og Tvang have taalt, maaſtee endog behovet i vor Ungdom, saa kan vi nu ikke uden at blive modfaldne, lade baade Haabet og Hænderne synke, fremdeles taale det, saa Frihed maae vi have, om vi skal være tilfreds med vor Stilling og med Lyſt anſtrænge vore sidste Kræfter. Og det andet er ligesom dette, saa hvor taaleligt det end kan være løbet af for os i yngre Dage, skiondt vi igrunden samlede i Mørke og løb tit Panden imod Væggen, Lyſ, vorende Op-lysning om alle vore Livs-Forhold og især de nærmeste, det maae vi have og faae, naar vi hverken vil sætte os her i Raskelovns-Krogen og surmule til Beiret gaaer fra os, eller vi skal gaae og blive til Spot paa vore gamle Dage, fordi vor Følelse har hverken den Styrke eller den Sikkerhed, som forðum hjalp os, ikke

heller har vi længer den stærke Pande, der kan taale Stød eller de gode Stunder til at give Lørepeng; hvad vi endnu skal kunne gjøre tilgavn, det maa gøres snart og gøres fløgt. Ja, saaledes er det nu og herefter med hele den gamle Menneſte-Slæggt, og endnu kiendeligere med alle Folkeførd, som vel blive langt senere gamle end nogen af os, men dog ogsaa lidt tidligere end hele Slægten, og troer man nu, at folkelig Frihed og Dplysning trives bedre under uindſtrænkede Enevolds-Konger med uansvarlige Miniſtre end med en folkevalgt, lovgivende Rigsdag, som altid ſtaaer i levende Berelvirkning med Folket, og behøver ſelv al muelig Frihed og Dplysning for at forsvare ſin Stilling og gjøre ſin Indflydſe paa Lovgivningen og Styrelſen giældende, troer man det, da har man aabenbar baade den daglige og den verdenshiſtoriske Erfaring imod fig.

Naar vi derfor paa den ene Side indſeer, at bedre end det Folk er, vi lever iblandt og tilhører, kan umuelig den herſtende Mening og offentlige Tilſtand blive, og indſee vi paa den anden Side, at ſaa god, ſom Folket igrunden er, kan den herſtende Mening og den offentlige Tilſtand kun blive ved borgerlig Frihed og folkelig Dplysning, da kan vi viſt nok desuagtet ſuſte baade Danmarks Riges Grundlov og vor Rigsdag meget bedre end de for Diebliftet er, men vi kan intet Dieblif, ſelv naar Folkelivet og Rigets Tilværelſe ei der-

ved Stod i siensynlig Fare, søgte Grundloven paany afløst med „Kongeloven“ eller søgte den lovgivende Rigsdag, valgt af hele Folket, afløst med de gamle „Stænder“ efter Klassevalg eller en splinterny Landdag, der til Ministrenes Morstab maatte døe af Riebsommelighed.

Vist nok er det intet Under, at de Fleste og stundom de Bedste iblandt os, der er voret op i alstensk Ledesbaand og med behørig Skyklapper, ordenlig kan blive hange for Frihed og Oplysning, hvor der kun kan være lidt ægte af begge Dele, medens det Uægte er meget uelstørdigt og truer slemt, men naar Leiligheden dog staaer aaben til Førelsen af et frit og oplyst Folkeliv, da maae vi fatte Mod til heri som i alt at see Livets Farer under Vind, og har vi en Gud, da maae vi ogsaa have det Haab, at der er Raad for Uraad, saa man behøver hverken at døe af Rædsel eller af Trusel.

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 63 Sk.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Enderdagen d. 8. Marts. Nr. 10.

Hjerne-Skjald i Danmark.

(Det eventyrlige Oldsagn om Rimsmeden Hjerne eller Hjerne, der blev Konge i Danmark for sit Eigers over Frode Fredegod, det tog gamle Saxo bogstavelig til at lee af, men det er dog slet ikke latterligt, naar man betænker, at „Hjernen“ hos os alle er Hoved = Hovedet ved Lante-Gangen, høi eller lav, og at paa Nordens Billedsprog Brage og Hjerne er eet og det samme og betyder Hoved, Skjalden eller Skjalde-Kongen med alle hans Hjerne-Spind.)

Kong Hjerne paa Jorden
Er vide berømt;
I Syden og Norden
Om ham have drømt,
Med Præster og Skjalde,
Smaaapigerne alle,
Som elsted det vingede Ord!

ved stød i sienspylrig Fare, snuste Grundloven paany afløst med „Kongeloven“ eller snuste den lovgivende Rigsdag, valgt af hele Folket, afløst med de gamle „Stænder“ efter Klassevalg eller en splinterny Landdag, der til Ministrenes Morstab maatte døe af Riedsommelighed.

Vist nok er det intet Under, at de Fleste og stundom de Bedste iblandt os, der er voxet op i alffens Ledebaand og med behørig Skylapper, ordenlig kan blive bange for Frihed og Dplysning, hvor der kun kan være lidt ægte af begge Dele, medens det Uægte er meget uelstbærdigt og truer slemt, men naar Leiligheden dog staaer aaben til Førelsen af et frit og oplyst Folkeliiv, da maae vi fatte Mod til heri som i alt at see Livets Farer under Vine, og har vi en Gud, da maae vi ogsaa have det Haab, at der er Raad for Uraad, saa man behøver hverken at døe af Rædsel eller af Trusel.

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker **Qvist**, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 68 Sk.

Samlet og udgivet af **R. F. S. Grundtvig**.

Kjøbenhavn. Trykt hos **J. D. Qvist**.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eftverdagen d. 8. Marts. Nr. 10.

Hjerne-Skjald i Danmark.

(Det æventyrlige Dbsfagn om Rimsmeden Hjerne eller Hjerne, der blev Konge i Danmark for sit Eigers over Frode Fredegod, det tog gamle Saxo bogstavelig til at lee ad, men det er dog slet ikke latterligt, naar man betænkter, at „Hjernen“ hos os alle er Hoved = Hedsfabet ved Lankesangen, høi eller lav, og at paa Nordens Vilhedsprog Brage og Hjerne er eet og det samme og betyder Hoved-Skjalden eller Skjalde-Kongen med alle hans Hjerne-Spind.)

Kong Hjerne paa Jorden
Er vide berømt;
I Syden og Norden
Om ham have drømt,
Med Præster og Skjalde,
Smaa pigerne alle,
Som elsked det vingede Ord!

Som Skyhimlen skifter
 Sin Farve og Fart,
 Med Drømme-Debrifter
 Det har samme Art,
 Med Ravnene mange
 I Skjaldenes Sange
 Hver Drøm gav Kong Hjerne sin Daad!

I Grækernes Drømme
 Kong Hjerne hebd Zeus,
 Sed Paradis-Stømme
 Han fattedes tilværs,
 Og hans Hjerne-Foster
 Endnu kaldes Møster
 Minerva af sprænglærde Folk!

Men jeg tør dog mene,
 Det meste var Bind
 Med Pallas-Athene,
 Det Sky-Hjerneskind,
 Som med hendes Ugle,
 Den Dronning blandt Fugle,
 Hvis Sang er som Nalurten sød!

I Fredegods Dage,
 I Afernes Tal,
 Kong Hjerne hebb Brage,
 Ueberiers Skjald,
 Bort Norden omstralet
 Har med Asamaalet
 Hans følgende Hav-Hjernesvind!

I Dannemarks Støye,
 Hvor Rosen groer vilbt,
 Hvor sødt man kan sove,
 Der drømtes og mildt,
 Der talte man gierne
 As-Brage Skjald-Hjærne,
 Det Jævne man der hved bedst!

Af Blomster paa Lue
 Han bandt vel en Krands
 Til Hjerternes Frue
 Med Guldtæare-Glands,
 Men grøst var vist Bindet,
 Bar finere Spindet,
 Da var det Hav-Fruens, ei hans.

Alt hvad han har spundet,
 Som drømmende Fugl
 I Sommernats-Blundet,
 I Bladenes Skjul,
 Er Levnetsløbs-Traaden
 I Hjerteskjalds-Gaaden,
 Og Hadings, vor Ypperstepræst!

I Oldsagne-Krogen,
 I Eventyrs Dragt,
 I Krønike-Bogen
 Er Spindet nedlagt;
 Bed Hading og Hjørne
 Sæt Danmarks Stjerne!
 Der finder du Gulb-Hjernespind.

Der sænket de ligge,
 Som Hør under Band,
 Hensmildbred dog ikke,
 Nysspindes de kan,
 Naar Bragen og Sletten
 Og Heglen paa Sletten
 Med Læmpe har gjort deres Pligt!

Belan, lad mig prøve
 At spinde paany
 Hvad Dannemarks Love
 Har løftet i Sky,
 Saa under Lov-Telten
 Jeg spinder til Hælsten
 Med Danmarks guldkronebe Skjald!

„I Tiden tilbage
 Utallige Aar,
 I Fredegods Dage,
 Dg ved hans Ligbaar,
 I Skoven sang Hjærne,
 Dg hoi var den Stjerne,
 Han havde hos Dannemarks Følk!

De bar over Sletten
 Kong Fredegods Liig,
 Den Sidste af Witten,
 Omkommet ved Svig,
 Dg Støv af den Kiære
 Bar let nok at bære,
 Men Savnet usigelig tungt.

Med Fredegods-Ravnet
 Det Gamle blev ungt,
 Da lettedes Savnet,
 Men Riget blev tungt,
 Det sank, som det skulde,
 Fra Coel under Mulde,
 I Bærebroses Konninge-Hvi.

Og han, som indspinde
 Dem kunde i Bryst
 Det levende Minde,
 Til Glæde og Trøst,
 Ham rakke Guldstaven,
 Ham kroned paa Graven
 De Danske til Thron-Hylbingsmand!

Da løb over Skove,
 Med Sangen i Sky,
 Da foer over Bove
 Det Rygte med Ry:
 I Danmark! Kronen
 De sætter paa Tønnen,
 Guldbælet er Drageløn bedst!

Derfor skal i Norden,
 Mens Stoven er grøn,
 Derfor skal paa Jorden,
 Mens Rosen er rion,
 Med Høis-Nordens Skjalde
 Sangfuglene alle
 Om Danmark træde i Kor.

Saa Danmarks Guld-Nare
 Sig speiled i Rav,
 I Freias Guld-Laare,
 Som Solen i Hav,
 Som Mindet gienkalder
 Den svundne Guld-Alder
 I Dufte, i Drom og i Sang!

Dog før end man træde,
 Med Glimmer og Døn
 Opbulled af Frode
 En nægte Søn,
 Fra Rusland til Sundet,
 Med Trold-Seier vundet,
 Han kom vel med hundrede Seil!

Kong Hjørne vel kæmpe
 Og kunde med Sværd,
 Med List og med Læmpe
 Han foer dog især,
 I Staalvaaben-Bræget
 Hans Fiende vandt Slaget,
 Kun Hjærne-De af alt han beholdt.

Der tragted han Bølge,
 Der laagde han Salt,
 Blev deraf i Følge
 Og Salt-Syber kaldt,
 Hvor Kredsen blev frevet,
 Hvor Hjørne, udlevet,
 Tog Gulb-Kransen med sig i Grav!

I Danstere jævne,
 Med Snegl-Lanlegang!
 Hvordan fik I Evne
 Til saadan en Gang,
 Der, deilig som Guldet,
 Døstiger af Muldet,
 Døfarer med Lærten i Sky?

Hvordan blev Skjald-Hjærne,
 Ved Fredegods Grav,
 En tindrende Stjerne
 Paa Libernes Hav,
 Hvor Himlen sig speiler,
 Hvor Alf-Snetken seiler,
 Med Aserne alle ombord?

Er Hjertet i Barmen
 Daanden saa kiært,
 Har Lyset i Barmen
 Et Herberg saa sært,
 At Ratten og Dagen
 Gjør lidt kun til Sagen,
 Hvor Kiærlighed To gjør til Eet!

Ja, saa maa det være,
 Det skimter jeg nu,
 Til Dansternes Ære,
 Til Lyfternes Gru,
 Saaanden er inde
 I Hjertets Kiærminde,
 Ved-Daften sig klæber til Iys

Da med Afamaalet
 Kong Frode i Nord,
 Han havde afftraalet,
 Sant livløs til Jord,
 Paa Vaar over Bangen
 Da i Grotte-Sangen
 Ham bare hans Benner med Sul.

Ja, saa Afamaalet,
 En Dmvei fuldlang,
 Blev baaret til Baalet
 I Dødninge-Sang,
 Med Corrig og Pine,
 Fra Thjodolf af Hvine
 Til Islandets Banraade-Skjald^{*)}!

Dog, efter de Dage
 Hos Hjerne gienklang,
 Hvad fordum med Brage
 I Sky sig opsvang,
 Saa vel Ræmpevisen
 Gav Afamaal Prisen,
 Var selv dog Guldkronen til Løn!

Men det var igrunden
 Den Frue saa fin,
 Som raader for Munden,
 Dens Mjød og dens Biin,
 Som Hjerte for Hjerne,
 Hun fødte sin Stjerne,
 Var Lys under Bælte i Løn!

*) Thjodolf af Hvine var Oldermannen for Harald
 Haarfagers Skjalde, og Hالفred Banraad-Skjald
 i Olav Tryggvasons Gaard var den Sidste, der sang
 for Nerne.

Den Lysalfe-Moder,
 Som Hjærne i Strid
 Med nøgne Froder,
 I vor Mellemtid,
 Hun misted med Blodet
 Vel Magten, ei Modet,
 Beholdt og af Riget en D!

Der trælled for Brødet
 Den Frue saa fin,
 Men vugged i Skjødet
 Dog Lys-Alfen sin,
 Blev Salt-Kaagerinde,
 Mens Fredegods Minde
 Bar dog hendes Liv, hendes Lyk!

Berømt mellem Jyder
 Blev fra Riobinghavn
 Den store „Salt-Syder“
 Med Hjærne i Favn,
 Det kiendtes paa Mælet,
 Han var end besjælet
 Af Mindet om Fædrenes Aand *)!

Igrunden lidt bister,
 Med Smil dog i Skiæg,
 Den lange Philister
 Han sætter til Bæg,
 Og kun som for Voier,
 Han sammen dog boier
 Paa ham begge Ender endnu.

*) „Hans Rikkelsen“ var den store Saltsyders siemste
 Døbenavn, og hans Tilnavne blev siden mange paa Marken.

Bel Krebsen er frevet
 Til Kamp under De,
 Omfider ublevet
 Maa Hjærne og bse,
 I dag og imorgen,
 Fra Hytten til Borgen
 Dog høres hans Dommедags-Slag.

Ja, om Danevangen
 Selv Dagen idag
 Endnu kæmper Sungen
 Med Bulder og Brag,
 Endnu kæmper Hjærne
 For Dannemarks Stjerne
 I Mindet af Fædrenes Aand.

Saa vide paa Jorden
 Er Skjaldfskab kun Pragt,
 Endnu dog i Norden
 Er Skjaldfskab en Magt,
 Og i Danevangen
 Lør end Folkesangen
 Med Markstriget vove en Dyft.

Saa vide paa Jorden
 Er Skjaldfskab kun Tant,
 Endnu dog i Norden
 Er Skjaldfskabet sandt,
 Mens hos Dannelvinder
 Det søger og finder
 I Mindet sin Moderne-Arv.

Ja, mens Dannelvinden
 Har Skjaldf-Drotten kjær,
 Hos hende forinden
 Er Aanden os nær,

Dg kæmper i Tønen
 For Riget og Kronen,
 Om end i en Saltsyders Dragt.

Ja, „Saltet“ hos Guder
 Betyder jo Bidd,
 Som syder og spruder,
 Har Styrke og Bidd;
 Som oftest for Haanden,
 I Nord dog for Aanden
 Det strider og bider fuldhvast.

For Aanden, mens Riget
 Nedsænkes i Muld,
 For Folket og Riget,
 For Kronen af Guld,
 Kun smiler og græder,
 Kun kæmper og kvæder
 Skjald-Hjærne med Liv og med Sjæl!

Hans Fadere er Staalet,
 Han sliber saa hvast,
 Hans Modere er Maalet,
 Han holder saa fast,
 Og Guldet, hans Biser
 Opveier og priser,
 Er Grubens, som Hjertet saa dyb!

Skiondt Krebsen er frevet
 Til Kamp under De,
 Og Hjærne, ublevet,
 Omfider maa døe,
 Dog Fredegods Minde
 Skal vare og vinde
 Paa Hjærns, mens Guldhjertet flaar!

Si end har tilgode,
 Som Grottesfang løb,
 En Etmand af Frode,
 Som hevner hans Død,
 Det er en Kolv Krage,
 I Gyldenaars=Dage,
 Fru Hjertelils Broder og Søn!

Lys=Alfen opmaaler
 Da Mark, Skov og Muld,
 Alt hvad han bestraalet,
 Gienfinner som Guld,
 I store Udgifter
 Han Guldet udstifter,
 Med Gæving det gribes om Land!

Vel Armod kun høster,
 Hvo Penge udsaaer,
 Men Hanegals=Røster
 I Leireborgs Gaard
 Om Guld=Morgenrøden,
 Med Liv efter Døden,
 I Bjarkemaals=Tonerne spaae.

Saa findes paa Jorden
 De Saliges D'r
 I Hjertet af Norden,
 Hvor Fuglen ei døer,
 Men sover og vaagner,
 Og synger og dovner,
 Mens Himlen og Bølgen er blaa!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovst.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Eversdagen d. 15. Marts. Nr. 11.

Dansten, Indføds-Retten og Dannelsen i Danmark.

Det „Statistiske Tabelværk“, som, blandt meget andet, giver os Tal paa de aarlig fødte og selv paa de dødfødte Børn i hele Landet, hører vel ingenlunde til mine Livbøger, saa lidt som Tallene og Regnekunsten i det hele hører til mine Livstykker, blandt andet fordi der slet intet Liv er i dem, og kan derfor igrunden heller aldrig komme noget Liv ud af dem; men dog gab jeg nok vidst, hvad der ikke staaer i Tabelværket: Tal paa dem i hele Danmark, som taler Dansk og intet andet til daglig Brug, enten fordi de ikke kan eller fordi de ikke har Lyst til at tale fremmede Sprog. Hvorvel jeg imidlertid ikke veed Tal paa disse virkelig dansktalende, altsaa rigtige Danskere i Danmark, saa veed vi dog alle, at de endnu indenfor Sønder-Jylland ikke blot udgjør Folke-Mængden, men Befolkningen i det hele, da de, der endnu taler Lyst til

Hverdagsbrug, thi endt de er langt flere end Danstjerne maatte vnsse, dog som Tal-Størrelse kun udgør en meget lille Deel af Landets Indbyggere, medens de, der hos os til daglig Brug tale et andet fremmed Sprog end Tysk enten er blotte Reifende eller, udenfor Hovedstaden, en stor Sjeldenhed, der gjør hverken fra eller til.

Dette maa vel være Hoved-Aarsagen, hvorfor man sædvanlig kalder det Døerdrivelse, Tyskerhad, Væredansthed, eller hvilke plubbervælske Skældsord man heller bruger, naar jeg idelig gjør opmærksom paa den store Fare, vort lille danske Folk løber eller staaer for at tabe sig selv og sit Fæderneland til de Fremmede og da især til Tyskerne, som baade er for os de mest nærgaæmde, og er tillige vel de nærigste og umætteligste af alle Mennesker. Jeg siger, dette maa vel være Hoved-Aarsagen til, at hvad der i alle andre Lande under Solen kun støder de Fremmede, aldrig de Indfødte, dog i Danmark synes at støde Folket ligesaa meget, som de Fremmede; thi at Folke-Mængden dog hos os, som allevegne, vnsler at beholde hvad den har, og vil kun meget nødigt trække for de Fremmede, det følger jo af sig selv, og det gav sig endnu isfor tydelig tilkiende ved de saa at sige utallige Navne, man saa paa Bønfristerne til Rigsdagen om, at det maatte forbydes alle dem, der ikke havde dansk Indfødsret, enten

at eie eller drive Jord eller at vinde Borgerkab og drive borgerlig Røring i Danmark.

Men juft fordi man kan være vis paa, at det gælder om Danmarks gamle Indbyggere ligesom om alle andre Landes, hvad der da ogsaa er gamle Ord i Danmark, at enhver er sig selv nærmest, og at, naar vi maa raade, da „skal vore egne Hunde gnave vore egne Been“, og fordi især de sidste tre Aars Kamp for gamle Danmark klarlig viser, at hos os fremfor nogensteds er „Hund djærvest for sin egen Dør“, juft derfor maa Hoved-Grunden til den vorste Kollig-hed midt under Faren for at blive de Fremmedes og da nærmest Tyskernes Trælle, Hoved-Grunden dertil hos det danske Folk, der, saa lille, som det er, har viist, at de Smaa er ikke altid at spøge med, naar de blive vrede, det maa være Bankundighed eller Bankraad, Fortvæling og Forgjærelse, Mis-Bevælselse og Mis-Dplysning i Henseende til alt hvad der ikke ligger lige for Næsen eller, naar man træder paa det, springer i Vinene.

Naar man nemlig ikke blot i en Bog men i sin egen Hænde kan hvad paa godt Dansk kaldes „stave og lægge sammen“, da lærer man strax, at naar de Fremmede, og da hos os nærmest Tyskerne, var Landets Eiermænd og Folkets Ledere og Læremestere, da gjorde det for Diebliffet ingen Forskiel, om de Fremmede

i Landet var faa eller mange, og at selv med Hensyn paa Fremtiden gjør det kun en Forskiel, naar den indfødte Fylke-Mængde, mens den endnu i Næverne har Over-Magten, tillige kan faae det i sit Hoved, hvordan baade den Kraft, der ligger i Næverne og den Kraft, der ligger i Munden og løber om i Hovedet, og især den Grund-Kraft, der ligger i Hjertet og Willien og samler alle Kræfter, maa ubvilles og bruges for at nøde de indenlandske Fremmede, som vi med eet Ord vil kalde „Hjemtyskerne“ til enten at reise udenlands eller at stikke Fingeren i dansk Jord og lugte, hvor de er, alt efter vort gamle Ordsprog „Stil følge eller Land flye!“

Noget kan nu vist nok i denne Henseende ubrettes ved gode danske Love om Indføds-Retten, men dels hører der dog ogsaa et godt dansk Hoved til at hitte paa saadanne gode danske Love, dels maa Folket have sat sig fast i Hovedet, at saadanne Love skal baade gives og følges, førend man kan vente, at Regjeringen og Rigsdagen vil give og overholde dem, og endelig vil de Fremmede, som har Lyst til at sidde os paa Hovedet, trods alt, hvad vi ellers gjør, dog faae deres Krig frem, dersom vi ikke kan vænne dem af med at see os over Hovedet. Dette, vil man sige, er en meget vanskelig Sag, og det maa jeg selv bekiende, det er en meget vanskelig Sag, især i Danmark, hvor man

endnu synes at være meget tvivlsraadig om, hvorvidt man virkelig har et eget Hoved, eller kun et Laane-Hoved eller et Riske-Hoved, der egentlig sidder i Bøgerne, som man bærer under Armen eller, naar man skal gjøre noget andet, lægger paa Hylben, thi det følger af sig selv, at førend man kan tage sit Hoved iagt for at overgloes og oversees, maa man være sikker paa, man har et Hoved, der sidder paa sit eget og hænger forsvarlig sammen med hele Kroppen, saa det ikke falder af og gaaer itu, naar man gjør en raff Bevægelse. Det er nu løierligt nok med det, at det falder aldrig Italienerne, Spaniere, Franskmænd, Engelskmænd eller Tyskere, ja, ikke selv Bøhmere eller Ungarer, knap nok Russer og Tyrker ind at tvivle om, at de jo har et eget og det igrunnen et meget godt Hoved, saa det giælder kun om, at de lærer at bruge det ret og kan faae Lov til at følge det, men heroppe i vort Høi-Norden, hvor man dog skulde troe, at Hovedet netop havde sin rette Plads, der begynder først den slemme Tvivlsraadighed, som i Danmark er blevet til en indgroet Mistvivel om Hoved-Sagen, der aabenbar er den: om man i vort Høi-Norden har et eget Hoved, som man maa have, for at see med sine egne Øine og staae paa sine egne Been, og som man kan følge uden at løbe mere Fare

end alle Følt i denne Verden er udsat for, og som man kan undgaae ved at lægge sig til at døe.

Det er nu imidlertid allerede temmelig klart og bliver daglig klarere, at hvis vi Smaafoelt i Norden ikke kan faae den Tro, at vi har et eget Hoved og faae Mod til at følge det, da maae vi lade os slæbe af de Fremmede og da især af Tyskerne derhen, hvor vi dog ikke har mindste Lyft til at ende vore Dage, slæbe til Tyskland, hvor man ikke gjør andet end „bygger paa Helvede“ med den Grundsætning, at „selvgjort er velgjort“, saa at selv et Helvede, man selv har byggt, er i alt Fald meget bedre end et Himmerig af Guds Raade.

Det første vi nu baade i Danmark, Norge og Sverrig maa komme efter, førend vi kan faae den Tro, at vi har vort eget Hoved og gjør klogeft i at følge det, det er, at vi har allesammen eet Folke-Hoved, for der kan ligesaa lidt være tre eller fire Folke-Hoveder i vort Norden, som der kan være to eller tre i Stor-Britannien, femten i Italien og sex og tredive i Tyskland, saa det maae vi først og fremmest bestude os paa og finde os i, at Danskhed, Svenskhed og Norskhed er hos os, ligesom Sachsisshed, Frankisshed og Svabisshed i Tyskland, eller Engelskhed og Skotskhed i Stor-Britannien, en Hjerte-Sag, der vel er fuld berettiget til at gælde

for en Hoved-Sag i alle vore indvortes Anliggender, men ingenlunde i vore udvortes Forhold. Det gaar nemlig dermed i det større, ligesom det gaar i det mindre med enhver af os, som er Mand i sit Hus, thi vore huslige Anliggender maa vi vel, naar vi vil have Hushfred og nyde hvad man kalder hushelig Lyfsalighed, rette efter vort Hjerte, altsaa efter vor Rone, om vi har en, men i Henseende til Rigsbags-Balgene og alt hvad der griber ind i Forholdet af vor Balgkreds til andre Balgkredse og til hele Rigt, der maa vi, om vi skal udrette noget med Kraften af hele Balgkredsen, ogsaa have og følge et Fællas-Hoved, uden Hensyn paa vor egen eller vor Rones Tilboelighed eller Nobbydelighed, og tænker vi os ved Ministerbordet, da ser vi strax, at vi der maa have og følge et Rigs-Hoved uden Bild og Benflak, naar det skal gaa godt med Rigets Sager.

Har vi nu faaet Hoved-Spørgsmaalet rigtig stillet, saa det bliver et Spørgsmaal om, hvorvidt vort Norden har sit eget Hoved og gyldig Grund til at følge det, heller end et Dødning-Hoved, som det Romerske, eller et Bildhoved, som det Tyske, et Bræshoved, som det Franke, eller et Krølhoved, som det Engelske, da behøver vi slet ikke i blind Egenkiærlighed at forudsætte, at Høi-Norden ligesaa vel som Tyskland, Frankrig og Stor-Britannien maa have sit eget Hoved, som

egenlig hele Europa eller hele Verden burde, og, var de kloge nok, ogsaa vilde følge, men vi behøver blot at see paa vort Nordens Tungemaal og paa den Nordiske Tankegang, der har udtrykt sig selv i Nordens gamle Mindesmærker og klarest i hvad vi kalder den „Nordiske Mythologi“, for at finde, at Hoi-Norden langt kiendeligere end nogen anden Deel af den ny Folke-Verden har sit eget Hoved, der slet ikke lader sig rumme i noget af de andre Folke-Hoveder, som end er oven Mulde, og som derfor Nordens Folk maae følge, naar de ikke vil være de Fremmedes aandelige Trælle, spille falsk og gjøre alting stiaert.

Kommer vi nu først saavidt med folkelig Oplysning i Danmark, at vi see, at det lille danske Folk ingenlunde er et Brudstykke af eller et Paahæng til det Tyske, men er en lyslevende Afdeling i det nordiske Folk, hvormed det staaer i uoploselig Sammenhæng, da først er vi paa gode Veie til at fatte og bruge vort eget Hoved og at følge det Fremmede til Dors, naar det ikke vil finde sig i Villighed og nsies med Gæstfæ-Retten hvor det ingensteds har hjemme.

I Henseende til Lovgivningen maatte vi da vel aabne os for vore nordiske Grander, saa de behøvede blot at sætte sig ned hos os for at have dansk Indfødsret, og sætte en Pind for Doversømmelsen med Bilde fremmede især Bilde tyskere, fordi Tyskerne hedder med

Dette Bildtyffere hos os, blandt andet, fordi de bryder sig kun meget lidt om Tyskland, men meget for meget om sig selv og deres Tyskhed, som de indbilder sig og paastaer, har Ret til at raade og herste allevegne, ja, over hele Verden, fordi det er den rene, klare Fornuft; men det vil dog aldrig være Hoved-Sagen, thi Hoved-Sagen er, at vi i hele vort husselige og offentlige Liv bruge vort nordiske Tungemaal, følge vor egen nordiske Tankegang og opfostre vore Børn til at gjøre begge Dele endnu meget bedre end vi.

Her seer vi Knuden, og skiondt denne nordiske Hovedsag ogsaa i Sverrig og Norge endnu betragtes meget for løst og behandles tit meget letsinelig, saa er det dog især i Danmark, at man, langt fra at holde paa Nordersmaalet og den dermed overensstemmende Tankegang, har drevet et sandt Afgudereri med de fremmede Tungemaal og tilsvarende Tankegange, og stræber ret med Flid at indpode dette Afgudereri hos den opvoksende Ungdom, saa Tungemaal og Tankegangen, saalænge dette varer, maa nødvendig blive mere udansket og unordisk fra Slægt til Slægt, mere og mere forvandlede, mishandlede og foragtede af Tyskheden, som Danskerne, naar de trække allerivrigst for den, kun ynkelig kan efterabe, aldrig tilegne sig.

Naar vi nu siger til Danskerne: vil I virkelig beholde Danmark til Arv og Eie og leve lykkelig der, da maae I fremfor alt „blive ved at tale Dansk“ og opfostre jere Børn til at tænke paa Dansk om alle virkelige Ting og vigtige Sager, men det kan ikke skee, med mindre I seier alle de fremmede Sprog, og især det Tyske, ud af jere Huse og af jere Børneskoler for Drengene saavel som for Piger; see, da sætter de gierne et ynkeligt Ansigt op, fordi de paa den ene Side godt føler, det er sandt, men paa den anden Side gruer for hvad Tyskerne og især „Hjemtyskerne“ og deres Tilhængere vilde sige derom, og gruer for at alle de, som har gaaet i „den sorte Skole“ dog uuelig med deres „sorte Konster“ kan udføre hvad de altid har truet Danskerne med: at gjøre dem til Dyr, til Fæ, kanske endogsaa til „Utteede“ til Rotter og Muus, hvis de ikke ved giennem Skolen at lærte i de fremmede Sprog og i Husene brakte især paa Tysken alt hvad de kan, vil snart fortjene den endda kan maadelig erhvervede Titel af „dannede Mennesker“.

Her er, som man let seer, gode Raad dyre, thi selv den klareste Dplysning synes her at være spildt, saa det mindre er Bankundighed, end snart en kællingagtig Frygtsomhed og snart en smaalig Storsagtighed, der gjør sig gjaeldende, og er saa udbredt, at hvem der ikke, som

være lærde Føll og selv næsten alle vore Skjæde, immer lærer paa og gruer for, hvad man vil sige og skrive om dem i Tyskland, de lærer dog for det meste paa og gruer for hvad „Hjemtyskerne“, de lærde Føll og selv Skjædene vil sige og skrive om dem i Danmark, og at saalænge de gjør det, saalænge tør de neppe tænke end sige prøve paa at seie de fremmede Sprog og især Tysken til Dørs.

Var det nemlig blot Dplysning, ikke Mod og Mandshjerte til aandelig Kamp og Seier, man sædvanlig fattedes, da vilde Rangelen snart være afhjælpet, thi for det første er Talen jo slet ikke om, at hvem der vil reise udenlands, bereder sig til det, saa godt han kan, ved at lære det nødvendigste af det Følls Sprog, han vil gaaeste, eller at den, der i sin Birketreds har meget med Fremmede at gjøre, lægger sig efter at forstaae dem og gjøre sig forstaaelig for dem, eller at den, der vil skrive om fremmede Føll og Sprog, først, saavidt mueligt, gjør sig bekendt med dem, eller at hvem, der troer, han i Bøger paa et fremmed Sprog kan finde meget morsomt og lærerigt, som endnu fattes i danske og nordiske Bøger, han søger det hvor det findes; men Talen er aabenbar kun om, hvad alle Danske til daglig Brug skal tale i deres Huse og hvad de skal enten sulte eller taale, at deres Børn, mens de er Børn, oplæres i, og at det udelukkende maa være

Danſk og Nordiſk, naar vi vil blive ved at tilhøre og hjælpe til at udgiøre det Nordiſke Hoved-Folk, der unægtelig har et eget, fra alle andre kiendeligt Tungemaal og en eiendommelig Synsmaade for og Betragtning af hele Menneſte-Livet, alſaa et eget Hoved og en egen Aand, hvoraf der kan og ſkal udvikle ſig en egen Forſtand, det er ſaa ſoleklart, at ſelv Muldvarper, der ikke kan taale Lyſet, maa finde det indlyſende.

Bilde man nu indvende, at vor opvokſende Ungdom vilde tabe i Kundſkab og blive tilbage i Udvikling, naar den under Dyrækten indſtrænkedes til Danſk og Nordiſk Tale, Skrift og Læsning, da var den Indvending meget let at giendrive, naar der ikke laae noget ganſke andet derunder end hvad der udtrykkelig ſiges deri, men vi veed alle, hvad Meningen er, at naar vore Børn ikke til deres ſyttende eller attende Aar havde talt eller læſt andet end Danſk og Nordiſk, da kunde de i deres ſyttende og attende Aar hverken tage Examen i Latin og Græſk, Tyſk og Franſk, eller i noget fremmed Sprog, alſaa heller ikke nær ſaa tidlig komme i en Bei, hvor man kræver en ſaadan Examen, og ſom man dog maa gaae for at faae et Levebrød. Det nytter ikke her, om man ſvarer, at det er ſo dog forholdsviis kun ſaa faa af hele Folket, der kan faae et Levebrød for deres Skolegang og Overhøring,

at det aldrig maa komme i Betragtning, hvor Talen er om den Skolegang og Opfostring, som er i hele Folkets Lær, det nytter ikke, fordi dette Spil i Examens og Levebrøds-Lotteriet er hos os en smitsom Sygdom, der trænger igiennem snart til alle dem, der bryder sig det mindste om deres Børns Dannelse. Det nytter heller ikke, om man svarer, at naar kun først Forældrene gav deres Børn en folkelig, hjemlig og derfor ogsaa netop god og frugtbar Dannelse, da vilde Bedkommende snart nødes til enten at affkaffe alle de tosfede Examinere, eller dog gjøre dem saaledes om, at netop de, der var naturligt og folkeligt opfostrede, maatte admærke sig derved, thi man tænker, at enten vilde det aldrig skee, eller ens egne Børn vilde dog blive Dfferet, som naar Koen døer, mens Græsset groer. Det nytter endelig ikke engang, om man svarer, at alle stikkelig gode Hoveder, som under Opvæxten har faaet Modersmaalet i deres Magt og er blevet hjemme i Dansk og Nordisk Læsning, de vil, om man endnu kræver de tosfede Examinere til offentlig Virksomhed, meget let og meget snart kunne underkaste sig dem, uden at tabe hvad de ved den folkelige Opfostring har vundet, thi da siger eller tænker man dog, ja, det er „de gode Hoveder“, men saa „de daarlige Hoveder“, hvad skal der blive af dem?

Det er jo nemt seet og let sagt, at de „meget daarlige“ Hoveder vil aldrig, hvad man saa end gjør ved dem, bue til Hovedbrug og Hovedbrud, men at meget daarlige Hoveder til fremmede Sprog og Udenads-Læsning kan være meget gode Hoveder til Modersmaalet til Indenads-Læsning og til at drive en eller anden borgerlig Syssel, som der ogsaa skal Hoved til, og at vi endelig vilde faae langt færre meget daarlige Hoveder, naar vi iffe med Flid ødelagde mange middelmaadige og fordærvede de fleste gode Hoveder ved en unaturlig Afretning og Forstoppelse, men selv denne flaaende Bemærkning vil sædvanlig strande paa den meget flade, men meget udstrakte Sand Grund, at hidtil har man dog seet mangfoldige daarlige Hoveder ved lang Afretning, Slid og Slæb og Ulykkelig at slippe taalelig fra alle de befalede Examinere og slippe ind i et godt Levebrød og slippe ud af Verden tit meget hæderligere end mangt et godt Hoved, og at, har desuagtet Danmark staaet og Dansten byttet sig, saa gjør de det vel ogsaa herefter, skiondt man bliver i det gamle Eraadd, som er det eneste, hvormed især de stakkels daarlige Hoveder kan være tjent.

Dog, langt fra at blive nedslaaet over Afsmagten i alle de klare Fornuft-Grunde, man paa Papiret kan give for, at vi maae blive ved at tale vort Modersmaal og oplære vore Børn i det, om vi ellers vil beholde vort Fæderneland i Fred for de vildfremmede

Folk, og især for Bildtyskerne, saa møder og mantrer det mig meget mere engang at see det ordenlig ført til Bogs, hvad der igrunden har drevet Folk herinde til at foretrælle den tyske Afretning for den danske Dannelse, som er Dannished, thi er det ikke dog meget morsomt, at det til Slutning bliver for de daarlige Hoveders Skyld, vi skal opoffre de gode Hoveder og tilfidesætte hvad der tjener dem bedst, og at dette bliver den videnskabelige Grundighed, som vi aldrig var kommet til, naar vi ikke havde lært Tysk, og som vi, til vor ubodelige Glæde, vil tabe, naar vi lader Tysken fare! Ja, vilde det ikke være en forfærdelig Ulykke, om Risdhovederne kom til at gielde for hvad de er, og blev saa meget mere ioinesfaldende, jo mere de gode Hoveder ved en god Behandling udvillede sig og stinnede i alle Birketredse! Jeg tiltroer virkelig ogsaa alle Dannemænd og Dannekvinder saa megen Følelse for det Sande og saamegen Sandt for det Morsomme, at naar de blot rigtig faaer Syn paa, baade hvorfra den fremmede og især tyske Afretning hindrer os og hvorhen den fører os, da vil de baade lee ad den og væmmes ved den, og da faaer den snart sit Løbepas.

Kun en eneste Bemærkning vil jeg endnu gjøre, og det skal være den, at naar man paastaar, at det vilde see ynkelig ud med den Forstand, man kunde komme til ved blot at tænke paa Dansk, og med den Kundskab, man blot skulde øse af Danske og Nordiske Bøger, da taler man, som den Blinde om Farverne, thi jeg er ganske vis paa, at hvem der blot har læst „Danstereu“ og eftertænkt hvad der staaer i den, vil om alle virkelige Ting og vigtige Sager i det mindste tænke meget klarere og tale meget tydeligere end de fleste, som deres hele Tid har tygget paa den Latinste Grammatik, paa Skallerne af fire, fem fremmede Sprog og paa en heel Snees hoityske Bøger, og dog er „Danstereu“ jo kun

en meget ringe Deel af hvad man kan læse og eftertænke uden at kunne andet end Dansk, end sige da, naar man kan lidt Svensk og Jølandsk til, som vi jo bør og meget let, naar vi selv har lært det, kan lære dem af vore Børn, der har Lyst og Remme, følgelig alle dem, der virkelig kan have Gavn deraf. Havde vi derfor kun selv en Tusindedeel af den Oplysning og Eftertanke, baade om det udbortes og indbortes Menneſke-Liv, som man kan opnaae, uden at kunne noget andet Sprog end sit danske Modersmaal og uden at have læst en eneste tysk Bog enten i Grundsproget eller Oversættelse, og blev denne Oplysning og Eftertanke daglig almindeligere hos hele Folket og rigere i hver opvoxende Slægt, da behøver man ingen Spaamand at være, for klart at kunne forudsæe og dristig forudsige, at selv tyske Professorer, naar de havde lært lidt Dansk, eller blot lagde sig lidt paa Kundskab om, hvordan vi stillede vore Sager i alle Henseender, skulde høilig forundre sig over den levende Sammenhæng, der var i vor Tankegang, og den Klogskab, hvormed vi vidste at behandle alle virkelige Ting og Livs-Forhold, skiondt vi, efter den høityske Philosophies himmelske eller dog næsten himmelske : høiluftige Maalestok, hørde mere til Fiskenes og Fuglenes end til de eneste rette Menneſkers : Tyskernes Slægt!

Bestillinger paa „Danstæren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kongl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Hargang. Esvordagen d. 22. Marti. Nr. 13.

Lovfang for de Danstes Seier i Kampen for Fæderueland.

Rei. Lovet være du Herre Christ.

Syng med os, baade Mark og Skov,
Gud til Ere, til Priis og Lov!
Underlig er Hans Bei og Færd,
Altid Han er til Hjælp dog nær,
D, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Land og Hav:
Hvad vi savned, det Gud os gav!
Synger med os, I Stjerner smaa,
Synger med os, I Volger blaa:
D, Gud stee Lov!

.n 9 9 9 T i n d 2

Syng med os, baade Nat og Dag

Gud forsvarer den danske Sag!

Synger med os, ~~Et~~ Gudsgraa,

Synger med os, I Høder smaa:

D, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Blomst og Fugl:

Syden leger med Danmark Skjal!

Blomstre skal Freden her paany,

Kjærlighed synges høit i Sky:

D, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Syd og Nord:

Fred med os har Gudsfredens Ord,

Bandre det skal fra Favn til Favn,

Byde: Guds Fred! i Jesu Navn,

D, Gud stee Lov!

Syng med os, hvem der elsker Fred,

Liv og Lys i al Kjærlighed!

Derfor det danske Blod andrødt,

Derfor vi fred og Seier vandt,

D, Gud stee Lov!

Syng med os, hvert et Hjerte godt;
 Gud, Han seer dog paa Hjertet blot,
 Finder Han der den gode Grund,
 Glæde Han saar der allersund!
 O, Gud ssee Lov!

Velkomst i Hjemmet til de Dødske Krigsfælle.

Me l. Si Sømand gjør ei mange Ord.

Lad Lykken valse hvad han vil
 Om Søllandsfar og Jydal:
 For Baas, hvor det gaar bidhvast til,
 Har intet at betyde,
 Og bidhvast gil det til isjor -
 Bed Jdsted og Misfunde,
 Der luffeb, trods de stolte Ord,
 Si smukt de tykke Munde.

Velkommen hjem til Hus og Gaard,
 Og til en yndig Fige,
 Enhver, som, med og uden Sær,
 Har stridt for Danmarks Rige!

Gud gide, Det man kaae i Fred,
 Som "driligt Sang og Bænge",
 Saa ingen Lyfter lystes ved
 At spotte Danske Drenge.

Og gid, som her, med Liv og Lyft,
 I Hytter og i Sale,
 Om Danske Karles Kæmpedyft
 Maa høres Sang og Tale,
~~Da~~ Niget kaae vil ogsaa med,
 Naar det i Styen hder
 Som for " dengang jeg drog afsted!"
 Vi veed, hvad det betyder.

For kommer Lyften fra med Saas
 Igien til Dannebvirke,
 Da finder Ledet han med Saas,
 Som han kan ei opdiste;
 Da mødes under Dannebrog
 Han brat af Holger-Danske,
 Som lærer ham det danske Sprog
 Med Hurra og Staathandste.

Saa lad os høre nu; hvorhan
 Det Danske Hurra klinger,
 Naar Holger-Danske-Mænigmand
 For Lyflens Wran ringer!

Gurra, Gurra, for Dannebrog,
 For Kongen og hans Kæle!
 Det er det gamle Kæmpesprog
 Paa Bjerge og i Dale.

Bigtigheden af Idsted-Slaget og Beretningen derom.

„Dansternes“ Læsere og Læserinder har vist alle ønsket at see en udførlig og paalidelig Beretning om Idsted-Slaget, saa det maa have været dem i Mæd, at jeg forleden stillede den Forespørgsel til Krigs-Ministeren: hvad der saalænge havde forsinket og endnu forsinkede en saadan Beretning? og skiondt det Svar, jeg fik, kun var lidet trosteligt, vil jeg dog her aflægge Regnskab for den høitidelige Samtale, som vel ikke ret mange gaae sig den Uleilighed at oplede i Rigsdags-Lidenden, og som dog, efter mine Tanker, bør være alle vitterlig.

Spørgsmaalet indledes da paa følgende Maade:

„Fjor Skjærsummer, da vi, og Ministrene med os, holdt Gæds og Høitid for „Danmarks Riges Grundlov“, som vi vnslede Methusalems Alder, da mindebes vi derved, som vi maatte, med Glæde og Stolthed

Danehæren, hvis Gælleblod gjorde, som vi sang, „vor Friheds Morgen rød, men straalende blå“, og da spaaede den høitærede Krigs-Minister, at, dersom Sværdet igien foer af Steden, da vilde Danehæren i 1850 kæmpe ligesaa heltmodig som i de forrige Kampens og Stovværlets Aar, og allerede i den næste Maaned gif den ærede Ministers Spaadom i Dpfyldelse, endog langt mere glædelig og glimrende end vi, ja, vel selv end Ministeren turde ventet.

Dette Julisslag, med den dyrekøbte, men ogsaa dyrebare Seier, som ikke blot har givet Danehæren Ry til Verdens Ende, men som ogsaa har gjort, at der ved Landets Ende: paa Dannevirke og i Kronværket, kan synges og er sunget med Sandhed „Dansten har Seier vundet“; dette Dommedags-Slag til Holsten-Gottorps Fald og Danmarks Dypreisning, hvorom, saalænge Danmark staaer, danske Skjalde med Lyf vil hælde, som vil i Mindet være det danske Folks Stoltthed, og som det skal være Historiestriverens Ære at fremhælle i sin store Sammenhæng med Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid; denne Hoved-Begivenhed i vort lille Verdensløb venter vi, venter hele Norden nødvendig med Bængsel en paalidelig og fuldstændig Beretning om, fra Danehæren selv, som ikke har for Skik at prale, men som ogsaa nu har udrettet saa store Ting, at den godt kan nøies med at sige Sandhed. En saadan udførlig

Beretning om Jøsteds-Slaget er ogsaa, efter Berlings-
 Avisen, for lang Tid siden kommet Krigsministeriet til-
 hænde, men synes der 'at være begravet, eller dog at
 være lagt paa Hylben, uden at nogen, som ikke er ind-
 viet i Ministeriets Hemmeligheder, kan begribe, hvorfor;
 thi vel har der engang staaet i Berlings-Avisen, som
 om det var fra Krigsministeriet selv, at den Høisbefalende
 for Danehæren ønskede, at Beretningen ikke hurtig
 skulde kundgjøres, men deels synes mig, at vi her slet
 ikke behøve os paa Danskeres Enemærker, da ikke blot
 Danehæren, men hele det danske Folk havde ustridigt
 Krav paa en hurtig Kundgiørelse, og havde dobbelt Krav
 derpaa, da Ministeriet har sat en Lov igiennem, der
 egentlig giver Krigs-Ministeriet Monopol paa danske
 Krigs-Efterretninger; deels det, og deels kan jeg dog heller
 ikke troe, det skulde være den Høisbefalendes Ønske,
 at denne Beretnings Kundgiørelse skulde opsættes saa
 længe, saalænge til den varme Deeltagelse derfor, saa
 vidt mueligt, var løsløst, og saalænge, at falske Rygter
 og forvanskede Beretninger kunde faae Tid til at rod-
 fæste sig.

Da nu Ministeriet heller ikke har betroet Thinget
 det allermindste om Grunden til denne besynderlige
 Hemmeligholdelse af hvad der nødvendig maa være alle
 Dannemænd kiært og kun kan være Fienden ubehage-
 ligt at høre, saa kan jeg, som dansk Folkethingsmand,

Alle undlade endaa for Skismissen denneffæde at stille den udtrykkelige Forespørgsel til den høitærede Krigs-Minister: hvad i al Verden der dog saalænge har kunnet forsinke og endaa forsinker Kundgiørelsen af den udsørlige Beretning om Jbsted-Slaget?"

Hertil svarede, efter Rigsdags-Lidenden, Krigsministeren: det har sin Rigtighed, saaledes som den ærede Taler har yttret, at den commanderende General har forlangt, at Beretningen om Slaget ved Jbsted indtil videre ikke blev offentliggjort, og, da Ministeriet maatte billige de Grunde, hvorfor den commanderende General ikke ønskede, at den blev bekendtgjort, er den heller ikke hidtil kommet til Publikums Kundskab. Saa længe Krigen varer, er det vigtigt, at Fienden saa lidet som mueligt faaer Efterretning om vore Foretagender: en Rapport indeholder Beretning om det Forbigangne, men selv heraf kan en klog og suu Fiende udbrage Oplysninger om vore Dispositioner, om Armeens Styrke, dens Bevæggelser, de Commanderendes Fordeling og mange andre Ting, som kunde være ham til Nytte og os til Skade. Dersom den commanderende General ikke havde forlangt det, vilde Ministeriet alligevel ikke have bekendtgjort Rapporten (Hør!); men nu ere disse Grunde ikke længere tilstæde, og for mere end 14 Dage siden er den Beslutning tagen at bekendtgjøre Rapporterne over Slaget ved Jbsted, Fægtningen ved Ribsnæs og

Fredrikshab. Bekjendtgjorellesmaaden bliver den: man har overladt Rapporterne til Beskyrelsen af det Juvalibefond, som er stiftet ved Armeen. Bestyrrelsen vil udgive en Beretning om de foresaldne Krigsbegivenheder, ledsagede med Kort over Egnene, uden hvilke de i en ringe Grad vilde være forstaaelige. Disse Forarbejder have medtaget endeel Tid og ere, saavidt jeg veed, endaa ikke ganske tilende, men de vil snart blive det, og da ville de blive bekjendtgjorte. Som sagt, denne Bestemmelse om Maaden, hvorpaa de skulle bekjendtgjores, er tagen for mere end 14 Dage siden, længe forinden jeg erfarede, at den ærede Taler vilde interpellere Ministeriet.

Efter Rigsdags-Tidenden endtes nu den lidet opbyggelige Samtale med følgende Ord af Grundtvig: ja, hvad den høitærede Krigsminister sagde om Grunden, hvorfor baade den Høistbefalende havde ønsket, at Beretningen om det Slag, der gjorde Udslaget, ikke skulde offentliggjøres, og hvorfor, som han tillige sagde, Ministeriet alligevel vilde holdt den hemmelig, selv om den Høistbefalende havde bedt derom, det er mig baade saa nyt, og var, i det mindste for mine Dine, saa dunkelt udtrykt, at jeg ikke kan have nogen synderlig Mening derom; men jeg maa dog sige, at det skulde være forunderligt, om Slaget ved Jøsted var det første Slag i Verdenshistorien, i Anledning af hvilket, de, der vandt Slaget, skulde være saa bange for

Fiendens Benyttelse af deres Gejersberetning, at de heller skulde høre de største Logue og de værste Forvanskninger gaae om iblandt Folk end robe, hvorledes de havde slaaet Fienden! Jeg kan ikke forstaae denne Grund og jeg maa aabenhjertig tilstaae, at jeg heller ikke troer den (Hør!), nei, jeg troer virkelig, indtil jeg bliver bedre overbevist, at Grunden, hvorfor man saalænge har holdt Beretningen hemmelig og endnu holder den hemmelig saalænge man kan, og lader den komme ud paa en Maade, hvorved den vil faae den mindst muelige Offenlighed — thi den skal jo blot komme ud med Kort og dyrt betales til Invalidefondet, som det hedder — jeg siger, indtil jeg bliver bedre overbevist, troer jeg, at Grunden simpelthen er den, som har været Grund, til saameget andet, at man „vil ikke irritere Fienden!“

Dette velbekendte Stil-Ord fra 1807 kan nu vel synes bittert nok, men det er dog langt fra at kunne udtrykke al den Bitterhed, Dannemænd smage, naar der tænkes paa, at Idsted-Slaget, der kunde og skulde gjøre Retten til Slesvig ligesaa klar, som det gjorde Besiddelsen deraf, det behandles, saavidt mueligt, baade som en militær og en diplomatisk Hemmelighed, istedenfor aabenlyst at føres i Marken og kastes i Bøgtstaalen til Pant paa, at der er meer hvor det kom fra. Nei, den Bitterhed er usigelig stor, thi det er soleklart, at saa-

Jædige man ikke har Sind og Mod til at gjøre Jøsteds-Slaget gjældende, som Kraft-Grunden til vort Lov paa Stensvig, saalænge er vi ikke videre end 26. Jan. 1848.

Paa Rigsdagen passer det ikke at udtrykke sig skarpt herom, naar man ikke tillige vil foreslaae Ministeriet sat under Tiltale, og det vil jeg ikke, for jeg maaskee af Omstændighederne kan nodes dertil, thi vel bryder jeg mig ikke stort om at høre Overtallet imod mig, naar jeg har Retten for mig, men naar en Rigsdagsmand forudsæer, at et Forslag kun vil vække et opirrende Ordskifte, da bør han efter mine Tanker ikke gjøre det, og desuden er Rettergangen med et Ministerium om Rigs-Styrelsen i det hele sjelden eller aldrig til Gavn. Siennem Læse-Berbejen maa jeg derimod paa den stille Bei stræbe at gjøre baade Ministeriet, Rigsdagen og Folket opmærksomme paa, at efter Jøsteds-Slaget staaer den „danske Sag“ paa en Korsvei, hvor det efter alle Mærker er lagt i Regjeringens Haand, om Danmarks Rige skal bestaae eller forgaae, saa hvis Regjeringen nu svigtede den „danske“ Sag, det være sig af hvilken som helst tænkelig Grund, da forraadte den Sagen, Folket og Riget, og Ministeriets Ansvarlighed har da aldrig været og kan aldrig blive klarere, og Diebliffet er for oplyste Dømmemænd et af de ængsteligste i hele Danmarks Riges Historie.

Saa længe nemlig Slesvig eller Sønder-Jylland var heelt eller halvt i Fjendevold, da var det vist nok klart, at Danmark aldrig ved Underhandlinger vilde komme i virkelig Besiddelse af „Livens Rødder“, og det var for mig intet Dreblied tvivlsomt, at jo Danmark, naar det ikke vilde opgive sig selv, maatte stole paa sin Lykke og saa snart som mueligt lægge Sværdet i Bøgtkaalen, uden at ændre alle de Betænkkeligheder, som fra flere Sider reiste sig derimod, men disse Betænkkeligheder var imidlertid saa mange og saa store, at der hos Regjeringen virkelig udtrævedes et ikke saa lille Grad af Heltemod for at komme til den faste Beslutning at lade det „briste eller bære“. Mange forunderlig sammenstødende Omstændigheder, hvori Forsynets Haand var umiskjendelig, nødte imidlertid Regjeringen til at vove det afgjørende Slag, og tænke det end, som jeg dog ikke skionner, være tvivlsomt, paa hvilken Side Selvopoffrelsen var tiækket og ædlest i Juli-Slaget, saa kan der dog ikke være mindste Tvivl om, at jo Lykken i det hele var paa vores Side, især da Fjendens følgende Forsøg paa at sprænge vor Forsvarskæde fra Wisfunde til Fredrikstad saa aabenbar mislykkedes.

Fra dette Dreblied af hører der ikke længer Heltemod hos den danske Regjering til at holde paa Slesvig eller Sønder-Jyllands fri Besiddelse som en afgjort

Sag, hvori ingen Stormagt eller Smaaagt kan blande sig, uden med himmelstøvende Uret at udøste Danmark til en ny Dødskamp, og der er ikke mindste Grund til at tænke, at nogen af Europas Stormagter vil gjøre det, naar Danmark indskrænker sit Krav til hvad Det har baade Ret til og Hold paa, overlevede det ganske til Stormagternes Afgiørelse, i hvilken Slesvig og Forbundselske Holsten og Lauenburg hørefter skal faae; naar Danmarks Fred og Frihed kun ikke derved sættes i uenskyelig Fare, men Riget faaer et nogenlunde billigt Beberlag for de store Pengetab, som det holsten-gottorpske Oprør og Forræderi aabenbar har forarsaget.

Naar derfor vort nærværende Ministerium ikke blot tilbageholder den udsædte Seiers-Beretning om Jæsteds-Slaget, der kunde og fulde opløse hele det danske Folk om den lykkelige Tæbe, Gud har gjort paa den færlige, længe tvivlsomme Kamp om Rigets Grændse og Rigets fri Tilværelse, men naar Ministeriet paa alle Maader føder os forhøe, at det ikke vil pulle paa Jæsteds-Slaget, uagtet det var med alle Stormagternes Samtykke at vi der lod Sværdet slifte, at det ikke vil gjøre Seiren gjældende til at hævde Danmarks Rige den fri og fulde Besiddelse af Slesvig eller Sønder Jylland, som en med Bold lofret, men med Røgt eller indtaget Deel af Riget, da man de selv indfær, hvad de ogsaa selv har imtæl om, at det er en Dy:

fridbaarne Fjell og store Anlæg, men kun Lidssomstændig-
 hedernes hidtil har hindret fra at røise sig; da maa, efter
 mine Tanker, vort ansvarlige Ministerium enten raade
 Kongen til at lade Holsten og Lauenburg fare, eller
 det maa overlade Pladsen og Ansvoaret til Danne-
 værd, som vil og tør raade til alt hvad det danske
 Folks Løve og Danmarks Riges Bestandighed kræver!

Jeg tør nu vist nok ikke kalde det rimeligt, at vort
 nærværende Ministerium vil nogen af Delene, men derfor
 opgiver jeg ingenlunde Haabet om, at det vil see sig
 nødt til en af Delene, thi der var jo saa lidt Rimelighed
 for at Idsted-Slaget skulde fundet Sted, at man
 maa tænke, Danebøren havde ligget paa Als endnu,
 mens det gik som det kunde med Slesvig, hvis ikke
 Holsten-Gottorperne havde været forblindebe og
 dumdriftige nok til at rykke frem og udæste Dær-
 magten, og i værste Fald vil da Kiøbens Forblindelse
 og Dumdriftighed vel til Enden blive hvad de fra Bes-
 gyrelsen har været brugelige Midler i Forsværets
 Haand til at frelse Danmarks Rige, som det let
 kan synes, med Rigets egen Billie!

Samllet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Quidé.

Danstereu.

1851.

4. Aargang. Løverbagen d. 29. Marts. Nr. 13.

Spem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland?

„Danstereus“ Læsere og Læsereuider har sikkert lagt Mærke til den Forespørgsel, jeg i Løverbags stillede til det samlede Ministerium, saalydende:

„Antager Ministeriet at have eller ikke at have fuld Ansvarlighed for alle Regierings-Handlinger i og angaaende Slesvig eller Sønder-Jylland, som ikke blot efter Grundloven maa regnes til Danmarks Rige, men som Riget i hele tre Aar har gjort store Dpoffrelser for, og som Danehæren har med Baaben indtaget og forsvaret?“

Spvordan jeg nu inblede og fremmebe denne Forespørgsel, hvad Deel Folkethingets andre Medlemmer tog deri og hvad Ministrene svarede, det vil jeg vist nok ikke gjøre nogen Hemmelighed af, forbi det behøgebe Ministeriet kun at lade det stee for „lukkede Dørre“, men denne Omstændighed gjør dog, at ingen Beretning

derom kan gyldig afhjemles med Rigsdags-Tidenden, og at den eneste nogenlunde paalidelige Oplysning, jeg kan give om min Deltagelse i det varme Ordskifte, er mit eget koldblodige Udcast til Indledning, som man maa finde det rimeligt, at jeg, som skulde aabne Forhandlingen, ei synderlig er afvejet fra. Denne min Opstrift var da fileet, som følger:

„Gid det maa være et godt Barsek for Danmark og alt ægte Dansk, hvad aabenbar er et Barsek, at det netop blev idag, den 22de Marts, Aarsdagen for det store Omsving i vort folkelige Levnetsløb, da jeg skal stille min Forespørgsel om Minister-Ansvarligheden i Danmark og navnlig om Ansaret for Slesvig eller Sønder-Jylland, det gyldne „Tvistskæble“ mellem Danmark og Nord-Albingien eller Holsten-Gottorp!

Det var nemlig, som vi alle veed, paa denne Dag for tre Aar siden, at Minister-Ansvarligheden, den uundværlige, den længselsfuldt ventede, undfangedes i Danmark, og paa denne Dag kastedes da ogsaa Tæringen mellem Danmark og Holsten, der fra nu af skulde holde op at gives i Slesvig, men, naar det ei anderledes kunde være, naar Holsten haardnakket vilde paastaae sin Uret som Ret, da skulde de kæmpe om Slesvig og lade Sværdet jævne Trættten.

Her i Danmark, her er da ingen Revolution, ingen Omvæltning, som Regieringen skulde være nødt til at bryde med, her er ingen Marts-Erobring, som skulde fravristes os med Staalhandsker, nei, her er ved en lykkelig Beryl-Birkning mellem Kongen og Folket begyndt en folkelig, en dansk Reformation, det er: en Fornyelse af Danmarks ældgamle Kongerige, en Fornyelse, som Regieringen nu kun har Valget imellem at giennemføre eller at afbryde; men i Holsten, der udbrod en Revolution, som desværre greb om sig midt ind i Slesvig, og med denne holsten-gottorpste Revolution, hvori Sjælen og Kiærnen er brændende Had til Danmarks Rige og dyb Forag: for det danske Folk, med denne Revolution kan Danmarks Rige og det danske Folk umuelig forsones eller forlige sig, thi det vilde være en soleklar Selv-Mordsigelse, et folkeligt Selvmord, og har vi derfor virkelig endnu en ansvarlig Regiering, da maa det fremfor alt vise sig deri, at Regieringen ikke paa nogetstomhelst Vilkaar forsoner eller forliger sig med den holsten-gottorpste Revolution, hvis hele Digten og Tragten har været og maa være ikke blot Afbrydelsen af den dansk-folkelige Reformation, men Danmarks Riges Opløsning og Undergang.

Dg nu er det os alle vitterligt, at Slesvig eller Sønder-Jylland, det var og er og maa bestandig blive Tvistsens Væble mellem den holsten-gottorpste Omvæltning

og Danmarks Riges Fornøjelse, og at Slesvig eller Sønder-Jylland har været Krigs-Skuepladsen i de sidst forgangne Aar og blev endelig i den haardnakkede Kamps tredie Aar Balpladsen for Oprørs-Hæren, Skuepladsen for Danehærens Lovemod og Seiers-Lykke.

Nu har da Sværdet jævnet Træppen, Danehæren har vundet Slesvig eller Sønder-Jylland med sin Daad og købt det med sit Blod, og viist sig mægtig til at undertrykke Oprøret paa de danske Enemærker, til Eider-Grændsen, og nu maa det da ikke blot ligge Danehæren, men hele det danske Folk paa Hjerte, at Rigets Fornøjelse, som har kostet store Offere, men er dem ogsaa værd, ikke skal afbrydes, at Modet og Manddommen, Lykken og Seiren, som tilbagegav Riget sin Frihed og Ære, med sin gamle Udstrækning, at de ikke skal være spildt, men at Sønder-Jylland, atter vundet, ja, man kan vel sige oversvømmet med det danske Heltelod, maa bære Danmarks Rige Frugter, svarende til de store Opoffrelser, Livs- og Døds-Kampen derfor har i alle Henseender krævet og har i Sandhed kostet det danske Folk.

Her reiser sig nu det store Spørgsmaal: hvem svarer det danske Folk for, at der ikke ved hemmelige Underhandlinger med Revolutionen og Oprøret, deres Opbyggelsesmænd eller Belyndere, tabes igjen hvad der aabenlyst med Vaaben er vundet? hvem er Folket og os, Folkets Tillidsmænd, ansvarlig for, at Slesvigs

eller Sønder- Jyllands fri Besiddelse sikkes og hærdes Danmarks Rige?

Svaret herpaa kan vist nok synes saa let, at det var urimeligt at oplaste noget Spørgsmaal derom, thi der staaer jo i Grundlovens § 18, at Kongen er ansvarlig, men at Ministrene er ansvarlige for Regjeringens Førelse; men Loven kan kun sige os hvad der bør være og kun Livet kan vise os, hvad der virkelig er Tilfældet, saa kun Ministrene selv kan sige og vise os, at de erkender og betænkter deres fulde Ansvarlighed for alle Regjerings- Handlinger, og da ret egenlig for saadanne Regjerings- Handlinger, som ved at angaae Besiddelsen af Slesvig og Danmarks Riges Stilling til det holshtengottorpste Dyr, aabenbar angaaer Folkets Liv og Rigets Skæbne.

Da flere Ministre desuagtet har udtrykt sig, som om de intet Ansvar havde for Regjerings- Handlingerne i det med danske Vaaben indtagne og med danske Tropper belagte Slesvig, og da jeg derhos saae det offentlig anmeldt, at der var udnævnt en slesvigsk Minister, som skulde have Ansvar for Kongen alene, saa fandt jeg allerede heri tilstrækkelig Grund til aabent og ligefrem at forespørge hos det høie Ministerium, hvorledes dette var at forstaae, men mit Spørgsmaal er i de sidste Dage blevet endnu langt nødvendigere og tungere, hvis jeg ikke skal sige, at det paa en sørgelig Maade er

blevet overflødigt, ved de Dplysninger, jeg troer mig i Besiddelse af om Ministrenes Betragtning baade af Slesvig og Holsten, og i det hele af den „danske Sag“, saavidt jeg kan see, som en Bisag, der maatte underordnes visse høiere Hensyn.

Skal nemlig dette tages bogstavelig, ja, skal det tages i nogenformhelst anden Mening end hvad dog i mine Dine er noget ganske andet, i den Mening, at man naturligviis i Henseende til den danske Sag, som til alle Sager i denne Verden, maa noies med hvad man kan opnaae, skal det tages i nogen anden Mening, saa at Ministrene hæve sig over den danske Sag og stræbe at betragte den, saavelsom den holsten-gottorpste Dprørs-Sag, upartist fra et vist høiere Stade, ja, da er det, desværre, klart nok, at Ministrene slet ikke antager at have noget Ansvar for det danske Folk og dette Folks Tillidsmænd, thi Folket og vi kan i Danmarks Riges Sag umuelig lade noget høiere Hensyn giælde end Rigets Bedste og Folkets Vel.

Imidlertid, naaget jeg maatte være uærlig, om jeg sagde, at jeg efter al den Dplysning, jeg har kunnet faae om Ministrenes Betragtning af den danske Sag og af et saakaldt, men ogsaa kun saakaldt dansk Monarki, havde fundet anden Mening deri, end at Ministrene har gjort og vil gjøre, hvad de umuelig kan

forsvare for det danske Folk og dette Folks Tillidsmænd, saa hverken vil eller tør jeg dog nægte Mueligheden af, at det høie Ministerium, ved udtrykkelig at udspørges om denne Hovedsag, kunde selv komme til mere Klarhed over den, og da enten, hvis de ansaae den danske Sag for slet eller dog fortviolet, løste sig fra Ansvaret paa den eneste rette og grundlovlige Maade, eller besluttede, uden at ville retfærdiggjøre den ene begaaede Feil ved den anden, herefter til det yderste at holde aldeles een-
 sidig paa Danmarks Rige, som de alene har Ansvar for, og da især holde paa Slesvig eller Sønderjylland, som en klar og retmæssig Erobring fra Dyrøerne, det saavidt mueligt skal vogtes for al giftig Indflydelse fra deres Side.

Gid det Sidste maa skee, saa vist som det kiælle, milde, taalmodige danske Folk har fortjent af sine Konger og af alle sine Tillidsmænd at agtes mere værd end hele den øvrige Verden, med al dens Roes og Last!"

At nu Ministrene ligesaa lidt for lullede som for oabne Dørre paatog sig det Ansvar, jeg spurgde om, det følger allerede deraf, at de kun vilde svare for lullede Dørre, thi vilde de paataget sig Ansvaret for Slesvig eller Sønderjylland som „dansk Eien-
 dom“ rettelig frataget Dyrøerne med Staalhandsker, og nu kun tilfals for dem eller andre Fiender til samme Priis, som det har kostet Danmark, vilde

Ministrene paataget sig dette Ansvar, da maatte det aabens-
 bar flect for aabne Dørre, da det jo ikke var os, som
 Enkeltmænd, men Folkethinget, som Folketssten,
 der spurgde om den danske Folkesag. Hvordan der-
 for end Ministrene svarede for lukkede Dørre, kunde
 Svaret umuelig være tilfredsstillende, med mindre Mini-
 strene havde lovet offenlig baade at sige og at vise,
 at de, uden alle andre Hensyn, vilde holde fast paa
 Slesvigs eller Sønder-Jyllands fri og fulde Bestielse
 med hele Danmarks Styrke, og at de ingenlunde gav
 et saadant Løfte, vil de uidentvivel selv være de ivrigste
 til at paaftaae, saa jeg er vis paa deres Medhold, naar
 jeg aldeles frikender dem derfor.

Hvad nu de andre tilstedeværende Folkethingsmænd
 synes om Ministrenes Svar og Svaremaade, det faaer
 de selv at sige eller tie med, efter eget Lykke, da jeg
 derom ingen paalidelig Beretning kan give, men det
 forekom mig rigtignok, som om det langt overveiede
 Dvertal folde sig mere tiltalt af min Forespørgsel end
 af Ministrenes Svar, og hvad nu endelig mig selv an-
 gaaer, da ligger det jo i Forespørgselen selv, og findes
 tydelig sagt i forrige Nummer af „Danskeren“, at
 jeg synes kun meget daarlig om en Minister-Ansvarlighed
 for Slesvig eller Sønder-Jylland, der skulde holdes
 hemmelig baade for Venner og Fiender, altsaa slet ingen
 offenlig Virkning have, slet ingen kiendelige Frugter

bringe. Dersom jeg idag faaer Ordet ved den fra Landstinget tilbagevendte „Lilstuds-Bevillings“ eneste Behandling, skal jeg offentlig udtale min afgjorte Mistillid til et Ministerium, der ei engang offentlig vil love til det yderste med hele Danmarks Styrke at holde paa Slesvig eller Sønder-Jylland, som Danehæren har indtaget og viist, den kunde forsvare mod de hidtil skebte Angreb, og som, efter det danske Folks dybe Følelse og min fulde Overbeviisning, er Danmarks Rige umisteligt, saa den Regiering, som nu opoffrer Slesvig eller Sønder-Jylland, opoffrer dermed paa een Gang Danmarks Ret, Danmarks Ære og Danmarks Frihed.

Men, hvad enten nu dette skeer eller ikke, da vender dog det tunge Spørgsmaal tilbage, der ligger som en Steen paa det danske Folks Hjerte, det Spørgsmaal: hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland?

Saalænge Danehæren stod i sin Skjoldborg ved Dannevirke, og udstrafte sine Binger til Misfunde og Fredrikstad, saalænge kunde man vel ikke strængt sige, at Danehæren var Danmark ansvarlig for Slesvigs Besiddelse, thi den kunde jo midt i sit Seiers-Løb faae Befaling fra Regieringen at trække sig tilbage til Bau, til Als eller til Frederis, og havde da jo ikke Lov til at blive staaende, men paa en Maade kunde man

bog sige, at Danehæren i sin daværende Stilling var Danmark ansvarlig for Slesvigs Besiddelse, da det neppe lod sig tænke, at den danske Regiering skulde tvinge den seierlige Danehær til imod sin Billie at rømme Balpladsen og heelt eller halvt overlade Dyrørs-hæren den Krigs-Stueplads, hvorpaa de danske Baaben havde glimret og gjort Dannebrog udsødelig Væ.

Nu, derimod, da Danehæren for det meste er opløst, medens der staaer en fremmed, ingenlunde for det danske Folk paalidelig Krigshær i fuld Rustning bag Eideren, nu kan Danehæren aabenbar ligesaa lidt være Danmark ansvarlig for Slesvig, som den kunde det i April 1848, da dens svage Fortrop vel med Væren stred men med Sorgen maatte vige for den preussisk-tydske Overmagt, og hvis altsaa Preussen-Osterrig eller Osterrig-Preussen, idag eller imorgen, med eller mod vort Ministeriums Ønske, forlangde, at Slesvig skulde rømmes af de danske og besættes af fremmede Tropper, da vilde det uden tvivl usfortøvet skee, og Slesvig dermed være lige saa vist tabt som det ifjor blev vundet.

Dg selv om dette ikke skeer, men det overlades til Pennen, til de saakaldte „Notabler“: eenogtyve Slesvig-Holstenere og syv til daglig Brug Danstalande, og til vort nuværende Ministerium, i Overensstemmelse med Kabinetterne i Wien og Berlin, upartist at afsætte Slesvigs fremtidige Stilling, paa den ene Side

til Holsten og paa den anden til Danmark, da kan man, uden al Kundskab til hemmelige Meddelelser, og selv uden at have læst sig til noget af de tyske Blade, med et halvt Die forudsæe, at Slesvig eller Sønder-Jylland gaar tabt for Danmark, som da, langt fra at have vundet noget ved Trears-Krigen, ved Jsted-Slaget og alle sine store Dpoffreller, ei blot har tabt alle de Penge og alt det Blod, som Krigen har kostet, men har tabt selv Udsigten til at bestaae som et frit, selvstændigt Kongerige.

Spørgsmaalet, hvem der er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland? falder da nu aabenbar sammen med det store Spørgsmaal: hvem er Danmarks Rige ansvarlig for dets danske Tilværelse? og da Ministeriet, som efter Grundloven skal være ansvarlig for hele Regjeringens Førelse, ikke engang aabenlydt vil sige, altsaa endnu mindre aabenlyst vise, at det føler og vil bære dette Ansvar, og da Kongen, efter Grundloven, er ansvarsfri, saa veed jeg ingen under Solen, der skulde kunne bære Ansvaret uden den danske Rigsdag, men medens disse Linier gaar igiennem Trykkeriet, hæves rimeligviis Rigsdagen, og for den træder sammen igjen, er ventelig Slesvigs og dermed Danmarks Skjæbne afgjort, saa det vilde i alt Fald være bagefter, om vi da satte Ministeriet under Tiltale for gjort Gjerning, som ei stod til Endring.

Der er altsaa nu slet ingen under Solen, paa hvis Ansvarlighed for Slesvig og for Danmarks Riges Bestandighed, det danske Folk med allermindeste Grund kan stole, saa det eneste Spørgsmaal, der end kunde gøres, maatte være: om der da heller ingen er over Solen? og dette Spørgsmaal, seer man strax, lader sig kun besvare af Fremtiden, saa jeg kan derom kun sige, hvad jeg troer, altsaa, hvad jeg føler mig i mit Hjerte sikker paa, skiondt jeg hverken kan begribe eller bevise det. Da det imidlertid dog kan bidrage til at trøste det danske Folk, der, som alle hjertelige Folk, er meget godtroende, saa vil jeg sige, hvad sandt er, jeg troer virkelig, at der er En over Solen, som, naar vi tør lægge den danske Sag i Hans Haand, baade kan og vil være Danmark ansvarlig baade for Slesvig eller Sønder-Jylland og for alt hvad der udtræves til Rigets Bestandighed og Folkets Belfærd. Det er naturligviis Borherre, som, saavidt jeg kan skionne, ikke blot i forrige Tider mangfoldige Gange har frelst det lille Danmarks Rige, naar dets Undergang syntes uundgaelig, men som ogsaa i de tre sidste Kampens og Seierens Aar, trods al Verdens Forventning og trods alle muelige Misgreb fra den danske Regierings Side, har sat os i virkelig Besiddelse af Tvistens Æble, og har styret alle Omstændigheder saaledes, at naar vi blot vil noies med vort eget og har Mod til at holde fast

paa det, da har vi ved Trears-Rampen, langt fra at miste noget, med vore godvillige Dpoffrelser vundet tilbage, hvad vi i hele sex Aarhundreder smertelig maatte savne, og hvad vi nu ikke længer kunde undvære, uden at gaae den visse Undergang imøde. Hvorfor skulde jeg da ikke troe Borherre til, at Han baade kan og vil fremdeles styre saaledes for os, at vi ikke kuldsæiler midt i Havnen, skiondt det efter Styrmands-Konstens Regler synes at maatte skee, hvis ingen anden kommer til Roret, end de, der nu sidder ved det, og skiondt de, efter alle Mærker, vil faae Lov til at styre, til Ulykken er skedt! Hvorfor skulde jeg ikke troe det, da det slet ikke er mere end Borherre har gjort for Danmark baade ifjor og i Dverfjor og Aaret iforveien, og da jeg aldrig i hele Berdenshistorien har fundet Spor til, at et Folk, som reiste sig for sin Ddelstret til Fæderneslandet, og som feirede i Rampen for sin Ddelstjord, i samme Aandedræt berøvedes Frugten af sin heltedige Dpoffrelse og glimrende Seier ved et Pennestrøg! Naar man nemlig, kun i en lidt videre Synskreds, end Engellmanden pleier at have for Die, regner efter Rimelighed, som han meget rigtig siger, man skal, da maa man regne paa, at jo mere Tillid, vort Ministerium har til sine Pennestrøg, des mindre vil det udrette med dem, og at, da det aabenbar i halvtredie Aar ei har udrettet det mindste med dem, som er værd at

nævne, de da heller ikke i sex Maanedes skal kunne udrette med dem, hvad ikke blot maatte nævnes, men hvad aldrig kunde glemmes saalænge der var en eneste Danne- mand og Dannekvinde paa Jorden, der sørgede for „heiligt Bøng og Bønge“, og mindedes det gamle Dannevirke, der endnu 1850 udholdt med Glands og Ere den sidste „Lønning“ for det, ubegribeligt, blot ved et Pennestrøg „slet forfaldt“! Man skal ikke friste Gud, og derfor har jeg gjort mit Bedste til at oplyse og fraraade den fordærlige Raas, vort nuværende Ministerium for mine Dine styrer, men naar det stolt kaster Handsken til mig, da siger jeg: velan! jeg tager den op, vist nok ikke paa mine egne Begne, thi jeg veed godt, jeg selv er her ingen Ting, men jeg tager den op for Vorherre og for Hans vældige Tjener: Nordens Mand, som man her paa Sletten kalder Holger-Danske, og lad den, som taber Slaget, kun blive til Latter! Den leer bedst, som leer sidst, det har altid været mit Livsprog, og da Vorherre har givet mig gode Lunger at lee med, saa kan jeg ogsaa nok taale at lees lidt ad indtil videre.

Efterkrift.

S Anledning af Tilskuds-Bevillingen, der gjaldt fire, fem Millioner, hvormed Udgifterne for det løbende Finantsaar havde oversteget Overslaget, tog jeg mig i Mandags ganske rigtig den Frihed at sige, at det skulde være langt fra mig at stemme for denne Bevilling, da jeg ikke kunde sionne rettere end at det nærværende Ministerium stod paa Rippet til at opoffre Slesvig for at faae Lov til at gribe seil ad Holsten, ja, til at opoffre Danmarks Ret, Danmarks Ære og Danmarks Frihed for, jeg vidste ikke hvad, eller for at staae Kongen en tom Titel af Hertug i Holsten og et meget lavt Sæde paa den tyeste Fyrstebænk under et preussisk-østerrigt eller østerrigt-preussisk Jernspir.

Dertil svarede, efter Rigsdags-Lidenden, Finantsministeren: „jeg skal ikke i et offentligt Møde føre Discussionen ind paa et Gebeet, som har været Gienstand for Forhandlinger i et hemmeligt. Jeg skal derfor ikke med Grunde imødegaae den ærede sidste Talers stærke Paastaaelse og stærke Paasagn mod Ministeriet. Jeg skal kun svare ham tilbage igien, at Ministeriet veed at hævde Danmarks Ret, Danmarks Interesser og Danmarks Ære, og tiltroer sig at kunne gjøre det trods den ærede sidste Talers Udmøntning derom. Saa længe altsaa Ministeriet er i Besiddelse af Majoritetens

blevet overflødig, ved de Dplysninger, jeg troer mig i Besiddelse af om Ministrenes Betragtning baade af Slesvig og Holsten, og i det hele af den „danste Sag“, saavidt jeg kan see, som en Bisag, der maatte underordnes visse høiere Hensyn.

Skal nemlig dette tages bogstavelig, ja, skal det tages i nogenformhelst anden Mening end hvad dog i mine Dine er noget ganske andet, i den Mening, at man naturligviis i Henseende til den danste Sag, som til alle Sager i denne Verden, maa noies med hvad man kan opnaae, skal det tages i nogen anden Mening, saa at Ministrene hæve sig over den danste Sag og stræbe at betragte den, saavelsom den holsten-gottorpste Dprørs-Sag, upartist fra et vist høiere Stade, ja, da er det, desværre, klart nok, at Ministrene slet ikke antager at have noget Ansvar for det danste Folk og dette Folks Tillidsmænd, thi Folket og vi kan i Danmarks Riges Sag umuelig lade noget høiere Hensyn giælde end Rigets Bedste og Folkets Vel.

Imidlertid, uagtet jeg maatte være uærlig, om jeg sagde, at jeg efter al den Dplysning, jeg har kunnet faae om Ministrenes Betragtning af den danste Sag og af et saakaldt, men ogsaa kun saakaldt danst Monarki, havde fundet anden Mening deri, end at Ministrene har gjort og vil gjøre, hvad de umuelig kan

forfvare for det danske Folk og dette Folks Tillidsmænd, saa hverken vil eller tør jeg dog nægte Mueligheden af, at det høie Ministerium, ved udtrykkelig at udspringes om denne Hovedsag, kunde selv komme til mere Klarhed over den, og da enten, hvis de ansaae den danske Sag for slet eller dog fortvivlet, løste sig fra Ansvarret paa den eneste rette og grundlovlige Maade, eller besluttede, uden at ville retfærdiggjøre den ene begaaede Feil ved den anden, herefter til det yderste at holde aldeles een-
 sidig paa Danmarks Rige, som de alene har Ansvar for, og da især holde paa Slesvig eller Sønderjylland, som en klar og retmæssig Erobring fra Oprørerne, det saavidt mueligt skal vogtes for al giftig Indflydelse fra deres Side.

Gid det Sidste maa skee, saa vist som det tiætte, milde, taalmodige danske Folk har fortjent af sine Konger og af alle sine Tillidsmænd at agtes mere værd end hele den øvrige Verden, med al dens Roes og Last!

At nu Ministrene ligesaalidt for luffede som for oabne Dørre paatog sig det Ansvar, jeg spurgde om, det følger allerede deraf, at de kun vilde svare for luffede Dørre, thi vilde de paataget sig Ansvarret for Slesvig eller Sønderjylland som „dansk Eien-
 dom“ rettelig frataget Oprørerne med Staalhandsker, og nu kun tilfals for dem eller andre Fiender til samme Priis, som det har kostet Danmark, vilde

Raadgivere „Statsraad“ eller „Rigsraad“, og om man kalder Sjælen i den levende Bærel-Birkning mellem Kongens og Folkets Tillidsmænd „Rigsdag“ eller „Folkething“.

Uden imidlertid her at gaae dybere ind i denne Ravn-Sag, vil jeg kun indstærpe, at da „Rigsraad og Folkething“ er meget danskere, altsaa hos os folkeligere Ord end „Statsraad og Rigsdag“, saa burde de ene af den Grund været foretrukne, og at skiondt de blev tilfidesatte, saa maae vi dog ogsaa af den Grund altid bruge dem, naar vi vil gjøre os klart, hvad vi som Dannemænd forstaaer ved de Indbetænkninger, som i „Cancelli-Stilen“ kaldes „Statsraad og Rigsdag“.

Om derfor de saakaldte Statsraader end satte sig nok saa fast i Hovedet, at hvad de kaldte „Stat“, „Blandings-Stat“ eller „Heel-Stat“ var hvad de skulde have for Die, og hvad de skulde raade til og raade for paa alle muelige Maader at sammenholde, sammensnøre og befæste, hvordan det saa end gif med „Danmarks Rige“ og hvormeget end det „danske Folk“ havde derimod at indvende; da maatte vi Dannemænd ligesuldt tænke og sige: nei, hvad saa end det mørke og fremmede Ord „Stat“ kan betyde paa fremmede Sprog og i andre Riger og Lande, saa er „Statsraad“ her i Danmark dog kun et Ravn, godt eller slet,

passende eller upassende, som vi bruger om Kongens Tillidsmænd, dem han efter Grundloven har Ret til frit at vælge og at afskifte saa tit, han vil, men som, efter Grundloven, skal være Folket og dets Tillidsmænd ansvarlige for Regjeringens Førelse i „Danmarks Rige“, saa dette Riges Bedste er det uskridlig, det danske Statsraad altid skal have for Die, og skal raade deri, som de tør og kan forsvare det for det danske Folkething, og, hvis Folkethinget finder det nødvendigt, for den danske „Rigs-Act“.

Nagtet nemlig Kongens ansvarlige Raadgivere ved en Feiltagelse kaldes „Statsraad“ istedenfor „Rigsraad“, og nagtet ved en anden Feiltagelse „Folkethinget“ kun er blevet Ravnet paa den ene Deel af hvad man kalder „Rigsdag“, saa kan og skal vi dog, støttende os til Grundloven og Rødersmaalet, altid betragte og bedømme vort Statsraad, som om det hebb Rigsraad, og vor Rigsdag, som om den heel og holden hebb Folkething, saa de feilagtige Ravne, skiondt de altid gjør noget, dog skal gjøre saa lidt som mueligt til Sagen.

Bilde derimod nogen sige, at da selv Ravnene „Statsraad og Rigsdag“ kun passer daarlig til hvad de skal betyde, saa kunde det være det samme, enten vi havde en Grundlov og en Rigsdag eller ikke, da det jo igrunder følger af sig selv, at det er

Rigets Bøstte og Almene-Bellet, som jo er Folkets Belsagende, Kongens Raadgivere altid skal have for Die, og at naar Folkets Røst, der aldrig længe lader sig overhøve, fordommer dem, da bliver de kaldt til Ansvar; vilde nogen sige det, og det siger vist ikke saa saa, da skalde vi svare dem: enten har I Skielmen bag Dret, eller I trænger selv høit til at oplyses, førend I kan oplyse andre, thi dersom det ikke kunde nytte at have ansvarlige Ministre, og at have Indretninger til paa Folkets Begne at holde Die med dem, og, naar behøves, drage dem til Ansvar, dersom det ikke kunde nytte, blot fordi der var en Feil ved Værdværelsen, da kunde det jo heller ikke nytte, om vi havde den klareste og bedste Grundlov, naar den, hvad let kunde skeet, feilagtig var blevet kaldt en "Constitution", ja, da maatte det ei engang kunne nytte, om vi havde det ypperste og bedste Rigsraad, naar det blot feilagtig kaldtes Statsraad.

Lad os derfor kun holde fast paa det, at hvad end Kongens Raadgivere kaldes, saa skal de, efter Danmark's Riges Grundlov, være det danske Folk, det danske Folkething og den danske Rigsret ansvarlige for Regjeringens Førelse og for enhver Regjering's-Handling, og lad os indprænte vore Børn, at denne Minister-Ansvarelighed er Sjælen i vor fri Forfatning, ikke fordi vi kan faae daarlige og flette Ministre fordomt ved

Rigsretten og faae dem hængt eller brændt, thi dels hytter de dem sædvanlig godt for det, og dels var det jo kun en Hævn, vi først kunde faae over de Uøliger, naar de ikke længer var Ministre, altsaa naar de havde gjort den Skade, de kunde, men forbi det gjør alle Dage en mærkelig Forskiel, om Kongens Raadgivere og Tillidsmænd staaer bag hans Ryg, saa han maa have Dine i Nakken for at see, hvad de gjør paa hans Regning, eller de staaer for Kongens og Folkets Afsyn, med fuld Ansvarlighed til begge Sider. Dette Stude lykkes nemlig Krysterne og Riidhovederne sjelden ved at indtage, og kan allensalbs ei længe beholde, og dog er det dem, der, som Ministre, har gjort og vil gjøre de fleste Ulykker i Verden, thi de er en daglig Plage, hvorimod de kiække og kloge Ministre vel kan gjøre de største Ulykker, men gjør dem kun sjelden, og gjør altid meget Gavn, om ikke for Guds, saa dog for deres egen Skyld.

Vist nok vilde det ikke nytte, der staaer i Grundloven, at Ministrene skal være ansvarlige for Regjeringens Førelse og for alle Regjerings-Handlinger, naar der ikke tillige stod, at Ordet i den Henseende skal være frit, thi med Ordet, med Mund og med Pen, er det jo alene, man kan drages til Ansvar og kræves til Regnskab, men skiondt jeg havde ønsket, at Friheden til ustraffet at turde sige sin Mening om alle offentlige Sager og deres Behandling, var blevet endnu langt

udtrykkeligere givet og bedre sikret ved Grundloven, end det er Tilfældet, saa kan efter den dog ikke hele Statsraadet lukke Munden paa en fritalende Rigsdagsmand og maa heller hverken ved Censur eller ved andre „forebyggende Forholdsregler“ hindre nogen fra at offentliggøre sine Tanker ved Trykken, saa Ministrene er aldrig sikre paa at gøre noget galt idag, uden imorgen at kaldes til Regnskab derfor.

Vil man sige, at det har ikke stort at betyde, da paa den ene Side dog selv Rigsdagsmænd, med vedkommende Things Samtykke, kan søges for hvad de har sagt; da Loven fra issor om „Pressens Brug“ aabner Leilighed nok til Presse for vore Penne, men løvner kun en halv Time eller høist tre Kvarteer til den fri Offentliggørelse ved Trykken af saadanne Tanker, som Justits-Ministeren, sælgelig ogsaa Politiet, misbilliger; og at endelig Statsraadet kan læse ad en enkelt Stemme paa Rigsdagen, som let kan overdøves, og ad en enkelt lille Bog, som kanstee ingen uden Forfatteren, Sætterten og Politimesteren faaer læst; see, da er det alt sammen ganske rigtigt, for saavidt, som Grundloven kunde været Ordets Frihed meget gunstigere, som Folkethinget burde været meget strengere ved Presse-Loven, og som man meget heller maa ønske offentlige Lyder, Feil og Misgreb oplyste og paaanlede med mange Stemmer end med enkelte, og i hvad alle end i hvad

kan nogle fåe læse, men det er derfor dog høvsten unød-
 ligt eller uvigtigt, at Ordet hos os dog har faaet en
 vis Frihed, som det for maatte savne, og det er ikke
 engang unyttigt eller uvigtigt, at Grundloven hjemler
 Ordet mere Frihed, end det for Diebliffet nyder, thi
 Presse-Loven er jo ingen Grundlov, saa den kan
 baade uden Omkost forandres, og den skal tilføjes
 ved Domstolene, naar den er stridende mod Grundloven.
 Naar nemlig kun Loven, som Danmark Rigets Grundlov
 gjør, binder forsaavidt Hænderne paa Rigsraadet, at de
 paa lovlig Maade ikke engang kan prøve paa den
 Umuelighed, der frister alle Magthavere, den Umue-
 lighed at lukke alle Munde, eller stride til den Yderlighed
 at forsegle alle Presser, da vil de Række og de Kloge
 altid faae deres Ord lagt i Laget og faae „deres Besvø-
 fort“, og det er i borgerlig Henseende Hovedsagen,
 da Krystere og Brudhoveder vel kan sige og skrive meget,
 som i andre Henseender kan være ypperligt, men
 Række eller Klogskab, og helst begge Dele, maae
 dog ligesaa vel de have, der tilgavns skal kunne
 standse eller mestre Rigsraadet, som Rigsraadet maa i
 temmelig høj Grad besidde begge Dele, for at kunne til-
 gavns baade styre og raade. Vist nok staar det klart for
 mig, at alle Rigsdagsmænd og hele Folket burde have
 deres egen Mund og Pen til ligesaa frit Brug, som
 Ministrene har deres, saa der skulde ingen anden

Ansvarligheds-Loven for Tale og
 Skrift, der naturligviis maatte lyde langt strengere
 for Ministrene i deres Egenkab af Rigsraad end
 for blotte Borgere eller selv for Rigsdagsmænd, thi
 ingen fristes saa meget til at misbruge Mund og Pen
 og ingen kan misbruge dem saa grovt og farligt som
 Kongens Raadgiivere og Rigets Styrsmænd, og denne
 indlysende, men dog længe aldeles ubemærkede Sandhed,
 trænger vi nok høilig til at indskræpes, ligesom jeg
 allerede i det gamle "Cancellies" Dage tog mig den
 Frihed, i Anledning af den Ørstedske Presselov, at
 indskræpe den. Men desuagtet maa jeg dog indrømme,
 at i det mindste Rigsdagsmændenes Ord efter vor
 Grundlov har saamegen Frihed, at de Klække og
 de Kløge kan faae offentlig sagt og ved Trykken offentlig-
 gjort omtrent alt hvad de vil, uden at løbe synderlig
 større Fare end Ministeriet løber ved at labe dem
 støvne og, om uueligt, straffe for deres Mund og Pen.
 Dette er nu ogsaa, borgerlig talt, Hovedsagen,
 thi paa den ene Side maa man huske, at selv de klareste
 Løskud i Frihedens Løb kan overtrædes og vil blive
 overtraadt, naar Magthaverne vil og tør driste sig dertil
 uden at ændse den Fare, de selv løbe derved, og paa
 den anden Side maa man indrømme, at sludt Krydsere
 og Bruschveber ogsaa kan sige og skrive meget, som
 gæmner og glæder Folket, men mishager Rigsraadet, saa

er det dog aldrig dem, der tilgavns kan lede eller føde den offentige Mening.

Om ikke for andet, saa fordi jeg selv er regnet til „Brasbøvederne“ og hører, som Skjald, ogsaa nødvendig til dem, maa jeg dog her bemærke, at jeg med Glid ikke siger de „Klætte og Kloge“ men „de Klætte“ og „de Kloge“, thi skiondt Klæthed og Klogskab altid maa følges ad for at give Borger-Livet sin nødvendige Sikkerhed og sin rette Skikkelse, saa en Konge, der i høi Grad forener begge Dele, kan, naar han vil, være som en „Ønd paa Jorden“, saa er de to Egenheder dog sædvanlig meer eller mindre ulige deelte, og da begge, hver for sig, naar de kun ikke indbyrdes rage i Strid, kan udrette store Ting, den ene mest i krigerske, den anden mest i fredelige Forhold, saa maae de i et velindrettet Borger-Samfund begge med Glid opelstes og gives saa frit Spillerum, som de begge, uden hinandens Skade, kan have.

Bed Læsen om Rigsdags-Ordet's Frihed kommer jeg nu nødvendig til at tænke paa Kirke-Ordet's Frihed, som ei er mindre uundværlig, hvor et saadt Folkelid skal udvikle sig og et driftigt Borgerliv trædes, og i Rigsdags-Rampen om „Troes-Friheden“ har jeg tilstrækkelig godtgjort, at denne Frihed hos os endnu ingenlunde er enten saa udstrakt eller saa betrygget, som den bør være, men naar vi blot kan faae

den Frihed, Grundloven i saa Henseende hjemler alle danske Borgere, lagt til den Frihed, som Stats-Kirkens Præster og Præste-Lærere selv har taget sig, da vil dog Kirke-Ordet i Danmark være ligesaa frit som i Nord-Amerika, og den kirkelige Frihed være Følstet og det borgerlige Selskab langt gavligere end ellers nogensteds paa Jorden.

Kirke-Ordets lige under Regjeringens Vane selvtagne Frihed bestaaer nemlig deri, at de danske Præster og Præstelærere fra Slutningen af forrige Aarhundrede ikke brød sig mere end de selv vilde om hvad der stod skrevet enten i Stats-Kirkens saakaldte „Symboliske Bøger“, i „Ritualet“ eller selv i „Bibelen“, saa hvad de i eller for Kirken talde eller skrev, hørde tit enten til meget forskellige Religioner eller var en Blanding deraf, og denne saakaldte „videnskabelige Frihed“, som jeg en Tidlang af al Magt bekæmpede, var vist nok ligesaa utaalelig som ulovlig, naar vi betragtede Kulde beholde en herskende Statskirke, det vil sige: naar det danske Folk skulde ligesuldt være bundet til Sognepræsterne, hvert Sogn til sin, selv gaae til Alters og lade deres Børn døbe og confirmere hos dem, thi enten maatte Folket under visse Sogne-Paver lade al Tro fare, eller, hvad omtrent var det samme, skifte Tro som de skiftede Sognepræst. Naasnart man derimod, som det er skedd ved Grund-

Loven, tager Herredømmet fra Stats-Kirken, ved at gjøre det danske Børgerliv uafhængigt af en vis Troes-Bekendelse, men vil alligevel beholde Stats-Kirken under Navn af Folke-Kirke, da behøver man blot, for at høste alle Religions-Frihedens Fordels, uden at betale dem saa dyrt som andensheds, at løse Sognebaandet og at gjøre den saakaldte „videnskabelige Frihed“ for Præster og Præstelærere lovfast i allervideste Udstrækning.

Skulde man regne efter de Stemmer, man i Troes-Frihedens Sag ogsaa hørde fra Bisper, Præster og theologiske Professorer, da maatte man vist nok slutte, at det Modsatte vilde skee, saa man svarere strammede end løsede Sognebaandet, og saa at Sognepræsterne med samt Præste-Lærerne heller opgav deres videnskabelige Frihed og lod sig paany bagbinde til Ritual og Symboliske Bøger, end de vilde taale, at Sognekfolkene, uden at udvises af Folke-Kirken, fik Lov til at have saa meget eller saa lidt med dem at gjøre, som de selv vilde; men det er dog paa den ene Side alt for bagvendt og hardtad umælsigt, efter to Menneske-Alderes Nydelse af den videnskabelige Frihed i Statskirken, frivillig at vende tilbage til den for alle dygtige og frimodige Ordforere utaalelige Trældom og Bogstav-Tjeneste, og den verdenshistoriske Erfaring har paa den anden Side nu saa

Karlig viis, at ligesom enhver herskende Statskirke bliver en Forstening, saaledes bliver den, hvor Herredømmet ved Religions-Frihed er indskrænket til dem, der ikke bryder sig om aandelig Frihed, en latterlig Grusbanke, der dog vil giælde for den Klippe, hvorpaa Vorherre har byggt sit Hus, saa det kan trods alle Storme og Vandløb og selv „Helveedes Porte“, saa hos os maae dog nok, om ikke de Gamle, saa dog de Unge faae Vinene op og see, at i Kirken, hvad den saa end kaldes, tjener Frihed os alle bedst og kan umuelig være for stor, da det giælder om enhver god Mand -saavelsom om Herrens egen Mand, og da ret Karlig om „Nordens Mand“, at hvor han er, der er Frihed, og hvor man vil have aandelig Trældom, der er han ikke.

Uagtet jeg derfor nok vilde ønsket, at hvor der i Grundloven staaer, at Folketjens Forfatning skal ordnes ved Lov, havde staaet det lille Ord „fri“ foran „Forfatning“, saa vilde dog netop dette ønskelige Ord være blevet mistydet af mange Bisper og Præster, som om det fritog hvad de kalde „Kirken“, det er: dem selv, fra at lovbindes paa Rigsdagen, og jeg har godt Haab om, at hvor, som i Danmark, Grundloven frigjør Børgervivet fra alt Præste-Herredømme, hvor Statskirken er omdøbt til Folkekirke, og skal have sin Forfatning giennem Folkethinget, og hvor

Præsternes videnskabelige Frihed giennem en lang Aars
 Kreds har slaet Rodder, her vil man saae en Rykirke
 at see, der rummer omtrent hele Folket uden at ind-
 slutte det, og som, skøndt den i sin Heelhed et kan
 være christelig, men kun dansk, dog rummer og ud-
 vikler mere levende og oplyst Christendom end alle
 Stats-Kirker og Kirke-Stater fra Konstantin den
 Stores Tid til Verdens Ende.

Jeg sees jo nok, der ligger en Steen iveien, som
 er eller synes dog „meget stor“, og det er „Latin-
 Skolen“, med Universitetet og Examens-Væsenet, stabt
 i dens Billede og efter dens Lignelse, og til denne Steen
 giver Grundloven os ingen egen Løstestang, da den
 slet intet bestemmer om Oplysnings-Væsenet i sig
 selv, undtagen at der ikke maa være Censur eller
 noget, som forebygger vore Tankers Offentlig-
 gørelse ved Trykken, men dette, saavel som Ophævelsen
 af al borgerlig Kirke-Evang og Kirke-Lugt, og
 Forenings-Retten i alle lovlige Diemed, maa dog
 vist snart stille Latin-Skolen ved sit Forprang med
 Oplysning til Stats-Behov, og det er ene dette For-
 vrang, der gjør Latin-Skolen til en farlig Anstøds-
 Steen. Løser man nemlig det bort, da vælter man
 med det samme Steenen fra Hulen, hvor Folkelyset
 ligger begravet, og giver den sin rette Plads som en
 flad Ligsten over den rømerke Koverdrot, hvem vi ikke

skal misunde hans pralende Gravskrift. Bliver man først lidt bedre oplyst end hidtil sædvanlig, da vil man ogsaa let indse, at Eneretten til de fleste og bedste „Levebrød“ kan Latin-Skolen og Bogstav-Bæsenet umuelig beholde, naar, som Grundloven byder, alle de Indskrænkninger i den fri og lige Afgang til Erhverv, som ikke ere begrundede i det almene Vel, skal hæves, medens det følger af sig selv, at naar enhver i Lovgivningen til Titel og Rang knyttet Forret affattes, da bortfalder med det samme alle de saakaldte „Candidaters“ Forret til visse Embeder og Levebrød. Naar nu endelig, som Grundloven kræver, „Offenlighed og Mundlighed“ saa snart og saa vidt som mueligt, gienneføres ved hele Retspleien, og Rævninger eller Sandemænd indføres, da er det umuelig andet, end at man vil spore Virkningen deraf i hele det borgerlige Selskab, thi ikke blot maae vore Lovlyndige aabenbar dannes ganske anderledes levende og folkelig, end det kan skee i Latin-Skolen og giennem Romerretten, naar de først skal vise, de forstaaer og kan tiltale Folket, før de kan dømme det, men Folket vil da snart kræve „Offenlighed“ i alt hvad der angaaer det Hele, og „Mundlighed“ i alt hvad der gaaer paa Livet løs, som al Skole-Underviisning gjør, igrunder endnu langt mere end Misgiernings-Sagter og Sogsmaal for politiske Lovbrud.

Med alt dette kan man vist nok sige, der er baade for meget og for lidt i vor Grundlov: for meget om Kongens og Rigsdagens og hvert Enkelt-Things og for lidt om Folkets og Borgernes Rettigheder, og om de Friheder, som Folkelivet og Borgerlivet maa nyde, for at blomstre og bære Frugt baade i Rigsraadet, paa Rigsdagen, i Embeds-Kredsen og i alle lovlige Næringsveie; men da dog GrundLoven hjemler os de to væsentlige Bestand-Dele af en god Forfatning, som er Minister-Ansvareligheden og Folke-Røstens Frihed, saa vil vi blive mere tilfreds med den, jo bedre vi blive oplyste om dens Dyder og Lyder, da den dog egentlig slet intet indeholder, som kan hindre et oplyst Folkeraad og et folkeligt Rigsraad fra at tilfredsstille alle Folkets rimelige Ønsker og retmæssige Krav, forsaavidt de ved en folkelig Lovgivning og Styrelse lade sig fyldestgjøre.

Vel er jeg nemlig slet ikke blind for Skærene i Rigsdags-Farvandet, men just fordi de ligge nøgne for Dagen, haaber jeg, de vil findes mindre farlige, og jeg skal en anden Gang med Glid yttre mig saavel om Lovgivnings-Raadet i det hele, som om Valg-Raadet til begge Thing i Særdeleshed. Jeg vilde ønsket, GrundLoven havde slet ikke nærmere bestemt disse Ting, men overladt dem til mindelig Overenskomst mellem Rigsraadet og Rigsdagen, og til Erfaringens Prøvelse, men i

Danmark, hvor Tykken altid er bedre end Forstanden, tør jeg dog troe, det, uden nogen Grundlov's-Forandring, der altid er meget betænkelig, selv med dette indvillige og slet beregnede Maskineri kan og vil gaae godt, naar blot Minister-Ansvareligheden og Rigsdags-Ordet's Frihed, langt fra at rokke, flittig befastes.

Bidrag.

De, under Mærkerne s t og K. S. modtagne Bidrag til „Danstæren“ vil ikke blive benyttede, og i Anledning af Bidraget under sidste Mærke maa jeg tilføie, at om det borgerlige Selskab, og da især om Rigsdagen og Stemningen i Fædernelandet, optager jeg neppe noget som helst Bidrag fra Ubenævnte og mig aldeles Ubekjendte; thi om saadanne Ting skal en Udgiver, lige saa vel for Læserverdenen som for Domstolen, afhjemele alt hvad han ei selv vil tilsvare.

Bestillinger paa „Danstæren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fierdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Orvist.

Danstereu.

1851.

4. Hergang. Egerdageu d. 12. April. Nr. 15.

Skjalbelivet i Danmark.

(En Mundsmag.)

I.

Nu smaat har jeg k ilet
Til Krands og til K avn,
Fors etlig forfeilet
Den klassiske Havn,
Men h it har jeg leuet,
Dg graa er jeg blevet
Paa Sletten som Bjergeres Skjald!

Ja, Bjerger i Norden,
I Syd og i Vst,
Hvor Sky havde L den,
Dg Skjald havde R st,
De stod mig for Die,
Som Synernes H ie,
Bed Staven jeg ki t dem besteg.

Med Sivten, hvis Bierge,
Stal de maales ud,
Kun regnes af Døerge
For Muldvarpe-Stub,
Der, hvor det var givet,
Mig fryded og Linet
Og fryder mig vist til jeg døer.

Lad andre det drille,
At Beiret er graat,
At Maaten er lille
Og alting er smaast,
Som Guldet for Bisen,
Saa Ravnet og Prisen,
Saa Sthen, vor Sang løstes i!

Fra Staderne høie,
Fra Skyernes Rand,
Saae aldrig mit Die
Saa yndigt et Land,
Med Liv og med Lykke
At boe og at bygge,
For Skjalde, som her under Del

Er Roserne blege,
 Og Druerne faa,
 Da er ogsaa væge,
 Da er ogsaa smaa,
 De Torne, de Raale,
 Som mindst vi kan taale,
 Og Njoden, os kientes, er fød!

Er Engene smalle,
 Og Bækkene smaa,
 De rætte dog alle
 Til Bølgerne blaa,
 Og saurere finder
 Man ingen Kiærminde,
 End Sællands „vi glemme dig ei“.

De yndigste Reber,
 Som Fugl kan attraae,
 Hvor Bogen sig breder,
 De findes ogsaa,
 Til Sangene Iytter
 De saure Lovhytter,
 En Blomst er hvert Blad paa sin Kvist.

Naar fra Liature, *)
 Hellenernes Fjeld,
 Med Musernes Bure
 Og Helikons Bæld,
 Jeg ledte fuldnøie,
 Med speidende Die,
 Om Speilet for Skjaldenes Liv;

Da saae jeg paa Mæde**)
 En Blomme saa prub,
 Med deilige Blade
 Og frodige Stub,
 Den blev til en Pige,
 Og Skjaldene fige,
 At hun var en Datter af Zeus.

Hun var som en Dulle,
 Saa lille, saa pæn,
 Forstod dog at plukke
 Smaa-Blomster igien,
 Dem spiste den Lille,
 Og stiondt det var ilde,
 Hun vorde dog yndig deraf.

*) Liature er det nygræske Navn paa „Parnas“, hvis Top dog ogsaa de Gamle kaldte „Epatores“.

**) „Mæde“ er „Eng“ i Følkemunde.

Hun vorde i Enge
 Som Græsset til Hø,
 Hun var ikke længe
 Den ranteſte No,
 Før, ranet og røvet,
 Hun ſagde bebrøvet
 Livs-Blomſten og Lyſet Farvel.

Fra Hellaſ end toner
 Perſeyhones Strig,
 I Hades hun throner,
 En Dronning fuldlig,
 Til Døds-Rongen viet,
 Dog aldrig befriet
 Hun vorder fra Skyggernes Raar.

Ja, Engenes Smykke!
 Du er mig et Speil
 Paa Skjaldenes Lykke,
 Som ſlaer ikke feil,
 De gløded, de isned,
 De blomſtred, de viſned,
 Og aldrig ophlomſtred paany.

Om end vi har Dre
 For Guldharpens Klang,
 Dog aldrig vi høre
 Hellenernes Sang,
 Vi selv maae nedfige
 Til Styggernes Rige
 For Styggen at stue deraf!

Raar, Ymer! fra Svalen,
 Opbygt af dit Bryn*),
 Jeg stræbde i Dalen
 For Sagn at faae Syn
 Paa Skjaldelivs-Disen,
 Som Brage gav Prisen,
 Som alle hans Sonner gav Bryst;

Da saae jeg nedfalde
 Fra Asten i Sty,
 Som Høinordens Stjalde
 Gav Krone og Ry,
 Et Vble i Dalen,
 Hvorefter paa Svalen
 Mig Lænderne flux løb i Vand!

*) Hele Asgaard var nemlig, efter Edda, bygt af Ymer
 Jattesaders Dienbryn.

Kobmuset var Jungten,
 Som Pigen i Dands,
 Og yndig var Engten,
 Som Kofers i Krands,
 Det blev, kont at fige,
 Og selv til en Pige,
 Gulbæblet fra Jbraxils Læg.

Med blomstrende Kinder
 Og Smil om sin Mund,
 I Kreds af Kiærminder
 Sig leirede hun,
 Gulbæbler saa fiære
 Som Aften kan bære,
 Med dem leged Difen i Skib.

Som Fugle i Lunde
 Hun kviddred derved,
 Hun kaldtes Idunne
 Og Guldvægt og Hebb*),
 Hun kunde forynge,
 Som Skjaldene syngte,
 Med Væbnerne fæse de Graa!

*) Gulvægt og Heib i Bølsupaa, som er den nordiske
 Spaadom om Livens Løb og Ende.

Hun lod sig afskrifte
 Om Lidenes Ælv,
 Dens Udspring og Rindte
 Og Ubløbet selv,
 Som Sløge hun sidder
 Endnu med sit Kvæder
 Hos Brage i Dvins Balhal!

Langt lysere Dage
 Sig speile vel der,
 Hos Dvin og Brage,
 Med funklende Sværd,
 End Hades afbilder,
 Men Jutet formilder
 Igrunden hvad dog er en Død!

Gulbælet i Norden,
 Som Blomsten i Syd,
 Forvandt dog fra Jorden
 Og tabte sin Dyb,
 Thi Livet er Dyden
 I Norden og Syden,
 Med Døden faaer Laft vi og Stam!

Slog Brage end Harpen
 I Dødnings-Hall,
 Det var kun som Serpen
 Med dødt Lønesald,
 Som Thjodolf fra Høine,
 Til Skjaldenes Hine,
 Slet ikke til Skjaldenes Trost!

De drømme, de smage
 Gulvæblet i Baar,
 De graane dog fage
 I brat Efteraar,
 De gnistre som Flinten
 Kun i Fimbulvinter,
 De kvæde som Hagl og Isflag!

Vel hørde jeg Røsten
 Om faurere Syn
 Fra Bjerget i Østen,
 Omkrandsket af Lyn,
 I Dalen dog bygger
 Kun Paradis-Skygger,
 Og stumt er Propheternes Ror!

Danmark, hvor Lykken altid er bedre end Forstanden, tør jeg dog troe, det, uden nogen Grundløvs-Forandring, der altid er meget betænkelig, selv med dette indviklede og slet beregnede Maskineri kan og vil gaae godt, naar blot Minister-Ansvarligheden og Rigsdags-Debets Frihed, langt fra at rolles, flittig befastes.

Bidrag.

De, under Mærkerne s . . . t og K. S. modtagne Bidrag til "Dansternen" vil ikke blive benyttede, og i Anledning af Bidraget under sidste Mærke maa jeg tilføie, at om det borgerlige Selstøb, og da især om Rigsdagen og Stemningen i Fædernelandet, optager jeg neppe noget som helst Bidrag fra Ubenævnte og mig aldeles Ubekjendte; thi om saadanne Ting skal en Udgiver, lige saa vel for Læseverdenen som for Domstolen, afhjæmle alt hvad han ei selv vil tilsvare.

Bestillinger paa "Dansternen" modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de tgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Vadstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Hargang. Sværtageu d. 12. April. Nr. 15.

Skjalbelivet i Danmark.

(En Rundsmag.)

I.

Kun smaat har jeg høilet
Til Krauds og til Ravn,
Forsættlig forseilet
Den klassiske Havn,
Men høit har jeg levet,
Dg graa er jeg blevet
Paa Sletten som Djergeres Skjalb!

Ja, Djerger i Norden,
I Syd og i Øst,
Hvor Sky havde Lørden,
Dg Skjalb havde Røst,
De stod mig for Die,
Som Synernes Høie,
Bed Staven jeg kiætt dem besteg.

Med Sivten, hold Derge,
Stal de maales ud,
Kun regnes af Dørges
For Muldvarpe-Stud,
Der, hvor det var givet,
Mig fryded og Livet
Og fryder mig vist til jeg døer.

Lad andre det drille,
At Beiret er graat,
At Maaten er lille
Og alting er smaast,
Som Guldet for Bisen,
Saa Ravnet og Prisen,
Saa Skyen, vor Sang løstes i!

Fra Staderne hoie,
Fra Skyernes Raub,
Saae aldrig mit Die
Saa yndigt et Land,
Med Liv og med Lykke
At boe og at bygge,
For Skjalde, som her under Del

Er Roserne blege,
 Og Druerne saa,
 Da er ogsaa vøge,
 Da er ogsaa smaa,
 De Torne, de Raake,
 Som mindst vi kan taale,
 Og Njoden, os fiktes, er fød!

Er Engene smalle,
 Og Bækkene smaa,
 De rætte dog alle
 Til Bølgerne blaa,
 Og saurere finder
 Man ingen Kiærminde,
 End Sællands „vi glemme dig ei“.

De yndigste Reber,
 Som Fugl kan attraae,
 Hvor Bøgen sig breder,
 De findes ogsaa,
 Til Sangene lytter
 De saure Løvhytter,
 En Blomst er hvert Blad paa sin Kvist.

Naar fra Liakure, *)
 Hellenernes Fjeld,
 Med Musernes Bure
 Og Helikons Bælb,
 Jeg ledte fuldnøie,
 Med speidende Die,
 Om Speilet for Skjaldenes Liv;

Da saae jeg paa Mæde**)
 En Blomme saa prub,
 Med deilige Blade
 Og frodige Stub,
 Den blev til en Pige,
 Og Skjaldene sigte,
 At hun var en Datter af Zeus.

Hun var som en Dulle,
 Saa lille, saa pæn,
 Forstod dog at plukke
 Smaa-Blomster igien,
 Dem spiste den Lille,
 Og stiondt det var ilde,
 Hun vorde dog yndig deraf.

*) Liakure er det nygræste Ravn paa „Parnas“, hvis Top dog ogsaa de Gamle kaldte „Epafores“.

**) „Mæde“ er „Eng“ i Fjoldemunde.

Hun vorde i Enge
 Som Græsset til Hø,
 Hun var ikke længe
 Den rankeste Mo,
 Før, ranet og røvet,
 Hun sagde bebrøvet
 Livs-Blomsten og Lyset Farvel.

Fra Hellas end toner
 Persephones Skrig,
 I Hades hun throner,
 En Dronning fuldlig,
 Til Døds-Rongen viet,
 Dog aldrig befriet
 Hun vorder fra Skyggernes Raar.

Ja, Engenes Smykke!
 Du er mig et Speil
 Paa Skjaldenes Lykke,
 Som slaer ikke feil,
 De gløded, de isned,
 De blomstred, de visned,
 Og aldrig opblomstred paany.

Om end vi har Dre
 For Guldharpens Klang,
 Dog aldrig vi høre
 Hellenernes Sang,
 Vi selv maae nedfige
 Til Styggernes Rige
 For Styggen at flue deraf!

Naar, Ymer! fra Svalen,
 Opbygt af dit Bryn*),
 Jeg stræbde i Dalen
 For Sagn at faae Syn
 Paa Skjaldelivs-Disen,
 Som Brage gav Prisen,
 Som alle hans Søner gav Bryst;

Da faae jeg nedfalde
 Fra Asten i Sky,
 Som Hoinordens Skjalbe
 Gav Krone og Ry,
 Et Vble i Dalen,
 Hvorefter paa Svalen
 Mig Lænderne flux lob i Vand!

*) Hele Asgaard var nemlig, efter Edda, bygt af Ymer Jettefabers Dienbryn.

Rømningset var Junglen,
 Som Pigen i Dands,
 Og yndig var Engten,
 Som Rosers i Krands,
 Det blev, kom at fuge,
 Og selv til en Pige,
 Gulbæblet fra Hbrasils Top.

Med blomstrende Kinder
 Og Smil om sin Mund,
 I Kreds af Kiærminder
 Sig leirede hun,
 Gulbæbler saa fiære
 Som Aften kan være,
 Med dem legeb Disen i Skib.

Som Fugle i Lunde
 Hun kvibbred derved,
 Hun kaldtes Idunne
 Og Guldvægt og Hebb^{*)},
 Hun kunde forynge,
 Som Skjaldene synge,
 Med Hæblerne fæe de Grant!

*) Gulvægt og Heib i Bøhuspaa, som er den nordiske
 Spaadom om Tidens Løb og Ende.

Hun lod sig afsnitte
 Om Tiberne's Elv,
 Dens Udspring og Rindte
 Og Udløbet selv,
 Som Stogge hun sidder
 Endnu med sit Kvindder
 Hos Brage i Dvins Balhall!

Langt lysere Dage
 Sig speile vel der,
 Hos Dvin og Brage,
 Med funklende Sværd,
 End Hades afbilder,
 Men Jutet formilber
 Igrunden hvad dog er en Død!

Gulbæblet i Norden,
 Som Blomsten i Syd,
 Forvandt dog fra Jorden
 Og tabte sin Dyb,
 Thi Livet er Dyden
 I Norden og Syden,
 Med Døden faaer Last vi og Skam!

Slog Brage end Harpen
 I Dødnings-Hall,
 Det var kun som Serpen
 Med dødt Lønsfald,
 Som Thjodolf fra Hvine,
 Til Skjalvenes Pine,
 Slet ikke til Skjalvenes Trost!

De drømme, de smage
 Gulvæblet i Saar,
 De graane dog fage
 I brat Efteraar,
 De gnistre som Gliater
 Kun i Fimbulvinter,
 De kvæbe som Hagl og Isflag!

Vel hørde jeg Røsten
 Om faurere Syn
 Fra Bjerget i Østen,
 Omkrandsket af Lyn,
 I Dalen dog bygger
 Kun Paradis-Skygger,
 Og stamt er Propheternes Ror!

Danmark, hvor Lykken altid er bedre end Forstanden, tør jeg dog troe, det, uden nogen Grundlovs-Forsandring, der altid er meget betænkelig, selv med dette indvirkede og slet beregnede Maskineri kan og vil gaae godt, naar blot Minister-Ansvareligheden og Rigsdags-Ordet's Frihed, langt fra at rokke, flåttig befastes.

Bidrag.

De, under Mærkerne s t og K. S. modtagne Bidrag til „Dansternen“ vil ikke blive benyttede, og i Anledning af Bidraget under sidste Mærke maa jeg tilføie, at om det borgerlige Selstøb, og da især om Rigsdagen og Stemningen i Fædernelandet, optager jeg neppe noget som helst Bidrag fra Ubenævnte og mig aldeles Ubekjendte; thi om saadanne Ting skal en Udgiiver, lige saa vel for Læseverdenen som for Domstolen, afhjemle alt hvad han ei selv vil tilsvare.

Bestillinger paa „Dansternen“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arst.

Danstereu.

1851.

4. Hergang. Evertagen d. 12. April. Nr. 15.

Skjalbelivet i Danmark. (En Mundsmag.)

I.

Kun smaat har jeg k stet
Til Krauds og til Raam,
Fors tellig forseilet
Den klassiske Havn,
Men hoit har jeg levet,
Dg graa er jeg blevet
Paa Sletten som Bjergeres Skjalb!

Ja, Bjerger i Norden,
I Syd og i Vst,
Hvor Sky havde Loden,
Dg Skjalb havde R st,
De stod mig for Die,
Som Spærnes Hoie,
Bed Staven jeg ki t dem besleg.

Med Svitten, hols Bierge,
Stal de maales ud,
Kun regnes af Døerge
For Muldvarpe-Stub,
Der, hvor det var givet,
Mig fryd og Livet
Og fryder mig vist til jeg døer.

Lad andre det drille,
At Beiret er graat,
At Masten er lille
Og alting er smaast,
Som Guldet for Bisen,
Saa Ravnet og Prisen,
Saa Sken, vor Sang løstes i!

Fra Staderne hoi,
Fra Skenes Mand,
Saae aldrig mit Die
Saa yndigt et Land,
Med Liv og med Lykke
At boe og at bygge,
For Skjalde, som her under Del

Er Roserne blege,
 Og Druerne saa,
 Da er ogsaa væge,
 Da er ogsaa smaa,
 De Torne, de Raake,
 Som mindst vi kan taale,
 Og Nisben, os skændes, er sød!

Er Engene smalle,
 Og Bækkene smaa,
 De række dog alle
 Til Volgerne blaa,
 Og saurere finder
 Man ingen Kiærminder,
 End Sællands „vi glemme dig ei“.

De yndigste Reber,
 Som Fugl kan attraae,
 Hvor Vøgen sig breder,
 De findes ogsaa,
 Til Sangene lytter
 De faure Løvhytter,
 En Blomst er hvert Blad paa sin Kvist.

Naar fra Liakure,*)
 Hellenernes Fjeld,
 Med Musernes Bure
 Og Helikons Bæld,
 Jeg ledte fuldnøie,
 Med speidende Nie,
 Om Speilet for Skjaldenes Liv;

Da saae jeg paa Mæde**)
 En Blomme saa prub,
 Med deilige Blade
 Og frodige Stub,
 Den blev til en Pige,
 Og Skjaldene fige,
 At hun var en Datter af Zeus.

Hun var som en Dulle,
 Saa lille, saa pæn,
 Forstod dog at plukke
 Smaa-Blomster igien,
 Dem spiste den Lille,
 Og stiondt det var ilde,
 Hun vorde dog yndig deraf.

*) Liakure er det nygræske Navn paa „Parnas“, hvis Top dog ogsaa de Gamle kaldte „Eparos“.

**) „Mæde“ er „Eng“ i Folkemunde.

Hun vorde i Enge
 Som Græsset til Hø,
 Hun var ikke længe
 Den rankeste Mo,
 Før, ranet og røvet,
 Hun sagde bebrøvet
 Livs-Blomsten og Lyset Farvel.

Fra Hellas end toner
 Persephones Strig,
 I Hades hun throner,
 En Dronning fuldlig,
 Til Døds-Rongen viet,
 Dog aldrig befriet
 Hun vorder fra Skyggernes Raar.

Ja, Engenes Smykke!
 Du er mig et Speil
 Paa Skjaldenes Lykke,
 Som flaaer ikke feil,
 De gløded, de isned,
 De blomstred, de visned,
 Og aldrig oplomstred paany.

Om end vi har Dre
 For Guldharpens Klang,
 Dog aldrig vi høre
 Hellenernes Sang,
 Vi selv maae nedfige
 Til Styggernes Rige
 For Styggen at stue deraf!

Raar, Ymer! fra Svalen,
 Opbyggt af dit Bryn*),
 Jeg stræbde i Dalen
 For Sagn at faae Syn
 Paa Skjaldelivs-Disen,
 Som Brage gav Prisen,
 Som alle hans Sonner gav Bryst;

Da saae jeg nedfalde
 Fra Asten i Sty,
 Som Hvinordens Stjalde
 Gav Krone og Ry,
 Et Væble i Dalen,
 Hvorefter paa Svalen
 Mig Lænderne flux løb i Vand!

*) Hele Asgaard var nemlig, efter Edda, byggt af Ymer
 Jattesfaders Dienbryn.

Arbundet var Jungten,
 Som Pigen i Dands,
 Og yndig var Engten,
 Som Rosers i Krands,
 Det blev, kont at fge,
 Og selv til en Pige,
 Gulbæblet fra Israels Loy.

Med blomstrende Kinder
 Og Smil om sin Mund,
 I Krebs af Kiærminder
 Sig leirede hun,
 Gulbæbler saa fiære
 Som Aften kan bære,
 Med dem leged Disen i Skib.

Som Fugle i Lunde
 Hun kviddred derved,
 Hun kaldtes Idunne
 Og Guldvægt og Hebb^{*)},
 Hun kunde forynge,
 Som Skjaldene synge.

Med Væbnerne sine de Graat

*) Gulveig og Heib i Bøstuspa, som er den nordiske
 Spaadom om Tidens Løb og Ende.

Hun lod sig afskrifte
 Om Tiberne's Elv,
 Dens Udspring og Rindte
 Og Ubløbet selv,
 Som Stygge hun skæder
 Endnu med sit Skædder
 Hos Brage i Dvins Balhale

Langt lysere Dage
 Sig speile vel der,
 Hos Dvin og Brage,
 Med funklende Sværb,
 End Hades afbilder,
 Men Intet formilder
 Igrunden hvad dog er en Død!

Guldbælet i Norden,
 Som Blomsten i Syd,
 Forsvandt dog fra Jorden
 Og tabte sin Dyb,
 Thi Livet er Dyden
 I Norden og Syden,
 Med Døden faaer Last vi og Skam!

Slog Brage end Harpen
 I Dødnings-Hall,
 Det var kun som Serpen
 Med dødt Lønsfald,
 Som Thjodolf fra Høine,
 Til Skjaldenes Pine,
 Slet ikke til Skjaldenes Trost!

De drømme, de smage
 Gulbælet i Saar,
 De graane dog fage
 I brat Efteraar,
 De gnistre som Fliater
 Kun i Fimbulvinter,
 De kvæde som Hagl og Jøslag!

Vel hørde jeg Røsten
 Om faurere Søn
 Fra Bjerget i Øfen,
 Omkrandsket af Løn,
 I Dalen dog bygger
 Kun Paradis-Stygger,
 Og stumt er Propheternes Ror!

Naar Synsden farer
 For Menneffens Søn,
 Da vel aabenbarer
 Et Liv den i Løn,
 Langt bedre end Skjaldes,
 Men derfor det kaldes
 Kun ret med et høiere Navn!

Men her paa det Jævne,
 Hvor Livet jeg fandt,
 Lykkelig at nævne,
 Det aldrig forsvandt,
 Det pløier og seiler,
 Det yndig sig speiler
 Med Gefion i Drefund!

Hun er en Havfrue,
 Som danser paany,
 Hvergang en Regnbue
 Sig hvælver i Sky,
 Dg kyskes med Boven,
 Dg bringer fra Døen
 Livs-Kande til Bølgerne blaa!

Mens Jvun og Brage
 End leved i Noed,
 I Hedenslds-Dage,
 Af Furen gif Ord,
 Som hun velfornisiet
 I „Sandet“ har pløiet,
 Saa Sælland blev Gefions D.

Ja, Fruen hin feire,
 Som Skjaldene sang,
 Blev Dronning i Leire,
 I Dd-Danevang,
 Dg paa sit Høisæde,
 Som Danflernes Glæde,
 Hun er deres Sammen endnu.

Naar Høisædet falder,
 Hun springer i Hav,
 Som altid hun kalder
 Sin Bugge og Grav,
 Naar Danevang sukker,
 Naany hun opdukker,
 Dg Høisædet reiser sig selv.

Ja, Glæden og Sengen,
 Som Kvinde og Mand,
 Ei trættes om Rangen
 Paa Land eller Strand,
 Men altid i Følge,
 Paa Land og paa Bølge,
 De stiftes til forrest at gaæ.

Paa Bølger og Luer
 I „heiligste Sang“
 Gior Sengen Havfruer
 Og Havfruer Sang,
 Hvor Danstjerne kvæde,
 Hvert Kvad aander Glæde,
 Og Glæderne kvæde paany!

Fra Dven er Livet,
 Saa vide paa Jord,
 Til Skjaldene givet
 Med vingebede Ord,
 Men ei alle Steder,
 Hvor Kvad skabde Glæder,
 Blev Kvadet af Glæden gienfødt.

At bedst under Solen
 Det stebte hos os,
 Saa nær ved Nordpolen,
 Iisgangen til Trods,
 Det er en Kiendsgierning
 Af Lykkens Guldsterning,
 Bor Moder lod Fuglen ei bvel

Ja, frit skal det synges
 I vor Fødestavn,
 At Skjaldfab forynges
 I Gefions Favn,
 Fordi Dannekvinden
 Med Rose paa kinden
 Af Hjertet har Fuglen saa kjær.

Hvor Kvinden ei længer
 Har Buret i Barm,
 Der selv med Guldstænger
 Er Skjalden dog arm,
 Der tidlig han graaner,
 Og naar han neddaaner,
 Da aldrig paany han opstaaer.

Men her paa det Jævne,
 Hos Kvinden i Lund,
 Er Barmen at nævne
 Et godt Drefund,
 Som Glæden har ploviet,
 Til der velforsøiet
 Som Havfru at træde i Dands.

Her til Ræmpevisen
 Hun dansed issor,
 Og nu bryder Ijen
 Hun atter i Nord,
 Hun synger, hun danser,
 Og Skjalben hun krandsler
 Naar smt hun ham tager i Favn!

Saa lærde jeg Livet
 At kiende med Fryd,
 Som her det er givet,
 Er Skjaldskabets Dyd,
 Saa her kan vi kvæde
 Med Lyft og med Glæde
 I Midvinters Tid som i Baar!

Hvor Kys følger Kvædet,
 Paa Læbe fuldsøb,
 Dyrer af Bædet
 Rindrosen saa rød,
 Og Kvæd følger Kysset,
 Saa aldrig neddykset
 Kan blive den heilige Sag!

Skion Havfru i Sundet!
 Skion Sigrid paa D!
 Du, som rosenmundet
 Løb Fuglen ei bød,
 Men aanded Livs-Barmen
 Fra Dybet i Barmen
 Med Kys i det klangfulde Rim!

Bed dig har jeg kvædet
 Med Liv og med Lyft,
 For dig har jeg kvædet,
 Som du mig har lyst,
 Om dig vil jeg kvæde,
 Som Gesion-Blæde,
 Som Dronning paa Bogens D.

I Sundet den samme,
 I Hjertet og saa,
 Hvor Luerne flamme
 I Volgerne blaa,
 Du Ringe og Bister
 Og Støret kun Rifter,
 Altid lige dyb, lige søb!

Den Læbe paa Gletten,
 Med Løsningens Ord,
 Som fried fra Jetten
 Dig forðum i Nord,
 Du lyfte i Tanken,
 Skiondt med Hjertebanken
 Til Jorden du Dinene slog.

Det er, som vi høre,
 Fra forðum dit Ry,
 Med Skjaldenes Dre,
 Du Sigrid den bly,
 Hvis smaa Finger-Ender,
 Til Lyfset dem brænder,
 Vil Dthar kun flappe ilon*)!

Kaar Kvadet, du synger,
 Med Liv og med Lyf
 Paa Læberne gynger,
 Du Skjalden har lyft,
 Ja, lyfser igrunden
 Ham lige paa Munden,
 Aflyfser ham vingede Ord!

*) Om den bly Sigrid (Syrith) faaer at læse i „Danmarks Kronikes“ 7de Bog (Jordanfningen II. 98—102.)

Bestillinger paa „Dausteren“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Qvist, i Vadstuestræde 124 i Kjøbenhavn
 Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

I. Aargang. Tyverdagen d. 19. April. Nr. 16.

Den danske Sømagt og Aprilsdagene.

Det er, saa at sige, hele Verden vitterligt, at i August 1807 overfaldt den første af alle Sømagter, den Engelske Sømagt, med en stærk Landmagt under Wellington, os Danske, uden Barsel, da vore Tropper laae i Holsten og vor Flaade laae aftallet og ubemandet i Havnen, og at Fienden, efterat have brændt vor Hovedstad, bortførde ikke blot alle vore Krigsskibe, men alt hvad der af døde Ting hører til en Flaades Udrustning, saa det kan ikke synderlig forundre Verden, at Danmark fra den Tid af ikke har vist sig paa Havet som Sømagt, men vi Danskere kan dog ikke godt finde os deri, skiondt den siden (1814) paaafølgende Skilsmisse fra Norge maatte gjøre det dobbelt vanskeligt, om ikke umueligt, for Danmark at beløste, udruste og bemande en Flaade, svarende til den Rang mellem Sømagterne, vi indtil 1807 havde beholdt. Da vi derfor 1848 fik Krig med Tyskland, erklærede

vi, som en gammel Sømagt, ræst baade tyske Havne og Floder i Blokade-stand, og da Tyskland slet ingen Flaade havde, satte det virkelig lidt Stræk i Fienden, skiondt vi kun udførte meget lidt af hvad vi truede med, men da vi saa i April 1849 løb ind til Eternsørde med et Drlogsskib og en Fregat for at styde nogle Standsere ned, men mistede begge Skibene med hele deres Mandskab, da begyndte vi dog selv at tvivle om, vi var ingen Sømagt længer, og har siden heller ikke gjort mindste Forsøg paa at vise os som en saadan.

Da vi dog imidlertid har endeel Krigsskibe liggende, bliver ved at bygge Krigsskibe og holder, tilligemed "den faste Stof", en heel Deel Sø-Officerer, som koster Landet mange Penge, saa maae vi dog snart see at komme paa det Rene med os selv, enten vi vil opgive Haabet om at blive en Sømagt paany, eller vi vil tage bedre Forholds-Regler end siden 1807, da det fra 1848 er blevet klart, at den Flaade, vi indbildte os i Mellemtiden at have stabt paany, den duede ikke, da det kom til Stykket, den kunde ikke engang bytte sig for Fienden paa Landjorden og vilde da endnu langt mindre kunnet maale sig med en fiendlig Flaade tilføes.

Jeg veed jo nok, man har en heel Ladning af Undskyldninger for Ulykken ved Eternsørde, men de er allesammen i mine Dine kun en Fier i Bøgtstaalen mod den vitterlige Fiendsgierning, at Angrebet paa

Skandserne ved Eternsørde var og blev det eneste virkelige Forsøg, vi i Trears-Rampen gjorde paa virkelig at vise, vi var en Sømagt, at dette Forsøg end saa ynkelig af, at man baade paa Drlogsskibet og Regatten strøg Dannebrog for Skandserne, uden nogang at have prøvet en Storm, og at endelig Skibsførerne blev saa godt som fritkendte, og Sø-Ministeren nægtebe haardnakket at forelægge Rigsdagen Oplysning om Sagens sande Sammenhæng. Alt dette sammenvører nemlig for mine Dine til en eneste stor Riendsgierning, som klarlig viser, at Danmark, hvad det saa end kan blive, hverken 1849 var eller er i dette Dieblis en virkelig Sømagt, men har, for hele Beløftningen paa hvad dertil hører, kun i sine egne Dine, og knap selv i dem, Skin af at være det.

At Sø-Ministeren og Sø-Officererne ingenlunde vil indrømme dette, er paa en Maade begribeligt nok, thi det var jo netop dem, som skulde viist at vi endnu var en Sømagt, der, om den var nok saa lille, dog altid maatte kunne gøre sig gjældende mod en Fiende, der slet ikke er Sømagt, men at ogsaa Rigsdagen og de Fleste hos os, som har nogen Mening om den Sag, stræber endnu at troe, vi har dog vel en Sømagt, det kommer af, at de ikke samler det hele til een stor Riendsgierning, men tager hver enkelt Deel for sig og opløser den igien saa smaalig, som mueligt, og

finder da let, at enhver af disse Enkeltheder, saasom Indløbet til Eternforde, eller Strygningen af Flaget, eller Dommen over Skibsførerne, eller Uvirk-
 somheden til en vis Tid, eller Laalmodigheden, da Preuserne hjemførde Gesion ligesom vor Næse, eller
 Søministerens haardnakkede Bægning ved at oplyse Sagen, i og for sig selv endnu ikke beviser, at vi
 kun har Skinnet af at være en Sømagt, og har selv Skinnet kun, forsaavidt vi kun stirre paa Skibene,
 paa Ryboder, paa Sø-Officererne og Sø-Sessionerne, uden at spørge, hvad der med dem er udrettet. Da
 tager man nemlig ikke, som man skal, Sagen og Spørgsmaalet reent historisk, men reent juridisk,
 saa man spørger ikke: var det mueligt at alt dette kunde skeet, naar Danmark havde havt en Sømagt? men
 spørger kun: er der begaaet nogen beviislig Feil i det enkelte, og hvem har i saa Fald Skylden? Da nu
 i en saadan Sag den ene næsten altid med Rette kan flyde noget af Skylden paa den anden, og alle paa
 Skæbnen, Uheldet o. s. v., saa finder man tilligemed Skylden ogsaa Sagen tvivlsom, skiondt Sagen er
 den soleklare Riendsgjerning, at hvad man kalder den danske Sømagt har under en Trears-Krig vist sig
 som en Afmagt, og det klareste den eneste Gang, den prøvede paa at vise, at den var en Magt.

Jeg lader nemlig gjerne, og heller end gjerne, Undskyldningerne gjælde for alt hvad de kan, saa at, lige ra ham, der, bilsedlig talt, sad ved Roret paa hele or saakaldte Flaade, til dem, der bogstavelig strøg Dannebrog paa et danst Orlogsskib og en danst Fregat or dem, der havde slet ingen Flaade, men kun et Flag, kommer ingen Enkeltmand til at bære hele Skylden enten for den Asmagt og Orkesløshed, der vistes i det hele, eller for det klare Beviis paa begge Dele, som Historien om Kong „Christian“ og Dronning „Gefion“ paa Volgen blaa i mine Dine er, men denne For- deling af Skylden, som jeg gjerne overlader til Rigsdagen, Soretten og Krigs-Historien, berører for mine Dine slet ikke Riendsgierningen, og kan da endnu mindre enten tilintetgjøre den Riendsgierning, der tvertimod ved alle Undskyldningerne forudsættes, eller svække Gyldigheden af det Beviis, den samme Riends- gierning fører for Asmagten.

Kun for Hovedsagens Skyld, som i mine Dine er Spørgsmaalet: enten Danmark skal opgive Haabet om paany at finde den gamle „Bei til Roes og Magt“ paa det „fortladne Hav“, eller ikke? kun derfor vil jeg bemærke, at Ulykken ved Eternsørde og hele vor klart beviste „Sø-Asmagt“ i mine Tanker egentlig er Sø- laded-Akademiets Skyld, som det har været og virket siden 1807. Under denne Forudsætning seer man

nemlig strax, ikke blot at Skylden for vor Sø=Ksmagt fordeles sig selv saa billig og saa ligelig som mueligt mellem alle dem, der siden 1807 har stabt og opholdt, ophøiet og stolet paa dette Søkadet=Academi, men man seer ogsaa, at naar dette Søkadet=Academi blev ophævet eller omstabt, da kunde Udsigterne til en dansk Søsmagt maaffee blive ligesaa lyse, som de nu er mørke, og, med Hensyn paa den saakaldte danske Flaade under Treaars-Kampen, fulsorte.

Da jeg ifjor engang i Folkethinget ymtede om dette, fik jeg et meget artig Brev fra vor nuværende Søminister, som dengang bestyrede Søkadet=Academiet, hvori han indbød mig ombord paa Kadet=Skibet under Dyrehaven, for at prøve, om ikke Udsigterne derfra vilde blive lidt lysere, og havde det ikke uheldigviis været en Søndag=Formiddag, som gav mig andenstedes Erinde, skulde jeg vist ogsaa fulgt Indbydelsen, men min Betragtning af Søkadet=Academiet kunde selv de allerlignigste Syner paa Kadet=Skibet umuelig forandret, thi denne Betragtning grunder sig ingenlunde paa en Fordom mod Akademiet enten i det hele eller i det enkelte, men kun paa den urokkelige Kiendsgierning, at vi har ingen Søsmagt, og paa den Tro, at Danmark endnu ikke blot har Sømænd til en lion lille Flaade, men at de danske Sømænd har baade Mod og Kraft og Hoved til at gjøre Gavn med

: faa den Flaade i Krigstid, og, enten de vinder eller taber
 Slaget, gjøre Flaaget, Flaaden og Folket Ære, som de,
 under hele Verdens Dom, gjorde det anden April 1801
 under de for Resten allerugunstigste og hardtab reent
 udtvilede Omstændigheder. Er nemlig denne Tro om
 vor Evne til en Sømagt ligesaa velgrundet, som
 tiendmærket paa vor Sø-Åfsmagt er indlysende, da
 naar Skylden for Åfsmagten nødvendig ligge i Ubenyttelse
 eller Banbrug af de tilstædeværende Kræfter og i alle-
 saande Misbrug og Misgreb, der finde deres fælles
 Brændpunkt og Moderstod i den Indretning, som
 har havt Monopol paa at gjøre Sø-Officerer.
 Om derfor denne Indretning, dette Søkadet-Akademi,
 allerede 1807 var forældet, eller om det først siden er
 blevet forkvælet, det gjør kun meget lidt Forskiel, da
 baade Sagen og Skylden blev den samme, og Spørgs-
 maalet blev kun, som det er: hvad man skal gjøre for
 at faae Styrmand og Befalingsmand baade over og
 paa Flaaden, der baade kan og vil benytte de Kræfter
 og Midler, der staaer til deres Tjeneste, saaledes at
 Danmark ikke, som nu, kun skal have Tab og Sorg og
 Glam, men som endnu 1801, Gavn og Glæde og Ære
 af at kalde sig en Sømagt.

Man har imidlertid en mærkelig Fortælling fra
 1807 om Søkadet-Akademiets daværende Bestyrer, for
 hvis Sandhed jeg vel ikke kan indse, men hvis

Kæmelighed dog er saa isinesfaldende, at den i alt Fald giver en rigtig Forestilling om, hvorledes man paa Søladet-Akademiet har betragtet og behandlet Flaadens Stilling til Havet og til Danmark. Der laae nemlig to danske Orlogsskibe, „Prinds Christian og Lovise Augusta“, i norske Havne, mens den engelske Landmagt i Kiøbenhavn bemægtigede sig hele den danske Flaade, hvoraf en ringe Deel 1801 havde trodsset den engelske Sømagt, og med disse to Skibe, som Flaadens sørgelige Leoning, styrede Søladet-Akademiets Bestyrer til Danmark om Efteraaret. Da, siger man, mødte han i Søen nogle engelske Krydsere, som Mandflabet brændte af Begierlighed efter at maale sig med og styre sin Harme paa for det skammelige Overfald, men dertil havde Befalingsmanden ingen Lyst, men dreiede af med den Undskyldning, at han ei turde bære Ansvarer for at sætte Danmarks sidste Skibe og alle Kadetterne paa Spil, og siden, siger man, var han slet ikke den samme Mand som før, men lagde en ganske ny Plan for Akademiet, saa Kadetterne baade kom til at lære Lyst og at blive langt anderledes belæste og civiliserede end før, uden at der tænkedes synderlig paa, hvad de skulde være udenfor Akademiet, Læseammeret og Ballsalen: paa Søen og i Kampen! Saa lyder Fortællingen, og hvad Feil, der end kan være ved den, saa er det vist, baade at Søladet-Akademiet efter 1807 fik en langt

ere tyff og franskt end engelskt eller danskt Ret-
 ting, saa man satte Kundskab, om hvad der stod i Sø-
 erne høit over hvad der skedte i Kongebybet 1801,
 g at de Sø-Officerer, der fra nu af dannedes, i lang
 Tid sjelden styrede til Søes uden at løbe paa Grund,
 og at under Trears-Rampen gjorde de, der styrede ind
 til Ekernforde, hvad der endnu var meget værre og
 ørgeligere, og da gjorde slet ingen Sø-Officerer ellers
 noget, som man fandt værd at tale om, uden Steen
 Bille, da han bestod Frederis, og den unge Hammer,
 da han gjorde Bikingstog paa Landjorden.

Sø-Etaten vil jo vist nok sige, at det er høit
 uretfærdigt slet ikke at regne al den Tjeneste, Sø-
 Folket har gjort Landmagten under hele Krigen
 baade ved at oversætte Tropper, ved at sætte i Land og
 at styde i Land og holde Ryggen fri, men jeg kan ikke
 gjøre ved, at al denne Hjelp, naar den var allerstørst,
 paa ingen Maade beviser, at vi har en Sømagt,
 medens alt det andet klarlig beviser, at vi har en Sø-
 Aftmagt, og selv Blokaderne beviser i mine Dine
 slet ikke andet end at vi engang har havt en Sømagt,
 og at Fienden tænkte, vi havde kanskee en endnu, thi
 der er, saavidt jeg veed, ikke skedt det mindste ved nogen
 af Blokaderne, som Skyggen af en Flaade jo kunde
 gjøre ligesaa godt som en virkelig Flaade.

Jeg vil nemlig ingenlunde nægte, men tør tværtimod paastaae, at hvis der var en tyfsk Flaade til og den imorgen kom paa Risbenhavns Rhed, som i Erik af Pommerns Tid, for at tage vore Krigsskibe, da vilde vi strax, om end paa en lidt uordenlig Maade, faae en dansk Sømagt, der kunde vise Fienden Winterveien, thi vi har alle de Dele, hvoraf en Sømagt bestaaer, men har dem kun ikke samlede, og har derfor heller ingen Sømagt, da baade den Misdaanelse, der er givet, og den Betragtning, der siden 1807 har gjort sig herstende: at enten kan Danmark aldrig faae en Sømagt, som er værd at nævne, eller den ny Sømagt maa paa Tyfsk søges i Luften: i Maanen og Stjernerne, paa Papiret og paa Tavlen, og vil da vore, jo mere man over alt dette glemmer baade Skiærtorsdags-Slaget, Søen og Kampen og Danmark med alt hvad Dansk er, det gjør, at vi har ingen Sømagt og faaer ingen, saa længe det gaaer i den Slendrian.

Vil man sige, at efter den Regning havde vi heller ingen Landmagt førend 1848, da indrømmer jeg det strax, og søier til, at vil man herefter bære sig ad med Landkadet-Akademiet og den militaire Høiskole, ligesom før 1848, da holder vi snart op at have en Landmagt, skøndt Krigen har viist, vi paa en lidt uordenlig Maade fik en, som var ægte, men derfor

er det lige sandt, at en Sømagt fik vi ikke, den har vi ikke og den faaer vi ikke, før vi lære ganske anderledes at samle, udvikle og benytte de hidhørende Kræfter, og og er det min Tro, at selv om Danmark kunde beholde sin Landmagt, som den gik ud af Skærsildens den sidste December 1850, hvad dog er umueligt, saa kunde vi dog, for vor Friheds, Selvstændigheds og folkelige Udviklings Skyld, ikke undvære en Sømagt, og det, hvor lille den saa blev, dog saa god en Sømagt, som man har Ret til at vente, hvor det forkladne Hav var fra Arildstid de Danstes Bei til Roes og Magt, og til største Roes, naar Magten var mindst.

Danmark har nemlig, saa vidt jeg veed, aldrig vundet større Roes paa Søen end vi vandt paa Kongedybet 1801, da Sømagten aabenbar var mindst, indskrænket til Blokkade og Flydepramme, som, efter firfaldstypen Mars Fred, tilbids bemandede med Femtenrigsdalerskarle, skulde forsvare sig mod Verdens største Sømagt, anført af Englands største Rovehals, Seierherren fra Nilen, og Roesen var velfortjent, thi et klæffere Forsvar mod hvad man kalder afgjort Overmagt lader sig neppe tænke, og var ikke Modet faldet paa dem, der stod udenfor Kampen, da var ogsaa det klæffere Forsvar efter alle Mærker blevet kronet med en velmageløs Seier! Vil man sige, det kom tilbids af, at de Danske dengang ikke vidste hvad de havde imod

fig, da svarer jeg: det kan gjerne være, men det kom dog igunden deraf, at de danske Befalingsmænd vidste og viste og brugde hvad de havde med sig, og havde de ved Ekernsørde i April 1849 blot gjort det samme, da vilde deres aabnbare Uvidenhed om, hvad de havde imod sig, aldrig gjort Udslaget, men baade Fiender og Venner vilde seet, at baade havde Danmark endnu en Sømagt, og det, enten den vandt eller tabde, en af de bedste.

Bilde man endelig spørge mig, om jeg troer, at Danmark, uden Fællesskab med Sverrig og Norge, kan have og holde en saa stor Sømagt, som vil behøves ved Siden af Rusland og ligeoverfor Tyskland, der vel endnu ingen Flaade har, men sikkert faaer en, der i Damptiden kan blive os farlig nok? da svarer jeg paa Timen Nei, det troer jeg, er umueligt, medens det derimod er langt lettere for to eller tre selvstændige Riger at have en god Flaade end en god Landhær til fælles Brug og Gavn og Ære, men vi maa netop bære os ligesaadan ad for at levere vor Broderpart til en god nordisk Orlogs-Flaade, som om vi troede at kunne faae en dansk Flaade, der kunde børe den tyske i Sønt, og, i den vel uundgaaelige Kamp om Østersøen mellem England og Rusland, gjøre Udslaget til Nordens Gavn.

Den eneste Maade, hvorpaa Danmark igien kan aae en Sømagt, som selv den Engelske maa nødes til at ændse og til at vinde med det Gode eller med det Døde, det er at smide baade Tysken og alle tykke Indbildninger om Bogstavernes Almagt og om den til alting unyttige Drenges-Bidensfabeligheds Nytte til alting overbord, og ene see paa, hvad der i England, og overalt hvor man har faaet en virkelig Sømagt, der stod sin Prøve, naar det gjaldt, er gjort for at faae og beholde den, og da at gaae hen og gjøre ligesaa.

Hvad der nu i England er gjort, og maa gøres overalt hvor man vil have en god Sømagt, det er, paa den ene Side at lette og frigjøre Søfarten, og paa den anden Side, saavidt mueligt, at sikkre sig det nødvendige Antal af dygtige, lærte og fædernelandske Befalingsmænd paa Flaaden, overladende til disse selv, hvem af dem der tillige kan og vil udmærke sig ved Bogkundskab og selskabelig Dannelse, da disse Ting vel, under visse Betingelser, baade kan gjøre Gavn og pryde Folk i enhver Stand og Stilling, men vil aldrig i synderlig Grad hos Mængden af Sømænd findes forenede med den til deres daglige Dont fornødne Drift og Dygtighed, og kan slet ikke træde istedenfor nogen af Delene. Hvad vi altsaa i Danmark først og fremmest maae gjøre for at faae en god Sømagt, det er aldeles at opgive og afflatte den akademiske

Dannelse af Sø-Officerer som et soleklart Misgreb, hvormed da den taabelige Alders-Grændse, der slaaer Bøm for alle Mænd og Karle, vil falde af sig selv, og at affstasse det hele Søindrullerings-Væsen, eller dog alle de Sessjoner, Udmynstringer, Indskrænkninger og Forhindrenger, som det har ført med sig, da den fri Bevægelse er en blomstrende Søfart aldeles uundværlig!

Dog, her vil jeg standse, til vi er kommet saa vidt, da det vel neppe steer i min Levetid, og det dog slet ikke nytter at tale om de mange Ting, der videre kunde være til Nytte, saalænge man ikke engang vil gjøre det "ene Nødvendige", og at man ikke vil det, uden man nødes dertil, det følger af sig selv, naar man først med Flid er kommet paa saa gale Veie, som vi med vore Bestræbelser efter paa Lykke at faae noget, der, videnskabelig talt, i Ideen, var endnu meget bedre end den Engelske Sømagt, thi intet er saa haardnakket, som en Bildfarelse, man har kjøbt for Blisdom, og vil naturligviis, saa længe som mueligt, sælge for hvad man har kjøbt den. Havde jeg derfor ikke saa stærk en Tro, som jeg har, baade paa de store Grundkræfter og den sunde Jævnhed hos det danske Folk, og paa den Lykke, som i Danmark altid har været bedre end Forstanden, da maatte jeg vente, at man fremdeles, som alt længe, mens man loe ad den "Lyske

flaade" i Luften, selv af al Magt vilde bygge paa den, indtil man pludselig overrastes ved at see den i Fiendens Haand og gik tilgrunde med den. Om en saadan Overrastelse gav Aprils-Dagen ved Eternsørde 1849 ikke blot Mandflabet paa Kong Christian og Dronning Gefion, men os alle en kun alt for tydelig Forestilling, og dog har man hidtil ikke seet anden Frugt deraf end den „Borgermester-Dyd“, som driver til ingen Ting at gjøre, for paa den sikreste Maade at undgaae alle Misgreb saavel som alle Misgjerninger. Rimeligviis vil man imidlertid, naar man faaer Stunder, see til at stærpe baade Examinere, Sessioner og Disciplinen, for, da man synes at maatte opgive Haabet om en Sømagt, der selvstændig kan udrette noget i Krig, dog i det mindste at have en Sø-Etat, der hos Lyfterne kan gjøre Søadets Akademiets Ære i Fred, og, hvis der, ulykkeligviis, kommer Krig paany, da i al Beskedenhed indstrænke sig til at tjene Landmagten, og i al Underdanighed følge dens Bevægelser.

Ja, jeg kan ikke nægte, at dette er høist sandsynligt, saa Aprils-Slaget ved Eternsørde, der ved at falde paa samme Dag, som det, Christian den Fjerde scierrig holdt sammesteds, unægtelig blev et des ulykkeligere Bærfel, kom til at staae i Historien som det sidste Søslag, de Danske vovede; men det sandsynligste er, Gud ske Lov! især i Danmark tit længst

fra at være eller blive sandt, og jeg vil haabe, det med vor Sømagt Klarlig vil stadfæste sig, thi i grunden var det jo dog ligesaa urimeligt som bedrøveligt, om April-Slaget ved Eternsørde ei blot skulde blive hvad det er: det første danske Bovestykke efter April-Slaget ved Kjøbenhavn, men ogsaa, som det tegner til, det sidste, thi Trears-Kampen har jo ellers Klarlig bevist, at det danske Folk er langt mere sig selv bevidst, langt kiæffere og seierligere i Midten af det nittende Aarhundrede end det var ved Aarhundredets Begyndelse, og hvorledes skulde der da finde en Undtagelse Sted netop paa Folkets gamle „Bei til Roes og Magt“ paa Bølgen blag!

Gif vi imidlertid, som man har truet os med, „Flaade og Flag“ tilføelles med Hølsten, da var vi i det mindste visse paa at blive ligesaa godt forraadte tilføes, som vi blev tillands 1848, og Flensborg vilde da sagtens blive os endnu dyrere end Kjøbenhavn har været!

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker **Ovist**, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 58 Sk.

Samlet og udgivet af **R. F. S. Grundtvig**.

Kjøbenhavn. Trykt hos **S. D. Ovist**.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Eftverdagen d. 26. April. Nr. 17.

Skjaldelivet i Danmark.

II.

Fuldbygd er din Gaade,
Du Havfru i Nord!
Saa dyp som Guds Raade,
Kun loft af Guds Død:
Af alle de Munde,
Som gløbed i Lunde,
Lillyssted dig Liv du og Aand.

Det volder den Glæde,
Dig leger i Bryst,
Naar Skjaldene kvæde
Med levende Røst,
Ei tindrer den Stjerne,
Som deler ei gierne
Med Glæden sit Liv og sin Glands!

Fra Norden og Osten,
 Fra Syden og saa,
 Til dig stævned Rosten
 Paa Volgerne blaa;
 Hvor Varmen har hjemme,
 Kan Fuglen fornemme
 Hissedes det vilvende Hav!

I Hedenolds Dage
 Til „deiligste Sang“
 Kom Odin og Brage
 Med Syn og med Sang,
 End før fra det Fjerne
 Kom Hading, kom Hjerne,
 Og Gram med sin Hammer af Gulb!

Fra Hedenolds Dage,
 Til sidste Ryttaar,
 Kom Brødre ad Brage
 Til Skjoldungers Gaard,
 Saa aarle og silde
 Af Skjaldfabets Rilde
 Du drak som man dier med Rys!

De leved og døde
 Bed Volgerne blaa,
 Med Roserne røde
 Igien at opstaae,
 Med Sangene fine,
 Hos Sonnerne dine,
 Sang-Roder i Lille-Gladhjem!

Thi rygtes vide
 Det brat over Sø,
 Her laae under Lide
 Lyksaligheds De,
 Hvor Heltenes Sjæle
 Fandt Liv og fik Mæle,
 Og Sjæl-Land vi kaldte vor Del!

I Tyrus tillige
 Og Argos det hebb:
 Her havde den Rige
 Sit Guld gravet ned,
 Med Kronos og Balder
 Den gamle Guldbalder
 I Sæl-Land end varede ved*)!

*) Sælland betyder nemlig det „lyksalige“ Land, og efter den tydske Udtale „Sjælland“ kan det betyde „Sjælenes“ Land, saa jeg giætter næst, at derpaa spilles

Kun latterlig Klinger
 Det Ord vel i Bog,
 Der fødtes med Binger
 Paa Aandernes Sprog,
 Men sandt er i grunden
 Om Hjertet og Munden
 Alt hvad der om Landet er sagt!

Thi Perlen og Guldet,
 Og Edelsteen hver,
 Som synker i Muldet
 Og skjuler sig der,
 Paa Aandernes Tunge,
 Som Skjaldbene sjuunge,
 Er altid det høibaarne Ord!

Naar Ordet, som sover
 I Havfruens Skød,
 Til Læben sig vover,
 Og gnistrer som Blød,
 Da kommer, opgravet,
 Opfisket af Havet,
 Det Gyldne for Dagen paany!

der i den phœnicisk-græske Mytthe om de Lykkeliges Der ved
 Verdens Ende, hvor Helte-Sjælene var usødelige, og hvor
 Kronos (Aarids-Tiden) ligesom havde begravet sig selv
 med Guldalderen.

See her Gylden-Kæret,
 Som jeg raabde ud!
 Til Berden har baaret
 Det Havfruen præd,
 Var let under Hjerte,
 Men fødte med Smerte
 Det guldpræde, vingede Dreb!

Ja, Moder paa Marken!
 Det robe jeg maa,
 Dit Hjerte var Arken
 Paa Bølgerne blaa,
 Hvori Skjæde-Bøden
 Kom hid over Floden,
 Saa Guld blev paa Tunge mig lagt!

Ja, stort er det Under,
 Og større det Held,
 Som knap jeg udgrunder
 I Gry eller Kvæld,
 At hos Dannelkvinder
 I Dybet man finder
 Hvad hjemme dog har over Sky!

Paa Skjaldenes Tunge
 Det høibaarne Ord,
 Mens listig de svinge,
 Dem løfter fra Jord,
 Hvor Himlen sig speiler
 I Havet, de seiler,
 Blad-Snekken dem løfter i Sky*).

Naar Sangen er ude,
 De synke dog brat,
 Og Skyernes Brude
 Dem hyde Gudnat,
 Men Danevangs Skjalde,
 Naar dybest de falde,
 De synke i Gefions Favn!

Ja, i Drefundet,
 I Havfruens Favn,
 De altid har fundet
 Den yndigste Havn,
 Hun klapper, hun kysser,
 Hun sødt dem neddykker
 Med Gienlyd af Kvadet i Sky!

*) Blad-Snekken er Skibbladner eller "Fros-Skibet", byggt af Lys-Alferne til at bære alle Aser, altsaa paa søvn
 Danst "Skjalde-Læben"!

Dem vugger paa Bøve
 Da Havfruens Arm,
 De drømme, de sove
 Ved Havfruens Barm,
 De hvile, de bove,
 Men glade de vaagne,
 Mens Himlen og Volgen er blaa!

Saadan har jeg levet,
 Saa flot og saa frit,
 Til Haaret er blevet
 Som Kim og som Kridt,
 Til Tungen sig vender
 I Mund uden Tænder,
 Men har dog sin Tone beholdt.

Hvergang jeg fra Stuen
 Rebsant i det Blaa,
 Gik Rygtet i Byen,
 Jeg skulde forgaae,
 Som Phaeton hvile,
 Begrædt kun af Hile,
 Med Laarer som Blæk paa Papir*)!

*) Sel var det Rav-Laarer, som Pøplerne omkring Eri-
 Danos græd over Phaeton, men Rutidens „Fabler“ er
 langt fra saa rige, som Oldtidens „Rytter“.

Dog nebe hos Fruen
 Jeg havde det godt,
 I Havsgaard, i Stuen,
 Som jeg kalder Slot,
 Ja, liflig, undtagen
 Jeg drømde om Dagen,
 Hun aldrig mig meer tog i Favn.

Hvad ellers jeg drømde,
 I Kveld eller Gry,
 Mig atter opromde
 Til Keiser i Sky,
 Jeg drømde, histoppe,
 Paa Volgernes Toppe,
 Bar Synernes Bjerge endnu.

Da lofted Fro-Skibet
 Igien mig til Sky,
 Hvor Sang mig blev givet
 Med Syner paany,
 Som i Arilds-Tiden,
 For nu, ikke siden,
 De salbt paa Syns-Bjergenes Top.

Jeg saae Skjaldbloet
 Saa vide paa Jord,
 Sed Nilen i Sivret,
 I Syd og i Nord,
 Paa Borg, under Lette,
 Hos Hyrder og Helte,
 Og selv midt i „Seernes“ Nor!

Og hvor jeg henvendte
 Mit Blik under Braa,
 Det Store jeg kendte
 Igien fra det Smaa,
 Saae stort aabenbaret
 Hvad smaat vedersfaret
 Bar Dansevange-Skjalden ilon!

Hvor kunde jeg prise
 Livs-Lykken, jeg roe,
 Og glemme Elise,
 Mens Rinden var roe,
 Og Glæden i Barmen,
 Og Barnet paa Armen,
 Og Digt paa Volgerne blaa!

Hvor kunde jeg glemme,
 Af Kvinden i Sang
 Jeg laande min Stemme,
 Jeg lærde min Sang!
 Mig fødte en Kvinde,
 Og uden Beninde
 En Skjald er som Fuglen i Drl!

Og hvad var Havfruen
 Bel meer end en Drom,
 Hvis ikke paa Luen
 Hun, kiærlig og sm,
 Af Glæds i det Indre
 Lod Vinene tindre,
 Og aabned for Skjalden sin Favn!

Og hvad var Rieerminder,
 En Ladning tilmands,
 Kun som man dem binder
 Til Høitid i Krands,
 Naar meer ei de groede,
 Som ruadue af Rode
 Paa Grønning i Fædrenes Land!

Ja, hvad var Kiærminder,
 Naar længer ei nu
 De, som Dannelsvinder,
 Kom Fuglen ihu,
 Men Skjalden det vidste,
 At han var den sidste,
 Som fødtes til Synet og Sang!

Hvortil nytted Sange,
 Hvortil nytted Syn,
 Naar længer i Bange
 Ei fængebe Syn,
 Ei Hjerter antændte,
 Som ulmed og brændte,
 Brød ud i lys Lue tilfaldt?

Ja, hvad var Havfruen
 Vel meer end en Drøm,
 Hvis ikke paa Luen
 Hun, kiærlig og sm,
 Tilfaldt kom tilsyne,
 Med Blif under Bryne,
 Som Glæden fra Dresunds Dybt!

Fuldtit, naar fra Euen,
 Fra Volgernes Lind,
 Jeg skimtede Rosen
 Med aftenrødt Skin,
 Med Aftenrøds-Solen
 Paa Dronninge-Stolen,
 Med Glæden jeg grundet derpaa.

Fuldtit, naar i Dalen,
 Hos dig, Drefund!
 Til Stov-Rattergalen
 Jeg lytted i Blund,
 Da hørde i Drømme
 Jeg Svanesang strømme
 Fra Havfruens Læbe fuldsød.

Naar paa Himmelbjerget,
 Hvor Heimdal skal staae,
 Til han har afværget
 Hvad afværget maa,
 Jeg Svannerne tvende
 Ved Himmelens Ende
 Saas sovne i Kornernes Sø;

Da faldt jeg i Lønder
 Saamange derpaa,
 At seent kun opfanter
 Dem Skjald-Gubben graa;
 Men selv dog forbinde
 Som Mand sig og Kvinde
 De Svane til Ragnarok-Sang!

Og Svanen med Huen,
 Som synger tilfids,
 I hende Havfruen
 Sig klarer forvist,
 Naar, høvet fra Søen,
 Sig hviler Skjald-Røen
 Paa Lids-Rintens Dronninge-Stol!

Den Moder til Skjalde
 I Stof under De,
 Naar Stjernerne falde,
 Hun vorder Skjald-Mø;
 Sangkvinden maa skjaldre,
 Naar trylle og galbre
 Er alt hvad Spaamændene vil!

Hvor Svanen med Hatten
 Gaaer Noderen fra,
 Med Lysalfe-Stratten,
 Det bages vel da,
 Endnu det med Stratten,
 Sig skjuler i Natten,
 Hvad heller som Solen bag Sky.

Hvorfra han end kommer,
 Han bages dog vist,
 Saa Anden til Dommer
 Gaae Skjalde tilfids,
 Mens Hjertet med Smagen
 Det lægger for Dagen,
 Hvad ret der var beiligt tilbunds.

Som Kvinden og Manden,
 Da Hjerte og And
 Vist række hinanden
 Guld-Trofastens Haand,
 Men kun for paa Binge
 I Sky sig at svinge,
 Som Søster og Broder med Kys!

Dog, end groe Rierminder
 Saa tætte i Lund,
 Og som Dannedvinder
 Os kysse paa Mund,
 At Skjalde og Sange
 Maae fødes i Bange
 Saa tit, som vor Skov springer ud.

Saa lad os kun daane
 Og synge: vi døe
 Som Soel kun og Maane
 Gaae ned under De,
 Og kun som Lovsaldet
 Gior Skov-Jæsen skaldet,
 Til Lovspringet vaagner paany!

Vil kun med Havfruen
 Vi leve og døe,
 End blomstrer paa Tuen
 Lyksaligheds De,
 Hvor med Skjaldelivet
 Det Sjælen er givet
 At smage Udbødelighed.

Kan ei selv med Noie
 Rierminder i Bang
 Vor Mund og vort Die
 Aftysse en Sang,
 Mens Roserne græde,
 Vi føle med Glæde:
 Vi gaaer i vor Moder igjen.

Med hvide vi glæde
 De Saliges Der,
 Hvor Kyskene kvæde,
 Saa Fuglen ei døer,
 Hvor i Dødnings-Haven,
 I Krandsen paa Graven,
 Ublæktes den yndigste Fugl!

See, derfor jeg flatter,
 I Skjalvenes Liv,
 Som Søster og Datter,
 Som Kiærest og Viv,
 Men tidlig og silde,
 Som Skjaldfabets Rilde,
 Som Moder, Havfruen i Nord!

Hun har mig jo savnet
 Før end jeg blev fød,
 Hun bøder paa Savnet,
 Naar jeg kaldes død,
 Hun kiærlig vil glemme
 Mit Syn og min Stemme,
 Til klart de gjenfødes paany!

Chi leve Havfruen,
 Mens Bølgen er blaa,
 Dg kyskes paa Luen
 Med Skjalbene graa,
 Saa liflig de kvæde
 Om Kiærligheds Glæde
 Dg alt hvad med den er i Slægt!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 3. Mai. Nr. 18.

Dansk Oplysning.

I.

Naar jeg ofte har spottet med den tyske Oplysning, som „en tom Lygte“, man iblinde troede paa, som det usynlige Lys, hvori den sande Børherre, den tyske Fornuft, boede, og naar jeg i stærk Mod-sætning dertil har prist den danske Oplysning som en brændende Lampe, der vel ingen Opsigt gjorde og udbredte kun et svagt Lys over den store Dunkelhed, som er Stov-Menneskets Skueplads herneben, men udbredte dog et virkeligt Lys; gjorde det veilyst paa Vandringen og livligt under Hvilen, da kan jeg godt forstaae, at mange Dannemænd og Dannedvinder maae have tænkt: ja, gib det var saa vel! men hvor tør man dog troe det? Oplysningen maa jo dog igrunnen være den samme allevegne, da vi er alle Mennesker, og skjøndt Tyskerne jo vist nok er saa hvitravende, at de sagtens tit ikke forstaaer dem selv, saa har de jo dog

det meget bedre Hoveder end de stakkels Dunsere; og
 kan allensalvs langt bedre taale Hovedbrud end vi,
 som gjerne bliver sre paa Lænen, naar vi vil begynde
 at tænke paa, hvordan det dog igrunden hænger
 sammen med alting paa Jorden, end sigte da i Luften
 og i Himmelen, og at grunde paa hvad der er inden i
 Mennesket, end sigte da, hvad der er inden i Vor-
 herre, som man jo dog ogsaa maatte vide, naar man
 var rigtig oplyst, saa naar man ogsaa kan føle paa
 sig, at der er igrunden slet ingen Ting i alle de saa-
 kaldte almindelige Begreber, som man i alle vore
 Skoler kalder Oplysning, saa nødes man vel dog til at
 nøies med dem og tør ikke trodse dem, da man ellers
 bliver stædt ud for et Fæ og kan ikke hvad man kalder
 videnskabelig bevise, man er dog intet Fæ, end sigte
 da bevise, at man er bedre oplyst end alle de tyske
 Professorer!

Ja, det kan jeg godt skønne, for det er til en Tid
 ikke gaaet mig selv et Haar bedre, og skændt det er
 saa længe siden, jeg gruede for at trodse den tyske
 Oplysning, at jeg hardtad har glemt det, saa husker
 jeg mig dog alt imellem selv paa det, for at være billig
 mod andre gode Benner, men videre kan jeg heller ikke
 regne det, thi hvor urdskyldelig end den Svaghed kan
 være hos os, at troe iblinde paa den „tomme
 Lygte“ som en mageløs Oplysning, eller dog ikke

med Spot og Latter trodse den, saa bliver den Svag-
 hed dog lige fordærvelig, thi saa længe den Svaghed
 behersker os, bliver vi jo ved at famle i Mørket, føle
 os ulykkelige i mange Maader, og har saa ovenikøbet
 den Stam og daglige Urgrelse, at Hjemtysterne
 peger Fingre ad os, fordi vi ikke anderledes kan tilegne
 os og benytte den glimrende Dplysning, som fra dem
 overstraalet os og som vi dog selv bekiender, vi troer
 paa og finder mageløs.

See, derfor maa jeg blive ved at spotte med den
 „tomme Lygte“, i det Haab, at alle gode Benner og
 Frænder, som føler med mig, der er „ingen Ting“ i
 den, ogsaa faaer Mod til at sige det høit, og naar
 man vil lyse dem med, at, lader de den Dplysning
 fare, da har de slet ingen, da kiætt at svare, at
 man seer dog ligesaa godt i Mørke, som uden Lys,
 saa at, om det end ikke stod skrevet, var det dog baade
 vist og sandt, at et Mørke, der fører Titel af Lys,
 det er det yderste Mørke, som man fremfor alt maa
 vende ryggen, om man nogenstunde skal blive rigtig op-
 lyst. Saalænge man nemlig enten har mindste Tro paa
 den tyffe Dplysnings Guddommelighed, eller har dog
 Stræk i Livet for at spotte og trodse den, da gaaer det
 os igrunder, ligesom det viansynlig gif os med den saa-
 kaldte tyffe Overmagt, som vi aldrig havde over-
 vundet, hvis vi ikke først havde faaet Mod til at spotte

og trodse den, og derfor har jeg i „Danstæren“ især søgt at oplyse, at vi ligesaa lidt kan lade den tyske Dplysning som den tyske Dvermagt giælde, naar vi, som et lille, men æbelt og fribaarent Følk, vil beholde vort danske Fæderneland, vort danske Modersmaal og vort danske Bønnelag i Fred, da den tyske Dplysning om disse Ting er, at de skal forvandles fra Dansk til Tysk, saa enten maae vi spotte og trodse den tyske Dplysning saavelsom den tyske Dvermagt, eller vi indvikler os selv i den groveste Selv-Mødsigelse, ved paa een Gang at ville baade indrømme og trodse den tyske Dvermagt, indrømme den med Munden og trodse den med Haanden, altsaa, ligesom Slesvig-Holstænerne, gjøre Oprør mod hvad vi blive ved at kalde vort „naadige Herkøb“!

Hidtil, seer jeg nok, at denne „Danstærens“ Dplysning om det rette, med Nødvendighed stridige Forhold mellem Dansk og Tysk har kun frugtet lidt, saa jeg ved Enden af Treaars-Rampen omtrent ligesom ved Begyndelsen maa hellig undres over, at mens der i Danmark findes Ungersvende i Tusindtal, der tør vove deres Ervie mod den saakaldte frygtelige tyske Dvermagt i Birkeligheden og i aaben Mark, og mens hele det danske Følk, baade Unge og Gamle, baade Mænd og Kvinder, har opmuntret til den farlige Kamp med Tyskerne, har fulgt Danehæren med Seiershaab og

modtaget den seierkronet med usigelig Glæde, ja, mens hele det danske Folk har trodset, spottet og glimrende overvundet den virkelige tyske Magt, vi havde imod os, og har i den Henseende ingen Dpoffreller skyet, og snarere leet end grædt over den tyske Dplysning, at naar det var gaaet fornuftig til, da maatte Tyskerne ikke blot have slaet Danskerne baade ved Frederis, ved Idsted, ved Missunde og ved Fredrikstad, men de maatte for længe siden have indtaget i det mindste det halve Danmark, saa Dansernes Seire maae være Giogleri og Blændværk, Tyskerne har bestandig, moralsk og fornuftig, aandelig, vundet Seier; mens det vitterlig er saa; da tør dog saa eller ingen stemme i med „Danskeren“, som dog kun paastaar hvad der følger af sig selv, at var den tyske Dplysning om Forholdet mellem Danmark og Tyskland, mellem os og Tyskerne, rigtig, da var Tyskernes Krav paa Slesvig og paa hele Jylland, deres Had og Foragt, og deres Slutninger om deres fornuftige Overmagt og deres moralske Seier, ogsaa rigtige, men at er denne Dplysning og disse Slutninger splittergale og uhyre latterlige, saa er det samme rimeligviis Tilfældet med hele den tyske Dplysning, og Danskerne, som har et udmærket godt Nie for det latterlige, maae da nødvendig lee ad dem selv, naar de fra den dem velbekjendte splittergale tyske Dplys-

ning, slutter sig til, at den dem ubekjendte tyske Dplysning (som dog er Rilden til den splittergale) maa være mageløs fornuftig, klar og guddommelig!

Her er da gode Raad dyre, og jeg veed næsten slet ikke, hvad jeg meer skal gjøre for at fremkalde den sunde Latter over egen Daarlighed, der af sig selv gaar over til en lystig Latter over al den Laabelighed, man enstund har tilbedt eller dog forset sig for, som en allerhelvedes Biisdom, thi har ikke i hele tre Aar Tyskernes høiroste og tusindtungebe Eogn og Pral, ved Siden ad det danske Folks ydmyge Storhed og bly Kiærlighed, der kronedes med Danehærens glimrende Seier, med hele Nordens hjertelige Deltagelse og hele Europas Beundring, har alt dette ikke kunnet give det danske Folk Mod til at lee ad den tyske Dplysning og vende den Ryggen, hvorledes skulde da min stakkels Pen kunne udrette saa store Ting!

Dog, heller ved end raadvild, det var min Moders Livord, det er ogsaa mit, og under den Forudsætning, at om end det danske Folk et endnu saa ganske har faaet Nof af den tyske Dplysning, at de tør blæse ad den, saa kan der dog umuelig fattes ret meget deri; under den Forudsætning vil jeg, saa tydelig som jeg kan, pege paa, hvad jeg kalder „dansk Dplysning“ i det hele, thi da det hos Danskere jo

dog maa have dalt en god Formodning om „Danstercens“ Dplysning, at den stemmer ypperlig overeens med vort Dpste om at beholde vort gamle Fæderland, Rodermaal og Bommelag i Fred, mens den tyfke Dplysning haardnakket strider derimod, saa synes det rimeligt, at naar det danske Folk blot kunde skimte, at den danske Dplysning i det hele vilde være ligesaa forsværlig og langt anderledes behagelig og velgiørende end den Tyfke, at Folket da ogsaa i denne Henseende fandt, det var meget bedre at nøies med sit eget, end at give det bort til sine arrigste Fiender, i Haab om at faas dobbelt op af dem, naar de engang fik Spendebeersvæerne paa, som dog aldrig har hørt enten til den gammeltyfke eller til den nyttyfke Dragt, der immer blev spæet i Rive, hvor man heller vil tage end give!

Jeg vil da nu stræbe tydelig at pege paa den danske Dplysning, hvormed jeg mener den Dplysning, jeg har fundet i Danmark, og ingenlunde en selvgjort Dplysning, der skulde være sprunget ud i Danmark, ligesom den tyfke i Lyffland, mellem to Flintestene, uden Fæder, uden Roder og uden Slægt-Register, thi det udmærker netop den danske Dplysning, at den er slet ikke storagtig, men kendes smukt ved sine tiere Førelde og talter dem tilligemed Borherre baade for hvad der er blevet og for hvad der kan blive af den.

Naar jeg nu strax nævner Christendommens Lys og det danske Die som den nydanske Dplysnings kiære Forældre, da veed jeg nok, der kan være mange, som vil sige, eller dog tænke ved dem selv: ikke andet? det skal man i vor høitoplyste Berden ikke komme vidt med, men det er dog i Christenheden kun Tyskerne og hos os da kun Hjemtyskerne, der vil tænke saa slemt i deres Hjerte og bruge deres Mund saa ilde, og Hjemtyskerne og jeg, vi kan nu engang umuelig forliges om Dplysningen, især fordi vi umuelig kan forliges om Danmark, som vore Hjemtyskere vil med Djævels Bøld og Magt skal høre til Tyskland og høre Tyskerne til, men som jeg vil, med Guds Hjælp, skal fremdeles som fra Arildstid høre til de tre ikke blot nordlige, men nordiske Riger og skal høre Danskerne selv til, og hvormange og hvor skarpe Spydigheder derfor end Hjemtyskerne og deres Papegoier, Stær og Skader, kan og vil sige enten om det kristelige Lys eller om det danske Die, saa bliver jeg ligesuldt ved mit, og møder Spydighederne ligesom vore Krigsfolk mødte de tyffe Spydstager hist ovre: med „Bankeneten“, og misunder slet ikke Hjemtyskerne med deres Haler den samme Trøst som General Willisen og hans „dødsmodige“ uovervindelige Helteflare, at, fik de end ugubelige Prygl og maatte, saavidt de blev paa Benene, fægte med Hælene,

faa løb de dog af „med Profiten“, hvad paa Høitystl hedder en „moralst“ Seier, ventelig fordi det er en Selvfornægtelse af de „Dødsmodige“ at løbe fra Døden og der staaer skrevet, at hvem der overvinder sig selv er bedre end den, der indtager en Stad!

Hvad nemlig først det „danske Die“ angaaer, saa kan det aabenbar aldrig være saa daarligt, at jo Danskerne maae see alt, hvad de virkelig skal komme til at see, med deres egne Dine, thi hvad man kan seer med andres Dine, det seer man aabenbar slet ikke selv, men troer det iblinde paa andres Ord, og Pokker maa troe Lyfkerne iblinde paa deres Ord, Danskerne kan det naturligviis ikke.

Hvad dernæst det christelige Lys angaaer, da er det først at mærke, at Lys kan selv det bedste Die ikke skabe eller give sig selv, men maa betragte som Lyffens Gave, baade som det sidder i Diet og som det underlig med Ordet sinner ind giennem Dret, og naar Lyfkerne vil paaftaae, at saadan er det vel med Legemet's Lys, men ikke med Sjælens, da maae vi bede dem først ret skarpt og klart at skille deres egen Sjæl fra deres eget Legeme, saa vi kan see, hvad der hører til hver især, og naar de krymper dem ved det, da maae vi bede dem tie stille med deres saakaldte Dplysning, der ikke skal gjælde om det hele Menneske, som det findes i denne Verden og finder sig selv, men kun gjælde

om noget af Mennesket: om Sjælen, som ingen af os kan see, og som Tyskerne selv maae betiende, de vedde stet ikke hvad den igrunden er, for man har jo nok Lov til, paa eget Ansvar, at troe hvad man vil, selv at Ja og Nei om eet og det samme er hip som hav, men dermed har man naturligviis selv sagt, at man ikke regner hvad man selv siger, men vaaser med Glib, og naar Tyskerne paastaer, at dette rigtig nok gælder om Legemet og alle legemlige Ting, men ingenlunde om Sjælen og de aandelige Ting, saa at hvem der er klog paa dem, maa nødvendig sig sig selv imod, maa nødvendig hvad man ellers kalder "vaase", da var vi jo gale, om vi regnede deres Ord om hvad de selv siger intet Ord er at regne.

Vi vil derfor heller ikke videre beraabe os paa alle de Lovtaler, som Tyskerne endnu tit selv holder over det christelige Lys, som det himmelske og evige, sande og guddommelige Lys, thi da, efter deres ravgale Paastand, Ja og Nei om Sjælen og alle aandelige Ting af høiere Grunde smukt maa forliges, saa maatte det christelige Lys efter deres Indbildning ligesaavel kunne kaldes verdsligt og jordist, falsk og ugudeligt, og det kan dog umuelig være Dplysning, med mindre Dplysning og Formørkelse, Lys og Mørke, ogsaa igrunden løb ud paa eet, og var altsaa udenfor Daarens Lysen stet ikke værd at tale om, da det jo kan er at

spilde sine Ord, naar man taler om hvad intet Ord kan i mindste Maade gjøre skadeligt.

Vender vi os da nu bort fra de fortviolede Lyffere, der, i Henseende til Sjælen og alle aandelige Ting, efter hvad de kalder deres rene, gudbommelige Fornuft, men som vi, efter deres egen Grundfætning om Ordets Ligegyldighed, ligesaa godt kan kalde snarset og ugubelig, vil paa een Gang være baade Lysets og Mørkets Børn og Apostler, og vender vi os derimod til det Christelige Lys, som det har skinnet over al Verden og er kommet til os, da seer vi strax, at hvad dette Lys kalder Oplysning er allerede derved grundforffielig fra den Lyffe, -at den gjælder det hele Menneske, som han gaaer og staaer i denne Verden, lyslevende, thi vel skielner ogsaa den Christelige Oplysning mellem Sjæl og Legeme, men kun, som vi allesammen maat skielne mellem det Synlige og det Usynlige hos os, thi den skiller dem ikke ad, det lader den Døden gjøre, og melder kun i den Aaledning, at selv den Skilsmisse er kun en Overgang, saa den Samme, der fra først af har stabt dem begge, har gjort baade det Indvortes og det Udvores, baade det Synlige og det Usynlige, Han vil ogsaa ved Legemets eller Kjødets Opstandelse paany sammensøie hvad Døden har adskilt, saa Sjæl og Legem kommer i al

Evighed, ligesom her hos alle levende Folk, til at staae Laft og Brast, hvie Dndt og Godt med hinanden.

Hoed der altsaa noevendbig maa vore Løgn, dersom der er Sandhed til, som ikke er Løgn: den tyffe Løgn, som man kan tage og føle paa, at stiondt Menneket kun er sig bevidst, veed kun af sig selv at sige, som en Heelhed, saa skulde Menneket dog bestaae af to Halvdele, der igrunnen slet ikke havde med hinanden at gjøre, eller lignede hinanden og passede sammen, men var grundforskjellige og grundstridige, saa at Sjæl og Legeme egenlig kun ved paa det skarpeste at stilles ad, som Døden alene kan stille dem ad, kun derved kom hver i sit Element: Legemet til Jorden for aldrig meer at staae op, og Sjælen til Himlen for aldrig meer at falde ned og gjøre sig gemeen med Jorden, denne tyffe Grundløgn har da Christendommen hverken Lodd eller Deel i, og kan umuelig have det, naar den skal kunne vore Sandhed, thi hoed man ikke kan bekræfte uden dermed selv at benægte eller hoed man ikke kan benægte uden derved at bekræfte, det maa vore Løgn, og begge Dele gjør dog den tyffe saakaldte Dphøning om aandelige Ting hvert Dieblit, og ret klarlig, naar den paastaer, at vel kan i det Aandelige alting, selv hoed der, som Nat og Dag, Død og Liv, Løgn og Sandhed, aabenbar udelukker hinanden, igrunnen godt forliges, men

ene og alene Sjæl og Legem, som dog hos os alle omfavne hinanden, de kan ikke i al Evighed forliges, eller naar den vel benægter at nogetsomhelst Ord kan gælde for et gyldigt Udtryk af Aand og aandelige Ting, men paastaer ligesuldt, at dens egne Ord og at selv dens Bogstaver eller Ord's Stykker baade kan og skal gælde for et gyldigt Udtryk af Aand og alle aandelige Ting.

Altsaa, det christelige Lys er i det mindste frit for den klare Selv-Modsigelse, der er Grund-Lognens undsættelige Brændemærke baade i Haand, Haand og Mund, og det Lys kan altsaa muelig være hvad det udgiver sig for: Sandheden selv, det guddommelige Ord, som levende udtrykker alt hvad der er baade i Gud og Mennesket, eller hvad Lysterne paa deres Kragemaal kalder "den rene Fornuft", der, naturligviis, langt fra, som Lysterne siger, at være ubegribelig, maa fra Evighed til Evighed begribe sig selv, og langt fra, som Lysterne drømme, at staae i Modsetning til hele det virkelige Liv, maa netop have Livet, det evige Liv med hele dets Fylde i sig selv, og det christelige Lys stiller den sunde Menneske-Forstand al den Borgen og Sikkerhed for sig, som efter Omstændighederne kan stilles, ved at beraabe sig paa vor egen Samvittighed og paa vor egen Erfaring, saavidt som den gaaer.

Det christelige Lys bærer sig nemlig ad med os, ligesom vi bærer os ad, eller veed dog godt, vi, som floge og kiærlige Forældre, skulde bære os ad med at undervise og oplyse voré Børn om det forunderlige Menneske-Liv, som de er kommet sovende til og bærer sig følgerig tit meget leitet ad med at benytte og kan meget let ved Frygtsomhed eller Forvovenhed, ved Læneløshed eller Selvflogskab, selv forbitte sig, forsvulle og forspilde. Naar vi nemlig, som kiærlige Forældre, skulde bære os flogt ad med de Smaa, saa de kunde have Gavn og Glæde af hvad vi kaldte Oplysning, da maatte vi jo altid begynde med at gjøre dem opmærksomme paa noget af den Smule, de allerede kiendte, eller kunde dog lære at kiende, naar de blot vilde lukke deres Dine op, og derpaa fortælle dem noget, der enten for deres egne Dine kastede Lys paa deres snevne Synskreds eller udvidede den lidt, det vil sige: gav dem et Fremsyn, et Blik ind i Fremtiden, naar de blev større og gjorde visse Opdagelser inden i dem selv, eller mødte visse Omstændigheder i Verden, som vi, men ikke de kiender af Erfaring. Egenlig talt kan vi nemlig aldrig i et Dieblil for bestandig udvide de Smaaes Synskreds, ligesaa lidt som vi i et Dieblil kan sætte en Alen til deres Væxt eller blot gjøre dem en Tomme høiere, men ligesom vi, ved at lade dem krybe op paa en Stoel eller ved at lede dem op paa en Banke, kan for et Dieblil udvide deres indvortes, legemlige Synskreds, saaledes kan vi ogsaa for et Dieblil udvide deres indvortes og aandelige Synskreds ved at lade dem, som det meget rigtig hedder, staae paa vore Skuldre, thi det kan skee, naar vi, efter vor egen Erfaring, spaaer dem hvad de engang, om de lever og træder i vore Fodspor, selv vil opleve, og naar denne vor Spaadom er sand og de Smaa lægger den paa Hjerte, da kan de have meget Gavn af den, saa de, naar noget saadant møder dem, hverken

bliver forlængt eller raadsløst, men egentlig fløgere bliver de dog ikke derved, såvæd alt som vor Spaadom gaaer i Opfyldelse.

Jeg veed det jo nok, at saaledes bærer selv i Danmark sædvanlig ikke engang deres egne Forældre end fige Skolemestrene dem ad med de Smaa, og skøndt jeg har havt det for Die med de Børn, jeg var nærmest til at oplyse, saa har jeg dog hidtil kun meget maadelig sat det i Bæret, fordi det endnu meget maadeligere var fædt med mig, og fordi jeg maatte arbejde mig op i urod Strømmen baade hos mig selv og andre, men desuagtet er det jo klarlig det ene rette, naar vi, som kærelige Forældre og Lærere nødvendig maas, ruste, at de Smaa, baade under Opvæxten og siden, maas føre et saa lyst og glædeligt, altsaa lykkeligt Menneske-Liv, som mueligt, hvad vi meget godt veed, naaes ingenlunde ved at pine dem fra Barnsbeen med Bogstaver og Bøger, jo flere og jo mørkere og mere vildfremmede, desbedre, for at de, om Lykken vil søie, kan glimre ved alle Overhøringer, og, om Lykken vil spille for dem, let faae et „godt Levebrød“, som giver meget at fortære og kun lidt at bestille, saa de kan baade æde og drikke, lise og spille, sove og dovne, saameget de gider; thi naar ogsaa dette fede Levebrød opnaaes og nydes i mange Aar, da veed vi godt, at det gjør intet Menneske lykkeligt enten i Liv eller Død, enten i denne eller i den anden Verden, men kan kun gjøre dem lykkelige, der glemmer, de er Mennesker, og enten regner sig selv til de Umæleude, der kun af en sær Hændelse har faaet Mund til at tale med, eller stræber at blive Djævel, der kun græder, naar de faaer Prygl og leer, naar det gaaer ilde til!

Siden imidlertid det kristelige Lys, der bærer sig ad med os alle, som alle kærelige Forældre skulde bære sig ad med Menneske-Børn, nu i hele tusind Aar har skinnet over Danmark og aabenbar

færdeles forlystet det danske *Vie* og klaret mange *Kynker* fra utallige *Dannemænds* og *Dannekvinders* *Haande*; saa slutter jeg, at det danske *Hjerte* maa have en meget dyb og inderlig *Følelse* af, at den *Christelige Dplysnings-Maade* er den rette *menneskelige*, og da den dog saa *almindelig forsømmes*, ja, *befrides* i *Verden*, ventelig ogsaa være den *guddommelige*, saa at, naar *Dannemænd* og *Dannekvinder* blot turde for *Lyskerne*, og især for *Hjemtyskerne*, som de ikke godt kan holde *tre Stridt* fra *Livet*, da vilde de *baade* ganske *anderledes* godt end *hidtil* benytte sig af den *Christelige Dplysning*, og, det bedste, de kunde, *efterligne* den i hele deres *indbyrdes Underviisning*, *Børne-Dpdragelse* og *Stole-Indretning*.

Her staaer vi da igjen ved det *vansteligste* af alle *Spørgsmaal* i *Danmark*, som *aabenbar* er: *hvad* *Dannemænd* og *Dannekvinder* tør *vove*? thi seer man dem *dagligdags*, da *fristes* man til at *tænke*, de tør *knap* troe deres *egne* *Vine*, end *sig* luffe *Munden* op og *sig* *hvit* *hvad* de seer for deres *Vine*, uden først at *spørge* *Hjemtyskerne* om *Forlov*; men seer man paa *Dansterne* i *gamle* *Dage* og seer man selv i *vore* *Dage* paa den *danske Ungdom*, naar den kommer i *Alende*, som ved *Frederis*, ved *Jdsted* og *Fredrikstad*, og seer man endelig paa *unge* eller *gamle* *Dannekvinder*, som *elster* *ret* af *Hjertens Grund*, da maa man *sig*: de tør jo alt *hvad* det skal være, de tør *gaae* i *Jlden* for *hvad* de har *liært*, og de har deri saa *vidunderlig* *Lykken* med dem, at kan *nogen* *gaae* *igiennem* *Lysk-Land* *uskiændt* eller *igiennem* *Helve*de *ubrændt*, da maa det være de *Danske*!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danseren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 10. Mai. Nr. 19.

Sigrid og Ottar.

Mel.: Dg det var liden Gudrun.

Der gif et Sagn i Runden,
(Det gaae fit gamle Stud!)

Om Veilere saamange

All til den væne Brud,

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Hun var en Rosensblomme,

Hun var en Liljevand,

Dg Ord der gif saa vide

Af Sigrid over Strand.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Kan nogen det udrette,

At Dine hun slaer op,

Den yndigste af alle

Er hans med Sjæl og Krop.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

1129 II 2

Det prøved' hun forgræved
Saamangen Ridder sion,
Det prøved' dog forvoven
Især en Bondesøn.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Han listig kunde rime
Dg mægtig Harpen slaae,
Saa flart og var hans Næle,
Som Rixle-Klokker gaae.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Det klang i Sigrids Dre,
Hun sagde ei hvordan,
Men aldrig hendes Die
Hun letted' dog et Gran.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Med Ræsen Dttar hængde,
Uheldet gif ham nær,
Bestandig holdt dog Die
Han med sin Hjertenskiær.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Dg det var Klinte-Kongen,
 Han var saa skæfro,
 Tyvstjaalet blev den Kæmre,
 Vortfort til Jettebo.

Dg han var Kongens Datter i deiligste Bang!

Men Dttar var en Rømpo,
 Dg Sigrid var ham kjær,
 Han sælde Klinte-Kongen,
 Som var ei bedre værb.

Dg han var Kongens Datter i deiligste Bang!

Han løste hendes Koller,
 Det lange, gule Haar,
 Det Klinte-Kongen spried,
 Bød hende Trækkekaar.

Dg han var Kongens Datter i deiligste Bang!

Men hvad end Sigrid tænkte,
 Hun talde ei et Ord,
 Dg end var hendes Dine
 Som naglede til Jord.

Dg han var Kongens Datter i deiligste Bang!

Med Råsen Dttar hængde,
 Uheldet gif ham nær,
 Beständig holdt dog Die
 Han med sin Hjertenskiær.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Dg det var Elve-Fruen,
 Hun var det største Starn,
 Forlokkede den Faure,
 Sit hende i sit Garn.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Skion Sigrig maatte vogte
 De Geber og de Giæs,
 Som gaaer ved Nattetide
 I Elvekrat paa Græs.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Men Dttar var en Ræmpe,
 Dg Sigrig var ham kjær,
 Han drukned Elve-Fruen,
 Som var ei bedre værd.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Da gjøtde han en Bise
 Og kvad den høit i Sky,
 Den nynded Sigrid efter,
 Men lige mut og bly.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Med Næsen Dttar hængde,
 Uheldet gif ham nær,
 Bestandig holdt dog Die
 Han med sin Hjertensliær.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang.

Det var en Søndag-Aften,
 I klare Maanestien,
 Da gif i Bondegaarden
 Selvbuden Sigrid ind.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Alt som en Liggerpige,
 Hun bad om Nattely,
 Dg bænked sig i Krogen
 End lige mut og bly.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang:

Men Ottar og hans Moder
 Ei stued Hund paa Gaar,
 De kjendte flax den Gaare,
 Som gjæsted deres Gaard.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Det Tirsdag var derefter,
 Mens hun gif ind og ud,
 De smykked Jomfru Drude,
 Som det var Ottars Brud.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

De gif til Brudelamret,
 Skion Sigrid fulgde med,
 Hun skalde Lysset holde
 Dg staae i Lærnested.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

De piller af de Naale,
 Bel tusind, tænker jeg,
 De piller op de Kruder,
 Det blev en Langeleg.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Gaalenge va paa Bæder
 Skion Sigrid maatte faae,
 Til Luerne de spilled
 Paa Finger-Ender smaa.
 Og hun var Kongens Datter i beiligste Bang!

Da led fra Ottars Læbe
 Med Klokkespil i Takt:
 Skion Sigrid! Hjertenskiære!
 Tag Fingrene i Agt!
 Og hun var Kongens Datter i beiligste Bang!

Da slog hun op to Dure,
 Det var to Sole smaa,
 Hvad begge ledte efter,
 Nu soleklart de faae.
 Og hun var Kongens Datter i beiligste Bang!

I gode Dannelvinder!
 Hvad synes I derom?
 Didsagnet om skion Sigrid,
 Beed I, hvoraf det kom?
 Og hun var Kongens Datter i beiligste Bang!

April 1801 og April 1851.

(Lekt i „danſke Samfund“.)

Det er nu længe ſiden, jeg havde Ordet i det lille „danſke Samfund“, ſom jeg for tolv Aar ſiden var med at grunde, og ſom, under en meget ringe og tarvelig Skikkelse, dog allerede, iſær ved Sangen og ved de ſmaa, nu over hele Danmark, iſær hos Menigmand, udbredte Sangbøger, har i Stilhed hidraget uberegnelig til Danſkhedens Oplivelse og Opmuntring i Fædernelandet; og naar ſkulde jeg hellere afbryde den lange Taushed i en folkelig og venlig Kreds end paa en Dag ſom denne, der levende minder os om Dannebrogſ Hædersdag for et halvt Aarhundrede ſiden, om Skjærtorsdags-Slaget i Kongedybet, det ſtore og gode Barſel for alle de Kampe, Danſten og Danſkheden ſiden med Kiæthed og Ære har beſtaaet, det ſtore og gode Barſel baade for de Seire, ſom alt er vundne, og for dem, der, med Guds Hjelp, ſkal vindes til en glædelig Fornøjelse af Danmarks Riges gamle Fred og Frihed, Glands og Ære!

Men jeg maa ligesaagodt ſige det ſtrar, hvad jeg ved denne Leilighed dog ikke kan følge eller fortie: der ſtaaer noget iveien for mig, naar jeg idag glædelig i Minde og i Tankerne vil gaae tilbage til Skjærtorsdag den anden April 1801, da de danſke Løver

paa den blaa Grund blev vækkede af deres lange, søde Søn, men lod sig dog ikke forstrække enten af Drager eller af Elefanter, men værgede sig efter gammel Bane saa kiæft, at der gik Ord deraf saa vidt som Bølgen er blaa; der staaer noget iveien; og det er ei blot de danske Sømand, det er alle Dannemænd, som veed, det er ligesom den første April, der staaer iveien for den anden, det er Skærtorsdagen 1849, som der ogsaa er gaaet Ord af over Verdens-Havet, men ikke til Dannebrog's Hærs og de danske Sømands Roes, tværtimod, til deres Laft og Skam, det er denne sørgelige Aprilsdag, der staaer iveien for den glædelige Aprilsdags Ihukommelse.

Hvorvidt nu vore Sømand, da de Skærtorsdag 1849 var kommet ind i Fælden ved Eternsørde, forstyldte eller ikke forstyldte Banheldet, de havde, og Banrygtet, de fik, ved at fryge Dannebrog paa to af de stolteste Seilere, der har stridt under danske Ulf, fryge Dannebrog paa dem for tyske Landkrabber, det kan jeg ikke vide og det tør jeg ikke sige, men Skammen for Dannebrog og Ulykken for den danske Flaade var dog lige store, saalænge til Skammen blev aftvættet og Ulykken opveiet, og det er, desværre, endnu ikke slebt, men ligesom vore Dine og midt imellem danske Krigsskibe hjemførde tværtimod Ty'sterne „Gefion“ som et Seierstegn over den danske

Somagt, og under hele Krigen udførde vi tilføed ikke det mindste, der saaledes hævdede Slæde og gjorde Dannebrog Ære, at det kunde sammenlignes med den Slæde, vi leed, og den Skam, vi fik ved Eternsførde i April 1849.

Der er imidlertid to trøstelige Sandheder, ja, der er tre, som jeg idag kommer ihu, og som jeg vil bede dem alle drages til Minde, da jeg af egen Erfaring veed, at de kan trøste en Dannemand over den store Ulykke, og give ham glædelige Udsigter for Fremtiden, ogsaa der, hvor de danske Dine altid søge de lykkeligste og de rigeste Udsigter: over „det fortladne Hav“.

Den første trøstelige Sandhed er den, at Dannebrog i alle disse tre Kampens Aar, og da ret aabenbar isjor: paa Jbsted-Hede og ved Fredrikstad, har vundet langt mere Ære tillands end det tabte tilføes, thi det hørde ogsaa til Danmarks Lykke, at det gamle Skillerum mellem den danske Krigsmagt til Lands og Blands var nedbrudt, saa Dannebrog er nu igjen det fælles Hovedbanner, og vor Landmagt og Somagt skal herfter, som i den sidste Krig, staae East og Brast, hele Medgang og Modgang, Ære og Skam, Sorg og Glæde med hinanden, ligesom det er aabenbart, at hørde den danske Somagt ikke endnu 1801 holdt det danske Flag saa høit i Ære, da var Dannebrog heller aldrig 1850 kommet til at vaie saa stolt og

Dannevirke, som den gjorde, som den gjør, og som vi tør haabe, den skal fremdeles vaie der fra Slægt til Slægt!

Dette var den første trostelige Sandhed, vi idag skal mindes, og den anden er den, at Skiærtorsdag 1801 ligner paa et Haar vore danske Søværn, som de har seilet deres egen Sø fra Arildstid, men Skiærtorsdag 1849 ligner dem kun paa det Halve, kun forsaavidt der paa Orlogsflåden dog ogsaa den gang var dem, der, naar galt skulde være, heller fløi i Tusten med Dannebrog, end de med den lod sig fange, haane og spotte af Tysken; thi heraf tør vi dristig udbrage den Slutning, at ikke blot ved første gode Leilighed, men i det mindste ti Gange for een vil den danske Flaade ligne sig selv, saa ingen skal tage fejl derad, og som den lignede sig selv den anden April 1801.

Ja, dette tør jeg saameget dristigere sige, som det er den tredje trostelige Sandhed, at Danskheden paa den senere Tid i alle Henseender mere og mere lever op i Mindet om sine gamle, feiersalige og lytfulde Dage, og at her gaar Syn for Sagn ogsaa iaften, at ingen med mere Glæde tager Deel i Danskhedens Fornøjelse hos Folket, end netop de danske Søværn, thi under disse Omstændigheder maatte det jo gaae til med Hereri og med de forrest af alle Konster.

om det ikke netop hos de danske Sømænd skulde allerflarest vise sig, at „Danstæn har Seier vundet“, og det kan da umelig være andet end Vine-Forblindelse, naar det for Dieblisset synes, som det netop var dem, der stod tilbage.

Ja, ligesom det var vore Sømænd, der 1801 fik det danske Ryaar ind hos os, saaledes huffer jeg godt, at da hardtabt alt andet i Risbenhavn var blevet fremmed for sig selv: tyssk eller fransk, da var „Nyboders Folt“ og alt hvad der hørde til den danske Flaade endnu paa sin gammelbuds ægte dansk, og vel er der nu ogsaa ved Flaaden kommet endeel fremmed ind, som ikke gjør godt, gjør heller ondt som „Donner“ den tysske Forræder; men alt det fremmede kommer, med Guds Hjelp, nok ud igien, naar „Holmens faste Stok“ faaer alt det ægte Danske friffet op og klaret hos sig, og at det er deres Lyft, det har jeg seet fra den første Dag, de mærkede, at her var et „dansk Samfund“, hvor vi virkelig, for Alvor arbejdede derpaa.

See, derfor siger jeg: trods April 1849 og trods alt Lysternes Pral af Seieren, de vandt over den danske Sømagt, og af den stolte tysske Flaade, hvormed de tænker snart at kunne komme til Nyboder og tage vore Hous, trods alt det og meget mere, kan og vil vi glædelig komme Skærtorsdag, den anden April 1801.

ihu, som en dansk Fædersdag, der nu herefter aldrig skal glemmes og skal heller ikke behøve at flamme sig ved sine Ravnere i vore Dage; thi hvad man end kan og vil sige om April 1849, saa havde dog alt April 1848 klarlig viist, at Skærtorsdag i Rongedybet var ikke den sidste Aprilsdag, der lærde Danmarks Fiender, at skiondt de Danske er Lam i Fred, saa er de dog nu, som fordam, Løver i Strid, og Fremtiden vil da nok lære dem, at hvor Dannemænd allermindst kan taale at bydes Spot, det er paa "det forkladue Hav", deres gamle "Bei til Roes og Magt!"

Dette var, hvad jeg følte i min Ungdom, da jeg, for halvtredsindestyve Aar siden, den hede Skærtorsdag, stod paa „lange Linie“ og var Tilhører ved Rømpetrækten paa Rongedybet, og det er hvad jeg føler iaften, da jeg har den Ære og Glæde at føre Ordet midt i det vaagne Danmark, som, Gud ske Lov! i de sidste tre Aar har viist, og, med Guds Hjælp, i de næste tre hundrede Aar vil bestandig klarere vise, at skiondt det danske Folk er kun lille og er dagligdags det fredeligste Folk under Solen, saa baade kan og vil det dog forsvare sin Frihed og sit Fæderneland mod hver en Fiende og da først og sidst mod de storpralende og nærige Lystere, der, om de kunde, gierne slugde os med Hud og Haar og pralede saa bagefter af, at det var af bare Kiærlighed, for at vi skulde have

det ligesaa godt, som de, det siger selv, de har det bandfat. Nei, det „skal ei see“, men længe leve, længe blomstre gamle Danmark „deiligst Bøge og Bøge!“

Narcissus i Berlings-Avisen.

„Kragen raaber paa sit eget Ravn“ og saaledes gjør Hjemtyskeren i Berlings-Avisen for iastes, naar han fortæller os, at Danskere, som er dansksindede, og vil i Danmark udbrede Danstheden, de „forgabe sig med en Narcissus's selvbestuende Forfængelighed i en og udtale Had og Forfølgelse mod en anden Nationalitet“. Vel skal nu Danskere ikke bryde dem synderlig om, hvad der staaer i Berlings-Avisen, men naar det gaaer saa vidt, at man ikke blot paastaar at Tyskerne især i Flensborg tit er de mest dansksindede, men at det er en utilgivelig Feil midt i Danmark at være „dansksindet“, og at vi derfor skal slaae en Streg over Danstheden for at blive rigtig „loyale“, som Eiesvig-Holstenerne jo skal have været til det yderste, mens de af al Magt bestred og forhaaned Danmark og alt Dansk, da gaaer det dog aabenbar over Strævet og under alle danske Læsere til

at ærgre sig lidt over, at fligt kan bydes os ikke blot i et saakaldt dansk, men, i et, som det ellers synes, meget ministerielt Blad.

Dog, det skal ogsaa kun være lidt, jeg vil ærgre mig over Hjemtyskeriet, hvor jeg saa finder det udenfor mig selv, og jeg tog egentlig blot Pennen for at vise, hvor aabenbar Aragen (den tykke Egentiærlighed) raaber paa sit eget Ravn, naar hun stælder den danske Fædernelands-Riærlighed ud for en Narcis.

Bemeldte Narcis eller rettere Markis var nemlig, efter Mythen, en Flodstæg, der bestandig stod for Speilet og forgabede sig i sit eget glatte Ansigt, til han tabte baade Sands og Samling og blev til en Balmue eller en anden narlotisk Plante, man ikke kan lugte til uden at blive ør i Hovedet, og hvad synes nu den danske Læser og Læserinde om at anvende det paa Fædernelands-Riærligheden, der dog ligesaa fuldt maa være dansk i Danmark, som den er tyssk i Tyssland og græsk i Grækenland! Er det ikke dog mærkeligt, at midt i Danmark og midt i Danmarks Riges Hovedstad, hvor man nu i tre Aar har været Vidne til, hvorledes det danske Sind, den danske Fædernelands-Riærlighed, bevægede Enkeltmænd i Tusindtal til den ædleste og klareste Selv-Dyppfrelse, der skal det siges os paa Prænt haanlig og overmobig, at naar vi er og viser os dansksindede, da er det, som

hos Narcis, et taabeligt Galles, en Førgabels i vor egen Nationalitet, som vi skulde komme os ved!

Ogsaa ved denne Leilighed maa jeg gjøre opmærksom paa vore Hjemtyskers Uforfæmthed, i det de hyde os hvad de selv kalde det oprørende at hyde Tyskerne, thi man kan vel høre dem ynte om, at selv de høitoplyste, retfærdige Tyskere kan gaa forvidt i deres nationale Paastande, men at laste Tyskere, fordi de er tyssindede, eller at forlange, de af Kiærlighed til os, til Italienerne, Bøhmere eller Ungarer, skulde opgive deres Nationalitet og selv deres Navn, det vilde de paaftaae kunde knap falde den taabeligste og arrigste Dansker end sige dem ind, og dog er det jo klart, at vor Danskhed noget splittergalt i Danmark, da vor Tyskhed det ogsaa i Tyskland. Var det virkelig den ægte Humanitet og Menneske-Kiærlighed at være ligegyldig ved sine Nærmestes og sine bedste Venners, sit Folks og Fædernelands Skæbne, for ret at vise sig føielig og ædelmodig mod sine Venners, sit Folks og Fædernelands arrigste Fiender, og, ved Leilighed, mod Chineseerne og Manden i Maanen, da maatte det dog vel være eens for Danskere og Tyskere, og siden denne ny Oplysning er ramtyst, saa maatte jo dog Tyskerne foregaae os med et godt Exempel, saa vi kunde see, det lod sig gjøre, thi ellers er det jo kun som naar Ulven forfikkter Lammet, at var han i dets Sted, da lod han sig sluge af Ulven og sagde Tak til, da der aabenbar ikke var nogen bedre Løgedom for den bandsatte Egenkiærlighed og Egennytte, der gjør alle Ulykker i Verden.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 17. Mai. Nr. 20.

Danskt Oplysning.

II.

„Clara Raphael“ og alt hvad der knytter sig til dette berømte Navn har gjort saa stor Opmærksomhed i vor lille Læseverden, at „Danskere“ Læserinde vist veed meget bedre Besked derom end jeg, som tilfældigviis, med mit Huske, kun har faaet meget lidt deraf læst, og jeg tør derfor haabe, at hvad jeg idag har at sige, skiondt det fra min Pen ei er noget nyt, dog vil sees i et nyt Lys, thi Menneske-Hjertets Udfrielse af det Baretægts-Fængsel, hvortil det af den tytt-latinske „Pilate“ har været dømt, indslutter aabenbar Kvindens aandelige og hjertelige Frigivelse (Emancipation) i sig, og det er jo dog Hovedsagen, thi hvad Borger-Rettighedsberne angaaer, da maa Kvinden saavel som Manden for Dieblisset finde sig i mange Indskrænkninger, som man uden gyldig Grund tænker, Almeen-Vellet kræver, og hun kan ligesaa vel som vi, ja tit meget

11
186
Men end vi, troste sig ved, at naar hun daanf Dp-
lyfning gior levende Fremftridt, da vil alle de Daand,
fom den vifer, hun gior Skade, eller gior dog mere
Skade end Gavn, fikkert blive lofte.

Ligesom nemlig „Kvinden“ under alle Himmelegue
har været det levende Udtryk for Menneske-Hjertet,
fom det virkelig var tilfælde, faaledes er jeg vis paa,
at Dannelsvinden heft af alle Kvinder lader fin
Sag fommensmelte med Hjertets Sag, og vil hun
fom en Skjoldms værge sig mod den Traldom, Mis-
handling og Forhaanelse, fom Menneske-Hjertet
hvert forholdsviis har forfkyldt eller læ taale, og alt
dette maa af sig selv falde bort, naar daanf Dplyfning
faaer fin Morgenrode, thi feer hun Dannelsvinden, hvælle
Rettighehar hun paa Hjertets Begne har haade et
tilegne sig og at hørde, da vil hun fikkert haade høre
Nød og faae Lykke til at hørde sig dem paa den aller-
lampeligfte men ogsaa allergrundigfte Maade. Naer
derfor Dannelsvinden hidtil i grunden har modfat sig
al den Dplyfning, der fculde føre til Kvindens Fri-
gjørelfe, ligesom den bly Sigrid haardnakket nægrede
sig ved at „flaae Daaene op“, da tør jeg fige, det kom
sig hveften af Frygt for Frihed eller af Jordom med
al Dplyfning, men af den fiffre Fornemmelte, at den
Dplyfning, man pinde hørde med, var ingenlunde
glædelig men høift hedronelig for Hjertet, og at den

Frihed, men første hende til et eftertrags, vel paa en
 Raade var "Frihed for Hjertet", men kun i den
 affyelige Mening, at det ikke blev Hjertet, der, især
 hos Kvinden, stulde nyde sin Frihed, men at det var
 Kvinden, der stulde blive fri for at have Hjerte,
 med alle de Sorger og Svagheder, som altid herneben
 har fulgt og maae følge med Hjertet og Hjertens-
 Riærligheden! Denne Forvandling af Kvinden til en
 hjerteløs Banstabling med Kvinde-Ansigt, Slange-Lis
 og Drenges-Nyfter, er nemlig en Forgjorelse, som Menneske-
 Hjertet hos os alle oprører sig imod, og maa derfor
 hos den mageløs hjertelige Dannedvinde afvise med
 dyb Afsky og Foragt; men hvor den hjerteløse Dy-
 lysning ikke snart fordukkles af den Hjertelige, der
 vil den dog tage saadan Overhaand, at selv Danned-
 kvinden maatte findes for svag til at afværge hvad hun
 hidtil som en Hjerte-Dronning med ædel Stolthed afviste,
 thi Timen er nu kommet, da der paa en eller anden
 Raade maa "gjøres lyst" i Hjertekammeret, og hvor
 derfor ikke Hjertet selv, altsaa Kvinden, i hvem
 Hjertet veed af sig selv at sige, tager Haand i Dy-
 lysnings-Bærket, der vil den ubarmhjertige tykke For-
 nuft gjøre saaledes lyst og rydbeligt, at der ikke vil
 levnes Spor af den sande Riærlighed, med alle dens
 Glæder og Sorger, men Stuen vil staa ledig, "fejlet

og prydet" baade for den gamle Bøggelindigheds Naand og for „syv andre" værre end han selv.

Vist nok syndes nu Dannekvinden nys, ved Spørgsmaalet om den borgerlige Troes-Frihed, at ville værge sig mod al Dplysning om hjertelige Forhold, og et ulykkeligere Barsel for den danske Dplysning kunde jeg ikke tænke mig, men Dannekvinden og alt ægte Danst har, tilligemed alt det virkelig Dybe og Høie, for Diebliffet i alle Raader saa aabenbar Skinnet imod sig, at det aldrig bør komme Dannekvinden til mindste Skade paa gode Navn og Rygte, og jeg stylder hende tværtimod det Bidnesbyrd, at overalt, hvor jeg havde den Lykke at komme hende itale, tog hun meget villig mod den Dplysning, at det under alle Omstændigheder, følgelig ogsaa ved Barnedaab og Brudevielse, er ligesaa unyttigt som uretfærdigt og grusomt at anvende verdslige og borgerlige Tvangs-Midler i Hjertets Anliggender, saa jeg er vis nok paa, at Dannekvinden aldrig vil modsætte sig nogen hjertelig Dplysning, der kommer levende til hende, men om hun selv vil tage levende og virksom Deel i det hjertelige Dplysnings-Bærl, som uden hendes varme Deeltagelse umuelig kan lykkes, det er jo et Spørgsmaal, jeg maa overlade Fremtiden at besvare, og kan kun sige, at ogsaa det regner og stoler jeg paa.

Hvad der nu hidtil har gjort Dannedvinden sty for
 Dplysnings-Værket, det er, efter mine Tanker, især den
 grundfalske Paastand, der er udraabt for en uimodsigelig
 Grundsandhed, at Hjertet, Menneske-Hjertet, kunde
 man i Dplysnings-Sagen aldrig regne, men maatte
 med Magt bringe til Lausshed, da det ellers løb af
 med en, saa man tabte Hovedet og kom i allehaande
 „Eidenskabers“ Bold, som nødvendig fører os til
 det yderste Mørke, hvor der er Graad og Lænders
 Gnidsel. Vel har jeg nemlig tit seet Dannedvinden
 smile meget betydningsfuldt baade over de unge og de
 gamle Herrer, naar de udmalede deres „Frygt og
 Bæven“ for at Hjertet skulde løbe af med dem og at
 de skulde tabe Hovedet, og jeg har tit hørt hende
 sige temmelig spidst, at det havde vist ingen Rød;
 men hun har dog vist fundet, at hun turde ikke
 trodse denne, som det syndes, alle Herrerens uroffe-
 lige Grundfætning, skøndt hun godt følte, der var enten
 slet ingen Ting eller noget meget stygt og sælt i den,
 saa hun havde ingen anden Udvei end at frabede sig al
 den sprænglærde Dplysning om det stakkels Hjertes
 dunkle Hemmeligheder, og see til i Stilhed at bringe
 de Herrer, Hjertet muelig kunde løbe af med, til minde-
 ligt Forlig om Hjertets nærmeste Aliggender, som
 vi alle veed er det huslige Forhold mellem Brud og

Beiler, Forældre og Børn, Sydstende og gode Bønnen.

Jeg kan imidlertid intet Dieblit tvivle om, at jo den bly Sigrid, naar man blot kunde bevæge hende til at „slaae Dinene op“, strax vilde see, at den grundfaste Paastand om Hjertets Uforligelighed med Oplysningsværket nødvendig maa trodses og spottes, naar den ikke skal undergrave al Hjertelighed baade hos Mænd og Kvinder, saa ogsaa alle de nærmeste og inderligste Forhold mellem Menneskens Børn blev hjerteløse og rædsom unaturlige, og at det heller ikke kan være nær saa farligt, som det synes, at trodses og spotte den grundfaste Paastand, at Hjertet ved den sande Oplysning skalde „gaae i Lysset“, da man paa den ene Side kan være vis paa ved dette Rødværge at have den evige Sandhed, altsaa Borherre med sig, og paa den anden Side kan gaae ud fra den indlysende Sandhed, at i Hjertet er Livets, hele Menneske-Livets Rilde, saa at hvem der ikke vil have Hjertet oplyst, men vil til hvad de kalder Oplysningens Løb have Hjertet ubeløst og, saavidt mueligt, udryddet, som Mørkets Moderfiød, de er aabenbar baade Sandhedens og Menneske-Livets arrige Fiender, som man ikke kan forliges med uden at blive hvad de er.

Naar derfor ikke blot Hjemtyfkerne, hvort Hjerteløsheden er i Røddet baaret, men ogsaa gode

Dannemænd, som dog aldrig kan eller vil glemme, at de har hvilet under en sød Moders Hjerte, og hørt denne dunkle, men livsfalige Råde at tale for al den Livskraft og al den Glæde, der er i dem, saaledes bagefter Hjerter, hele Menneſte-Livets dunkle Moderſind, og raaber paa, at den Råde man stoppes, førend det kan rigtig blive løst paa Jorden og alting kan gaae fremadstigt til; da er det jo saubent, at de gode Dannemænd ved ſlet ikke hvad de gior, men gaaer kun tøvſkyldig omkring med en „tom Egge“ for at lede om oplyſte Menneſter, ſom de venter at finde paa, ikke hvor Menneſte-Livet efterhaanden klarer ſig, men hvor det forunderlige Menneſte-Liv er udvoet, ſaa man behøver ikke at bryde ſit Hoved med dets dybe Dunkelhed, men kan ſlaae en tyk Strøg over det, ſom et gammelt Barbari, der lykkeligtvis er fordrevet, og ſaaſnart derfor Dannedvinden ordenlig vil tage en Haand i med ved det hjertelige Oplysnings-Bælt, da vil ſikkert de gode Dannemænd ſnart opdage, at de tog mærkelig fejl, fordi de lod dem narre eller forbluſſe af den ſtorpralende tyſke Skolemæſter, ſom er den ſtørſte Biadvanger i hele Verden, og jeg behøver ikke at ſige Dannedvinden, hvor taknemmelige de gode Dannemænd er, naar de ſeer, at de ikke blot har gjort deres ſøde Bøner ſtaumtelig uret, men er ved deres kærtegne Viſtand ſlappet ud af en liflig Dantes Gavn, ſom de igennem

adrig holdt ad, men som aabenbar vilde obelagt dem i
Band og Grund.

Sagen er nemlig den, at det gaaer med Menneske-
Hjertet i det hele, ligesom det gaaer med alle gode
Dannelsevinder i det enkelte, hvoraf jo slet ingen et
faa god, at der jo findes Feil ved hende, mens de dog
allesammen er det bedste Stykke af hele Verden, saa
naar man tog dem bort, maatte Folket enten være
Kand eller Professor eller Keiser, thi, trods alle sine
store Lyder og tit grove Feil, er Menneske-Hjertet
i hele sin bybe Dunkelhed dog aabenbar ikke blot en
uundværlig Deel af Mennesket, ligesaa uundværlig
som Hovedet, men det er tillige, som al Gødheds
og Kiærligheds, Medlidenheds, Raades, Barm-
hjertigheds og Omheds Kilde, uden al Sammen-
ligning det Bedste hos Mennesket, saa naar man
tænker sig det bort, faaer man aabenbar ikke Forestilling
om et Himmerig men om et Helvede paa Jorden,
hvorfor da ogsaa det hjerteløseste Menneske, naar han
er klog paa hvad han kalder sin egen Fordeel, er for-
bømt til at ønske, at alle andre Mennesker havde det
Hjerte, han fattes, eller at han dog kunde narre dem
til i Ord og Gierning at lade, som om de havde det
allerrommeste og kiærligste Hjerte.

See, derfor er den hjerteløse tykke Dplysning,
dette Reservært af Egenkiærlighedens Trold, som

spørg i Glat, da Christendommen blev ham for stærk, ogsaa fødsomt til i Kar Selv-Rødsigelse at forgæbe det Samme dødt, som den bandsetter mens det er ilive, saa den Oplysning slaar aabenbar Profeterne ihjel og bygger dem prægtige Gravsteder i eet og samme Landestræt.

Denne dog, Gud see Lov! for os Danskere mere latterlige end sørgelige Begivenhed faaer jeg imidlertid vel see til lidt nærmere at oplyse, ikke fordi den jo, som en dagligdags Riendsgierning, er vitterlig nok, men fordi den „tomme Lygte“ stiller hverden Riendsgierningen i et latterligt eller i et sørgeligt Lys, men lader den staae i Bølgmørke, til iblinde at løstes til Stjerne af alle Rettroende som et mageløst Mirakel af den overalmægtige tykke Fornuft, der naturligviis beviser sin ubegribelige Over-Allmagt ved at gjøre de allerlaveste Umueligheder muelige, som der jo staaer skrevet, at for Gud, altsaa ogsaa for den guddommelige tykke Fornuft, er ingen Ting umuelig!

Den vitterlige Riendsgierning er nemlig den, at mens den tykke Fornuft fradømmer Hjertet, som Sandhelighedens Kilde og alle Lidenskaberens Urnesked, al Mandelighed, og dermed al Ret til at øve mindste Indsigelse paa det oplyste, fornuftige Mennesseliv, saa viser den dog ligesuldt Mennesske-Riærlighed, denne Mennesske-Hjertets Rildbedyd, der indslutter alle

Hjertets Dyder i sig og adskiller dem af sig, som Aarndt i hele det oplyste, fornuftige Menneske-Din, og badde „fornuftige“ Menneske-Kærlighed skal, efter Egenbed, kan afstille sig fra Hjertens-Kærligheden derved, at den er grændseløs og er slet ingen For-Kærlighed enten til Kærester, Forældre, Sybskænde, Slægt og Venner, eller til Gud, Sandhed, Glæde, Storhed, Himmel eller Jord, men strækker sig til alt mueligt og tænkeligt, selv til Maaen og Stjernerne og de utallige Sol-Systemer, der lade sig tænke udenfor vores, selv til Fanden og hans Didsmoder og midt ind i hede Helvede og det yderste Mørke, hvor der er evig Graad og Lænders Quidsel, og omfatter det altsammen eens, lige sagtmodig, forfønlid, sønt og kærlig.

Dette grændseløse Kærligheds-Begreb kan nu vist nok umuelig tænkes Dannetvinden og Mennesket Hjertet, der ligesaa oprigtig hader deres Fiender, som de elsker deres Venner, og føler dybt, at uden For-Kærligheden er Bag-Kærligheden ikke værd at tale om, men det ubyre latterlige, der er i at tillægge et hjerteløst og livløst, aldeles tomt Kærligheds-Begreb al den hjertelige Kærligheds-Magt og Ære og al dens Indflydelse paa Levnetsløbet, det har Dannetvinden endnu ikke set, fordi hun ikke vilde slaa sine Dine op, og dog maa hun see det, for hun kan

faae Mod til at lee den hjertelose Dplysning op i sine Aine, og i den saade Dplysning, saavel som i den saade Menneſte-Kiærligheds Raad, som en majestætisk Skoldms, vende den Ryggen, hvorved den i Danmark vil være tilintetgjort. som alt hvad Danneſtoladen faaledes udeer og vender Ryggen.

Det er nemlig aldeles viſt, at det er kun i Menneſte-Hjertet Menneſte-Kiærligheden med alle sine veilige Døttre lever, ſaa at naar de tyffe Skolemestere vil rive Kiærligheden ud af Hjertet, da enten myrder de den, eller de omfavner en Sky for Hærs, lader sig noie med en Skygge af Menneſte-Kiærligheden, ſom de kalder dens rene Fornuſt-Begreb og fæſter med sorte Konſter paa Papiret, udraabende i Dølgmørke: længe leve den udbøvelige Dronning Agape, ſom vi har udfriet af Hjertets mørke Fængſel og ſat paa Lyſets Throne, ved Siden af den rene Fornuſt, den rette Zeus, med hvem hun vel i Tidens Lob har mange Smaatrætter, men ſammenvædes dog i det evige Hjerneſpind!

Selv de tyffe Skolemestere kan nemlig, naar man gaær dem paa Klingen, ikke nægte, at deres hjertelose Kiærligheds-Begreb, ſom de tillægger alle den Kiærligheds Dyder, der er Lovens Fylde og Fuldtommenhedens Baand, har den Lyde at være dødt og, ſom alt dødt, det Uheld at være kaldt og magtet.

løst, og svarer altsaa igrunden kun til den velbekendte Egentiærlighed, som vi alle har Nød af, men som aldrig gjør Næsten mere godt end den sødes til; men de udfylder dem med, at det nu engang skal være Menneskets tragiske Lødd, „den haarde Skæbne, mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne“, da Egentiærligheden naturlig behersker os alle, saa at, vil vi have nogen Dplysning, da maae vi søies med den, at det er saa, og haabe, at naar denne vor Egentiærlighed ved alle muelige Konster og Vidensflaber afrettes, forfines og besmykkes, da bliver den tilnærmelsesviis, i en uendelig Udvikling, ligesaa guddommelig som den rene Fornuft, der maa antages at indslutte ol sand Menneske-tiærlighed i sig og udvikle den af sig. Dette er nu vel paa bredt Dansk en Dplysning, hvorefter vi er arme Djævole, men som, ved at gaae tilbunds i Djævelstabet; maae finde Guddommen paa Bunden af den bundløse Afgrund, enten fordi vi igrunden selv er Guder, som Skæbnen, vor misundelige Stifmoder, har forvandlet til Djævole, eller fordi der ingen anden Gud er til end en, der efterhaanden, i en evig Tid skal udvikle sig af det bundløse og bælgmørke Djævelstab; men dette aandelige Bælgmørke gaaer dog for Dplysning, saalænge man troer paa den „tomme Lygte“ eller er dog bange for paa Sandhedens Begue at spotte og trodse Selv-Modsigelsens Grundlægn og af

**Menneske-Riærlighedens Drift at vende den veder-
syggelige afgubiste Egentiærlighed Ryggen.**

Gior vi nu imidlertid det, omtrent med de Ord, at en Dplysning, som man selv siger, man hverken har faaet af Vorherre eller af andre Mennesker, eller ved Betragtning af det Menneske-Liv, man dermed vil beherske og deraf forklare, en Dplysning, som man selv vil have staaet forend man selv enten havde eller kienbte den, som altsaa skal være kommet af sig selv, uden at vide af sig selv at sige, og som altsaa er en soleklar Selv-Rodsigelse og et bundløst Morte, den Dplysning har bestemt Faanden staaet, hvis Konst det er at giøre alting til ingenting og saa deraf staae alting efter sit eget Hoved: en heel Skygge-Verden, som er Skyggen af ingenting, men kan nok efterhaanden, i en uendelig Tid, paa umuelige Maader, blive til ubegribelig og uforklarlig meget, som derfor maa kaldes guddommeligt, skiondt det er Faanden til Guddommelighed; see, da skinner det kristelige Lys os imøde med den Aabenbaring, at der er en levende Gud, som, langtfra at fattes Hjerte, er i sit inderste Væsen Hjertens-Riærligheden selv, en sig selv evig bevidst Faderlighed; der indslutter en tilsvarende Moderlighed i sig, og seer derfor først og sidst paa Hjertet, som er staaet i Hans Riærligheds-Villede, og som afgior, hvorvidt Han kan meddele Mennesket sit Liv til Nydelse i hjertes-

ligt Fællesskab, som kun Riærlighed kan indføre og opholde.

Denne Riærlighedens Aabenbaring henviser os da først til Menneske-Hjertet, som den forudsætter, da vi jo uden det slet ikke vidste, hvad Dødens Riærlighed, Fæderlighed, Moderlighed, Barmhertighed og hjerteligt Fællesskab havde at betyde, men den følger ingenlunde, at naar vi med dette Øye gaar i os selv, da vil vi i Hjertekammeret løpdage mange stygge Ting, mange vilde Begjærligheder, som er Mødre til alle Synder og Bødselsfarelser, og som den sande Gud umuelig kan elske, men maa have, umuelig kan drage til sig, men maa flyde fra sig, saa Riærlighedens Aabenbaring maatte være Menneskets uigienstaldelige Dødsdom, hvis den kun var en Lov og ei tillige et Evangelium, kun et Riærlighedens „Paabud“, si tillige et Riærlighedens „Tilbud“.

Hvordan nu det kristelige Evangelium lyder, som et glædeligt Riærligheds-Tilbud for Menneske-Hjertet, det maa høres, hvor det Ord levende forkyndes, som baade selv siger, det er intet drøbende Bogstav men en levendegjørende Aand, og som maa sætte Riærlighedens Aand i lyslevende Virksomhed, naar det skal kunne holde hvad det lover; men at det er levende og virksom Menneske-Riærlighed, altsaa en Hjertens-Riærlighed, der ligesaa lidt kan findes paa Jorden.

adskilt fra Hjertet, som Blodet og Forbønden kan findes paa Jorden adskilt fra Hovedet, og at den sande Kjærlighed nemlig kan være grændseløs, men man have de samme Grændser som Sandheden, og man vide sig som en For-Kjærlighed til det Elfsørdigste i Kjærligheden, det er en forselvlig Dplysning og Menneske-Livets Billaar, som Menneske-Hjertet i Dannerkinden kan behøver at slaae sine Vinge op, for at see, er gjenemgribende og tilbunds hjertelig, og er saa langt fra, som den hjerteløse Dplysning, at være selvmødsigende, at den paa det usieste stemmer overens med hele Livs-Erfaringen, og at den endelig, langt fra, som den hjerteløse Dplysning, at opløse eller overskide Blodets naturlige Baand, vidunderlig helliger og hofoster dem, langt fra at undergrave Hjertets huslige Forhold: mellem Brud og Veiler, Forældre og Børn, Svøstrende, Slægt og Venner, tværtimod straalende oplyser og opliver dem, som Solskin i Baar, til et Kjærlighedens Gyldenaar!

Jeg ved det jo npt, man tænker sædvanlig, et selv i Danmark er i det mindste Mandkønnet blevet om ikke saa fornuftigt, saa dog saa koldsiindigt, saa stædigt eller saa flygtigt, saa aandløst og overfladeligt, at hvis Kvindkønnet ei er eller kan blive ligebant, da maa det blive grændseløs ulykkelig og ventelig tilsidst afløses af latter indforstrevne tykke Damer, som

anderledes godt kan holde Strid med Kulturen og Civilisationen, der nødvendig fordriver alt det Uønskelige og Trohjertige og egentlig alt det Hjertelige; men jeg troer, det er bare Sual, jeg troer, at Dannekvinden har igrunden nu lige saa megen Magt over Dannemanden, som hun har altid havt, fordi hun er lige elskværdig i hans Øine, saa at naar han lader, som han foretrak den tykke Dame, da er det kun lige som Ottar lod lave til Bryllup med Jomfru Orude, men kun for at faae Sigrid til at slaae Dinene op, og det kan man jo see med et halvt Øie, at naar vore Drengesørn ligesaa fra Barndommen oplyses til altid at see paa Hjertet, da vil der blive langt elskværdigere Dannemænd af dem, end nu, da de fra Barnsbeen oplyses til at see bort fra Hjertet og kun gjøre sig lystige over det, saa at har vi desuagtet beholdt saameget Hjerte i Livet, at Dannekvinden dog til Rød kan have Fællesskab med os, da maa det Drengeskuld, Dannekvinden tager sig paa at oplyse efter sit Hjerte, aabenbar blive et dansk Vidunder af en ligesaa mandig Hjertelighed, som hun er det af den Kvindelige!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Eftverdagen d. 24. Mai. Nr. 31.

Clara Raphael.

Skvad de kopenhavnske Boghandlere sædvanlig har for Die, naar de sender deres Kunder nye Bøger at nippe til, om det er hvad de tænker, vedkommende helst vil have, eller hvad de ved, de selv helst vil af med, det skal jeg lade være usagt; men naar jeg tænker paa alle de Læs Prækenere og andre endnu mere ulæselige end uaffættelige Bøger, jeg i min Tid har faaet paa Prøve, kjendte de sædvanlig sit Bagværk, mens det har været en stor Sjældenhed, at jeg fik hvad jeg kaldte en læselig Bog; uden med Flid, tit meer end een Gang, at forlange den, da faaer jeg rigtig nok den Mistand, at vore Boghandlere ei blot, hvad der hos dem er ganske tilgiveligt, tænker mere paa Rivere end paa Læsere, men at de har kun maadeligt Skien paa hvad der baader mest, som dog altid er at bruge til hvert Slags Gist den Mading, de helst bider paa.

Da jeg nu ogsaa i Bog søger bliver mindre nydgierlig, jo tiere jeg opdager, at hvad der sælges for nye Bøger kun er andet eller tyvende Dylag af gamle Riefsommeligheder, saa er jeg sædvanlig langt tilbage med Læsningen, og det bliver nyt for mig, hvad der er gammelt, om ikke forældet, i den kiøbenhavnste Læseverden. Dette er da ogsaa Tilfældet med „Clara Raphael“, som jeg alt længe havde besluttet at læse med Opmærksomhed, men fik dog først Fingre paa i aftes. At jeg imidlertid i aftes læste alle tolv Breve ud i eet Træk, og at jeg allerede idag anmelder denne Begivenhed for alle „Dansternes“ Læsere og Læserinder, det er mig selv et sikkert Tegne paa, at Clara maa have gjort Lykke hos mig, da begge Dele hos mig er nyt, som sjelden fleer, og siden det dog for længe siden er af de Dage, da jeg blev beruset af „Sort paa Hvidt“, saa finder jeg det raadeligt at sige mine Tanker om den lille lykkelige Bog, mens jeg huster baade hvad der staaer og hvad der ikke staaer i den.

Jeg kalder nemlig „Clara Raphael“ en lykkelig lille Bog, fordi der især hos os hører endogsaa megen lille Lykke til, at en lille Bog, der hverken hænger sammen med et berømt Navn eller river ned paa berømte Navne, skal blive saameget læst, omtalt og omstrevet, men, som man veed, har Lykken flere Luner end nogen anden Kvinde, saa en lykkelig Bog kan være meget

daarligt Gode, da det slet ikke er en Bogs Egenstaber, men den lykkelige Stjerne, hvorunder den kommer til Verden, det heldige Dieblit, hvori den udspringer, som gjør dens Lykke. Et saadant heldigt Dieblit var det nu aabenbar for „Clara Raphael“ at komme til Verden i hos os, da „Stillings-Bladene“ var udsolgte, Jdsked-Slaget glemt, Constitutions-Feberen sat, Rigsdagen overseet, og det „Spanbetste Forslag“ egentlig for „Brude-Vielsens“ Skyld, i alles Munde.

Under disse Omstændigheder maatte Brevene om det „smukke Risn“, selv uden en berømt Udgiver, altid gjøre en vis Opfigt, og naar det var baade en lille og en læselig Bog, vække saamegen Opmærksomhed, som der i vor lille, temmelig flade Læseverden lader sig opnaae, men at „Clara Raphael“ er en læselig Bog, det er allerede i mine Dine et stort Fortrin, thi dertil regner jeg ikke blot, at man uden Riefsommelighed med Lethed kan læse den, men ogsaa at man ikke fortryder Læsningen som Lidsopilbe, saasnart den er forbi, men finder den værd at skrive bag Dret.

Dette, at skrive en Bog bag Dret betyder nu hos mig at høre efter, hvordan det bestrevne Ord vilde lyde, naar Mand eller Kvinde tog det paa sine Læber, hvad det da vilde være Udtrykket for og hvad Indtryk det da vilde gjøre paa et ordenligt Menneſte, og saaledes skrev jeg da „Clara Raphael“ bag Dret som en af de saa

menneskelige Bøger, der skrives nuomstunder. Læsere vil maaffes finde, at dette er en meget fattig Roes paa en Tid, da „guddommelig“ synes at være det mindste, man kan sige enten om det „smukke Rion“ eller om en Morstabsbog, naar man vil rose dem; men Læserinden, haaber jeg, vil føle, det er allerede store Ting, naar man med Sandhed kan sige om en Bog, hvad man langt fra kan sige om enhver, der har Kæsen mellem begge Diene, at den er „menneskelig“, og i alt Fald vedkiender jeg mig, paa eget Ansvar, denne Synsmaade. Jeg forstaaer nemlig, saavel som „Clara“ ved Mennesket baade Mand og Kvinde, stabt i Guds Billede til at følge Sandhed, og til at spes med hinanden om Jorden, for saa desbedre at kunne enes med Vorherre om Himlen, og uagtet derfor Clara er langt fra at høre til hvad man kalder „mit Parti“, saa er hun, fremfor mange af dem, det siges om, ligesuldt af „mine Folk“, af dem, jeg kalder levende Mennesker, som bevise, de er det, ved at elske Livet og hade Døden under alle Skiftelser, mens alle de, der roser sig af deres grændseløse Kiærlighed, paa eengang bevise deres Død og Usandfærdighed ved at hade og fordømme det sande, virkelige Menneske-Liv under alle Skiftelser.

Fremdeles er „Clara“ en kvindelig Bog, hvad jeg sætter megen Priis paa, ingenlunde fordi jeg søfter,

at vore unge Piger skulde sætte sig hen og skrive Bøger, da de har meget baade nyttigere og fornøieligere Ting at gjøre, men fordi der er endnu langt færre kvindelige end menneskelige Bøger i Verden, og Kvindens Menneskelighed og Menneske-Værd dog i vore belæste Dage ogsaa maa hævedes i Læseverdenen, hvis de skal tilkæmpe sig den Ærbødighed, de aabenbar til Jærnsbold har tabt, og maae dog tilbagevinde, hvor Menneske-Livet ei snart skal uddøe, thi at Adam ikke tog feil, da han kaldte sin Kone Eva eller "de Levendes Moder" det lærer hver Dags saavel som Hartusfinders Erfaring, og dog er jo næsten alle vore "studerende" saakaldte oplyste Folk nu saa splittergale, eller saa umenneskelige, at de fradømmer, om ikke Kvinden, saa dog Kvindeligheden, som er den lyslevende Menneske-Natur, alt overdyrsk, som de kalder oversandseligt, følgelig alt menneskeligt Jædhold.

Nu ytrer "Clara Raphael" vist nok temmelig forvirrede Tanker om Kvindens Menneskelighed og Indflydelse paa Menneske-Livet, hvad hun nok forveksler med et mandigt Jædgreb veri, som dog kun ved en sær Undtagelse vil være hendes Skjoldmors-Kald, men hun udtrykker, hvad her er Hovedsagen, den dybe Høielse, at Kvindeligheden, som saadan, har saavel som Mandigheden sine utabelige Menneske-Rettigheder, som ikke blot for Kvinde-Værens og

Kvinde-Lyflens, men for Guds og Menneske-Livets Skyld maa høvedes, og kan i vore forstruede og opsminkede Dage neppe høvedes, med mindre i det mindste een Kvinde i hver Folke-Kreds tager „Mod og Mandshjerte“ til sig, og, under vore urimelige, for Sandheden og Menneske-Hjertet utaalelige Selskabs-Forhold, sætter sin Kvinde-Værd og Kvinde-Lyfler paa Spil, ved at vise, at, naar galt skal være, da kan Kvinden, ligesaa vel som Manden, staae ene i Selskabet og gaae ene baade i Kirken, i Stolen og i Læse-Berdenen, uden at være nær saa forkrømt, mismodig eller aandsforladt, som de fleste hvi- og vel-ærværdige, høilærde og høitoplyste Mandfolk, Læremestere og Bogmagere.

Som en saadan kvindelig Bog synes nu vel „Clara Raphael“ at ende meget sørgelig, som et alt for hårt Beviis paa „Arvesynden“, som „Clara“ meget overilet vilde fralægge sig, thi det synes jo, som „Claras“ Skjoldmø enten laster sig i Dødens eller i Baronens Arme og vil i begge Tilfælde gaae tabt for Friheds-Kampen, men selv, om saa var, vedblev Bogen dog at være lige kvindelig, thi en saadan Udmattelse efter et Kæmpeskrift, og en saadan Fristelse efter en forvoven Forsagelse, ligger aabenbar Kvinden endnu langt nærmere end Manden, og jeg kiender dog selv begge Dele af Erfaring meget for godt til at jeg derfor skulde bryde Staven over „Claras“ Skjoldmø,

eller endog blot opgive Haabet om at see nye, og det, efter Svilen og en dyrefiolt Erfaring, baade fastere og klarere Kæmpesfædt paa Skjoldms. Banen. Clara bekiender nemlig selv, hvad ogsaa uden hendes Bekjendelse vilde være klart nok, at hun fatter slet ikke Christendommen, og hun har derfor heller slet ingen levende Forestilling om den „Opreisning af mange Fald“ der er Kvindens Kæmpelis endnu langt uundværligere end Mandens, men da man altid maa være et levende Menneske først, for at blive en levende Christen, saa er Clara 'aabenbar Guds Rige langt nærmere end baade Præsten, der skriver, og Frøkenen, der vil omvende hende, uden endnu at have hendes levende Følelse af hvad Mennesket, stabt i Guds Villedes, selv under sit dybeste Fald er og maa være baade i Guds og sine egne Vline, og hvad aandelig og hjertelig Sandhed, evig giennemgribende Sandhed, er og maa være for alle dem, der ikke skal gaae tilgrunde, ja fortabes i den bundløse Afgrund i og med Løgn og Falskhed, som vi alle veed er og slaber latter bundløse Afgrunde i det yderste Mørke.

Endelig er „Clara Raphael“ saa dansk en Bog, at den midt i Danmark horer til de største Sjeldenheder, og er i mine Vline en „Fugl Phoenix“, som alle Stovens Fugle skal hilse med deres bedste Sang, thi vel siger Ordsproget at een Svale gjør ingen Sommer,

men jeg har tiere bemærket og vil saa iglen, at det gjør en mærkelig Forskiel, om det er en sædvanlig Svale, eller det i grunden er den bortførte Idunne, der, efter Mythen, kommer hjem i Svaleham, og det er „Clara Raphael“ i mine Dine det bedste Udtryk for, jeg endnu har seet paa Prænt.

At nemlig en gammel Skjald, Taler og Skriver paa Robersmaalet, som desuden er aldeles indtaget af Dannelvinden og har lysset sig endnu dybere ind i hendes Mundheld end han som Bogorm har gnavet sig ind i det gammel-danske og nordiske Skriftsprog, at han paa sine gamle Dage skriver en „Danster“ og griber med Begjærlighed enhver Leilighed til at lægge sin Fortjærlighed til Danstien og sit Forhad til Tyfken tydelig for Dagen, det vil jeg vel nødig nok kalde ganske ubetydeligt, men det er dog langt fra at være saa godt og tydeligt et Barsel for Danstiens Seier paa sine egne Enemærker, som en saadan lille kvindelig og ungdommelig Bøg paa ganske usædvanlig godt Danst, ikke blot hvad Pennen, men ogsaa hvad Munden og Røsten og Hjertelaget angaaer.

Ikke blot saavidt var jeg kommet, men havde tæmmelig ubeslægt fremhævet og forsvaret Claras Danst-hed, der tydeligt fremtræder i det skarpe Mundhuggeri med den gervelige Hjertkyfker, som for sin Forson-

ligheds-Præd faaer den meget gode Dplysning, at det faaer ingensteds fremet, at naar Handen forlanger en Fingerr, vi da skal give ham hele Haanden. Da faldt det mig pludselig ind, at det dog vel, for en Sikkerheds Skyld, var bedst at læse den lille, men meget anseede Bog engang endnu, for jeg sluttede Anmeldelsen, og den første Folge af anden Læsning var rigtig nok, at jeg slog en Streg over hele min Udvikling, men, som Læreren seer, dog hærten over Bogen eller engang over Rosen for udmærket Danskhed. Kun vil jeg i denne Henseende tilføie, at vore Bogers Roes for Danskhed kun lader sig forsvare i Modsetning til tyffe, franske og pludbervælfte Bøger, og ingenlunde i Sammenligning med den eneste tilbunds danske Bog, jeg kender, som er Ræmpeviser-Bogen med Rimkrøniken til Efterkrift.

Vel kunde jeg nu fristes til at giøre en stor Udsættelse paa Claras Danskhed, fordi hun dog tilfids synes at ville faae og falde med den høityske Sybilles fæle Spaadom om Kvinde-Kiærligheden, thi en saadan er jo aabenbar de høitruende Ord af Schillers franske Jomfru, der ovenikøbet, til alle danske Pigers Opbyggelse og Dplysning, kun anføres paa Høitysk; men dels var det Synd at gaae strengt irette med Clara om hendes Danskhed, som Byen finder gruelig over-dreven, og dels vedkommer dette langt mindre Bogen,

end det lille Menneske, vi tænker os bag ved den, og det er jo en lille Hemmelighed, som man ikke godt kan tale høit om.

„Nord og Syd“ har nu rigtignot paaskaaet, at det er aldeles ligegyldigt, hvem der har skrevet Bogen: enten, som Heiberg forskriver, en kón lille Pige, eller en gammel Matrone, eller Udgiveren selv, men veri er jeg kun forsaavidt enig med vedkommende, som Bogens Sæfeligbed, Menneskelighed, Kvindelighed og Danskhed under alle Omstændigheder bliver de samme, og jeg vil derfor, saa længe mueligt, holde paa den Forudsætning, at Bogen virkelig er skrevet af en lille dansk Pige, som følge Skjoldens-Rald til at vove en Dyst for aandelig og hjertelig Sandhed, og jeg vil af mit iaderste Hjerte ønske, at hun ikke ved al den By=Sladder, hun maa døie, taber Modet, men vel, at hun ogsaa deraf maa lære, at Læse=Verdenen ikke er den Stueplads, hvor det egenlige Slag skal staae og den virkelige Seier kan vindes, men er kun den Udflis=Hoi, hvor Daaenen maatte tændes, som den nu virkelig, ved „Elara Raphael“, er tændt, og skal, som jeg haaber, ikke slukkes, før Dansken, altsaa ogsaa Dannekvinden, har „Seier vundet“!

De danske og de tyske Alfer.

Hvor Solgerne blaane,
 Hvor Soel og hvor Maane
 Staaer op under Sang,
 Hvor Børnene glade,
 Som Blomster og Blade,
 Sig tumle i Bang,
 Der, forte og hvide,
 Der, vrede og blide,
 Omflagre dem Alfer endnu.

Fra Helvedes Porte
 Kom alle de Sorte
 Med Taagerne graa;
 Fra Paradis-Lide
 Kom alle de Hvide
 Med Skyerne blaa;
 De mødes, de brydes,
 De stanges, de stydes,
 De strides paa Liv og paa Død!

De Sorte til Fader
 Har Frygten: Livshader,
 Dødbider med Orin;

Til Moder de Gode
 Har Haabet: Soelblide,
 En Blomme saa fin,
 Dg bedre Veninde
 Kan Livet ei finde
 Paa Veien til store Gladhjem!

Hvor Buggerne gynge,
 Soelblide mon synge
 Med Parabis-Røst;
 Blandt Gravenes Rider
 Der stoggrer Dødbider
 Med Helvedes Lyst;
 Dg midt mellem begge
 Smaa-Alferne giæffe
 Med Bindpust af Haab og af Frygt!

Saa under Vaar-Binden
 Med Roser paa Rinden
 Der fares i Sty,
 Dg uden al Hinder
 Sig Parabis-Minder
 I Varmen fornye;
 I Efteraars-Stormen
 Der med Gammel-Gørmen
 Nedstyrtes, nedfares til Høll

Det soelret man kalder,
 Men dog i hver Alder
 Lit ariet det gaaer,
 Saa ogsaa i Raabet
 Kom Midvinters-Haabet
 Og Frygten i Baar,
 Thi Alferne brydste,
 Som Danske og Tyske,
 De slaes til den yderste Dag!

Ja, alle de Sorte
 Fra Helvedes Porte
 Staaer Tyskerne bi,
 Og alle de Hvide
 Fra Paradis-Lide
 Til Benner har vi,
 Umueligt Forliget
 Er med Romer-Riget
 Desaarfag for Dannemarks Foll.

Bel gjør sig ustyldig
 Med Flid "Eigegyldig",
 Freds-Nægleren suu,
 Men paa begge Sider
 Den dumme Dobbider
 Bi hilse med Gru,
 Og midt i "Kanalen"
 Nedmaner vi Ra'len,
 Der er hverken Haab eller Frygt.

Ja, Eider-Kanalen
 Af Jæving er Halen:
 Livsraadigheds Strøm*),

*) Jæving svarer til "Jing", som er vort gamle Billeb-Ravn paa den rivende Strøm, der afskiler det grønne Subbjem fra den grædseløse Jettæverden.

Hvorover kun færdes
 Af Sjæle de Lærdes
 I Midvinters-Drom,
 Den først kan tilfryse,
 Naar Hjerter ei gysse
 For Afgrund, for Død eller Dom!

Saa smukt sig forlige
 Kan Dannemarks Rige
 Med Reiserens Stiæg,
 Som Ret med Uretten
 Kan nedbysse Trætten,
 Og Thor gaae paa Æg,
 Som elske vi kunde
 Hvem alt vi misunde,
 Selv Navnet og Stinet af Liv!

I Lyssland der frygtes,
 Det atter skal rygtes,
 At Norden har Aand,
 At Markens Kiærminde
 Kan bedrø forbinde
 End Lysskerens Haand,
 At Nordlys kan brænde,
 Som ikke sig tænde
 Ved Lysskerens tyndeste Praas!

Ja, Lysserne frygte,
 At ad deres Lygte
 Al Verden skal lee,
 Naar Lamper man tænder,
 Som virkelig brænder
 Til Livet at see,
 Som Mennesker føre
 Med Die og Dre,
 Med Hoved og Hjerte forligt!

De frygte tillige,
 Al Verden skal sige:
 „Som Lygte; saa Liv,
 Om Lyset og Livet,
 Som ei dem var givet,
 De yppede Liv,
 Som aandelig døde,
 I Tomhed og Øde
 De ledte om Lys og om Liv.“

I Danmark det haabes,
 Ja, høit det udraabes,
 Gienlyder i Sky:
 „Hvad Lyfterne frygte,
 Derom skal gaae Rygte,
 Deraf skal gaae Ry,
 Som i alles Munde
 Fra Van til Missfunde
 Er Idsted og Frederikstad!“

Ja, Danstjerne haabe,
 At Kiærligheds Raabe
 Skal vinde sin Priis,
 At under den bære
 Skal Hjertet de Kiære
 Læt til Paradis,
 Som i Spaadoms-Karet
 Kong Hading blev baaret
 Af Kvinden med Roser i Barm*).

*) Det er i Slutningen af „Danmarks Krønikes“ første Bog, man finder det mageløse Sagn om Kvinden ved Arnestedet, som bar Hading under Raaben til den anden Verden.

De haabe tillige,
 At Lys skal opstige
 Af Dybet i Nord,
 Som Ravne kun laane
 Af Soel og af Maane
 Til Sandhedens Ord,
 Vil Skinnet ei stjæle,
 Men lyse for Sjæle
 Paa Aandlivets lønlige Sti!

Dg hvor er nu Røgten,
 Som Haabet og Frygten
 Kan opløses i!
 Hvad Tyssterne ramme
 Tilbøde vil framme,
 Det opelste vi!
 Ja, Barnet er Frødes,
 Den tyfste Herodes,
 Mon han vil for det boie Kæd!

Nei, alle de Sorte
 Fra Helvedes Porte
 Staaer Tyssterne bi,
 Dg alle de Hvide
 Fra Paradis-Lide
 Til Benner har vi,
 Som Danske og Tyske
 De Alfer faa brydste
 Maas flaaes til den yderste Dag!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arst.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 31. Mai. Nr. 22.

Danskt Oplysning.

III.

„Naturen gaaer over Optrugtelsen“ siger Ordsproget, og skiondt den Kong Salomon, der har gjort sig selv paa de tyffe Høiskoler, enten rymper Næse ad dette Ordsprog, eller snyser over det, som et ulykkelig Barfæl for „Barbariets“ Seier over „Dannelsen“, saa fryder jeg mig ligesuldt i Haabet til, at det vil stee i Danmark, og jeg maa nødvendig glæde mig dertil, naar jeg elsker min allernærmeste Næste som mig selv, for hos mig er det stædt for mange Aar siden, og jeg har derved faaet det saa godt, at jeg kunde umuelig staae ved at bytte med nogen af alle de tyffe Profesorer. Vel maa jeg nemlig, naar jeg ubarmhjertig river ned paa den „Optrugtelse“ man giver vore Drengedødsbørn, baade til at blive Præster og Profesorer og til at blive hvad man kalder „fornuftige Mennesker“, tit endnu høre, ligesom Jakob i „Freias Alter“, at jeg har selv

„Dannelse“, jeg har selv faaet den „Opyugtelse“ jeg nu lader saa haant om og er saa utafnemmelig imod, men det leer jeg kun ad, thi ligesom man sagde om Ludvig Philip, at han blev Konge i Frankrig, ikke fordi men skiondt han var en Bourbon, saaledes er jeg mig klart bevidst, at jeg er blevet hvad jeg er, og hvad jeg statter langt høiere end at være Konge af Frankrig, ikke fordi jeg tildeels sit samme Opyugtelse, som de, der gaaer i den sorte Skole, men ene fordi Naturen, den dansk-nordiske Natur hos mig gif over Opyugtelsen, saa Thor i Freias Klæder legede Brud hos mig saalænge til han sit Fingre paa Mjølner og slog Jettekongen for Panden, saa Hjernen sproitede paa Bæggene, som min gamle Barnepige, i sit syndige Sprog, naar hun blev vred, pleiede at sige.

Derfor Ordet ikke er aldeles usikkert til at aabnbare Sandhed, da vil „Dansterens“ Læsere og Læserinder vist ogsaa i dette Stykke troe mig paa mit Ord, thi da jeg, sit imod hele den sorte Skole, paaftaaer, at Menneske-Hjertet, som har sit Brændpunkt hos Kvinden, er hele Menneske-Livets Kilde og Mødersted, og at Menneske-Munden, som Manden skal svare til og dømmes efter, er det eneste Bærsted under Solen, hvor Sandhedens Aand kan træde i levende Birkfomhed, det være sig til at vække, nære og oplyse

Menneske-Livet eller til at iføre det med Kraft fra det Hsie, saa er det jo soleklart, at Menneske-Naturen hos mig er gaaet over Dptugtelsen i den sorte Skole.

Disse to Paaastande om Menneske-Hjertet og Menneske-Munden, de er nemlig saa langt fra at staae paa Stads hos mig, at de er Grundsaetningerne i hele min Tankegang, thi Menneske-Hjertet og Menneske-Munden er, efter min Overbeviisning, Solen og Maanen paa Aandens Himmel, som vist nok hverken har staaet eller kan opholde sig selv, men hvorigiennem dog Menneske-Livet maa baade opholdes og oplyses, naar det ikke skal blive Dødens Rov og tabe sig i det yderste Mørke, Derfor begyndte jeg mit Fingersprog om dansk Oplysning med at pege paa Hjertet hos Kvinden, og vilde nu gierne pege saa tydelig paa Munden med Munden, at hverken Læseren eller Læserinden kunde tage feil ad Meningen, og skiondt det er mere at ønske end at haabe, maa jeg dog see til at gjøre mit Bedste.

Idet jeg nu med Pennen vil stræbe at oplyse Munden, og Ordet i den, som er den menneskelige Mundfylding, da er det jo det dobbelte Forhold til Menneske-Livet og til Menneske-Lysen, hvorom det gaaer, og i begge Henseender maa Munden ikke blot selv bedst kunne klare for sig, men den er igrunden den eneste, der kan det. thi Ordet kan umuelig staae saa levende for mig i Munden, at det jo dser paa Timen,

naar jeg vil føre det i Pennen, og det Lys i Ordet, jeg peger paa, kan aldrig staae mig saa klart i Minde, at det jo bliver Morte for Læseren, med mindre hun selv har det samme Ord i sin Mund og i sit Ore, og da den herskende babelske Sprogforvirring desuden har gjort, at de fleste Læsere, naar Talen er om aandelige Ting, læser „læse“ hvor der staaer „høre“ og læser „Skrift“ hvor der staaer „Ord“, saa er en stakkels Skriver, der ærlig vil staae Munden bi og ære den som Ære bør, reent i Leiervold. Jeg forudsæer det med Gru, at naar jeg nu igien har gjort mig al optændelig Umage for at indstærpe Læseren, at det er Munden, Menneke-Munden, jeg taler om, og at det er om Ordet i den, og slet ikke om Ordet ved Siden af Munden, jeg paaftaaer, at i det og kun i og med det, kan den Aand være, der gjør levende, og gjør, som den himmelske Fld og guddommelige Livskraft, Sjæle stærke og Hjerter brændende, og paaftaaer ligeledes, at dette samme Munds-Ord er det klareste Udtryk, Sandhedens Aand kan finde under Sosen, saa aandelig Dplysning uden Ord er det arrigste Baas, man kan tænke sig, jeg forudsæer med Gru, at Læseren da meget muelig kan sige: ja, saamæn, det kan være ganske vigtigt, at Sproget, og da især Skrift-Sproget, er hvad der ligger Aanden nærmest, og en uundværlig til hvad man kalder forstandig Oplyvelse og fornuftig

Dplysning, saa det er kun Fjog, der vil nemme „uden Bog“, men det er jo ikke noget nyt, det har jeg læst for i mange tyffe Bøger, som „Daufteren“ dog siger, hans Dplysning gaaer til imod, saa dermed er han nok ikke saa lidt i Bilderede. Ja, jeg forudsæer det, men jeg kan ikke forebygge det, saa jeg maa lade den Steen ligge, jeg ikke kan lette, og, som sædvanlig, troste mig ved „Læserinden“, som, da hun selv altid har „Munden til Tjeneste“, og kan med sin Munds Ord baade tordne og lyne, naar det skal være, og, naar hun vil, dermed sige sin Hjertens-Mening saa klart og tydeligt, at selv den dummeſte Beiler kan forſtaa det, og som derfor ogsaa, naar hun læser, har sine Øren og sin Mund med sig, for ſtrax at prøve, hvordan det vilde lyde og om hun kan bruge det. Ja, Læserinden vil ſtrax ſee, at det virkelig er en Mund af ſamme Slabning, ſom hendes egen, og Ordet deri, ligesom hendes eget kan være, jeg ſaa mærkelig opſoier paa alle Pennes og Pennesføreres, Skrifteres og Bogſtavers Belofning, ſaa hun tvivler ſlet ikke om Meningen med dette mit Fingersprog, men kanſkee nok om Sandheden deraf. See, denne Tvivl maa jeg finde ganſke naturlig, og den kan jeg arbejde paa at overvinde, og i det Haab, at enhver velvillig Læſer finder vel en Læſerinde, der kan viſe ham, hvor hans Mund er, naar han tager fejl og vil putte Ordet i Pennes-

Høfen, i det Haab vil jeg anføre mine Grunde for, at vor Mund virkelig er stabt til med Ordet baade at meddele os Aandens Liv og Sandhedens Lys.

Jeg kan see paa „Læserindens“ Mund, at en af Grundene til hendes Tvivl om Lovtalens Rigtighed er, at, ligesom jeg sidst tog Kvinden som Hjerte-Begrebet, saaledes tager jeg nu Manden som Munds-Begrebet, og det ligger hende aabenbar paa Tungen at sige mig lige i mine Dine: saa stikker dog den gamle Adam i dig, og med alle dine Lovtaler over Kvinden og over Hjertet, som Livets Kilde, løber det dog derpaa ud, at vi skal vogte paa Herrernes Læber og deraf sugge baade Liv og Lys, og det, skiondt Borherre veed, og „Danstere“ burde ogsaa vide det, at vi for det meste kunde sugge os baade vinde og stæve, før vi fik enten Liv eller Lys ud af de Munde, hvor der for det meste kun er meget lidt af begge Dele. Denne Indvending, som jeg altid forestiller mig, af en smuk om end stødt Mund, vil jeg da først gaae imøde med den Forsikring, at jeg er langt fra at holde Lovtaler over andre Herrers Mund end gode Dannemænds, hvis Mund svarer til Dannekvindens Hjerte, som jeg holder alt for meget ad til at jeg skulde raade, end sige paalægge hende enten at sugge andre Herrers Munde eller stikke deres Penne, og at her maa da ligge en Misforstand til Grund paa en af Siderne, eller maastee paa dem begge, og jeg har

ventelig ikke udtrykt mig tydelig nok, hvorfor jeg allerede kunde fortjene en lille Løraf, som jeg da ogsaa allerede ganske rigtig har faaet. Jeg meende nemlig kun, at **Menneske-Munden**, som aabenbar er flabt til at tale af **Menneske-Hjertets Overflodighed**, den er ogsaa flabt til at tale af **Mandens Drift** og saaledes tilføre Hjertet baade Liv til **Overflod** og Lys til **Husbehov**, og det gælder naturligviis om **Menneske-Munden** baade hos **Mand** og **Kvinde**, ligesom alt hvad jeg har sagt om **Menneske-Hjertet**, naturligviis gælder Hjertet i dem begge, og jeg mener kun tillige, at ligesom **Menneske-Hjertet** har sit egenlige **Brændpunkt** hos **Kvinden**, saaledes havde ogsaa **Menneske-Munden** sit egenlige **Høisæde** hos **Manden**, der jo dog ogsaa er en af **Lodseierne** i **Menneske-Stamgodsset**, og er henviist til **Hoved-Lodden**, da **Hjertet** er, hvad han maa lede om og har tit vundet nok ved at finde. Det er for **Resten** ganske sandt, hvad **Fruen** siger, at mangfoldige saakaldte **Mænd** har langt mere „god **Nad**“ end „godt **Ord**“ i **Munden**, og at selv gode **Dannemænd** imellem fryer sig lidt af at være de egenlige **Ordførere**, hvad altid er en **Feil**, og bliver en latterlig **Feil**, naar de enten ingen **Ting** har at sige, som er værd at høre, eller tør dog ikke tale ud af **Skægget**, men det er ogsaa sandt, at endeel saakaldte **Kvinder** har mere af **Munden** end af **Hjertet**, og det er

ligeledes en Feil hos de gode Dannedvinder, naar de selv ved Brudestamlen slet ikke vil høre det gode gamle Ord „han skal være din Herre“, og det bliver ogsaa latterligt, naar de dog hverken kan styre eller forsvare dem selv, saa det gaaer omtrent lige op, og det skal netop være den danske Oplysnings Hoved-Fortrin, smukt at forlige Mand og Kvinde, saa de faaer Gavn og Glæde af hinanden, og bærer over med hinandens Feil, istedenfor at den tykke Oplysning har bestandig mere skilt dem ad, som om Hoved og Hjerte var netop tilbunds uforligelige.

Saaledes vil jeg da, med Fruens Tilladelse, forudsætte, at Rangstriden er afgjort, thi en hlot Rangstrid er det dog igrunden, som det slet ikke lønner Umagen at fortsætte, især i vore oplyste Læder, da alle Fortrin, som var knyttede til Rang og Titler, er ophævede, og ingen veed bedre end Dannedvinden, at hvor hun holdt Huus, der var det Fortrin, der knyttede sig til Herre-Titelen, ophævet længe førend Grundloven kom ud, og selv i den gamle Adams Tid fik jo Eva kun alt for meget Lov til at raade sig selv og Hjertet alt for megen Magt over Munden, saa Fruen kan være ganske rolig i den Henseende, Herren er næsten alt for høielig, naar man forstaaer at behandle ham rigtig, og naar jeg skal sige min Sandhed, saa synes mig, jeg kunde snarere forstyldt et Kys af Fruen lige

vidt paa min Mund end det Smæl over Fingrene, hun gav mig, thi baade at kiende den rigtige Mund og ægte Herre fra de lægte, og at behandle ham rigtig, det er jo hvad „Dplysningen“ vil lære Kvinden, og al sand Dplysning maa jo vise os Tingen eller Sagen, som den er!

Forudsat nu, som jeg, for at komme videre, maa forudsætte, at „Læserinden“ er berøliget og vil følge med, især naar jeg minder hende om, at hvad der kommer fra Hjertet, gaaer til Hjertet, og at vi dog allesammen, selv før vi fik Munde, har hvilet under vor føde Moders Hjerte, see, da støder jeg vel paa „Læserens“ Indvending mod Ordets Duelighed til at vise os Tingene, og især de usynlige Ting, som de er, altsaa mod Ordets Duelighed til sand Dplysning, og skiondt det, med eller uden alle tyfle Profesforers Tilladelse, er den naragtigste Indvending, man enten kan høre eller giøre, saa synes den dog saa dybsindig, og er virkelig saa skarpsindig og saa fin en Blanding af Logn og Sandhed, at den maatte være Fandens Mæster, som skulde kunne vælte en større Steen ivæien for al Sandheds-Erkiendelse hos Menneftens Børn, og skiondt det er det største Bovestykke, jeg veed af at sige, at ville føre gode Dannemænd ind i en dyb saakaldt „logisk“ Strid, og ovenikøbet at ville have de gode Dannedvinder med, saa maa jeg dog, som en gammel

Bovehals, prøve paa det, naar ikke hele den „danske Dplysning“ skal tvæles i Gudselen; thi det er jo soleklart, at var Ordet, selv i den renefte og bedste Mund, selv i Borherres Mund, og da endnu langt visere selv i den renefte og bedste Skrift, selv i „den Hellige Skrift“, udueligt til at give os sand Dplysning, især om de usynlige, aandelige og hjertelige Ting, da var vel den tyffe saakaldte Dplysning, der klarlig modfiger sig selv, ligesuldt en haandgribelig Løgn, men saa var dog al menneftelig Dplysning aldeles umuelig.

Derved maa da den danske Dplysning udmærke og grundfæste sig, at den ikke, som de tyffe Professorer, giemmer Spørgsmaalet om Grund - Forfiellen mellem „Sandhed og Løgn“ til allerfidst, og kommer da ved den uendelige Tilnærmelse aldrig rigtig til det, men at den netop stiller dette Spørgsmaal med alle dets Banfteligheder i Spidsen, fordi det jo var latterligt at tvistes og strides om, hvis Dplysning der var den sande, dersom sand Dplysning var os alle umuelig, hvad den aabenbar maatte være, dersom hverken Ord eller Skrift duede til at meddele den.

Man kan jo nok sige, og har kun alt for tit sagt og blindt troet, at man godt kunde springe hele den spidsfindige Undersøgelse om sand Dplysnings Dueltighed og om Ordets Dueltighed til dens Meddelelse over,

da Birkeligheden indslutter Rueligheden i sig, og Ordets Brug til Dplysning dagligdags og giennem Hartstunder noksom beviser dets Brugbarhed dertil; men skøndt det er ganske rigtigt, at man kan og skal troe paa den sande Dplysning giennem Sandheds Ord længe før man er sig Grunden bevidst, hvorpaa den hviler, saa er det dog derfor ei mindre vist, at naar det nu ogsaa er en falsk Dplysning i Verden, som oveniøbet glimrer langt mere end den Sande, da fristes man slemt til enten at lade sig narre med den falske Dplysning eller at modsætte sig al Dplysning om de allervigtigste Ting, og derved falde i den allerførste Bildfarelse.

Saaledes gif det mig i min tidlige Ungdom, før jeg endnu fylgte de Tredive, men da jeg dog alt var faldet i dybe Tanker om hvad der er sandt til evig Tid, og havde fattet Tro paa Christus, som den lyslevende, evige Sandhed; thi da var jeg en Aften i Selskab med den største Philosoph, vi havde i de Dage, hvad vel i grunden ei vil sige stort, men hvad jeg ogsaa kan nævner for at komme levende til hvad jeg egentlig vilde sige om den Dei, hvorpaa jeg er kommet til min danske Dplysning. Da jeg nemlig samme Aften kom i en varm Trætte med Philosophen om hans Pantheisme, hvorefter alt var guddommeligt, skøndt der var ingen levende Gud, da gjorde han tilfids den

latterlige Paastand, at han havde „Modsigelsens Grundfætning“ saa atvæles paa sin Side, at vilde jeg ikke give efter, da maatte jeg prøve et halsbrækkende Spring over den. Istedensfor at jeg nu med et Saml vilde bedt Philosophen oplyse mig om, hvad han egentlig meende, om det var, at han ikke modsagde sig selv, ved at tale om Guddommelighed uden Gud, som Menneffelighed uden Mennefte, eller om han maaftte med „Modsigelsens Grundfætning“ meende den Grundfætning, at Selv-Modsigelse er Sandhedens ufælsbare Kiendemærke, saa løb jeg, som en ung Bovehals, ganske rigtig i Fælden og erklærede, at selv „Modsigelsens Grundfætning“ vilde jeg springe over for at beholde min „levende Gud“. Det varede imidlertid ikke mange Dieblitte, før jeg bitterlig fortrød det forsvaine Ord, i det jeg følte, at jeg dermed ikke blot havde tabt Slaget, men, bedraget af det mørke og tvetydige Ord „Modsigelsens Grundfætning“, havde forsyndet mig mod Grundloven for al sand Dplysning, som unægtelig er, at hvad man ikke kan sige Ja til uden med det samme at sige Nei, det er soleklar Løgn, og hvad man ikke kan sige Nei til uden med det samme at sige Ja, det er soleklar Sandhed. Dersom altsaa Christendommen og den levende Guds Lilsværelse virkelig stred imod hvad de Lærde har kaldt „Modsigelsens Grundfætning“, da var Christen-

dommen en Grundlovs, som intet Menneske maatte og intet sandhedskjærligt Menneske, som saae det, kunde troe paa, og dersom Pantheismen virkelig udsprang af al sand Oplysnings Grundlov, da skulde alle Mennesker og da maatte alle sandhedskjærlige Mennesker, som saae det, troe paa den. Herved fandt jeg mig da ikke blot drevet, men tvunget til omhyggelig at drøfte saavel Christendommens, som de berømte philosophiske Lærebbygningers (Systemers) Forhold til Sandhedens Grundlov, og kom snart til den klare Overbeviisning, at det var ingenlunde Christendommen, men rigtig nok al den verdslige Wiisdom, jeg kjendte, som ved at veies paa denne gyldne, evig gyldige Vægtstaa, maatte findes for let.

Dog, denne Fortælling kunde let, som alle Fortællinger om os selv, blive baade for lang og for tør, og ovenikøbet vække den Mistanke baade hos Læseren og Læserinden, at jeg enten vilde have dem allesammen til at gaae hen og gjøre ligesaa, eller, da jeg maatte vide, det var umueligt, have dem til at troe blindt paa hvad jeg sagde om alle muelige Ting, som en Læremester, der havde prøvet alt og kun beholdt det Bedste, som er evig sandt, og jeg maa da skynde mig at sige saa klart og tydelig, som mueligt, at jeg er ingen Tysker, og at det kan aldrig ske, de siger mig imod, naar de kun ikke siger dem selv imod med det samme, men at det maae de endelig see at vogte sig for, ligesaavel naar de taler om det Evige, som naar de taler om det Tidslige, om det Guddommelige som om det Menneskelige, og aldrig mere tage nogen til Læremester, som vil oplyse dem med Selv-Nedsigelser, men lade ham gaae for den han er: en Baaster og Brovler, der igrunder slet ikke bryder sig om hvad der er sandt, men vil enten narre dem eller dog kun narres baade med dem og med sig selv.

Saa snart derfor nogen begynder med den Snak, at Ord er kun meget ufaldsomme Tegne paa Tanker, saa Tanken kan godt være sand fordi Ordene, vi maae betegne den med, strider stik imod hinanden, da skal vi vide hvad Klokken er slaaet, og bede ham glemme Resten, til han enten har fundet de rette Ord til sine sande Tanker, eller har opdaget et bedre Middel til at gjøre sine Tanker tydelige med, end Ordet er, da hvad der strider mod sig selv, kan umuelig bestaae, og man kun spiller sin og andres Tid ved at bruge unyttige Ord, som tilintetgjøre sig selv.

Dette veed da de tykke Professorer ogsaa godt, og naar de derfor bare kan faae os narret til endogsaa kun tilspyneladende at modsiges os selv, da raaber de strax, at de har vundet og vi skal bare holde vor Mund, til vi har lært i det mindste at forstaae Modsigelsens Grundsaetning, som er Tankerigets Grundlov, men saasnart vi spørger dem, hvad de begynder med, naar de vil oplyse Folk om alle guddommelige og menneskelige Ting, da faaer vi at høre, at det er ingen Lunde Modsigelsens Grundsaetning, men at det er en ganske anden Forudsætning, der skal troes uden alt Beviis, saa det er kun, naar vi iblinde vil sværge paa deres ubeviste og ubeviislige Forudsætning, de kan gaae strengt frem efter Modsigelsens Grundsaetning og udville deres kloge Tanker om alle muelige Ting, vel ikke med Ord, som alle forstaaer, men med dybe Konst.-Ord, som de selv har skabt til det samme, og som kun meget ufaldsommen lader sig omskrive i Hverdags-Ord, der er alt for grove til saa fine Ting, og kommer desuden let i Strid med sig selv, fordi de ikke er ordenlig afrettede (disciplinerede).

See, denne Dplysnings-Maade, der egentlig burde hedde den tykke Blindebuks-Leg, har man hidtil herinde taget for gode Vare; skiondt det paa et Haar ligner hvad vi ellers kun tager til Talle med i.

Daare-Risten, hvor man altid finder dem, som, naar man først indrømmer dem, at de er Gud, Fader eller Gud, Søn eller Gud den Helligaand, kan tale meget fornuftig om hvad deraf følger, især naar vi alt imellem vil nøies med at Abrahadabra istedenfor Hverdagsord til at bevare vore Indvendinger, eller vore Spørgsmaal om, hvor den Guddoms-Magt er blevet af, som maatte følge med Guddoms-Ravnet, naar det var paa sit rette Sted?

Hvad enten man derfor siger og skriver, at man vil lære os at begribe det ubegribelige, saa vi aldrig meer behøver at troe nogen Ting, lære os, om vi ellers har Hoved dertil, den sorte Kunst med Mund og Pen at aabenbare hvad ingen Mund kan udfige og ingen Pen beskrive, eller man gaar ud fra den simple Forudsætning, at den „rene Fornuft“, som er eet med den guddommelige Sandhed, taler ud ad Kant eller Schelling eller Hegel eller Jesper Dbsfur, og udviker saa, efter alle Kunstens Regler, og saavidt det vil lykkes, uden klar Selv-Modsigelse, hvordan det, under denne Forudsætning, maa see ud i Himlen og i Ewigheben, og vilde see ud paa Jorden og i Tidens Løb, dersom Kant eller Schelling eller Hegel eller Jesper Dbsfur kunde kommet tids nok til at forebygge baade Stabelsen og Syndefaldet, Sandheligheden og Indbildningskraften, Billedsproget og Misforstanden, Christendommen og Troen derpaa, Følleligheden og Fædernelands-Riærligheden, og fremsfor alt Selv-Modsigelsen, som nu har forvallet og forstyrreret hele den jordiske Tilværelse, saa den ikke engang hos vedkommende selv vil, hvad den dog aabenbar skulde, rette sig efter den rene Fornuft, som er den guddommelige Sandhed; see, da maa vi, som sandhedsriærlige Menneſter, føle, at hos saadanne Følle er ingen sand Dplysning om Menneſte-Livet at finde, men kun et grovere eller finere Bæv af Selv-Modsigelser, som maa være Løgn, naar der er

Sandhed til, og er gudsbespottelig, saasandt som der er en levende Gud, af hvis Fylde vi har alle faaet, og som umuelig selv kan fattes enten den Bevidsthed, han lader oprinde eller den Sandheds-Riiklighed, han har tændt hos os, eller den Wiisdom, vi har Forestilling om, føler Drift til at søge og har Trang til at finde.

Det er nemlig „Urettens Hemmelighed“, at da man med Skin af Ret kan kalde den sande Bestaendighed af alt, baade de synlige og usynlige Ting's følgerig ogsaa den menneskelige Bevidstheds og Samvittigheds, Ordets og Sandhedens inderste Bæsen i Tvivl, saa kan man ogsaa, naar man vil, derved gjøre sin egen Oplysning herneben umuelig; men det hevner sig frygtelig ikke blot ved den Aandløshed og Hjerteløshed, indvortes Afmagt og Risdulde, som dermed følger, men klarlig ved den Selv-Modsigelse, hvormed man nødes til hvert Dieblif at slaae sig paa Manden, og ved den Splid, der fødes og næres mellem alle Livs-Kræfter og Sjæle-Evner, og slaber baade indvortes og udvortes et levende Helvede paa Jorden, der fordommer, piner og plager sig selv, og vil ikke lade sig omstabe til et Himmerig, fordi det strider mod Helvedes rene Fornuft-Begreb, der, som den rene, blotte, bare „Bærelse“ vil og maa være den eneste Undtagelse fra den Selv-Modsigelse, der uden alle Undtagelser, giælder for den hele „Til-Bærelse“, vil og maa heller være den tomme men derfor ogsaa guddommelig rene og klare Muelighed, end være den ligesaa forplumrede og chaotiske, som fylbige og behagelige Birkelighed!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Aargang. ƒpverdagen d. 7. Juni. Nr. 22.

Planen til det danske Monarkies Ordnung.

Naar denne „Danstere“ kommer ud, da sidder jeg uidentiviel i Norge eller jeg kvalper under Gotthlands ƒyst, og et af Stederne maatte jeg jo vnske mig saa fast nedsat, at mine Dine aldrig saaer Kiobenhavn mere, hvis det saakaldte danske Monarki virkelig blev ordnet, som skrevet staaer i Berlings-Avisen (Nr. 112) og som det alt længe var en, om ikke aabenbaret Hemmelighed, saa dog bitterlig Sag, at vore ansvarlige Ministre vilde selv foreslaae; thi da var der ikke længer, og blev vel aldrig mere noget „Danmarks Rige“ til, da var det danske Folk ikke længer i nogen Henseende sig selv mægtigt, altsaa enten dødt og begravet eller dog, som Folk fra dem selv, dødt for denne Verden.

Denne min Betænkning om „Planen“, som stulde forelægges, og er nu forelagt, de saakaldte „Notabler“ fra Danmark, Slesvig og Holsten, den Betænkning

hvad vi med Næthed har vundet. Jeg vil imidlertid
 ikke gøre mig renere end jeg er, men betænk, at
 i-gaar, da jeg greb Pennen for at beskrive mine Tanker
 om Planen til det saakaldte „danske Monarkies“ Ordning,
 da faldt den mig af Haanden ved den skællingagtige
 Tanke: hvad kan det nytte? Har det ikke nyttet
 det mindste, alt hvad du har baade talt og skrevet om
 Danmarks Riges Uforenelighed, altsaa i grunden
 Uforligelighed, med det lille saavel som med det store
 Eyskland, allerklarest med Holsten-Gottorp, Dan-
 marks Riges affagte, uforsonlige Arvesønder, har det
 ikke nyttet, selv da Oprøret rasede vildest, selv da
 den indtændte Arrighed, det indgroede Had og den dybe
 Foragt fra Holsten-Gottorp flød i Strømme fra de
 fraadende Læber ned paa hvert Dagblad, ligesom Blodet
 ved Frederik, ved Idsted og ved Frederikstad;
 hvad skulde det da nytte, nu at kradselig sidt paa Papiret
 om det samme, nu da Oprørerne tilsyneladende er
 afsvæbnede, da Holsten vel aabenbar nok er langt fra
 at være beroliget, men da dog vore Ministre synes
 at have sat Danmark i Pant paa, at Holsten, det koste
 hvad det vil, det gaae med Danmark som det kan,
 skal blive beroliget, skøndt det er ligesaa umueligt
 for Danmarks Rige at berolige Holsten uden at
 bygge sig selv, som det var umueligt for Karthago
 paa anden Maade: at „tilfredsstille“ Rom? Vel

glemde jeg ligesaa lidt Borherre igaar, som jeg glemmer Ham idag, men jeg maalde Ham, mærker jeg nu, som vi jo immer fristes til, paa en vis Maade med min egen Men, saa da jeg selv, med al min, som man siger, overdrevne Fortiærlighed til alt hvad der er dansk, dog var nær ved at blive reent kied ad Riællingeriet, reist til Norge og ladt „Danstere“ stiofte sig selv, saa meende jeg, kunde Borherre, for hvem der er ingen Persons-Anseelse, vel ogsaa være kied ad Riællingeriet, vænde Ansigtet fra Danmarks Rige og lade det stiofte sig selv, lade det forgaae, siden det ikke havde Mod til at bestaae, uden paa den umuelige Maade at „opretholdes“ af sine arrigste Fiender, havde ikke det Mod, selv efterat Borherre havde givet det Mod og Lykke til langt meet end det: til at trodse og sælde Rigets Fiender.

Dette, at Borherre dog endelig har indseet, at Danmarks Rige og det danske Folk var ikke værd at hjælpe, kunde igrunden ikke hjælpes, da de, langtfra selv at hjælpe til, meget mere arbejdede paa at tilintetgjøre alt hvad Borherre gjorde for dem, stræbde efter hver Seier at flabe sig, som om de havde lidt det mest afgjørende Nederlag og maatte overgive sig paa Naade og Unaade til deres arrigste Fiender, dette troer aabenbar Lykterne, og det er den „moraliske Seier“ de røster sig med at have vundet over Borherre, skøndt de tilskyndende Men slaact af de Danske, og, var

jeg en Tysker, selv den allergudfrøgtigste Tysker, da maatte jeg troe det samme, og anset Danmarks Rige, der selv efter en afgjort Seier syndes at opgive sig selv, for opgivet af Borherre, den Æneste, der tilgavns havde holdt paa det; men da jeg nu er en Dansker, saa maa jeg flamme mig ved den tykke Mistanke til Borherre, at Han skulde ikke være bedre end jeg, ja, ikke engang værre saa god, thi selv jeg kunde jo dog ikke nænne at slaae Haanden af Danmarks Rige, tabbe vel Pennen af Haanden igaar, men tog den dog op med samme Haand idag, for endnu engang at see hvad jeg kunde gjøre, skøndt jeg forud vidste, det var kun meget lidt, og rimeligviis slet intet, og dog skulde Borherre, som altid gjør underlige Ting, nænne at slaae Haanden af Danmarks Rige, som, netop fordi det er lille, kærlig behøver Hans Hjælp til alt Størværk, og slaae Haanden af det strøbelige Folk, der i al sin Strøbelighed, ligesom det kvindelige Hjerter, er mageløs elskværdigt og ret skicket til at vise, hvordan Guds Kraft fuldkommes i Strøbelighed!

Nei, Han, som har hjulpet hidindtil, Han vil fremdeles hjælpe; Han som, mod al Formodning, lod Dønehæren seire og seire glimrende over Kiernen af hele det store Tysklands Stolthed og Stridbarhed, Danstæder og Bønderforagt, Han vil ogsaa lade det danske Folk seire; glimrende seire over sin egen

Skillingagtighed og Tøffegøddhed og Magelighed og alt hvad der endnu synes at skulle berøve os Frugtens af Trears-Kampen og Fredags-Seiren, af Herrens smigende Hænderlige Bistand og af al vor kære og heldtemodige Dyppfrælse.

For di jeg har denne Tro, som altid snart gæser Haabet nye Ringer, naar de gamle ei kan bære meer, derfor, men ogsaa kun derfor kan jeg med Rolighed betragte den Plan til det saakaldte danske Monarkies Ordning, som er forelagt vore ærverdige Fiender af vore egne Ministre, og som vel høilig forbausede og dybt bedrøvede det danske Folkething, men blev dog ikke anderledes afvist end at vore Ministre nu offentlig nedkiender sig den.

„Dausterens“ Læser og Læserinde er nu vist nok blevet ligesaa forbauset og bedrøvet ved den aabenbarede Hemmelighed, som det danske Folkething blev ved den hemmelige Aabenbarelse, og har vist alt mange Gange fultet over, at dette skulde blive Enden paa den blodige Leg, det blive Folgen af de glimrende Seire, at Danmarks Riges Stilling blev endnu færligere og usikrere, endnu mere værgeløs mod Holsten-Gottorp, endnu meer afhængig af Tysklands Splid og Enighed end før 1818, Danmarks Riges alt længe mistlige Selvstændighed endnu nærmere ved at horkfalde med en lille Gødtgørelse af Preussen og Østerrig til Tysklands

saakaldte danske Storamiral; men dog kan jeg ikke
 skaane dem for al Udvikling af det Sørgelige, jeg ser
 i denne ulykkelige Plan, forelagt som af os selv til at
 vinde Fiendernes Bifald og at forsonc Danmarks Rige
 med det usorsonlige Holsten-Gottorp.

Det for Danmarks Rige utaaelige i denne Plan
 er ikke blot Enkeltheder, men Planen i det hele til, som
 tæst, som mueligt, at sammenfobble Danmarks Rige
 og især Sønder-Jylland med det tilbunds fiendlige,
 vildtpffe Holsten, hvad nødvendig enten maatte aar
 uendelig Riv og Splid i det saakaldte danske Monarki,
 idelige Dprer i Holsten og Syd-Slesvig og en bestandig
 Dødskamp med Tyskland, enten det, eller maatte stille
 Danmarks Rige ved al dets Frihed og Selvstændighed,
 og giøre en dansk folkelig Udvikling umuelig.

De Enkeltheder, hvori det Heles Utaaelighed for
 Danmarks Rige og det danske Folk mere og mindre klart
 viser sig, er imidlertid følgende Bestemmelser:

„Det danske Monarki vedbliver at være et samlet
 Hele under en fælles Fyrste, med samme Arvesølge,
 med fælles diplomatisk og consular Repræsentation,
 Flaade og Flag. Med Undtagelse af Hertugdømmet
 Slesvig har det danske Monarki derhos overrege
 stemmende Handels- og Skibsfarts-System, Mønt-
 fod, Post- og Told-Bæsen.“

„Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg vedblive at udgjøre Dele af det tyske Forbund.“

„I alle de Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om Sager, som angaae Monarkiet i dets Heelhed, have Holstens og Lauenborgs hos Kongen tilstædeværende officielle Organer Sæde og Stemme i fuldkommen Lighed med de danske Ministre. Lovgivnings-Sager vedkommende de fælles Anliggender, Post- og Sold-Bæsenet herunder indbefattet, behandles foreløbigen ved Udvalg af Medlemmer i lige Tal af den danske Rigsdag og Holstens samt Lauenborgs Landdage, hvilke dernæst, hver især, forelægges Resultatet til Beslutning paa forfatningsmæssig Raade. Er Overensstemmelse om noget enkelt Punkt ikke at tilveiebringe, forbliver det forsaavidt ved det Bestaaende.“

„Hertugdømmet Slesvig har sin særlig beslutende Landdag og affondrede ministerielle og locale Administration for følgende Anliggender: den civile og criminelle Lovgivning, Kirken og det offentlige Undervisnings-Bæsen.“

„Med Hertugdømmet Holsten har Hertugdømmet Slesvig følgende Institutioner tilfælles: Eiderkanalen, Brandforsikrings-Anstalterne, Universitetet i Kiel, forsaavidt den tyfttalende Deel af Slesvig angaaer, Dødstemme-Institutet, Daare-Anstalten

i Staden Slesvig, Straffe-Anstalten i Skidslab, Ribberstab."

Agtet nu det daarlige Danst og det meget pludder- vælste i Stilen gjør det vanskeligt for jævne danske Læsere at see alt det for Danmarks Rige og det danske Folk utaalelige heri, saa er det dog vienspylignt nok, at paa den ene Side Slesvigs Danstthed vilde være aldeles opoffret, og at paa den anden Side maatte Danmarks Rige vises med den Arvesølge, de Forhold til fremmede Magter, den Svæmgt, det Flag, den Handel og Skibsfart, det Toldvæsen og den Røntfod; som Holsten og Lauenborg krævede, eller slet ingen have, da jo ellers Fællesskabet blev ophævet.

Nu er det jo soleklart, at om end ikke Danmarks Folk og Rige ved at opgave Slesvigs Danstthed, ellers undergrave de deres Tilværelse, saa bestæmmede de sig dog for de slesvigiske Danstteres og for hele Verdens Pine, og opgav feigt eller tosstet Slesvigs med feier- rige Baaben vundne Besiddelse, og alt hvad de i tre Aar har kæmpet og blødt og gjort alle muelige Op- offrelser for, thi Ravnet "dansk" til hele det saa- kaldte Monarki vilde jo være den tomme af alle Diller, medens det er aabenbart, at Fællesskabet med Holsten og Lauenborg, der vedblive at være Dele af det tyske Forbund, kun kan blive virkeligt,

forfaavidt det hets Monarki træder ind i det Aelte Forbund og underkaster sig dets Bestemmelser om Flaade og Flag, Forhold til fremmede Magter, Arvefølge, Handel og Skibsfart, Post- og Told-Væsen, folgelig aldeles opgiver sin Frihed og Selvstændighed, som en europæisk Magt.

Naar saaledes, hvad let kunde skee, den tyske Forbundsdag bestemde, at alle de Monarkier, som havde tyske Landsdele i sig, skulde, ligesom det Øster-rigste o. Preussiske Monarki, heelt indtræde i det tyske Forbund, da maatte jo det saakaldte danske Monarki enten blive virkelig tysk eller paa Timen opløses, og naar, hvad sikkert vil skee, den tyske Forbundsdag bestemmer, at alle Forbunds-Staterne skal have fælles Flaade og Flag, samme Forhold til fremmede Magter, samme Møntfod og Toldvæsen og overensstemmende Handels- og Skibsfarts-Love, da maa jo Danmark enten aldeles opgive Holsten og Lauenborg, eller opgive den danske Flaade med Dannebrog og al Frihed til at rette sine politiske Forhold, sit Toldvæsen, sin Handel og Skibsfart, efter sit eget Lær og Slus, der sædvanlig vil være det tyske Forbunds aldeles modsatte. Man behøver derfor blot et Dieblif at tænke alvorlig paa Danmarks Forhold til sig selv, sin Flaade, Handel og Skibsfart, og paa Danmarks naturlige og historiske Forhold, til

Enverrig, Norge og England, for at see, at enten maa det foreslaaede Fællesskab med Dele af det tyske Forbund blot sluttes ipag, for voldsomt med største Fare at brydes imorgen, eller det maa tilintetgjøres Danmarks Rige, forgjøre det til en Provinds i det hellige Romerske Rige.

Man skal derfor ogsaa lægge vel Mærke til, at „Nord og Syd“ og hardtad alle, hvem der herinde hidtil vovede offentlig at anbefale den saakaldte „Heelstat“, bestandig gjorde det under den Forudsætning, at Holsten og Lauenborg traadte ud af det tyske Forbund, men at hvad nu, til vor store Forbauselse, vore egne Miniſtre ei blot foreslaaer os, men tilbyder paa vore Begne Rigets Fiender, det er Fællesskab med Holsten og Lauenborg, skiondt de blive ved at være Dele af det tyske Forbund og staae under dets aldeles uberegnelige Magt og Myndighed. Uagtet jeg derfor ingenlunde vilde føle mig beroliget over Fællesskabet med Holsten = Gottorperne om Flaade, Flag, Handel, Skibsfart og Møntfod, selv naar Holsten traadte ud af det tyske Forbund, uden dog derfor at være mindre antidansk, saa fear man dog let, at naar Holsten ikke træder ud af det tyske Forbund, da kan Danmark umuelig forene sig med Holsten uden enten at træde ind i det tyske Forbund, eller prøve med Magt at træffe Holsten ud deraf. Naar vi endelig betænker

hvad Folgen blev 1848 af vort Fællesskab med Holsten om Krigshæren, da maae vi godt kunne forudsæe, hvad Enden vilde blive paa vort Fællesskab med Holsten om Flaaden, om end det blev det eneste.

Vilbe nu Danmarks Rige ved Udførelsen af den forelagte Plan til det saakaldte danske Monarkies Ordning, heelt og holdent opgive sin Frihed og Selvstændighed, da vilde det ikke sige stort, at det derved endnu visere og klarere opgav Slesvigs Danskhed og Dansten i Slesvig, thi naar man kiber Krammeren har man Krammen for intet, saa, naar hele det saakaldte danske Monarki var saagodtsom indlemmet i det tyske Forbund, da kunde baade Holstenerne og de tyske Slesvigere rolig overlade det til Forbundsdagen i Frankfurt at indtale deres Rettighed til at beherske Slesvig og til at undertrykke al levende Httring af Danskheden, som en affhyelig Propaganda.

Men naar man nu ikke indseer dette, eller naar man forudsætter, at der bliver intet af Fællesskabet mellem Danmarks Rige og Holsten, da maa man dog kunne see, at naar Slesvig skal have en besluttende Landdag og uafhængig Bestyrelse, blandt andet for Kirke- og Undervisnings-Væsenet, og naar Slesvig fremdeles ei blot skal have Brandsforsikrings-Anstalter, men ogsaa Ridderflabet og Kieler-Universitetet tilføelles med Holsten, da

maa Danstheben i Slesvig være ligesaa vis paa at blive undertrykt og udryddet, og Danmark være ligesaa vis paa at tabe al Indflydelse i Slesvig, som om Slesvig høitidelig var afstaaet til Holsten og indlemmet i det tykke Forbund.

Herom vil Læseren, om han ikke selv indseer det, vist ogsaa finde det umistæneligste Bidnesbyrd i Geheimeraad Scheels saakaldte „Fragmenter“, som jeg derfor skal anbefale til opmærksom Giennemlæsning og Sammenligning med Planen til det saakaldte danske Monarkies Ordning, thi denne forrige Regjerings-Præsident i Slesvig-Holsten vil dog vist ingen mistænke for overdreven Dansthed, og stundt den titomtalte „Plan“ i det hele er udklæftet i hans egen Hjærne, saa fraraader han dog alt Fællesskab mellem Slesvig og Holsten indbyrdes, og paa det Stærkste det fælles Ridderstab og Fællesskab om det Kielske Universitet. Om det „Slesvig-Holstenske“ Ridderstab bemærker han saaledes, at selv om det ikke aabent havde sluttet sig til Rebellionen, kunde det dog ikke vedblive at bestaae som Corporation*), og om det Kielske Universitet er hans Ord endnu mærkeligere. Den national-politiske Retning (siger han nemlig) der i en Række af Aar har været herskende paa Kieler-

*) Scheels Fragmenter 1ste Hefte 19—20.

Universitetet, som betragtes som en af Hoved-Aarsagerne til den nærværende Catastrofe og især til en stor Deel af Embedsmændenes pligtstridige Forhold. Denne Retning vil ikke blot ikke ophøre, men blive drevet endnu videre. Vil man fra Grunden af helbrede det Onde og forebygge en Tilbagevenden af samme, saa tør man ikke lade en af dets Hovedrødder staae*).

Jeg troer gjerne, at Geheimeraadten nu ikke vilde give det samme Raad som 1848, da han tog Hensyn til Tidens Pimagtighed, thi om hans Omhu for Danmarks Rige kan der jo slet ikke være Tale, og selv i Hensende til hans eget Hjernefoster, det saakaldte danske Monarki, udtrykker han sig til Slutning meget pudsig saaledes: min Kiærlighed til Hertugdømmerne er stor, og gjorde sig stedse mere følelig i samme Grad, som deres Beboere dyngede Uret paa Uret; den bliver ikke overgaaet af min Kiærlighed til det fælles Fædreland, det fælles Monarki, og staaer ikke tilbage for denne. Hermed siges nemlig ingenting, hvad man efter Sammenhængen skulde ventet, at hvor stor end Forfatterens Kiærlighed var til Hertugdømmerne, saa var den dog slet ikke større end hans Kiærlighed til det fælles Monarki, men han siger tvertimod, at hvormegen Kiærlighed han end kunde have

*) Sammensteds 20—21.

Al det fælles Monarki, saa overgik den dog ingenlunde hans Kiærlighed til Hertugdømmerne, hvis Grændser, som alt ægte tyff, lades ubestemte, men derfor er det lige vist, at selv Hr. Scheel har seet og sagt hvad vi alle maa kunne see og turde fige, at naar man lader det Slesvig-Holstenste Ribderflab bestaae og knytter Slesvig til det Kielske Universitet, da arbejder man Holsten-Gottorperne og Dyrøret lige i Hænderne, og da kan det umuelig være Alvor med at hævde Danmark Slesvigs Besiddelse.

Naar nu derhos Slesvig skal have en besluttende Landdag og en uafhængig Bestyrelse i Henseende til Kirke- og Underviisning-Væsenet, saa lader det sig jo klarlig forudsæe og sikkert forudsæe, at det Kielske Universitets Fostersonner, som til Jævnhold vil have Bestyrelsen i deres Hænder og den Slesvigste Landdag i deres Lomme, de vil godt sørge for, at Danskheden hverken i Nord eller Syd skal rose sig af den Rige-Verettigelse, der efter Planen skalde blive "begge Nationaliteter" til Deel.

Endelig maa jeg giøre Læseren opmærksom paa, at naar Planen skalde udføres, da maatte den "danske Rigsdag" synke ned til en provindsiel Landdag, eller, som Hr. Scheel uden alle Komplimenter udtrykker sig, en "Stænder-Forsamling". Vel er jeg slet ikke sikker paa, at Læseren holder ligesaa fast paa "Danmarks Riges Grundlov" og den "danske Rigsdag" som jeg, men jeg troer dog, at naar han betænker, det vilde ingenlunde være den danske Konge eller de danske Ministre, men Holstenerne, Kielerne og den tyske Forbundsdag der fik al den Magt og Myndighed i det danske Riges Anliggender, som, efter Grundloven, skal tilhøre den danske Konge og Rigsdag i Føring, da vil dog vist ogsaa han frabede sig en saadan Raskatring af det danske Riges Forfatning, hvorved alt hvad der angik det Hele kom i de

Fremmedes Bøld, og alt det Enkelte nødvendig maatte rette sig derefter.

Som sagt fra Begyndelsen, jeg smigrer mig ingen-
 kunde med, at denne „Danster“ vil udrette det mindste
 mere til Danmarks Riges Redning fra den truende
 Undergang end alle de foregaaende „Danstere“ og, hvad
 der er langt mere, hele min Rigsdags-Færd har udrettet,
 saa jeg gjør kun hvad jeg gjør for intet at uablade,
 som muelig kunde tjene til Danmarks Redning, men,
 som ogsaa sagt fra Begyndelsen, jeg har den Tro, at
 Vorherre tænker i dette Stykke ligesom jeg, saa Han
 vil heller intet Middel og ingen Nøie spare for at redde
 Danmark, og da Han er ligesaa almægtig, som jeg er
 afmægtig, saa kan jeg ikke tvivle om, Han jo nok op-
 naaer sit Diemed, og rebelige Tvivlere vil jeg anbefale
 lidt alvorlig Estertanke om, hvorvidt det 1849 under
 Beleiringen af Frederis var rimeligere, at den vilde
 faae saa dansk et Udfald, eller 1850 om Foraaret var
 rimeligere, at Aaret skulde gjøre et nyt Tidsrum ved
 Jøsteds-Slaget og krones med Krandsen fra Frederik-
 stad, end det nu er, at Forhandlingerne om Planen til
 det saakaldte danske Monarkies Ordning vil ende
 med Danmarks Riges klare og ærefulde Skilsmisse fra
 Tyskland, og med det danske Folks Jubel over ei meer at
 rides af den „tyske Mare“ men frit at kunne følge sin
 ædle danske Drift til Held og Hæder!

 I Ugen efter Pindse udkommer intet Nr. af
 „Danstere“, men næste Uge et dobbelt.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. O. Døst.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 14. Juni. Nr. 24.

Danskt Oplysning.

IV.

Hvad "Skrift" er, det kan vi godt sionne, naar vi selv har lært at læse og skrive, for da ved vi godt, det er intet Hereri, som de "Bilde" tænker, men kun noget Krims = Krans, vi selv maler op paa Papiret og har lært udenad skal betyde hvad Foll ellers figer med deres Mund, ligesom Bankofedlerne skal betyde hvad der staer paa dem i rede Penge, saa det gaar nødvendig med al Skrift, naar Ordet i levende Folls Munde, som den skal betyde, fattes, ligesom det gaar med Bankofedlerne, naar "Baluta i Bankens amonnet", naar Pengene fattes, som de skalde indløses med, at saa bner Skriften til ingen Verdens Ting, ligesom vore gamle Bankofedler i 1814. Bist nok er det en stor Konst at kunne skrive godt for sig, end lige da at kunne skrive godt ud og ind ad Munden om alle mækelige Ting, saa at for hvem der

kan læse godt og flydende, er det livagtigt, som naar
 hørte hvert Ord af en tilsvarende Mund, og for hvem
 der har „Munden til sin Tjeneste“ er det en smal Sag
 at sige det høit og lydelig, Ord for Ord, som strevet
 staaer, men der er dog immer en Hage ved, saa at
 dersom man ikke har hørt hvad man læser i den samme
 Mening og Sammenhæng, og har lagt det paa Hjerte,
 saa det blev ens eget, da kommer man let til at stamme
 og haffe i det, og selv naar man har lært Skriften
 allerbedst udenad, men har ikke faaet det tilsvarende Ord
 paa første Haand indensfra, saa staaer man dog og
 snakker som en Bog, hvad vel især Narre høilig for-
 undrer dem over, men hvad dog intet rigtigt Indtryk
 gjør paa Folk, saa de lægger paa Hjerte hvad der bliver
 sagt, men det er for dem, ligesom naar man drømmer,
 man sidder til Høibords og spiser og drikker kostelig,
 men finder dog, naar man vaagner, at Maven er tom.

See, saaledes er det jo ogsaa en stor Kunst at faae
 Bankofedler til at gaae for rebe Penge og især
 at faae dem til at gaae glat, saa mange vil heller have
 dem end rebe Penge, fordi de baade er meget lettere
 end Sølv og Guld, for ei at tale om Kobber, og
 kan derfor meget bedre sendes langveis bort, og tager
 meget mindre Rum op baade i en Lomme og i en
 Skuffe, og gjør ingen Larm, naar man tæller dem,
 og endelig, fordi de har hver deres Tal og Nummer,

saa naar man vil være saa forfigtig at tegne dem op, saa kan Lyvene ikke nær saa let løbe med dem uden Fare for at reube sig en Staver i Livet. Men see, hvor denne Kunst nu ogsaa, som i England, er drevet til det højeste, saa det kan hardtad synes ligegyldigt, om der var Guldpenge og Sølvpenge til, naar man kun havde Bankoscedler nok, og et eller andet Slags „Smaapenge“ til daglig Brug i Husholdningen, selv der behøves kun et forfioient Ord fra en aaben Mund med et spodst Smil omkring, som kan have Sandsynlighed og gjør Indtryk, behøves blot et saadant forfioient Ord om, at det hænger nok kun daarlig sammen med Banken, for i dens Kiødere, der stulde være fulde af Sølv og Guld, der er deilig frist Luft og Bærelser til Leie, saa bliver Folk, selv tit de adstødte Mænd midt i London, let som om de var gale, sanker alle Bankoscedler og andre saakaldte „gode Papirer“ som de kan rage og strabe sammen, for at faae Guld og Sølv for dem, mens der dog endnu maastee er lidt tilbage, og staaer man saa ikke hvor de kommer strax paa Vinde med de rebe Penge, da er Hundrede og eet ude, og man sætter alle Bankoscedler Høtter i Bold som det arrigste Snæs under Solen.

Netop saaledes gaer det med Bøger i Tyskland, hvor man i visse Maader har drevet Skrivekunsten til det højeste, saa Folk sædvanlig ikke

bryder dem synderlig om, enten de har Mund til at tale med eller ikke, undtagen til den daglige Smagsnak, som ikke har videre at betyde, men som dog er meget nemmere afgjort med Munden end med Fingersprøget, som man maa gaae i Døvstumme-Institutet for ordentlig at lære; men vi faae det især paa Hurlumheien 1848, da det pludselig gik som et Lys op for Folk, at alt det Skriverseri, som vedkommende sædvantlig ikke mener et Ord med, er dog igruuden til ingen Nytte, saa man maa have fat paa dem selv, som staaer for det Hele, og vil staae for Styret, de hedde nu Keisere, Konger, Stats-Ministre, Præster, Professorer, eller hvad de vil, man maa kunne see dem stivt i Øinene og sige dem lige op i deres Øine hvad man tænker om dem, og høre dem sige med deres egen Mund hvad de mener og vil staae ved.

Men spørger vi nu igien, hvad saa „Ordet“, som det lyøbevende gaar ud ad Munden, hvad det egentlig, igruuden, er, see, da er det aabenbar endog en langt dybere Hemmelighed, end naar man spørger, hvad rede Penge, og hvad „Guld og Sølv“ egentlig, igruuden, er, og dog veed vi, at selv de, der mener, de veed grundig Besked om hvad Guld og Sølv er i dem selv, de kan dog neppe, skøndt Somme har pratet af, de kunde, gjøre Guld og Sølv, hvad de dog maatte kunne, naar de vidste Bøstet tilhønds,

og de kan endnu mindre forklare os, hvoraf det kommer, at Guld bliver ikke nær saa borte, naar de hører, at Guldet synker i Priis, fordi man kan forke det op i Kalifornien, som naar de hører at Guldet eller Sølvet synker i Bankens Riebere, og hvoraf det kommer, at selv naar man ikke kan eller ikke vil give sine Guldpenge eller Sølvpenge ud for at faae noget for dem, saa holder man dog sædvanlig mere af dem og mere paa dem end paa alle Bankofedler og de »bedste Papirer«. Man kan jo nok sige, hvad sandt er, det maa komme af, at Guld og Sølv har en egen Glans og Klang, som særdeles behager de fleste Menneskers Øie og Øre, maafee ogsaa har en egen hemmelig Lighed med høiere, usynlige Ting, som de dunkelt betegner og minder os om, saa at, om aldrig for andet, saa for Stadens og det behagelige Indtryk Skyld har Guld og Sølv en egen Værdi, Guld-Værdi og Sølv-Værdi, for os; men det kan vi jo ikke bevise, det er jo en Hemmelighed, som nogle troer, andre tvivler paa og atter andre kiæft benægte, uden derved klarlig at sige dem selv imod, saa det eneste Bisse og Klare derom er den Kiendsgierning, at hidtil havde Guld og Sølv og rede Penge hos alle de Folk, der ellers var sig menneskelig ud og blev til noget i Verden, noget eget Tiltrækkende og Tillokkende, saa at hvem der havde Nol af det, kunde

sedvanlig for det faae næsten alt hvad de vilde pege paa, ja, tit kobe levende Følk baade med Sjæl og Krop.

Men, som sagt, Ordet i vor Mund, det er endna en langt dybere Hemmelighed end al Verdens Guld og Sølv og rebe Penge, thi ikke blot er det Ordsprog sandt, at man kan faae for et godt Ord hvad man ikke kan faae for Penge, saasom et godt Kys og en trofast Kærester, som jo ikke er at veie op med Guld og faaes dog tit for det lille Ord "jeg elsker dig", ikke blot det, men Ordet i Munden er, som man veed, saa fiint og flygtigt, at langtfra at kunne faae Fingre paa det, kan man selv giennem de allerbedste Forstørrelses-Glas ikke engang faae Nie paa det, og var derfor de store Grammatikere, som tager dem paa at opløse og forklare alle Ord, ikke til deres Lykke saa dumme paa hvad Ordet er meer end sin egen Stygge paa Papiret, da maatte de blive gale over den Umuelighed, de har forstrevet dem til, en langt klarere Umuelighed end at øse Havet op med en Skee, eller, som Thor hos Udgaard's-Løke, drikke det ud i een Slurk, for saadanne Umueligheder kan man dog prøve paa, men at opløse Ordet i vor Mund og at forklare os hvad det er i sig selv, det kan man ikke engang prøve paa, fordi man hverken kan faae fat paa Ordet eller endog kun see, hvor det kommer fra

og hvor det gaar hen. Alt hvad derfor de kloge Høns kan fortælle os om „Lusten og Lyden“ i Ordet, om Klang-Figurer, om Tromme-Hinden, om Retskrivningen og den eneste rette Udtale, om Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Præpositio, Con-junctio og Interjectio, og om at den sidste Deel, som kaldes Interjectio, saasom: hu! ha! hu! hja! ganske vist er Moder til hele Menneſte-Sproget, forsaavidt der kunde være et menneskeligt Sprog til, førend der blev skrevet Grammatiker, alt det og alle Tysklands Professorer med alle deres Bøger om Sligt, gjør os dog aabenbar ikke en Smule klogere paa, hvad Ordet i sig selv er, og forklarer ikke det mindste af alle Ordets vidunderlige Virkninger, ikke blot i Borherres Mund, der sagde: tie stille! til Stormen og det brusende Hav, saa de tav virkelig stille, men ogsaa i vor egen Mund og i andre Menneſters, som vi selv har hørt tale Ord, der snart gjorde os saa krusede i Hovedet, at vi nær var blevet gale, og snart gjorde et saa dybt Indtryk paa vort Hjerte, at vi kan aldrig glemme det, og at det har gjort os baade indvortes og udvortes til ganske andre Menneſter end vi var før.

Ja, alle „Danſkerens“ Læsere og Læserinder har flert, vel endogsaa tit, hørt det Søndags-Evangelium om Svødsmanden fra Kapernaum med den „stærke

Tro", som sagde til Borherre: sig kun et Ord! saa bliver min Tjener frist; men jeg veed ikke om de har lagt Mærke til, hvordan den gamle Krigsmand forsvarede og stræbde ligesom at forklare sin stærke Tro paa Borherres „Ord“, og det er dog mærkværdigt, for han sagde jo: see, jeg er kun et Menneske og har mine Foresatte, men jeg har dog Stridsmænd under mig, og naar jeg siger til den ene: gaae! saa gaaer han, og til en anden: kom! saa kommer han, og til min Tjener: gjør det! saa gjør han det. Jeg vil just ikke rose det Exempel paa Menneske-Ordets Magt, som Krigsmanden greb til, fordi det laae ham nærmest ved Haanden, og fordi han sagtens ikke selv var nogen stor Taler, men Grund-Tanken, at af Ordets Magt og Virkning i vor egen Mund, som dog for en stor Deel er i Andres Magt og som vi desuden bruger til saa meget andet, at den kan aldrig være rigtig reens, deraf kan og skal vi slutte os til hvilken Magt og Virkning Ordet maa have i Borherres Mund, saa at for ham maa alting være som sagt, saa gjort, og det maa ene ligge i vor menneskelige Strøbelighed eller veri, at vi tager mere i Munden end vi kan gabe over, at Ordet ikke nær altid i vor Mund er som sagt, saa gjort.

Denne Hovedsmandens uforbederlige Slutning er da ogsaa siden giennem atten Aarhundreder blevet stad-

fæstet og oplyst ved en mageløs stor Riendsgierning, som vi vel alle er langt fra at alde ligemeget om eller ganske at betragte i det samme Lys, men som dog, i Hensænde til Ordets Magt og Virkning i Menneske-Munden, er som Staden paa Bjerget, der ikke kan skjules selv for den flygtigste Vandringmand, der har sine Dine med sig.

Denne mageløs store og indlysende Riendsgierning er nemlig Christendommen, ikke som en Bog og endnu langt mindre som hele den unnaadelige Bog-samling, der enten kaldes christelig eller er dog opstaaet og opbygget i Christenheden, ikke heller som en Kirke-Stat eller en Stats-Kirke, men som et Ord i Menneske-Munden, der har haft en ganske vidunderlig Magt og en saa gennemgribende Virkning paa Menneske-Livet under alle Himmellegne og paa alle Dannelses-Tier, at hvor dyb en Hemmelighed Ordets Oprindelse og inderste Bæsen end kan være, saa er dets Magt over Menneske-Hjertet og derved over hele Menneske-Livet, dog derved hævet over enhver grundet Tvivl, og der kan kun være deelte Meninger om, hvorvidt dette Ord i Menneske-Munden heelt og holdent, eller kan halv om halv, eller maastee slet ikke, var et ikke blot menneskeligt, men ogsaa guddommeligt Ord.

Disse deelte Meninger om det christelige Ordets Oprindelse og sævne Livskraft eller Aand kan og

hvad der gaaer høit over alles eller dog de Flestes For-
 stand, at dette Ord i Menneſte-Munden, ſom før har
 virket meſt, nu virker mindſt og i det hele næſten ſlet
 intet paa Menneſte-Livet, jeg paaſtaaer det kun ſom en
 Riendſgierning, at det er ſaa, og at man derfor
 kan ſlet oplyſer Menneſte-Livet ved at fortælle, om
 end nok ſaa ſandt og ſmukt, hvordan det gik til i gamle
 Dage, mens Vorherre eller mens Taleren var et lille
 Barn, da det forbigangne Menneſte-Liv jo er os aldeles
 nyttigt, naar det ikke tjener til at oplyſe, ja bliver
 os til Glæde, naar det bruges til at fordunkle Men-
 neſte-Livet nu og herefter! Du er jo ſelv en gammel
 Taler, ikke ubersomt baade i Kirken og derudensfor,
 baade i Skolen og paa Rigsdagen, og maatte alſaa
 kunne giendrive min Paaſtand med Riendſgierninger,
 om den var urigtig, men jeg har aldrig hørt dig tale
 om nogen ſtor og fiendelig Indflydſe paa Menneſte-
 Livet, ſom Ordet i din Menneſte-Mund ſkulde have
 hadt, det være ſig nu ſom et heelt eller halvt gud-
 dommeligt eller ſom et bart og blot Menneſte-Ord!

Saaledes at gaae Folk lige ind paa Livet og lægge
 Beflag paa deres egen Mund og hele Perſon, det pleier
 vi vel ikke herinde, for ſaa glubſte er vi ingenlunde til
 daglig Brug, men det gjør Lyſkeren for et godt Ord,
 og ſaa er vi nødt til at ſlaae fra os ligesom ved
 Frederis, ved Jdſted og ved Frederikſtab, hvor

vi faae, det maatte briste eller bære, og siden det bar for os her, saa vil jeg nu ogsaa engang prøve min Lykke. Jeg kunde io nok lifte mig fra det ved at sige: Tænk er jo her stet ikke om, hvad Ordet har virket i min Mund, som jo selv kan være Skyld i, at det blev kun Lidt, men om hvad Ordet hidtil har virket i Menneſte-Munden og kan da rimeligviis ogsaa virke baade nu og herefter, men jeg er jo ligesaa lidt traacht op i Kirken og paa Rigsdagen eller kommet frem i „Danstæren“ for at lifte mig bort ved Leilighed, som Danehæren derfor kom til noget af de Stæder, hvor den kæmpede og seirede, jeg er ogsaa kommet for at kæmpe, for at seire eller falde, og derfor er mit Svar: ja, Lyfker! jeg giendriver hele din kunstige Snaal med den Kiendsgierning, at Danehæren har, mod hele Lyflands og hele Europas Færmobning, med os i vor Tid mogleſ Fædermelands: Rigtighed, Kiærlighed og Bestændighed, værgot og æret Dannebrog, det gamle Danmark og Modermaandet, og nu maa du, for min Skyld, gierne fradømme Ordet i min Mund, som altid gif i samme Retning, at Deel deri, maa, om du tør, paastaae, at intet Guds eller Menneſters Ord, undtagen blot den lille ny Bife til den „tappræ Land-faldat“, har mindſte Deel i det Stormaak, som i mine Dine kun Ordets Almagt over Menneſte-Hjertet kan fore-klaare, saa var ja dog den lille ny Bife ogsaa et Ord i

Menneske-Munden og virkede jo kun som Munden's fuglevingede og fuglenebbede Ord alt hvad den virkede, saa jeg tør dristig spaae, at dette Storsværk af Ordet i Menneske-Munden, for frist til at kaldes forældet, vil i det mindste i Danmark hverken blive det sidste eller ret længe komme til at staae ene, jeg tør dristig spaae, at i det mindste i Danmark og hele vort Norden vil Menneske-Munden snart selv bevise, hvad ingen Pen kan gjøre i dens Sted, at den endnu ikke er for gammel til at føre et Ord, hvis Magt over Menneske-Hjertet er ligesaa umiskienkelig, som Hjertets Magt over Levnets-Løbet hos os har været og er endnu en vitterlig Sag. Kun saalænge vi af jer Tyskere lod os indbilde, hvad I havde indbildt jer selv, at Mennesket kunde være bedre end sit eget Hjerte og vilde uden Hjerte staae sig allerbedst, at Slaverningen kunde være klogere end sin Skaber, og selv blive en Gud, naar der blot ingen Gud var, og endelig, at det levende Ord i Menneske-Munden var ingen Ting, men Skyggen af Ordet, det døde Tegns for det, Bogstaverne og de Hexemestere, der kunde gjøre store Bøger af dem, de var store Herrer og Magter og Lys i Mandernes Rige, saa med en Pen kunde man, naar man fik gode Stunder, slabe hele Menneske-Livet og hele Verden, ja, selv Vorherre om; kun saa længe syndes det ogsaa hos os, som den Tid var forbi, da Ordet i

Menneske-Munden gjorde kraftige Gierninger og gjorde dem saameget kraftigere og bedre, som Ordet gav ham Æren, der har „givet Mennesket Mund“ og blæst en Livs-Ånde i hans Næse, der i Ordet kan blive til Ånd og Kraft, til Sandheds og Kiærligheds forenede Kraft, som er hvad alle sandhedskiærlige Menneske-Hjerner længes efter og gierne lade sig baade inbtage og oplyse af. Herefter vil det gaae i en anden Stue, thi faasnart Dannedvinden seer, at hendes Hjerte og den Mund, som huer hende bedst, er meget forsvarligere end alle Tyskernes Penne, da sliker hun dem sikkert aldrig meer, men lærer heller alle sine Drengebørn at pege Fingre ad dem!

Provindsen Danmark.

Det første, mit Die efter Hjemkomsten fra Norge, faldt paa i Berlings-Avisen Nr. 131, var det i det mindste der splinterny Udtryk „Provindsen Danmark“ ved Siden ad „Provindsen Slesvig“, og vel er Grundtanken: Forvandlingen af Danmarks ældgamle Kongerige til et Stavgods Nr. 1 eller Nr. 4, helst uden alt andet Ravn, i en heel større Land-Eiendom for en eller anden Prinds, langtfra at være

fremmed enten for Berlingske-Visen eller for nogen saakaldt Heelstatsmand, men den nøgne Sandhed, at man vil forgiøre vort gamle fribaarne Kongerige, alle Danstøres Ødel, Kro og Eis, til en "Provinds" af en vis større Heelhed, tytt, russisk, tyrkisk, Ginesisk, eller hvordan Navnet, som gjør intet til Sagen, kan falde, denne nøgne Sandhed vove de dog Berlingske-Visen først nu at optage og maa da ventelig have bedre Rygslyd end man enten skulde ønske eller vente.

Jeg seer imidlertid gjerne, at Heelstats-Folkene og Heelstats-Bladene kommer tiøkt frem med hvad de mener, og jeg skal kun ved denne Leilighed bemærke, først, at Udtrykket "Provindsen Danmark" i sig selv langt fra at være splinternyt, tværtimod maa kaldes for ælthet, thi i Kirke-Statens og Pavedømmets Tid kaldtes alle tre nordiske Riger saaledes i den pavelige Cancelli-Stil; dernæst, at det pluddervælske Konstord "Provinds" i det latinske Sprog, hvoraf det er taget, betyder hverken meer eller mindre end et med Baaben indtaget, erobret Landskab, hvad, Gud ske Lov! aldrig har passet flettere paa Danmark eller bedre paa Slesvig end efter Jøstedslaget; og endelig, at lod Danmarks fribaarne og gienføbte Kongerige sig først giøre til en "Provinds", slesvig-holstenk, stortytt eller af hvad Navn, nævnes kan, da vilde, efter mine Tanker, Provindserne Danmark, Norge og Sverrig snart i den russiske Cancellistil, ligesom før i den romerske, liffig sammensmeltes til een større Provinds, enten under Navnet "Grønne" eller "Graa" Rusland.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Quidde.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 21. Juni. Nr. 25.

Dans Grundlovs-Sang.

Mel. Hiben lyder, Trommen stralder.

Danmark med de søde Sange,
Søde Kvinder, kielte Mænd,
Hjerter dybe, Minder lange,
Jævne, grønne, gyldne Bange!
Hør Lykstrøning af din Ben!

Moder til vor Kæmpevise!
Moder til vor Heltebande!
Du idag som Seiers-Dise
Maa med os din Lykke prise
Under Nordens Rosenkrands.

Deilig er iaar oprundet,
Dannemark! din Grundlovs-Dag,
Fugle-Skaren tusindmundet
Synget med os „Seier vundet“
For det klare Jsted-Slag!

286 N O T A T I O N

Ed vi bønner til vor Seiren
Fred saa god, som Seiren klar,
Fred for alt højt Føllet hier,
Frukt af Seiren, som opveier
Mad den Tosted aabenbar.

Naar daaare her vi mødes;
Gid da Juli-Seirens Glæde,
Liflig som en Morgenrødes,
Maa af Fredens Soel gjensødes
Til vor Grundlovs Straalekrands!

Silfen til Norge.

Mel. Vort Fødeland var altid rigt.

Vær hilset, Norges Klippeland,
Med Aase og med Tinder!
Vær hilset, Kæmpers Fødeland,
Med dine Stovværts-Minder!
Vær hilset fra den grønne Strand,
Trofaste, ægte Broderland
For Marken, som sit Navn af Dan,
Den Bolde paa det Jærne!

Bær takket for hver gammel Helt,
 Og dobbelt for de Nye,
 Som slumred ind ved Sand og Belt
 Med Sleppegrell og Nye,
 Og for den Klippefaste Gran,
 Som holdt mod hede Hæved Stand
 Paa Ejder-Strømmens Gyngerand,
 Og grønes end ved Slien!

Bær takket for hvert Aandedræt,
 Hver Lante og hver Tale
 For Danmarks Vel og Nordens Ret,
 Paa Bjerge og i Dale,
 For Mindet om den sundne Tid,
 For Haab om den, som kommer hid
 Med nordisk Alvor, Skjemt og Bid,
 Med Frihed, Fred og Glæde!

Bær takket for den aabne Favn,
 Du byder gamle Grander!
 I Ungdoms-Dragt fra Rysbinghavn
 Det gamle Venstabs lander,
 Som gammel Vin og gammel Vej
 Det venter mildt og sviger ej,
 Det hilser Thor fra Vana-Frej,
 Og Syster hans, den væne!

Hurra for Norges Klippeland,
 Og for dets Klippeta'le
 Paa Elven og den vilde Strand,
 Paa Bjerge og i Dale!
 Hurra for gammelt Bannelag!
 Hurra for denne Sommerdag,
 Som i det Fri og under Tag
 Skal mindes trindt i Norden!

Kjøbenhavn og Tanberg-Moen paa Kongerige.

I.

I dag fiortendage sad jeg sidder nu, ligeover
 for den ny Grønning og det gamle Ridehus ved
 Christiansborg, og i Mellemtiden har jeg ikke blot
 været i Kristiania, men ogsaa paa Krog-Kleven
 og i den heilige Birkelund ved Rorder-Houg paa
 Kongerige, som man kalder Tanberg-Moen, og
 skjøndt det synes knap værdt at nævne i vor forberede
 Tid, da man paa mindre end fjorten Dage kan reise til
 Amerika, og paa een Nat ligesaa langt som manges
 Her i gamle Dage havde til Blotbjerg eller til

Erøme-Rirken, saa er det lige vist, at jeg glemmer aldrig den Rekke, og skøndt jeg vel maa tage mig i Agt for at fortælle saa tit, saa vidt og saa bredt om den, som Gert Bestfaler om sin Reise „fra Harslev til Kiel“, saa bliver det dog neppe den sidste Gang, som det er den første, „Danstherens“ Læser og Læserinde indbydes til paa en Naade at gjøre den om igien med mig. Jeg haaber imidlertid ogsaa, at de, langtfra at fortryde derpaa, suarere vilde finde, det var et utaaaleligt Gnierti, om jeg vilde beholde det altsammen for mig selv hvad jeg har seet og hørt, tænkt og følt og sagt i de fjorten Dage, da „Danstheren“ paa en Naade laae i Duale, ligesom man læser om Kroppene af de gamle Finner, naar deres Sjæle reiste til Island eller til Berdens Ende paa andre Kanter for at udspeide Leiligheden. Det er nemlig slet ikke min Agt at fortælle enten hvad der blev sagt og hvormeget der blev sunget og druffet i Gothenborg, hvor jeg ikke var med, eller at opregne nær alt hvad Løst og Fast jeg mellem Kiøbenhavn og Lanberg-Moen tog Deel i, fra Belkomsten paa den norste Skibsbro til Farvellet paa det danske Faldereb; jeg vil kun, om det maa lykkes, meddele lidt af hvad der gjorde mest Indtryk paa mig, enten fordi det laae mig nærmest eller fordi det dog syndes mig det mærkværdigste, og skøndt det vist nok er en mislig Sag med en saadan Bragen efter eget Lykke,

ſaa ſtaaer dog Læſeren og Læſerinden ſig bedſt ved den, fordi det med Pennen ſom med Munden maa være Lyſten, der driver Bærket, naar det ſkal gaae fornoieligt.

Hoved-Sagen ved den Noſke Reife, ſom jeg tog levende Deel i, er nemlig ogsaa for mig, at det var ſvenſke og danſke Studenter, der i Flok og brøderlig Forening gjæſtede de noſke Studenter, ligesom de Noſke og Svenske for ſex Aar ſiden gjæſtede de Danſke, og at Kriſtiania kappedes med Kiøbenhavn, Norge med Danmark, om at gjøre Giæſtemilbheden og Foſtbroderskabet fra 1854 endnu prifeligere og mere uforglemmelige end de Samme fra 1845, thi det baade ſpaaer og lover, baade varſler og bekræfter hvad der vel alt længe var ymtet og ſjalbret om, men hvad der endnu tit grines og ſnerres ad: en virkelig, aandelig og hjertelig, Forbindelſe mellem de tre nordiſke Folk og Neger, ſaa de i Sammenhæng med de Fremmede ſtaaer Laſt og Braſt med hinanden, og ſøge hos hinanden til Jævnſhold al den Hjælp, Afverling, Udfyldning, Huro og Bæddefrid, ſom de attraae og behøve, medens de netop for at kunne finde hos hinanden hvad de mere eller mindre ſavne hos ſig ſelv, og tillige fordi de ære Menneſkeheden og elſte Fribaarenheden hos hinanden, af Hjertet unde og ſuſte hinanden al den Frihed, Eiendommelighed og Selvſtændighed, ſom de unde og onſte ſig ſelv. See, dette, ſom

er Dødsflaa for de Hjerteløse og Flaer som en Uænnelighed for de Aandløse, det har vort Norden altid havt Hjerter til at sætte den høieste Pris paa, og det har vort Norden vel, desværre! ingenlunde altid, men dog, Gud ske Lov! engang havt Aand, havt fælles Livskraft til i Kæmpestrid at prøve paa, som især det gamle Jølandste Underværk klarlig beviser, og at dette store nordiske Hjerter endnu flaaer varmt selv i Hovedstæderne og selv hos de Ungerfænde, der fristes mest til at blive fremmede midt i Hjemmet, og at den nordiske Kæmpe-Aand, ei mindre kærlig end kraftig, atter har begyndt at gæste sine gamle Venners Børn, selv dem der i Latin-Skolen fordes allerlængst bort fra Fædrenes Aand som fra deres Minde, see, det beviser i mine Dine de nordiske Studenter-Møder og blandt dem visse ikke mindst, men snarere allerklarest Mødet i Kristiania og i Tanberg-Møen.

Hvor klart det nemlig end nu flaaer og alt længe har flaaet for mig, at Norges borgerlige eller saakaldte politiske Skilsmisse fra Danmark og Forbindelse med Sverrig var uundgaelig nødvendige, naar den farlige Misundelse skulde nodes til som Heren Thøt at skule sig i en Jettestue, og naar den lange, ved fælles Skyld og Fremmedes Hjelp forbittede Tvist og Trætte om Formandskabet i Norden skulde udjævnes, saa lagde dog denne Begivenhed aabenbar for Diebliffet nye

Hindringer veien for Nordens Enighed, som der hørde meer end een Menneske-Alder til at barmhjertige havde i Danmark og i Norge, og som vi endnu i alle tre nordiske Riger har at bekæmpe, saa ethvert godt Borsøl, end sig da et saadant Kæmpefridt, som det, vi gjorde ogsaa, fra Kiøbenhavn og Gothenborg til Kristiania og Tauberg-Moen, maa være os kjærkomment og dyrebart.

For ei her at tale om det meget Sørvelige, som i Danmark maatte forvindes, førend Folke-Hjertet kunde forsone sig med den, som det syndes, grusomme Sønderrivelse af hvad ei blot var kaldt, men ogsaa elsket som et Tvilling-Rige, saa er det klart, at der i Norge ved den hovedfulds Udskiftning af det firehundredaarige Fællesskab med Danmark om Konge og Hovedstad, om Kirke og Skjaldskab, om Høiskole og Læseverden, og selv om Statskammeret, Gælden og andre saadanne Ting, som alle ordentlige Folk med Rette helst vil have for dem selv, ved denne Udskiftning maatte ikke blot opstaae mange Mistanker om Forurettelse, som, grundede eller ugrundede, vilde for Niebliffet om trent virke eens, men maatte ogsaa i mange Henseender føles en vis Tomhed, som intet Folk har Lyft og som det Norske Folk hverken havde Lyft eller Grund til at tilskrive sig selv, men som Det dog ikke uden Aarsag frygtede for, vilde af de Fremmede blive lagt dem til Last, og selv hos de nordiske Grander betragtes og

antales meget værdigt. Heraf reise sig Norges berkjendte Frygt for bjergetlig at sammenføres med Sverrig og for aandelig at sammenregnes med Danmark, en Frygt, der vist nok var meget overdreven, men var dog efter Omstændighederne usubgaelig; og der kan overdreven, fordi der hvilede Slætte i Norges Skieb, som, naar de kom for Dagen, maatte baade sikkre Norges Selvstændighed i alle Raader og giøre det rigt nok til kongelig at verle Venne-Gaver med begge Graunde-Rigerna.

Men skiondt jeg nok tør siige, at Hoved-Grunden til min Deltagelse i Norges-Reisen, især i Pindse-Tiden, var mit Duse og Haab om den inderligste Forbindelse, det venligste Samvæm og det glædeligste Fællesskab i Norden, der nogenstunde har fundet Sted mellem nærpaarørende, men ædle, kiætte, friboarne Følge-Stammer; saa vilde det dog være ligesaa værligt som urimeligt, om jeg vilde siige, at N. F. S. Grundtvigs Personlighed var mig ved denne Leilighed og paa hele denne Reise aldeles ligegyldig, eller at jeg strev al den vidunderlig store Opmærksomhed og venlige Modtagelse, som han allevegne fandt, uden mindste Afdrag paa det ny Fostbroderstabs Regning. Nei, dels er min ingen af os saa reen og fuldkommen, at han rigtig vil det, og dels har virkelig N. F. S. Grundtvig, som fyrretive Mars Præst i den for Norge og Danmark fælles Kirke, som en af de saa danske Forfatters,

der har beholdt en god Deel norske Læserne, som en grønhøvedet Skjald, der sang for Buggerne mens de sadnu gik i Løvling-Lakten, og som Lebb' af en ungdommelig norsk Benneslæde, der ikke brast, før den; som Drypner, havde forplantet sig, et ganske eget Forhold til Norge, hvorfor han ogsaa personlig var indbudt af det Norske Studenter-Samfund, og maatte derfor, hvad han sagtens alt for gierne vilde, under hele Reisen ei blot hufte paa og tale om det Fælles, men dermed, saa godt det vilde gaae, forbinde det Særegne, saaledes, som vi maae unde og ønske alle Nordens Indbyggere, de Smaa med de Store, venlig at forbinde det Fælles med det Særegne, saa det Hele kan blomstre, og de alle, hver især, kan drage Nytte deraf og glæde sig derved.

Allerede paa Fjorden overraskedes jeg høist behagelig af Norges Smil, thi jeg var neppe kommet op paa Dækket i den aarle Morgenstund, da vi lettede efter kort Mattely under Ballø, før man rakte mig et Brev derfra, som var den Velkomst paa Bers, der siden, lidt forlænget, læstes i den "Norske Rigtstidende" (Nr. 47), og hvoraf især Slutnings-Vinierne:

... Norge aabnet har sin Havn,

" Kom da, elste Skjald! dit Navn

... Broderlandet figer,

paa det venligste tiltalde mig. Du traf det sig tidlige.

saar helbigt, at der var kommet en lille vatter norsk Pige ombord paa samme Tid, blot for at gaar med lidt høiere op i Fjorden og holde „Pindse-Helgen“, og da hun stod der ganske alene, kom vi snart i en lille Samtale, som ved det yndige, naturlige Udtryk fornøiede mig saa overordentlig, at jeg kalder det Norges levende Morgen-Smil til mig.

Hvordan jeg nu blev modtaget i Kristiania, ei blot af en mangeaarig Ven og Embeds-Brøder, af hensevne Benner's Dørn og Efterladte, og af Studenter-Samfundet, men, saa at sige, af alle dem, jeg mødte; hvordan man kappedes om at giøre mig de lange Sommerdage korte, glæderige og uforglemmelige; hvordan gamle og unge Embeds-Brødre flokkedes til mig; hvordan Hovedstads-Kirken aabnede sig for mig med en lyttende Mangfoldighed; hvordan selv Stortinget og Statsraadet viste mig den ærefuldeste Dymærksomhed; og hvordan endelig Indbydelsler fra Bergen og Trondhjem fløi hinanden imøde; dette med endnu meget andet svæver for mig som en høist behagelig Drøm, næsten for smigrerende og æventyrlig til her at nævnes, saa udbræde mig derover kan jeg ikke; men da det dog er en virkelig Kiendsgierning, og da jeg, til Lykke, ei er andet i denne Verden end en gammel Bartous-Præst, Rimsmed og Bogorm, med en Smule ung Rigsdagsmand paa Enden, saa vidner det dog i mine Dine solekklart: for

Kristiania og Norge, at det, Gud ske Lov! er langt fra, at Kroppen (de materielle Interesser) der, som man saa tit har ymtet om, skulde have opslugt Aanden, thi blandt alle Nordens navnkundige Mænd er der jo ingen, der mere udelukkende end N. F. S. Grundtvig holder aandelig, mundlig og skriftlig, Virksomhed hele sin Navnkundighed! Hvor maadeligt et Redskab jeg derfor end har været baade for Christendommens og for Nordens Aand, saa var det dog aabenbar disse Aander, Norge hyldebe i Anledning af deres bekendte Ljers Nærvarrelse, saa, naar jeg kunde blive Egenhærligheden kvit, som naturlignvis hvert Dieblil blander sig i Spillet, da kunde jeg aldrig glæde mig for meget over hvad mig timestes i Norge, da det spaaer et sselbent, om ei mageløst Raaderum for de ypperste og ædleste Aander, Høi over Høi, som har virket Størvært paa Jorden.

Dette var da ogsaa hvad jeg spaaede Norge baade ved Velkomsten i Kristiania og ved Folkfesten paa Ringerige, og mine Ord ved disse Leiligheder, som nærmest forbandt sig med hele det store Gicæsteri mellem Fjeldene, skal jeg derfor her tillade mig at dvæle ved.

Velkomst-Gildet, Hindse-Mandag, var, som man nok har seet af Aviserne, i det Hele ikke heldigt for Drenlyden, altsaa ikke heller for Ordførerne, men man vil ogsaa

have feet, at skidnt det under disse Omstændigheder syndes værst at komme sidst, saa fik jeg dog deilig Ørenlyd og kunde rose mig af at beholde det sidste Ord, og naar man endelig har læst, at begynde min lyttelige Tale var „et lunefuldt Udtryk af min Glæde over den Hylsing, jeg havde mødt“, da vil det Følgende vise Læseren og Læserinden, at var Talen det, da var den dog lidt meer end det. Vel kan man nemlig allermindest under saa indvillige Omstændigheder svare til alt hvad ens Mund har sagt, men dog har jeg sikkert, iblandt andet, sagt omtrent hvad man her seer betegnet:

Ja, nu staaer jeg her da virkelig i Norge, som jeg knap havde ventet, men det er et stort Spørgsmaal, om jeg endnu paa mine gamle Dage har Mæle nok til at faae Ørenlyd, saa det nytter maastee ikke engang at prøve paa det. (Jo! Jo!)

Belan! saa vil jeg da prøve paa at sige Dem, hvad jeg paa mine gamle Dage vil heroppe i Norge.

Dette synes nu vel bedst at kunne besvares med saa Ord, for jeg vilde jo aabenbar see gamle Norge, og jeg vilde naturligviis tillige meget gjerne tages godt og snildt imod, allerhelst med begge Hænder, og naar jeg fik Munden op, med begge Øren, og see, i den Henseende har jeg jo allerede saa aldeles faaet det, som jeg vilde, at jeg godt, naar jeg havde sagt mange tusind Tal, kunde smukt holde min Mund, reise hjem

og sige med Sandhed, at jeg havde seet gamle Norge og fandt det meget vakkert, for det smilde til mig, og at jeg havde fundet Folket deroppe meget snildt, for de tog ikke blot venlig og gjæstmildt imod mig, men hørde ogsaa taalmodig paa mig. Dette er nu altsammen meget godt, men man har dog ogsaa lidt Samvittighed, som ikke vil tillade at man seiler over Kattegat paa sine gamle Dage blot for en god Levemaade, et mildt Diekast og en behagelig Drenlyd, og jeg har da sagt til mig selv, at skiondt jeg ikke fik Held til, som jeg af mange Grunde gjerne vilde, at komme herop i Ungdommen, saa var det dog ogsaa godt Umagen værd at komme herop i Alderdommen, at sige saaledes, som jeg nu kom "med Ungdommen til Ungdommen!"

Det glæder mig, mine Herrer! at De finder, det var dog igien et godt Ord af en gammel Mund, men hvor gjerne jeg end vilde, saa kan jeg dog ikke gjøre mig nogen Dyd eller Fortjensfeste deraf, da Fordelen er alpeles paa min Side, for de egennyttige Dyder, om de end ogsaa kan være andre til lidt Gavn, skal man i det mindste være saa klog ei at rose sig af.

Naar jeg nemlig trøster og glæder mig ved, at jeg kom herop med Ungdommen til Ungdommen: med den danske og svenske Ungdom op til den norske, da mener jeg naturligviis ingenlunde blot det ubvortes Følgestab og Selskab, men især det indvortes, saa det er min glade Følelse, at den Ungdom, jeg kommer med, har paa en Maade gjort mig ung igien med sig, saa jeg har Grund til at haabe, at den Ungdom, jeg kommer til, vil ogsaa paa en Maade gjøre mig ubødelig med sig!

Det var et forvovent Ord, vil De maaskee tænke, og det kan gjerne være at der er lidt vovet i det, for jeg har altid, ligesom de gamle Skjalde, været lidt Bovehals i Munden, men saameget er dog vist, at den Ungdom, jeg kommer med, har gjort mig ung igien, saavidt det lod sig gjøre, ved at vække min egen Ung-

dens Minde, ved at stadsfæste mit Ungdoms-Haab, og ved en underlig Meddelelse af dens friske overstrømmende Livskraft, saa det forvovne maatte ligge i mit dist not dristige Haab, at den Ungdom, jeg her kom til, skulde paa en Maade gjøre mig udsdelig med sig. Naar jeg imidlertid sagde »paa en Maade«, da aabner det jo ikke blot en Bagdør, som jeg ikke vil benytte til at lifte mig fra hvad jeg har sagt, men Udtrykket »paa en Maade«, paa en vis Maade, er jo selv den Sidedør, hvorad jeg kom ind, saa jeg kan med Rette og forsaavidt med Æren holde mig til denne Side og sige, paa hvilken Maade jeg mener at kunne dele Udsdeligheden med Dem.

Jeg maa da bede om Forlov til at bruge en Signelse, som ikke jeg, men Nordens største Digter i dette Aarhundrede, som Denslæger har gjort i sin tiætte Ungdom til dermed at forsvare Fortiærligheden, som han havde fattet til vort høie Nordens Mytthekreds, thi han lignede da Grækernes Myther ved kostelige Smykker og Skuepenge af det røde Guld, stemplede med et mageløst Konstner-Præg, der til Verdens Ende vil være Gienstand for alle dannede Folks Beundring, men som netop derfor hverken levner Nutidens eller Fremtidens nordiske Skjalde mindste Haab om at kunne heldig kappes med, end sige overgaae Græker-Aandens Udsdelige i deres egen Konst, paa deres egne Enemærker; men saa lignede han derimod vort Høinordens Myther ved storlagne Guld- og Sølv-Stænger, hardtab ganste ubearbejdede, hvoraf Nordens Rim-Smede, med Nordens Kæmpeaand over Jæsen, ei blot kunde slaae mange nye Skuepenge med eiendommeligt Præg, men ogsaa danne utallige baade Braga-Bægere og Brysing-Smykker, ei mindre dyrebare for Nordens Folk end de gamle Konstværker for Grækenlands, og ei mindre værdige til Efterflægtens Beundring. Saa talde Hoved-Skjalden og gif selv til Værket, som nu priser Mesteren, thi De giver

sig sikkert Net i, at om end Hakon Jarl fra Glæve var det eneste nordiske Konstværk, hvormed Vlenflæger havde forbauset Verden og beriget Norden, saa vilde det være nok til at bevise, han saae ikke feil, da han i det gamle Nordens aandelige Efterladenskab, ligesom i et Døvre af en Ræmpehøi, skimtede Enderne af storflagne Gulv og Solv-Stænger.

Og see, m. H., denne mageløse Ræmpehøi troer jeg sikkert findes i Norge, blandt andet fordi jeg har læst i en af de allerældste norske Bøger, den saakaldte Snorros Edda, at høit oppe i Halogaland der levede og døde dybt i Oldtiden den allerrigeste eller dog en af de rigeste Konger i Norden, som heed Holga, og at over ham blev der opløstet en Høi, hvori immer kun det ene Lag var Jord, og det andet, jeg husker ikke ret, om baade Gulv og Solv eller det klare Solv alene; og see, denne Holga-Høi troer jeg at have opdaget i Norges Ungdom, thi i hvert Lands Ungdom ligger alle de Stætte, som Førfædrene i Haab om bedre Tider har ligesom nedgravet hos sig. Saasnart der nu kommer rigtig Liv, Mandens Liv, i Ungdommen, med Lyst til Fædrenes Dødel, da skyder den gamle Stætte sig selv op fra Dybet og kommer, tit naar man mindst venter det, for Dagens Lys, og naar nu det skeer, som jeg haaber, saa Holgas Høifyllding klarlig skyder sig op i den Ungdom, jeg her kom til, i gamle Norges Ungdom, da gior den sig bestemt udødelig i Norges og i Nordens Historie, og hvorfor skulde jeg da ikke haabe hvad jeg ønsker, at denne ædle, ventlige Ungdom vil giøre mig, som først pegede paa Halogalands rige Ræmpehøi, udødelig med sig!

Samllet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eftverdagen d. 28. Juni. Nr. 26.

Kjøbenhavn og Lanberg: Moen paa Kjængerige.

II.

Naar jeg tænker efter, hvad der under Otte-dags-Livet i Norge gjorde det lifligste Indtryk paa mig, da var det, som altid hos Skjaldene, de gamle med de unge, de Smil om smukke Munde, jeg med meer eller mindre Ret turde tage til Indtægt, saa at selv det liflige Indtryk, som hele den ligesaa hjertelige som forværdige Modtagelse af Syd-Nordens Ungdom, Pindse-dags-Aften, nødvendig maatte gjøre paa mig, som paa alle Norges Gæster, først ret blev levende, da jeg om Mandagen ved Leilighed spurgde en vakker lille Pige, om ogsaa hun havde været med og hvordan hun var tilmode derved, og hun nu svarede med et yndigt Smil, at hun var med paa to Steder og hun havde nær "gragtet"; men fordi der, efter Skjaldens, og jeg mener, efter Menneskets Natur, horer et saadant enkelt

Medlem til, for at vi kan tage et lifligt Indtryk
 lyslevende hjem med os til daglig Brug, derfor var
 Indtrykket i hele sin store Umiddelighed ei mindre op-
 løstende, da jeg tog levende Deel i den glade Nordiske
 Ungdoms Seiers-Tog giennem Norges Hovedstad,
 ligesom det gamle Aggershus til den nye Konge-
 borg, og naar jeg ved Lissage-Synet helst lader Diet
 dvæle ved den vakre lille Pige, der nær havde graatet,
 da er det vist nok ei mindst, fordi Diet helst dvæler ved
 det Smukke, som smiler os imøde, men dog nok lige
 saa meget, fordi Erfaringen har lært mig og de graa
 Haar har givet mig Mod til at sige det høit, at alt
 hvad der ordenligviis skal rigtig gaae os til Hjerter,
 maa gaae giennem Kvinden til os! Kvinden er
 nemlig Menneske-Hjertet selv i sin yndigste Aaben-
 barelse og levende Kærlighed, er altsaa den igrunnen altsid-
 sig selv lige, til Verdens Ende ubodelige Menneske-
 Natur, hvori det maa levende indpræge sig og hvor-
 igiennem det levende maa udtrykke sig, hvad Indtryk
 Historien virkelig gjør paa Naturen, Menneske-Historien
 paa Menneske-Naturen, saa dersom ikke Norges Kvin-
 der, og især de Yndigste, nær havde graatet og virke-
 lig havde tilsmilet det nordiske Fostbroderlag, da maatte
 jeg, ikke blot som Skjald, men ogsaa som Historiker,
 have fundet selv et saa storladent og morsomt Skuespil
 tomt og ufrugtbart. Nu derimod kan jeg intet Dietstil

svarede paa, at jo Nordens Ugesvende, under Bannere, som Nordens Kvinder har udfoldet, vil kæmpe mandelig for Nordens Enighed, til denne Grund-Enighed, der kan og skal bære hele Menneske-Livets forvænge Rangfoldighed, ligesom den modertlige Jord bærer alle Skovens Træer og Markens Grøde og Engens Blomster, forklæres og forherliges med alle Seirens Frugter!

Na at tale om den berømte Udsigt til Ringesrige, da maa jeg strax betiende, at naar jeg tog levende Deel i den og glædede mig ikke blot et Dødelik ved den, men glæder mig endnu og vil, saalænge jeg lever, tit glæde mig over den, da var og er det hverken for den saakaldte „Kongens Udsigt“ paa Krog-Klevens Top, som jeg var for magelig til at bestige, eller for den saakaldte „Dronningens Udsigt“ paa Flakkebjerg, som jeg kun nød meget flygtig i Forbigaaende, eller for noget af alt hvad man sædvanlig kalder „smukke Udsigter“, thi vel er jeg netop som Skjald hvad man kalder „en Nar efter smukke Udsigter“, men det er ikke de smukke Udsigter, man kan opjage enten paa Krog-Kleven eller paa Alperne, men dem, man ligesaa godt kan have ved, efter Ordsproget, „at blive paa Sletten og rose Bjergene“, som jeg gjorde forleden, da jeg i „Danstæren“ rimede om „Skjaldelivet i Danmark“, og desuden var, den Onsdag-Morgen, da Udsigten skulde begynde, de nærmeste Udsigter ved Kristiania kun

graa og hardtad forte, saa jeg var meget tvivlraadig om, hvorvidt jeg skulde vove to hele Dage af min Norske Pindse-llge paa det meget tvivlsomme og fald, efter Sigende, lidt farlige Vventyr. Jeg var derfor ventelig slet ikke kommet med til Ringerige, men var gaaet Slip ad alle de mange herlige Diebtitte og vordige Minder, denne Udflugt stænkede mig, dersom ikke en af mine ældre norske Ryndinger og Embedsbrødre var kommet op fra Mossen-Egnen for ventlig at mødes med mig, og havde bedt mig sidde op i jævne sig i hans lille oven-tørre Bogn med et Par vakkre „blaa“ Heste, som man beroppe kalder de Abildgraa, saa den Udflugt, jeg reiste til Ringerige paa, var aabenbar den, at hvordan det end gik med Veiret og med de glimronde Udfigter fra Kleven, saa vilde det norske Mennekeliv, som herved fik Leilighed til bedre at udfolde sig for mig, ligesaavel indvortes betale Reisen, som de norske Menneker med Kundhed og Glæde betalde den udvortes. Uagtet jeg derfor ret inderlig glædede min ved, strax efter den vanskelige og langsomme Redfart ad Kleven, at see Aftensolen skinne mildt over Steensfjorden, og ved i Norder-Hongs vordige Præstegaard at see Morgenfolen oplyse det smukke Ringerige og lasse Glands paa de fjærne Smeetiuder, ja, uagtet jeg ikke Dieblit glemde, at dette hørde ogsaa til for at det norske Mennekeliv kunde baade vise sig og nydes i sin

Glands, saa vedblev dette Føllelin dog at bære hvad jeg især fæstede Die paa, og dette Føllelins lykkelige Udsvikling med den dybe Grund-Tone i hele sin maleriske Etionhed, det var den smukke, fortryllende Udsigt, som først og sidst frydede mit Die, og som ved Udsigten til Ringerige har vundet en bestemt Skikkelse med en bestandig Farve, som jeg er sikker paa, vil tit naar jeg mindst venter det, gjæste og fryde mig.

Denne Udsigt var det, der først ret aabnede sig for mig i Lanberg-Roen, den veilige Birkelund, hvor Ringeriges Bønder beværte Nordens Ungdom, hvor Folket og Landet smeltede sammen for mit Die i den milde Aftenlysning, hvor der egentlig var ingen Nat, og hvor Blusset fra Gyrihøgen blev mig Billedet paa Norges Glands, der i Tidens Aftenland skal skinne vidt i Verden som en Bavn paa Biergetind!

Under disse Omstændigheder finder jeg det ganske rimeligt hvad jeg har læst i en Avis, at det var Ord, jeg talde fra Rømpesøien i Lanberg-Ro, hvor Følleflokkene af begge Rion havde leiret sig saa smukt paa Brinkerne triadt om en lille Skæplads til Hallingdansen, var noget af det smukkeste, jeg sagde i Norge; thi vel kan jeg kun huske meget lidt af det enkelte, men det ved jeg af Erfaring, beviser netop, at jeg maa have været lykkelig nok til i det Dieblis næsten

rent at glømme mig selv og alt det endeløse over det hele, som derfor ogsaa er mig uforglemmeligt.

Man havde nemlig i Fjortigaandede sagt mig, at her i Nærheden mærendes man, gamle Sigurd Gyrd Kongsgaard havde ligget, og jeg vidste i alt Fald, den laase havde i Norge og paa Ningerige, og med et Stød da Snorre Sturlesons mageløse Konge-Kronike med hele det norske Føikeliu, som den ikke beskriver, men afmaler, lystevende for mig, medens Det ret med Velbehag doelede ved Kronen paa Bæret, som er Hellig-Dlavs Saga, og da især ved Maleriet af Dlavs Hjemkomst fra sin lange og kække Bifingsfærd, som altid har ubeskrivelig forlystet mig. Mindet herom vilde jeg med et varmt og dristigt Død fryde hvor det fandtes vægent, og vække hvor det slumrede, og hvis det lykkedes, da var det ikke blot smukt men lifligt, og hos mig selv kan jeg føle, det lykkedes, for jeg maader altid den Livskraft, der vægner eller vorer i Mindet, efter den Oplivelse, som derigianuem times Svæbet, og jeg føler at mit Haab om Norges Fremtid blev vægnt oplivet i Birkeunden, saa nu haaber jeg rolig, hvad jeg kan huske, jeg dristig udfagde, at ligesom Hellig-Dlav, da han glædede Ningerige med Drau paa Norges Throne som sin Dødt, naade sit Maaal, saa alle Smaa-Kongerne blev Døder, faldes faldt Nordens Land, som nu

gjæstede Ringerige med samme Krav, ogsaa naae sit Maal, men med det samme giøve Bønderne til Smaa-Ronger!

Ligesom nu hele min lille Tale i Birkelunden udtrykker af den nyopklarede Følelse, at Norge ikke blot, som vi alle vøed, er et meget malerøst Land, men at Norge har fra Hedenold været og vil sikkert til Enden blive *Menneskelivs-Maleriets* rette Hjem, saaledes seer man ogsaa nok, at i det lille Ord om det gamle Gæstfri paa Ringerige af Hellig-Dav, der gjorde Rongerne til Bønder, og det ny af Rørdens Rand, som vil gjøre Bønderne til Ronger, i dette lille Ord, ret forstaaet, vugges Haabet om hele „Norges frugtbaas Herlighed“, der skal give de unge Malere nye Dvgaver at løse, ei mindre vanskelige men ei heller mindre lystelige og ærefulde end de Gamle. Vel anmærkede en af mine norske Embedsbrødre, at dette lille Ord sagtens vilde misforstaaes i Kristiania, som om jeg lydsøstede Norge til det „Bønde-Regiments“, hvoraf Det, efter Sigende, alt skal have meer end nok, og da man endogfsaa tit misforstaaer Ord, som der er slet ingen Ting i, saa er det høist rimeligt, at ethvert Ord, som der er meget i, vil blive mangfoldig misforstaaet, men hvem der ikke kender Forskiel paa Folke-Mandens Sætte-Ronger og de selvraadige Tyranner, dem er det umuligt at tale til eller at tale med om folkelige og borgerlige

Ting uden grovellig at misforstaaes, og for hvem, det
 tiender denne Forskiel, vil det, især i Norge, hvor der
 slet ikke er andet end Embedsmænd, Ridsstæd-
 Borgere og Bønder, være soleklart, at hvor farlig
 end Herredømmets Overgang fra de Første til de Sidste
 kan, og, under Mangelen paa folkelig Oplysning,
 maa være, saa er denne Overgang dog alveles nød-
 vendig, naar Folkeligheden skal sekke og Riget
 blomstre; thi hvor ubehagelige, ja, hvor utaalelige,
 for en saa myndig Stol-Rønge, som Hellig-Dav, end
 saadanne bondeklædte "Risse-Rønger" som Erling
 Skjalgsen paa Sole, der lod haant om Jarle-
 Rangen, maatte være, saa skod og faldt dog aabenbar
 Norges Lykke, Glands og Ære med saadanne kongelige
 Bønder og folkelige Tilidsmænd, og vil fremdeles staae
 og falde med dem, saa der er intet godt Raad uden at
 vække den kongelige Høimodighed hos Norges
 Døler og at klare dem deres store Raad til, ikke blot
 at raade hder i sin Kreds, men ogsaa at tænke og føle,
 at særdes og at gavne kongelig! Det er ogsaa paa
 den hvide Tid, at dette skeer, hvis ikke Nordmænds
 herlige Dødel skal blive et Bytte for Finlapper, Stræl-
 linger og fremmede Lykkefrister, thi hvorfor mener man
 vel at norske Bønder vandrer ud i Hobetal og stræde
 med stor Besværlighed at vinde sig en ny Hjemstavn
 paa hin Side Berdens-Havet, hvorfor, uden fordi intet

Engeligt kan trives i Nlemme, og fordi Grund-
 Jøvelsen hos Norges Bønder er endnu den samme som
 hos dem, der i Harald Haarfagers Dage fulgte
 Jngolf og Gange-Rolf til Island og til Nor-
 mandiet, for, om mueligt, der at vinde den fri, den
 kongelige Stilling, hver i sin Kreds, stor eller lille,
 som de savnede i gamle Norge, hvor Stol-Kongen var
 blevet Tyrann for han selv vidste det, og hvor hans
 Trælle spillede, som Thore Sæl paa Karmen, store
 Herrer til alle fribaarne Ddeløbenders Spot og Skæde!

Hvad derfor er nødvendigt i hele Norden og alle-
 vegne, hvor Menneſteheden i sin folkelige Aabenbarelse
 skal paany optage og fuldende sit store Levnetsløb: den
 Grundſætning nemlig, at Folke-Aanden kan op-
 live Almuen, og den derpaa beregnede Almue-Dans-
 kelse, det er paatrængende nødvendigt i Norge,
 naar ikke alt det Fribaarne, efterhaanden som det vaagner,
 skal udvandre og efterlade Landet til en Tumbleplads for
 et nyt Sæt Bagler og Birkebener, der alt spirer i
 de ſaakaldte Arbejder-Foreninger, hvis Ledere kan hedde
 Maare, Traner eller Bildgiæs, og mene det lidt bedre
 eller ſlettere, uden at det giver ſynderlig Forſkiel, naar
 der ikke udvifler ſig en ædel, kiæt og oplyst Bøndestand,
 ſom har Retten og ſoler baade Lyften og Kraften til at
 hæbde ſig Fædernelandet ſom ſin Ddel, og at gjøre det
 til "Storværks" nordiſke Hjemſavn!

Dog, jeg maa vel opsette til en anden Leilighed at gaae videre ind paa denne vigtige Sag, især, da det dog slet ikke vilde nytte, med mindre den samme Nordens Rømpaand, som driver mig, vaagner mod Kraft midt i Norge selv: i Kirken, i Skolen og paa Stortinget, og naar det staar, da vil Landens norske Redstaber langt bedre end jeg kunne siigme, hvordan Tidens Krav efter Omstændighederne lader sig fyldestgjøre, saa den farlige Klev-Bei paa Nordens Enemærker, ligesom den gamle over Eggebjergget, afløses af en ny Oplysnings-Bei paa det jævne Land med Klippe-Foden.

At nu ogsaa' en saadan aandelig Opvaagnelse og Opvækkelse i Norge er nær for Haanden, det statter jeg af alt hvad jeg har erfaret paa min korte, men i alle Maader lykkelige og opløstende Reise, men kun to saadanne lykkelige Barsler skal jeg her, nævne, da selv de neppe endnu for mange danske Læsere har samme Betydning, som for mig.

Det ene lykkelige Barsel for Norges nærmeste Fremtid er den aabne Sands for det levende Ord, baade i Kirken og derudenfor, thi det er den aandelige Løstehang, hvormed man ene flytter Bjerge, og ligesaa den gamle Embeds-Brøder, som 1810 havde hørt min Dimis-Prædiken, og ned til de Angste, fandt jeg Kirke-Ordet's Sag paa saa gode Veie, at den vil

først naar hid, hvor Tugterne gløbe og Slaverne søn-
 kænset ved at høre Guds store og underlige Ting paa
 deres Modersmaal. Og naar kun Haanden og Moders-
 sproget tager hinanden i Hænde, da er den sølkelige Op-
 lysning undfanget og fødes sølkelig i Aarets Lob og
 sører nok, da det er Guds Belsignelse, som giver
 Bort, og den Belsignelse vil aldrig fattes, hvor man
 søler paa Ordet, som var i Begyndelsen, var hos
 Gud og var Gud og havde Liv i sig, som blev Mennes-
 jets Lys!

Det andet sølkelige Borsel kan let sønes andre
 meget ubetydeligt, men jeg talder det ikke saa, thi jeg
 ved af Erfaring, at naar jeg uforsødenlig drages ind
 i en dyb Samtale om Livet i Guds og Menneskets
 Børn, og jeg søler baade Drift og Driftighed til klart
 at udtale hvad jeg for det meste i daglig Samtale kun
 sønter om, da har det noget at betyde, og det søndtes
 mig under aaben Himmel paa Hjemveien fra Ringes-
 rige, mens de blaa Heste hvilde sig ved Klev-Stuen,
 thi da søg en yngre søst Embeds-Brøder mig ind i
 en aaben Samtale om Sammenhøngen saavel imellem
 Legeme og Aand som mellem de guddommelige
 og menneskelige Ting, og her er Kilden til den Lys-
 Strøm, der i mangfoldige Grene skal giennemtrænge
 Menneske-Livet og adsprede Mørket, som er fremloglet
 derover, saa denne Samtale, mig uforsødenlig, kan

attræktelig være ufrugtbar. Den kunde da ogsaa snart løstet min Hals, thi den bidrog sagtens i det mindste til at forstærke det „Hurra“, hvormed man bød mig Farvel, og da der kom et Stud til, blev de blaa Heste nedad Batten hardtad uskyrlige, saa jeg tænker, min velærværdige Skyds = Patron kan sole endnu hvad det kostede ham at holde tilraade.

Saaer nu kan Aanden rigtig sine Nordlys tændt over Norge, da kommer Glæden af sig selv, og det var, hvad jeg tænkte paa, da man ved Afskeds = Gildet Fredag = Aften, endnu vilde høre et Ord af mig, og jeg da kortelig fortalte hvad jeg om Onsdagen havde hørt af en norsk Bonde ved Jonserud, som drog det i Tvivl, om al denne Hurlumhei vilde bringe „Glædja“ over Norge, thi jeg gav ham Ret i, at det var det store Spørgsmaal, men jeg vilde ingenlunde indbrømme ham, at Svaret var tvivlsomt, og hvem der saae den glade Folke = Samling, som lyttede, og den endnu langt førre, som næste Morgen vemodig fulgte os ombord, maa i det mindste bekiende, at alle Mærker maatte staae feil, om ikke Studenter = Toget 1854 fik Plads i Norges Historie som en glædelig Begivenhed! Herom kan jeg saameget mindre tvivle, som Glæden ret egenlig giennemstraaer det Farvel i Morgenbladet, hvormed jeg overraskedes paa Afskeds = Dagen og hvori det lille Ord:

„Et Lyn paa Nordens Himmel,
Det traf, det ret til Hjerte gik“

Klart udtrykker hvad jeg mener, og naar man i Talerne samler alt dette, da vil man vist i alle tre Nordens Riger være enig med mig om, hvad der blev mit sidste Ord i Norge, saa at sige ved Haand-Ryftningen, at om end ikke nogle af „Norges Kvinder“ havde sendt mig en vakker Krands af Landets egne Blommer, saa havde jeg dog taget en liflig Kiærminde-Krands hjem med mig, som i Danmarks for alle Blomster mødelige Jordbund umuelig kan vone.

At det nu imidlertid ingenlunde bløt var mig, men i grunden den dansk-gothiske og gothisk-danske Ungdom med de nye Bannere, som Kiærminde-Krandsen blev bundet til og maatte baade hjemføres og frist bevares af, det skalde og vilde jeg vist nok meget tydeligere og meget smukkere end det stedte, have udtrykt i mit sidste Ord, hvis Egenlieligheden ikke havde spillet mig det Puds at henlede Tanken nærmest paa mig selv, vel som den i Ungdommens Folge lykkelige Graahaars-Skald, men dog paa R. S. Grundtvig, som han gik og fød i denne Verden, men det maa jeg, som en menneskelig og skjæbnelig Skæbnelighed, bede Ungdommen om Tilgivelse for, og ved Skilsmisken fra Gothe-Gravene herunderfor sit jeg lykkeligvis endnu Leilighed til at sige hvad sandt var, at jeg dog ingenlunde over min egen

Rieledægge havde glemt Togets Kirne og store, herlige Betydning. Da nemlig en af Gotthe-Granderne sprang op paa "Hyttten" og i sit veltalende Færd og saa paa det venligste og ærefærdigste nævnte mig, jeg troer endog saa som paa en Maade den Yngste i Stæren, da greb hele den store Begivenhed min Sjæl og stændt jeg kun meget maadelig bevisste min prisfærdige Ungdommelighed ved at klæbe op paa "Hyttten" og, da man hjalp mig ned, at tabe min Hat i det aabne Rum under Stigen, saa udtalte jeg det dog uventet klart, at det var det "Unge Gienbyrds-Liv i Norden" som haade havde stændt mig hvad ungdommeligt der endnu gjæredede og sprudede under de graa Haar, havde bragt mig til Norge og ret inderlig frydede min Sjæl, saa nu herester stalde i Norden altid, som paa denne Hjemreise, de To, naar de samlede, tale helst og mest om den Ervedie, og de samlede Tre stalde tale et ærennigt Kraftens Ord til alle Jetter, undtagen Hæ-Jetten Weger, som fra Hedenold var Aernes Ben, et Kiærlighedens Ord til hinanden og et Bidsdoms Ord for alle Born og Bantundige, som vilde gjore vort Norden ikke blot høilig berømt, men, veltilfreds med sit eget, mageløs lykkelig!

Herved lykledes det mig at bidrage til den verdige Slutning Toget fik med de herlige, rungende Tower

fra den nordiske Ungdoms jublende Tunger ud over
Bølgen blåa :

Da skal det frie,
Det mægtige Norden
Føve til Seter
Folkenes Sag!

Naar jeg nu bag efter seer frem og tilbage over
Norges Kæften og min Deeltagelse deri, da andrer det
mig, at jeg enten slet ikke, eller dog vist kun meget
flygtig berørte Trears-Rampen herude og Norges lige-
saa hjertelige, som ærefulde Deeltagelse deri, der med
Løvenskjolds, Ryes, Sleppegrels og Helgø-
fens Navne vil være uforglemmelig og kan umælig
enten i Danmark eller Norge blive usrugtbar, og det
maa falde mig saameget underligere, som min „Hilsen
til Norge“ viser, det stod mig levende for Dte, medens
Nordmændenes høirostede Lovprisning af Danmarks Mod
og Daad ligefrem udvælte mig, og jeg desuden var
lykkelig nok til selv at have to Sønner blandt de fem
danske Ungerføvende, der, paa Danehærens Begne,
modtog „Alippe-Karlens“ høitidelige Lykønsning. Min
urimelige Stumhed i denne Henseende kan jeg da kun
forklare mig af den Særhed, Nordens Mand har til-
fælles med alle Mander, at sige ikke hvad Taleren og
Tilhørerne, men hvad han selv helst vil og finder tjen-
ligt, og naar jeg nu i Tausheden snøvelsom i Taleren

seer „gjort Gjerning, der ikke staaer til Endring“, da synes mig ogsaa, jeg allerede kan skimte Grunden, hvi Nordens Aand vel vilde have de norske Talere til højrøstet at kundgiøre Norges inderlige Deltagelse i Danmarks og derved i hele vort Nordens Kamp paa Liv og Død med de vildfremmede, med Bildtyfkerne, men vilde ikke have de danske Talere og navnlig ikke mig til at røre synderlig ved denne vel mellem Fjeldene saare velsklingende, men dog lidt strøbelige og i manges end ugiennemborede Dren skurrende Streng. Da der nu heller ikke kunde være mindste Tvivl om at jo vi Danskere, og navnlig at N. F. S. Grundtvig heller end gjerne hørde Danehærens og Danster-Folkets Roes gienlyde netop fra de norske Fjelde, og ret inderlig glædede sig ved at kunne dele den med Norges Helte og Stortingsmænd, saa tvivler jeg ingenlunde paa at jo Aanden, Nordens Aand, har været klogere end jeg, og det glæder mig nu dobbelt med Aandens Minde ligesom at have foregribet Munden i Bise-Berset:

Bær takket for hvert Aandedræt,
 Hver Tanke og hver Tale
 For Danmarks Vel og Nordens Ret,
 Paa Bjerge og i Dale,
 For Mindet om den sundne Tid,
 For Haab om den, som kommer hid
 Med nordisk Alvor, Stæmt og Bid,
 Med Frihed, Fred og Glæde!

Bestillinger paa „Danstæren“ modtages i alle Bog-
 læder i Danmark, Norge og Eversig, paa de tgl. Postbuse,
 samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn
 Prisen for et Hjerdingaar er i Boglæderne 48 St., og paa
 Postbusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos G. D. Orvist.

Danstereu.

1851.

4. Hergang. Spvredagen d. 5. Juli Nr. 27

Wgers: Gildet i Engeland.

Der skaer i Edda: Hogen
Et farligt Nidings-Drd
Af Lole, Asgaard-Snogen,
Til Guderne i Nord,
Som, fliondt for smaa de vora
Til Ravnet at forsvare,
Var Engle dog mod ham!

Men Nidings-Drd slet ikke
Er vord at kvæde om,
Man heller maatte drille
Af Krus og Rande tom;
Thi Nidings-Drd og Tale
I Hytter og i Sale
Er Edder og Forgist.

1199 Finn

Kun det er her at merde,
Hvor Loke kom med Bral
At skumle og hvide
Det var i Egers Hall,
Det var i Havmands-Hjemmet,
Som blev engang os fremmed,
Men kiendes nu paany.
.

Han holdtes for en Jette,
Han selv sig kaldte saa,
Men han var Havets Bætte,
Indfødt paa Volgen blaa,
Dg under alle Navne
I alle Nordens Havne
Han gjaldt for Afers Ven!

De giæsted og hinanden
En Gang om ikke seer;
I Asgaard sad Havmanden,
Som vi af Skalda seer,
Dg lærde der af Brage
Foruden al Umage
Det gamle Asamaal!

Det rorde Wgers Hjerter, 3
 Det gav ham Skon og Smag 2
 Til Afser at beværte,
 I lifligt Vennelag,
 Med Mad for deres Munde,
 Med alt hvad trætte kunde
 Til hans Kryстал-Palads!

Og dette Wgers-Gilde 3
 For Dvin og hans Vt, 2
 Og for de Baner milde,
 Som han gav Indfødsret,
 Bandt Pris af Nordens Skjalde,
 Selv Loke med sin Galde
 Gav det i Verden Ry.

Og atter skal de Unge,
 Som gaae det gamle Skud,
 Opflammes til at sjunge
 Om Wgers Gierstebud,
 Hvor Lys paa lette Vinger
 Af Guldets Favn udspringer
 Med alle Farvers Pragt.

Som Afsønt med Bæser
 I Eddas Gude-Spæl,
 Saa Gotherne med Danen
 Endnu gaae under Seil,
 Det saae man ogs i Norge,
 Hvor som fra Gledhjem's Børgt
 Vi gaaested Eyravangs Hall!

Og hvem fra Lund og Døvre,
 Og hvem fra Riobinghavn,
 Bar nogentid histore
 I „Sterlings- Fodestavn,
 Og saae ei der Havmanden,
 Som byder over Stranden
 Til sit Krystal-Pallads!

Ja, Angleren paa Den
 I Nordens Besterhav,
 Han er jo Drot paa Søen
 Med Krone og Guldklav,
 Og aldrig over Maldet
 Saa fløet et Lys af Guldet
 Udsprang med Færdsprangt.

Han var af Rovers-Livet
 En Biking bærk og bold,
 Hans Bugge, det var Skibet,
 Han Broder var til Skjold,
 Og Fader hans, den rette,
 Bar Havets gamle Bætte,
 Bar Njord fra Nøstun!

Han tog en Ægtefælle
 Af gammelt Jetteblod,
 Og lod sig det fortælle,
 Han randt af samme Nod,
 Men kunde dog ei glemme,
 At halveis han var hjemme
 Hos os fra Arildsted.

Hans Tungemaal er broget,
 Saa hardtad pladdervælst,
 Han glemde Gude-Sproget
 Og Hjerte-Ordet „Aft“
 Men har endnu dog Dre
 Til Brages Lust at høre,
 Naar Stemmen ret er klar.

Thi vil nu Amlet Jyde
 Si til ham lille hen,
 Ham kærtlig at hjembyde,
 Som Afers Ungdoms-Bøn,
 Som milde Bøners Frønde,
 Berømt til Verdens Ende,
 Som Drot paa Volgen blaa.

Saa vil for ham som Ager
 Si skænte breddfuldt Maat
 I Aandens Brage-Bæger,
 Dg drikke Livets Ekaal,
 Til med gienfødt Kræfter
 At gjøre Guder efter
 Alt hvad er godt og stort.

Da lærer han af Brage,
 Hvi Havet er saa salt,
 Dg hvad i gamle Dage
 Man "Agers Lys" har kaldt,
 Dg alle Guldet's Dyder,
 Dg alle Guldet's Lyder,
 Med Rømmene derpaa.

Det godt han gider høre, 03 000
 Thi Guldet er ham kjær, 00 112
 Og gierne laaner Dre . . . 1
 Han til haad Guld er værdt, . . . 1
 Og finder, et igrunden . . . 1
 Si har en Soel i Munden . . . 1
 Til at forgylde meg. . . . 1

Da sæder ham fra Die, . . . 1
 De gamle Haymands-Skiæl, . . . 1
 Da seer han først det Høie . . . 1
 Paa Slette som paa Fjeld, . . . 1
 Da med hans Barndoms-Minder, . . . 1
 Det født i Hu ham rinder, . . . 1
 Han selv er gudsfødt!

Han seer, han gif i Taaget, . . . 1
 Da over Pluddervælst . . . 1
 Han glemde Gude-Sproget . . . 1
 Og Hjertes-Ordet "elst"! . . . 1
 Han lærer da af Brage . . . 1
 Foruden al Umage
 Det gamle Asamaal. . . . 1

See, da han os Høveder
 Lil sig med Vinters Frost,
 De klare Sønder: Jyder
 Han ævner først og sidst,
 Hos Angelbøer og Friser,
 Der er hans Bugge-Viser,
 Og der er Hægers Dør"!

Og J, som nys med Gammen
 Paa "Slesvig" stævned vid,
 Hvor Norden lagde sammen
 Sin Kraft, sit Lid, sit Bid,
 Og vuggede den Spæde,
 Der Throne skal som "Glæde"
 Paa Nordens Dronning-Stol!

J, der paa Ringerige,
 Bed Sønderens Gæstebud,
 Saae Glædes-Blus opstige
 Høit over Jonserud,
 Og saae i Vinkelunden,
 At Helte-Aftenstunden
 Er stien som Morgengry!

*) Saaledes skrives "Eiderens" Navn i islandske Bøger,
 og selv hos Saxo er "Eir og Ler" (Hæir og Hler)
 parrede som jydskke Høvdinger.

J, der af værste Kolander,
 Som graated noget sur,
 Med Krandsen af Kærnhøder
 Til alle, høer især,
 Modtog det ynde Banner,
 Hvori Trefkorsret banner
 Bort Lilling-Nordens Krands!

Hvad mener J om Gaaden,
 Om Kvadet fra Ifjor?
 Hvad mener J om Flaaden
 Af Dampere fra Nord,
 Naar „Jylland“ dannebrogel,
 Med Bimpel aabner Toget
 Til Egens Gæstebud?

Hvor Volgen blaa er Lfjen,
 Og Himlens Blaa er Loft,
 Fra Hjerting drager Bljfen
 Gode Læs til Løvestoft,
 Og derfra over Enge
 Dampbefjen har sin Gange
 Som Fuglen har sin Flugt.

Naar Værelse er gaaet, og
 I hans Kryds-Vejde, og
 Hvor Gudstjeneste sit Hoved
 Omstraler Alf og As, og
 Hvor hundreddesind Svende,
 Ei hamle, og med Luude,
 Med Fær og Siger, og

Naar Londons Millioner
 For Verden gaar med Pragt,
 Og alle Strænges Toner,
 Gaae med i Hennes Takt,
 Og alt hvad Jorden ejer
 Forhæder Fredens Seier
 Og Lysets Kampeskridt;

Da faaer, som Baner milde
 Og Afers Helteskuld,
 Vi Syn for Eggers Gild
 Og for hans Lyseguld,
 For Havets Drot, hvis Hænder
 Som Sneflens Kor omspænder
 Al Verdens Virksamhed!

*) Eldr og Fimafongr, som er de ældste Ravne paa Eggers to Trøste, der gaae alle sine Livs, at baade Rab og Drifte, baade Verbe og Vænte, synes at komme

Vi sættes op at rige
 Med Heste Iydeblaa,
 Som Kæmpefridt kan tage,
 Trods nogen Aabdrag,
 For efter Middags-Maden
 At syne Muse-Staden
 Bed Lhemsens Rildengeld *)!

Der, i de Haller høie,
 I Randens Laarm-Dy,
 Da holdes for vort Dje
 Et Gæstebud paany,
 Og Bængerne saa flonne
 Og Engene saa grønne
 I Norden ei det-saae.

Da seer vi en Hoi-Stole
 I Kæmpe-Stil og Smag,
 Med lave Lære-Stole
 Og høie Tænke-Lag,
 Med Rum til hele Livet,
 Med Tid og Lynder givet
 Til Storværks Drom og Daad!

*) af sig selv, hvad nu og herafter Damp og Ordford
 prægtig vil forklare.
 *) Ordford.

Til Bjergene vi Raade,
 De grønne og de graa,
 Som løfte sig til Maade
 Op over Bølgen blaa,
 Til Reswick og tilbage
 En Solskins-Dag vi age,
 Saa har vi feet Skyddaw*).

Og naar da alle Løver,
 Af Hjerte som af Raad,
 Med Krandsen af Firkløver
 Sig hvile, Favn i Favn,
 Da høit paa Bølge-Rygge
 Vi prise Dvins Lykke
 Og Wgers Gæstebud!

Har Loke kun, som Hunden
 Bed Helhjems Hovedport,
 Bliift Tænderne i Manden,
 Men ingen Skade gjort,
 Da lade vi ham rende
 Til Sloos, til Verdens Ende
 Med Disfclæder. Sko;

*) Reswick ligger ved Dertwent. Søen, den vildeste i
 Rumberland, og et langt fra Skyddaw, det høieste
 Bjerg.

Men gjar ham en Ulykke,
 Paa Trælken Ringernes,
 Som kan Paladser bygge
 For alle Gænder fem,
 Da vogte sig for Kvæsar,
 Da vogte sig for Afer,
 Hans Hagle-MesterVad!

Som Bånerne saa milde
 Er vi paa Sletten her,
 Kan dog kun spaae ham ilde,
 Med Tyr og Thor isærd,
 Thi faae de Klippe-Ra'le
 Kun fat i Larens Hale,
 De slippe den vist ei*).

Saa doe da Aldings-Bifen!
 Dertil den buer kun,
 Og Brage bæere Prisen,
 Trods Lokes stemme Mund,
 Og flaae end Harpen slæde
 Om Wgers Havmands-Gilde
 For Guderne i Nord!

*) Det var nemlig, efter Edda, som en Lax, Loke vilde smutte fra Aferne, da de kom efter ham, og de skal rigtig have beholdt Salen mellem Prænderne, men han slap dog ikke.

Ja, først midt! Midt af atter os
 Gior Broderkab med Dan;
 Det ret i Norden bafter.
 Hvad Norden vil og kan;
 Da, underlig oprundet,
 Firløveret er fundet,
 Som Lyllens Tegn og Pant.

Som før i Afers Gaarde,
 Om Egers-Fruen kan
 Og hendes Døtre haarde,
 Valkyrier paa Strand,
 Saa gaaer om Anguls Flaade
 Endnu paa samme Maade
 Banrygtet trindt i Nord.

Der gaaer ei Røg af Branden,
 Naar Ild ei var deri,
 Men under Skiel Havmanden
 Er end saa blød som vi,
 Og Skiellet brat han styder,
 Naar i hans Dre lyder
 Det gamle Asamaal!

Det har jeg selv erfaret
 Saa oskæf det Janna,
 At nu det dalenbæret
 I Spaadom skal udgode,
 Til som et stort Vidunder
 Det Lykken et udgrunder
 Men hele Borden seer

I Heltelivets Aften,
 Ved klare Maanedstid,
 Han seer, at Gude-Kraften
 Bort i hans Hjerne blind,
 Skiondt den gav Haand med Binger
 Et Die paa hver Finger
 Til daglig Jette-Brug!

Ja, lykkes i det mindre
 Det kun med Angul næst,
 Da intet skal forhindre
 Den store Solhvervs-Fest,
 Naar over begge Have,
 Som over Fædres Grave,
 Vi række Broderhaand!

Lilsiofe end i Skamp
 Staaer Angelhvans Syd,
 Men dog hos ham af Krump
 Do er brat det hvide Lyf.
 Da verle med det Lags
 Si Venne-Død og Gane
 Til kort og godt Jorlig.

Et lille Wgers-Gilde
 Bil' sikkert følge paa,
 Og, hvad ei klæder ilde,
 Hvit om det Stora spæe,
 Som Skamlings-Fest forleden
 Om Smaaten paa Heden
 Og Bagt for Wgers Dør!

Ja, Skjalden det bebuder,
 Og Aanden gior det klart,
 At Nordens Seier-Guden
 De staaer nu op fuldsnart,
 Og lege med hinanden,
 Som Tankene i Handen,
 Guldtavl paa Bidaflæt!

Samlet og udgivet af M. J. G. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovise.

Danstereu.

1851.

4. Hargang. Esverdagen d. 12. Juli. Nr. 25.

Spysover: Dagen iaar.

Dil Boge i gamle Dage
Er fort et Sagn fuldført,
Om Frugt af Romer-Plage,
Som vel er Blækket værdt.

Sy Brødre i en Hule,
Et gammelt Klippebrud,
Blev nødt til sig at skjule
Med deres Tro paa Gud.

En Keiser-Tiger raadte
I Rom for Verdens Sværd,
Han under Fødder traadte
Al Ret paa Spydets nær.

Han habed Aand og Hjerte,
Og fandt kun Hevnen sød,
Han raadte Ved paa Smerte
Run med den bitter Død.

. 11 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
 Han kaldte Gølle-Livet
 Fornuftens Fangenstab,
 Som kun blev Frihed givet
 Naar Kroppen sank i Grav.

For Sote og for Kvider,
 For Trældom, Sorg og Rød,
 Den grinende Dødbider
 Helbredte kun med Død*).

Hvor Aand har alt at vove
 Mod en forvoven Krop,
 Der er det bedst at sove
 Og seent at vaagne op!

De Syv i Klippehulen
 Sov et Par Hundredaar,
 Og vaagned saa om Julen
 Op med snehvide Haar**).

*) Man fortæller, det var under den romerske Tyran, Decius, ved Aar 250, at de Syv sov ind i en Klippehule nær ved Ephesus.

**) Det var nemlig, som man fortæller, i det byzantinske Dødbideries Morgengry, ved 450, at Syvsøverne vaagnede, blot for ordenlig at hensesøve.

De vaaged dog ei længe,
 Faldt brat igien i Blaud,
 Thi de og deres Penge,
 De var Didsager kun.

De uden Frist og Støvning
 Blev ført paa Thinge frem,
 Og som en Helgen-Løvning
 Forframmede man dem.

Om deres Liv og Tale
 Slet ingen Sjæl sig brød,
 Men kun om deres Dvale,
 Som ret en salig Død.

Kun om de Dødes Rige
 Man frittede dem ud,
 Man vidste da at sige
 Kun af „de Dødes Gud“.

De Stumme har ei Stemme,
 Saa Dødens Land er tyst,
 Hjør Midnats-Mulm har hjemme,
 Gjør ingen Dag det lyst,

Dg paa Fornbrings-Stolen,
 Fra Morgengry til Kveld,
 Man giber ei seet Solen,
 Men kieder sig ihjel.

Engang Sysover-Sagen
 Git rundt fra Mund til Mund,
 Nu er Sysover-Dagen
 Deraf en Levning kun.

Hvi denne Dag udlaaret
 Om Lorte eller Band
 Skal spaae saa seent paa Aaret,
 Forklare ei jeg kan;

Men efter Uger vaade,
 Det hued mig dog godt,
 Dg trosted paa en Raade,
 At Barslet ei blev vaadt,

Dg nu, naar Solen brænder
 Hver Morgen paa mit Tag,
 Min Lanke tit sig vender
 Til den Sysover-Dag.

Jeg gik i Morgenstunden
 Bed lystig Fuglesang,
 Med Smog og Smil om Munden,
 I Deilighedens Bang.

Jeg gik med Tanker fære,
 Som det er Skjalde-Sæd,
 De lette er at bære,
 De flyde selv affled.

De fløi paa Fuglevinger,
 Det gjør de ret med Fryd,
 Naar Ager-Lærken svinger
 Sig op med Lovsangs-Lyd.

Da ellers fast jeg sidder,
 Hos Bøger muret ind,
 Hvor Sangen kun er Kvæder,
 Hvor Solen kun er Stin,

Jeg altid har paa Munden:
 Gudnat, Dødbideri!
 Naar Sommer-Morgenstunden
 Jeg nyder i det Fri.

Foran mig laae bag Mæ
 En lille Kirkeby,
 Der vilde jeg mig hvile
 I Præstegaardens Ly,

Der vilde frit jeg tale
 I Lys, som Ven med Ven,
 Om Dugg i dybe Dale,
 Om Død, og Liv igien,

Om alle Guds Bønder,
 De store og de smaa,
 Som Engle ei udgrunder,
 Men Støv kan stole paa.

Da ligned, for mit Die,
 Den lille Kirkeby
 Storstaden i det høie,
 Med Templet over Sky.

Mig smilet tit imøde,
 Trindt om det høie Spir,
 Den Stad af Guld det røde
 Med Blaatag af Sappir.

Dg skjulde end bag Støvet
 Sig Staden over Sky,
 Som her sig nu bag Lovet
 Har skjult den lille Dy,

Jeg maatte dog ei græbe,
 Jeg vidste, den var nær,
 Dg vilde brat fremtræde
 Læved, som — Kirken der.

Jeg kom til Denne-Rolig,
 Men fandt den folketom,
 Jeg saae det taus og rolig,
 Dg gik alt som jeg kom,

Dog fulgte med mig Huset
 I Lanterne saa fast,
 At Hovedet blev kruset,
 Dg jeg brød ud i Hast:

Er selv jeg en Gyføver,
 Som blev i Hulen graa,
 Dg dumt sit Liv kan vover
 Bed bagvendt op at faas?

Jo meer derpaa jeg grunder,
 Desmere det mig skaar,
 Rest som et sæt Bidunder
 Jeg her paa Marken gaar.

Tohundred Aar tilbage
 Jeg synes, blev om Aind,
 Ved Romer-Sprogets Mage
 At være sovet ind.

Det er, som med i Graven
 Mig fulgte Livets Død,
 Og flygted fra Dagslaven
 Til Fristed under Jord.

Det er, som om tilsammen
 Vi vaagned under De,
 Kun for at sige Amen,
 Og ordenlig hende.

Om Ordet, som det lyder,
 Livs-Kraften i dets Lyd,
 Snart ingen mere sig bryder,
 Naar de her Gule-Dyd.

Om Ord i Gølle-Runden,
Om Modermaalet sødt,
Man skriver nu i grunden,
Som netop det var dødt.

Ad Ordet i detts Bæsen,
Med Gudboms-Kraft og Glæde,
Man rymper nu kun Næsen
Med Denne hertillands.

Man af hver lille Pige
Det høre maa med Gra,
At kun et Stygge-Rige
Er Aandens Verden nu.

Det er da kun ved Døden
Man vorder aandelig,
Det er i Orme-Føden
Man finder Himmerig!

Et „saligt Liv“ for Løser
Man kalder Drømmen sød,
For Alvor man opsjæder
Dog kun en „salig Død“!

Er ei en Koff i Kisten
 Da Folkelivets Skjald,
 Hvor hele Sjæle-Styrken
 Er Pennesrag og Tal!

Han Kande-Drøttet vover
 Mod en forsvoven Krop,
 Er han ei en Spysøver,
 Som stod for tidlig op!

Hvi var han saa haardnakket,
 At ei han med sin Pen
 Sig gjorde Pinen slaktet
 Og slumred ind igjen!

Hvi luffed ei sit Die
 Han alt i Ungdoms-Aar,
 Mens over Ræmpehvie
 End slagred gule Haar!

Hvi vilde først han grane,
 Som Spurven under De,
 For magtesløs at daane
 Og ubeendret døe!

Hvi gaaer han end og drømmer
 Om Liv, hvor Døden hæer,
 Og vil, hvor Blæffet strømmer,
 Det standse med et Ord!

Hvi staaer han end og taler,
 Som om han Rvænnen drog,
 Der, efter Sagnet, maler
 Alt hvad i Mund man tog!

Er virkelig han mene,
 Han under Loffer graa
 Kan male Liv i Stene
 Og Ild i Bæf og Na!

Kun lidt er hvad han mener,
 Lidt mere hvad han troer,
 Og hvad ham mindst forstæner
 Er Pennepose-Ord.

„Hvor Dampen har sin Gænge,
 Man stoppede ham ei,
 Men tog imod hans Penge.
 Og lod ham gaae sin Vej.“

Det er en Hverdags-Lale
 Men dog med Søndags-Syn,
 Som tit i Aften-Svale
 Man flimter matte Syn.

Det er hans Svar heræfter,
 Til alle, som ham spør
 Om Raadet paa hans Kræfter,
 Om hvad han vil og tør.

Hvor Dampen har sin Gænge,
 Og folkelig sin Dyb,
 Gaaer Ord for rede Penge
 Alt efter deres Lyb.

Saa gil i Norden mine,
 Hvor end jeg gil og stod,
 For Mynder, om ei fine,
 Dog paa den rette Fod.

Deraf jeg kunde vide,
 Jeg var Spysøver et,
 Et Ord i rette Lide
 Er paa den rette Noi.

Mit Ord af Folkemunden
 Jeg tog, som jeg det fandt,
 Og det var Hovedgrunden,
 Hvi Dreulyd jeg vandt.

Mit Ord om Folkelivet,
 Fra Hedenold til nu,
 Jeg tog, som det blev givet
 Og randt mig frist i Hu.

Min Bei i Danster-Hjemmet,
 Fra gule Haar til graa,
 Bar sær, men ikke fremmed,
 Derfor man lod mig gaae.

Tit ingen jeg fandt hjemme,
 Hvor Folk jeg helst gad ha't,
 Men for min Fod og Stemme
 Blev Dorren dog opladt.

Det er min Tro om Munden,
 Som frit gaaer op og i,
 Den virker mest igrunnen,
 Naar Buldret er forbi.

Jo længer det mig undes
 Min egen Bei at gaae,
 Des fastere det grundes
 Hvad Munden bygger paa.

Derfor jeg vil til Bunden
 Udtømme Ordets Vælb,
 Som sprubled mig i Munden
 Fra Morgengry til Kvælb.

Dermed jeg vil til Enden
 See til at faae udtalt,
 Om Bennen tit og Frænden
 End finder, det er galk.

Og derom vil jeg bede
 Til Gud i Himmerig,
 At Ormene ei fede
 Skal blive af mit Læg.

Thi det er netop Trosten
 Man har, naar man skal døe,
 At Anden gif i Rosten
 Forud til Glædens Dø.

Dg derpaa vil jeg stole,
 At Livets Ord skal gaae,
 Som Straaler gaae fra Sole,
 I Nord, mens Sky er blaa.

Dg derpaa vil jeg stille,
 Med Gierning og med Ord,
 At jeg kan finde Hvile
 Hvor evig Glæden boer!

Stridshammeren og Guldtavlen i Sønder-Jylland.

Forleden Dag fik jeg et Brev med Fodposten under Mærket etc.: med den Efterretning, at da man i forrige Aarhundrede (1734) fandt det sidste Guldhorn i Sønder-Jylland, da fulgte det Folkesagn med, at om hundrede Aar skulde i samme Egn findes en „Stridshammer“ og en „Guldtavle“ til Dplysning af den danske Historie, og at da skulde Danmark blive et af de mest blomstrende Riger paa Jorden.

Den ærede Tilskriver, som i Henseende til Sagnet's Virkelighed beraaber sig paa en Bog fra 1833, har ganske rigtig gjort, at hans Forklaring af Sagnet var

ganste i min Smag, thi jeg finder ligesom kun, at der kunde ikke findes en herligere Thorshammer til Jettepander og en kosteligere Guldtavle til den danske Histories Oplysning, end der netop fra 1834 og da især 1848—50 virkelig er fundet i Sønder-Jylland.

Stridshammeren har nemlig hele Verden med Forundring seet i Danehærens Haand, og Guldtavlen kan enhver, som har Vine i Hovedet, see paa Sønder-Jydens danske Tunge, og at dette Hittes gods, som er det danske Navn paa hvad Tyskerne kalder „Fund“, varsler glædelig om en herlig Opblomstring for Danmarks Rige, det har jeg fundet lige fra Begyndelsen, og det maatte jeg finde lige til Enden, om det end kunde lykkes de tyske Troldmænd, ved Hjælp af deres overtroiste Tilhængere herinde, at forhindre hvad Børslet spaaede.

Jeg behøver neppe at tilføie, at hvis det kun saakaldte „danske Monarki“, som Trældom og Tyfthed vilde blive Sjælen i, virkelig kom istand, da maatte Børslet være en af de største og rædsomste Vine-Forblindelser, der nogenstunde har stuet et Folk, men derfor troer jeg heller ikke, at en saadan Bannskabning kan fødes til Verden, end sige da, at den kunde lykkes og trives i vore oplyste Tider, men jeg troer, at Danmarks Rige, karlig stilt fra Tyskland, ganske rigtig, trods alle Hindringer, vil blomstre op, saa Borherre kan have Ære og det danske Folk og hele Norden have Gavn og Glæde deraf!

Bestillinger paa „Danskere“ modtages i alle Bogkøber i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkøberne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Sindet og udgivet af R. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Orvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Torsdagen d. 19. Juli. Nr. 29.

Er et dansk Ministerium umueligt i Danmark?

Det Spørgsmaal, jeg her oplæser, og vil, da den saakaldte Minister-Krise eller Leirvold varer saalænge, prøve paa at besvare, er jo vist nok i sig selv et af de urimeligste Spørgsmaal, man kan gjøre, men det gjør sig dog selv, naar man hver Dag hører og læser saameget, der beviser, at mange flere end dem, der kalder sig selv Tyskere, enten forudsætter, at et dansk Ministerium i Danmark vilde være umueligt, eller tvivler dog stærk om Mueligheden deraf. "Danskeren", som, især efter Idsted-Slaget, kan see for sine Dine at der er et dansk Rige i Danmark, der ligesaa vist gaar til Eideren i Syd, som til Sundet i Vest, og som troer ganske vist, at dette Rige har baade en dansk Konge og et dansk Folk, han kan jo vist nok ikke antvile Mueligheden af et dansk Ministerium, men naar dog baade Tvivlensygen og Tvivlraadigheden i dette

Stykke er saa stor og saa udbredt, som alting viser, da maa dog selv „Danstere“ ansee et dansk Ministerium i Danmark for en meget vanskelig Sag, hardtab for en Fugl Fenix, der enten maa slæbes paany ved et stort Mirakel eller, hvad der jo ikke er mindre vidunderligt, opstaae af sin egen Afte, som her er Danstens og Dansthedens forrige Liv og Levnet.

Smidkærtid, Miraklers, historiske Miraklers Muelighed i Tidens Lob og selv i Tidens Humpen, er man i Danmark nødt til at antage, fordi Birkeligheden forudsætter Mueligheden, og ingen kan nægte, at Sønderjyllands Indtagelse og Besiddelse, ligesom Holstens Gottorps og det store Lyfflands lange Ræse, det er et historisk Mirakel for al Verdens Dine. som man i Danmark maa luffe sine Dine godt i for ikke at see, og om det da end kan synes vanskeligt nok at finde sex, syv danske Rigsraader, som vil og tør holde paa hvad vi aabenlyst har taget med en Trumf, som slet ingen byder sig til at stikke, saa klinger det dog alt for urimeligt, at den Opdagelse skulde være umuelig.

Jeg formoder derfor ogsaa, at hos en heelt Deelt af os, ja, vel hos alle de virkelige Dannemænd, der nære Tvivl eller Mistvovl om et dansk Ministeriums Muelighed, reiser det sig for størstedelen enten deraf, at man anseer Danstheden hos et Ministerium ikke for en Hoved-Dyd, men som en Tilgift, eller vel snarere som

en Slags Lyde, der kun blev tilgivellig, naar den dullebedes af mange andre glimrende Dyder; eller ogsaa deraf, at man kun anseer et Ministerium i Danmark for mueligt, naar man tør haabe; at Hjemtyskerne og de Fremmede, især Holsten-Gottorperne og de tyffe Stormagter, fandt det taaleligt; thi hvilken af Delene jeg vil forudsætte, da maa ogsaa jeg finde et dansk Ministerium under de Omstændigheder umueligt; men ingen af Delene skalde dog heller gode Dannemænd enten selv forudsætte eller lade giælde, og derom vil jeg lidt nærmere udbille mine Tanker, da det umuelig kan skade, men dog muelig gavne.

Naar jeg nu siger, at Danskhed er i mine Øine ikke blot Hoved-Dyden hos et Ministerium i Danmark, men vilde i mine Øine overveie mange Lyder, da veed jeg nok, at ikke blot somme andre, men at mange vil tænke, det er, fordi jeg er gal eller i det mindste blind af bare Danskhed, men det rager mig ikke videre, da jeg ikke desmindre har søstet de forrige og vil søfte de følgende Ministre alle Rigsraads-Dyder tilligemed Danskheden, ligesom jeg har søstet og vil søfte Danebøren alle ridderlige Dyder tilligemed Klæthed, uden-at fragaae, at denne er Hoved-Dyden paa Kamppladsen og vil bringe mig til at see igennem sine Fingre med meget, jeg hverken kan søfte eller rose.

Vi har jo vist nok ligesiden 1848 høilig trængt til et dansk Ministerium, og stod, i Mangel deraf, her standig færd for at tabe alt hvad der er et Folk dyrebart, men saalænge Danehæren stod i Marken med saubnære Fiender og slog drabelig fra sig ved hver given Beilighed, saalænge kunde det dog til Rød Slæde af med et Ministerium, som vel ikke selv vidste enten hvad det var eller hvad det vilde være, men lod alt, selvsagt ogsaa Krigen, gaae, som det kunde. Nu derimod, da Danehæren er gaaet hjem, hver til sit, og hvad der ikke har lagt sig, staaer stille, nu da det skal afgjøres paa Ministrenes Skrivers Stuer, om Danmark skal beholde hvad Danehæren har dels forsvaret og dels tilkæmpet sig, nu maae vi nødvendig have et konserveret (vedligeholdende) Ministerium i dansk Forstand, hvis vi ikke skal miste baade alt hvad vi med Sværdet har vundet og alt hvad vi med Skjoldet har vækket: vor folkelige Selvstændighed, Frihed og Ære, og at man selv maa være dansk for at holde paa det Danske, det har især de senere Aars Erfaring saa tilstrækkelig indskærpet os, at vil vi ikke troe det, da faaer vi det svært at faa.

Wil man nu spørge, hvordan et saa dansk Ministerium var at finde, da vil jeg svare, at hvis Kongen virkelig skulde være forlegen derved, da behøvede det vist ikke at staae tre Gange i Berlings - Avisen, at de,

der vilde udgiøre et saadant Ministerium, skulde medde sig jo før, jo heller, uden at der vilde blive saamange Bøllere til den Stab, der ikke blot gav et godt Levetsbrev, men gav Magt og lovede Hæer, at der blev Nol at vælge imellem; thi hvor skulde det være mueligt, at der mellem de mange tustende Danmænd, der har taget levende og tilbøls kraftig Deel i den danske Sag, ikke skulde i det mindste findes et Par Snejs, der nu, da Seiren er vundet, vilde have lidt Nøisighed med at indhøste dens Frugter til Gavn og Glæde for dem selv og for alle gode Danmænd, nærværende og tilkommende!

Altsaa, et Sæt danske Rigsraader, som for ingen Priis, endfige for den Spøtpriis, Holsten - Gottorperne og deres Belyndere byde, vilde sælge en Fodsbred af Sønder-Jylland, et Blad af gamle Danmarks Hæderskrands, en Flig af Dannebrog eller et Slag af den danske Tunge, et saadant Sæt Rigsraader lod sig sikkert ikke blot finde i Danmark, men vilde stille sig selv ved første Dyrkab, og hvad vovede Danmark ved at lade dem staae for Styret? Der har jo endnu slet ingen af de afgaaede Ministre eller af dem, man ellers kunde finde eller forstrive, taget den „statsvidenskabelige Examen“, som først nylig er blevet udfundet, og danske Ministre kan dog vel ligesaa godt som udanske lade de løbende Forretninger paa Skriverstuarne besøge

Det er en Hverdags-Tale
 Men dog med Søndags-Syn,
 Som tit i Aften-Svale
 Man flimter matte Syn.

Det er hans Svar heræfter,
 Til alle, som ham spør
 Om Maalet paa hans Kræfter,
 Om hvad han vil og tør.

Hvor Dampen har sin Gænge,
 Og folkelig sin Dyb,
 Gaar Ord for rede Penge
 Alt efter deres Lyb.

Saa gif i Norden mine,
 Hvor end jeg gif og fød,
 For Mynter, om ei fine,
 Dog paa den rette Fod.

Deraf jeg kunde vide,
 Jeg var Spyssover ei,
 Et Ord i rette Tide
 Er paa den rette Sei.

Mit Ord af Folkemunden
 Jeg tog, som jeg det fandt,
 Og det var Hovedgrunden,
 Hvi Drengh jeg vandt.

Mit Ord om Føllelivet,
 Fra Hebenold til nu,
 Jeg tog, som det blev givet
 Og randt mig frist i Hu.

Min Bei i Døster-Hjemmet,
 Fra gule Haar til graa,
 Bar sær, men ikke fremmed,
 Derfor man lod mig gaac.

Tit ingen jeg fandt hjemme,
 Hvor Folk jeg helst gad ha't,
 Men for min Fod og Stemme
 Blev Dørren dog opladt.

Det er min Tro om Munden,
 Som frit gaaer op og i,
 Den virker mest igruunden,
 Naar Buldret er forbi.

Jo længer det mig undes
 Min egen Bei at gaae,
 Des fastere det grundes
 Hvad Munden bygger paa.

Derfor jeg vil til Bunden
 Udtømme Ordets Bæld,
 Som spræbled mig i Munden
 Fra Morgengry til Kvæld.

Dermed jeg vil til Enden
 See til at faae udtalt,
 Om Bønnen tit og Frænden
 End finder, det er galt.

Og derom vil jeg bede
 Til Gud i Himmerig,
 At Ormene ei febe
 Skal blive af mit Læg.

Thi det er netop Trosten
 Man har, naar man skal døe,
 At Munden gik i Rosten
 Forud til Glædens Dø.

Dg derpaa vil jeg stole,
 At Livets Ord skal gaae,
 Som Straaler gaae fra Sole,
 I Nord, mens Sky er blaa.

Dg derpaa vil jeg stile,
 Med Gierning og med Ord,
 At jeg kan finde Hvile
 Hvor evig Glæden boer!

Stridshammeren og Guldtavlen i Sønder-Jylland.

Forleden Dag fik jeg et Brev med Fodposten under Mærket etc.: med den Efterretning, at da man i forrige Aarhundrede (1734) fandt det sidste Guldhorn i Sønder-Jylland, da fulgte det Folkesagn med, at om hundrede Aar skulde i samme Egn findes en „Stridshammer“ og en „Guldtavle“ til Oplysning af den danske Historie, og at da skulde Danmark blive et af de mest blomstrende Riger paa Jorden.

Den ærede Tilskriver, som i Henseende til Sagnet's Virkelighed beraaber sig paa en Bog fra 1833, har ganske rigtig giættet, at hans Forklaring af Sagnet var

gaaske i min Smag, thi jeg finder ligesom han, at der kunde ikke findes en herligere Tjorshammer til Jettepander og en kosteligere Guldtavle til den danske Histories Oplysning, end der netop fra 1834 og da især 1848—50 virkelig er fundet i Sønder-Jylland.

Stridshammeren har nemlig hele Verden med Forundring seet i Danehærens Haand, og Guldtavlen kan enhver, som har Vine i Hovedet, see paa Sønder-Jydens danske Tunge, og at dette Hittes gods, som er det danske Navn paa hvad Tyskerne kalder „Fund“, varsler glædelig om en herlig Opblomstring for Danmarks Rige, det har jeg fundet lige fra Begyndelsen, og det maatte jeg finde lige til Enden, om det end kunde lykkes de tyske Troldmænd, ved Hjælp af deres overtroiske Tilhængere herinde, at forhindre hvad Børslet spaaede.

Jeg behøver neppe at tilføie, at hvis det kun saakaldte „danske Monarki“, som Trolddom og Tyskhed vilde blive Sjælen i, virkelig kom istand, da maatte Børslet være en af de største og rædsomste Vine-Forblindelser, der nogeninde har stuet et Folk, men derfor troer jeg heller ikke, at en saadan Banskabning kan fødes til Verden, end sige da, at den kunde lykkes og trives i vore oplyste Tider, men jeg troer, at Danmarks Rige, klarlig stilt fra Tyskland, gaaske rigtig, trods alle Hindringer, vil blomstre op, saa Borherre kan have Ære og det danske Folk og hele Norden have Gavn og Glæde deraf!

Bestillinger paa „Danstere“ modtages i alle Bogkøber i Danmark, Norge og Eversig, paa de kongl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkøberne 48 St., og paa Posthuse 58 St.

Samlert og udgivet af R. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Orvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Spørbdagen d. 19. Juli. Nr. 29.

Er et dansk Ministerium umueligt i Danmark?

Det Spørgsmaal, jeg her oplæser, og vil, da den saakaldte Minister-Krise eller Leiervold varer saalænge, prøve paa at besvare, er jo vist nok i sig selv et af de urimeligste Spørgsmaal, man kan gjøre, men det gjør sig dog selv, naar man hver Dag hører og læser saameget, der beviser, at mange flere end dem, der holder sig selv Tyskere, enten forudsætter, at et dansk Ministerium i Danmark vilde være umueligt, eller tvivler dog stærkt om Mueligheden deraf. "Danskeren", som, især efter Jdsted-Slaget, kan see for sine Øine at der er et dansk Rige i Danmark, der ligesaa vist gaar til Eideren i Syd, som til Sundet i Vest, og som troer ganske vist, at dette Rige har baade en dansk Konge og et dansk Folk, kan han jo vist nok ikke omtvile Mueligheden af et dansk Ministerium, men naar dog baade Tvivlens og Tvivkraadigheden i dette

mark Igeshaavel skal afgjøre en Heelhed med Holsten
 som med Sønder-Jylland, da kan jeg til Nød for-
 staae, at vort forrige Ministerium, der selv havde bi-
 draget sit til at Londonner-Protokollen kom istand eller
 havde dog selv bundet sig til den, at det Ministerium
 kunde indbilde sig, de dermed var undskyldte, naar de
 opgav hvad de selv kaldte den "danske Postill", Menndt
 det har været mig haardt nok at vøie paa den danske
 Rigsdag; men om Londonner-Protokollen ogsaa udtrykke
 andet end at det var Stormagternes Dnske, at
 Kongen af Danmark, baade i Henseende til Rigets
 Heelhed og til Arvesølgen, maatte faae sit Dnske op-
 spildt, saa kunde dog hverken Danmark eller et nyt dansk
 Ministerium, af en Protokol, der kun udtrykker et
 Dnske, finde sig forpligtet til noget, som den danske
 Konge og det danske Folk, langt fra at kunne vakte,
 maa grue for som en ubødelig Slabe. At Preussen,
 som, hvis det behøvedes, godt vilde sørge for, at den
 danske Konge aldrig fik andet end Ulykke med og af
 Holsten, at dette samme Preussen, der af al Pragt
 har protesteret mod Londonner-Protokollen, ikke des-
 mindre, naar vi fik et dansk Ministerium, vilde be-
 raabe sig paa Londonner-Protokollen, for, om umægtigt,
 berøvet at lyse os fra, hvad der ene kan gjøre Danmarks
 Rige stærkt og frit, det tror jeg gjerne; men har vi
 ikke vidst det før, saa maae vi jo dog have lært det

Men 1848, at vil Danmark bestaar, da maa det ikke blot forsmaae alle Preusens gode Raad, men ogsaa trodse Preusens Brede og Unaade, der da, som Tiden har vist, ogsaa, Gud flet Lov, er langt fra at være saa farlige, som vi før har ladet os indbilde.

Før Resten er det jo slet ikke Meningen, at et dansk Ministerium enten skulde eller vilde bede enten Pressen eller nogen Stormagt om at stille enten Kongen af Danmark eller det danske Rige ved hvad de har Ret til at kræve af Holsten, som blandt andet er baade Deltagelse i den fælles Gæld og det Bederlag, der kan gives før at den os paaforte Ulykke og Beskæmning, men Meningen er jo kun, at Danneværnd ikke blot maae ønske men gjøre alt hvad de kan for at faae et Ministerium saa dansk, at det ikke for nogen virkelig eller indbildt Fordeel af Danmarks Sammentøbling med Holsten og det tyske Forbund, vil opoffre det mindste af det danske Riges Frihed og Sønder-Jyllands virkelige Besiddelse, med Dansthedens Herredømme deri, som nu engang er uadskillelige, og at altsaa det danske Ministerium heller gaaer ind paa enhver anden uuelig Overenskomst med Holsten og det tyske Forbund, eller, som endelig saa maa være, slaes med dem paany, til de finder sig i Willighed.

Ja, dette, som jo da ogsaa under nærværende Minister-Krise er høirostet udtalt baade i Adresser til

Kongen og i alle de Blade, der har mindste Krav paa at kaldes danske, dette er ogsaa hvad jeg her først og sidst mener med et dansk Ministerium, thi vel snarere jeg Danmark et Ministerium, der elskede Danskheden saa dybt, forstod den saa godt og turde giennemføre den saa vidt, som mueligt, men det kan gierne være at et saa dansk Ministerium vilde endnu, af en eller anden Grund, være en Umuelighed i Danmark, og Umueligheder kan man vel paa en Raade snffe, men maa aldrig forlange. Hvor vis jeg derfor end er paa, at intet Folk, altsaa ikke heller det danske, kan have Glæde, men har ene Gavn af at styres efter sit Hjerte, at behandles efter sin Eiendommelighed og at oplyses efter sit Hoveds og sit Modersmaals Bessaffenhed, saa indseer jeg dog godt, at et Ministerium, der hverken kan eller vil gaae nær saa dybt ind herpaa, som jeg ønskede, maastee kan være det betimeligste, naar det blot er saa dansk, at det baade vil og tør holde urokkelig fast ved Danmarks og Danskhedens Ære og Frihed i deres Forhold til fremmede Magter og aabenbar fiendelige Kræfter, saa Dansten og Danskheden dog beholder det snevre Raaderum, de har, og den Frihed til levende Rørelse inden deres egne Grændser, som de umuelig kan undvære, naar de ikke, istedenfor at høre og ubvilke sig til at styrke Riget, gavne og glæde Folket, skal synke endnu

dybere og efterlade Niget spildagtigt og hjælpeløst og
Folket modfaldent og raadvildt.

Efter Berlingske-Avisen imorges (Nr. 159) skulde
Minister-Krisen lykkeligviis saagodt som være endt ved et
nyt Ministerium, hvori Carl Moltke afløste Professor
Clausen, og skiondt det er noget, „Danstera“ maa
søe, før han troer det, og skiondt Minister-Krisen for
hans Pine, ved et saadant Ministerium, langtfra at
være lykkelig endt, vilde være meget ulykkelig forlænget
og forværret, saa vilde der dog fra en vis Side derved
være noget vundet for den danske Sag.

For det første, saa, naar Carl Moltke virkelig
kom til at afløse Professor Clausen i Ministeriet,
da vidste vi, om ikke hvad Klokken var slaaet, saa dog,
hvad den vilde slaae, hvis den kunde, thi da stod jo
Biseren tydelig paa 28de Januar 1848, og ingen nok
saa sødt slumrende Dannemand kunde da drømme om at
vi havde et dansk Ministerium, ingen nok saa god-
troende Dannemand kunde troe andet end at vi just havde
det modsatte.

For det andet, saa, naar Carl Moltke virkelig
1851 blev Minister i Danmark, da maatte man dog
holde op med at ansee et dansk Ministerium for
umueligt i Danmark, thi hvad maatte ikke der være
mueligt, naar selv han, som var Sjælen i det Ministe-

rim, der aabentyst i al Sag vilde oprettet et Slesvig-Holsten og sammenlobbet Danmark dermed, nu igjen kunde blive Minister? Ja, „Danstieren“ vil sige reent ud: kan virkelig Carl Noltke iaar blive Minister i Danmark, da kan „Danstieren“ ogsaa blive det, ja, nu vilde han kunne have særdeles godt Haab om at blive det, om Ite iaar, saa dog adaa, thi da saae man klarlig, at Røden var kommet til de største Urimeligheder at iøværfættes før at bestemme de fortsnyede Dødelige, der vove at forlove andet end at bide deres egen Næse af!

Efter Berlings-Avisen i aftes (Nr. 161) har det staaet i Departements-Tidenden, at Grev Carl Noltke er blevet Minister, saa nu faaer man vel Troen i Hænderne; men naagtet „Danstieren“ ikke, som andre Blade, kan troste sig med, at det dog vist kan er „holstenst“ Minister, Carl Noltke er blevet, saa venter jeg dog nu, som sagt, trostlig, en af Dagene at see et dansk Ministerium overraske Verden og frelse Danmark!

Bestillinger paa „Danstieren“ modtages i alle Bogkæber i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Babsstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkæberne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Saaret og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. P. Øvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Spørdagen d. 26, Juli. Nr. 30.

Aabent Brev til Professor N. M. Petersen.

Kjære Herr Professor!

Det vil sagtens undre Dem at faae Brev fra mig, da jeg jo ganske nylig havde god Leilighed til at sige Dem hvad der ligger mig paa Hjerte, og det et aabent Brev oven i Kjobet, men hvorvel jeg Ingen kender, til hvem jeg passeligere kan stille denne Skrivelse, end netop til Dem, kan det dog maaskee gjøre Gavn, at flere faae den at læse; thi hvis De, i det mindste for det første, ikke skalde kunne paatage Dem, hvad jeg har i Sindet at bede Dem om, turde der maaskee være Andre, der haade kan og vil, og det forstaar sig selv: det Bedste er altid det Bedste, men heller Noget end det Intet. Fortryd da ikke paa, at jeg haade skriver til Dem og fortæller Dem en heel Deal, som De veed meget bedre end jeg!

De har selv offentlig yttret, at det seer sort ud for det danske Sprog, ikke alene i Slesvig, men i Kongeriget Danmark; De veed, hvor jammerlig det i Almindelighed staaer til med Underviisning i vort Modersmaal; De seer, hvor forkeert de fleste Grammatikere tage fat paa det stakkels Sprog, som de med Bold og Magt, som en af mine gamle Lærere sagde, „tractere og retractere“ som var det Latin, og paansøbe det baade Dativ og Accusativ, Indicativ og Coniunctiv osv. osv., og De kjender det Kragemaal, der saa tidt bydes danske Folk som Dansk, baade i Bøger og Aviser. De er vis paa, at hver saadan Bog eller Avis hjælper til at ødelægge det danske Tungemaal, og De har, stærkere end jeg vilde gjort det, udtalt, at det er i Fare; endog af dette Brev kan De see, hvor ondt en Mand, om hvem De veed, at han temmelig længe, mere end de fleste, har gjort sig Flid for at lære ordenlig Dansk, har ved at bruge det ret, og De har ikke alene Hjerte til at gjøre for Deres Modersmaal hvad der staaer i Deres Magt, men De har allerede længe gjort det som en ærlig og kjærlig dansk Mand. Desuden er der kun Faa, som kjender de gamle danske Skrifter saa godt som De, og paa Embeds Begne er De vor Sprogmeester, altsaa maa De holde for.

Vi har, som De veed, danske Læsebøger nok, men saavidt mig bekjendt, er Flors den eneste, der giver

nogle Prøver paa det ældre danske Skriftsprog; ingen af de andre gaaer længere tilbage, end til Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Og dog er det netop Skriftprøver fra den sidste Tid, vi mindst trænge til, thi vore nyere Forfatters Bærter kan tildeels faaes for godt Kjøb, som Tilfældet er med det Næste, som Holberg, Ewald, Beszel, Ohlenschläger, Heiberg og Jørgemann har skrevet, saavel som med Adskilligt af Grundtvig, men ældre danske Skrifter ere uoverkommelige for de Fleste, og den der vil studere sit Modersmaal, maa jo studere dem ligesaavel som de nyere. Mon jeg vel skalde tage Feil, naar jeg mener, at netop Kjendskab til de ældre danske Bøger, der ikke er nær saa paavirkede af Tydskten som de nyere, eller saaledes paavirkede, at det svarere støder end forfører os, kan hjælpe meget til at frie os fra den Nød, vi har med udanske Bendinger og udanske Ord, hver Gang vi tage en Pen i Haanden?

Nu har kun de Færreste, der troe, de har studeret Dansk, et selvstændigt Begreb om hvad der er ret eller galt Dansk: hvad de har lært har de lært af en Grammatik, hvis Forfatter igrunden forstod sig ligesaa meget paa Dansk som de selv. Et pudsigt Exempel paa den Uerbdighed, som saadanne Foll kan være for en Grammatik, lige meget hvilken, naar den kun er trykt, skal jeg dog anføre. Jeg kom engang ved en Examen ved Snesked Seminarium til at gjøre den Bemærkning, at

det er galt at skrive: „der ere de“ i Stedet for: „der er dem“ da Ordet „der“ viser, at „er“ faaer upersonlig, og „er“ ligesaa vel i Dansk som i Hebraisk fordrer en afhængig Bivingsform, hvad der kan skjønnes af, at man ikke siger: „det er jeg“, men „det er mig“. Ja jeg, bemærkede en af Lektorerne, skriver: „der ere de“. Maa jeg spørge hvorfor? spurgte Biskoppen, og Svaret blev: Jo, jeg har seet det i en Grammatik! Fru Grammatica — vel at mærke ikke en Grammatica, der retter sig efter Sproget, men tværtimod en, der gjør Bold paa Sproget — underdanige, arbejde da disse gode Mand, lig Skolemesteren i Freias Alter, paa at staa Modersmaalet ihjel, hvad der desværre ikke lykkes saa ilde for mangen Skolelærer, Præst eller Provst; thi vist er det, hvad enten man nu vil troe mig eller ikke, at i det mindste i Jylland gjør Mange, der skulde være Ordets Ejere, sig formelig Flid for at udrydde Menigmands Mandart, den de kildre som en Uting, der i Grunden ikke er noget Sprog, men kempler Hver der tvæger den, som et rnat og ubaunet Menneske, hvad jo Ingen gierne vil gjælde for. Skal det kvæsen forstiktes, og saa vidt jeg veed, har det kun i Bendsjøsel stundt den mest poetiske af de sydske Stammer, med alvorlig Modstand, er Folgeerne so uberegnelige, om det end er usandskligt, at alle Folkestænger kunne forstumme og

kun. Spør af hvad der har lænet paa dem blive Alboge i Molbechs Dialect-Lexicon.

Ku veed jeg vel, at en gammel-danff. Læsebog kan umulig raabe Bod paa Ulykken eller standse Udenlæggelsen, men den er dog et uundværdigt Redskab og et herligt Bærg i dens Haand, som vil stikke sig i Gabet. Jeg taler tildeels af Erfaring, thi som Børn ved Suedsted Seminarium læste jeg lidt Islandff. med en Deel af mine Disiple og lidt Svensk for dem, samt gennemgik med dem hvad ældre Danff. der findes i Flors Læsebog, og Følgen blev, at ikke ganske faa fik Dinene op for hvad Modersmaalet vil sige, og lærte at forstaae, at Meget af hvad de hidtil havde betragtet som reent forleerte Ord, var ægte Danff. Hvad havde der da ikke kunnet være udrettet, dersom jeg havde været bedre hjemme i det gamle Sprog og hørt en ordenlig, nogenlunde fuldstændig og morsom Læsebog, jeg kunde giva mine Disiple i Hænder og hjulpet dem til at benytte! Baade Lærere og Lærlinge trænge til en saadan Bog; faaer de den i Aar, kan de maaskee om to, tre Aar læuges efter en større og bedre; men den gaar aldrig for Guld, som aldrig Guld aatte. For Resten er det virkelig besynderligt, at i vore Dage, da de fleste Stolemænd paa ingen Maade er blinde for den Danffs, der følger med at syde med Sprog, har saa godt som Ingen tænkt paa, at gjøre det muligt for dem, der

lære Græsk og Latin, Fransk og Lydsk, at studere deres Modersmaal, eller at byde dem, der ikke kan eller bør befatte sig med fremmede Sprog, det eneste Sprogstudium, de i Sandhed behøve og bestemt kan have Gavn af. Ikke at tale om den Betsignelse, at det dumme Plageri med selvgjorte grammatikalste Regler nødvendigviis maa falde bort, naar Folk lære bedre Dansk og faaer Andet, baade gavnligere og glædeligere, at bestille. En Deel af vore Lærere kommer rigtignok til at lære om igjen; det er det værste ved det Hele, og vel muligt, at Læreren Frygt for at blive nødt dertil kan være til Hinder for Bogens Indførelse i en eller anden Skole.

Altsaa beder jeg Dem, kjære Herr Professor, giv os en gammel-dansk Læsebog! Den behøvede ikke at være længere end til Ringo, og for Prisens Skyld var det vel bedst, at den ikke gik længere; men jeg tænker, den kunde begynde med nogle Indskrifter paa vore Runestene og derefter indeholde, ordnede efter Tidsfølgen, Udvalg af vore ældste Love, Brevstaber, Stykker af Rimkrøniken, lidt af Henrik Harpestrengs Læsebog og den ældste Bibeloversættelse, noget af Kong Eriks Krønike og Mester Mikkel's Rim, Jærtegn's Postil og Reformatorernes Skrifter, og meget Andet, som De veed at finde langt bedre end jeg, Altsammen valgt saaledes, at det baade kan gavne og more at læse det, thi morsom

maa Bogen være for at blive brugt af Mange og brugt flittig. Som Sideslykke kunde jo indskydes enkelte Prover af svenske Forfattere, f. Ex. til Sammenligning med den danske Rimmkrønike, enkelte Stykker af den svenske, ved Siden af Udvalget af Jærtegnis Postil et eller andet Stykke af et svensk Legendarium, og, i Modsatning til Breve fra Christian den Andens Tid, en Skrivelse fra Hemming Gad. Vi trænge stærkt til en saadan Læsebog, og De er vistnok enig med mig om, at ved Seminarierne og vore høiere Skoler kan den slet ikke undværes; thi hvor er vel den Lærer, der har Sproget saaledes i sin Magt, at han ikke behøver at lære bedre Dansk, og mon det ikke, efter den Maade, hvorpaa vi er blevet dannede, er langt lettere for de Allerfleste af os at lægge Mærke til det skrevne Ord end at opfange Ordet som det lyder! Det er vistnok slemt, men derfor lige sandt. Hertil kommer, at man ganske anderledes kan stifte uvidende Grammatikere og selvgjorte Sproglærde, der saa gjerne vil oplæse sig til Herrer og Lovgivere, en Bog end et Ord i Næsen; de har nu engang en særdeles Agtelse for hvad der staar paa Prent, saa jeg træer virkelig, at en saadan Læsebog, især naar der stod paa Titelbladet: af Professor N. M. Petersen, kunde gjøre dem lidt betænkelige ved at udframme og indprente deres Buisdom.

Nu veed jeg vel, at De har stor Lyft til at svare mig: Jeg har for Meget at bestille, til at jeg tør påtage mig et saadant Arbeide, gjør det selv, eller faar en Anden til at gjøre det! Hertil svares: At De har Meget at bestille, maa jeg indrømme, ligeledes indrømmer jeg, at den Gjærning, der især optager Deres Tid, er endnu vigtigere, end den, hvortil jeg opfordrer Dem, thi De gjør vist mere Gavn ved at holde Forelæsninger end ved at udgive en Læsebog; men betænk, at om Deres Tilhørere ikke ligesom — hvad jeg snart stulde troe — behøve en saadan Læsebog, vilde de dog have stor Nytte af den, saa det Arbeide vilde visseelig betale sig. Selv om den ikke blev nær saa god, som De kunde give den, hvis De havde bedre Tid; selv om De, hvad de nødig vilde, udgav Skriftproverne alene, uden Anmærkninger, uden Ordbog, uden Bemærkninger om Forfatterne eller Sprogets Udvikling, var dog en saadan Samling langt bedre end Intet: andet Dplag vilde bestemt følge efter, og hvem veed, om ikke de Exemplarer, der kom om i hele Landet og brugtes i de fleste lærde Skoler og Realskoler — hvad bestemt maatte skee, eller vi var ikke Dånste længer — kunde have hjulpet Folk et godt Skridt fremad, endnu inden andet Dplag kunde komme. Jeg, for min Deel, er vis derpaa. De kan ikke selv nægte, at det skal holde haardt at finde Noget i Danmark, der kan gjøre en saadan

Oferning saa godt som De; desuden har Jost Rind til Dem, hvad der er af stor Bigtighed for Bogens Udbredelse, og som Professor ved Universitetet maatte De bestemt kunde faae en saadan Bog frit trykt, og folgelig faae den solgt langt billigere end Andre. Det er ikke for det, at jeg ingen Lyst har til at udgive den selv; tværtimod, var jeg i Kjøbenhavn, piinte jeg rimeligvis ikke Dødt, men lagde selv Haand paa Bærket, i det dristige Haab, at det skulde nok gaae, med adstod gódra manna, det vil sige: med Dem og Grundtvig i Daghaanden, men nu er jeg der ikke og kan ikke gjøre det, allerede af den simple Grund, at det vil holde haardt at faae de fornødne Bøger og være unutzigt at faae de fornødne Haandskrifter her. Husk nu paa, at Alt hvad der er overkommeligt for Folk i Provindserne af ældre Danst er Brandts Udgave af Lucidarius og Deres af jydste Lov; thi af Molberchs Arbeider er der snart ingen Exemplarer at faae, og kom os til Hjælp, at vi kan stryge den Stam af os, at der ikke engang i Danmark skal være en tilgjængelig Bog, hvoraf vi kan lære vort ældre Skriftsprog at kjende og følge dets Udvikling!

Skulde det imidlertid være Dem unutzigt selv at opfylde min Begjæring, saa vilde jeg bede Dem tale med Udgiverne af Jærtegns Postil, Brandt og Fenger, eller med hvilket som helst andet ordenligt Menneske, der

har Hjerte og Evne til at tjene sit Fædreland paa den
 Raade og hjælpe ham til det med Raad og Daad,
 men endelig snart; for Tiden er altid lige lang, men
 ikke altid lige nyttig, og her kan man rigtignot sige:
 der er ingen Tid at spille.

Starup, den 31te Mai 1851.

Med Høfagtselse,

L. Chr. Müller.

Ottar Blant i Norge*).

Ung Ottar han var en Bondesøn,
 I Ronningens Gaard han tjente,
 Han tjente sig op til Kiertes-Svend,
 Og havde dog meer i Bente.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

De kaldte ham „Blant“ i Ronnings Gaard,
 De vilde ham dermed rose,
 Sortsmuttet han var, til Hove fiint
 Man laster ved grovt at rose.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

*) Ottar Birthing, berømt af Stigurd Jorsalfars Saga hos
 Snorro.

Kong Sigurd han drog til Jorsalheim
 Og kom med stor Priis tilbage,
 Han havde sig babet i Jordans Flod
 Og fandt ikke der sin Mage.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Fra Spanieland til Maglegaard,
 Til Tyri og Sidons Egne,
 Bar Kongen fra Norge Dagens Helt,
 Han glimred paa Nordens Begne.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Som Blusset, optændt paa Bjergetop,
 Det flammer i Sky og bræger,
 Saa var det i tre Gang hundred Aar
 Med Vtten af Kong Haarfager.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Som Blusset tilfaldt flaaer høit i Sky,
 Men slager saa vildt og sluktes,
 Saa gif det med Sigurd Jorsalfar,
 Derover i Nord. end fultes.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

De har selv offentlig yttret, at det seer sort ud for det danske Sprog, ikke alene i Slesvig, men i Kongeriget Danmark; De veed, hvor jammerlig det i Almindelighed staaer til med Underviisning i vort Modersmaal; De seer, hvor forkeert de fleste Grammatikere tage fat paa det stakkels Sprog, som de med Bold og Magt, som en af mine gamle Lærere sagde, „tractere og retractere“ som var det Latin, og paansede det baade Dativ og Accusativ, Indicativ og Coniunctiv osv. osv., og De kender det Kragemaal, der saa tidt hydes danske Folk som Dansk, baade i Bøger og Aviser. De er vis paa, at hver saadan Bog eller Avis hjælper til at ødelægge det danske Tungemaal, og De har, stærkere end jeg vilde gjort det, udtalt, at det er i Fare; endog af dette Brev kan De see, hvor ondt en Mand, om hvem De veed; at han temmelig længe, mere end de fleste, har gjort sig Flid for at lære ordenlig Dansk, har ved at bruge det ret, og De har ikke alene Hjerte til at gjøre for Deres Modersmaal hvad der staaer i Deres Magt, men De har allerede længe gjort det som en ærlig og hjærlig dansk Mand. Desuden er der kun Faa, som kender de gamle danske Skrifter saa godt som De, og paa Embeds Begne er De vor Sprogmeister, altsaa maa De holde for.

Vi har, som De veed, danske Læseböger nok, men saavidt mig bekendt, er Flors den eneste, der giver

nogle Prover paa det ældre danske Skriftsprog; ingen af de andre gaaer længere tilbage, end til Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Og dog er det netop Skriftprover fra den sidste Tid, vi mindst trænge til, thi vore nyere Forfatteres Bærter kan tilveels faaes for godt Kjøb, som Tilfældet er med det Næste, som Holberg, Ewald, Bessel, Ohlenschläger, Heiberg og Ingemann har skrevet, saavel som med Afstilligt af Grundtvig, men ældre danske Skrifter ere uoverkommelige for de Fleste, og den der vil studere sit Modersmaal, maa jo studere dem ligesaa vel som de nyere. Mon jeg vel skulde tage Feil, naar jeg mener, at netop Kjendskab til de ældre danske Bøger, der ikke er nær saa paavirkede af Tydskten som de nyere, eller saaledes paavirkede, at det snarere støder end forfører os, kan hjælpe meget til at frie os fra den Rød, vi har med udanske Bendinger og udanske Ord, hver Gang vi tage en Pen i Haanden?

Nu har kun de Færreste, der troe, de har studeret Dansk, et selvstændigt Begreb om hvad der er ret eller galt Dansk: hvad de har lært har de lært af en Grammatik, hvis Forfatter igrunden forstod sig ligesaa meget paa Dansk som de selv. Et pudsigt Exempel paa den Verbodighed, som saadanne Folk kan nære for en Grammatik, lige meget hvilken, naar den kun er trykt, skal jeg dog anføre. Jeg kom engang ved en Examen ved Snesked Seminarium til at gjøre den Bemærkning, at

det er galt at skrive: „der ere de“ i Stedet for: „der er dem“ da Ordet „der“ viser, at „er“ staaer upersonlig, og „er“ ligesaavel i Dansk som i Hebraisk fordrer en uafhængig Døingsform, hvad der kan skjønnes af, at man ikke siger: „det er jeg“, men „det er mig“. Ja jeg, bemærkede en af Tensorerne, skriver: „der ere de“. Maa jeg spørge hvorfor? spurgte Biskoppen, og Svaret blev: Jo, jeg har seet det i en Grammatik! Fru Grammatica — vel at mærke ikke en Grammatica, der retter sig efter Sproget, men tværtimod en, der gjør Bold paa Sproget — underdanige, arbeide da disse gode Mand, lig Skolemesteren i Greias Alter, paa at staae Modersmaalet ihjel, hvad der desværre ikke lykkes saa ilde for mangen Skolelærer, Præst eller Provst; thi vist er det, hvad enten man nu vil troe mig eller ikke, at i det mindste i Jylland gjør Mange, der skulde være Ordets Tjenere, sig formelig Fjæd for at udrydde Menigmands Mundart, den de kildre som en Uting, der i Grunden ikke er noget Sprog, men kempler Hver der bruger den, som et raat og ubaaret Menneske, hvad jo Gagen gjerne vil gjælde for. Skal det Uvæsen forstømmes, og saa vidt jeg veed, har det kun i Bendsjøssel blandt den meest poetiske af de sydske Stammer, medt alvorlig Modstand, er Folgerne jo uberegnelige, om det end er utalligt, at alle Folkestykker kunne forstumme og

kan. Spør af hvad der har lænet paa dem blive tilbøge i Molbechs Dialect-Lexicon.

Au veed jeg vel, at en gammel-danff Læsebog kan umulig raade Bod paa Mjæften eller standse Udelæggelsen, men den er dog et uundværligt Redskab og et herligt Bærg i dens Haand, som vil stikke sig i Gabet. Jeg taler tildeels af Erfaring, thi som Lærom ved Suedsted Seminarium læste jeg lidt Islandff med en Deel af mine Disciple og lidt Svesff for dem, samt giennemgik med dem hvad ældre Danff der findes i Flors Læsebog, og Folgen blev, at ikke ganske saa fik Dinene op for hvad Modersmaalet vil sige, og lærte at forstaae, at Meget af hvad de hidtil havde betragtet som reent forleerte Ord, var ægte Danff. Hvad havde der da ikke kunnet være udrettet, dersom jeg havde været bedre hjemme i det gamle Sprog og hørt en ordenlig, nogenlunde fuldstændig og morsom Læsebog, jeg kunde give mine Disciple i Hænder og hjulpet dem til at benytte! . Baade Lærere og Lærlinge trænge til en saadan Bog; faaer de den i Aar, kan de maafee om to, tre Aar længes efter en større og bedre; men den gaar aldrig for Guld, som aldrig Guld aatte. For Resten er det virkelig besynderligt, at i vore Dage, da de fleste Skolemand paa ingen Maade er blinde for den Danff, der følger med at spæle med Sprog, har saa godt som Ingen tænkt paa, at gjøre det muligt for dem, der

Kun han, som J regned for ingen Ting,
 Mig elsked og hjælp tilrette,
 Kun han var min Ven med Heltensød
 Til Livet paa Spil at sætte.
 Men Lykken han vender sig ofte.

For Tjeneste Tak nu, Dttar Blant!
 Du skinned som Lys i Borge,
 Dit Sæde dig tog ved bredden Bord
 Som ypperste Herse i Norge!
 Saa Lykken hun vender sig ofte.

Gud give, den Norske Bondestand,
 Naar Tankerne værst er vilde,
 Maa sinne i Nord som Dttar Blant
 Ved Jorsalfars Hindsegilde!
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Bestillinger paa „Dausteren“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Orist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn
 Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Orist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 2. August. Nr. 31.

Bed Jdsted-Slagets Minde.

Vel. Dansken har Seier vundet.

Dagen er nu oprundet

Lil Glædes-Sang:

Dansken har Seier vundet

For Danevang,

Mindes skal Jdsted-Slaget

I høje Nord,

Lyn fulgte Torden-Braget

I Heltespor!

Blodig var Dødning-Danssen,

Dg Seiren byr,

Gylben er Hæderskrandsen

Af ædel Byrd:

Dansken kun sit har vundet

Med Helteglæds,

Rjærligheds Haand har bundet

Bor Hæderskrands!

Godt karre Fredens Duer,
 Med Oljeblad,
 Bedre os Freden huer
 End Virlingsbad;
 Dog for vor Danfle Fane,
 Og Fædres Land,
 Følge vi Heltens Bane
 Til sidste Mand!

Kongen paa Danmarks Throne
 Er Fredegod,
 Bærger dog Land og Krone
 Med Heltetod;
 Derfor i „heiligt Bænge“,
 Hvor Han er fra,
 Fredegod leve længe!
 Hurra! Hurra!

Folke-Festen ved Leire.

Ganste uventet blev jeg ved to Dannemænd mundlig indbudt til en Mindesfest ved Leire, nærmest for Seieren ifjor paa Idsted-Hede, men dog ogsaa for Grundloven fra ioversjor, og jeg blev tillige anmodet om, som en Slags Alders-Formand, at tale det første Ord ved denne Leilighed. Uagtet jeg nu ikke vidste mere om, i hvad Tone og Smag denne Fest skulde holdes, end hvad der laae i Løsenet og i min Indbydelse, saa syntes mig dog, det burde være mig Nok, saa, uden at fritte videre, talte jeg for Indbydelsen og lovede at følge den. Det gjorde jeg da ogsaa igaar og angrer det ingenlunde idag, men agter at glæde mig derover baade imorgen og hvergang jeg kommer Festen ihu, thi dens Præg var ikke blot saa mildt og hjerteligt som det danske altid er, naar det hverken undertrykkes eller overiles, men den havde tillige noget frit og livligt, ubundet og kiæft ved sig, som lod os føle, at det var ikke til Stads, at en af Ugersvendene fra Idsted-Slaget bar Dannebrog høit i Spidsen, men at paa Leire-Marken havde Diet aabnet sig til fri Udsigt fra de gamle Kæmpehøie over de nye Heltegeriinger, og Modet hævet sig til at følge vort herlige Konge-Banner. Det Talrige i Samlingen, omtrent 8000, vel hardtab Hælvden af hvert Røn, og den levende Deltagelse ligesaavel i

Ordet som ved Bordet, virkede sagtens eens paa os alle, men for Resten har hver sine Tegne og Mærker, og et af mine vil jeg dog nævne, skiondt det maaskee kan synes andre meget ubetydeligt.

Da jeg lidt tidlig forlod Festen for at komme ind med Aftentøget, blev jeg opmærksom paa en heel Række unge Bønderpiger, som saae meget glade ud og gik og smaasnaktede med hinanden; det faldt mig ind at tale dem til, og uden at bryde Laget, dreiede de sig smukt om og svarede mildt og kjækt paa alt hvad jeg spurgde dem om, som blandt andet var, hvordan Sangene havde huet dem, og dertil svarede de, at Melodierne kunde de nok følge med, men Ordene kjendte de ikke. Det, sagde jeg dem, var slemt, men gav deres Skolemester Skylden, og spurgde videre, om de da heller ikke kjendte den Sang „Dansten har Seier vundet“; hvortil alle svarede jo, og en af dem lagde til, og saa „Danmark, deiligst Bang og Bænge“, og dermed havde jeg Ret, thi skiondt det ikke kunde falde mig ind at rose dem for Udstrækningen af deres Sang-Rundskab, saa var jeg dog meget glad over, at jeg kunde føre saadan en lille Samtale med en Række Bønderpiger under aaben Himmel, og at de ligesom jeg regnede „Danmark, deiligst Bang og Bænge“ og „Dansten har Seier vundet“ til den allertarveligste danske Børnelærdom, som der da neppe kunde være Spørgsmaal om.

Ja, naar man har gaaet en Menneſte - Alder paa Marken og lyttet længe forgiæves efter de gamle Toner paa de nye Tunger, da ikke blot bliver man noiſom, men da faaer man en levende Følelſe af, at det første Skridt fremfor alt i Danmark koſter ſaa meget, at naar det endelig er gjort, kommer nok Reſten af ſig ſelv, og det er min Erfaring, iſær efter Idſted-Slaget, at under den farlige Kamp og endnu farligere Stilſtand med Lyſterne, er, Gud ſkee Lov! det første Skridt gjort af Danmarks Folk i det hele, og at de ikke vil have gjort det for intet, hvad der ſaldt dem ſaa koſtbart i alle Maader, det kunde jeg ogsaa godt mærke igaar, blandt andet, da jeg fortalte den tætte Stimmel, hvordan man under Kong No i Leire ſlog ſig til No, indtil Grændel Trold kaſtede Snorkſøvn paa alle Kæmperne og aad dem ſaa op med Hud og med Haar!

Hvordan jeg nu ſkildte mig ved den Beſtilling at aabne den første ſtore Sællandske Folkefeſt, jeg har været tilſtæde ved, det maa jeg overlade til andres Bedømmelſe, men hvad jeg ved den Leilighed havde betænkt at ſige og omtrent har ſagt, vil jeg ſkrifte for „Danſkerens“ Læſere.

„Danſke Mænd og Kvinder! det var mig allerede en Glæde at høre, at her ved Leire, ligesom i Sydfælland, i Fyen og paa Skamlings-Banken, ſkulde være en danſk Folkeſamling paa Julidagen med

de store Minder, og det var mig en dobbelt Glæde at bydes herud fra Kiøbenhavn til Folket i det Grønne, med den ærefulde Rettighed at tale det første Ord paa denne gode Dag, der levende minder os om, hvor kiæft, hvor hæderlig og seierrig vor danske Ungdom stred iffor under Dannebrog og plantede gamle Danmarks Fane igien paa Dannevirke, hvor den nu, med Guds Hjelp, skal staae fast og med sit „Hvidt i Rødt“ minde vore Efterkommere fra Slægt til Slægt baade om Danmarks rene og klare Sag, og om den Strøm af Helteblod, der maatte flyde, for at den klare Sag kunde seierrig udkæmpes.

Naar jeg saaledes frit bekiender, at skiondt Leire nu kun mod Kiøbenhavn er en lille Landsby mod en stor og mægtig Stad, jeg dog gierne drog derfra herud mellem Sællandsfarene at tale med danske Bønder om Danmarks Riges Grundlov og om det danske Folks Heltegierninger, da vil Kiøbenhavnerne sagtens sige til mig: det kommer deraf, at du er selv et Landsby-Barn og en Sællandsfar, og at hvormeget end de lærde og de pøene Folk har lært og børstet og pudset og filet og høvlet og stillet paa dig, saa stikker dog Landsby-Knolden endnu bestandig i dig, og at selv i din Maade at snakke og tale paa, som ellers nok kan gaae an, er der dog noget plat og bondagtigt, som nødvendig maa trille og flurre i sine Folks Øren. Men see, vil

Risbenhavnerne sige det, da vil jeg svare: ja, det er altsammen meget rigtigt, men det er ogsaa altsammen meget godt, for det hører til min danske Børnelærdom, at Landet har Vorherre slagt, men Risbenhavn, og alle saadanne store Risbstæder, dem har Kræmmerne slagt, og at Landsens Folk i Danmark, som andensteds, de forstaaer kun deres eget Tungemaal, saa hvem der ikke kan og vil føre Ordet, som det er i Føllemunde, de faaer at reise til Tyskland eller hvor de ellers kan finde Folk, der er dem fine nok. Desuden, saa naar man nu vil sige det bedste, man veed og kan, om Danmarks Riges Grundlov og om Dansternes herlige Kamp og Seier i Sønder-Jylland, da maa man aabenbar helst reise ud til Leire eller et andet Sted i Landet, hvor Folk gider høre tale rigtig godt om Danmarks Rige og dets Grundlov, som noget, der, med Guds Hjelp, skal vinde og vare, og hvor man glæder sig over, at de forsnudede Holstenerere, som vilde ødelagt Danmarks Rige, fik et godt Drefigen, om vi saa end aldrig meer skulde smage enten holstenst Smør eller holstenst Sild! Vilde man nemlig tale saaledes i Risbenhavn, da vilde de sikkert hysse ad en, eller de vilde raabe: Gud bevar's! lad dog aldrig de fiære holstenst Brødre og de store, høitoplyste, retfærdige Tyskere og de ædle Stormagter, høre saadan pørebånd, utiærlig, grusom og usønskelig Snal! Lad det heller

gaas, som det kan, med det alt for lille Danmarks Rige, og med den alt for landsbyagtige Grundlov, og lad os helst glemme den alt for grove Konfekt, som vore Landsoldater, og især de ubarmhjertige Sællændere, gav vore kære vildledte hollstenke Brødre og deres vel ogsaa vildledte, men dog høimodige og tappre, høityske Hjelpere!

See, under disse Omstændigheder maa man være glad ved at være udenfor Kiøbenhavn, naar man vil tale høit om Danmarks Riges Grundlov og de nyeste danske Heltegierninger, og det er mig dobbelt glædeligt, at der netop ved Leire findes aabne Dren for det danske Tungemaal, og findes aabne Dine for den store Slat, vi har fundet i de danske Landsby-Knøses Fædernelands-Riærlighed og Lovemod, og aabne Dine for den gode Adkomst, vi i Danmarks Riges Grundlov har faaet til al den Frihed og Ligelighed, Lovlighed, Offenlighed og Dplysning, som det danske Folk trænger til, og som Danmarks lille, men gamle og deilige Kongerige, med Guds Hjelp, kan og skal blomstre ved til Gavn og Glæde for os alle.

Ja, det er os jo alle bitterligt, at ligesom det lille Danmark er et af de ældste Kongeriger i hele Verden, saaledes var ogsaa det lille Leire den danske Konges Gæde mange hundrede Aar førend det store Kiøbenhavn blev født, og om Kong Fredegod i Leire hedder det

fra gammel Tid, at baade holdt han saa god Fred, at naar man havde bidt Mærke i sit Guld, kunde man frit lægge det paa Landeveien, uden at nogen turde tage det, og at derhos havde han en Kværn, hvorpaa han kunde male alt hvad han vilde nævne, og malede da for det meste Guld og grønne Stove til alle gode Dannemænd, saa det er et godt Tegn og lykkeligt Bærsel for Danmarks Rige, at vi netop herude ved Leire begynder, ligesom i de gamle Leire-Kongers Dage, at samles under aaben Himmel for at rose Danmarks Riges Grundlov og Heltegierningerne af den danske Konges Landsby-Rarle til Forsvar for de grønne Stove, thi hvem kan vide det, om vi saa ikke en af Dagene kan finde den Kværn igien, som, paa den danske Kong Fredegods Ord, malar Guld og grønne Stove til os alle! I Riøbenhavn, hvor Folk er saa selvfløge og bryder dem, selv i Dyrehavstiden, kun lidt om de grønne Stove, og vil helst beholde Guldet for dem selv, om de har noget, der veed jeg nok, de vil sige: det var en god Riøllingesnak, den; men see, det kommer af, at med al deres Klogskab forstaaer dog Riøbenhavnerne kun daarlig det danske Tunnemaal, der er fuldt af rare Signelser, som ikke enhver Løse skal løbe med, men som de, der forstaaer en halvkvæden Bise, kalder Guld værd, og fort og godt, jeg tør endogsaa sige, at Kværnen er fundet, for vi veed jo allesammen, at nu har vi igien en dansk

Ronge, som hedder Frederik, hvad netop er det samme som Fredegod, og at denne vor Ronge har gjort til sit Livsprog og daglige Mundheld: min Styrke er i Folkets Kiærlighed, og at han har givet os Danmarks Riges Grundlov, som løber ud paa det samme, og at denne Konges Karle var det, som fred og feirede saa veilig for Danmarks Rige ved Frederis, ved Idsted og Fredrikstad, saa naar denne Kong Fredegod rigtig faaer sin Mund paa Gang, da tør jeg godt sige, da gaaer den gamle Kværn, som paa Kongens Ord maler Guld og grønne Skove til alle gode Dannemænd, for naar det danske Folk har en Ronge, som de elsker og som elsker dem igien, saa han søger og finder sin Styrke i deres Kiærlighed, da er der intet Land under Solen, der har saadan en Lykke og Guds Belsignelse med sig, som det lille Danmark!

See, derfor er der ogsaa en anden Tale om den gamle Kong Fredegod i Leire, som vi godt kan og vil idag med Glæde anvende paa vor unge Kong Fredegod, der er ligesaameget Ronge i Leire, som i Riisenhavn, og kanstee lidt til, da hans Styrke hverken er i Riisenhavns Bolde eller i Kanonerne, men i hans Folks, det danske Folks Kiærlighed.

Da nemlig den gamle Kong Fredegod i Leire var død, da siger man, at det danske Folk, bar ham paa Hænderne i hele tre Aar. giennem Landet, førend de

nænde at begrave ham ved Bærebrog, men lad os nu høre den unge Kong Fredegod paa Hænderne mens han lever, og ønske at han maa leve med Danmarks Riges Grundlov, med det seierrige Dannebrog og med den kongelige Mundkværn, som maler Guld og grønne Stove til alle gode Dannemænd, leve dermed ikke blot i tre Aar, men i tregange ti! Længe leve Kong Frederik den Syvende, som har sin Styrke i det danske Folks Kiærlighed!"

I hvilket Folks Kiærlighed har Kong Frederik den Syvende sin Styrke?

Skiondt Frederik den Syvende efter gammel Stif ikke blot kaldes Danmarks Konge, men ogsaa "de Gothers og Benders", saa veed vi dog alle, at virkelig Konge er han dog kun i Danmarks Rige, og det maa da vel kaldes et tosset Spørgsmaal, hvad det er for et "Folk", i hvis Kiærlighed Kong Frederik den Syvende søger og finder "sin Styrke", thi det maa jo nødvendig være i det Folks Kiærlighed, som er hans Kongeriges Indbyggere, altsaa det danske Folks Kiærlighed, men der er i vore Dage mange tossete Spørgsmaal, som man ikke ret veed, om man skal svare paa

eller ikke, og maa da paa en Maade gjøre begge Dels, som den vise Kong Salomon har lært os, naar han siger: svar ikke en Daare efter hans Daarstab, at du ikke skal blive ham lig, men svar en Daare paa hans Daarstab, saa han ikke skal synes viis!

Sagen er nemlig den, som vi alle veed, at i Christian den Ottendes og somme af de forrige danske Kongers Tid regnede man ligesaavel Holsten som Slesvig med til det danske Kongerige og kaldte alle deres, saavel som Nørre-Jyllands og Dernes Indbyggere „det danske Folk“, og lod dem alle seile under Dannebrog og brændte alle deres Skibe med eet Mærke, som „dansk Eiendom“, skøndt man godt vidste, det var ikke sandt, vidste godt, at Holstenerne og Syd-Slesvigerne enten var Tyskere eller bildte sig dog ind, de var det, og vilde ikke for nogen Priis være Danske, og spyttede ad Navnet, naar de kaldtes saa, og fros ordenlig i den sidste Tid, hvergang de tænkte paa, at deres Skibe kaldtes „dansk Eiendom“.

Nu derimod, i Frederik den Syvendes Tid, efterat Holstenerne og Syd-Slesvigerne aabenbar har gjort Oprør og viist sig som Danmarks arrigste Fiender, ja, da de med al den fremmede Hjælp, de kunde enten liose eller tigge, har arbejdet paa at indtage og ødelægge Danmarks Rige, og da det ene er med det danske Folk, den danske Krigshær, de

danske Penge, den danske Fædernelands- Kierlighed
 og den danske Troffelab, Kong Frederik den Syvende
 har forsvaret baade sit Rige og sin Krone, see, nu er
 det jo soleklart, at skal der være nogen Mening i de
 Ord, at Kongen har sin Styrke i Folkets Kierlighed, da
 maa det ene og alene være det danske Folks og kan
 umuelig tillige være enten det holsteniske eller det
 slesvig-holsteniske Folks Kierlighed, thi man snakte
 saa meget og saa sukkersødt, som man vil, om den store
 Kierlighed, som ogsaa det slesvig-holsteniske
 Folk, siandt det er blevet sørgelig misledt, igrunnen skal
 bære til deres Konge-Hertug paa den danske Throne,
 saa er det dog soleklart, at i dette Folks Kierlighed
 har Frederik den Syvende ikke fundet sin, men sine
 Fienders Styrke, som maatte overvindes med det
 danske Folks Styrke, naar Frederik den Syvende
 skulde beholde nogen Styrke, og beholde noget at regiere
 over, saa han med Hæbe kunde bære sit Kongenavn.

Ja, det er soleklart, at det slesvig-holsteniske
 Folks Kierlighed har, saavidt mueligt, stødt Kong Fre-
 derik den Syvende fra Thronen, og det danske
 Folks Kierlighed har vidunderlig befæstet ham paa
 Thronen, saa de to Folks Kierlighed er, netop i
 Forhold til Kong Frederik den Syvende, saa sit
 imod hinanden, at vil han have det ene Folks Kierlighed,
 maa han nødvendig faae det andet Folks Had, saa hvis

han dog sagde, at han herefter vilde søge sin Styrke i begge disse Folks Kiærlighed, som om de var eet Folk, da kunde deri ikke være anden Mening, end at han, for at komme i et taaleligt Forhold til det Folk, i hvis Kiærlighed hans Fiender fandt deres Styrke, vilde opgive det Folks Kiærlighed, hvori han selv fandt sin Styrke, og til at udtrykke det, seer man let, der aldrig kunde vælges uheldigere Ord.

Det klinger jo vist nok meget sølsomt, fromt og kristeligt, naar man paa den danske Konges og det danske Folks Forhold til Slesvig-Holstenerne anvender Herrens Ord: elsker eders Fiender, velsigner dem som eder forbande, og giorer dem godt, som eder hade! men, uden her at tale om, hvorvidt denne evangeliske Formaning stifter sig til at være en Grundlov i Folket, vil jeg kun bemærke, at hvor brændende saa end Kong Frederik den Syvende havde elsket Slesvig-Holstenerne, saa vilde han dog blevet slemt narret, hvis han havde stolet paa deres Kiærlighed til ham, saa det vilde være lige uhyrt, om han herefter vilde stole paa den, og det er lige klart, at det danske Folk, hvor brændende de saa end elskede Slesvig-Holstenerne, ligesaa lidt herefter kunde stole paa deres Gienkiærlighed, som de kunde det 1848—51.

Naar derfor Kong Frederik den Syvende siger, at han har sin Styrke i Folkets Kiærlighed, da maa

ikke blot det danske Folk, men alle, derved forstaae det Folk, hvis Kiærlighed gjorde ham stærk nok til at bære og trodse Slesvig-Holstenernes og hele Tysklands Had, og paa ingen muelig Maade Slesvig-Holstenerne, hvis Kiærlighed, den maatte være saa hemmelighedsfuld altomfattende, eller saa grændseløs, som den vilde, dog ingenlunde har styrket Kong Frederik den Syvende, men saaledes prøvet Styrke med ham og med det danske Folks stærke Kiærlighed til ham, at skal nogen herefter gjøre Regning paa Slesvig-Holstenernes Kiærlighed, da maa det ikke være Kongen og hans Benner, men kun hans og deres Fiender.

Herved mindes vi da ogsaa om det sande Ordsprog, at man ikke paa een Gang kan være sine Benners og deres Fienders Ven, saa at, hvordan end ellers den christelige Formaning til Fiende-Kiærlighed skal tages og anvendes, saa lader det sig dog slet ikke gjøre at være paa een Gang gode Benner med Danskerne og Slesvig-Holstenerne, med mindre Slesvig-Holstenerne først forligde sig med Danskerne, og det kan jo Slesvig-Holstenerne ikke uden at briste midtad, altsaa uden at slaae sig selv ihjel, saa Venflabet blev i det høieste blot den Følelse hos os Danskere, at det at døe var det eneste gode, Slesvig-Holstenerne havde gjort i hele deres Liv. Det er jo nemlig Slesvig eller Sønder-Jylland, hvorom vi paa Liv og Død

har kæmpet med Slesvig-Holstenerne, og er dets Besiddelse, som maa være Frugten af vor Seier over dem, saa at ligesom Slesvig-Holstenerne, da de tænkte at have seiret, indlemmede Slesvig i det Tyske Rige, saaledes maae Dansterne, da de virkelig har seiret, indlemme Slesvig som Sønder-Jylland i det Danske Rige, og kan umuelig gjøre den allermindste Indrømmelse til Slesvig-Holstenerne, som maa antages enten at være faldet ved Frederis, Idsted og Fredrikstad, eller at være advandrede til Nord-Amerika, og at indrømme Holstenerne hvad man nægtede Slesvig-Holstenerne, det var jo selv at skabe nye Slesvig-Holstenerne eller opvække dem fra de Døde, saa hvem der prøvede paa det, kunde umuelig finde sin Styrke enten heelt eller halvt i det danske Folks Kiærlighed!

Saaledes mener jeg da uigjendrivelig at have forsvaret det Ord, hvormed jeg sluttede Abnings-Talen ved Leires-Festen!

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kongl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvst.

Danstereu.

1851.

4. Hargang. Esverdagen d. 9. August. Nr. 32.

Danmarks Priis.

Danmark, min søde,
Belsignede Moder!
Lydt jeg priser Dig,
Stolt jeg nævner Dig
Fæderueland!

Danmark, deiligste
Bang og Bænge!
Luffet af Nord-
og Besterhav,
Af Østerø
Og af Drefund.
(Al! havde, faasandt, vi
Et ordenligt Luffe
Hift Sønder ude!).
Ja! deilig est Du,

Du kommende Perle
 Paa Havets Flade;
 I de salte Strømme
 Saa frisk Du flyder:
 Frisk som en Havfru,
 Nys opdukket

Af høilige Bølger;
 Rødmende sundt
 Af den unge Dag,
 Leger hun lifligt
 I Morgensolen,
 Mens Havet er Guld,
 Og Skoven Loosfang.

Ja! Søen det er,
 Som holder dig frisk,
 Og den du skylber,
 At end du bevarer
 Dit Hjertes Ungdom,
 Eldgamle Rige!

Derfor hader Du
 Alt det Ferske,
 Flaue og Matte;
 Frisk og yndigt,
 Kort og fyndigt

Hvert Ord maa være,
 Som rigtig skal flyde
 Dig let paa Tunge
 Og gaae Dig til Hjerte.

Lad være, det falder
 Lidt drøit imellem
 For franke Dren;
 Lad være, det smager
 En Lysters Gane
 For meget ad Saltvand; —
 Men gjerne det træffer,
 Hvor det sigter,
 Og Munden staaer Den
 Til Tjeneste godt,
 Som netop faaer sagt
 Sin Hjertens Mening.
 Som tilbante Klæder
 Bedst passe til Kroppen,
 Saa slutter vort gode,
 Gamle Maal
 Sig let og villigt
 Om Dannemænds Tanker.
 Vel kan det ei flyde
 Saa høit som det tykke;

Men hvo høis vil klyve,
 Falder ofte ned;
 Og tit kan man høre
 Af Bondemands Mund
 Et Ord saa hjerteligt,
 Dybt og deilig,
 At lede man skal
 I de tykkeste Bøger
 Om saadant et Ord,
 Men intet finde.

Danmark, mit Fødeland!

Ikke forgjæves
 Dit Navn er Bideslet;
 Thi slet og ret,
 Just som du selv,
 Er Folket, der særdes
 Paa Dine Sletter:
 Jevnt i sin Tale,
 Det kan ei prale,
 Det kan ei klyve
 I Fjeldtopsty,
 Ei bygge og bœe
 I Luft-Kasteller,
 Ei bæres og næres
 Af den tomme Luft.

Med hjemmebrygt Æl
 Af Malt og Humle
 Det slukker sin Tørst;
 Med Rugens sunde,
 Sæftige Kjerne,
 Det høilig foragtede
 Sorte Grovbrød,
 Det stiller sin Hunger;
 Lidt Sool til Brødet
 Det og nok lider,
 Foragter ei heller
 I frydeligt Samlag
 Med gæve Graender
 En Slurk af den søde,
 Ristige Mjødbrød,
 Alt til Naade.
 Men om det end holder sig
 Kjært til Jorden,
 Det er dog ei Jordens
 Bundne Træl;
 Thi Aanden kan bøde
 I en Klump af Muldjord;
 Og er Marken slet,
 Saa er Synskredsen viid,
 Og Himmelen aaben
 Til alle Sider.

Med Diet mod Himlen
 Og fast Grund for Foden
 Gaaer Dansten trostlig,
 Trods alle Jetter,
 Sin Heltegang:
 Hvor jevnt og sundigt
 Han fremad strider!
 Men immer fremad!
 Hvor Seiers-Haabet
 Ham lyser af Diet;
 Thi Valhal boer
 I hans Kjempebryst.
 Han kommer langsomt,
 Men kommer sikkert,
 Og tungt nedfalder
 Hans tunge Børge;
 Thi ærlig meent
 Er hvert Slag, han slaaer
 Af Hjertens Grund
 Og med Hænder baade,
 Med anden Slags Strid
 Forstaaer. han ikke.

Har vi ei seet det
 I dag og igaar?

Da onde Tidenes
 Fortes herind
 Paa Søndevinden,
 Da Budstabet led:
 At Segnet var brudt.
 Af vor trolose Nabo,
 Dg oversømmet
 Af Vildtyffer-Sværme
 Bar Udmarken alt. —

At! hvem skal nu frelse
 Dannemarks Rige?
 Dog ikke disse
 Badmelsklædte
 Træsto-Karle
 Med ludende Hoved
 Dg Plougkæp i Haand?

Men saae Du saa siden.
 De brynieklædte
 Helteflares
 Med Jld i Diæt
 Dg opret Gang,
 Krystende Bærget
 I barkhaarde Røve,

At stibe sig ind
 Med lystig Sang:
 „For Dannevang
 Nu ville vi doe eller foire!“

Og det var de samme
 Badmelsklæbde
 Træsto-Karle;
 Rast ftoi de til Boleu
 Og rensede Marken
 Og stilled sig selv
 Som et levende Gjærde
 For Dannemarks Rige.
 Og Holsternes haarde.
 Pandeskaller
 De maatte istykker,
 Og Holsternes Rygge
 De fik at føle,
 At Fædres Marv
 Bar gaaet i Arv.
 Men da Bore nu saae,
 At de havde Farten,
 Og knap vilde standse
 Før ved Berdens Ende,
 Saa lod de dem rende.
 Sligt lod sig ei Tyskerne
 To Gange sige,

Men vundte hver Een
 Over Stof og Steen,
 Over Smaat og Stort
 Til Rendsborgs Port.

F. S. L.

Danehærens Hjemkomst.

(Februar 1851.)

Midt i Vinters Hjerte kaaer
 Blomstersmykt vort Hjem,
 Kjærlighedens Barme
 Driver Blomster frem,
 Folkets Jubel, Danehær,
 Ved din Atterkomst
 Er den aldrig visnende
 Evighedens Blomst.

Dannebrog fra hvert et Hus
 Flagger dig imod,
 Dannekvinden kaster
 Roser for din Fod,
 Stryger om din Heltetof
 Laurens grønne Blad,
 Med Klap af Kvinde-Haand
 Gjorde Kampen glad.

Hil dig, „tappre Landsoldat“!

Hele Folkets Ven,

Som vor gamle Udmark

Bandt til os igjen.

Hil Jer, kjække Hovedsmænd!

Af hver Grad og Stand!

Hil Dig baade først og sidst,

Danmarks Menigmand!

Thi i Dig er vaagnet op

Af sin lange Døs

Fædres Aand i Norden,

Herlig, mageløs.

Dybt i Hjertet har den Rod,

Derfra først den gaaer

Ud med Kraft i Kæmpe-Arm

„Snakker ei, men slaaer!“

Maatte snart den Munden naae,

Naae vort Folkeraad!

Maatte snart vor Tale

Svare til vor Daad!

Har Du Armens Lænker sprængt,

Gamle Kæmpe-Aand!

D sag spræng nu ogsaa snart

Folkets Tungebaand!

Lad vort gamle Modersmaal,
 Som er sygnet hen,
 Klinge klart og kraftigt
 Nu blandt os igjen;
 Lad det prøves hvad der er
 Af den ægte Malm,
 Som kan renses gennem Ild,
 Hvad kun Straa og Halm.

Lad os tænke jævnt og frit
 Paa vor egen Viis
 Uden Frygt for Lyffe
 Skolemesters Riis.
 I, som føre Ordet nu
 Inde her hos os,
 Send ham lige Luft igjen
 Al hans Lærdoms Tros!

For de sorte Skoler lad
 Os nu lyse faae,
 Som os klart kan lære
 Livet at forstaae.
 For de døde Bøger lad
 Komme ret i Gang
 Tungen, at den rører sig
 Frit i Ord og Sang.

Helt om hvad der tjener til
 Gamle Danmarks Lær
 Og om hvad vi fik fra
 Fædrene i Arv; —
 For vi af Beskedenhed
 Blive smaa som Maus,
 Der vi vide, hvad vi har
 I vort eget Hus.

Da skal Markens Ovels-Drot,
 Eiden Bonde graa,
 Bise, han har meer end
 Næver til at slaae.
 Da skal mangt et kraftigt Ord
 Høres fra „de Smaa“,
 Danste Ord med Næb og Kløer,
 Som vi kun forstaae.

Ofte i saa lavt et Hus
 Aanden drager ind,
 Høit vel Skyen flyver,
 Er kun fuld af Bind.
 Bonden er den sidste Grund,
 Hvorpaa bygges maa
 Nu vort nye danske Taarn,
 Om det fast skal staae.

At! hvor meget fattes før
 Vi kan synge „Scir!“
 Ikke blot i Marken
 Og i Telt og Leir,
 Men i Danmarks Hovedstad,
 Hvor end Lykken kjæf
 Med sin Pral og Stryden slaer
 Danste Følt med Stræf.

Men naar engang feiret har
 Ret den danske Sag
 (Og alt Morgenrøden
 Spaaer om klaren Dag),
 Skal det mindes, hvem der slog
 Første Kæmpeslag
 Til at staffe Dansten Scir,
 Lykken Nederlag.

Det var ei de fine og
 Hvitoplyste Følt,
 Som paa Lykken slog ved
 Jøfied og ved Stølf;
 Det var Bønderkarle, men
 Af den ægte Rod,
 Som før gamle Danmark der
 Offred Liv og Blod.

Hil Dig, »tappre Landsoldat«!
 Hele Folkets Ven!
 Som for Danmarks Bænge
 Hængte Led igjen!
 Hil Jer, kjætte Hovedsmænd
 Af hver Grad og Stand,
 O, men hil Dig først og sidst,
 Danmarks Menigmand!

F. S. L.

Nigsdagen.

(1848.)

Træd med Ærefrygt, du danske Mand,
 Ind i Kredsen af de Folketaarne,
 Aandens Herremænd og Ovelsbaarne,
 Førstegroden af det hele Land!

Folket med den stille, dybe Aand,
 Som saa taust omkring sig maatte stjele,
 Er paa eengang kommet ret til Mæle;
 Hvo har skaaret det for Tungebaand?

Det har hun, den evig unge Mo,
 Skælver, alle Jorderigs Tyranner!
 Thi paa "Friheds" blodigrode Banner
 Staaer med Flammestrift, at I skal døe.

Høit hun suor os til, at aldrig mere
 Skulde Folket gaae i Lebebaand,
 Folket med den dybe, stille Aand
 Kunde meget godt sig selv regiere.

Derfor træd med Ærefrygt herind,
 Det er Folkets Røst, du her skal høre,
 Toner, som forlyste vil dit Øre,
 Og som spørge kan dit danske Sind.

En Rigsdagsmand.

Jeg skal tillade mig, som Referent for den til at tage det angaaende Amendementers Stillelse fremsatte Forslag under Dverveielse nedsatte Committee, med Hensyn til den i Committeebetænkningens 2den Indstillingspunkt, 1ste Membrum, 2den Passus in fine af Committeeen i Forslag bragte Regel for den Orden, hvori Amendementer, efter Udløstet til den for den nærværende Forsamling vedtagende Forretningsorden bør — bør...

Flere Stemmer:

Hør! Hør!

Siig, er det mit fiære danske Sprog,
 Som man ind i dette Snorliv tvinger?
 Ellers frit og kraftigt jo det klinger,
 Ikke som en stiv og knudret Bog.

Spørg den gode Mand, som Halsen brat
Midt i sine lange Perioder,
Om han lærte saadant af sin Moder,
Da han Sprogets første Toner brat?

Jeg erklærer, det var aldrig Dansk,
Ei det Sprog, jeg over Alt maa elske,
Ingenting er dette Bluddervælske,
Hverken inden- eller udenlandst.

Hør, min Ven, er dette Folkets Røst,
Gid det aldrig kommet var til Næle!
Gid det stumt som før sig maatte høre
Om med Statsgiæds-Sorgen i sit Bryst!

D, mit Moderemaal! hvor er din Klang,
Du, som toned før saa djærvt og syndigt,
Dg i al din Simpelsked faa yndigt
Over Danmarks Sletter løb engang?

Gamle Graaskæg! kom og vær min Tøll!
Reis dig fra din Kampesteen paa Thingel!
Lad en kraftig Røst i Salen klinge,
Som kan vække disse gode Folk!

F. S. L.

Bestillinger paa „Danstøeren“ modtages i alle Bog-
lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
samt hos Bogtrykker Ørsted, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn.
Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Kjøbt hos J. D. Ørsted.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. EFTERDAGEN d. 16. August. Nr. 33.

Skjaldelivet i Danmark.

III.

Jeg tænker tilbage
Paa to Snefe Aar,
Som to Snefe Dage,
Som Dagen igaar,
Da stifted med Skjalden,
Som Ornen paa Halden,
Paa Sletten jeg venlige Ord.

Til Drotten for Skjalde,
Som nu tier kvær,
Et Ord jeg lod falde
Om Skjaldfabets Bærd,
Om Evigheds-Livet,
Om Aanden og Blivet,
Om „Ordet“ som „Gud“ og som „Riød“!

End ikke udgiæret,
 Bar Gienstvarets Ord,
 Du Hedning har været
 Med Kæmper i Nord,
 Er paa Ridder-Borgen
 I dag og imorgen
 Nu troende Christen tilbunds;

Med Tiden du strider
 Da ordenlig frem,
 Og stædes omsider
 I Nutidens Hjem,
 For her med os andre
 Marsiet at vandre
 Til Konstens og Bidstabsens Hall!

Lidt Spaadom der klæber,
 I dag som igaar,
 Bed Skjaldenes Læber
 I Ungdommens Baar:
 Paa Baar følger Sommer,
 Og efter den kommer
 En Høst enten rig eller arm.

Jeg drog vel fra Norden
 I Pilegrims-Færd,
 Til Karmel og Jordan,
 Og Zion især,
 Men drog over Volge
 I Kæmpernes Følge,
 Og med alle Aser ombord.

Med dem nu i Lunden,
 Paa Glette og Fjeld,
 Og med Folke-Munden,
 Udfriet fra Hel,
 Til Menneſte-Lyſte
 Mig lyſter at bygge
 For Konſt og for Bidſtab en Hall;

Men (aldrig opgivet)
 Den hellige Grav,
 Med Lyſet og Livet,
 Som opſtod deraf,
 Som ude, ſaa hjemme
 Mig lyſter at gjemme
 I Hjertets livſalige Dyb!

I Kirke, paa Tlinge,
 Med Mund og med Pen,
 Mig følge paa Binge
 De Himmelfste end,
 Fra Norden og Osten,
 De kiendes paa Røsten,
 Og indbyrdes yppe ei Riv.

Til Mundhæl er blevet
 Den Sætning i Bang:
 Alt er overdrevet
 I Skjaldenes Sang,
 Og selv om min Tale
 I dybeste Dale
 Det samme er Rygtet om Land.

Som Hedning og Christen,
 Man veed ei, hvordan,
 Som Fuglen paa Kvisten
 Og Folketings-Mand,
 Som Taler og Skriver,
 Bestandig det bliver,
 Om ikke for høit, saa for hedt.

Saa er det med Danſken,
 Lav nok, ſom man veed,
 Men dog i Staalhandſken
 Saa gloende heed,
 Som alt det „Indtænde“
 Os Lyflerne ſendte
 Fra Kolding til Frederikſtab!

Ad ſaabanne Pile,
 Som Skjalden ei naae,
 De Himmelfte ſmile,
 Og jeg ligesaa,
 Thi alt Uoplevet,
 Skiondt noverdrevet,
 Uhyre dog ſynes Godtfolk.

Hvad født er af Aanden,
 Er Aand allenſtund,
 I Binket med Haanden,
 I Smilet om Mund,
 Og klarlig i Ordet
 Gaavel under Bordet,
 Som hør man det løfter i Sky!

Og Mand kan ei glemme,
 Hvor lavt den er flædt,
 At høit har den hjemme,
 Og rigt er den flædt,
 Som Blomster i Enge,
 Trods alt hvad for Penge
 Man kober og sælger paa Jord.

Men skiondt overbrevet
 Det kaldes i Bang,
 Hvad talt er og frevet
 I Takten af Sang,
 Kun Mand det er givet
 Af Menneſte-Livet
 At gribe hvad Talen er værdt.

Alt hvad sig forandrer
 I løbende Aar,
 Hos Skjalden, som vandrer
 Med vingede Raar,
 Er Skiellet og Skionnet,
 Især paa Mandskionnet,
 Paa Daadens og Drommenes Kreds.

Min Drom er den samme,
 Mit Duffe ogsaa,
 Med Fyr og med Flamme,
 Trods Haarene graa,
 Kun ei vil for Dromme
 Min Kraft jeg udtomme,
 Det Giorlige noies jeg med.

End er Hyrdelivet
 I deiligste Bang,
 Som det os er givet
 Med Englenes Sang,
 Mig kiært, som de Dage,
 Der lagdes tilbage
 I Ungdommens faureste Saar;

I Kirke, paa Thinge,
 I Huus og paa Hav,
 Vil ei jeg fremtvinge
 Det mindste deraf,
 Men kun fordi ingen
 Bed Evangen faer Tingen,
 Men stufes med Styggen deraf.

Hvad giørligt jeg kalder,
 Det prøver jeg paa;
 Trods Graahaarets Alder,
 Hvor Skyen er blaa,
 I Kiærligheds Kiæde
 At leve med Glæde,
 Skiondt Loven har sagt, du skal døe.

Saa nyde med Glæde
 Jo Livet de Smaa,
 I Kiærligheds Kiæde,
 Hvor Himlen er blaa,
 Skiondt Døds Herredømme
 Bed Dag og i Dromme
 Til Gru dem før Dine mæn staat.

Vi Christne os kalde
 Guds-Faders de Smaa,
 Og som vi er Skjalde,
 Er Himmelen blaa,
 Saa leve og tvæde
 Om Livet med Glæde
 Vi maae selv med Jorden i Grav.

Dg er det os givet,
 Dg gjør vi det frønt,
 Si for Hyrdelivet
 Er Foraarets Grønt,
 Dg Riærtigheds-Prisen
 I Alderboms-Bissen
 Skal virke som Foraarets Soel!

Det lafter kun Daaren,
 Fordømmer kun Død,
 At ogsaa om Baaren
 Af møderligt Skød,
 Med Korn og med Blommer
 Ugræsset opkommer,
 Dg Stræpperne stryfle især.

Si seent det kun lære,
 Men læres det maa,
 Laalmodig at bære,
 Med Stjerne blaa,
 Med Duggen og Solen,
 Med Ham paa Guldstolen,
 Utal af hvor Daare paa Jord.

Ja, er han vor Lærer,
 Den Bedste paa Jord,
 Hvem Himmelen ærer,
 Og Gud kalder stor,
 Vi maae dog vel noies
 Med saa at ophøies
 I Daarernes Verden som han!

Ja, har vi til Trøster
 Den Aand, som er hans,
 Til Broder og Søster
 Hans Kraft og hans Glæde,
 Vi kan og med Glæde
 Hans Fodspor betræde,
 Med ham dele Ære og Skam!

End er Kæmpelivet,
 Med Livet i Haand,
 Som det os er givet
 Med Fædrenes Aand,
 Mig kiært, som de Dage,
 Der lagdes tilbage
 I Ungdommens kæreste Aar;

I Kirke, paa Thinge,
 I Huus og i Hær,
 Endnu kan jeg spinge
 Det lynende Sværd,
 Men kun dog for Freden
 Og Frihed af Steden
 Jeg drager det nu under De.

For Freden i Leire,
 I Land og paa Hav,
 Jeg haaber at seire,
 Med Foden i Grav,
 Saa Dansken paa Sletten,
 Trods Dvergen og Jetten,
 Kan lykkes og trives i Fred.

Alt Ondt skal oprykkes
 Med Rode engang,
 Men aldrig det lykkes,
 Mens Løgn er i Bang,
 Mens Falskhedens Slange
 I Bugterne mange
 Seilivet om Verden sig snør

Det er kun forgiæves,
 Jaar som ifjor,
 At Hammeren høves
 I Haanden af Thor,
 Til „Ormen“ at knuse,
 Mens Volgerne bruse,
 Og bundløs er Uhyrets Seng!

Kun grove Rimthuser,
 Som tænker, vi løi,
 Naar Bavnene bluser,
 Hvoraf ei gaaer Reg,
 Thors Hammer med Vre
 Den Visdom kan lære,
 At hans er den Stærkeres Ret.

Som Lyfterne vrede,
 Bed Frederikstads,
 Det lærde med Lebe,
 At styrte paa Rad,
 Saalunds hvert Blavind
 Der løstes med Avind
 Mod Danskheden, springer ita!

Skal Dødsflod neddæmpes
 Med Falskhed i Fagt,
 Da maa den bekæmpes
 Med Gudhedens Magt,
 Med Guldhjelmens aaben,
 Med Verligheds Vaaben,
 Som trodse al Trolddommens Kunst.

Jeg rider Eysmanke*)
 Ved Nat og ved Dag,
 Udæfter hver Anke
 Paa Frihedens Sag,
 Saalænge ei Haanden
 Gier Dyrer mod Anden,
 Vil frit slaae sin Herre paa Hals!

Ja, toldfri skal være
 Blandt Kæmper i Nord,
 Hvor dybt de end stiere,
 Som Tanker, saa Død,
 Om alt hjad for Anden
 Kun er, ei for Haanden,
 I Himmel, hos Hel og paa Jord!

*) Den oldnordiske Daghest Skinfaxe.

Run da giv det Falske
 Man fredløst i Nord,
 Da, som de Spedalske,
 I Orken det boer,
 I Menneſte-Lande
 Da feirer det Sande,
 Og fredlyst er Godhedens Magt.

Ja, Skuespil-Livet
 Fra Lokes Udgaard*)
 Run dermed er givet
 Et dødeligt Saar,
 Og læges end Saaret,
 I Helte-Studaaret
 Sin Krone dog Ærlighed vandt!

Jeg længe har gysset
 For Friheds Misbrug,
 Til Livet og Lyset
 Jeg ret kom ihu,
 Med hele Misbrugen,
 Fra Slabelfes-Ulgen
 Og indtil den yderste Dag!

Ehi Han, som det kunde
 Paa Almagtens Etol,
 Af Had til det Onde
 Ei sluffed sin Svæl,
 Men ude og inde
 Han lader den skinne
 For Onde og Gode i slæng.

*) Det var nemlig Skuespil-Livet i al sin Kraft og Glans,
 Thor mødte og forgiæves drogtes med hos Udgaards-
 Loke.

Thi ellers i Mørke
 Det Gode gif tabt,
 Og da blev til Dørke
 Det Skionne vanstabt,
 Langt heller den Milde
 Da taale det vilde,
 At Lys blev som Livet misbrugt.

Med Aanden er Livet
 Og Lyset i Løn
 Af Slaveren givet
 Til Menneskens Rison,
 I Ordet som Fuglen,
 (Skiondt tit som Natuglen)
 Foer Livet og Lyset om Land.

Hvor Frihed ei findes
 For Ord som for Aand,
 Aandslivet bagbindes
 Med Dødbider-Haand,
 Aandslyset udsluffes,
 Og Skiftinger vugges
 I Mørke for Menneske-Børn!

Derfor selv Tyranner
 Engang stal forstaae,
 Mod Frihedens Banner
 De intet formaae,
 Paa Aands-Enemærket,
 Hvor Dplysnings-Bærket
 Som Solstin af Gud er frigjort!

Det lærde Tyranner
 Alt fordum i Rom,
 Da Friheds Korsbanner
 Jmøde de kom,
 De fik det at stue
 Paa Himmelens Bue,
 Med Aftenrøds-Straaler til Krands.

Og atter Tyranner
 Skal lære det nu,
 Hvor Friheds Korsbanner
 End kommer ihu,
 Hvor flyvende Fane
 Paa Lovemøds Bane
 Er Dannebrog, dalet fra Sky!

I Sælland og Fyen
 Det synges skal da:
 Det stige til Skyen,
 Som daled derfra!
 Der atter sig banner
 Om Friheds Korsbanner
 Da Aftenrøds-Straalernes Krands.

Ja, graa er jeg blevet
 Som Skjald under De,
 Som Skjald har jeg levet,
 Som Skjald vil jeg døe,
 Med Aser og Baner,
 Med korsfede Daner,
 Med Nordlys og Morgenlands Søel!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eftverdagen d. 23. August. Nr. 34.

Danskt Oplysning.

V.

Læseren vil paa „Tallet“ see, at der maa have været fire Stykker om dansk Oplysning i de forrige „Danskere“, men da det er noget fiden, og jeg veed med mig selv, hvor let man glemmer det ene over det andet, saa vil jeg, efterat have læst de fire Stykker igjennem paany, hvad Læseren ogsaa gierne maatte gjøre, om han vilde, prøve med et Par Ord at søelrette (de pæne Folk siger „orientere“) mig selv og ham, for at vi kan see, hvor vi er og hvor vi skal stræbe, om nødvendigt, at komme hen, for det bliver mørkt.

Det er jo ikke ret langt, vi i de fire Stykker er kommet; da vi bestandig har dreiet os om „Hjertet“ og „Krunnen“, ligesom naar man gaar og lyskes, hvad „Læserinden“ nok veed, gjør Fremgangen baade langsom og tvivlsom, saa det synes, man kunde ligesaa godt blevet standt stille, til man var færdig med det.

Sagen er imidlertid den, at hvor jeg end skal hen, selv til Himmerig, maa jeg altid have Hjertet og Munden med mig, naar jeg skal være i mit Es, og det samme er, om jeg ikke tager meget feil, Tilfældet med alle ægte Dannemænd og Dannede kvinder, saa det maa blive Grundtrækket i den „Danske“ Dplysning, at deri gjør vi Ret, ligesom det er Grundtrækket i den „Tyske“ Dplysning, at det skal vi lade være, og slet ikke bryde os om, at vort Hjerte oprører sig imod og vor Mund gaaer i Baglaas ved hvad man byder os som den rene Fornufts hjerteløse, usigelige og selv ubeskrivelige og ubegribelige Dplysning om alle virkelige og alle muelige, deriblandt da ogsaa, i Forbigaaende, om alle guddommelige og menneskelige Ting.

Har jeg nemlig Ret deri, at ordenlig danske Føll, naar de faaer Mod til i deres Tankegang at følge deres eget Hoved, hvad Borherre aabenbar ikke har forbudt og ingen andre kan forbyde os, at da vil de, een Gang for alle, ikke vide af nogen saakaldt Dplysning, der vil knuse deres Hjerte eller stoppe deres Mund, og da allermindst vide noget af den Tyske Dplysning, der vil knuse Hjertet med spidse Penne og stoppe Munden med tykke Bøger, har jeg Ret heri, da maa jeg nødvendig finde, det er Hovedsagen at reise og styrke Modet hos alle Dannemænd og Dannede kvinder til at være dem selv og deres Menneskelighed bekendt, og dertil

kan Pennen i en Enkeltmands Haand vel kun bidrage meget lidt, men skal dog bidrage sit, ved fra alle Sider at pege paa Menneske-Hjertet og Menneske-Munden, som noget, der ikke blot ved al „menneskelig“ Dplysning maa tages i omhyggelig Betragtning, men hvoraf det ene, nemlig Menneske-Hjertet, er al menneskelig Dplysnings Hjemthing, hvor den skal bevise sin Egthed, og det andet, nemlig Menneske-Munden, er det eneste levende Redskab til al menneskelig Dplysnings Meddelelse, saa den saakaldte Dplysning, der tilfidesætter eller odelægger dette Dplysnings-Redskab, har dermed klarlig beviist sin Falskhed. Dette er nu, hvad jeg i det Foregaaende har stræbt at gjøre, og derhos med Flid peget paa Mennesket selv, som Det staaer og gaaer i denne Verden, og som Det indvortes og udvortes lever, tænker og søger, taler og handler hos os selv, og endelig peget paa Risns-Forskiellen i Menneske-Slægten, som især viser sig deri, at Kvinden maa følge sit Hjerte og Munden maa staae ved sit Ord, naar det skal være andet med dem end Tant og Logn, altsaa naar de skal vise sig som sande Udtryk af Menneskeligheden.

Alt dette er igrunnen saa vitterligt, saa jævnt og indlysende, at man skulde tænke, det behøvede knap at siges een Gang, endfige to, men kunde dristig forudsættes, og jeg forudsætter det ogsaa sædvanlig ved alt

hvad jeg taler eller skriver til menneskelig Dplysning, men jo ældre jeg bliver, des klarere seer jeg, at det er jyst denne menneskelige Børnelærdom, som de fleste Læsere og Tilhørere enten slet ikke har lært at kende, eller er blevet tvivlraadige om og usikre paa, eller tænker dog, maa blive staaende i en Krog for sig selv uden Indflydelse paa den høiere Dplysning, der ikke kan begynde saa lavt og kun seent nedlade sig saa dybt, at man seer, hvordan den rimer sig med Menneske-Hjertet, som dog er Menneske-Livets Kildespring, og med sund Menneske-Forstand, som er det naturlige Livslys!

Dette er nu, efter min Regning, splittergalt, og gjør, indtil videre, al sund menneskelig Dplysning umuelig, thi hvorpaa kan og skal vi prøve hvad man byder os som Dplysning om alle muelige Ting, uden vi først kender i det mindste een virkelig Ting og seer efter, om de, der vil opløse os om Alting, ogsaa kender den Ting og lader den gælde for hvad den er? Da nu hvad der ligger os nærmest er nemmest at kende, og enhver unægtelig er sig selv nærmest, ja, da vi aldrig kan lære at kende andet tilbunds end hvad vi selv er, saa maa vi nødvendig først vide af os selv at sige, blive os selv bevidste, som de Mennesker, vi virkelig er, først vi kan sionne, om den almindelige, altomfattende Dplysning, de tykke Messere i

bøglig Kunst, eller deres Svende og Drengs byde os, et noget bevendt eller ikke.

Vi maae derfor allerførst besinde os paa, hvad det er, der skiller os fra de Umælende og gjør os til et gunstet eget Slags Væsener, der ikke finder deres Mage paa Jorden, og derfor med Rette arbeide paa at gjøre sig Jorden underdanig og at herske over Dyrene paa Marken, over Fiskene i Havet og Fuglene i Luften, og vove, naar de udkæles, selv Kampen med de frygtelige Kræfter, der aabenbare sig i Stormen, i Havet og Ilden.

Naar vi nu finde, som vi maae, at hvad der hæver os over Fæet og skiller os fra de Umælende, det er langt meer end noget andet, Kærlighederne i vort Hjerte og Ordet i vor Mund, med det mageløst inderlige og deilige Forhold, som begge Dele kan stabe imellem os, som Medmennesker i det hele, og som Folkeskærb, Ægtefæller, Forældre og Børn, Sydsfænde og gode Venner og Veninder i Særdeleshed, da gjør vi med Rette det Krav til hvad der vifgælder for almindelig Dplysning, at denne vor virkelige Mennekelighed ei alene maae forudsættes som en afgjort Sag, men maae være den egenlige Gienstand for Dplysningen, da hvad der skal være Dplysning for os, fremfor alt maae være Dplysning om os, saa at naar Folk, som kalder sig vore Medmennesker, vil sælge

os for Dplysning, enten at vor menneskelige Bevidsthed er et Blændværk, eller at Mennesket dog, saavel som alt det Umælende, skal lade sig forklare af og rette sig efter Love, der hverken stemme med Menneske-Hjertet, eller kan uden Selv = Modsigelse udtrykkes af Menneske-Munden, da skal vi ikke blot forkaste det, som en Umuelighed, men ogsaa lægge Mærke til, at de Skabninger, som hyde os slikt, derved fralægge sig selv Menneskeligheden, og maatte derfor, om deres Dplysning alligevel skulde findes troværdig, bevise sig at være Guder.

Nu er det imidlertid os alle vitterligt, og høist mærkværdigt, at den eneste Menneske = Søn, som, efter troværdige Vidnesbyrd, baade udgav sig for at være Gud igrunnen, og beviste det med en Række af Tegn og underlige Gierninger, der aabenbar udkrævede den samme guddommelige Almagt, som er aabenbaret i Verdens og Menneskets Skabelse, han, Jesus Christus, bevidnede ikke blot, at Menneske = Livet var et sandt Speil for Guddoms-Livet, men ved selv at lade sig føde til et Menneske-Barn, ved selv at dele alle menneskelige Følelser, ved at udtrykke sin guddommelige Dplysning i de jævne og tydeligste Ord paa Menneske-Tungen, og ved at erklære Menneskets Frelse fra Døden til det evige Liv for sit guddommelige Vrende paa Jorden, derved gjorde han vor menneskelige Bevidsthed til

Midten i hele sin Oplysning, hvorom den straalende dreier sig.

Naar vi altsaa vil oplyses om meer end vi kan oplyse os selv om, som er vort eget Menneske-Liv i det nærværende Dieblif, da har vi Balget imellem at troe ham, der har givet mageløse Beviser paa sin Trosværdighed, og som bygger paa vor egen menneskelige Bevidsthed, eller at troe de vise Mestere, som slet ingen Beviser kan give os paa deres guddommelige Trosværdighed, men som ved at modsigge og, saavidt mueligt, nedbryde vor menneskelige Bevidsthed, stræbe at berøve os baade det Hjerte, hvormed vi skulde troe, og det faste Ord, hvormed vi skulde betiende vor Tro.

Jeg maa nemlig bede saavel Læseren som Læserinden lægge vel Mærke til, at det er ingenlunde, som man sædvanlig snakker, blot Vorherre Christus og hans Tjenre, der forlanger Tro af os, thi den forlanger alle de vise eller uvise Mestere, som vil oplyse os om alle muelige Ting, ligesaa fuldt, skiondt de gierne, saa vidt som mueligt, tager dem iagt for at bruge det Ord, og paastaar, at alt hvad de vil have os til at bifalde og sværge og leve og døe paa, det kan de soleklart bevise, om ikke just for os, saa dog for dem selv og for alle deres gode Venner, som har den fornødne Kundskab og Forstand og er enige med dem; thi at troe er hverken meer eller mindre end at føle sig sikker paa

Sandheden af noget, man ikke selv begriber eller kan bevise, og naar vi derfor antager, at de saakaldte soleklare Beviser enten for Solens Stædighed eller Sjergenes Evighed eller for Himmelenes grændselose Løstighed, er soleklare for de vise Mestere, skøndt de er bægsmørke for os, da er det en Tro, og hvis ikke de vise Mænd soleklart har beviist os deres Guddommelighed, en aldeles ugrundet og usvarlig Overtro, da vi aabenbar skal lade staae ved sit Bærd, altsaa hverken benægte eller bekræfte, hvad vi hverken selv kan begribe eller har gyldige Grunde til at troe. Ordsproget siger derfor ogsaa meget rigtig: tro alle vel, men dig selv bedst! thi ligesom vi aldrig kan lade os snakke af med hvad vi selv har seet med vore Øine og hørt med vore Øren, saaledes maae vi heller aldrig troe noget paa andres Ord, som aabenbar strider imod vor egen Bevidsthed, som er for os det sikreste under Solen. Selv derfor, naar vi ikke kan betvemme os til at troe Christus i hvad han siger om de himmelske Ting, saa skulde vi dog troe ham i hvad han siger os om de jordiske Ting, da det stemmer aldeles overeens med vor egen Bevidsthed, og vogts os vel for at troe dem om de guddommelige og himmelske Ting, der aabenbar lyver eller vaaser, naar de taler om de menneskelige og jordiske Ting, som vi af vor egen Bevidsthed og Erfaring kende.

Ligesom vi derfor umælig kan lade os afstrætte, enten at Mennesket er den ypperste Skabning, vi kender, eller at al menneskelig Oplysning skal gaae ud fra Mennesket og bestandig vende tilbage til Mennesket, og dreie sig om, hvad der kan giøre et Menneske klogt paa sig selv og sit Liv og paa hvad der kan forlænge eller forkorte, forbitte eller forsøde det, saaledes maae vi ogsaa staae fast paa, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk.

Ja, Læserinden leer nok saa smaat, og tænker, jeg vil giøre Læser midt i denne meget alvorlige Betragtning; men det er dog virkelig mit ramme Alvor, at hvor umæligt det end er at giøre nogen forsværlig Indvending mod den indlysende Sandhed, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk, saa er det dog en Sætning, vi maae sætte os meget klarere ind i og staae meget fastere paa end hidtil, hvis vi skal blive rigtig oplyste Mennesker, der ikke for nogen Priis, endsiges da for Skældsord, lader os forgjøre af de tykke Herremestere til noget andet, der er ingen af Delene, men hører, som det saakaldte rene Fornuft-Menneske, i alle Maader til Hverken: Rønnen og til Intet-Rønnen, skal søges allevegne men er ingensteds at finde, skal arbeides paa af alle Kræfter, men kan først blive færdig ved den evige

Død, der tilgavns stiller Sjæl og Legeme ad og befrier den rene Fornuft fra det liedsommelige Liv, der ved sin Bøgt og Varme og Bevægelse bestandig forstyrrer den i sig selv fordybede rene Intelligenses filosofiske Rolighed, formindsker den Kulde, som er den rene Klarheds Kilde, og hindrer den fri Bevægelse i det grændseløse Rum eller den rene Uendelighed, som er den eneste rette Guddommelighed.

Ja, der har fra Arildstid været endeel Banstablinger i Verden, der forsaavidt lignede Mennesker, at de havde Næsen mellem begge Vinene, men som paa den ene Side havde saameget kvindagtigt og paa den anden Side saameget mandagtigt ved sig, at man ikke vidste, hvilket der var mest af, men saae godt, de var meget daarligere end selv de daarligste virkelige Mænd og Kvinder; men i vore saakaldte oplyste Læder, og kiendeligst i det store høitoplyste Tyskland, er der endeel Banstablinger, der seer ganske menneskelig ud, og staaer selv i den Iubildning, at de ikke blot er Mennesker, men er de eneste rette, fornuftige og oplyste Mennesker, men som dog viser sig at være indvendig fuldstændige Banstablinger, der vil høre sig haade over Risns-Forskiellen mellem Mand og Kvinde og over alt hvad de kalder det eensidige, indskrænkede, lidensskabelige, dyriske, sandselige, der i Hverdags-Livet hænger ved alle Mandfolk og

Kvindfolk, vil hæve sig over al Forkiærlighed til Kone og Børn, Forældre og Fæderneland, Sydsfænde og Benner, Folk og Stammer og Tungemaal, ja, vil i det nærværende Dieblif hæve sig baade over Fortid og Fremtid, over Lid og Kum, over Lys og Mørke, over Liv og Død, over Sandhed og Løgn, med hele den deraf i deres Dine gruelig indskrænkede, trælbundne og forstyrrede menneskelige Tilværelse!

See, naar gode-Dannemænd og Dannelsvinder hører saadan høitragende Snak paa et Bluddervæist, som de knap forstaaer det halve af, da svimler det jo vist nok for dem, ligesom naar man stod oppe ved Spiret af det høie Kirketaarn paa Christianshavn, og hørde saa en Stemme fra Luften sige: bedre op endnu! ovenpaa Kuglen og kun med Taa-Spidfen paa den, om du vil vide, hvor høit et Menneske kan stige, og hvor vidt han selv herneben kan gjøre sig uafhængig af det Jordiste og frigiøre sit Menneske-Begreb fra alt det Tunge og Trykkende, fra alle Tilfældigheder og fremmede Tilfætninger! Det har derfor heller ingen Rød, at danske Mænd og Kvinder skulde føle mere Lyst til Luftspringet i Lanterne efter en splinterny Menneskehed, der slet ikke ligner den virkelige paa Jorden, end de har til at staae paa fornævnte Kugle med Taa-Spidfen, men hvad derimod let kan hændes dem, især i Opvæxten, det er, at de, for at blive i Lignelsen, vel skynder dem

heller at gaae lidt længere ned end de var, for at staae sikkert, men tager dog en stor Forundring med sig over de himmelske eller allerhøvedes Karle, som slet ikke bliver svimle, men synes at kunne spadserer i Luften ligesaa magelig, som Mænd og Kvinder med hinanden under Armen kan gaae paa den jævne Jord, thi den store Forundring steg, desværre, hos os til en grændseløs Urefrygt for hvad man kaldte den rene Fornuft eller Intelligenzen, saa at naar vi bekræftet fulgte vor naturlige Drift til at leve som vi kunde og stræbde efter hvad vi kaldte gode Dage, da foragtede vi selv det Liv, vi levede til Hverdagsbrug, medens vi til Stads enten stræbde at føre eller prisre dog høilig et Skin-Liv og Skygge-Liv efter Fornuften, grebet af Luften, uden Kiærlighed eller Had, uden Frygt eller Haab, uden Sorg eller Glæde, som det vel for os uopnaaelige, men dog just derfor guddommelige Ideal af et reent Fornuft-Væsens Liv!

Dette er os nu aabenbar til ubodelig Skæde, thi et Liv, man selv foragter, bliver daglig foragteligere, og et Liv, som man ikke selv deler, men kun priser med Munden og Pennen, bliver os, selv naar det er det rigeste og fyldigste Menneſte-Liv, som Jesu Christi Liv paa Jorden, daglig tommere, saa at om Luftspringernes og Luftseilernes Liv, som vi Danstere nu engang ikke kan eller vil dele, var aldrig saa høit og

guddommeligt, saa maatte vi dog, naar vi ikke vil være noget flattere, nøies med at være Mand-folk og Kvind-folk, som de fødes og trives paa Sletten, altsaa Dannemænd og Dannedvinder, og kun stræbe at gjøre den ædlest og bedste Brug, vi kan, af vort Liv og vort Land, af de Evner, Gud har givet os, de Indtryk, det Store, det Gode og det Sande gjør paa os, og den Tankegang og det Tungemaal, der falde os naturlige.

At vi maae dette, maae lære at hoiagte hvad vi naturlig elske og at bruge det saa godt som mueligt ved det naturlige Lys, som udspringer til alle Sider af et kiærligt og virksomt Menneske-Liv, og klarer sig vidunderlig i det aabenbarede Lys, at vi maae det, naar vi skal komme til og blive ved at leve lykkelig med hinanden i vore Huse og i vort lille, deilige Fæderneland, der ret aabenbar baade kræver og lønner vor Kiærlighed, det er indlysende, og naar vi desuagtet tove med at gjøre det, da kommer det for Størstedelen af, at hvad Munkene har begyndt, og aandeløse Præster vedligeholdt, det har de selvkløge, lustige Biismænd fuldendt, ved at forepræle os en saa dyb Foragt for vor Menneske-Natur og for vor timelige Lykke, at vi for det meste virkelig har ladet os indbilde, at de skal lode sig forlige med den høiere Anstuelse af Livet, og maatte derfor, hvad man saa end fulgte og gjorde,

omhyggelig i Tankerne stilles derfra som noget lavt og syndigt, vi igunden slet ikke kunde være bekendt.

Medens det nu er begribeligt nok, at man i Havdommets Mørke kunde indbilde sig, baade at der kunde blive store Helgene af de værste Djævlensunger, og at hvad der gjorde os timelig ulykkelige maatte nødvendig gjøre os evig salige, og at aandløse Bibel-Ryttere kunne ride i det samme Traadd, det er ikke endda saa forunderligt, men at de selvkløge Bismænd, for hvem der er hverken Gud eller Djævel, og for hvem den saakaldte Natur er alt, og som hverken har noget Helvede at true, eller noget Himmerig at loffe med, at de endnu tør blive ved at bagtale Menneske-Naturen og sparke til Menneske-Lykken, og at ikke alle virkelige Mandfolk og Kvindfolk leer dem ud, som de største Narre under Solen, istedenfor med "Frygt og Bæven" at tilbede Natur-Anden og den rene Fornuft i dem, og bringe dem Menneske-Naturen og Menneske-Lykken til et blodigt Offer, det er saa ubegribeligt som den groveste Dvertro, thi hvorledes kan dog for menneskelige Vine og for den menneskelige Gølelse al Verdens Mathematik og Algebra, med alle de Kunststykker, dermed kan gøres, opveie den mindste Onist af Menneske-Liv og det mindste Gran af Menneske-Lykke? hvordan kan ordenlige Mandfolk og Kvindfolk lade sig

indbilde, at det aabenbar Umenneskelige er den høiere Mennekelighed, at „Ja og Nei“ om eet og det samme lader sig i den rene Fornufts Verden prægtig forlige, men at desuagtet skal et Nei af den rene Fornufts Præster tilintetgiøre baade Christendommens og den mennekelige Bevidstheds Ja!

Har derfor Dannemænd og Dannede saaa dybt en Mennekefølelse og saaa sundt et Menneke-Vie, som jeg tiltroer dem, da maae de dog vist ogsaa snart faae Mod til at troe deres eget Hjerte og deres egne Dine meget bedre end baade de tykke Professorer og alle Hjemtyfterne, saaa det bliver deres faste uroffelige Grund-
Sætning, at Menneke-Livet, som det naturlig findes hos Dannede og udspringer fra hende, og som det naturlig udvikler sig i Dannemandens Levnetsløb, det er det høieste Menneke-Liv i vor Deel af Verden, og at hvordan det kan blive saaa lykkeligt som mueligt, først her og siden hisset, det er det store Spørgsmaal, som alle de, der vil oplyse os enten paa Vorherres eller paa deres egne Begne, maa stræbe at besvare os saaa jævnt og tydeligt, saaa mildt og kiærligt, som det er dem mueligt, da vi er jævne Folk, der ikke til Hverdagsbrug kan taale meget Hovedbrud og er omhjertede Folk, der let bliver enten modfaldne eller dnhærdede, naar man vil tage os med en Trumf eller forlanger Umueligheder af os.

os for Dplysning, enten at vor menneskelige Bevidsthed er et Blændværk, eller at Mennesket dog, saavelsom alt det Umælende, skal lade sig forklare af og rette sig efter Love, der hverken stemme med Menneske-Hjertet, eller kan uden Selv-Modsigelse udtrykkes af Menneske-Munden, da skal vi ikke blot forkaste det, som en Umuelighed, men ogsaa lægge Mærke til, at de Skabninger, som hyde os sligt, derved fralægge sig selv Menneskeligheden, og maatte derfor, om deres Dplysning alligevel skulde findes troværdig, bevise sig at være Guder.

Nu er det imidlertid os alle vitterligt, og høist mærkbærdigt, at den eneste Menneske-Søn, som, efter troværdige Bidnesbyrd, baade udgav sig for at være Gud igrunden, og beviste det med en Række af Tegn og underlige Gierninger, der aabenbar udkrævede den samme guddommelige Almagt, som er aabenbaret i Verdens og Menneskets Skabelse, han, Jesus Christus, bevidnede ikke blot, at Menneske-Livet var et sandt Speil for Guddoms-Livet, men ved selv at lade sig føde til et Menneske-Barn, ved selv at dele alle menneskelige Følelser, ved at udtrykke sin guddommelige Dplysning i de jævreste og tydeligste Ord paa Menneske-Tungen, og ved at erklære Menneskets Frelse fra Døden til det evige Liv for sit guddommelige Værende paa Jorden, derved gjorde han vor menneskelige Bevidsthed til

Ridten i hele sin Oplysning, hvorom den straalende dreier sig.

Naar vi altsaa vil oplyses om meer end vi kan oplyse os selv om, som er vort eget Menneſte-Liv i det nærværende Dieblit, da har vi Balget imellem at troe ham, der har givet mageløse Beviſer paa ſin Trosværdighed, og ſom bygger paa vor egen menneſkelige Bevidſthed, eller at troe de viſe Meſtere, ſom ſlet ingen Beviſer kan give os paa deres guddommelige Trosværdighed, men ſom ved at modſige og, ſaavidt mueligt, nedbryde vor menneſkelige Bevidſthed, ſtræbe at berøve os baade det Hjerte, hvormed vi ſkulde troe, og det faſte Ord, hvormed vi ſkulde bekiende vor Tro.

Jeg maa nemlig bede ſaavel Læſeren ſom Læſerinden lægge vel Mærke til, at det er ingeniunde, ſom man ſædvanlig ſnatter, blot Vorherre Chriſtus og hans Tjenre, der forlanger Tro af os, thi den forlanger alle de viſe eller uviſe Meſtere, ſom vil oplyſe os om alle muelige Ting, ligesaa fuldt, ſiendt de gierne, ſaavidt ſom mueligt, tager dem iagt for at bruge det Ord, og paaftaaer, at alt hvad de vil have os til at biſalde og ſværge og leve og døe paa, det kan de ſoleklart beviſe, om ikke juſt for os, ſaa dog for dem ſelv og for alle deres gode Benner, ſom har den fornødne Kundſkab og Forſtaand og er enige med dem; thi at troe er hverken meer eller mindre end at føle ſig ſikker paa

Sandt er hvad man sang og sjunger
 Om det danske Heltemod,
 Biist har vore Løve-Unger,
 Meer end brole de forstod,
 Skade-Ilden i vor Skov
 Slukket efter danske Lov
 De med Løveblødet!

Ja, det rygtes skal paa Jorden,
 Danehærens Heltebaad
 Maatte frelst det hele Norden,
 Havde vi som Daad havt Raad,
 Men hvor Raadet farer vildt,
 Daaden synes meer end spildt,
 Bispen Laurbær-Kransen!

Lyfken, det er haardt at bise,
 Herfter end igrunden her,
 Spytter fræl os i vort Die,
 Spotter med vor Herrefærd,
 Lyffens Fod, med Naal ved Naal,
 Træder paa vort Tungemaal,
 Tramper paa vort Hierte!

Sover du? hvor kan du sove,
 Danmarks Lysalf, barnelæbt!
 Riget staaer endnu ivove,
 Tungen er i Baande stædt!
 Hvis ei brat du vaagner op,
 Snart vil en forvoven Krop
 Kvæle dig i Buggen.

Alting er i Bilderede,
 Ingen Regning holder Stif,
 Seieren paa Jdsted=Hede
 Som i Søve kun vi fik,
 Før og efter, hip som hap,
 Alle Tossersaad omkap,
 Dansken under Bordet!

Alle andre, det er Tingen,
 Benner har paa „Kvisten grøn“,
 Men den danske Sag har ingen,
 Uden, Lille! dig isøn!
 Tungen er, som Hjertet, blød,
 Rinden baade bleg og rød,
 Hænderne i Skibdet!

Baagn da op, vor Hjælperikke,
 Kom til os i Himlens Ravn!
 Lad dit Gulduhr for os spille
 Midt i Kongens Rixbinghavn!
 Lad os føle: rosenrødt
 Er det Danske, mildt og sødt,
 Elsteligst at nævne!

Sødt du smiler i din Bugge,
 Giennem klare Dienlaag
 Seer det ud paa dine Glugge,
 Som om du kun ugleføv,
 Leged med os alle Tit,
 Bilde os kun pine lidt,
 Riærlig overrasse!

Ja, det er din gamle Bane,
 Skielmsk du var fra Hedenold,
 Spilled paa din Vølgebane
 Med vor Sorg og Glæde Bold,
 Havde dog os ei til Spot,
 Meende det igrunden godt,
 Ryste naar det flemde!

Ei du lader os i Stille,
 Det er Skjalden sifter paa,
 Men, for ret vi troer dig ikke,
 Nut er du, kan jeg forstaae,
 Tænter: lad de kloge Høns
 (Jean de France Tyskersøns)
 Giøre først i Nelder!

Med var du ved Idsted-Slaget,
 Men kun som „incognito“,
 Svøbt i Dannebrog-Slaget,
 Som en Flig af Folketro,
 Hverken det, ei heller du
 Kommet blev engang ihu,
 Nævnet i „Rapporten“.

Derfor ved Minister-Krisen
 Lav du stille som en Mur,
 Læser kun Adres-Listen,
 Ligger som en Lur paa Lur,
 Benter paa, i Kiøbinghavn
 Man dog mindes skal dit Navn,
 Mærke paa din Stjerne!

Ja, jeg seer, i denne Sommer
 (Juli-Maaned er forbi)
 Før du kaldes, ei du kommer,
 Der er Rim og Mening i,
 Derfor hør vort Kald! kom hid!
 Det er paa den høie Tid,
 Fanden er paa Færde!

Har jeg kun en enkelt Stemme,
 Her, som i vort Folkething,
 Hjertet dog, hvor den har hjemme,
 Slaaer i Takten trindtomkring,
 Og, trods alle kloge Dyr,
 Hvem der er af Himmelbyrd,
 Seer især paa Hjertet!

Kom ihu, at Folke-Munden
 Er hos hver en Daneskjald,
 Saa min Stemme er i grunden
 Folkets Stemme, Røst og Kald!
 Folkets Tro, om nok saa svag,
 Er dog, at den danske Sag
 Med dig staaer og falder.

Længe jo for Folkets Die
 Himlen har man revet ned,
 Om det Dybe og det Hoie
 Ingen har sagt dem Bøsteb,
 Saa af Troen i vort Land
 Selv det mindste Solegran
 Er et stort Vidunder.

Folkets Tro i Hjerte-Krogen
 Er, at for end Himlen faldt,
 Daled til os Dannebrogen,
 Med en Rødhjelp, naar det gjaldt,
 Har lidt himmelsk hos sig glemt,
 Der, om Ravnet end er glemt,
 Ligner Holger-Danske!

Smaat er det med Folkets Tro,
 Haabet er derefter,
 Men det mindste Fro kan groe,
 Naar det kun har Kræfter,
 Og det blev en afgjort Sag,
 Fremfor alt ved Jdsted-Slag,
 Kraft er her i Bunden.

Derfor af det lille Fro
 Kun et Træ opeltes,
 Til at grønnes under De,
 Trods de Pludbervælfes,
 Himlens Fugle i dets Top
 Lyser da for Folket op:
 Neb faldt Himlen ikke!

Spring da ud af Dannebrogel
 Flyv, du har jo Binger, hid!
 Rør ved vore Dienlaage,
 Som man purrees op med Bid!
 Blæs ad alt hvad ei er Dansk!
 Leer det sig end nok saa spansk,
 Det paa Ræsen dratter.

Giv os med din lille Binge
 Kun et Drefigen godt,
 Saa det kan for Dret ringe
 Limgaagt, men gauste smaat:
 Er I gale, Dannemænd!
 Vil I pidstes op igien
 Brat med Brænde-Relder?

Lad os vifte over Jøse
 Met et kieligt Handepuff!
 Det er hvad den tyffe Riisse
 Frygter og behøver just,
 Han har gjort os Hov'det hebt
 Saa af Angest vi har svædt
 For hans røde Hæ.

Slaae saa dine Straale-Ringer
 Rundt om vore Kvinders Barm!
 Kun naar Straaler dem indringer,
 Border deres Tone varm,
 Saaer, trods al den tyffe Luft,
 Deres Kys den rette Duft,
 Liffig som det Danske.

Kun ved Kys af Dannelvinden
 Dannemanden vaagner mild,
 Kyster Blegghvidt-Stov af Riinden,
 Og staaer op med Mod og Ild,
 Sætter Priis paa Danesang,
 Drifker Vin af Skjalbens Sang,
 Taler høit derefter!

paa sædvanlig Raade, og, naar Rigsdagen samles, tale eller tie, som de lyst. Har man været saa taalmodig i de forrige Ministres Tid, om hvem ingen vidste enten hvad de vilde eller hvad de gjorde, saa kunde man dog sagtens ogsaa være lidt taalmodig i de danske Ministres Tid, saalænge man saae, at de af al Magt arbejdede paa at hævde Rigets Ære, Frihed og Selvstændighed, om end mangen Høse, man bragte til Nolle, blev liggende umalet, og saasnart det danske Ministerium havde udført sit store Ærende, som gjaldt Folkets Liv og Rigets Tilværelse, da var det jo tidsnok at overveie, om man ikke maaskee kunde være bedre tjent med et Ministerium, som, med mindre Danstid, havde større Dyder af et andet Slags. Man har dog vist aldrig udenfor Daaretsken hørt, at naar En aabenbar laae for Døden, man da ikke vilde bruge en Læge, der var den eneste, som vilde og rimeligviis kunde redde den Dødsyge, fordi man hverken tiltroede ham Billie eller Evne til med det samme at helbrede endel Borter og Ligtorne, som dog ogsaa stæmmede den Syge, men som Andre paastod, de paa Timen kunde stille ham ved, død eller levende? eller kan Dannemænd virkelig endnu lade sig troste af Mester Bonifacius, som siger: ja, han døde rigtignok, men Feberen forlod ham dog!

Altsaa, den danske Konge og det danske Folk maa nødvendig under nærværende Omstændigheder snuste sig

et dansk Ministerium, om det end slet ikke havde nogen anden Dyd end den at være dansk tilbuds, de maatte onste sig et saadant Ministerium til enhver Pris, og kunde sikkert faae det for meget bedre Kiob end hvilket somhelst andet, og vil man nu sige, det er dog umueligt, fordi hverken Hjemtysterne, Holsten-Gottorperne eller Stormagterne, især de tytte Stormagter, vilde taale det, da er det rette Svar derpaa, at siden alle Fornævnte med eller mod deres Billie har taalt Slagene ved Frederis, ved Idsted og Fredrikstad, der dog især maatte være Hjemtysterne og Holsten-Gottorperne ligesaa ubehagelige som et dansk Ministerium, saa var det dog immer en Prøve værdt, om de ikke kunde bevæges til at taale det sidste, saavel som det første. Vil man forespørge sig hos dem, og især hos Hjemtysterne og Holsten-Gottorperne, da vil de jo vist nok svare: nei, paa ingen Maade, før vilde de lade sig slagte tusinde Gange som ved det fordømte Frederis og det Helvedes Fredrikstad, men hvem uden vore Diplomater spørger heller Røven, om det kan nytte at lulle for Gæssene, eller om han vil taale det, naar man afløser den Tiende, han pleiede at tage paa Marken, eller om han haardnakket vil blive ved at paa- faae, mod al Ret, at man skal betroe ham Røglen til Gaafestien? Desuden, saa da det ligesaavel i Juli 1851, som i Juli 1849 og Juli 1850 gælder for

Danmark om „at være eller ikke at være“, saa kan jo ingen Fere være saa stær, at man derfor skulde undlade at prøve det eneste muelige: Medlings-Middel, og det er nu ligesaa vist et ægte dansk Ministerium, som ifjor et ægte dansk Hovedslag, og hvor man for at redde Livet, maa vinde, der kan man intet tabe ved at være alt paa Seiren. Om det derfor var ligesaa rimeligt, som det er høist urimeligt, at et dansk Ministerium, der kan stob fast paa at beholde alt hvad dansk er, vilde paabrage os en ny Krig lige saa farlig som den forrige, saa maatte dog det samme, der bragde os til at være den forrige, ogsaa bringe os til endnu langt skjellere at være den følgende, thi Seirens-Haabet vilde være dobbelt velgrundet, og Seiren vilde ikke, som hidtil, blive ubenyttet.

Dog, der er vist ingen kyndig Dannemand, der for Alvor tænker, at Europas Stormagter i dette Tilfælde enten vilde paaføre Danmark Krig eller vilde nogen Krigs-Eklarerung mod Danmark, blot fordi vi havde et dansk Ministerium, der behandlede alle indenlandske Forhold som danske, og affholdt sig paa det strengeste fra at behandle udenlandske Forhold som danske; de frygter vist heller ikke for, at Holsten-Gottorperne igjen skulde slippe løs paa Sønder-Jylland, da vi jo aabenbar, et af to, langt heller maatte holde et Onsdags-Slag med dem engang endom, end bestandig gjøres med dem og tilsidst ødelægges af dem, og

endelig frøgtter de vist æftermindst for et Dyrer af Høstet
 tyffene enten i Sønder-Jylland eller herinde, saa naar
 Dannemænd snivler om et vistelig dansk Ministeriums
 Muelighed, er det vist især, fordi det bæres dem før,
 at: det kunde, som Lyfven vil sige, neppe holde sig en
 Dag eller en Time, og bestemt alle i fjorten Dage.

Na, ogsaa dette maatte jo komme an paa en
 Prøve, og Proven maatte jo giores for at kunne sees,
 og naar der, som forudsat, fandtes Dannemænd, der
 turde giøre Proven, saa turde dog vel alle de andre
 nok see paa det, da man, efter Ordspøget, dog er alt
 for ræd, naar man ei engang tør ryste. Jeg troer
 selv, at et ægte dansk Ministerium vilde endaa ikke blive
 gammelt i Danmark, men fjorten Maaneder tænker
 jeg dog, det nok kunde leve, og naar man betænker,
 at Vorherre slubde Verden i sex Dage og gienløste den
 paa mindre end det Halve, saa lod der sig, med Hans
 Hjelp, som pleier at faae danske Vestræbelse' bi, vel
 ogsaa paa fjorten Maaneder udrette saameget med og
 for det lille Danmark, at det kunde findes værdt at
 mindes i tusind Aar!

Men, tænker vist mangen en i sit lille Sind, om
 han end ikke siger det høit: Holsten! ja Holsten
 maatte dog vist et dansk Ministerium, naar det skulde
 udrette noget, saagodtform opgive, og det er jo umus-
 ligt, baade for Londoner-Protokollens Styk, og

lægtes for selve den danske Konges og hele Statens og mange andres Pligter og Rettigheder, saa allensalds derfor er et dansk Ministerium i Danmark en Umænelighed.

Det nytter jo ikke her at sige, hvad jeg vilde svare, om jeg var i den danske Konges Sted, eller hvad jeg maatte svare, om jeg var i Kongeriget Danmarks Sted, da jeg hvoften er eller kan være nogen af Delene, men, som hvad jeg er, som dansk Historiker og Rigsdagsmand, kan og bør jeg svare: om Holsten vilde være meer opgivet derved, at man paa det skarpeste skilte Sønderjylland derfra, og paa det nieste forbandt dette danske Hertugdømme med Kongeriget, og paa det ivrigste opgjaldt Danskheden der, hvor den findes, og andet vilde jo et ægte dansk Ministerium i denne Henseende ikke gjøre; om Holsten derved vilde være mere opgivet end det allerede er opgivet ved at overlades til sig selv og til det tyske Forbund, det vil jeg ikke trættes med nogen om, da enhver kan see, at Forstieffen i alt Fald vilde være meget ubetydelig, men jeg vil spørge: om man virkelig kan elske Danmark og ønske det danske Rige Bestandighed og det danske Folk en fri og naturlig Udvikling, og dog lade det beroe paa Holstenerne og det tyske Forbund, om det skal gaae Danmark vel eller ilde, om Riget skal bestaae eller forgaae, om Folket skal leve op eller doe ud? Jeg mener virkelig, at selv

1847 og langt tidligere maatte enhver Dannemand der-
 til svaret det mest afgjorte Nei, og hvad da ikke 1841,
 da det er blevet soleklart og alle vitterligt, at Hol-
 stenerne og det tyske Forbund ikke vil lade det danske
 Rige bestaae eller den danske Tunge røre sig eller det
 danske Føll nævnes en Dag eller et Wieblil længer, end
 de haardt nodes dertil! Spørgsmaalet er aabenbar nu
 ikke længer, om den danske Konge helst vil have Dan-
 mark uden Holsten eller med Holsten, men om han heller
 vil have Danmark med Sønder- Jylland uden Holsten,
 eller ingen af Delene, thi som dansk Konge havde
 han aabenbar ingen af Delene, naar han skulde spørge
 Holstenerne ad hvad han maatte gjøre i Sønder- Jylland
 og i hele Danmark, og spørge det tyske Forbund om,
 hvad han maatte gjøre med Holstenerne, saa kun, naar
 Kongen har Danmarks Rige til Eideren frit og
 heelt og holdent til at gjøre og lade deri hvad han med
 sit Føll finder tjenligt, først da kan det blive Spørgs-
 maalet, om han kan have Lyft til og være tjent med
 desuden at befatte sig med Holstens Anliggender,
 under de nærværende hvist farlige og ærgerlige Om-
 stændigheder og under de Billaar, det tyske Forbund
 vilde foreskrive og Holstenerne fredelig finde sig i?

Bl man nu mod alt dette sætte Londonner-
 Protokollen, hvorved det skal være afgjort, at Dan-

mark ligesaaet skal udgiøre en Helhed med Holsten
 som med Sønder-Jylland, da kan jeg til Rod for-
 staae, at vort forrige Ministerium, der selv havde bi-
 draget sit til at Londonner-Protokollen kom istand eller
 havde dog selv bundet sig til den, at det Ministerium
 kunde indbilde sig, de dermed var undskyldte, naar de
 opgav hvad de selv kaldte den "danske Politik", skøndt
 det har været mig haardt nok at boie paa den danske
 Rigsbog; men om Londonner-Protokollen ogsaa udtrykke
 andet end at det var Stormagternes Dødske, at
 Kongen af Danmark, baade i Henseende til Rigets
 Heelhed og til Arvesølgen, maatte faae sit Dødske op-
 fyldt, saa kunde dog hverken Danmark eller et nyt dansk
 Ministerium, af en Protokol, der kun udtrykker et
 Dødske, finde sig forpligtet til noget, som den danske
 Konge og det danske Folk, langt fra at kunne ønske,
 maa græne for som en ubødelig Slabe. At Preussen,
 som, hvis det behøvedes, godt vilde sørge for, at den
 danske Konge aldrig fik andet end Ulykke med og af
 Holsten, at dette samme Preussen, der af al Dag
 har protesteret mod Londonner-Protokollen, ikke des-
 mindre, naar vi fik et dansk Ministerium, vilde be-
 raabe sig paa Londonner-Protokollen, for, om muligt,
 berøvet at lyse os fra, hvad der ene kan giøre Danmarks
 Rige stærkt og frit, det tror jeg gierne; men har vi
 ikke vidst det før, saa maae vi jo dog have lært det

iden 1848, at vil Danmark bestaae, da maa det ikke blot forsmaae alle Preusens gode Raad, men ogsaa trods Preusens Bredde og Naade, der da, som Tiden har vist, ogsaa, Gud ske Lov, er langt fra at være saa særlige, som vi før har ladet os indbilde.

Før Resten er det jo slet ikke Meningen, at et dansk Ministerium enten skulde eller vilde bede enten Pressen eller nogen Stormagt om at stille enten Kongen af Danmark eller det danske Rige ved hvad de har Ret til at kræve af Holsten, som blandt andet er baade Deltagelse i den fælles Siæld og det Bederlag, der kan gives for al den os paaforte Ulykke og Befrustning, men Meningen er jo kun, at Danneværnd ikke blot maae ønske men gjøre alt hvad de kan for at faae et Ministerium saa dansk, at det ikke for nogen virkelig eller indbildt Fordeel af Danmarks Sammentobbling med Holsten og det tyske Forbund, vil opoffre det mindste af det danske Riges Frihed og Sønder-Jyllands virkelige Besiddelse, med Dansthedens Herredomme deri, som nu engang er uadskillelige, og at altsaa det danske Ministerium heller gaar ind paa enhver anden muelig Overenskomst med Holsten og det tyske Forbund, eller, som endelig saa maa være, slaes med dem paany, til de finder sig i Billighed.

Ja, dette, som jo da ogsaa under nærværende Minister-Krise er heirostet udtalt baade i Adresser til

Rongen og i alle de Blade, der har mindste Krav paa at kaldes danske, dette er ogsaa hvad jeg her først og først mener med et dansk Ministerium, thi vel rustet jeg Danmark et Ministerium, der elskede Danskheden saa dybt, forstod den saa godt og turde giennemføre den saa vidt, som mueligt, men det kan gierne være at et saa dansk Ministerium vilde endnu, af en eller anden Grund, være en Umuelighed i Danmark, og Umueligheder kan man vel paa en Raade ønske, men maa aldrig forlange. Hvor vis jeg derfor end er paa, at intet Folk, altsaa ikke heller det danske, kan have Skade, men har ene Gavn af at styres efter sit Hjerte, at behandles efter sin Eiendommelighed og at oplyses efter sit Hoveds og sit Modermaals Bestaffenhed, saa indseer jeg dog godt, at et Ministerium, der hverken kan eller vil gaae nær saa dybt ind herpaa, som jeg ønskede, maastee kan være det betimeligste, naar det blot er saa dansk, at det baade vil og tør holde uroffelig fast ved Danmarks og Danskhedens Ære og Frihed i deres Forhold til fremmede Magter og aabenbar fiendelige Kræfter, saa Dansten og Danskheden dog beholder det snevre Raaderum, de har, og den Frihed til levende-Nørelse inden deres egne Grændser, som de umuelig kan udvære, naar de ikke, istedenfor at høre og udvillig sig til at styrke Riget, gavne og glæde Folket, skal synke endnu

dybere og efterlade Riget spildagtigt og hjælpeløst og
Folket modfaldent og raadvildt.

Efter Berlings-Avisen imorges (Nr. 159) skulde
Minister-Krisen lykkeligviis saagodt som være endt ved et
nyt Ministerium, hvori Carl Moltke afløste Professor
Clausen, og skiondt det er noget, „Daufteren“ man
see, for han troer det, og skiondt Minister-Krisen for
hans Dine, ved et saadant Ministerium, langtfra at
være lykkelig endt, vilde være meget ulykkelig forlænget
og forværret, saa vilde der dog fra en vis Side derved
være noget vundet for den danske Sag.

For det første, saa, naar Carl Moltke virkelig
kom til at afløse Professor Clausen i Ministeriet,
da vidste vi, om ikke hvad Klokken var slaaet, saa dog,
hvad den vilde slaae, hvis den kunde, thi da stod jo
Biseren tydelig paa 28de Jannar 1848, og ingen nok
sødt slumrende Dannemand kunde da drømme om at
vi havde et dansk Ministerium, ingen nok saa god-
troende Dannemand kunde troe andet end at vi just havde
det modfatte.

For det andet, saa, naar Carl Moltke virkelig
1851 blev Minister i Danmark, da maatte man dog
holde op med at ansee et dansk Ministerium for
umueligt i Danmark, thi hvad maatte ikke der være
mueligt, naar selv han, som var Sjælen i det Ministe-

rum, der aabenslyst i al Højs vilde oprettet et Slesvigs-Holsten og sammenlobbet Danmark dermed, nu igjen kunde blive Minister? Ja, „Danstieren“ vil sige reent ud: kan virkelig Carl Moltke iaar blive Minister i Danmark, da kan „Danstieren“ ogsaa blive det, ja, da vilde han kunne have særdeles godt Haab om at blive det, om Ite iaar, saa dog adaare, thi da saae man klarlig, at Røden var kommet til de første Urimeligheder at iværksettes for at bestemme de fortspæede Dødelige, der vove at forlove andet end at bide deres egen Næse af!

Efter Berlings-Nyisen iaftes (Nr. 161) har det snaet i Departements-Lidenden, at Grev Carl Moltke er blevet Minister, saa nu saeer man vel Troen i Hønderne; men naaget „Danstieren“ Ite, som andre Blæde, kan troste sig med, at det dog vist kan er „holstenst“ Minister, Carl Moltke er blevet, saa venter jeg dog nu, som sagt, trostlig, en af Dagene at see et dansk Ministerium overraske Verden og frelse Danmark!

Bestillinger paa „Danstieren“ modtages i alle Bogkæper i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkæberne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Sandt og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. P. Øvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Torsdagen d. 26. Juli. Nr. 30.

Aabent Brev til Professor N. M. Petersen.

Kjære Herr Professor!

Det vil sagtens andre Dem at faae Brev fra mig, da jeg jo ganske nylig havde god Leilighed til at sige Dem hvad der ligger mig paa Hjerte, og det et aabent Brev oven i Riobot, men hvorvel jeg Ingen kender, til hvem jeg passeligere kan stille denne Skrivelse, end netop til Dem, kan det dog maaskee gjore Gavn, at flere faae den at læse; thi hvis De, i det mindste for det første, ikke skulde kunne paatage Dem, hvad jeg har i Sinde at bede Dem om, turde der maaskee være Andre, der haade kan og vil, og det forstaar sig selv: det Bedste er altid det Bedste, men heller Noget end det Intet. Fortryd da ikke paa, at jeg haade skriver til Dem og fortæller Dem en heel Deal, som De veed meget bedre end jeg!

De har selv offentlig yttret, at det seer sort ud for det danske Sprog, ikke alene i Slesvig, men i Kongeriget Danmark; De veed, hvor jammerlig det i Almindelighed staaer til med Underviisning i vort Modersmaal; De seer, hvor forkeert de fleste Grammatikere tage fat paa det stakkels Sprog, som de med Bold og Magt, som en af mine gamle Lærere sagde, „tractere og retractere“ som var det Latin, og paansøde det baade Dativ og Accusativ, Indicativ og Coniunctiv osv. osv., og De kender det Kragemaal, der saa tidt bydes danske Folk som Dansk, baade i Bøger og Aviser. De er vis paa, at hver saadan Bog eller Avis hjælper til at ødelægge det danske Tungemaal, og De har, stærkere end jeg vilde gjort det, udtalt, at det er i Fare; endog af dette Brev kan De see, hvor ondt en Mand, om hvem De veed, at han temmelig længe, mere end de fleste, har gjort sig Flid for at lære ordenlig Dansk, har ved at bruge det ret, og De har ikke alene Hjerte til at gjøre for Deres Modersmaal hvad der staaer i Deres Magt, men De har allerede længe gjort det som en ærlig og hjærlig dansk Mand. Desuden er der kun Faa, som kender de gamle danske Skrifter saa godt som De, og paa Embeds Begne er De vor Sprogmeester, altsaa maa De holde for.

Vi har, som De veed, danske Læsebøger nok, men saavidt mig bekjendt, er Floris den eneste, der giver

nogle Prøver paa det ældre danske Skriftsprog; ingen af de andre gaaer længere tilbage, end til Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Og dog er det netop Skriftprøver fra den sidste Tid, vi mindst trænge til, thi vore nyere Forfatters Bærter kan tilveels faaes for godt Kjøb, som Tilfældet er med det Næste, som Holberg, Ewald, Bessel, Ohlenschläger, Heiberg og Jørgemann har skrevet, saavel som med Adskilligt af Grundtvig, men ældre danske Skrifter ere uovertommelige for de Fleste, og den der vil studere sit Modersmaal, maa jo studere dem ligesaavel som de nyere. Mon jeg vel skulde tage Feil, naar jeg mener, at netop Kjendskab til de ældre danske Bøger, der ikke er nær saa paavirkede af Tydskten som de nyere, eller saaledes paavirkede, at det snarere støder end forfører os, kan hjælpe meget til at frie os fra den Rød, vi har med ubransle Bendinger og ubransle Ord, hver Gang vi tage en Pen i Haanden?

Nu har kun de Færreste, der troe, de har studeret Dansk, et selvstændigt Begreb om hvad der er ret eller galt Dansk: hvad de har lært har de lært af en Grammatik, hvis Forfatter i grunden forstod sig ligesaa meget paa Dansk som de selv. Et pudsigt Exempel paa den Uerbødighed, som saadanne Folk kan være for en Grammatik, lige meget hvilken, naar den kun er trykt, skal jeg dog anføre. Jeg kom engang ved en Examen ved Snesked Seminarium til at gjøre den Bemærkning, at

det er galt at skrive: „der ere de“ i Stedet for: „der
 er dem“ da Ordet „der“ viser, at „er“ staaer upersonlig,
 og „er“ ligesaa vel i Dansk som i Hebraisk fordrer en
 afhængig Bøiningsform, hvad der kan skjønnes af, at
 man ikke siger: „det er jeg“, men „det er mig“. Ja
 jeg, bemærkede en af Lektorerne, skriver: „der ere de“.
 Maa jeg spørge hvorfor? spurgte Biskoppen, og Svaret
 blev: Jo, jeg har seet det i en Grammatik! Fru
 Grammatica — vel at mærke ikke en Grammatica, der
 retter sig efter Sproget, men tværtimod en, der gjør
 Bold paa Sproget — underdanige, arbejde da disse
 gode Mænd; lig Stolemesteren i Freitas Alter, paa at
 staae Modersmaalet ihjel, hvad der desværre ikke kaldes
 saa ilde for manges Skolelærer, Præst eller Provst; thi
 vist er det, hvad enten man nu vil troe mig eller ikke,
 at i det mindste i Jylland gjør Mange, der skulde være
 Ordets Tjenere, sig formelig Gæld for at udrydde Menig-
 mands Mundart, den de skildre som en Uting, der i
 Grunden ikke er noget Sprog, men kempler Hver der
 bruger den, som et raat og udannet Menneske, hvad jo
 Ingen gjerne vil gjælde for. Skal det uvæsen fort-
 sættes, og saa vidt jeg veed, har det kun i Bendshøvel
 blandt den mest poetiske af de jydke Stammer, været
 ubørlig Modstand, er Folgerne jo uberegnelige, om det
 end er umuligt, at alle Folkestunger kunne forsvinde og

kun Spor af hvad der har lænet paa dem blive tilbage i Molbechs Dialect-Lexicon.

Au veed jeg vel, at en gammel-dansk Læsebog kan umulig raade Bod paa Møtten eller standse Odelæggelsen, men den er dog et uundværligt Redskab og et herligt Bærge i dens Haand, som vil stille sig i Gabet. Jeg taler tildeels af Erfaring, thi som Lærer ved Snesked Seminarium lærte jeg lidt Islandsk med en Deel af mine Disciple og lidt Svensk for dem, samt gennemgik med dem hvad ældre Dansk der findes i Flor's Læsebog, og Folgen blev, at ikke ganske faa fik Nienene op for hvad Modersmaalet vil sige, og lærte at forstaae, at Meget af hvad de hidtil havde betragtet som reent forkeerte Ord, var ægte Dansk. Hvad havde der da ikke kunnet være udrettet, dersom jeg havde været bedre hjemme i det gamle Sprog og hørt en ordenlig, nogenlunde fuldstændig og morsom Læsebog, jeg kunde give mine Disciple i Hænder og hjulpet dem til at benytte! . Både Lærere og Lærlinge trænge til en saadan Bog; faaer de den i Aar, kan de maaske om to, tre Aar længes efter en større og bedre; men den græd aldrig for Guld, som aldrig Guld aakte. For Resten er det virkelig besynderligt, at i vore Dage, da de fleste Skolemand paa ingen Maade er blinde for den Danske, der følger med at syde med Sprog, har saa godt som Ingen tænkt paa, at gjøre det muligt for dem, der

lære Græst og Latin, Fransk og Tydsk, at studere deres Modersmaal, eller at hyde dem, der ikke kan eller bør besfatte sig med fremmede Sprog, det eneste Sprogstudium, de i Sandhed behøve og bestemt kan have Gavn af. Ikke at tale om den Betsignelse, at det dumme Plageri med selvgjorte grammatikalste Regler nødvendigviis maa falde bort, naar Folk lære bedre Danst og faaer Andet, baade gavnligere og glædeligere, at bestille. En Deel af vore Lærere kommer rigtignot til at lære om igjen; det er det Værste ved det Hele, og vel muligt, at Læreren Frygt for at blive nødt dertil kan være til Hinder for Bogens Indførelse i en eller anden Skole.

Altsaa beder jeg Dem, kjære Herr Professor, giv os en gammel-danst Læsebog! Den behøvede ikke at være længere end til Ringo, og for Prisens Skyld var det vel bedst, at den ikke gif længere; men jeg tænker, den kunde begynde med nogle Indskrifter paa vore Runestene og derefter indeholde, ordnede efter Tidsfølgen, Udvalg af vore ældste Love, Brevskaber, Stykker af Mintrøniken, lidt af Henrik Harpestrengs Læsebog og den ældste Bibeloversættelse, noget af Kong Eriks Krønike og Mester Mikkel's Rim, Jærtegns Postil og Reformatorernes Skrifter, og meget Andet, som De veed at finde langt bedre end jeg, Altsammen valgt saaledes, at det baade kan gavne og more at læse det, thi morsom

maa Bogen være for at blive brugt af Mange og brugt flittig. Som Sideslykke kunde jo indskydes enkelte Prøver af svenske Forfattere, f. Ex. til Sammenligning med den danske Rimekrønike, enkelte Stykker af den svenske, ved Siden af Udvalget af Jærtegnis Postil et eller andet Stykke af et svensk Legendarium, og, i Modsetning til Breve fra Christian den Andens Tid, en Skrivelse fra Hemming Gad. Vi trænge stærkt til en saadan Læsebog, og De er vistnok enig med mig om, at ved Seminarierne og vore høiere Skoler kan den slet ikke undværes; thi hvor er vel den Lærer, der har Sproget saaledes i sin Magt, at han ikke behøver at lære bedre Dansk, og mon det ikke, efter den Maade, hvorpaa vi er blevet bannede, er langt lettere for de Allerfeste af os at lægge Mærke til det skrevne Ord end at opfange Ordet som det lyder! Det er vistnok slemt, men derfor lige sandt. Hertil kommer, at man ganske anderledes kan finde uvidende Grammatikere og selvgjorte Sproglærde, der saa gjerne vil oplæse sig til Herrer og Lovgivere, en Bog end et Ord i Næsen; de har nu engang en særdeles Agtelse for hvad der staar paa Prent, saa jeg træer virkelig, at en saadan Læsebog, især naar der stod paa Titelbladet: af Professor N. M. Petersen, kunde gjøre dem lidt betænkelige ved at udframme og indprente deres Biisdom.

Ru veed jeg vel, at De har stor Lyft til at svare mig: Jeg har for Meget at bestille, til at jeg tør påtage mig et saadant Arbejde, gjør det selv, eller faar en Anden til at gjøre det! Hertil svares: At De har Meget at bestille, maa jeg indrømme, ligeledes indrømmer jeg, at den Gjærning, der især optager Deres Tid, er endnu vigtigere, end den, hvortil jeg opfordrer Dem, thi De gjør vist mere Gavn ved at holde Forelæsninger end ved at udgive en Læsebog; men betænk, at om Deres Tilhørere ikke ligefrem — hvad jeg snart skulde troe — behøve en saadan Læsebog, vilde de dog have stor Nytte af den, saa det Arbejde vilde visseelig betale sig. Selv om den ikke blev nær saa god, som De kunde give den, hvis De havde bedre Tid; selv om De, hvad de nødig vilde, udgav Skriftproverne alene, uden Anmærkninger, uden Ordbog, uden Bemærkninger om Forfatterne eller Sprogets Udvikling, var dog en saadan Samling langt bedre end Intet: andet Dylag vilde bestemt følge efter, og hvem veed, om ikke de Exemplarer, der kom om i hele Landet og brugtes i de fleste lærde Skoler og Realskoler — hvad bestemt maatte skee, eller vi var ikke Danske længer — kunde have hjulpet Folk et godt Skridt fremad, endnu inden andet Dylag kunde komme. Jeg, for min Deel, er vis derpaa. De kan ikke selv nægte, at det skal holde haardt at finde Noget i Danmark, der kan gjøre en saadan

Gjerning saa godt som De; desuden har Føll Tillid til Dem, hvad der er af stor Bigtighed for Bogens Udbredelse, og som Professor ved Universitetet maatte De bestemt kunne faae en saadan Bog frit trykt, og folgelig faae den solgt langt billigere end Andre. Det er ikke for det, at jeg ingen Lyst har til at udgive den selv; tværtimod, var jeg i Kjøbenhavn, piinte jeg rimeligvis ikke Dødt, men lagde selv Haand paa Barket, i det dristige Haab, at det skulde nok gaae, med adstod godra manna, det vil sige: med Dem og Grundtvig i Baghaanden, men nu er jeg der ikke og kan ikke gjøre det, allerede af den simple Grund, at det vil holde haardt at faae de fornødne Bøger og være unufligt at faae de fornødne Haandskrifter her. Husk nu paa, at Alt hvad der er overkommeligt for Føll i Provindeerne af ældre Dansk er Brandts Udgave af Lucianus og Deres af jydsk Lov; thi af Molbechs Arbejder er der snart ingen Exemplarer at faae, og kom os til Hjælp, at vi kan stryge den Skam af os, at der ikke engang i Danmark skal være en tilgængelig Bog, hvoraf vi kan lære vort ældre Skriftsprog at kende og følge dets Udvikling!

Skulde det imidlertid være Dem unufligt selv at opfylde min Begjæring, saa vilde jeg bede Dem tale med Udgiverne af Jærtegus Postil, Brandt og Fenger, eller med hvilket som helst andet ordenligt Menneske, der

har Hjerte og Evne til at tjene sit Fædreland paa den
Maade og hjælpe ham til det med Raad og Daad,
men endelig snart; for Tiden er altid lige lang, men
ikke altid lige nyttig, og her kan man rigtignot sige:
der er ingen Tid at spille.

Starup, den 31te Mai 1851.

Med Høflighed,

L. Chr. Müller.

Ottar Blant i Norge*).

Ung Ottar han var en Bondesøn,
I Konningens Gaard han tjente,
Han tjente sig op til Riertes-Svend,
Dg havde dog meer i Bente.
Ehi Lykken hun vender sig ofte.

De kaldte ham „Blant“ i Kongens Gaard,
De vilde ham dermed rose,
Sortsmuttet han var, til Hove fint
Man laster ved grovt at rose.
Men Lykken hun vender sig ofte.

*) Ottar Birting, berømt af Sigurd Jorsalfars Saga hos Snorro.

Kong Sigurd han drog til Jorsalheim
 Dg kom med stor Priis tilbage,
 Han havde sig babet i Jordans Flod
 Dg fandt ikke der sin Mage.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Fra Spanieland til Maglegaard,
 Til Tyri og Sidons Egne,
 Var Kongen fra Norge Dagens Helt,
 Han glimred paa Nordens Begne.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Som Blusfet, optændt paa Bjergetop,
 Det flammer i Sky og bræger,
 Saa var det i tre Gang hundred Aar
 Med Vtten af Kong Haarfager.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Som Blusfet tilfids slaer høit i Sky,
 Men slager saa vildt og slattes,
 Saa gif det med Sigurd Jorsalfar,
 Derover i Nord end fattes.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

De har selv offentlig yttret, at det seer sort ud for det danske Sprog, ikke alene i Slesvig, men i Kongeriget Danmark; De veed, hvor jammerlig det i Almindelighed staaer til med Underviisning i vort Modersmaal; De seer, hvor forkeert de fleste Grammatikere tage fat paa det stakkels Sprog, som de med Bold og Magt, som en af mine gamle Lærere sagde, „tractere og retractere“ som var det Latin, og paasøde det baade Dativ og Accusativ, Indicativ og Coniunctiv osv. osv., og De kjender det Kragemaal, der saa tidt bydes danske Folk som Dansk, baade i Bøger og Aviser. De er vis paa, at hver saadan Bog eller Avis hjælper til at ødelægge det danske Tungemaal, og De har, stærkere end jeg vilde gjort det, ndtalt, at det er i Fare; endog af dette Brev kan De see, hvor ondt en Mand, om hvem De veed, at han temmelig længe, mere end de fleste, har gjort sig Flid for at lære ordenlig Dansk, har ved at bruge det ret, og De har ikke alene Hjerte til at gjøre for Deres Modersmaal hvad der staaer i Deres Magt, men De har allerede længe gjort det som en ærlig og kjærlig dansk Mand. Desuden er der kun Faa, som kjender de gamle danske Skrifter saa godt som De, og paa Embeds Begne er De vor Sprogmeester, altsaa maa De holde for.

Vi har, som De veed, danske Læsebøger nok, men saavidt mig bekjendt, er Flors den eneste, der giver

nogle Prøver paa det ældre danske Skriftsprog; ingen af de andre gaaer længere tilbage, end til Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Og dog er det netop Skriftprøver fra den sidste Tid, vi mindst trænge til, thi nyere Forfatteres Bærter kan tildeels faaes for godt Kjøb, som Tilfældet er med det Næste, som Holberg, Ewald, Bessel, Ohlenschläger, Heiberg og Ingemann har skrevet, saavel som med Adskilligt af Grundtvig, men ældre danske Skrifter ere uovertommelige for de Fleste, og den der vil studere sit Modersmaal, maa jo studere dem ligesaa vel som de nyere. Mon jeg vel skalde tage Feil, naar jeg mener, at netop Kjendskab til de ældre danske Bøger, der ikke er nær saa paavirkede af Tydskten som de nyere, eller saaledes paavirkede, at det snarere støder end forfører os, kan hjælpe meget til at frie os fra den Nød, vi har med udanske Bendinger og udanske Ord, hver Gang vi tage en Pen i Haanden?

Nu har kun de Færreste, der troe, de har studeret Dansk, et selvstændigt Begreb om hvad der er ret eller galt Dansk: hvad de har lært har de lært af en Grammatik, hvis Forfatter igrunden forstod sig ligesaa meget paa Dansk som de selv. Et pudsigt Exempel paa den Uerbødighed, som saadanne Foll kan nære for en Grammatik, lige meget hvilken, naar den kun er trykt, skal jeg dog ansøre. Jeg kom engang ved en Examen ved Suedsked Seminarium til at gjøre den Bemærkning, at

det er galt at skrive: „der ere de“ i Stedet for: „der er dem“ da Ordet „der“ viser, at „er“ staaer upersonlig, og „er“ ligesaa vel i Dansk som i Hebraisk fordrer en afhængig Bøivingsform, hvad der kan skjønnes af, at man ikke siger: „det er jeg“, men „det er mig“. Ja jeg, bemærkede en af Lektorerne, skriver: „der ere de“. Maa jeg spørge hvorfor? spurgte Bistoppen, og Svaret blev: Jo, jeg har seet det i en Grammatik! Fru Grammatika — vel at mærke ikke en Grammatica, der retter sig efter Sproget, men tværtimod en, der gjør Hold paa Sproget — underdanige, arbejde da disse gode Mænd; lig Stolemesteren i Freias Alter, paa at staae Modersmaalet ihjel, hvad der desværre ikke lykkes saa ilde for mangen Skolelærer, Præst eller Provst; thi vist er det, hvad enten man nu vil troe mig eller ikke, at i det mindste i Jylland gjør Mange, der skulde være Ordets Tjenere, sig formelig Fjnd for at udrydde Menigmands Mundart, den de skildre som en Uting, der i Grunden ikke er noget Sprog, men stempler Hver der bruger den, som et ruat og ubaaret Menneske, hvad jo Ingen gjerne vil gjælde for. Skal det uvæsen fortsættes, og saa vidt jeg veed, har det kun i Bændsøssel blandt den mest poetiske af de jydke Stammer, noget alvorlig Modstand, er Følgerne jo uberegnelige, om det end er utalligt, at alle Folketinger kunne forsvinde og

kun Spor af hvad der har levet paa dem blive tilbage i Molbechs Dialect-Lexicon.

Kun veed jeg vel, at en gammel-dansk Læsebog kan umulig raade Bod paa Ulykken eller standse Udelæggelsen, men den er dog et uundtærligt Redskab og et herligt Bærge i dens Haand, som vil stille sig i Gabet. Jeg taler tildeels af Erfaring, thi som Læremester ved Suedsted Seminarium læste jeg lidt Islandsk med en Deel af mine Disciple og lidt Svenssk for dem, samt gennemgik med dem hvad ældre Dansk der findes i Floris Læsebog, og Folgen blev, at ikke ganske saa lidt Dinene op for hvad Modersmaalet vil sige, og lærte at forstaae, at Meget af hvad de hidtil havde betragtet som reent forleerte Ord, var ægte Dansk. Hvad havde der da ikke kunnet være udrettet, dersom jeg havde været bedre hjemme i det gamle Sprog og haft en ordenlig, nogenlunde fuldstændig og morsom Læsebog, jeg kunde give mine Disciple i Hænder og hjulpet dem til at benytte! Både Lærere og Lærlinge trænge til en saadan Bog; faaer de den i Aar, kan de maaske om to, tre Aar længe efter en større og bedre; men den gaar aldrig for Guld, som aldrig Guld aatte. For Resten er det virkelig besynderligt, at i vore Dage, da de fleste Skolemand paa ingen Maade er blinde for den Danske, der følger med at syde med Sprog, har saa godt som Ingen tænkt paa, at gjøre det muligt for dem, der

Kun han, som J regned for ingen Ting,
 Mig elsked og hjalp tilrette,
 Kun han var min Ven med Heltemod
 Til Livet paa Spil at sætte.
 Men Lykken han vender sig ofte.

For Tjeneste Lat nu, Dttar Blank!
 Du skinned som Lys i Borge,
 Dit Sæde dig tag ved bredden Bord
 Som ypperste Herse i Norge!
 Saa Lykken hun vender sig ofte.

Gud give, den Norske Bondestand,
 Naar Tankerne værst er vilde,
 Maa sinne i Nord som Dttar Blank
 Ved Jorsalfars Pindsegilde!
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn
 Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Orvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eftverdagen d. 2. August. Nr. 31.

Bed Jdsted-Slagets Minde.

Vel. Dansten har Seier vundet.

Dagen er nu oprundet

Til Glædes-Sang:

Dansten har Seier vundet

For Danevang,

Mindes skal Jdsted-Slaget

I høje Nord,

Egn fulgte Torden-Braget

I Heltespor!

Blodig var Dødning-Danssen,

Og Seiren dyr,

Gylden er Hæderstrandsen

Af ædel Byrd:

Dansten kun sit har vundet

Med Helteglæds,

Kjærligheds Haand har bundet

Bor Hæderstrands!

Sødt kurre Fredens Duer,
 Med Oljeblad,
 Bedre os Freden huer
 End Birtingsbad;
 Dog for vor Danste Fane,
 Og Fædres Land,
 Følge vi Heltens Bane
 Til sidste Mand!

Kongen paa Danmarks Throne
 Er Fredegod,
 Bærger dog Land og Krone
 Med Heltetod;
 Derfor i „deiligst Bænge“,
 Hvor Han er fra,
 Fredegod leve længe!
 Hurra! Hurra!

Folke-Festen ved Leire.

Ganste uventet blev jeg ved to Dannemænd mundlig indbudt til en Mindesfest ved Leire, nærmest for Seieren ifjor paa Idsted-Hede, men dog ogsaa for Grundloven fra ioverfjor, og jeg blev tillige anmodet om, som en Slags Alders-Formand, at tale det første Ord ved denne Leilighed. Uagtet jeg nu ikke vidste mere om, i hvad Tone og Smag denne Fest skulde holdes, end hvad der laae i Løsenet og i min Indbydelse, saa syntes mig dog, det burde være mig Noe, saa, uden at fritte videre, talte jeg for Indbydelsen og lovede at følge den. Det gjorde jeg da ogsaa igaar og angrer det ingenlunde idag, men agter at glæde mig derover baade imorgen og hvergang jeg kommer Festen ihu, thi dens Præg var ikke blot saa mildt og hjerteligt som det danske altid er, naar det hverken undertrykkes eller overiles, men den havde tillige noget frit og livligt, ubvidet og kiækt ved sig, som lod os føle, at det var ikke til Stads, at en af Ungersvendene fra Idsted-Slaget bar Dannebrog høit i Spidsen, men at paa Leire-Marken havde Diet aabnet sig til fri Udsgt fra de gamle Kæmpehøie over de nye Heltegierninger, og Modet hævet sig til at følge vort herlige Ronge-Banner. Det Talrige i Samlingen, omtrent 8000, vel hardtab Hælvden af hvert Kion, og den levende Deltagelse ligesaa vel i

Ordet som ved Bordet, virkede sagtens eens paa os alle, men for Resten har hver sine Tegn og Mærker, og et af mine vil jeg dog nævne, skiondt det maaskee kan synes andre meget ubetydeligt.

Da jeg lidt tidlig forlod Festen for at komme ind med Aftentøget, blev jeg opmærksom paa en heel Række pæne unge Bønderpiger, som saae meget glade ud og gik og smaasnaktede med hinanden; det faldt mig ind at tale dem til, og uden at bryde Laget, dreiede de sig smukt om og svarede mildt og kiækt paa alt hvad jeg spurgde dem om, som blandt andet var, hvordan Sangene havde huet dem, og dertil svarede de, at Melodierne kunde de nok følge med, men Ordene kiendte de ikke. Det, sagde jeg dem, var slemt, men gav deres Stolemester Skylden, og spurgde videre, om de da heller ikke kiendte den Sang „Danstien har Seier vundet“; hvortil alle svarede jo, og en af dem lagde til, og saa „Danmark, deiligst Bang og Bønge“, og dermed havde jeg Rol, thi skiondt det ikke kunde falde mig ind at rose dem for Udstrækningen af deres Sang-Kundskab, saa var jeg dog meget glad over, at jeg kunde føre saadan en lille Samtale med en Række Bønderpiger under aaben Himmel, og at de ligesom jeg regnede „Danmark, deiligst Bang og Bønge“ og „Danstien har Seier vundet“ til den allertarveligste danske Børnelærdom, som der da neppe kunde være Spørgsmaal om.

Ja, naar man har gaaet en Menneſte - Alder paa Marken og lyttet længe forgiæves efter de gamle Toner paa de nye Tunger, da ikke blot bliver man noiſom, men da faaer man en levende Følelſe af, at det forſte Skridt fremfor alt i Danmark koſter ſaa meget, at naar det endelig er gjort, kommer nok Reſten af ſig ſelv, og det er min Erfaring, iſær efter Jdſted-Slaget, at under den farlige Kamp og endnu farligere Stilſtand med Tyſterne, er, Gud ſtee Lov! det forſte Skridt gjort af Danmarks Folk i det hele, og at de ikke vil have gjort det for intet, hvad der faldt dem ſaa koſtbart i alle Maader, det kunde jeg ogſaa godt mærke igaar, blandt andet, da jeg fortalte den tætte Stimmel, hvordan man under Kong No i Leire ſlog ſig til No, indtil Grændel Trold kaſtede Snorkſvov paa alle Kæmperne og aad dem ſaa op med Hud og med Haar!

Hvordan jeg nu ſkildte mig ved den Beſtilling at aabne den forſte ſtore Sællandske Folkefeſt, jeg har været tilſtæde ved, det maa jeg overlade til andres Bedømmelſe, men hvad jeg ved den Leilighed havde betænkt at ſige og omtrent har ſagt, vil jeg ſtrifte for „Danſterens“ Læſere.

„Danſte Mænd og Kvinder! det var mig allerede en Glæde at høre, at her ved Leire, ligesom i Sydsælland, i Fyen og paa Skamlings-Banken, ſkulde være en danſt Folkeſamling paa Julibagen med

de store Minder, og det var mig en dobbelt Glæde at hydes herud fra Kiøbenhavn til Folket i det Grønne, med den ærefulde Rettighed at tale det første Ord paa denne gode Dag, der levende minder os om, hvor kiæft, hvor hæderlig og feierrig vor danske Ungdom stred ifjor under Dannebrog og plantede gamle Danmarks Fane igien paa Dannevirke, hvor den nu, med Guds Hjælp, skal staae fast og med sit „Hvidt i Rødt“ minde vore Efterkommere fra Slægt til Slægt baade om Danmarks rene og klare Sag, og om den Strøm af Heltblod, der maatte flyde, for at den klare Sag kunde feierrig udkæmpes.

Naar jeg saaledes frit bekiender, at skiondt Leire nu kun mod Kiøbenhavn er en lille Landsby mod en stor og mægtig Stad, jeg dog gierne drog derfra herud mellem Sællandsfarene at tale med danske Bønder om Danmarks Riges Grundlov og om det danske Folks Heltegierninger, da vil Kiøbenhavnerne sagtens sige til mig: det kommer deraf, at du er selv et Landsby-Barn og en Sællandsfar, og at hvormeget end de lærde og de pæne Foll har lært og hørfiet og pudset og filet og hvolet og stillet paa dig, saa stikker dog Landsby-Knolden endnu bestandig i dig, og at selv i din Maade at snakke og tale paa, som ellers nok kan gaae an, er der dog noget plat og bondagtigt, som nødvendig maa trille og sturre i sine Folks Øren. Men see, vil

Riøbenhavnerne sige det, da vil jeg svare: ja, det er altsammen meget rigtigt, men det er ogsaa altsammen meget godt, for det hører til min danske Børnelærdom, at Landet har Borherre slagt, men Riøbenhavn, og alle saadanne store Riøbstæder, dem har Kræmmerne slagt, og at Landsens Folk i Danmark, som andensteds, de forstaaer kun deres eget Tungemaal, saa hvem der ikke kan og vil føre Ordet, som det er i Folkemunde, de faaer at reise til Tyskland eller hvor de ellers kan finde Folk, der er dem fine nok. Desuden, saa naar man nu vil sige det bedste, man veed og kan, om Danmarks Riges Grundlov og om Dansklernes herlige Kamp og Seier i Sønder-Jylland, da maa man aabenbar helst reise ud til Leire eller et andet Sted i Landet, hvor Folk gider hørt tale rigtig godt om Danmarks Rige og dets Grundlov, som noget, der, med Guds Hjælp, skal vinde og vare, og hvor man glæder sig over, at de storfnudebe Holstenere, som vilde ødelagt Danmarks Rige, fik et godt Drefigen, om vi saa end aldrig meer skulde smage enten holstenisk Smør eller holstenisk Sild! Vilde man nemlig tale saaledes i Riøbenhavn, da vilde de sikkert hysse ad en, eller de vilde raabe: Gud bevar's! lad dog aldrig de fiære holsteniske Brødre og de store, høitoplyste, retfærdige Tyskere og de ædle Stormagter, høre saadan pørebånd, utiærlig, grusom og usornuftig Snak! Lad det heller

gaas, som det kan, med det alt for lille Danmarks Rige, og med den alt for landsbyagtige Grundlov, og lad os helst glemme den alt for grove Konfekt, som vore Landsoldater, og især de ubarmhjertige Sællændere, gav vore kiære vilblebte holfstenske Brødre og deres vel ogfaa vilblebte, men dog høimodige og tappre, høityske Hjelpere!

See, under disse Omstændigheder maa man være glad ved at være udenfor Kiøbenhavn, naar man vil tale høit om Danmarks Riges Grundlov og de nyeste danske Heltegierninger, og det er mig dobbelt glædeligt, at der netop ved Leire findes aabne Dren for det danske Tungemaal, og findes aabne Dine for den store Slat, vi har fundet i de danske Landsby-Knøses Fædernelands-Kiærlighed og Lovemod, og aabne Dine for den gode Adkomst, vi i Danmarks Riges Grundlov har faaet til al den Frihed og Ligelighed, Lovlighed, Offenlighed og Dplysning, som det danske Føll trænger til, og som Danmarks lille, men gamle og deilige Kongerige, med Guds Hjelp, kan og skal blomstre ved til Gavn og Glæde for os alle.

Ja, det er os jo alle vitterligt, at ligesom det lille Danmark er et af de ældste Kongeriger i hele Verden, saaledes var ogsaa det lille Leire den danske Konges Sæde mange hundrede Aar førend det store Kiøbenhavn blev født, og om Kong Fredegod i Leire hedder det

fra gammel Tid, at baade holdt han saa god Fred, at naar man havde lidt Mærke i sit Guld, kunde man frit lægge det paa Landeveien, uden at nogen turde tage det, og at derhos havde han en Kværn, hvorpaa han kunde male alt hvad han vilde nævne, og malede da for det meste Guld og grønne Stove til alle gode Dannemænd, saa det er et godt Legn og lykkeligt Borsel for Danmarks Rige, at vi netop herude ved Leire begynder, ligesom i de gamle Leire-Kongers Dage, at samles under aaben Himmel for at rose Danmarks Riges Grundlov og Heltegierningerne af den danske Konges Landsby-Kærlig til Forsvar for de grønne Stove, thi hvem kan vide det, om vi saa ikke en af Dagene kan finde den Kværn igien, som, paa den danske Kong Fredegods Ord, maler Guld og grønne Stove til os alle! I Riibenhavn, hvor Folk er saa selvflogte og bryder dem, selv i Dyrehavstiben, kun lidt om de grønne Stove, og vil helst beholde Guldet for dem selv, om de har noget, der veed jeg nok, de vil sige: det var en god Riellingsnak, den; men see, det kommer af, at med al deres Klogskab forstaaer dog Riibenhavnerne kun daarlig det danske Tungemaal, der er fuldt af rare Tegnelse, som ikke enhver Løse skal løbe med, men som de, der forstaaer en halvanden Bise, kalder Guld værd, og fort og godt, jeg tør endogsaa sige, at Kværnen er fundet, for vi veed jo allesammen, at nu har vi igien en dansk

Ronge, som hedder Frederik, hvad netop er det samme som Fredegod, og at denne vor Ronge har gjort til sit Livsprog og daglige Mundheld: min Styrke er i Folkets Kiærlighed, og at han har givet os Danmarks Riges Grundlov, som løber ud paa det samme, og at denne Konges Karle var det, som fred og feirede saa veilig for Danmarks Rige ved Frederis, ved Idsted og Fredrikstad, saa naar denne Kong Fredegod rigtig faaer sin Mund paa Gang, da tør jeg godt sige, da gaaer den gamle Kværn, som paa Kongens Ord maler Guld og grønne Skove til alle gode Dannemænd, for naar det danske Folk har en Ronge, som de elsker og som elsker dem igien, saa han søger og finder sin Styrke i deres Kiærlighed, da er der intet Land under Solen, der har saadan en Lykke og Guds Belsignelse med sig, som det lille Danmark!

See, derfor er der ogsaa en anden Tale om den gamle Kong Fredegod i Leire, som vi godt kan og vil idag med Glæde anvende paa vor unge Kong Fredegod, der er ligesaameget Ronge i Leire, som i Riisenhavn, og kanstee lidt til, da hans Styrke hverken er i Riisenhavns Bolde eller i Kanonerne, men i hans Folks, det danske Folks Kiærlighed.

Da nemlig den gamle Kong Fredegod i Leire var død, da siger man, at det danske Folk bar ham paa Hænderne i hele tre Aar. giennem Landet, førend de

nænde at begrave ham ved Børsbro, men lad os nu høre den unge Kong Fredegod paa Hænderne mens han lever, og ønske at han maa leve med Danmarks Riges Grundlov, med det seierrige Dannebrog og med den kongelige Mundtværn, som maler Guld og grønne Stove til alle gode Dannemænd, leve dermed ikke blot i tre Aar, men i tregange ti! Længe leve Kong Frederik den Syvende, som har sin Styrke i det danske Folks Kiærlighed!"

I hvilket Folks Kiærlighed har Kong Frederik den Syvende sin Styrke?

Skiondt Frederik den Syvende efter gammel Skik ikke blot kaldes Danmarks Konge, men ogsaa "de Gothers og Benders", saa veed vi dog alle, at virkelig Konge er han dog kun i Danmarks Rige, og det maa da vel kaldes et tosset Spørgsmaal, hvad det er for et "Folk", i hvis Kiærlighed Kong Frederik den Syvende søger og finder "sin Styrke", thi det maa jo nødvendig være i det Folks Kiærlighed, som er hans Kongeriges Indbyggere, altsaa det danske Folks Kiærlighed, men der er i vore Dage mange tossede Spørgsmaal, som man ikke ret veed, om man skal svare paa

eller ikke, og maa da paa en Maade gjøre begge Dels, som den vise Kong Salomon har lært os, naar han siger: svar ikke en Daare efter hans Daarstab, at du ikke skal blive ham lig, men svar en Daare paa hans Daarstab, saa han ikke skal synes viis!

Sagen er nemlig den, som vi alle veed, at i Christian den Ottendes og somme af de forrige danske Kongers Tid regnede man ligesaavel Holsten som Slesvig med til det danske Kongerige og kaldte alle deres, saavel som Nørre-Jyllands og Dernes Indbyggere „det danske Folk“, og lod dem alle seile under Dannebrog og brændte alle deres Skibe med eet Mærke, som „dansk Eiendom“, skiondt man godt vidste, det var ikke sandt, vidste godt, at Holstenerne og Syd-Slesvigerne enten var Tyskere eller bildte sig dog ind, de var det, og vilde ikke for nogen Priis være Danske, og spyttede ad Ravnet, naar de kaldtes saa, og snos ordenlig i den sidste Tid, hvergang de tænkte paa, at deres Skibe kaldtes „dansk Eiendom“.

Nu derimod, i Frederik den Syvendes Tid, efterat Holstenerne og Syd-Slesvigerne aabenbar har gjort Oprør og viist sig som Danmarks arrigste Fiender, ja, da de med al den fremmede Hjælp, de kunde enten købe eller tigge, har arbejdet paa at indtage og ødelægge Danmarks Rige, og da det ene er med det danske Folk, den danske Krigshær, de

danske Penge, den danske Fædernelands- Kiærlighed
 og den danske Trofskab, Kong Frederik den Syvende
 har forsvaret baade sit Rige og sin Krone, see, nu er
 det jo soleklart, at skal der være nogen Mening i de
 Ord, at Kongen har sin Styrke i Folkets Kiærlighed, da
 maa det ene og alene være det danske Folks og kan
 umulig tillige være enten det holstenske eller det
 slesvig-holstenske Folks Kiærlighed, thi man smakte
 saa meget og saa sukkesødt, som man vil, om den store
 Kiærlighed, som ogsaa det slesvig-holstenske
 Folk, siandt det er blevet sørgelig misledt, i grunden skal
 bære til deres Konge-Hertug paa den danske Throne,
 saa er det dog soleklart, at i dette Folks Kiærlighed
 har Frederik den Syvende ikke fundet sin, men sine
 Fienders Styrke, som maatte overvindes med det
 danske Folks Styrke, naar Frederik den Syvende
 skulde beholde nogen Styrke, og beholde noget at regiere
 over, saa han med Ære kunde bære sit Kongenavn.

Ja, det er soleklart, at det slesvig-holstenske
 Folks Kiærlighed har, saavidt muligt, stødt Kong Fre-
 derik den Syvende fra Thronen, og det danske
 Folks Kiærlighed har vidunderlig befæstet ham paa
 Thronen, saa de to Folks Kiærlighed er, netop i
 Forhold til Kong Frederik den Syvende, saa sit
 imod hinanden, at vil han have det ene Folks Kiærlighed,
 maa han nødvendig faae det andet Folks Had, saa hvis

han dog sagde, at han herefter vilde søge sin Styrke i begge disse Folks Kiærlighed, som om de var eet Folk, da kunde deri ikke være anden Mening, end at han, for at komme i et taaleligt Forhold til det Folk, i hvis Kiærlighed hans Fiender fandt deres Styrke, vilde opgive det Folks Kiærlighed, hvori han selv fandt sin Styrke, og til at ubtrykke det, seer man let, der aldrig kunde vælges uheldigere Ord.

Det klinger jo vist nok meget folksomt, fromt og kristeligt, naar man paa den danske Konges og det danske Folks Forhold til Slesvig-Holstenerne anvender Herrens Ord: elsker eders Fiender, velsigner dem som eder forbande, og gjører dem godt, som eder hade! men, uden her at tale om, hvorvidt denne evangeliske Formaning stifter sig til at være en Grundlov i Folket, vil jeg kun bemærke, at hvor brændende saa end Kong Frederik den Syvende havde elsket Slesvig-Holstenerne, saa vilde han dog blevet slemt narret, hvis han havde stølet paa deres Kiærlighed til ham, saa det vilde være lige u hørt, om han herefter vilde stole paa den, og det er lige klart, at det danske Folk, hvor brændende de saa end elskede Slesvig-Holstenerne, ligesaa lidt herefter kunde stole paa deres Gienkiærlighed, som de kunde det 1848—51.

Naar derfor Kong Frederik den Syvende siger, at han har sin Styrke i Folkets Kiærlighed, da maa

ikke blot det danske Folk, men alle, derved forstaae det Folk, hvis Kiærlighed gjorde ham stærk nok til at bære og trobse Slesvig-Holstenernes og hele Lyfflands Hab, og paa ingen muelig Maade Slesvig-Holstenerne, hvis Kiærlighed, den maatte være saa hemmelighedsfuld altomfattende, eller saa grændseløs, som den vilde, dog ingenlunde har styrket Kong Frederik den Syvende, men saaledes prøvet Styrke med ham og med det danske Folks stærke Kiærlighed til ham, at skal nogen herefter gjøre Regning paa Slesvig-Holstenernes Kiærlighed, da maa det ikke være Kongen og hans Benner, men kun hans og deres Fiender.

Herved mindes vi da ogsaa om det sande Ordsprog, at man ikke paa een Gang kan være sine Benners og deres Fienders Ven, saa at, hvordan end ellers den christelige Formaning til Fiende-Kiærlighed skal tages og anvendes, saa lader det sig dog slet ikke gjøre at være paa een Gang gode Benner med Danskerne og Slesvig-Holstenerne, med mindre Slesvig-Holstenerne først forligde sig med Danskerne, og det kan jo Slesvig-Holstenerne ikke uden at briste midtab, altsaa uden at slaae sig selv ihjel, saa Benstabet blev i det høieste blot den Høielse hos os Danskere, at det at doe var det eneste gode, Slesvig-Holstenerne havde gjort i hele deres Liv. Det er jo nemlig Slesvig eller Sønder-Jylland, hvorom vi paa Liv og Død

har kæmpet med Slesvig-Holstenerne, og er dets Besiddelse, som maa være Frugten af vor Seier over dem, saa at ligesom Slesvig-Holstenerne, da de tænkte at have seiret, indlemmede Slesvig i det Tyske Rige, saaledes maae Danstjerne, da de virkelig har seiret, indlemme Slesvig som Sønder-Jylland i det Danske Rige, og kan umuelig gjøre den allermindste Indrømmelse til Slesvig-Holstenerne, som maa antages enten at være faldet ved Frederis, Jbsted og Fredrikstad, eller at være ubvandrede til Nord-Amerika, og at indrømme Holstenerne hvad man nægtede Slesvig-Holstenerne, det var jo selv at skabe nye Slesvig-Holstenerne eller opvække dem fra de Døde, saa hvem der prøvede paa det, kunde umuelig finde sin Styrkte enten heelt eller halvt i det danske Folks Kiærlighed!

Saaledes mener jeg da uigiendrivelig at have forsvaret det Ord, hvormed jeg sluttede Abnings-Talen ved Leire-Festen!

Bestillinger paa „Danstjerne“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Ørsted, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Ørsted.

Danstereu.

1851.

4. Hargang. Esverdagen d. 9. August. Nr. 33.

Danmarks Priis.

Danmark, min søde,
Bellsignede Moder!
Lydt jeg priser Dig,
Stolt jeg nævner Dig
Fæderueland!

Danmark, beiligste
Bang og Bænge!
Luffet af Nord
og Besterhav,
Af Østersø
Og af Øresund.
(At! havde, saasandt, vi
Et ordentligt Luffe
Hift Sønder ude!)
Ja! beilig est Du,

Du blomstrende Perle

Paa Havets Flaade;

I de salte Strømme

Saa frist Du flyder:

Frist som en Havfru,

Rys opdukket

Af høitige Bølger;

Rødrende sundt

Af den unge Dag,

Leger hun lifligt

I Morgensolen,

Mens Havet er Guld,

Dg Skoven Lovsang.

Ja! Sæen det er,

Som holder dig frist,

Dg den du flyder,

At end du bevarer

Dit Hjertes Ungdom,

Ældgamle Rige!

Derfor hader Du

Alt det Færste,

Flaue og Matte;

Frist og yndigt,

Rort og syndigt

Hvert Ord maa være,
 Som rigtig skal flyde
 Dig let paa Tunge
 Og gaae Dig til Hjerte.

Lad være, det falder
 Lidt drøit imellem
 For franke Dren;
 Lad være, det smager
 En Lysters Gane
 For meget ad Saltvand; —
 Men gjerne det træffer,
 Hvor det sigter,
 Og Munden staaer Den
 Til Tjeneste godt,
 Som netop faaer sagt
 Sin Hjertens Mening.
 Som tilvante Klæder
 Bedst passe til Kroppen,
 Saa slutter vort gode,
 Gamle Maal
 Sig let og villigt
 Om Dannemænds Tanter.
 Vel kan det ei flyde
 Saa høit som det tykke;

Men hvo høit vil klyve,
 Falder ofte ned;
 Og tit kan man høre
 Af Bondemand's Mund
 Et Ord saa hjerteligt,
 Dybt og deilig,
 At lede man skal
 I de tykkeste Bøger
 Om saadant et Ord,
 Men intet finde.

Danmark, mit Fødeland!

Ikke forgjæves
 Dit Navn er Bideslet;
 Thi slet og ret,
 Just som du selv,
 Er Folket, der særdes
 Paa Dine Stetter:
 Jevnt i sin Tale,
 Det kan ei prale,
 Det kan ei klyve
 I Fjeldtopsty,
 Ei bygge og bœe
 I Luft-Kasteller,
 Ei bæres og næres
 Af den tomme Luft.

Med hjemmebrygt Æl
 Af Malt og Humle
 Det slukker sin Tørst;
 Med Rugens sunde,
 Saftige Kjerne,
 Det høilig foragtede
 Sorte Grovbrød,
 Det stiller sin Hunger;
 Lidt Sual til Brødet
 Det og nok lider,
 Foragter ei heller
 I frydeligt Samlag
 Med gæve Graander
 En Slarf af den søde,
 Liffige Mjødbrif,
 Alt til Maade.
 Men om det end holder sig
 Kjont til Jorden,
 Det er dog ei Jordens
 Bundne Træl;
 Thi Aanden kan bœ
 I en Klump af Muldjord;
 Og er Marken flet,
 Saa er Synskrebsen viid,
 Og Himmelen aaben
 Til alle Sider.

Med Diet mod Himlen
 Og fast Grund for Foden
 Gaaer Daansen trostlig,
 Trods alle Jetter,
 Sin Heltegang:
 Hvor jevnt og sundigt
 Han fremad strider!
 Men immer fremad!
 Hvor Seiers-Haabet
 Ham lyser af Diet;
 Thi Valhal boer
 I hans Rjæmpebryst.
 Han kommer langsomt,
 Men kommer sikkert,
 Og tungt nedfalder
 Hans tunge Bærge;
 Thi ærlig meent
 Er hvert Slag, han slaaer
 Af Hjertens Grund
 Og med Hænder baade,
 Med anden Slags Strid
 Forstaer. han ikke.

Har vi ei seet det
 I dag og igaar?

Da onde Tidender
 Fortes herind
 Paa Søndevinden,
 Da Budstabet led:
 At Hegnet var brudt.
 Af vor trolose Rabe,
 Dg overfømmet
 Af Bildtyffer-Sværme
 Bar Udmarken alt. —

At! hvem skal nu frelse
 Dannemarks Rige?
 Dog ikke disse
 Badmelsklædte
 Træsto-Karle
 Med ludende Hoved
 Dg Plougkæp i Haand?

Men saae Du saa siden.
 De brynieklædte
 Helteflarer
 Med Jld i Diæt
 Dg opret Gang,
 Krystende Bærgen
 I barkhaarde Ræve,

At stibe sig ind
 Med lystig Sang:
 „For Dannevang
 Nu ville vi doe eller sære!“

Dg det var de samme
 Badmelsklædte
 Træsto-Karle;
 Rast stoi de til Bølen
 Dg rensede Marken
 Dg stilled sig selv
 Som et levende Gjærde
 For Dannemarks Rige.
 Dg Holsternes haarde
 Håndestaller
 De maatte istykker,
 Dg Holsternes Rygge
 De fik at føle,
 At Fædres Marv
 Bar gaaet i Arv.
 Men da Bore nu saae,
 At de havde Farten,
 Dg knap vilde standse
 Før ved Verdens Ende,
 Saa lod de dem rende.
 Sligt lod sig ei Tyskerne
 To Gange sige,

Ken vandre hver Een
 Over Stof og Steen,
 Over Smaat og Stort
 Til Rendsborgs Port.

J. S. L.

Danehærens Hjemkomst.

(Februar 1851.)

Midt i Vinters Hjerte Raaer
 Blomstersmykt vort Hjem,
 Kjærlighedens Barme
 Driver Blomster frem,
 Folkets Jubel, Danehær,
 Bed din Atterkomst
 Er den aldrig visnende
 Evighedens Blomst.

Dannebrog fra hvert et Huns
 Klagrer dig imod,
 Dannekvinden kaster
 Roser for din Fod,
 Stryger om din Heltetof
 Laurens grønne Blad,
 Klidte Klap af Kvinde-Haand
 Gjorde Ræmpen glad.

Hil dig, „tappre Landsoldat“!
 Hele Folkets Ven,
 Som vor gamle Udmarf
 Bandt til os igjen.

Hil Jer, hjælle Hovedsmænd!
 Af hver Grad og Stand!
 Hil Dig baade først og sidst,
 Danmarks Menigmand!

Thi i Dig er vaagnet op
 Af sin lange Døs
 Fædres Aand i Norden,
 Herlig, mageløs.
 Dybt i Hjertet har den Rod,
 Derfra først den gaaer
 Ud med Kraft i Kæmpe-Arm
 „Snakker ei, men slaer!“

Maatte snart den Munden naas,
 Naae vort Folkeraad!
 Maatte snart vor Tale
 Svare til vor Daad!
 Har Du Armens Lænker sprængt,
 Gamle Kæmpe-Land!
 D sag spræng nu ogsaa snart
 Folkets Tungebaand!,

Lad vort gamle Modersmaal,
 Som er sygnet hen,
 Klinge klart og kraftigt
 Nu blandt os igjen;
 Lad det prøves hvad der er
 Af den ægte Malm,
 Som kan renses gjennem Ild,
 Hvad kun Straa og Halm.

Lad os tænke jævnt og frit
 Paa vor egen Viis
 Uden Frygt for Tyske
 Skolemesters Riis.
 I, som føre Ordet nu
 Jude her hos os,
 Send ham lige luft igjen
 Al hans Lærdoms Tros!

For de forte Skoler lad
 Os nu lyse faae,
 Som os klart kan lære
 Livet at forstaae.
 For de døde Bøger lad
 Komme ret i Gang
 Tungen, at den rører sig
 Frit i Ord og Sang.

Helt om hvad der tjener til
 Gamle Danmarks Lær
 Og om hvad vi fik fra
 Fædrene i Arv; —
 For vi af Beskedenhed
 Blive smaa som Maus,
 Bør vi vide, hvad vi har
 I vort eget Hus.

Da skal Markens Ovels-Drot,
 Liden Bonde graa,
 Bise, han har meer end
 Næver til at slaae.
 Da skal mangt et kraftigt Ord
 Høres fra „de Smaa“,
 Danske Ord med Næb og Kløer,
 Som vi kun forstaae.

Ofte i saa lavt et Hus
 Aanden drager ind,
 Høit vel Skyen flyver,
 Er kun fuld af Bind.
 Bonden er den sikke Grund,
 Hvorpaa bygges maa
 Nu vort nye danske Laarn,
 Om det fast skal staae.

Al! hvor meget fattes før
 Si kan synge „Scir!“
 Ikke blot i Marken
 Og i Telt og Leir,
 Men i Danmarks Hovedstad,
 Hvor end Lyften kjæf
 Med sin Pral og Skryden slaer
 Danste Folk med Stræf.

Men naar engang feiret har
 Ret den danske Sag
 (Og alt Morgenrøden
 Spaaer om klaren Dag),
 Skal det mindes, hvem der slog
 Første Kæmpeslag
 Til at stæffe Dansten Scir,
 Lyften Nederlag.

Det var ei de fine og
 Hvitoplyste Folk,
 Som paa Lyften slog ved
 Jdsted og ved Stolk;
 Det var Bønderkarle, man
 Af den ægte Rod,
 Som før gamle Danmark der
 Dffred Liv og Blod.

Hil Dig, »tappre Landsoldat«!
 Hele Folkets Ven!
 Som for Danmarks Bønge
 Hængte Led igjen!
 Hil Jer, kjække Høvedsmænd
 Af hver Grad og Stand,
 O, men hil Dig først og sidst,
 Danmarks Menigmand!

F. S. L.

Rigsdagen.

(1848.)

Drøb med Ærefrygt, du danske Mand,
 Ind i Kredsen af de Folkekaarne,
 Aandens Herremænd og Ovelsbaarne,
 Førstegroden af det hele Land!

Folket med den stille, dybe Aand,
 Som saa taust omkring sig maatte stjele,
 Er paa eengang kommet ret til Mæle;
 Hvo har skaaret det for Tungebaand?

Det har hun, den evig unge Mo,
 Skælver, alle Jorderigs Tyranner!
 Thi paa "Friheds" blodigrode Banner
 Staaer med Flammestrift, at I skal døe.

Høit hun svor os til, at aldrig mere
 Skulde Folket gaae i Lebebaand,
 Folket med den dybe, stille Aand
 Kunde meget godt sig selv regiere.

Derfor træd med Ærefrygt herind,
 Det er Folkets Røst, du her skal høre,
 Toner, som forlyste vil dit Øre,
 Og som spørge kan dit danske Sind.

En Rigsdagsmand.

Jeg skal tillade mig, som Referent for den til at tage det angaaende Amendementers Stillelse fremsatte Forslag under Dverveielse nedsatte Committee, med Hensyn til den i Committeebetænkningens 2den Indstillingspunkt, 1ste Membrum, 2den Passus in fine af Committeeen i Forslag bragte Regel for den Orden, hvori Amendement, efter Udløstet til den for den nærværende Forsamling vedtagende Forretningsorden bør — bør...

Flere Stemmer:

Hør! Hør!

Siig, er det mit kiære danske Sprog,
 Som man ind i dette Snørlov tvinger?
 Ellers frit og kraftigt jo det klinger,
 Ikke som en stiv og knudret Bog.

Spørg den gode Mand, som Halsen bral
Midt i sine lange Perioder,
Om han lærte saadant af sin Moder,
Da han Sprogets første Toner drak?

Jeg erklærer, det var aldrig Dans,
Ei det Sprog, jeg over Alt maa elske,
Ingenting er dette Pluddervælde,
Hverken inden- eller udenlandsk.

Hør, min Ven, er dette Folkets Røst,
Gid det aldrig kommet var til Mæle!
Gid det stumt som før sig maatte hvide
Om med Statsgields-Sorgen i sit Bryd!

O, mit Moderemaal! hvor er din Klang,
Du, som toned før saa djærvt og syndigt,
Dg i al din Simpshed saa yndigt
Over Danmarks Sletter lod engang?

Gamle Graaskæg! kom og vær min Tolk!
Reis dig fra din Kampesteen paa Thinge!
Lad en kraftig Røst i Salen klinge,
Som kan vække disse gode Folk!

F. S. L.

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Bog-
lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn.
Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danſteren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 16. August. Nr. 33.

Skjaldelivet i Danmark.

III.

Jeg tænker tilbage
Pig to Sneſe Aar,
Som to Sneſe Dage,
Som Dagen igaar,
Da ſifted med Skjalben,
Som Ornen paa Halden,
Paa Sletten jeg venlige Ord.

Til Drotten for Skjalde,
Som nu tier kvær,
Et Ord jeg lod falde
Om Skjaldfabets Bærd,
Om Evigheds-Livet,
Om Aanden og Blivet,
Om „Ordet“ ſom „Gud“ og ſom „Lied“!

End ikke udgiæret,
 Bar Gienstvarets Ord,
 Du Hedning har været
 Med Kæmper i Nord,
 Er paa Ridder-Borgen
 I dag og imorgen
 Nu troende Christen tilbunds;

Med Tiden du: strider
 Da ordenlig frem,
 Og stædes omsider
 I Nutidens Hjem,
 For her med os andre
 Marsiet at vandre
 Til Konstens og Vidskabens Hall!

Lidt Spaadom der klæber,
 I dag som igaar,
 Bed Skjaldenes Læber
 I Ungdommens Baar:
 Paa Baar følger Sommer,
 Og efter den kommer
 En Høst enten rig eller arm.

Jeg drog vel fra Norden
 I Pilegrims-Færd,
 Til Karmel og Jordan,
 Og Zion især,
 Men drog over Bølge
 I Kæmpernes Følge,
 Og med alle Afer ombord.

Med dem nu i Lunden,
 Paa Glette og Fjeld,
 Og med Folke-Munden,
 Udfriet fra Hel,
 Til Menneſte-Lykke
 Mig lyster at bygge
 For Kunst og for Bidſlab en Hall;

Men (aldrig opgivet)
 Den hellige Grav,
 Med Lyset og Livet,
 Som opſtod deraf,
 Som ude, ſaa hjemme
 Mig lyster at gjemme
 I Hjertets livſalige Dyb!

I Kirke, paa Tjinge,
 Med Mund og med Pen,
 Mig følge paa Binge
 De Himmelfte end,
 Fra Norden og Østen,
 De kiendes paa Kysten,
 Og indbyrdes yppe ei Riv.

Til Mundhæl er blevet
 Den Sætning i Bang:
 Alt er overdrevet
 I Skjalvenes Sang,
 Og selv om min Tale
 I dybeste Dale
 Det samme er Rygtet om Land.

Som Hedning og Christen,
 Man veed ei, hvordan,
 Som Fuglen paa Kvisten
 Og Folketings-Mand,
 Som Taler og Skriver,
 Bestandig det bliver,
 Om ikke for høit, saa for hedt.

Saa er det med Danſken,
 Lav nok, ſom man veed,
 Men dog i Staalhandſken
 Saa gloende heed,
 Som alt det „Indtænde“
 De Lyſterne ſendte
 Fra Rolding til Frederikſtab!

Ad ſaabanne Pile,
 Som Skjalden ei naae,
 De Himmelfte ſmile,
 Og jeg ligesaa,
 Thi alt Koplevet,
 Skiondt noverdrevet,
 Uhyre dog ſynes Godtfolk.

Hvad født er af Aanden,
 Er Aand allenſtund,
 I Binket med Haanden,
 I Smilet om Mund,
 Og Karlig i Ordet
 Saavel under Bordet,
 Som hvor man det løfter i Sky!

Dg Aand kan ei glemme,
 Hvor lavt den er fædt,
 At høit har den hjemme,
 Dg rigt er den fædt,
 Som Blomster i Enge,
 Trods alt hvad for Penge
 Man kober og sælger paa Jord.

Men fiøndt overbrevet
 Det kalbes i Bang,
 Hvad talt er og frevet
 I Takten af Sang,
 Kun Aand det er givet
 Af Menneſte-Livet
 At gribe hvad Talen er værdt.

Alt hvad ſig forænder
 I løbende Aar,
 Hos Skjalden, ſom vandrer
 Med vingede Raar,
 Er Skiellet og Skionnet,
 Iſær paa Mandſkionnet,
 Paa Daadens og Drømmenes Areds.

Min Drom er den samme,
 Mit Dufte ogsaa,
 Med Fyr og med Flamme,
 Trods Haarene graa,
 Kun ei vil for Dromme
 Min Kraft jeg abtomme,
 Det Giorlige noies jeg med.

End er Hyrdelivet
 I beiligste Bang,
 Som det os er givet
 Med Englenes Sang,
 Mig kiert, som de Dage,
 Der lagdes tilbage
 I Ungdommens faureste Saar;

I Kirke, paa Tbinge,
 I Huus og paa Hav,
 Vil ei jeg fremtvinge
 Det mindste deraf,
 Men kun fordi ingen
 Bed Tvangen faer Tingen,
 Men stufes med Skyggen deraf.

Hvad giørligt jeg kalder,
 Det prøver jeg paa;
 Trods Graahaarets Alder,
 Hvor Skyen er blaa,
 I Kiærligheds Kiæde
 At leve med Glæde,
 Skiondt Loven har sagt, du skal dø.

Saa nyde med Glæde
 Jo Livet de Smaa,
 I Kiærligheds Kiæde,
 Hvor Himlen er blaa,
 Skiondt Døds Herredømme
 Bed Dag og i Dronne
 Til Gru dem for Dine mæn staat.

Vi Christne os kalde
 Gud-Faders de Smaa,
 Og som vi er Skjalde,
 Er Himmelen blaa,
 Saa leve og væde
 Om Livet med Glæde
 Vi maae selv med Jorden i Grav.

Og er det os givet,
 Og gjør vi det frønt,
 Vi for Hyrdelivet
 Er Foraarets Grønt,
 Og Riartigheds-Prisen
 I Alderdoms-Bissen
 Skal virke som Foraarets Soel!

Det laster kun Daaren,
 Fordømmer kun Død,
 At ogsaa om Baaren
 Af mødertigt Skiod,
 Med Korn og med Blommer
 Ugræsset opkommer,
 Og Strapperne stryke især.

Vi seent det kun lære,
 Men læres det maa,
 Laalmodig at bære,
 Med Skyerne blaa,
 Med Duggen og Solen,
 Med Ham paa Guldstolen,
 Utaal af hver Daare paa Jord.

Ja, er han vor Lærer,
 Den Bedste paa Jord,
 Hvem Himmelen ærer,
 Og Gud kalder stor,
 Vi maae dog vel nsies
 Med saa at oplysies
 I Daarernes Verden som han!

Ja, har vi til Trøster
 Den Aand, som er hans,
 Til Broder og Søster
 Hans Kraft og hans Glæde,
 Vi kan og med Glæde
 Hans Fodspor betræde,
 Med ham dele Ære og Glæde!

End er Kæmpelivet,
 Med Livet i Haand,
 Som det os er givet
 Med Fædrenes Aand,
 Mig kiært, som de Dage,
 Der lagdes tilbage
 I Ungdommens kiæreste Aar;

I Kirke, paa Thinge,
 I Huus og i Hær,
 Endnu kan jeg svinge
 Det lynende Sværd,
 Men kun dog for Freden
 Og Frihed af Steden
 Jeg drager det nu under De.

For Freden i Leire,
 I Land og paa Hav,
 Jeg haaber at seire,
 Med Foden i Grav,
 Saa Danstien paa Sletten,
 Trods Dvergen og Jetten,
 Kan lykkes og trives i Fred.

Alt Ondt skal oprykket
 Med Nøde engang,
 Men aldrig det lykkes,
 Mens Løgn er i Bang,
 Mens Falskhedens Slange
 I Bugterne mange
 Seilivet om Verden sig snør.

Det er kun forgiæves,
 Jaar som issor,
 At Hammeren høves
 I Haanden af Thor,
 Til „Ormen“ at knuse,
 Mens Volgerne bruse,
 Og bundløs er Uhyrets Seng!

Kun grove Rimthuser,
 Som tænker, vi loi,
 Naar Bavnene bluser,
 Hvoraf ei gaar Reg,
 Thors Hammer med Tre
 Den Viisdom kan lære,
 At hans er den Stærkeres Ret.

Som Lyfterne vrede,
 Ved Frederikstads,
 Det lærde med Lede,
 At styrte paa Rad,
 Saalunds hvert Glavind
 Der løstes med Avind
 Mod Danskheden, springer itu!

Skal Dødsfab neddæmpes
 Med Falskhed i Pagt,
 Da maa den bekæmpes
 Med Godhedens Magt,
 Med Guldhjelmens aaben,
 Med Ærligheds Vaaben,
 Som trodse al Trolddommens Roust.

Jeg rider Eysmanke*)
 Ved Nat og ved Dag,
 Udæfter hver Anke
 Paa Frihedens Sag,
 Saalænge ei Haanden
 Gier Dyrer mod Anden,
 Vil frit slaae sin Herre paa Hals!

Ja, toldfri skal være
 Blandt Kæmper i Nord,
 Hvor dybt de end ståere,
 Som Lanter, saa Ord,
 Om alt hyad for Anden
 Kun er, ei for Haanden,
 I Himmel, hos Hel og paa Jord!

*) Den skandinaviske Daghest Skinfaxe.

Kun da gjør det falske
 Man fredløst i Nord,
 Da, som de Spedalste,
 I Orken det boer,
 I Menneſte-Lande
 Da feirer det Sande,
 Og fredlyst er Gudhedens Magt.

Ja, Skuespil-Livet
 Fra Lokes Udgaard*)
 Kun dermed er givet
 Et dødeligt Saar,
 Og læges end Saaret,
 I Helte-Studaaret
 Sin Krone dog Ærlighed vandt!

Jeg længe har gysset
 For Friheds Misbrug,
 Til Livet og Lyset
 Jeg ret kom ihu,
 Med hele Misbrugen,
 Fra Stabelses-Ugen
 Og indtil den yderste Dag!

Thi Han, som det kunde
 Paa Almagtens Stol,
 Af Had til det Døde
 Ei slukted sin Svæl,
 Men ude og inde
 Han lader den skinne
 For Døde og Gode iflæng.

*) Det var nemlig Skuespil-Livet i al sin Kraft og Glans, Thor mødte og forgiæves drogtes med hos Udgaards-Loke.

Thi ellers i Mørke
 Det Gode gif tabt,
 Og da blev til Døds
 Det Skionne vanstabt,
 Langt heller den Milde
 Da taale det vilde,
 At Lys blev som Livet misbrugt.

Med Anden er Livet
 Og Lysen i Løn
 Af Skaberens givet
 Til Menneskens Rion,
 I Ordet som Fuglen,
 (Skiondt tit som Natuglen)
 For Livet og Lysen om Løn.

Hvor Frihed ei findes
 For Ord som for Løn,
 Aandslivet bagbindes
 Med Dødsbider-Haand,
 Aandslyset udslukkes,
 Og Skiftninger vugges
 I Mørke for Menneske-Børn!

Derfor selv Tyranner
 Engang skal forstaae,
 Mod Frihedens Banner
 De intet formaae,
 Paa Aands-Enemærket,
 Hvor Dplysnings-Bærket
 Som Solstien af Gud er frigjort!

Det lærde Tyranner
 Alt fordom i Rom,
 Da Friheds Korsbanner
 Imøde de kom,
 De fik det at flue
 Paa Himmels Bue,
 Med Aftenrøds-Straaler til Krands.

Og atter Tyranner
 Skal lære det nu,
 Hvor Friheds Korsbanner
 End kommes ihu,
 Hvor flyvende Kane
 Paa Lovemøds Bane
 Er Dannebrog, dalet fra Sky!

I Sælland og Fyen
 Det synges skal da:
 Det siges til Skyen,
 Som daled derfra!
 Der atter sig danner
 Om Friheds Korsbanner
 Da Aftenrøds-Straalernes Krands.

Ja, graa er jeg blevet
 Som Skjald under De,
 Som Skjald har jeg levet,
 Som Skjald vil jeg døe,
 Med Aser og Baner,
 Med korsede Daner,
 Med Nordlys og Morgenlands Soel!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Risendarn. Ark. 66 3 D. 1111.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 23. August. Nr. 34.

Dansk Oplysning.

V.

Læseren vil paa „Lallet“ see, at der maa have været fire Stykker om dansk Oplysning i de forrige „Danskere“, men da det er noget siden, og jeg veed med mig selv, hvor let man glemmer det ene over det andet; saa vil jeg, efterat have læst de fire Stykker igiennem paany, hvad Læseren ogsaa gjerne maatte gjøre, om han vilde, prøve med et Par Ord at søelrette (de pæne Folk siger „orientere“) mig selv og ham, for at vi kan see, hvor vi er og hvor vi skal stræbe, om muligt, at komme hen, for det bliver mørkt.

Det er jo ikke ret langt, vi i de fire Stykker er kommet; da vi bestandig har dreiet os om „Hjertet“ og „Runden“, ligesom naar man gaar og kyskes, hvad „Læserinden“ nok veed, gjør Fremgangen baade langsom og tvivlsom, saa det synes, man kunde ligesaa godt blevet standstille, til man var færdig med det.

Sagen er imidlertid den, at hvor jeg end skal hen, selv til Himmerig, maa jeg altid have Hjertet og Munden med mig, naar jeg skal være i mit Es, og det samme er, om jeg ikke tager meget feil, Tilfældet med alle ægte Dannemænd og Dannedvinder, saa det maa blive Grundtrækket i den „Danske“ Dplysning, at deri gior vi Ret, ligesom det er Grundtrækket i den „Tyske“ Dplysning, at det skal vi lade være, og slet ikke bryde os om, at vort Hjerte oprører sig imod og vor Mund gaaer i Baglaas ved hvad man byder os som den rene Fornufts hjerteløse, usigelige og selv ubeskrivelige og ubegribelige Dplysning om alle virkelige og alle muelige, deriblandt da ogsaa, i Forbigaaende, om alle guddommelige og menneskelige Ting.

Har jeg nemlig Ret deri, at ordenlig danske Følk, naar de faaer Mod til i deres Tankegang at følge deres eget Hoved, hvad Borherre aabenbar ikke har forbudt og ingen andre kan forbyde os, at da vil de, een Gang for alle, ikke vide af nogen saakaldt Dplysning, der vil knuse deres Hjerte eller stoppe deres Mund, og da allermindest vide noget af den Tyske Dplysning, der vil knuse Hjertet med spidse Penne og stoppe Munden med tykke Bøger, har jeg Ret heri, da maa jeg nødvendig finde, det er Hovedsagen at reise og styrke Modet hos alle Dannemænd og Dannedvinder til at være dem selv og deres Mennekelighed bekendt, og dertil

kan Pennen i en Enkeltmands Haand vel kun bidrage meget lidt, men skal dog bidrage sit, ved fra alle Sider at pege paa Menneske-Hjertet og Menneske-Munden, som noget, der ikke blot ved al „menneskelig“ Dplysning maa tages i omhyggelig Betragtning, men hvoraf det ene, nemlig Menneske-Hjertet, er al menneskelig Dplysnings Hjemthing, hvor den skal bevise sin Egthed, og det andet, nemlig Menneske-Munden, er det eneste levende Redskab til al menneskelig Dplysnings Meddelelse, saa den saakaldte Dplysning, der tilfidsætter eller ødelægger dette Dplysnings-Redskab, har dermed klarlig beviist sin Falskhed. Dette er nu, hvad jeg i det Foregaaende har stræbt at gjøre, og derhos med Flid peget paa Mennesket selv, som Det staaer og gaar i denne Verden, og som Det indvortes og udvortes lever, tænker og søger, taler og handler hos os selv, og endelig peget paa Risns-Forskiellen i Menneske-Slægten, som især viser sig deri, at Kvinden maa følge sit Hjerte og Manden maa staae ved sit Ord, naar det skal være andet med dem end Tant og Løgn, altsaa naar de skal vise sig som sande Udtryk af Menneskeligheden.

Alt dette er igrunnen saa vitterligt, saa jævnt og indlysende, at man skulde tænke, det behøvede knap at siges een Gang, endfise to, men kunde dristig forudsættes, og jeg forudsætter det ogsaa sædvanlig ved alt

hvad jeg taler eller skriver til menneskelig Dplysning, men jo ældre jeg bliver, des klarere seer jeg, at det er jyst denne menneskelige Dørnelærdom, som de fleste Læsere og Tilhørere enten slet ikke har lært at kende, eller er blevet tvivlraadige om og usikre paa, eller tænker dog, maa blive staaende i en Krog for sig selv uden Indflydelse paa den høiere Dplysning, der ikke kan begynde saa lavt og kun seent nedlade sig saa dybt, at man seer, hvordan den rimer sig med Menneſte-Hjertet, som dog er Menneſte-Livets Kildespring, og med sund Menneſte-Forstand, som er det naturlige Livslys!

Dette er nu, efter min Regning, splittergalt, og gjør, indtil videre, al sund menneskelig Dplysning umuelig, thi hvorpaa kan og skal vi prøve hvad man byder os som Dplysning om alle muelige Ting, uden vi først kender i det mindste een virkelig Ting og seer efter, om de, der vil opløse os om Alting, ogsaa kender den Ting og lader den giælde for hvad den er? Da nu hvad der ligger os nærmest er nemmest at kende, og enhver uægtelig er sig selv nærmest, ja, da vi aldrig kan lære at kende andet tilhunds end hvad vi selv er, saa maa vi nødvendig først vide af os selv at sige, blive os selv bevidste, som de Menneſter, vi virkelig er, førend vi kan sionne, om den almindelige, altomfattende Dplysning, de tykke Mestere i

bøvlig Kunst, eller deres Svende og Drengs byde os, et noget bevendt eller ikke.

Vi maae derfor allerførst besinde os paa, hvad det er, der skiller os fra de Umælende og gjør os til et gunstigt eget Slags Væsener, der ikke finder deres Mage paa Jorden, og derfor med Rette arbeide paa at gjøre sig Jorden underdanig og at herske over Dyrene paa Marken, over Fiskene i Havet og Fuglene i Luften, og vove, naar de udkætes, selv Kampen med de frygtelige Kræfter, der aabenbare sig i Stormen, i Havet og Ilden.

Naar vi nu finde, som vi maae, at hvad der hæver os over Fæet og skiller os fra de Umælende, det er langt meer end noget andet, Kærlighederne i vort Hjerte og Ordet i vor Mund, med det mageløst inderlige og deilige Forhold, som begge Dele kan skabe imellem os, som Medmennesker i det hele, og som Folkefærd, Ægtefæller, Forældre og Børn, Sydsfænde og gode Venner og Veninder i Særdeleshed, da gjør vi med Rette det Krav til hvad der vil gjælde for almindelig Dplysning, at denne vor virkelige Menneskelighed ei alene maa forudsættes som en afgjort Sag, men maa være den egenlige Gienstand for Dplysningen, da hvad der skal være Dplysning for os, fremfor alt maa være Dplysning om os, saa at naar Folk, som kalder sig vore Medmennesker, vil sælge

os for Dplysning, enten at vor menneskelige Bevidsthed er et Blændværk, eller at Mennesket dog, saavel som alt det Umælende, skal lade sig forklare af og rette sig efter Love, der hverken stemme med Menneske-Hjertet, eller kan uden Selv = Modsigelse udtrykkes af Menneske-Munden, da skal vi ikke blot forkaste det, som en Umuelighed, men ogsaa lægge Mærke til, at de Skabninger, som hyde os sligt, derved fralægge sig selv Menneskeligheden, og maatte derfor, om deres Dplysning alligevel skulde findes troværdig, bevise sig at være Guder.

Nu er det imidlertid os alle vitterligt, og høist mærkværdigt, at den eneste Menneske = Søn, som, efter troværdige Vidnesbyrd, baade udgav sig for at være Gud igrunnen, og beviste det med en Række af Tegne og underlige Gierninger, der aabenbar udkrævede den samme guddommelige Almagt, som er aabenbaret i Verdens og Menneskets Skabelse, han, Jesus Christus, bevidnede ikke blot, at Menneske = Livet var et sandt Speil for Guddoms = Livet, men ved selv at lade sig føde til et Menneske = Barn, ved selv at dele alle menneskelige Følelser, ved at udtrykke sin guddommelige Dplysning i de jævne og tydeligste Ord paa Menneske = Tungen, og ved at erklære Menneskets Frelse fra Døden til det evige Liv for sit guddommelige Værende paa Jorden, derved gjorde han vor menneskelige Bevidsthed til

Midten i hele sin Oplysning, hvorom den straalende breier sig.

Naar vi altsaa vil oplyses om meer end vi kan oplyse os selv om, som er vort eget Menneſte-Liv i det nærværende Dieblif, da har vi Balget imellem at troe ham, der har givet mageløse Beviſer paa ſin Trosværdighed, og ſom bygger paa vor egen menneſtelige Bevidſthed, eller at troe de viſe Meſtere, ſom ſlet ingen Beviſer kan give os paa deres guddommelige Trosværdighed, men ſom ved at modſige og, ſaavidt mueligt, nedbryde vor menneſtelige Bevidſthed, ſtræbe at berøve os baade det Hjerte, hvormed vi ſkulde troe, og det faſte Ord, hvormed vi ſkulde bekiende vor Tro.

Jeg maa nemlig bede ſaavel Læſeren ſom Læſerinden lægge vel Mærke til, at det er ingeniunde, ſom man ſædvanlig ſnatter, blot Vorherre Chriſtus og hans Tjenre, der forlanger Tro af os, thi den forlanger alle de viſe eller uviſe Meſtere, ſom vil oplyſe os om alle muelige Ting, ligesaa fuldt, ſiøndt de gierne, ſaavidt ſom mueligt, tager dem iagt for at bruge det Ord, og paaſtaaer, at alt hvad de vil have os til at biſalde og ſvæрге og leve og døe paa, det kan de ſoleklart beviiſe, om ikke juſt for os, ſaa dog for dem ſelv og for alle deres gode Benner, ſom har den fornødne Kundſkab og Forſtaand og er enige med dem; thi at troe er hverken meer eller mindre end at føle ſig ſikker paa

Sandheden af noget, man ikke selv begriber eller kan bevise, og naar vi derfor antager, at de saakaldte soleklare Beviser enten for Solens Stædighed eller Sjergenes Evighed eller for Himmelenes grændslose Løstighed, er soleklare for de vise Mestere, skøndt de er bælgmørke for os, da er det en Tro, og, hvis ikke de vise Mænd soleklart har beviist os deres Guddommelighed, en aldeles ugrundet og uforvarlig Overtro, da vi aabenbar skal lade staae vort Bærd, altsaa hverken benægte eller bekræfte, hvad vi hverken selv kan begribe eller har gyldige Grunde til at troe. Ordspøget siger derfor ogsaa meget rigtig: tro alle vel, men dig selv bedst! thi ligesom vi aldrig kan lade os snakke af med hvad vi selv har seet med vore Øine og hørt med vore Øren, saaledes maae vi heller aldrig troe noget paa andres Ord, som aabenbar strider imod vor egen Bevidsthed, som er for os det sikreste under Solen. Selv derfor, naar vi ikke kan betvemme os til at troe Christus i hvad han siger om de himmelske Ting, saa skalde vi dog troe ham i hvad han siger os om de jordiske Ting, da det stemmer aldeles overeens med vor egen Bevidsthed, og vogts os vel for at troe dem om de guddommelige og himmelske Ting, der aabenbar lyver eller vaaser, naar de taler om de menneskelige og jordiske Ting, som vi af vor egen Bevidsthed og Erfaring kende.

Ligesom vi derfor umuelig kan lade os afstrætte, enden at Mennesket er den ypperste Skabning, vi kender, eller at al menneskelig Oplysning skal gaae ud fra Mennesket og bestandig vende tilbage til Mennesket, og dreie sig om, hvad der kan gjøre et Menneske klogt paa sig selv og sit Liv og paa hvad der kan forlænge eller forkorte, forbitte eller forsøde det, saaledes maae vi ogsaa staae fast paa, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk.

Ja, Læserinden leer nok saa smaat, og tænker, jeg vil gjøre Læser midt i denne meget alvorlige Betragtning; men det er dog virkelig mit ramme Møor, at hvor umueligt det end er at gjøre nogen forsvarlig Indvending mod den indlysende Sandhed, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk, saa er det dog en Sætning, vi maae sætte os meget klarere ind i og staae meget fastere paa end hidtil, hvis vi skal blive rigtig oplyste Mennesker, der ikke før nogen Priis, endfige da for Skielbsord, lader os forgjøre af de tykke Herremestere til noget andet, der er ingen af Delene, men hører, som det saakaldte rene Fornuft-Menneske, i alle Maader til Hverken Risnet og til Intet-Risnet, skal søges allevegne; men er ingensteds at finde, skal arbeides paa af alle Kræfter, men kan først blive færdig ved den evige

Død, der tilgavns stiller Sjæl og Legeme ad og befrier den rene Fornuft fra det lidessommelige Liv, der ved sin Bøgt og Barme og Bevægelse bestandig forstyrrer den i sig selv fordybede rene Intelligenses philosophiske Rolighed, formindsker den Kulde, som er den rene Klarheds Kilde, og hindrer den fri Bevægelse i det grændselsøse Rum eller den rene Uendelighed, som er den eneste rette Guddommelighed.

Ja, der har fra Arildstid været endeel Banstablinger i Berden, der forsaavidt lignede Mennesker, at de havde Ræfen mellem begge Vinene, men som paa den ene Side havde saameget kvindagtigt og paa den anden Side saameget mandagtigt ved sig, at man ikke vidste, hvilket der var mest af, men saae godt, de var meget daarligere end selv de daarligste virkelige Mænd og Kvinder; men i vore saakaldte oplyste Læder, og kiendeligst i det store høitoplyste Tyskland, er der endeel Banstablinger, der seer ganske menneskelig ud, og staaer selv i den Indbildning, at de ikke blot er Mennesker, men er de eneste rette, fornuftige og oplyste Mennesker, men som dog viser sig at være indvendig fuldstændige Banstablinger, der vil hævde sig baade over Risns-Forskiellen mellem Mand og Kvinde og over alt hvad de kalder det eensidige, indskrænkede, lidenstabelige, dyriske, sandselige, der i Hverdags-Livet hænger ved alle Mandfolk og

Kvindfolk, vil hæve sig over al Forkiærlighed til Kone og Børn, Forældre og Fæderneland, Sydfænde og Benner, Folk og Stammer og Tungemaal, ja, vil i det nærværende Dieblit hæve sig baade over Fortid og Fremtid, over Tid og Rum, over Lys og Mørke, over Liv og Død, over Sandhed og Løgn, med hele den deraf i deres Dine gruelig indstrængede, trælbundne og forstyrrede menneskelige Tilværelse!

See, naar gode-Dannemænd og Dannedvinder hører saadan høitragende Snak paa et Blubbervælfst, som de knap forstaaer det halve af, da svimler det jo vist nok for dem, ligesom naar man stod oppe ved Spiret af det høie Kirketaarn paa Christianshavn, og hørde saa en Stemme fra Luften sige: bedre op endnu! ovenpaa Kuglen og kun med Laa-Spidsten paa den, om du vil vide, hvor høit et Menneske kan stige, og hvor vidt han selv herneben kan gjøre sig uafhængig af det Jordiske og frigjøre sit Menneske-Begreb fra alt det Tunge og Trykkende, fra alle Tilfældigheder og fremmede Tilfætninger! Det har derfor heller ingen Nød, at danske Mænd og Kvinder skulde føle mere Lyft til Luftspringet i Lanterne efter en splinterny Menneskehed, der slet ikke ligner den virkelige paa Jorden, end de har til at staae paa fornævnte Kugle med Laa-Spidsten, men hvad derimod let kan hændes dem, især i Opvæxten, det er, at de, for at blive i Lignelsen, vel skynder dem

heller at gaae lidt længere ned end de var, for at staae sikkert, men tager dog en stor Forundring med sig over de himmelske eller allerhelvedes Karle, som slet ikke bliver svimle, men synes at kunne spadsero i Luften ligesaa magelig, som Mænd og Kvinder med hinanden under Armen kan gaae paa den jævne Jord, thi den store Forundring steg, desværre, hos os til en grændselos Urefrygt for hvad man kaldte den rene Fornuft eller Intelligenzen, saa at naar vi betragtet fulgte vor naturlige Drift til at leve som vi kunde og stræbde efter hvad vi kaldte gode Dage, da foragtede vi selv det Liv, vi levede til Hverdagsbrug, medens vi til Stads enten stræbde at føre eller prisre dog høilig et Skin=Liv og Skygge=Liv efter Fornuften, grebet af Luften, uden Rærlighed eller Had, uden Frygt eller Haab, uden Sorg eller Glæde, som det vel for os uopnaaelige, men dog just derfor guddommelige Ideal af et reent Fornuft=Væsens Liv!

Dette er os nu aabenbar til ubodelig Skade, thi et Liv, man selv foragter, bliver daglig foragteligere, og et Liv, som man ikke selv deler, men kun priser med Munden og Pennen, bliver os, selv naar det er det rigeste og slydigste Menneſte=Liv, som Jesu Christi Liv paa Jorden, daglig tommere, saa at om Luftspringernes og Luftseilernes Liv, som vi Danskere nu engang ikke kan eller vil dele, var aldrig saa høit og

guddommeligt, saa maatte vi dog, naar vi ikke vil være noget flattere., nøies med at være Mandfolk og Kvindfolk, som de fødes og trives paa Sletten, altsaa Dannemænd og Dannedvinder, og kun stræbe at gjøre den ædlose og bedste Brug, vi kan, af vort Liv og vort Land, af de Evner, Gud har givet os, de Indtryk, det Store, det Gode og det Sande gjør paa os, og den Tankegang og det Tungemaal, der falde os naturlige.

At vi maae dette, maae lære at hoiagte hvad vi naturlig elske og at bruge det saa godt som mueligt ved det naturlige Lys, som udspringer til alle Sider af et kiærligt og virksomt Menneske-Liv, og klarer sig vidunderlig i det aabenbarede Lys, at vi maae det, naar vi skal komme til og blive ved at leve lykkelig med hinanden i vore Huse og i vort lille, delige Fæderneland, der net aabenbar baade kræver og lønner vor Kiærlighed, det er indlysende, og naar vi desuagtet love med at gjøre det, da kommer det for Størstedelen af, at hvad Munkene har begyndt, og aandelose Præster vedligeholdt, det har de selvkløge, lustige Biismænd fuldendt, ved at forepræle os en saa dyb Foragt for vor Menneske-Natur og for vor timelige Lykke, at vi for det meste virkelig har ladet os indbilde, at de selv ikke lod sig forlige med den høiere Anstuelse af Livet, og maatte derfor, hvad man saa end fulgte og gjorde,

omhyggelig i Lanterne stilles derfra som noget lavt og syndigt, vi i grunden slet ikke kunde være bekendt.

Medens det nu er begribeligt nok, at man i Havdommets Mørke kunde indbilde sig, baade at der kunde blive store Helgene af de værste Djævlens-Unger, og at hvad der gjorde os timelig ulykkelige maatte nødvendig gjøre os evig salige, og at aandløse Bibel-Ryttere kunne ride i det samme Traadd, det er ikke endda saa forunderligt, men at de selvkløge Bismænd, for hvem der er hverken Gud eller Djævel, og for hvem den saakaldte Natur er alt, og som hverken har noget Helvede at true, eller noget Himmerig at loffe med, at de endnu tør blive ved at bagtale Menneſte-Naturen og sparke til Menneſte-Lytken, og at ikke alle virkelige Mandfolk og Kvindfolk leer dem ud, som de største Narre under Solen, istedenfor med "Frygt og Bæven" at tilbede Natur-Aanden og den rene Fornuft i dem, og bringe dem Menneſte-Naturen og Menneſte-Lytken til et blodigt Offer, det er saa ubegribeligt som den groveste Dvertro, thi hvorledes kan dog for menneſkelige Vane og for den menneſkelige Gølelse al Verdens Mathematik og Algebra, med alle de Konſtstykker, dermed kan gøres, opveie den mindste Gnist af Menneſte-Liv og det mindste Gran af Menneſte-Lytte? hvordan kan ordenlige Mandfolk og Kvindfolk lade sig

indbilde, at det aabenbar Umenneskelige er den høiere Menneskelighed, at „Ja og Nei“ om eet og det samme lader sig i den rene Fornufts Berden prægtig forlige, men at desuagtet skal et Nei af den rene Fornufts Præster tilintetgjøre baade Christendommens og den menneskelige Bevidstheds Ja!

Har derfor Dannemænd og Dannede saaa dybt en Menneske-Kølelse og saaa sundt et Menneske-Die, som jeg tiltroer dem, da maae de dog vist ogsaa snart faae Mod til at troe deres eget Hjerte og deres egne Dine meget bedre end baade de tykke Professorer og alle Hjemtyskerne, saa det bliver deres faste uroffelige Grund-Sætning, at Menneske-Livet, som det naturligt findes hos Dannede og udspringer fra hende, og som det naturligt udvikler sig i Dannemandens Levnetsløb, det er det høieste Menneske-Liv i vor Deel af Berden, og at hvordan det kan blive saaa lykkeligt som mueligt, først her og siden histet, det er det store Spørgsmaal, som alle de, der vil oplyse os enten paa Borherres eller paa deres egne Begne, maa stræbe at besvare os saa jævnt og tydeligt, saa mildt og kiærligt, som det er dem mueligt, da vi er jævne Folk, der ikke til Hverdagsbrug kan taale meget Hovedbrud og er omhjertede Folk, der let bliver enten modfaldne eller dulhærde, naar man vil tage os med en Trumf eller forlanger Umueligheder af os.

os for Dplysning, enten at vor menneskelige Bevidsthed er et Blandværk, eller at Mennesket dog, saavel som alt det Umælende, skal lade sig forklare af og rette sig efter Love, der hverken stemme med Menneske-Hjertet, eller kan uden Selv-Modsigelse udtrykkes af Menneske-Munden, da skal vi ikke blot forkaste det, som en Umuelighed, men ogsaa lægge Mærke til, at de Skabninger, som hyde os sligt, derved fratægge sig selv Menneskeligheden, og maatte derfor, om deres Dplysning alligevel skulde findes troværdig, bevise sig at være Guder.

Nu er det imidlertid os alle bitterligt, og høist mærkværdigt, at den eneste Menneske-Søn, som, efter troværdige Vidnesbyrd, baade udgav sig for at være Gud igunden, og beviste det med en Række af Tegne og underlige Gierninger, der aabenbar udkrævede den samme guddommelige Almagt, som er aabenbaret i Verdens og Menneskets Skabelse, han, Jesus Christus, bevidnede ikke blot, at Menneske-Livet var et sandt Speil for Guddoms-Livet, men ved selv at lade sig føde til et Menneske-Barn, ved selv at dele alle menneskelige Følelser, ved at udtrykke sin guddommelige Dplysning i de jævreste og tydeligste Ord paa Menneske-Tungen, og ved at erklære Menneskets Frelse fra Døden til det evige Liv for sit guddommelige Værende paa Jorden, derved gjorde han vor menneskelige Bevidsthed til

Ridten i hele sin Oplysning, hvorefter den straalende dreier sig.

Naar vi altsaa vil oplyses om meer end vi kan oplyse os selv om, som er vort eget Menneſte-Liv i det nærværende Dieblif, da har vi Balget imellem at troe ham, der har givet mageløse Beviser paa sin Trosværdighed, og som bygger paa vor egen menneſkelige Bevidsthed, eller at troe de viſe Meſtere, som ſlet ingen Beviser kan give os paa deres guddommelige Trosværdighed, men ſom ved at modſige og, ſaavidt mueligt, nedbryde vor menneſkelige Bevidsthed, ſtræbe at berøve os baade det Hjerte, hvormed vi ſkulde troe, og det faſte Ord, hvormed vi ſkulde betiende vor Tro.

Jeg maa nemlig bede ſaavel Læſeren ſom Læſerinden lægge vel Mærke til, at det er ingeniende, ſom man ſædvanlig ſnatter, blot Vorherre Chriſtus og hans Tjentre, der forlanger Tro af os, thi den forlanger alle de viſe eller uviſe Meſtere, ſom vil oplyſe os om alle muelige Ting, ligesaa fuldt, ſiendt de gierne, ſaa vidt ſom mueligt, tager dem iagt for at bruge det Ord, og paaftaaer, at alt hvad de vil have os til at bifalde og ſværge og leve og døe paa, det kan de ſoleklart bevife, om ikke juſt for os, ſaa dog for dem ſelv og for alle deres gode Venner, ſom har den fornødne Kundſkab og Forſtand og er enige med dem; thi at troe er hverken meer eller mindre end at føle ſig ſikker paa

Sandheden af noget, man ikke selv begriber eller kan bevise, og naar vi derfor antager, at de saakaldte soleklare Beviser enten for Solens Stædighed eller Djergenes Evighed eller for Himmelenes grændselose Løstighed, er soleklare for de vise Mestere, stundt de er bægsmørke for os, da er det en Tro, og, hvis ikke de vise Mænd soleklart har bevist os deres Guddommelighed, en aldeles ugrundet og usvarlig Døvertro, da vi aabenbar skal lade staae ved sit Værd, altsaa hverken benægte eller bekræfte, hvad vi hverken selv kan begribe eller har gyldige Grunde til at troe. Ordspøget siger derfor ogsaa meget rigtig: tro alle vel, men dig selv bedst! thi ligesom vi aldrig kan lade os snakke af med hvad vi selv har seet med vore Øine og hørt med vore Øren, saaledes maae vi heller aldrig troe noget paa andres Ord, som aabenbar strider imod vor egen Bevidsthed, som er for os det sikreste under Solen. Selv derfor, naar vi ikke kan betvemme os til at troe Christus i hvad han siger om de himmelske Ting, saa skulde vi dog troe ham i hvad han siger os om de jordiske Ting, da det stemmer aldeles overeens med vor egen Bevidsthed, og vogts os vel for at troe dem om de guddommelige og himmelske Ting, der aabenbar lyver eller vaaser, naar de taler om de menneskelige og jordiske Ting, som vi af vor egen Bevidsthed og Erfaring kende.

Ligesom vi derfor umiddeligt kan lade os afstrætte, enten at Mennesket er den ypperste Skabning, vi kender, eller at al menneskelig Oplysning skal gaae ud fra Mennesket og bestandig vende tilbage til Mennesket, og dreie sig om, hvad der kan giøre et Menneske klogt paa sig selv og sit Liv og paa hvad der kan forlænge eller forkorte, forbitte eller forsøde det, saaledes maae vi ogsaa staae fast paa, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk.

Ja, Læserinden leer nok saa smaat, og tænker, jeg vil giøre Laier midt i denne meget alvorlige Betragtning; men det er dog virkelig mit ramme Alvor, at hvor umiddeligt det end er at giøre nogen forsvarlig Indvending mod den indlysende Sandhed, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk; saa er det dog en Sætning, vi maae sætte os meget klarere ind i og staae meget fastere paa end hidtil, hvis vi skal blive rigtig oplyste Mennesker, der ikke for nogen Priis, endsiige da for Skældsord, lader os forgjøre af de tykke Herremestere til noget andet; der er ingen af Delene, men hører, som det saakaldte rene Fornuft-Menneske, i alle Maader til Hverken Rønnet og til Intet-Rønnet, skal søges allevegne men er ingensteds at finde, skal arbeides paa af alle Kræfter, men kan først blive færdig ved den evige

Død, der tilgavns stiller Sjæl og Legeme ad og befrier den rene Fornuft fra det liebsommelige Liv, der ved sin Bøgt og Barme og Bevægelse bestandig forstyrrer den i sig selv fordybede rene Intelligenses philosophiske Rolighed, formindsker den Kulde, som er den rene Klarheds Kilde, og hindrer den fri Bevægelse i det grændseløse Rum eller den rene Uendelighed, som er den eneste rette Guddommelighed.

Ja, der har fra Arildstid været endeel Banstablinger i Verden, der forsaavidt lignede Mennesker, at de havde Næsen mellem begge Vinene, men som paa den ene Side havde saameget kvindagtigt og paa den anden Side saameget mandagtigt ved sig, at man ikke vidste, hvilket der var mest af, men saae godt, de var meget daarligere end selv de daarligste virkelige Mænd og Kvinder; men i vore saakaldte oplyste Tider, og kiendeligt i det store hoitoplyste Tyskland, er der endeel Banstablinger, der seer ganske menneskelig ud, og staaer selv i den Jubildning, at de ikke blot er Mennesker, men er de eneste rette, fornuftige og oplyste Mennesker, men som dog viser sig at være indvendig fuldstændige Banstablinger, der vil hæve sig haade over Risns-Forskiellen mellem Mand og Kvinde og over alt hvad de kalder det eensidige, indskrænkede, lidenstabelige, dyriske, sandselige, der i Hverdags-Livet hænger ved alle Mandfolk og

Kvindfolk, vil hæve sig over al Fortiærlighed til Kone og Børn, Forældre og Fæderneland, Sydskeude og Benner, Folk og Stammer og Tungemaal, ja, vil i det nærværende Dieblif hæve sig baade over Fortid og Fremtid, over Tid og Rum, over Lys og Mørke, over Liv og Død, over Sandhed og Løgn, med hele den deraf i deres Dine gruelig indstrænkede, trælbounde og forstyrrede menneskelige Tilværelse!

See, naar gode-Dannemænd og Dannekvinder hører saadan hoitravende Snak paa et Pluddervælst, som de knap forstaaer det halve af, da svimler det jo vist nok for dem, ligesom naar man stod oppe ved Spiret af det høie Kirketaarn paa Christianshavn, og hørde saa en Stemme fra Luften sige: bedre op endnu! ovenpaa Kuglen og kun med Taa-Spidsen paa den, om du vil vide, hvor høit et Menneske kan stige, og hvor vidt han selv herneben kan gjøre sig uafhængig af det Jordiste og frigiøre sit Menneske-Begreb fra alt det Tunge og Trykkende, fra alle Tilfældigheder og fremmede Tilfætninger! Det har derfor heller ingen Rød, at danske Mænd og Kvinder skulde føle mere Lyft til Luftspringet i Lanterne efter en splinterny Menneskehed, der slet ikke ligner den virkelige paa Jorden, end de har til at staae paa fornævnte Kugle med Taa-Spidsen, men hvad derimod let kan hændes dem, især i Dyræxten, det er, at de, for at blive i Lignelsen, vel stynder dem

heller at gaae lidt længere ned end de var, for at staae sikkert, men tager dog en stor Forundring med sig over de himmelske eller allerhelvedes Karle, som slet ikke bliver svimle, men synes at kunne spadserere i Luften ligesaa magelig, som Mænd og Kvinder med hinanden under Armen kan gaae paa den jævne Jord, thi den store Forundring steg, desværre, hos os til en grændseløs Uresfrygt for hvad man kaldte den rene Fornuft eller Intelligenzen, saa at naar vi betragtet fulgte vor naturlige Drift til at leve som vi kunde og stræbde efter hvad vi kaldte gode Dage, da foragtede vi selv det Liv, vi levede til Hverdagsbrug, medens vi til Stads enten stræbde at føre eller prisete dog heilig et Skin-Liv og Skygge-Liv efter Fornuften, grebet af Luften, uden Kiærlighed eller Had, uden Frygt eller Haab, uden Sorg eller Glæde, som det vel for os uopnaaelige, men dog just derfor guddommelige Ideal af et reent Fornuft-Væsens Liv!

Dette er os nu aabenbar til ubodelig Skade, thi et Liv, man selv foragter, bliver daglig foragteligere, og et Liv, som man ikke selv deler, men kun priser med Munden og Pennen, bliver os, selv naar det er det rigeste og slydigste Menneſte-Liv, som Jesu Christi Liv paa Jorden, daglig tommere, saa at om Luftspringernes og Luftseilernes Liv, som vi Danſtere nu engang ikke kan eller vil dele, var aldrig saa høit og

guddommeligt, saa maatte vi dog, naar vi ikke vil være noget flattere, nøies med at være Mandfolk og Kvindfolk, som de fødes og trives paa Sletten, altsaa Dannemænd og Dannedvinder, og kun stræbe at gjøre den ædlest og bedste Brug, vi kan, af vort Liv og vort Land, af de Evner, Gud har givet os, de Indtryk, det Store, det Gode og det Sande gjør paa os, og den Tankegang og det Tungemaal, der falde os naturlige.

At vi maae dette, maae lære at hoiagte hvad vi naturlig elste og at bruge det saa godt som mueligt ved det naturlige Lys, som udspringer til alle Sider af et kiærligt og virksomt Menneske-Liv, og klarer sig vidunderlig i det aabenbarede Lys, at vi maae det, naar vi skal komme til og blive ved at leve lykkelig med hinanden i vore Huse og i vort lille, deilige Fæderneland, der net aabenbar baade kræver og lønner vor Kiærlighed, det er indlysende, og naar vi desuagtet tøve med at gjøre det, da kommer det for Størstedelen af, at hvad Munkene har begyndt, og aandeløse Præster vedligeholdt, det har de selvkløge, luftige Biismænd fuldendt, ved at forepræle os en saa dyb Foragt for vor Menneske-Natur og for vor timelige Lykke, at vi for det meste virkelig har ladet os indbilde, at de flø ikke lod sig forlige med den høiere Anstuelse af Livet, og maatte derfor, hvad man saa end fulgte og gjorde,

omhyggelig i Lanterne stilles derfra som noget lavt og syndigt, vi igrunden slet ikke kunde være bekjendt.

Medens det nu er begribeligt nok, at man i Havdommets Mørke kunde indbilde sig, baade at der kunde blive store Helgene af de værste Djævels-Unger, og at hvad der gjorde os timelig ulykkelige maatte nødvendig gjøre os evig salige, og at aandelose Bibel-Ryttere kunne ride i det samme Traadd, det er ikke endda saa forunderligt, men at de selvkløge Bismænd, for hvem der er hverken Gud eller Djævel, og for hvem den saakaldte Natur er alt, og som hverken har noget Helvede at true, eller noget Himmerig at loffe med, at de endnu tør blive ved at bagtale Menneſte-Naturen og sparke til Menneſte-Lyſken, og at ikke alle virkelige Mandfolk og Kvindfolk leer dem ud, som de største Narre under Solen, istedenfor med "Frygt og Bæven" at tilbede Natur-Aanden og den rene Fornuft i dem, og bringe dem Menneſte-Naturen og Menneſte-Lyſken til et blodigt Offer, det er saa ubegribeligt som den groveste Dvertro, thi hvorledes kan dog for menneskelige Dine og for den menneskelige Følelse al Berdens Mathematik og Algebra, med alle de Kunststykker, dermed kan gøres, opveie den mindste Gnist af Menneſte-Liv og det mindste Gran af Menneſte-Lyſke? hvordan kan ordenlige Mandfolk og Kvindfolk lade sig

indbilde, at det aabenbar Umenneskelige er den høiere Menneffelighed, at „Ja og Nei“ om eet og det samme lader sig i den rene Fornufts Verden prægtig forlige, men at desuagtet skal et Nei af den rene Fornufts Præster tilintetgiøre baade Christendommens og den menneffelige Bevidstheds Ja!

Har derfor Dannemænd og Dannedvinder saa dyben Menneffe-Kølelse og saa sundt et Menneffe-Vie, som jeg tiltroer dem, da maae de dog vist ogsaa snart faae Mod til at troe deres eget Hjerte og deres egne Dine meget bedre end baade de tyffe Professorer og alle Hjemtyfterne, saa det bliver deres faste uroffelige Grund-Sætning, at Menneffe-Livet, som det naturlig findes hos Dannedvinden og udspringer fra hende, og som det naturlig udvikler sig i Dannemandens Levnetsløb, det er det høieste Menneffe-Liv i vor Deel af Verden, og at hvordan det kan blive saa lykkeligt som mueligt, først her og siden hisset, det er det store Spørgsmaal, som alle de, der vil oplyse os enten paa Borherres eller paa deres egne Begne, maa stræbe at besvare os saa jævnt og tydeligt, saa mildt og kiærligt, som det er dem mueligt, da vi er jævne Folk, der ikke til Hverdagsbrug kan taale meget Hovedbrud og er omhjertebe Folk, der let bliver enten modfaldne eller dushærdede, naar man vil tage os med en Trumf eller forlanger Umueligheder af os.

Jeg veed det jo nok, at baade de blinde Beislendte og selv de, der ellers aldrig bruger Bibelen eller bryder sig om Christendommen, vil sige, det er ubibelsk og uchristeligt, ja ræsonnabel og barbarisk, at lægge saadan en Bægt paa den for- dærvede Menneſte-Natur og sætte saadan en Priis paa timelig Lykke og flygtig Glæde, men dertil vil jeg her kun svare, at er vor Menneſte-Natur fordærvet, saa er Lyfkerens og alle vore selvgjorte, storagtige Eremesteres Natur det vel ikke mindre, og Forstanden vel ikke sikkere end Følelsen for at være lidelig, og at faalænge vi seer de faaldte oplyste Christne og rene Fornuft-Besener følge deres Lyfter og løbe efter hvad de kalder timelig Lykke og gribe efter de allerflygtigste Glæder, da er det i det mindste ikke af dem, vi kan lære at fornægte os selv, og endelig, at skal vi fornægte os selv, som umuelig kan skee uden af Kiærlighed til noget Høiere end vi selv er, da maa vi faae en ganske anden Dplysning end deres, der med Rod vil oprykke al virkelig Kiærlighed hos os, og da maa man lære os at kiende noget Høiere, der virkelig er elskværdigt, og det i langt høiere Grad end noget af det vi naturlig tænke vor Forkiærlighed, fort sagt, da maa Dplysningen netop være det modsatte af den, der hidtil udraabes for den eneste, førde Krig med det Bedste i os og bød os til Erstatning kun det Koldeste, Tommeste og Modbydeligste, vi kan tænke os. Og endelig: J, som aabenbar selv ikke troer hvad Christus har sagt om de jordiske Ting, vil J maaskee lære os baade at troe og forstaae hvad han har sagt om de Himmelſke?

Samlet og udgivet af N. J. C. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 30. August. Nr. 35.

Til Danmarks Lysalf.

Sover du? hvor kan du sove,
Danmarks Lysalf, barneskædt!
Riget staaer endnu i rove,
Tungen er i Baande stædt,
Sønder-Jylland sukker end
Efter Danstems fuldtro Ben,
Hele Danmark sukker!

Faa kun veed det, hvad dem stæder,
Taaget her er Livets Speil,
Hvad man sang paa vore Gæder,
Alle føle dog, slog feil,
Som det lød i Skjaldefang,
Fri og frelst er Danevang
Endnu ingenlunde.

Sandt er hvad man sang og sjunger
Om det danske Heltemod,
Du bist har vore Løve-Unger,
Meer end brole de forstod,
Slades-Ilden i vor Skov
Slukket efter danske Lov
De med Løveblodet!

Ja, det rygtes skal paa Jorden,
Danehærens Heltedaad
Maatte frelst det hele Norden,
Harde vi som Daad havt Raad,
Men hvor Raadet farer vildt,
Daaden synes meer end spildt,
Bissen Laurbær-Kransen!

Lysten, det er haardt at bøie,
Herster end igunden her,
Spytter fræl os i vort Die,
Spotter med vor Herrefærd,
Lystens Fod, med Naal ved Naal,
Træder paa vort Tungemaal,
Tramper paa vort Hierte!

Sover du? hvor kan du sove,
 Danmarks Lysalf, barnelæbt!
 Riget staaer endnu ivove,
 Tungen er i Vaande stædt!
 Hvis ei brat du vaagner op,
 Snart vil en forvoven Krop
 Kvæle dig i Buggen.

Alting er i Bilberede,
 Ingen Regning holder Stil,
 Seieren paa Idsted=Hede
 Som i Søvnne kun vi fik,
 Før og efter, hip som hap,
 Alle Tosseraad omkap,
 Dansken under Bordet!

Alle andre, det er Tingen,
 Benner har paa „Kvisten grøn“,
 Men den danske Sag har ingen,
 Uden, Lille! dig iløn!
 Tungen er, som Hjertet, blød,
 Rinden baade bleg og rød,
 Hænderne i Skibdet!

Baagu da op, vor Hjelpertille,
 Kom til os i Himlens Ravn!
 Lad dit Gulduhr for os spille
 Midt i Kongens Rindbinghavn!
 Lad os føle: rosenrødt
 Er det Danske, mildt og sødt,
 Elsteligst at nævne!

Sødt du smiler i din Bugge,
 Giennem klare Dientlaag
 Seer det ud paa dine Slugge,
 Som om du kun uglesov,
 Lege med os alle Tit,
 Vilde os kun pine lidt,
 Rærlig overraske!

Ja, det er din gamle Bane,
 Skielms du var fra Hedenold,
 Spilled paa din Vølgebane
 Med vor Sorg og Glæde Bold,
 Havde dog os ei til Spot,
 Meende det igrunden godt,
 Lyfte naar det klemde!

Ei du lader os i Stille,
 Det er Skjalden sitter paa,
 Men, for ret vi troer dig ikke,
 Nut er du, kan jeg forstaae,
 Tænker: lad de kloge Høns
 (Jean de France Tyffersons)
 Giøre først i Rødder!

Med var du ved Jdsted-Slaget,
 Men kun som „incognito“,
 Svøbt i Dannebrog-Slaget,
 Som en Flig af Folketro,
 Hverken det, ei heller du
 Kommet blev engang ihu,
 Nævnet i „Rapporten“.

Derfor ved Minister-Krisen
 Lav du stille som en Mur,
 Læser kun Adres-Listen,
 Ligger som en Lur paa Lur,
 Benter paa, i Kjøbenhavn
 Man dog mindes skal dit Navn,
 Mærke paa din Stjerne!

Ja, jeg seer, i denne Sommer
 (Juli-Maaned er forbi)
 Før du kaldes, ei du kommer,
 Der er Rim' og Mening i,
 Derfor hør vort Kald! kom hid!
 Det er paa den høie Tid,
 Fanden er paa Færde!

Har jeg kun en enkelt Stemme,
 Her, som i vort Folkething,
 Hjertet dog, hvor den har hjemme,
 Slaaer i Taktten trindtomkring,
 Og, trods alle floge Dyr,
 Hvem der er af Himmelslyrd,
 Seer især paa Hjertet!

Kom ihu, at Folke-Munden
 Er hos hver en Daneskjald,
 Saa min Stemme er igrunden
 Folkets Stemme, Røst og Kald!
 Folkets Tro, om nok saa svag,
 Er dog, at den danske Sag
 Med dig staaer og falder.

Længe jo for Folkets Dø
 Himlen har man revet ned,
 Om det Dybe og det Hoie
 Ingen har sagt dem Bøsteb,
 Saa af Troen i vort Land
 Selv det mindste Solegran
 Er et stort Vidunder.

Folkets Tro i Hjerte-Krogen
 Er, at før end Himlen faldt,
 Daled til os Dannebrogen,
 Med en Rødhjelp, naar det gjaldt,
 Har lidt himmelsk hos sig giemt,
 Der, om Navnet end er glemt,
 Ligner Holger-Danske!

Smaat er det med Folkets Tro,
 Haabet er derefter,
 Men det mindste Fros kan groe,
 Naar det kun har Kræfter,
 Og det blev en afgjort Sag,
 Fremfor alt ved Jdsted-Slag,
 Kraft er her i Bunden.

Derfor af det lille Fro
 Kun et Træ opelstes,
 Til at grønnes under De,
 Trods de Plubbervælfes,
 Himlens Fugle i dets Top
 Lyser da for Folket op:
 Neb faldt Himlen ikke!

Spring da ud af Dannebrogel
 Flyv, du har jo Binger, hid!
 Rør ved vore Dienlaage,
 Som man purre op med Bid!
 Blæs ad alt hvad ei er Dansk!
 Leer det sig end nok saa spanst,
 Det paa Ræsen dratter.

Giv os med din lille Binge
 Kun et Drefigen godt,
 Saa det kan for Dret ringe
 Timelangt, men ganske smaat:
 Er I gale, Dannemænd!
 Vil I pidstes op igien
 Brat med Brænde-Relder?

Lad os vifte over Jøse
 Ret et fiskigt Mandepuff!
 Det er hvad den tykke Nisse
 Frygter og behøver just,
 Han har gjort os Hov'det heft
 Saa af Angest vi har soedt
 For hans røde Hue.

Slaae saa dine Straale-Binger
 Rundt om vore Kvinders Barm!
 Kun naar Straaler dem indringer,
 Border deres Tone varm,
 Saaer, trods al den tykke Luft,
 Deres Rys den rette Duft,
 Liffig som det Danske.

Kun ved Rys af Dannekvinden
 Dannemanden vaagner mild,
 Ryster Blegghvidt-Stov af Rinden,
 Dg staaer op med Nod og Ild,
 Sætter Priis paa Dancvang,
 Drikker Vin af Skjalbens Sang,
 Taler høit derefter!

Sovet du? hvor kan du sove,
 Danmarks Lysalf, barnegod!
 Riget staaer endnu ivove,
 Skiondt gienløst med Helteblod,
 Dg paa ingen Plet af Jord
 Gjør saa godt et lille Ord
 Med en Engle-Stemme.

Kom, o kom, mens Livet hænger
 End i os paa Gravens Bredd!
 Løges, om du tøver længer,
 Maa det vist i Graven med,
 Dg ved Livets Flod et Siv
 Er det danske Folkeliv,
 Elskeligt paa Jorden!

Ja, et Glimt af Paradieset
 Har det danske Hjerter rørt,
 Kun Ustyldigheds-Forklisset
 Gjør det danske Hoved ørt,
 Thi den Fred og Fryd i Nag,
 Vi os søfter Nat og Dag,
 Findes kun i Eden!

Men naar du os mildt omsvæver,
 Danmarks Lyksal, barnegod!
 Hjertet i et Gul sig hæver,
 Som et Siv ved Livets Flod,
 Og fra Himlen drypper ned
 Aftendugg med Fryd og Fred,
 Aftendugg fra Eden!

Det forføder al Umage,
 Dækker Brost med Blomsterflor,
 Stille Nætter, saure Dage
 Times os da flest paa Jord,
 Barme Rys og søde Smil
 Bore da som Ell og Piil
 Her i deiligst Bænge!

Kom da hid, som du var kaldet
 Af det hele Folkeraad!
 Bliss, at var end Himlen faldet,
 Guld endnu er Freias Graad,
 Danmark har en himmelsk Raad,
 Barnekædt i Rosenbaand,
 Deilig alle Dage!

Hør det, Danmarks Hjælperikke!
 Slaae dog op de Slugger smaa!
 See, det tegner sig kun ilde
 For vor Mark ved Volgen blaa!
 Vær dig ad, som helst du vil,
 Naar din Hjælp kun godt skaer til,
 Som en Holger-Dauske!

Barselgildet.

I denne Aftenstund vi her er mødt,
 Alt efter gammel Skik og Orden.
 Det lille Menneske, som nys blev født,
 Velkommen ønske vi paa Jorden:
 Du seer dig sagtens lidt forundret om,
 Kan ei begribe ret, hvorhen du kom:
 I Moders Arm.
 Du hviler varm,
 En Verdensborger er du vorden.

See! her er Huset, hvor du nu skal boe
 Din hele Verden er en Stue.
 Man holder af dig her, det kan du træe,
 Og fremfor Alle Husets Frue.

Men over Huset er den Himmel blaa,
 Med alle Nattens klare Stjerner paa,
 Som minder om
 Hvorfra du kom,
 Den skal du siden faae at flue.

Dg hvis du lover os at blive her
 Dg ei igien vil os forlade,
 Da skal du see, hvordan de høie Træer
 Til Sommer staae med grønne Blade;
 Da skal du see herud paa Bølgen blaa,
 Paa Seilerne, som gjennem Sundet gaae,
 Dg Synet af
 Det stolte Hav
 Dit Sind forfriskende skal bade.

Hvi drog du og herhid saa seent mod Juul
 Dg kom her til de mørke Dage?
 Nu er her ei saa meget som en Fugl,
 Der med sin Sang kan dig behage;
 Men hi til Sommertiden blot, som sagt,
 Naar Egnen springer ud i al sin Pragt,
 Da kommer nok
 Den hele Flok,
 Fra fjerne Lande hjem de drage.

Engang i Tiden, naar du bliver stor,
 Da vil du først formaae at sande,
 At du paa hele denne vide Jord
 Traf paa det skønneste af Lande;
 Naar Lønerne, som nu dit Dre naae,
 Først eengang ret igjennem Sjælen gaae,
 Du viskelig
 Vil knytte dig
 For evig fast til disse Strande.

Og Synet af hiint høie Fyrsteslot,
 Som kaster ned paa os sin Skygge,
 Skal minde dig om Trost og mod din Drot,
 I Ly af Hvem vi boe saa trygge.
 Høitideligt vi tage dig i Eed:
 Hvis Lybsten bryde vil vort Hegn og Led,
 Viis ham paa Bei!
 Og lad ham ei
 Bort gamle Dannevirke rykke!

F. H. L.

Frugthandlersten.

Der har hun nu siddet fra Aar til Aar,
 I Solkin, i Regn og i Slud,
 Og Binden har bleget den Gamles Haar,
 Og Solen har brændt hendes Hud.

Der har hun nu siddet og solgt sin Frugt,
 — Ja! Ingen kan huse, hvortil lunge —
 Og faaet saa mœisomt med Dagens Bugt,
 For at tjene det Par Skillings Penge!

Der har hun nu siddet paa Steentrappens Trin,
 Den gamle, alvorlige Kvinde,
 Til Tiden har præget i Stenen ind
 Et tydeligt Spor af hende.

Hver Morgen hun lister sig ud af sit Stuur,
 Naar Dagens Lys hende vækker,
 Og tager sin Plads ved den gamle Muur,
 Hvortil hendes Berden rækker.

Derude paa Beien vel Rutiden gaaer,
 Men af! af dens Higen og Færden
 Kun saare lidet den Gamle forstaaer,
 Hun er nu en Fremmed i Berden.

Hun har jo forlængst hverken Slagt eller Ben,
 Som glædeløs Alder forsøder,
 Og Diet, hvor end hun vender det hen,
 Kun fremmede Ansigter møder.

Hvi blev du tilbage, du eenlige Træ!
 Dengang de Stoven mon sælde?
 Nu staer du paa vilbene Mark uden Læ,
 Og visner og dør af Ælde.

Hvorkænge skal du vel der endnu
 Paa Evigheds Lærstel vente?
 Du bier med from og hengiven Gu,
 Til Herrens Engle' dig hente.

O, kom dog lidt snart, befriende Død!
 Men tag lidt varligt paa hende!
 Og læg hende blidt i Abrahams Skjød,
 Den gamle, strob'lige Kvinde!

Og naar du da selv ei sidder der meer,
 Men Sporet i Stenen kun findes,
 Vil En dog, naar Pladsen han ledig seer,
 Den gamle Frugtstene mindes.

F. S. L.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Enderdagen d. 6. Septb. Nr. 36.

De store Kloder og de smaa Mennesker.

„Det er ikke alt godt hvad stort er“, det er et sandt Ordsprog, der vist nok ikke beviser, hvad det heller ikke siger, at alt smaat er godt, men kan og skal dog troste ikke blot vore Kollinger, men alle Danne-mænd og Dannekvinder, naar de tykke Bindmagere og deres Eftersnalkere begynder at regne op for dem, hvor-mange tusindgange tusind og titusindgange titusind og milliongang Millioner Mile den Deel af Verden, de har seet i Luften, er større end hvad enten Keiser Augu-stus kaldte hele Verden eller hvad vi Muldvarper endaa kalder saa, og dernæst, hvorlidt dog selv den lustige Deel af Verden, de kender, er imod alt det, de ikke kender: det „hele Universum“ det er hele det Hele, og flaaer saa en sæl Latter op over den tosfede Storagtighed og Stodder-Hoomod, det skal være af et Menneske-Barn, en lille Jordunge, at bilde sig ind, han er noget Stort, et Guds Barn, en Halvgud, Herre over

Jorden og Arving til Himlen, har, som dog er en Ubetydelighed mod det mindste nys opfyldte Bjerg, ei blot i Maanen, men selv paa Jorden, mens hele Jorden, med samt sine evige Bjerge, er igien kun som et Muldvarpe-Stub mellem de utallige, tilbels uhyre Kloder, som svæve i Luften, og de allesammen kun vort Diesyns lille Deel af den grændseløse Storhed, hvori vi som Vabiler og Ruder maae beundre og tilbede den store Uendelighed og den ubegribelige Ewigheid, som man i gamle Dage har kaldt Gud og Vorherre, og som man endnu gierne kan kalde saa, naar man kun husker, at det er, ligesom vi endnu siger at Solen staaer op og gaaer ned, skiondt vi veed, at den rører sig ikke af Pletten, saa dens Dpgang og Nedgang er et vel for Menneske-Diet uundgaaeligt Blændværk, og en for Menneske-Munden uundgaaelig Løgn, men dog et Blændværk, som maa forsvinde ved den mindste kopernikanske Dplysning, og er en rædsom Dvertro at antage for andet end et Blændværk, som man kan læse bag i alle de bedste Almanacker.

Vist nok er der et godt Puds, man kan spille de Godtsfolk, der er saa forfrækkelig kloge paa „Himlens Løb“, at de kan see for deres Vine af Jord, at der ingen Himmel er til, og er snart bedre hjemme i Maanen end paa Jorden, der er et godt Puds, man kan spille dem, naar man har dem ved Haanden og kan

faae dem til at snakke Dansk, for saa kan man gjøre sig lidt dummere end man er og sige: nu da, det var jo isierligt nok, om alle Følk lige siden Verdens Begyndelse skulde seet saa mærkelig feil; at Solen aldrig en eneste Morgen var staaet op og aldrig en eneste Aften gaaet ned, men at det var altsammen kun Gisgleri og Blændværk, hvorved de var forblømt til den grueligste Overtro baade under og over Solen, og kunde umuelig undgaae den, førend der stod et nys Lys op i Hølen og fordunklede Solen, og jeg maa ærlig tilstaae, at det gaaer over min Forstand; men naar det, som J siger, kan ikke være anderledes, saa faaer jeg jo at finde mig i det, og vil kun gjøre et lille Spørgsmaal om, hvordan dog den Kopernikus eller hvad han hedde, kunde faae at see, at alle andre Følk havde seet feil, og hvordan vi kan komme til at see, at han alene faae ret? om han kanskee var anderledes stabt end vi, eller om han ogsaa hittebe paa noget at see med, som var sikkrere end de Dine, vi har i Hovedet, eller om det kun var saadan en Aabenbaring, han sagde, han havde faaet? Jeg har jo nok hørt, at J hvilerde Følk skal have seet i jere Rikkerter, baade at Kopernikus faae ret, og at der er ingen Himmel, ingen Engle o. s. v.; men Rikkerterne kan dog vel ikke see selv, og om de kunde og sagde jer, hvad de havde seet, saa kunde de jo ligesaavel have seet feil, som alle Følk, og dersom

det er jer selv, der har seet alle de urimelige Ting igiennem Rillerterne, hvad saae I da med? Var det med ligesaadanne Dine som vores, da siger I jo selv, at dem kan man ikke troe, de har allesammen seet feil ligesaa Verdens Begyndelse, og var det med andres Dine, hvad Sikkerhed kan I da give os for, at de er bedre at troe end vore egne Dine? Det er nemlig unægteligt, at enten maa man, hvor Talen er om at see, som alle Folk seer, der har Dine i Hovedet, troe sine egne Dine eller troe blindt, og skal vi nu troe jer blindt om hvad I ligesaa lidt som vi kan tage og føle paa med Hænderne, da maae vi i det mindste have nogen Sikkerhed for, at I ikke troer blindt paa hvad der steer eller ikke steer i Synskredsen, for ellers blev jo her soleklart Blinde de Blindes Beiledere!

Den stiondt dette "med Dinene" er et uskyldigt Puds, som jeg ikke sparer at spille de Hvilærde, hvor jeg mødes med dem, saa nytter det dog ikke stort at skrive om, dels fordi det kan de Hvilærde enten lade være at læse, eller lade være at svare paa, eller give en gal Bending, uden at Folk mærker, de er i Klemme, og dels er Folk hos os ikke meget for at gaae saa dybt ind i Fritningen, at de kommer til det store Spørgsmaal: hvad for Dine Stjerneligerne kan see med, at alle menneskelige Dine seer feil?

See, derfor vil jeg tage fat igien hvor jeg slap, om de store Kloder og de smaabitte Mennesker, der ikke maae bilde sig ind, de har noget at betyde i den hele, store Uendelighed, eller kan faae anden Deel i et evigt Liv, end den, Jorden, de træder paa, ogsaa har i det evige Verdensliv, som man ligesaa godt kan kalde den evige Død, da „Liv og Død“ kun er et Par tosfede Ord, de smaabitte Mennesker har hittet paa og maae ikke tænke, at hele den store Uendelighed skal rette sig efter. Dette er nemlig Humlen, det er Lærdommen til os alle, som Stjerneligerne har trukket ud af alle deres store Syner i Luften, man veed ikke med hvad Vine, uden det var med dem, de selv siger, man ikke maa troe om nogen høiluftig eller himmelsk Ting.

Denne Grundsætning, hvormed Høityskerne og deres Efterlignere vil flaae os flade som Skruptudser allesammen, den er det, jeg vil henstille til alle Danne-mænds og Dannekvinders modne Overveielse, da den for mine, og jeg tør troe, for alle Menneskers Vine, er saa splittergal som uueligt, thi kan man end indbilde sig, at det store Lyffland er med Nødvendighed baade meget klogere og meget bedre end det lille Danmark, saa vil man dog vel ikke paastaae, at en stor Hob Avner, blot fordi den er stor, ogsaa er meget bedre og mere værd end en lille Skieppe godt Korn, eller at en stor Logu er troværdigere end en lille Sandhed, en stor

Dumbhed klogere end en lille Klogskab, en stor Dumbskab bedre end en lille Godhed, en stor Drk mere frugtbar end en lille Kornmark!

Faaer vi os nemlig først ret besindtet paa det, at i det mindste paa Jorden, som vi er nødt til at blive ved, naar vi vil gaae tilbunds i noget, der kan det Smaa være meget bedre og mere værdt end det Store, som man især føler ved at sammenligne et godt lille Barn med en stor Kieltring, see, da leer vi kun ad den Visdom, at de store Kloder i Luften, som vi for Næsten ikke kiender noget til, skulde være ligesaa mange Gange bedre og vigtigere end Jorden, som de er større end den, og at følgelig de store Drkener i Afrika, som kun beboes af vilde og glubende Dyr, skulde være lige saa mange Gange bedre og vigtigere, som de er større end Sælland med Mark og Skov og alle sine menneskelige Indbyggere, ja, med Kiøbenhavn og Hundetaarn og Stjernefigeren og alle lærde og oplyste Mænd herinde! Man kan jo nok indbilde sig, at det er kun paa Jorden, at Værdien og Vigtigheden som oftest staaer i omvendt Forhold til Størrelsen og Vægten, men at med Solen og Maanen og alle Planeterne er det ganske anderledes, saa der retter baade Liv og Frugtbarhed, Riørlighed og Venstak, Vid og Forstand, sig efter Alenmaal og Lyngdens hellige Grundlov, man kan indbilde sig det, men man maa jo vide, det er kun

en Iudbildning, og det en meget urimelig en, thi det kan tit være urimeligt nok, hvad man slutter fra det Bekjendte til det Ubekjendte, men det er dog Urime-
 ligheders Urimelighed at slutte fra det Ubekjendte til det Bekjendte, og at ville rette dette efter hint. Medens vi derfor maa tage os vel iagt for at slutte formeget fra Jorden til Soel og Maane og Stjerner, vogte os, blandt andet, for den Slutning, som de høityste Professorer dog raft har gjort, at eftersom den lille Jord har baaret saamange store Mænd og været Stuepladsen for saamange store Begivenheder, saa maa ålt det, vi seer i Luften, have baaret ligesaameget større Hoveder og været Stuepladsen for ligesaameget større Begivenheder, som de selv er større i Omkreds og tungere i Vægt, da kan vi derimod aldrig tage feil i den Slutning, at dersom det var en ufravigelig Naturlov for hele den synlige Verden, at alting der skulde stattes efter den udvortes Størrelse og Lyngde, da maatte den samme Naturlov ogsaa giælde paa Jorden, saa i Orken maatte der groe det bedste Korn og i et Land af lutter golde Steenklipper maatte de største Mænd fødes og de største Begivenheder gaae for sig, eller der maatte dog den mindste Steen være mere værd end alle Professorernes Tanker, som hverken kan sees med de bedste Forstørrelses-Glas, eller fylder det mindste selv i den fineste haandfaste Vægt.

Naal. Om nu de tyffe Professore vilde drive deres verdensberømte Idmygghed saa vidt at bide i dette sure Afble, det veed jeg ikke, men det veed jeg, at vilde de ikke, saa nedrev de selv deres Paaastand om Størrelsens og Lyngdens ubetingede Fortrin, og vilde de, saa kunde vi ikke ændse, hvad de sagde om Stenen meer end hvad Stenen sagde om dem, thi dersom hele vort Menneske-Liv og hele vor Bevidsthed intet Fortrin gav os for det Livløse, Umælende og Ubevidste, hvad kunde man da regne enkelte af vore Tanker, Ord og Kragetæer for! Ja, hvad havde vel hele den gudbommelige Natur-Videnskab at betyde, dersom Mennesket, som jo er det eneste os bekjendte Væsen, den Videnskab kan findes hos, var kun som en Rude eller Radvale mod Jordens evige Bjerge, og som slet ingen Ting, en „forsvindende Størrelse“ mod den store Uendelighed i Menneskets egne Tanker!

Dog, her staaer vi igjen ved den soleklare Selv-Mødsigelse, og kan da ikke gaae videre til den Side, uden at komme midt ind i Daarelisten, og da jeg formoder, alle Dannemænd og Dannekvinder har ligesaa lidt Lyft dertil, som jeg, saa haaber jeg, at herefter, naar de Sprænglærde vil oplyse dem om hele Menneskets, følgelig Menneske-Lysets ligesaavel som Menneske-Livets, Menneske-Tankens og Menneske-Orbets ligesaavel som Menneske-Hjertets og Menneske-

Historiens Ubetydelighed mod den hele store Uendelighed, som Naturvidenskaben skal have lært os at kende, baade Dannemænd og Dannekvinder da vil bede dem spare deres Ueilighed, da de ved at tie bomstille og lade som de ikke kunde tælle til fem, langt bedre end ved de mest veltalende Skildringer og de fløgtigste Slutninger, vilde understøtte deres Yndlings-Paastand at Mennesket er en reen Ubetydelighed midt i den store Uendelighed, og viser den latterligste Hovmod, ved at tænke, der paa den lille Jord kunde see noget eller i det lille Menneske-Hjerte føles, i den lille Menneske-Hjerne og Menneske-Mund andfanges og fødes noget, der havde mindste Indflydelse paa den store Uendelighed, med dens evige, uden Selv-Bevidsthed selvgjorte Love, der i Stjerne-Skrift skal have aabenbaret, at alt skal stattes efter Maal i Alen og Mile og efter Bægt i Pund og Skippund! Det er nemlig soleklart, at om det ogsaa var himmelsk Wiisdom hvad et Menneske paa Jorden ei uden klar Selv-Modsigelse kan komme til, da var den Wiisdom dog ikke for Mennesker paa Jorden, saa Bedkommende gjorde bedst i enten at tie eller at reise til Naanen med den.

Himmelstormen og Ordets Magt*).

Det er en gammel Tale:
 Naar Himlen falder ned,
 Gud naade da hver Svale,
 Hver Fugl, hvad saa den hebb!
 Og nemt er det at fatte,
 De maatte alle dratte
 Fra Sky, fra Halv og Kvist.

Hvor kan i Lunden syngé
 Da end den lille Fugl,
 Sig glad paa Kvisten gyngé,
 Med Blomsten lege Skjul,
 Da alt for længe siden
 Storhanserne med „Biden“
 Har Himlen revet ned?

Vel for usødig Trætte
 Jeg sødig dømmes vil,
 Men, med Forlov at giætte,
 Det gik naturligt til:
 Hvad end Storhanser tænkte,
 For høit dem Himlen hængde,
 De dratted selv omkuld.

*) Et lille Sidestykke til „Astronomien og Skriftens Autoritet“.

Vel i de Lærdes Skare,
 Særdeles hertillands,
 Staaer Skjalden samme Fare,
 Som Spurv i Tranebands,
 Dog let fra dem paa Binger
 Den mindste Fugl sig svinger,
 Til Himlen falder ned.

Og Himlen kan ei falde,
 Saalænge Ordet gaaer
 Med Aand igiennem Skjalde,
 Alt som det skrevet staaer;
 Thi Himlen i hver Alder
 Med Ordet staaer og falder,
 Som Aandens Bidnessbyrd.

Useet af Verdens Die
 Er Gimleborg guldtakt,
 Med Thronen i det Høie,
 Med Ewighedens Pragt,
 Og nemt er det at nægte,
 At nogen Skrift er ægte,
 Som Aandens Pennestrog.

Et Aandepust bevæger
 Vel altid Pen og Haand
 Til søre Rune-Streger,
 Som pege tør paa Aand,
 Men er det end Guds eget,
 Gjør Pennen ligemeget,
 En Streg er kun en Streg.

Man kræver Aand af Bøger,
 Man venter Liv af Dødt,
 Man dog forgiæves søger
 Hvad ingen Sjæl har mødt,
 Trods lærde Pennes Jær,
 Det var og er og bliver
 En aandeløs Aandejagt;

Men Ordet, som det lyder,
 Naar Aanden følger med,
 Det er hvad Skrift betyder:
 Guds Ord til Lid og Sted,
 Og som det er, det virker
 I Kamre og i Kirker,
 Sit eget Kraft-Beviis!

Ja, Ordet fra det Høie,
 Gienfødt i Hjertets Dyb,
 Useet af Verdens Die,
 Uændset af dens Kryb,
 Paa Aandedrættets Binger
 Sig let til Himlen svinger
 Og hilser brat derfra.

Og hvor paa skjulte Binger
 Den Hilsen daler ned,
 Der hopper alt og springer,
 Som er af Riærlighed,
 Der flabes efterhaanden
 Af Ordets Kraft „Livsaanden“
 Et lille Himmerig!

Useet af Verdens Die,
 Uændset af dens Kryb,
 Med Ordet fra det Høie
 Boer Gud i Hjertets Dyb,
 Med Ham er i det Lave
 Hans Himmel og Hans Have
 Som i det Høie stien!

Storhanfer! I som true,
 Med eders Lys i Skjul,
 Den høie Himmelbue
 Dg hver en Himlens Fugl!
 Er eders Lys ei Mørke,
 Da prøver eders Styrke
 Paa Buen, Ordet flaaer!

Mens Aanden giennem Skjalbe
 Munds-Ordet giver Magt,
 Kan Himlen aldrig falde,
 Men flaaer med Jord i Pagt,
 Omhvælver alle Kroppe,
 Heruede som histoppe,
 Dg er Guds Hvilested!

Ufeet af Verdens Døie,
 Opsvinger sig Guds Ord,
 Dg raaber fra det Høie:
 Hør, Himmel, Hav og Jord!
 Fra Ewigheid jeg kiender
 Hvad jeg med mine Hænder
 Har gjort i fordam Tid.

Mit Bærf er alle Klipper,
 De gamle og de nye,
 Paa den, som aldrig glipper,
 Staaer fast min Kirkeby,
 Mit Skib derover seiler,
 Deri sig Himlen speiler
 Med Aandens Liv og Lys!

Mit Bærf er Soel og Maane
 Og alle Himmel-Blink,
 De glimre og de daane,
 De sluffes paa mit Bink,
 Mig alle Kræfter lyde,
 Hvem kan mig da forbyde
 At giøre hvad jeg vil!

Naar jeg det vil, jeg kommer
 Til syne høit i Sky,
 Som alles Drot og Dommer,
 Min Verden at fornøye;
 Da faaer I det at mærke,
 I Store og I Stærke:
 Jeg er Naturens Lov!

Er nu da alle døde,
 I Norden, som i Ost,
 Hvis Tunger kunde gløde
 Af Lynet i min Røst,
 Med Konsten, tidlig øvet,
 Jeg skaber nye af Støvet,
 Trods hele Verdens Rei.

Jeg skaber Ordet Lunger,
 Jeg skænker Støvet Aand,
 Jeg vækker Sjæle-Hunger,
 Jeg løser Trylle-Baand,
 Bed Hjertes at omflabe,
 Jeg viser i det Lave
 Just Høiden af Guds Kunst!

See, derfor Fuglen gynger
 Saa rolig paa sin Kvist,
 Det Ord, som alt forynger,
 Har Livet først og sidst,
 Dg Lys deraf udspringer,
 Som slaer med Straale-Binger,
 Til Mørket er ei meer!

Dg derfor synger Fuglen
 Sin glade Aftenfang.
 Slaer Kors for Verdens-Ruglen,
 Dg nynner smaat i Bang:
 Lad falde Himlens Telte!
 Lad Elementer smelte!
 Guds Ord er Aand og Liv!

Saa far paa dine Binger,
 Livsalige Guds Ord,
 Mens Aande-Harpen klinger,
 Til Himmels og til Jord!
 Forklar den gamle Stige
 Fra Jord til Himmerige
 For Engle og for Støv!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Neigt.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 13. Septb. Nr. 37.

Bøttevarslet i Danmark.

Da jeg i Sommer var i Fyen, besøgte jeg ogsaa dennegang en herlig hjertelig Mand, der er Stovfoged, og gif da, som jeg pleiede, ud ved ham i Stoven, og kom atter, ligesom ved vore forrige Samtaler, ind paa Talen om det vidunderlige og gribende i Naturen. Som vi nu kom til en stor Granlund, sagde han: „Da skal jeg saameget fortælle Dem en underlig Lidnagelse, som jeg netop paa dette Sted har været Vidne til, og hvortil jeg aldrig har seet Mage, hverken før eller siden, saa gammel jeg er. Det var i Efteraaret forund Krigen brød ud, da saae jeg en Aften deroppe fra vort Hus mange hundrede, ja mange tusinde smaa Fugle, der st her i Stovene, baade Vognfinker, Rødkjæller, Stiklidser og Gnullspurve, komme flyvende i store Flokke fra alle Stovene her rundt omkring i Rabolaget. Allesammen fløi de herhen imod Granstoven, og ligesom de mødtes, streg de, saa man ikke kunde høre Drenlyd, og de fløi

saa tæt imellem hinanden, at man hverken kunde see
 Soel eller Maane igjennem dem. Lidt efter kastede hele
 Hæren sig ned over Granerne, og de blev heelt sorte,
 saa tæt sad de; men det varede ikke længe, saa fløi de
 op igjen og spredte sig i mangfoldige Flokke til alle
 Sider. Saa skulde De blot have seet, hvordan de
 Smaa kunde lige saa grangivelig bære sig ad, ligesom
 man kunde see Soldater gjøre Manøvre paa en Fælled.
 Noget fløi i lange Rækker og svingede saa igjen i Contra-
 marsch tilbage, Andre fløi i smaa Flokke alt hvad de
 kunde, der langt ud over Skoven, og Andre igjen fulgte
 efter dem i store Sværme. Ja, De vilde have forundret
 Dem, naar De havde seet det, hvor underligt de bar
 sig ad, ret ligesom det kunde været Mennesker! Da de
 saa havde fløiet vidt omkring, og vi tænkte de var borte,
 saa kom de medet farende igjen fra alle Kanter lige løs
 paa Granstoven og mylrede sammen i en Sky, og streg
 ligesom dengang, de allerførst mødtes. Saadan blev de
 saa ved flere Gange den Dag; men hver Aften i de
 næste fjorten Dage kom de igjen, lige paa det samme
 Sted, og vi vidste lige saa bestemt hvornaar de kom,
 og det slog ikke feil en eneste Gang. Der var Mange,
 der kom herhen for at see det Syn, og Alle saa undrede
 de sig derover og havde aldrig seet Mage. Jeg har
 tit og mange Gange talt med min Kone om, at det
 dog var ligesom et Bærsel om Krigen, der saa begyndte

det næste Foraar; men vist er det, at de tre Aar, Krigen varede, kom Fuglehæren igjen hvert Foraar, men aldrig rigtig nok saa stor som dengang vi første Gang saae dem før Krigen brød ud, og iaar har der saamænd ikke været en eneste Flok." — Saadan løb hans jævne Fortælling; men den greb mig vidunderligt, og hvergang jeg endnu tænker derpaa, vaagner den samme underlige Følelse hos mig, og hvad jeg saaledes har følt har jeg søgt at skildre her.

Det var i Efterhøst, da Freden hviled
 Med Balmusodme over Dannevang,
 Skjøndt venligt den fra Sø og Bange smilede,
 Dog dybe Sul i Aftenlusten klang. —
 Det var Bliskille kun før Stormens Komme,
 Og før man ahned det, var Freden omme.

Dybt i Sydvest alt Uveirsstyen trued,
 Som skulde drage over Land og Sø,
 Forblændet Diet kun mod Solen stued,
 Der straalende neddaled under D,
 Og træt det luffed sig paa danske Sletter,
 — Dog over Landet vaaged Danmarks Bætter. —

Thi overalt paa Hede og i Lunde,
 Hvor Fuglesangen toner sødt i Gry,
 Ja overalt ved Belte og ved Sunde,
 Hvor Vinger smaa sig hæve høit mod Sky,
 Der vaage i de lyse Sommernætter
 For Danmarks Lykkestjerne gode Bætter.

Og medens end fra Danmarks Hjerter bæver
 Fulddybe Toner over Land og Folk,
 Saalænge Danmarks Aand mod Himlen svæver,
 Saalænge Tungen her er Hjertets Tolk;
 Da har vi Benner smaa i Lyng, paa Kvieste,
 Lysalfer, som os værge til det Sidste!

Paa Odins D bag Hvi alt Solen daled,
 Og hvor den sank, stod Himlen rundt i Glød,
 Dens Straaler paa Skovtraudsen faldt og maled
 Høstikronerne med gyldne Purpurrød;
 Men hvad ei Andre ahned, Skjalden gjætter, —
 — Den tændte Bannet høit for Danmarks Bætter! —

Thi see! rundt om fra Skov Smaafugle hæve
 I tallos Skare sig mod Himlens Blaa,
 Med sølsom Larm de Fuglestofke svæve,
 Alt som naar Bølgerne mod Stranden flaae,
 Fuldsært et Under da man skue kunde,
 Som aldrig før var seet i Danmarks Lunde.

De fløi fra Nord, fra Syd, fra Vest og Øst,
 Indtil de mødtes over Granetop,
 Og hundredtusind spæde Fuglerøster
 I eet fortvivlet Kampstrig da gik op.
 De sammen slog, som naar sig Bølgen bryder
 Mod Klippens Kant, og Havets Afgrund syder.

Da blev med Eet det stille over Stoven,
 Den fortned under tusind Binger smaa;
 Men snart de atter hæved sig modoven,
 Alt som paa Havet tusind Bølger gaae,
 De atter fløi mod Øst, mod Syd og Norden,
 Som naar paa Balen stilles Slagets Orden.

I lange Rækker Rytterflokken svinger,
 Her vælter sig i Mæsse Fodfolk frem,
 Hift ile Blinkerne paa lette Binger,
 Og langsomt følge Skarer efter dem;
 — Nu atter sammen de i Luften støde,
 Og stærkere de vilde Toner løde. —

Hver Aften samlede sig Fuglestaren
 Og varsled sælsomt Kamp i Dannevang;
 Men end i Danmark ahned man ei Faren,
 Forgjæves lod en enkelt Varselsang,
 Og Fuglevarslet i de danske Stove
 Blev uden Spor, som Rjelens Gang paa Bøve.

Nu syngte atter Fugle sødt i Lunden,
 Hvor Reden hænger i den grønne Sal,
 Nu varsler eensom tun i Midnatsstunden
 Med Beemodstriller liden Rattergal,
 Nu hvirvler Lærken sig med Toner søde
 I Bang, paa Hede, høit imod Dagrøde.

D agter dog de Fugle smaa ei ringe!
 D lytter dog til deres Barselsang!
 Fraoven visselig de Budskab bringe,
 Saalænge Hjerter slaae i „deiligst Bang“;
 Saalænge Skjalde røre Harpens Strænge,
 Skal Bætteflaren vogte Danmarks Enge!

Chr. Pedersen.

Dansk Oplysning.

VI.

„De forliges som Hunde og Ratter“, det er et gammelt dansk Mundhæld om dem, der rives og slaaes, det bedste, de kan, især naar de, som Mand og Kone, er i Huus sammen og maatte gjøre eet, naar det skulde gaae godt, og det Mundhæld passer, som det var gjort til det samme, paa Danskere og Tysskere, naar de

skal være sammen for at gjøre eet, som de jo skal, naar man vil have dem til at udgjøre en saakaldt „Heelstat“ og stemme overeens i et saakaldt Folkeraad, og da Tyskerne nu snart i tusind Aar til daglig Brug har kaldt os Hunde, saa kan vi godt forsvare at kalde dem Ratte, om end ikke „Ratter“ var et af de gamle klassiske Navne, de selv brouter med.

Der er imidlertid somme Ting, der endnu mindre kan forliges end „Hunde og Ratte“, som dog, naar de som Hvalpe og Rikinger stifter tidlig Bekendskab, kan taale hinanden, og, skøndt ingen af os kan faae Fingre paa dem, maa de dog regnes til de meget virkelige Ting, da de virker hvert Dieblit, og er de eneste, vi kan mærke, virker noget Stort, som man er nødt til at ændse, og disse uforligelige Ting er, som vi i grunden alle veed, ingenlunde, skøndt Tyskerne bander paa det, „Sjæl og Legem“, der, naar de begge er friske, aabenbar forliges som det allertierligste Ægtepar, men det er Lys og Mørke, Liv og Død, Ærlighed og Falskhed.

See, Tyskerne, det vil da her fornemmelig sige: de tykke Professorer og saakaldte rette Videnskabs-Mænd, de har jo rigtignok arbeidet svært paa at faae gjort ligesom tre Par Ægtefolk ud af disse uforligelige Modsetninger, og har holdt mange rørende Taler til dem om smukt at forliges og holde Fred, da det kan

Storhanfer! I som true,
 Med eders Lys i Skjul,
 Den høie Himmelbue
 Og hver en Himlens Fugl!
 Er eders Lys ei Mærke,
 Da prøver eders Styrke
 Paa Buen, Ordet flaaer!

Mens Aanden giennem Skjalde
 Munds-Ordet giver Magt,
 Kan Himlen aldrig falde,
 Men flaaer med Jord i Pagt,
 Omhvælver alle Kroppe,
 Heruede som histoppe,
 Og er Guds Hvilested!

Useet af Verdens Øie,
 Opsvinger sig Guds Ord,
 Og raaber fra det Høie:
 Hør, Himmel, Hav og Jord!
 Fra Evighed jeg kiender
 Hvad jeg med mine Hænder
 Har gjort i forðum Tid.

Mit Bærf er alle Klipper,
 De gamle og de nye,
 Paa den, som aldrig glipper,
 Staaer fast min Kirkeby,
 Mit Skib derover seiler,
 Deri sig Himlen speiler
 Med Aandens Liv og Lys!

Mit Bærf er Soel og Maane
 Og alle Himmel-Blink,
 De glimre og de daane,
 De slukkes paa mit Bink,
 Mig alle Kræfter lyde,
 Hvem kan mig da forbyde
 At giøre hvad jeg vil!

Naar jeg det vil, jeg kommer
 Tilsynne høit i Sky,
 Som alles Drot og Dommer,
 Min Verden at fornye;
 Da faaer. I det at mærke,
 I Store og I Stærke:
 Jeg er Naturens Lov!

Er nu da alle døde,
 I Norden, som i Ost,
 Hvis Tunge kunde gløde
 Af Lynet i min Røst,
 Med Konsten, tidlig svet,
 Jeg skaber nye af Støvet,
 Trods hele Verdens Rei.

Jeg staber Ordet Langer,
 Jeg stænkter Støvet Aand,
 Jeg vækker Sjæle-Hunger,
 Jeg løser Trylle-Baand,
 Ved Hjærter at omflabe,
 Jeg viser i det Lave
 Just Høiden af Guds Konst!

See, derfor Fuglen gynger
 Saa rolig paa sin Kvist,
 Det Ord, som alt forynger,
 Har Livet først og sidst,
 Dg Lys deraf udspringer,
 Som slaaer med Straale-Binger,
 Til Mørket er ei meer!

Dg derfor synger Fuglen
 Sin glade Aftensang.
 Slaaer Kors for Verdens-Kuglen,
 Dg nynner smaat i Bang:
 Lad falde Himlens Telte!
 Lad Elementer smelte!
 Guds Ord er Aand og Liv!

Saa far paa dine Binger,
 Livsalige Guds Ord,
 Mens Aande-Harpen klinger,
 Til Himmels og til Jord!
 Fortklar den gamle Stige
 Fra Jord til Himmerige
 For Engle og for Støv!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Søndagen d. 13. Septbr. Nr. 37.

Bætteværstet i Danmark.

Da jeg i Sommer var i Fyen, besøgte jeg ogsaa denne Gang en herlig hjertelig Mand, der er Skovfoged, og gik da, som jeg pleiede, ud med ham i Skoven, og kom atter, ligesom ved vore forrige Samtaler, ind paa Talen om det vidunderlige og gribende i Naturen. Som vi nu kom til en stor Granlund, sagde han: „Da skal jeg saameget fortælle Dem en underlig Lidbragelse, som jeg netop paa dette Sted har været Vidne til, og hvortil jeg aldrig har seet Mage. Hverken før eller siden, saa gammel jeg er. Det var i Efteraaret forund Krigen brød ud, da saae jeg en Alfen deroppe fra vort Huus mange hundrede, ja mange tusinde smaa Fugle, der er her i Skovene, baade Bogfinker, Rødkjæller, Stiklidser og Gnullspurve, komme flyvende i store Flokke fra alle Skovene her rundt omkring i Nabolaget. Allesammen stoi de herhen imod Granstoven, og ligesom de mødtes, streg de, saa man ikke kunde høre Drenlyd, og de stoi

saa tæt imellem hinanden, at man hverken kunde see
 Soel eller Raane igjennem dem. Lidt efter kastede hele
 Hæren sig ned over Granerne, og de blev heelt sorte,
 saa tæt sad de; men det varede ikke længe, saa fløi de
 op igjen og spredte sig i mangfoldige Flokke til alle
 Sider. Saa skulde De blot have seet, hvordan de
 Smaa kunde lige saa grangivelig bære sig ad, ligesom
 man kunde see Soldater gjøre Manøvre paa en Fælled.
 Nogle fløi i lange Rækker og svingede saa igjen i Contra-
 marsch tilbage, Andre fløi i smaa Flokke alt hvad de
 kunde, der langt ud over Skoven, og Andre igjen fulgte
 efter dem i store Sværme. Ja, De vilde have forundret
 Dem, naar De havde seet det, hvor underligt de bar
 sig ad, ret ligesom det kunde været Mennesker! Da de
 saa havde fløiet vidt omkring, og vi tænkte de var borte,
 saa kom de med eet farende igjen fra alle Kanter lige løs
 paa Granstoven og mylrede sammen i en Sky, og streg
 ligesom dengang, de allerførst mødtes. Saadan blev de
 saa ved flere Gange den Dag; men hver Aften i de
 næste fjorten Dage kom de igjen, lige paa det samme
 Sted, og vi vidste lige saa bestemt hvornaar de kom,
 og det slog ikke feil en eneste Gang. Der var Mange,
 der kom herhen for at see det Syn, og Alle saa undrede
 de sig derover og havde aldrig seet Rage. Jeg har
 tit og mange Gange talt med min Kone om, at det
 dog var ligesom et Barsel om Krigen, der saa begyndte

det næste Foraar; men vist er det, at de tre Aar, Krigen varede, kom Fuglehæren igjen hvert Foraar, men aldrig rigtigt nok saa stor som dengang vi første Gang saae dem før Krigen brød ud, og iaar har der saamænd ikke været en eneste Flok." — Saadan lød hans jævne Fortælling; men den greb mig vidunderligt, og hvergang jeg endnu tænker derpaa, vaagner den samme underlige Følelse hos mig, og hvad jeg saaledes har følt har jeg søgt at skildre her.

Det var i Efterhøst, da Freden hviled
 Med Balsmsødme over Dannevang,
 Skjøndt venligt den fra Sø og Bange smilede,
 Dog dybe Sul i Aftenluften klang. —
 Det var Blikfille kun før Stormens Komme,
 Og før man ahned det, var Freden omme.

Dybt i Sydvest alt Uveirsstyren trued,
 Som flulde drage over Land og Sø,
 Forblændet Diet kun mod Solen stued,
 Der straalende nedbalede under D,
 Og træt det luffede sig paa danske Sletter,
 — Dog over Landet vaaged Danmarks Bætter. —

og er allerede godt paa Bei dertil, faaar ved hver ny Opdagelse i Naturvidenskaben et nyt Banesaar, og spottes allerede paa sin Dødsfeng uden al Barmhjertighed!

See, om nogen anden end Eognens, Mørkets og Dødens Rander eller Uaander kan tænke saaledes, det lade vi her helst staae ved sit Værd, men hvorfor vi Danskere ikke kan tænke saa, det er, fordi vi føler, vi er Mennesker, og har, som Mennesker, baade Liv og Lys i Sandhed og Kiærlighed, som vel er snarere for lidet end for meget, men er dog af alt virkelig det virkeligste, og af alt godt det bedste, vi kiender, saa vi maae nødvendig troe, at det lille Sandheds-Lys, der aabenbarer det lille Kiærligheds-Liv, naar vi ærlig bekiender hvad der rører sig inden i os, det har sin Grund i et stort Sandheds-Lys, der aabenbarer et stærkt Kiærligheds-Liv, som de Smaa af samme Slags naturligvis holder med, og haaber, skal engang vinde afgjørende Seier over Eogn-Formørkelsen og den misundelige Død.

Dette Lysets og Livets og Kiærligheds Seiers-Haab er nemlig ingenlunde, som man sædvanlig tænker, først kommet til vort Norden med Christendommen, men har sin Rod dybt i vort Hedenskab, altsaa i vor naturlige Følelse og Tankegang, som kan sees af vore Fædres stærke Drømme om Gudernes Kamp med Kimthuserne, om Balhall, hvor alle Gudernes Bener, trods Døden, fandt Liv og Lys, og om alle Guders

Dyftandelse, trods Undergangen i Ragnarok, til evigt Liv, naar alt Dødt var borte, og dette nordifte Seiers-Haab, fom Ehriftendommen ei blot har ftadfæftet men givet en ny, langt anderledes faft Grund og elffelig Skiftelse, dette Haab har ingenlunde, fom man nu fædvanlig tænker, al menneffelig Erfaring imod fig, men har tværtimod hele den indvortes og, naar man feer paa det Hele og paa Tidens Længde (paa Mennefte-Slægten's Historie), ogfaa den udvortes Erfaring for fig.

Dette Mennefte-Hiftoriens Bidnefbyrd om at Lyfet dog igrunden er stærkere end Mørket, Livet end Døden, og at Ærlighed varer længft, det burde nu vift nok gøres alle vitterligt, og vil i Danmark og hele vort Norden vift ogfaa blive det, da her er en gammel Kiærlighed til Hiftorien fom Mennefte-Livets Speil, der ikke rufter, men for Diebliftet herfter dog ogfaa hos os faa stor Bantundighed om, hvordan det egentlig i Tidens Løb, felv hos os Danflere, er gaaet med Mennefte-Livet og Livs-Lyfet, at det ikke nytter ftort at beraabe fig paa hvad hardtab ingen veed. Man maa derfor trøfte fig med, at hvor der igrunden er Ærlighed, Følelfe af et virkelig og kiærligt Mennefte-Liv og Lyft til fand Dplyfning om det's Willaar, rette Brug og Udfigter i Tid og Evighed, der giælder det fornemmelig om, at man vaagner og luffer fine Dine op for hvad der er foledart: at i den indvortes og høiere, i det

ufynlige Ords menneſkelige og guddommelige Verden, der kan Lys og Mørke, Liv og Død, Ærlighed og Falſkhed, aldrig, enten i Tid eller Evighed, forliges, ſaa der maa enhver tage ſit Parti, og lade det komme derpaa an, hvad der er ſtærkeſt: Sandhed eller Løgn, hvad der aabenbarer de ſande Forhold eller hvad der lægger Dølgemaal paa dem, hvad der opholder Livet og gjør det glædeligt, eller hvad der undergraver og forbittrer det. Viſt nok har Danſkerne en vis Sty for at fæſte Nie paa denne Sagens rette Sammenhæng, der kræver uafſadelig Kamp og Strid paa begge Sider, men de føler dog godt, iſær efter Krigen med Tyſkerne, at det kan ikke nytte at narre ſig ſelv og dromme om Fred og ingen Fare, naar Krigen er i fuld Gang, ſaa, tager man ikke Deel i den, har man allerede tabt, og paa den anden Side kan, og jeg haaber, vil, Danſkerne troſte ſig med den ſtore og glædelige Dplyſning, ſom Chriſtendommen giver os, at naar man i Aandens og Hjertets Verden kan ærlig holde med Lyſet og Livet, da kæmper de for dem ſelv og ſeirer for alle deres gode Venner, fordi Sandheden, hvori Lyſet har ſin Grund, er langt meer end en blot Tanke i vor Hjerne og et Ord i vor Mund, og Kiærligheden, hvori Livet har ſin Kilde, er langt mere end en blot Følelſe i vort Hjerte, kort ſagt, at den almægtige Gud er Kiærligheden ſelv og at Sandheden er Hans Ord og Hans eenbaarne Søn fra Evighed, ſaa det har igrunnen ſlet ingen Rod, at jo baade Lyſet, Livet og Ærligheden vinder afgjørende Seier og varer evindelig, men det gælder kun om, hvorvidt vi kan være ſaa lykkelige at fryde os i Haabet og være med at høſte Seierens Frugter!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Risdenhavn. Trykt hos J. D. Qviſt.

Danſteren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 20. Septb. Nr. 38.

Menneske: Livet i Danmark.

I.

„Vi er alle Mennesker“ siger Ordsproget, og det gamle Tillæg: „naar vi er af vore Klæder“ hører man nu kun sjelden, da det har noget vist sturrende i sine Øren, og skielmsk er det aabenbar, men Skielmskheden er dog uskyldig og igruunden meget vittig, thi ligesom det paa den ene Side er sandt, at den meste Forſkiel man sædvanlig gjør paa vorne Folk, som store eller smaa, høiærværdige og udmærkede eller foragtelige, lykkelige eller ulykkelige, skikkelige eller uskikkelige, staaer og falder med Klæde-Dragten eller dog med Dragten i det hele, med saadant noget, der tit er et tomt Skin og gjør i det hele ikke synderlig fra eller til paa det Væsenlige; saaledes er det paa den anden Side ogsaa sandt, at naar man vil tænke sig alle Mennesker eens, da maa man rigtig nok først tænke Klæderne bort, og det ikke blot de synlige, men ogsaa de usynlige

Møder, som kiendelig adskiller Menneskens Børn fra hverandre, thi uden her at tale om Munden, Nafsynet og hele den udvortes Slabning, saa er der aabenbar saa stor Forskiel baade paa Tungemaal og Tankegang selv hos Nabofoik, at naar vi med Nette skal tænke os alle Mennesker eens, da maae vi ene tænke paa det Menneske-Hjerte, hvorunder hele Slægten bæres, paa Hjertet, aabent for aandelige Indtryk, især giennem Ordet, og stabt til Gienføidelse af et ligedant aandeligt Udtryk giennem Ordet. Det er altsaa kun ved en dybere Betragtning af Kvinden og Kvindfoiket, som Menneske-Moderen, vi kan faae en rigtig Forestilling om Menneske-Slægtens Eenshed igrunnen, medens vi hos Manden og Mandfoiket, som Menneske-Sønnen, næsten kun spore Eenshed i Kvinde-Kiærligheden, som Kiærlighed forst til Moderen og saa til Kiæresten, Bruden og Hustruen.

Alle de saakaldte „Høilærde“, og da især de sprænglærde Lyskere, som vi, desværre, kun alt for længe har havt til vore Stolemestere, de gaaer imidlertid aldeles avet om og indbilder sig, at Kvinderne, som sjelden eller aldrig har kunnet bestaae en ordenlig Examen enten i Mathematiken; Grammatiken eller Metaphysiken, de er mere Dyr end de er Mennesker, medens Mændene, som de Sprænglærde selv mener at staae i Spidsen for, skal være de eneste rette

Mennesker, som kun af en vis medfødt Svaghed har lidt Hjerte, men maa altid staae paa Hovedet, og deri søge hvad der igrunden gjør alle Mennesker eens. Da der nu ikke blot skal meget til at faae mange Hoveder under een Hat, men da, efter Ordsproget: saamange Hoveder, saamange Sind, Mandts-Hovedet netop er det forstieelligste og paastaeligste under Solen, saa kan den saakaldte menneskelige Eenshed, man paa sin Lyft har sat sig i Hovedet og vil sætte igiennem med Hovedet, ikke være andet end en død og stiv Eensformighed, man vil paanøde alle andre Mennesker for at faae dem efter sit Hoved, og heri ligger Grunden til Tyfkerens latterlige Paastand, at for heelt og holdent at være et rigtigt Menneske, (der Mann, wie er seyn sollte) maa man være tyft, saa man nærmer sig kun den ægte Menneskelighed (Humanitet) i samme Maal, som man retter sig efter det tyfte Mandts-Hoved, der nu engang er Mandts-Hovedet i sin fulde Kraft og Glands.

Alt dette Papisteri eller tyft-katholske Uvæsen maa vi derfor lade fare, naar vi vil blive kloge paa Menneskelivet, dets rette Brug og glædelige Nydelse, som det findes hos os selv og nærmest omkring os, saa vi opgibe al den falske Eenshed (Eensformighed), der kun kan fremtrylles ved sorte Kunstter paa Menneske-Livets Bøstøtning, til Være for et enkelt Dødnings-Hoved, som

man ikke blot strinlægger og udfiller til en afgudiff Dyrkelse, men som man gier til Monsteret for alle Mand's-Hoveder, som de først og fremmest skal døe for at ligne. Lader vi ikke dette fare, da taber vi vort eget Mand's-Hoved og faaer ikke noget andet, men kun Skyggen af et fremmed, der aldrig kan være saa fuldkomment, ja, saa guddommeligt i sig selv, at det jo bliver dødt og tomt for os, thi selv naar vi tager et ægte „Christus-Hoved“ til vort Monster og vil afrette vort Hoved derefter, faaer vi ingenlunde et Christus-Hoved paa vore Skuldre, men kun en Skygge deraf, som oveniisbet vil være falsk, være Skyggen af et Mand's-Hoved, der har miskiendt og misforstaaet Christus-Hovedet, og, da nu det tyske Mand's-Hoved netop er Mester og Skolemester deri, saa kommer vi giennem en tyfsk Christendom eller Theologi kun ad en Omvei tilbage til det tyske Hoved, der i sig selv er et Dødnings-Hoved, der stræber at optage alt i sig, ikke levende „efter Aanden“, men dødt „efter Bogstaven“.

Har vi derfor lyst til at blive sande Christne, det er: christelige Mennesker, hvad ganske rigtig, efter min Overbeviisning, er det bedste, og udjævner igrunden al Forskiel paa menneskelige Folk og Stammer, Tænkter og Tungemaal, da maac vi først være levende Mennesker, og dernæst stræbe paa en levende,

menneskelig Maade at tilegne os Hjertet i Christendommen, hvorunder hele Christen - Folket berres, da Hjertet, som sagt, er Menneske - Livets Moderkød og eneste sande Brændpunkt, hvori det er eensartet, og hvoraf der lader sig i Kjærlighed udspinde et Fuldkommenheds - Bånd, der, trods al Forskiellighed, kan forene hele Menneske - Slægten. Dette er med andre bekendte Ord, at Christendommen som en vis Tro i Hjertet, et deraf udsprunget Haab og en deraf udsvillet Kjærlighed, kan og skal være eens hos alle Christne, men Christendommen som en Lærdom i Hovedet, kan ikke være eens uden hos de Fuldkomne, naar den skal være levende, da det samme Maal af Klarhed kun findes hvor Livet i samme Grad har udsvillet og klaret sig. Skiondt derfor Christendommen, som "Tro, Haab og Kjærlighed", skal være eens til alle Tider og hos alle Folk, og kan være det, uden at noget Folk opgiver sit Længemaal og sin menneskelige Tankegang, saa er Almindeligheden af en vis kristelig Lærdom eller Lærebygning, den pavelige eller papistiske Katholicisme, et utaaleligt Trældoms Nag til alle Tider og hos alle Folk, thi ligesom den kræver, at Børnene skal synes og lade ligesaa kloge paa alle guddommelige og menneskelige Ting som Oldingerne, og de Bantundigste som de Lærde, da understrykker den til alle Tider og hos alle Folk, undtagen

den Tid og det Folk, der har født Lærdommen og reist Lærebygningen, hele den folkelige, altsaa den menneskelige, og den betimelige, altsaa den levende Lætegang og igrunnen tillige Nøversmaalet, der kun vil findes skabt og skiftet til at udtrykke hvad der lever hos Folket med saamegen Klarhed, som Folkelivet hos sig selv har vundet.

Naar vi fra dette Stæde betragte Menneskelivet i Danmark, da kan vi let forstrækkes over det tykke Mørke, som for det meste ruger over det, og for den falske Dplysning, der spiller med det, og staaer, vitterlig eller uvitterlig, i Pagt med det yderste Mørke, hvor der for Menneske-Hjertet kun er Graad og Lænderes Gudsvel, men man vinder intet ved at lade sig forstrække, og sand Dplysning maa jo baade kunne fordunde den falske og fordrive Mørket, saa naar der kun i Danmark er et virkeligt Menneskeliv, der har Lyst til at komme for Lyset, da vil det, med den Guds Hjælp, som er et Lys uden alt Mørke, ogsaa lykkes, og hvad vi kan gjøre til det, lidt eller meget, det ikke blot skal vi, men det kan vi, som oplyste Løbseiere i det samme Liv, ikke undlade.

Om der nu er et Menneskeliv hos det danske Folk, eller blot et Planteliv og Dyreliv, det beroer paa, om Folket har et menneskeligt Hjerte, altsaa om det har kiærlig Følelse for noget Usynligt og da

især for Aand, som en fælles Livskraft, og for Hjertelighed, som et inderligt Sjælebaand, og skiondt man, efter Ordsproget, ikke kan see Folk længer end til Tænderne, saa kan man dog see en heel Deel af Tungen, naar de latter Munden dygtig høit op, det vil her sige, at da et Folks Modersmaal altid er efter dets Hjerte, saa kan man af et Folks Tunge-
maal godt see, om det har havt et menneskeligt Hjerte at begynde med, og selv Tyskere, som kan lidt Dansk, har derfor maattet indrømme, at det Folk, der gjorde og sang de danske Ræmpeviser maa have havt et meget menneskeligt Hjerte.

Spørgsmaalet kan da ikke her være om det danske Folks Hjerte, der aabenbart har slaaet varmt for alt Hjerteligt baade i Himlen og paa Jorden, og var altsaa et tilsvarende Livslys, hvortil Menneske-Hjertet altid trænger, ærlig værdt, men Spørgsmaalet er kun, om det danske Folk nu hører til de Levende eller til de Døde, om det endnu er noget og kan noget i denne Verden, eller om det er opslugt af den Fenris-Ulv, ethvert menneskeligt Folk, ligesom Aferne, selv maa opsøde, saa hvad der minder om det hjerteligste af alle Folk skulde nu kun være Skygger: Skygger paa Papiret og Skygger paa to Been, der vel endnu snakkede Dansk til Hverdagsbrug, men var hverken deres

Moderemaal vægtige til aandeligt Brug eller havde nogen Forliærlighed til det?

Hvem der nu, som Tyskerne, regner Ubarmhertigheden blandt den rene Fornufts og den strænge Bidskabeligheds Hoved-Dyder, og har desuden fra gammel Tid et Horn i Siden paa det lille danske Folk, de har, til for kort siden, havt nemt ved at bryde Staven over os, thi, i det hele taget, har vi aabenbart Skinnet imod os, da intet Folk paa Guds grønne Jord har tilsyneladende robet saa stor Lige-gyldighed for sin Folkelighed, sit Navn og sit Moderemaal, som det saakaldte danske Folk i de sidste Menneste-Aldere, mens vi ogsaa med en fiantet Forgubelse og Esterabelse af Tyskerne og andre store Folk tilsyneladende robede en gruelig Folesløshed for hele Aandens Verden. Trears-Kampen for Fæderne-landet, med sjelden Riæthed, store Dpoffrelser og glemrende Seire, har imidlertid selv gjort Tyskerne tvivlraadige om den danske Folke-Sag, og jo arrigere de bliver, des klarere viser de, at Danskheden har gjort Indtryk paa dem, som en Magt, de vel kan fradømme al Ret, men ikke fratage sin levende Tilværelse, og hvad selv Tyskerne lade giælde som Beviis imod sig, det maae dog vel Danskerne ogsaa lade giælde som Beviis for sig, saa jeg har det velgrundede Haab, at inden vi veed det, vil det Danske Folk ligesaa

kiækt, som det har forsvaret sit FæderneLand og dermed saavel sit Hjerte som sit Modersmaal, ogsaa paa sin Ret til at beholde begge Dele ufrænkede i Hjemmet og sætte sin Paastand igiennem, saa det paa een Gang kommer for Lyset, baade at det danske Hjerte slaaer varmt og allervarmest for Danskheden, og at Barmen er Lyset værd, ja, at den hjertelige Oplysning kaster Glæde paa Hjertet, som en Helt paa sin Moder!

Lil det stæer, maa jeg næies med at vise at der i det mindste er et dansk „Eenrums-Liv“, der udeleder sig selv af Folkelivet og styr ingenlunde Lyset, men fryder sig ved det „som Fugl ved Dag hin klare“, og det er, som man tager det, lidt eller meget; thi paa den ene Side gjør een Svale jo ingen Sommer, saa hvor Tælen er om et Folkeliv, forslaaer det kun meget lidt hvad en enkelt Bogorm sidder og guaver paa og grubler over og stiler efter paa Papiret, men paa den anden Side er det saa sædvanligt, at Bogormene hos Smaaafolk enten kommer til at ligne Bøger i Stindbind eller at de forgabe sig i den store Verdens nyeste Rode-Skionhed, at det altid har en vis Værtdædigbed, naar en enkelt Bogorm levende føler, hvilket lille, ubetydeligt Ræ han i sig selv er og kryber derfor ind i Folke-Munden, som forholdsviis er meget stor, og man kan dog aldrig vide, hvad saadan en lille folkelig Bogorm derved kan opnaae, før lykkedes det ham at faae Folke-

Tungen sat i Bevægelse, saa den „tog for sig selv“, som Tyden siger, da var det ikke blot stort Morflab for Bogormen men for hele Folket, da det jo er Munden, der sætter Liv i hele Kroppen. Saadan tænkte jeg i min Ungdom og trøstede mig derved, saa godt jeg kunde, over den rædsomme Overhaand; baade Lyskæden og Udauskheden aabenbar havde og syndes daglig meer at tage, og skøndt jeg for længe siden er kommet ud af den Drøm, at en lille Bogorm skulde komme til Høisæde i den store Folkemund, eller reentud sagt, at man, ved at stifte til Folke-Tungen med sin Pen kan sætte den i levende Bevægelse, selv naar Munden er gaaet af Hængslerne, saa holder jeg dog endnu for, at naar blot Folkemunden, ved et godt Drefsigen, som det, Holsten-Gottorperne og deres høityske Hjelpere har givet os, er kommet ilave paany, da kan en enkelt dansk Mund gjøre meget til, at Folke-Tungen faaer sit gamle Sving, saa hvad Hjertet er fuldt af, løber Munden over af, og saa gaaer den danske Plov af sig selv, for det danske Hjerter har aabenbar kun sovet som en Steen, da man tænkte, det var steendødt, og det er altid ikke blot skiemtefuldt, men ogsaa fuldt af en ganske alvorlig Rærlighed til alt Hjerteligt, Barnligt, Ærligt, Jævnt og Levende, saa naar bare de mange Læs Steen ikke var, som Lyskerne har kiørt paa den gamle Landevei mellem Hjertet og Munden, saa skulde man høre Løier.

Det er imidlertid ingenlunde umueligt i vore oplyste Dage, ved Hjælp af Damp-Kraften at komme udenom den affærrede Bei, vel ikke paa en Jern-Bane, men dog paa en Gulv-Bane, der vel ikke taaler saameget Slid; men hvor det ogsaa gaaer meget glattere, saa den holder nok Folket ud, og engang skal jo dog alting i denne Verden forgaae.

Dette falder nu vel Væseren og selv Væserinden temmelig dunkelt, men skøndt jeg nok veed, hvad jeg mener, maa jeg dog overlade det til Munden at klare hvad Pennen umuelig kan meer end dunkelt betegne, da den selv ingen Deel har i den Dampkraft, som skal drive Værket, og som naturligviis er „Anden“, der igien kun er en usynlig Livs-Kraft, som kun gjør sig kiendelig i sin levende Virksomhed, som Munden har Eneret paa.

Hvad derimod nok med Pennen kan lade sig gjøre, er at pege paa den Tilstand, hvori Menneske-Livet for Diebliffet befinder sig hos os, og kunde det vække Opmærksomheden paa „Danmarks frugtbare Herlighed“ fra Hjertets Side, og paa den uforfarlige Skibbesløshed, hvormed den længe har været behandlet, mere spildt end benyttet, da vilde det endnu være til langt mere Gavn end hvad jeg dog ogsaa glæder mig ved: den Opmærksomhed, der nys er vakt paa de iydste

**Subgruber og paa Bigtigheden af en stadig Damp-
ført mellem Hjerting og Lowestoft.**

Naar man nu vil betragte **Menneske-Livet** paa et vist Sted og til en vis Tid, da maa man vel, for ikke at overvælde Diet og forvirre Synet, i Tankerne sille det ad i sine tre naturlige Kredløb, som man kalder det huslige, det borgerlige og det gude-
lige Liv, men det gaer dog dermed, ligesom naar man stiller den kristelige Troes-Betiendelse ad i de „tre Troes-Artikler“, saa man maa, hvad end Lyfsterne siger og gjør, aldrig glemme, at hvad man i Tankerne for Lydeligheds Skyld under Betragtningen stiller ad, det hænger dog, som Dele af et levende Heelt eller et heelt **Menneske-Liv**, uopløselig sammen, saa, hvis man sønderriver **Baandet**, opløser man med det samme den levende **Sammenhæng** og gjør det hele dødt og magtesløst. Hvad vi kalder det huslige, det borgerlige og det gadelige Liv er derfor ligesaa lidt hos et Folk som hos **Enkeltmanden** tre Liv, men kun tre Sider af det samme Liv i den hjertelige **Trekant**, saa naar man fristes til at tage den ene Side som det egenlige Liv, da er det kun fordi **Menneske-Livet** hos ethvert Folk, ligesom hos **Enkeltmanden**, har en **Judlings-Side**, der stræber at fængsle hele **Opmærksomheden**.

Saaledes er det nu aabenbar i **Danmark** **Menneske-Livets** huslige Side, der i alle **Maader** har det mest

Tiltrækkende, hvad man blandt andet kan see deraf, at Fremmede, der saavel i gubelig som i borgerlig Henseende seer os baade over Skuldrene og over Hovedet, sædvanlig finder sig overraste ved at betragte Hverdagslivet i vor huslige Kreds og finder det i al sin Jævnhed og Lævelighed særdeles menneskeligt og yndigt. Heraf tør man nemlig godt slutte, at det forholdsvis maa være saa, og hvormeget man end, ved at betragte det danske Husliv i Menneffelighedens og Hjertelighedens Eys, baade maa savne og beklage, saa opdager man dog let, baade at det er Danskerens Indlings-Side, og at hvor Menneffeligheden er veget fra deres Husliv, der nytter det slet ikke at lede om den i deres andre Livs-Forhold. Da nu ogsaa Huslivet mellem Ægtefolk, Forældre og Born, Sydsende, Slægt og Venner og Tjenestefolk, allevegne oprindeligt ligger Født nærmest paa Hjerte, saa følger heraf, baade at Danskerne hører til de meget hjertelige Født, og at de rimeligvis kun har det maadeligt fra den borgerlige og gubelige Side betragtet, thi har disse Sider havt mindre Tiltrækkende for dem, altsaa været dem forholdsvis ligegyldige, saa behøvede de ikke engang at have havt saa herstefyge og selvkløge Røboer, som Tyskerne er, for i borgerlig og gubelig Henseende at blive tagne med Trumf, uden synderligt Hensyn paa deres Tilsielighed, folgelig ogsaa uden synderligt Hensyn

paa, om deres Husliv derved blev mere eller mindre menneskeligt, yndigt og glædeligt.

Da nu det Borgerlige, naar det er fremmed, og det Gudelige, naar det bliver borgerligt, altid griber dødt, enten voldsomt eller seipinende, ind i det huslige Liv, saa er det paa den ene Side vist nok forunderligt, at det danske Husliv efter Aarhundreders Trældom under et i det hele fremmed verdsligt og geistligt Herkøb, endnu har saameget menneskeligt og yndigt ved sig, men det er paa den anden Side hardtab ubegribeligt, hvordan et Folk, med saa lunden Deltagelse i Menneſte-Livets borgerlige og gudelige Forhold, skulde faae dem ordnede efter sit Hjerte, altsaa paa en Maade underordnede de huslige Forhold, medens det er ganske klart, at hvis det ikke skeer, da vil i vor Jernbane-Tid en hjerteløs verdslig og geistlig Herskelyge gribe saa dræbende ind i det værgeløse Husliv, at ogsaa det maa tabe sit menneskelige Præg, saa Danſterne virkelig blev, hvad Tyſterne hidtil med Uret udſtiældte dem for: tamme Husdyr, kun, som Skoddyrene, lidt vilde i Brunſttiden.

Der er altsaa ingen Redning for Menneſte-Livet i Danmark, med mindre det kan blive stærkt nok i den huslige Kredſ til ikke blot at modſtaae Dødbideriet baade fra den borgerlige og den gudelige Side, men at overvinde det og giennemtrænge alle Livs-Forholdene, og

maa det end med Rette findes meget vanstelt, saa tør man dog snarere haabe det i Danmark, hvor Menneſte-Livet aabenbart er stærkeſt i den huſlige Kreds, end man tør haabe, at, hvor det er stærkeſt i nogen af de andre, det der ſkulde holde ſig, da Huſlivet dog overalt under Solen er Menneſte-Livets Moderkuld og Bugge, ſaa, er det engang forſvundet deraf, kan det aldrig være ſaa stærkt i de borgerlige og gudelige Forhold, at det jo ſnart maa uddøe.

Ligeſom det nemlig er ſoleklart, at det borgerlige Selſkab, naar det ſkal være menneſkeligt, baade maa oprindeligt være en Udvidelse af et menneſkeligt Huſliv og maa beſtandigt bæres deraf, da ſelv de allermenneſkeligſte Love og Indretninger vil være døde og magtesløſe, naar den Menneſkelighed i Folkets Hjerte og Tankegang, ſom de forudsætte, er forſvundet, ſaaledes er det vel dunklere men dog ligesaa viſt, at Gudeligheden for at være levende maa være menneſkeligt, hvad den dog umuelig kan blive uden i ſamme Maal, ſom Huſlivet er menneſkeligt.

Dette, at ikke blot det grove Afguderi, ſom en aabenbar Forgubelse af det Døde, men at enhver ſaaløbt Gudelighed, ſom ikke til Tid og Sted er menneſkelig, alſaa folkelig, ſtaaer fiendelig mod Menneſte-Livet og er et Marerid, hvorunder det ſtaaer Fare for at kvæles, det er vel igrunden indlyſende, men

der er saameget forunderligt og os ubegribeligt i vort gudelige Forhold, at vi let fristes til at tænke, at da for Gud er ingen Ting umuelig, saa er den klareste Selv-Modsigelse vel heller ikke utænkelig for ham, thi endt det netop er den „Jugenting“ som allerklarest er Gud umuelig. Det kan derfor nok gjøres behov at minde om, at der allensalds umuelig kunde være mindste Liv i den Gudelighed hos os, der fremstiller Gud som vor himmelske Fader og Menneskene som Hans Børn og hinandens Sydsfænde, dersom Ordene: Fader, Moder, Barn, Broder og Syster havde tabt deres menneskelige Betydning for os, thi enten maatte da de samme Ords gudelige Betydning, som i det gamle Egypten, afløses af en vederstyggelig dyrist, eller ogsaa der maatte tilskrives dem en ukjendelig Betydning, der for Mennesker gjorde dem aldeles luftige og tomme, døde og magtesløse.

Heraf kan og skal vi da lære, at dersom den kristelige Forestilling af Guds Forhold til os som et faderligt og moderligt og vort Forhold til Ham som et barnligt Forhold, kun er sand, da er det menneskelige Husliv ei blot den sande Gudeligheds nødvendige Forudsætning, men er tillige stiftet til inderlig at sammensmelte med den sande Gudelighed, og hvor det stædte, der vilde det menneskelige Husliv i Pagt med Gudslivet unægtelig vinde Kraft til baade at overvinde den døde Gudelighed og til at omdanne det borgerlige Selskab efter sig.

Bestillinger paa „*Danskeren*“ modtages i alle Bog-læder i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Boglæderne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 27. Septb. Nr. 39.

Menneske: Livet i Danmark.

II.

„Hvad gjør man ikke for Kone og Børns Skyld!“ det er hos os et gammelt Mundhævd, der ikke engang behøvede at staae i en Komedie for at klinge latterlig, thi jo mere et Folk i det hele gjør for Kone og Børns Skyld, des tiere og des visere vil de, der igrunden slet intet gjør for Næstens Skyld, i det gamle Mundhævd søge Undskyldning for alt hvad de ei kan være bekendt at have gjort for deres egen Skyld, saasom at skjæle og bedrage paa alle mulige Maader; men derfor bliver det lige vist, at man i Danmark gjør overmaade meget for Kone og Børns Skyld, og at det har en fiendelig Indflydelse paa hele den Gang, det borgerlige Selskabs Udvikling og Indvikling hos os har taget. Hermed hænger det nemlig ikke alene paa det næreste sammen, at Embederne hos os hardtad kun betragtes som mere eller mindre gode Levebrød for Manden med „Kone

og Børn", og for "Kone og Børn" ligesaavel efter Embedsmandens Død som i hans levende Live, men heraf udspringer ogsaa det danske Folks aabnbare Fortiærlighed til Kongens uindskrænkede Enevoldsmaagt, thi de slutter fra dem selv, at en dansk Konge, næst Om sorgen for sin egen Kone og sine egne Børn, ogsaa vil gjøre hvad han kan for alle hans Undersaatters Koner og Børn og folgelig regiere efter Folkets Hjerte. Derfor har i Aarhundreder ingen dansk Konge været saa almindelig elsket, som Frederik den Sjette, skjøndt Folket ellers under hans Regiering havde det kun daarligt, og Riget med stærke Skridt gik sin Oplosning og Undergang imøde, thi denne Konge var i sin Fortiærlighed til Hushivet, og med Betragtningen af alle Sager i det huslige Lys, saa aldeles dansk, altsaa folkelig, som man vel kan tænke sig, derfor ogsaa inderlig overbevist om, at Danmark aldrig kunde faae en bedre Regieringsform end den uindskrænkede monarkiske, der ledte til en faderlig, patriarkalsk Styrelse af alle Forhold. Dette er da ogsaa Grunden til, at ingen af alle de store borgerlige Forandringer, som har fundet Sted i Frederik den Syvendes Tid, har vaakt saa almindelig Opmærksomhed og levende Deltagelse hos Folket, som Spørgsmaalet om "Brudevielse" og det "borgerlige Egtteskab", thi man vil have mærket, at Folk brød sig sædvanlig ikke det mindste

om den Dplysning, at Brudevielsen ikke engang er nødvendig til et kristeligt Ektekab, at dernæst Ektekabet ingenlunde er nogen kristelig, men baade hos Jøder og Hedninger en ældgammel, efter hvert Folks Hjerte og Lovgivning læmpet Indretning, og endelig, at her var slet ikke Spørgsmaalet om Ektekabets menneskelige Betydning og Trang til Himlens Belsignelse, men kun om dets borgerlige og juridiske Gyldighed, der unægtelig er en blot borgerlig og juridisk Sag, medens det stod alle Ektefolk frit for baade at faae en Brudevielse og at ansee den for aldeles nødvendig til et velsignet og lykkeligt Ektekab. Man veed, det nyttede slet intet, fordi Folket kun saae paa det huslige Liv, og havde den Tro, at hvorlidt end Brudevielsen virkede til Gavn for „Kone og Børn“, saa vilde „Kone og Børn“ dog faae det endnu meget værre, naar man ikke engang behøvede at lade sig vie af en Præst med Kjole og Krave, men kun at gaae op paa Raadstuen og sige, man vilde gifte sig.

Saaledes kan det danske Folks Fortiærlighed til Hunslivet, der ligner meget en Forgubelse deraf, let synes at lægge uovervindelige Hindringer iveien for et frit og sundt Borgerliv, da det er klart nok, at hverken kan den patriarkalske Styrelse virkelig finde Sted selv i det mindste Kongerige under vore indviklede Forhold, og heller ikke kan Borgerlivet blive frit og frugt-

bart, førend det kirkelige Halsjern, hvori det siden Middelalderen har været spændt, aldeles sønderbrydes.

Dette vilde imidlertid være en meget overilet Slutning, thi da et frit og sundt Borgerliv er langt fra at være uforeneligt med et kærtligt Husliv, men har netop deri sin Bugge og sit Moderstød, saa behøver der i Danmark blot at opgaae et nyt Lys over det menneskelige Husliv og dets Forhold saavel til Menneſte-Livets borgerlige, som til dets gudelige Side, for at det danske Folk, jeg vil ikke sige, bliver hidſige paa hvad man talder „Politiken“, hvad man heller ikke skal ønske, men for at de i Borgerlivets Frihed seer en nødvendig Betingelse baade for det huslige og det gudelige Livs fri Udvikling og glædelige Nydelse. Det er altsaa ingenlunde det danske Folks priselige Fortiærlighed til Huslivet, men dets snevre Begreb derom og Mangel paa Indſigt deri, som gjør Overgangen til et ægte folkeligt og menneskeligt Borgerliv vanstelig, og paa begge disse Brøst vilde dansk Christendom, naar den kom i udbredt Virksomhed, ypperlig raade Bod.

Det falder mig herved ind, hvad jeg hørde forleden om to Søllandske Bondeloner, der havde været henne og hørt en nykommen Præst, thi da de gik fra Kirke, og den ene roste Præsten, sagde den anden: ja, men den „Dævel“, han talde saameget om, kunde han

gjerne ladet blevet vore hos Tyskerne, hvor han er kommet fra.

Hvorvidt vedkommende Præst nu virkelig havde talt usødvendig meget om Djævelen, og hvorvidt den Djævel, han talte om, egentlig var tyff, det veed jeg vel ikke, men derimod veed jeg godt, at det var af Tyskernes Aande, at vore saakaldte lutheriske Præster sædvanlig talde meget ivrigere om Djævelen end om Borherre, og meget mere levende om Helvede end om Himmerig, hvad i grunden var ligesaa uchristeligt som uansst, og jeg veed fremdeles, at den gudelige Tale, man endnu snarest faaer at høre i vore Kirker, er, baade med og uden Djævel, meget for tyff eller tyffkerlig til, at den skulde gjøre synderlig dybt og frugtbart Indtryk paa danske Folk, som hverken finder sig oplyste eller opbyggede ved spidsfindige dogmatiske eller tørre moraliske Forelæsninger og Afhandlinger, der ligge mange Mile borte fra deres Hjerte og huslige Kred. Derimod har man selv i Hovedstaden, hvor Hjertet og Huslivet dog har mindst at betyde, og selv i den ukirkeligste Tid, hørt de Prædikanter, som „talde til Hjertet“ og indskrænkede for det meste deres Betragtninger til den huslige Kred, løstes til Skyerne, saa naar vore Præster selv havde faaet Christendommen indført i deres Husliv og meddeelde den saaledes, da vilde det danske Folk upaatvivlelig finde, den var

efter deres Hjerte, og det vilde være uberegneligt, hvad Christendommen da maatte virke baade til at styrke og klare det menneskelige Huusliv og derigiennem hele Menneſte-Livet hos os.

Dog, jeg maa vel, for ikke at blive aldeles misforſtaaet, ſtræbe tydelig at ſige, hvad jeg mener med Christendommens Indførelſe i Huuslivet, thi da man i forrige Tider ved diſſe Ord ſtrar vilde tænkt paa den ſaakaldte „Huus-Andagt“, ſaa ligger den Tanke maaffee ogſaa Læſeren nærmest, og ſiøndt Huus-Andagten viſt nok, under en eller anden Skikkelse, altid vil følge af danſke Folks levende Deeltagelse i Gudeligheden, ſaa er den dog ingenlunde Rilden, og hvad jeg mener med Christendommens Indførelſe i Huuslivet, er, at den nærmest henføres til og oplyſes ved Menneſkets hjertelige og kiærlige Forhold, ſom har deres Hjem og Arne i den huuslige Kreds, og at Betragtningen kun derfra udvides til de folkelige, borgerlige og almindelig menneskelige Forhold, der hos danſke Folk kun vinde Liv og Lys ved at udvikles af Huuslivet og forbindes dermed.

At denne Fremgangs-Maade nu heller ikke vilde være mindre i Christendommens Aand end efter Dannekvindens og det danſke Folks Hjerte, det følger, ſom ſagt, allerede deraf, at Christendommen unægtelig fremſtiller Grund-Forholdet baade mellem Gud og os og mellem os ſelv indbyrdes, ſom et huusligt

Forhold, vist nok i en himmelhøi Orden og med en evig Virkning, men dog ganske af samme hjertelige og kiærlige Art, som Hverdags-Forholdet er mellem menneskelige Forældre og Børn og imellem Spdfkende. Eller hvem veed det ikke, at vi, for at være sande og levende Christne, maae i alle Maader betragte, elske og ære Gud som vor himmelske Fader, have, som Guds Børn, et barnligt, himmelsk Haab med tilsvarende Arveret, og elske hinanden med en reen broderlig og søsterlig Kiærlighed!

Saafernt der da endnu er mindste Liv og Kraft i det gamle „Evangelium“, da maatte en dansk Christendom nødvendig ved at tiltale og opbygge Folket ogsaa give deres Huusliv en langt rigere Fylde end det nu sædvanlig har, og forberede en Oplysning om dets Bilskaar og Bestemmelse, der nu for det meste aldeles fattes, og det er især ganske klart, at vi med den himmelske Fader og Hans Børn for Die umuelig kan ansee det for Hovedsagen i vort inderlige Forhold til „Kone og Børn“, at de kan have et vist Levebrød, naar vi døer, eller at Børnene snart kan blive forsørge, efter deres Rion, enten med en velhavende Mand eller med et godt Levebrød, men at vi, i samme Maal som det himmelske Huusliv trækker os til sig, stræber at danne vort jordiske Huusliv derefter, saa vi ogsaa deri seer mere paa Hjertet end paa Klæderne, mere paa den

indvortes end paa den udvortes Lykke i Verden, mere paa hvad Menneske-Livet i Sjæl og Hjerte opholdes ved, buer til og kan føde af sig, end paa Verdens-Livet, som vi har det tilfælles med de Umæleude.

Naastke! vil man sædvanlig svare, men nu Borgerlivet! det sunde, kraftige, virksomme Borgerliv paa Jorden! det faaer man dog vel ikke mere Sandt for og Lyst til ved Troen paa det himmelske Huusliv og Længselen derefter!

Hertil var jeg nu slet ikke bange for at svare: jo tilvisse, naar man bliver voksen nok til at træde ind i de borgerlige Forhold, med Die for deres Betydning i Menneske-Livet, og uden Frygt for enten i Verdens-Lummelen at blive fremmed for det stille, listige Huusliv, man i Hjertet bærer med sig, eller over Die-blikket at glemme den Evighed, man i Aanden altid har for Die. Christendommen er nemlig ikke mindre mægtig til at skabe et himmelsk Borgerliv end et himmelsk Huusliv paa Jorden, og hvor det fiendelig stæer, der vil man ogsaa see de Christne, i samme Grad, som de er christelig oplyste, gribe kiærlig, fiækt og klogt ind i det Borgerliv, de er stæbte til at deeltage i, thi ligesaa huuslig, som den christelige Børnelærdom er, ligesaa folkelig og borgerlig er den christelige Lærebygning for de Borne som Op-

lysning om det „Guds-Rige“, der ikke blot er i Himlen, men kan og skal ogsaa være paa Jorden. Jeg veed imidlertid meget godt, at der ikke blot er løbet meget Vand til Strande, siden Apostelen Paulus skrev sine Breve til Korinthierne og gjorde Brug af sin „Romerske Borgerret“, men at ligesom Grundstenen blev lagt til den papistiske „Kirkestat“ indtil Tyskerne bygde det stygge Luft-Kastel, som man kalder „den Kristelige Stat“, da har Tankerne om Christendommens Forhold til det borgerlige Selskab været saa forvirrede, at om man end selv ved utallige Lyktræf har hittet Rebe deri, maa man dog aldrig tænke med et Pennestrog at kunne forvandle den herskende Forvirring til Klarhed, og jeg vil derfor her, hvor Talen er om Menneſte-Livets nærværende Tilstand i Danmark, strax indrømme, at det har lange Udſigter, inden man kan vente, at den danske Christendom ſkulde faae kiendelig Indflydelse paa Borgerlivet i Danmark, men dog maa jeg tilſæie, at hvor dansk Christendom findes, har den dog allerede oplyst Folk om den borgerlige Religions-Friheds Nødvendighed for Trivſſen og Belsignelsen baade af det huuslige og det gudelige Liv, og har ſaaledes borttryddet en ſtor Hinbring for Udviklingen af et frit og ſundt Borgerliv.

Det var imidlertid kun i de gamle ſaakaldte Theatrier eller verdslige Gudsriger, at Borgerlivet,

saadant som det var, nærmest afsprang af det gudfrygtige Hunsliv eller af den hunselige Gudsdyrkelse, saa Folkeligheden og Folketroen er, som Grækernes Pallas-Athene og vort Høinordens Thorsbrud: Sif med Guldbaaret, Borgerlivets naturlige Fostermoder, og hvor enten Folkefølelsen fattes, som hos Tysskerne, eller hvor den er hunsvidt i fremmede Lande, som hos Jøderne, eller hvor den er fængslet ved ueensartede Deles Sammentobbling, som hidtil her i Danmark, der kan det ægte Borgerliv umuelig trives; men hvor Folkefølelsen dog igrunden er saa stærk, som Trears-Rampen har beviist, den er i Danmark, der behøver den dog blot at tage det elskede Fæderneland i virkelig Besiddelse, og at klare sig ved en levende Oplysning paa Modersmaalet, for at der, ligesom af sig selv, udvikler sig et folkeligt Borgerliv i den kærligste Sammenhæng baade med det menneskelige Hunsliv og med den folkelige Gudelighed.

Ja, vil man sædvanlig svare: vi veed nok, det er din gamle „Riephest“, hvorpaa du rider raff til en „folkelig Høiskole“ og derfra lutt ind i en Hæredanskhed, der, som „Vølgen blaa“ oversvømmer hele Landet, om ikke lige til Eideren, saa dog til Slien; men siden du ikke dermed er kommet et Skridt videre i hele din „Menneske-Alder“, saa vil det nok ogsaa have lange Udfigter, inden der bliver Silb af den Ravn,

faa Verden forbauses over det mageløs klare og kiærlige Borgerliv, der skal springe ud af den „danske Folkelighed“, som en Pallas-Athene af Kronidens Hænde, eller vore op af Jorden i „heiligt Bang og Bænge“ ligesom den gamle Nordiske Sybilla: Sif med Guldparykken!

Jeg svarer imidlertid ganske rolig: ja, spot kun I, siden I ikke veed noget bedre at giøre, baade med den folkelige Skjalb, med den „folkkelige Høistole“, med Danskheden, med Thorsbruden og selv med det græske ligesaa mageløs folkelige som mageløs fri og glimrende Borgerliv! Man spilder let den kostbare Tid ved at spotte igien, ellers kunde jeg godt tjene med en Monstring af jeres Riepheste og en tilsvarende Dverhøring om, hvorvidt og hvorhen I er kommet paa dem, og hyad det er for et lyst og lifligt Borgerliv, der enten i Paris eller i Berlin har udviklet sig af den skionne Kunst at drive Spot med alt hvad der enten er lidt høiere end Dyrehovedet, eller gaaer lidt dybere end man med Fingeren kan skrive i Sand, men nu vil jeg blot spørge Godtfolk, om de ikke spottede ligesaa kiætt med Danehærens muelige Fremstridt fra det beleirede Frederits til Dannevirke og til Eideren, og om det Fremstridt ikke dog har fundet Sted, saa et Fremstridt aldeles jævnsides, til Dplysning af det saa ælt forsvarede Fæderneland og Modersmaal og

til Ære for det kiætte, fædernelandskiærlige danske Folk, maa dog i det mindste være ligesaa mueligt, og vilde uden tvivl følge af fornævnte vitterlig danske Fremstrid, naar det ikke lykkedes de Fremmede: Hjemtyfterne og Latinerne, at forhindre det? Har jeg nemlig kun Ret heri, da har jeg dog vel ogsaa Grund til at haabe, at det samme Folk, der med den kiærligste Selvopoffrelse har forsvaret sit Fæderneland og Modersmaal, og kan med et halvt Die see, at Offeret var spildt, naar man intet Gavn fik af hvad man kiøbte saa dyrt, det samme Folk vil uden tvivl snart føle Trang til Oplysning om, hvordan de bedst kan vente at beholde deres Fæderneland og høste Frugt af dets Besiddelse, og hvordan de bedst kan bruge deres Modersmaal, saa de har baade Gavn og Glæde og Ære deraf, og det er jo netop denne Oplysning, jeg vilde have dem givet paa en „folkelig Høiskole“ og en saadan Oplysning vilde jo nødvendig giennem Folkethinget føre til en folkelig Anordning af alle borgerlige Forhold, og i en tilsvarende borgerlig Tilstand vilde der jo nødvendig findes Liv, fordi den var folkelig, og dette Liv vilde jo være menneskeligt, fordi det danske Folk er menneskeligt, saa jeg seer ikke det mindste latterlige i saa jævn og klar en Tankegang, som denne.

At nu desuagtet mit velgrundede Haab om et folkeligt, et dansk Borgerliv, hvorved Husbilivet folde sig bestærmet, Christendommen frigivet, og alle menneskelige Evner ansporede til en gavnlig og frugtbar Virksomhed, at dette Haab muelig kan glippe, og at det rimeligviis maatte glippe, dersom vi ikke havde og beholdt et frit Folkething med en saa almindelig Valgret og Valgbarhed, som Grundloven hjemler os, det indrømmer jeg strax, men derfor skulde dog vel hverken jeg eller nogen Dannemand opgive det ligesaa liflige som velgrundede Haab, derfor maae vi dog vel kun med fordoblet Iver arbejde paa, at det, trods alle Hindringer, kan gaae i Opfyldelse.

Naar jeg, som Dannemand og Folkethingsmand, arbejder ivrig herpaa, endogsaa ved, trods alle Brøst, at forsvare Grundloven og Folkethinget, og ved, trods alle Fordomme, at paastaae Husbilivets og Borgerlivets Frigjørelse fra al Kirketvang og Kirketugt, da veed jeg nok, det lægges mig saare til Last, fordi jeg jo ikke blot er Bartonspræst, men en gammel Iverer for gammel dags Christendom og Lutherdom, saa jeg, efter Sigende, enten maa gaae i Barndom og lade mig lede af „Bondevennerne“, eller jeg vil af ærgjerrige Hensigter, i Forbund med Verdslighed og al Ugudelighed, forraade Kirkens og Christendommens hellige Sag;

men det gaaer med al saadan Barmhertighed ligesom med Skældsord, de rager mig ikke, og jeg benytter dem kun ved Leilighed til at sfiemte med, eller, som her, til i Skikkelse af Rødværge at tillade mig et lille Gienflag, som dog muelig kan ramme og rydde lidt af Veien for den folkelige Opfattelse af Menneskelivet, som jeg naturligviis ei altid har været lige mægtig, men dog altid har bekendt mig til og fulgt efter Evne.

For det første skulde jeg nemlig mene, at hvis Christendommen er hvad den kalder sig: et Evangelium eller glædeligt Budskab, saa kan den umuelig være nogen borgerlig Lov eller noget verdsligt Paabud, men maa være et kjærligt Tilbud, der naturligviis kun træder i Kraft naar det modtages med Taknemmelighed, og er aldeles spildt paa dem, der modvillig forstyre det.

Dernæst mener jeg, at om man end i papistisk Blindhed kan indbilde sig, at Syndsforladelse, Guds Fred, evigt Liv og Salighed kan sfiænktes dem, der ikke bryder sig om det eller forstyder dog den Tro, der er Vilkaaret for Naadegaven, saa kan man dog vel ikke bilde sig ind, at Jesus Christus baade kan være den guddommelige Sandhed i egen Person og dog snisse sig falske og løgnagtige Discipler, hvad han jo dog maatte, naar han vilde have en eneste, endfige Folk i Tusindtal tvungne til at beliende en Tro

paa ham, som de hverken havde eller vilde have! Enten maa man altsaa bespottelig tillægge Christus den klareste Selv=Modsigelse og derved gøre ham til Løgner, eller man maa indrømme, at den christelige Troes=Bekjendelse ikke under nogetsomhelst Paastub maa enten afsvinges eller aflistes et eneste Menneske, saa at hvor man har mindste Erbsvighed for Christus og Oplysning om hans Billie, der maa nødvendig al Kirketvang ophøre og Troes=Bekjendelsen blive ligesaa fri, som vi alle veed, Troen selv med Nødvendighed er.

Har jeg nu Ret heri, da følger aabenbar deraf, at borgerlig Religions=Frihed ikke blot kan rime sig med Christendommen, men er en christelig Nødvendighed, saa Christendommens oplyste Talsmænd maae nødvendig af al Magt stræbe at faae baade Hunslivet og Borgerlivet frigjort fra al muelig Kirketvang.

Dg hvad nu Sammenhængen mellem Christendommen og Folkeligheden angaaer, da skal jeg først tage mig den Frihed at bemærke, at da Christendommen ene vil kiendes og virke giennem Ordet og fører dog intet eget Tungemaal med sig, saa maa den betjene sig af hvert Folks Modersmaal, som den vil tiltale, og kan ikke gjøre sig tydelig og giældende hos noget Folk uden i samme Grad, som Folkets Modersmaal er udviklet til at tale levende og tydelig

derpaa om aandelige Ting, hvorfor vi ikke blot læser, at Aanden kom over Apostlerne i allehaande Folke-
Tungers Skikkelse, men kan ogsaa paa Christendommens
Historie før og efter Reformationen, see, at dens Liv og
Lys paa hvert givet Sted kræver Brugen af Folkenes
Modermaal og Magt derover til aandeligt Brug,
saa Christendommen maa allerede før sin egen
Skyld ønske og fremme den høieste Udvikling af Folkenes
Modermaal, der dog er aldeles umuelig uden giennem
et tilsvarende oplyst Folkeliv.

Der næst maa jeg henstille til moden Dverveelse,
hvad hidtil er meget for løselig overfaret, den Omstæn-
dighed, at Christus, skøndt hans Rige ikke er af
denne Verden, dog virkelig vil have et Rige i denne
Verden, og det et Rige, der aandelig skal overstraale
alle Verdens-Rigerne ved alle dets Borgers „Ret-
færdighed, Fred og Glæde“ i Aanden, hvad alle
Verdens-Borgere maae bekiende, er deres Rigers store
Gavn.

Nu spørger jeg, hvordan Christendommen skal
kunne gjøre sig forstaaelig om dette Christi aande-
lige Rige og om dets Borgers Pligter og Rettigheder,
med mindre vedkommende har en levende Forestilling
om et borgerligt Selskab, hvis Diemed er Ud-
bredelsen og Hævdelsen af „Retfærdighed, Fred og Glæde“
hos alle dets Medlemmer, eller om man kan faae en
saadan levende Forestilling uden at leve i et saadant
borgerligt Selskab, eller om man kan fatte Christi
Riges mageløse Fortrin uden at kiende dem, eller uden
at vide forskiel paa den udvortes og indvortes Ret-
færdighed og Fred, den verdslige og den aandelige
Glæde, som et menneskeligt Borgerliv kan stienke
og opholde?

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 4. October. Nr. 40.

Diebliffet og Skjalden.

Diebliffet for hvert et Barn
Eigner en spraglet Sommerfugl,
Soelbestinnet med Sommerlyst,
Som ved Santhansdag, saa ved Jul,
Barnehaanden har altid Jil,
Griber i Graaden 'efter Smil,
Griber vel feil, saa her, saa hist,
Griber dog Diebliffet vist!

Skjalde: Barnet er og et Barn,
Proget er hvad han huer bedst,
Sommerfuglen han sadler op,
Bruger den til sin Bingehest,
Paa den flyver han under Sky
Let over Eng og Skov og By,
Seer som en Falk alt hvad han veed,
Græder kun, naar han falder ned.

Diebliffet for Svend og Mø
 Er som en Dromme-Reisefærd,
 Immer noget er splittergalt,
 Snart er man fjeru og atter nær;
 Spring i Luften man gjør som helst,
 Hardtad forloren, hardtad frelst,
 Gribes sædvanlig feil hver Dag
 Uden ad Kys og Favnetaag!

Skjalde-Svenden er og en Svend,
 Kun er hans Drom et Kventyr,
 Jord bliver Himmel og Himmel Jord,
 Hømme tit stifte Folk og Dyr,
 Helst han seller paa Skyer graa,
 Gjør dem med Galder lysblaa,
 Svæver imellem Haab og Frygt,
 Kalder det faste stivt og stygt!

Diebliffet for Mand og Biv
 Er som den travle Høstens Tid,
 Leiligheden maa gribes da,
 Det man kun har for Slæb og Stid,
 Diebliffet er kostbart nu,
 Alting gaaer galt, det er en Gru,
 Reddes maa lidt, hvor lidt det er,
 Børnene skal ha'e noget hver!

Skjalde-Manden er og en Mand,
 Høste han vil al Dragens Guld,
 Diebliffet det giælder om,
 Skabes der maa et Heltetuld,
 Alt er galt og maa gjøres om,
 Verden er vild og Tiden tom,
 Stjaalet er Mjølner, os til Meen,
 Hugges maa Næsen dog i Steen!

Diebliffet for Gamling hver
 Er som goddag kun og farvel,
 Belfordrevet i Ro og Mag
 Ider det En alt mueligt Held;
 Drømmen svinder med Ungdomsaar,
 Leilighed med det stærke Haar,
 Livet er kort og Konsten lang,
 Alt faaer at gaae sin flæve Gang!

Gamling-Skjalden er dog en Skjald,
 Med sit goddag og sit farvel,
 Med sin Mag og sit Tidsfordriv,
 Med hvad for ham er mueligt Held;
 Ei han søger og ei han flyer
 Sommerfugl-Hest og Vventyr,
 Gribes med Flid, ihvor det gaaer,
 Leilighed ved det sidste Haar!

Legefyster fra Buggen af!
 Kærest fra tidlig Ungdomsbaar!
 Hustru baade i Lyft og Rød,
 Elftet selv under de hvide Haar!
 Moder baade til Helt og Skjald!
 Moder til alt hvad fødes skal!
 Elffelig, som du favnes til,
 Frugtbar og gold, som Gud det vil!

Det er Ravnene, som paa Rab-
 Efteraars-Skjalden tankesfuld
 Diebliffet tiltaler med,
 Beilende til dets Sølv og Guld,
 Til dets Roser med Duft især,
 Dgsaa dog til dets Farveskær,
 Alt som det er og tages maa,
 Holdent og heelt fra Top til Taa!

Diebliffet af flygtig Art
 Synes kun lidt, men er dog alt,
 Hvad med Livet i Livens Løb
 Til os i Støv fra Skyen faldt,
 Derfor Skjalden med Lanter graa
 Passer nu som en Smed derpaa,
 Rærende for det ei omsonst,
 Holde det varmt, det er hans Kunst!

Diebliffet mod Evighed
 Er vel det mindfte af alt Smaat,
 Diebliffet for Evighed,
 Det er dog baade stort og godt;
 I det heldigste Dieblif
 Menneftens Rion fin Frelfer fit,
 Dieblif hvort nu i hans Navn
 Bifelig brugt, gjør evigt Gavn!

Til Danfkerens Læse=Verden.

Stort fal det være nuomftunder, hvor fmaat det
 faa end igrunden er, det feer Læferen og ifær Læferinden
 not, ogfaa jeg har tænkt, da jeg ftilede dette mit aabne
 Brev til „Danfkerens Læse=Verden“, ftiondt jeg
 jo maa vide, det er et stort Spørgsmaal, om der en-
 gang med Rette kan figes at være en „Danft Læse=
 Verden“ til, og maa endnu bedre vide, at „Dan-
 fkerens“ Læse=Kreds selv i Sammenligning med det
 lille Danmark fun har været lillebitte. Men man maa
 fee at holde Drene ftive til det ftifte, og da dog ingen
 veed, om ikke „Danfkeren“ har havt eller kan faae
 titusindgange faamange Læfere fom den har havt
 Røbere, faa skriver jeg raft til dens Læse=Kreds fom

til en heel lille Berden, for at bringe den det, som jeg vil haabe, sørgelige Budskab, at hvis den ikke kan opdrive en ny Udgiver i mit Sted, da vil „Danstieren“ ophøre at udkomme med nærværende snart udrundne Aar. Jeg hører nemlig, som man nok veed, til de stoffels „Frivillige“, som strax meldte os til Tjeneste i Marts 1848, for at slaaes om gamle Danmark med Holstén-Gottorperne, og, naar galt skalde være, med hele det store, enige Tyskland, og vi maae vel være trætte af Tjenesten, da vi, foruden hvad Frivilligheden ellers kostede os, har maattet høre saamegen Bagtalelse baade for vor tosfede indbildte „Frivillighed“, som det var paa den høie Tid at sætte en Pind for med almindelig Bærnepligt, og for vort gruelige Tyskerhad og vor aldeles vrangte Opfattelse af Strids-Spørgsmaalet, der ingenlunde skal være, om Danmarks Rige, med eller uden Sønder-Jylland, skal bestaae eller forgaae, og om Dansk eller Tysk skal være Hovedsproget i Danmark, med eller uden Sønder-Jylland, men kun om, hvorvidt Dynastiet og Diplomaten, Arvesølgen og Flaget skal fremdeles være fælles for hele den forrige Slesvigholsten-lauenburgdanske Stat eller ikke?

Vel havde jeg i mit stille Sind betænkt, om mueligt, at holde ud, til det var afgjort, som jeg, med eller uden Ministeriets og alle Diplomaternes Tilladelse, bliver

ved at falde Strids-Spørgsmaalet, om Danstens og Dansthedens Liv eller Død nemlig, men nu, da Sværdet, efter ærlig at have gjort sit til at jævne Trættten, alt begynder at ruste i Skeden, og da Døds-dynnen vel synes fældt over Dansten og Danstheden, men dog, ogsaa i Betragtning af Danehærens „Kampdygtighed“, i en vis „Personlighed“ Aand, saa de skal kun „trædes ihjel af Gæss“, og da Tiden har viist, at de er seilivede, saa har jeg, som er nær de Halsfjerds, maattet opgive Haabet om at opleve den endelige Afgjørelse, og besluttet mig til at tage min Afsted, om det end skulde være i Unnaade uden Pension. Da det imidlertid ikke sommer sig for en „Danster“ at ride den Dag, han sadler, saa har jeg villet opsigte min Tjeneste saa betids, at hvis Læseverdenen vil have min Tjeneste besat og fremdeles besørget, den da kan have Stunder til at see sig om efter en ny Udgiver af et „dansk Ugeblad“, der kunde hedde hvad det skulde, selv „Utske“, naar det blot var dansk fra Top til Taa, baade i Sind og Skind! Et saadant vedvarende dansk Ugeblad ønskede jeg nemlig selv af ganske Hjerter, baade for min egen Skyld, saa der dog fremdeles var eet Blad i Danmark, hvor jeg var sikker paa at faae et Død indført, som laae mig paa Hjerte, og tillige for Folkets, Rigets og Tjengemaalets Skyld, der høilig kan behøve, at der dog er een offentlig Stemme, der tør

hvor end Brevet har hjemme, fortjener det i mine Dine en vis Dymærksomhed, fordi det med hele den tilsyneladende Trostlydighed, vi saa tit har maattet beundre hos Holsten-Gottorperne, naar de fortæller deres Æventyr om den hellige Nagt mellem "Hertugdømmerne" og om det holstenste Martyrdom saavel ved Frederiks, som ved Frederikstads, dog rober en vitterlig Konst, hvis Fiinhed og Skionhed, jeg vel ei kan berømme, men hvis Driftighed jeg dog maa forbauses over. Dansthed, Christendom og Skjaldstab, Menneste-Rettigheder, Samvittigheds-Frihed, den danske Grundlovs Betsignelser, Oprørs-Farverne i al deres Ustydighed og Mormons-Bogen med sin guddommelige Oprindelse, omtales her som lutter Ting, der "ungeedeelt" høre "ewig tofamen", saa det er kun pøredanst Dumbhed og Eenfiddighed, der kan falde paa at stille ad hvad Gud har sammensiet, og istedenfor at lee ad dette Sammensurium, skulde Dannemænd veri see en paatrængende Opfordring til dog i Guds Navn for deres egne Skyld at komme ud af det Birvar i Tanlegangen, der ingenlunde behøver at være enten saa grovt eller saa latterligt, for igrunnen at være ligesaa sørgeligt og ødelæggende.

Kun een Bemærkning skal jeg tilføie i Anledning af Jammer-Klagen over de Danstes Tyranni i Slesvig, thi skiondt jeg er vis paa, at man ligesaavel i Slesvig som i Kiøbenhavn forsynder sig langt mere med

og faae med tilsvarende Vine, og da endelig den aabne Ramp for Danmark, Danstun og Danstheden maa agtes seierrig udkæmpet, saa turde jeg ikke bie længer med at tage fat paa de Bærter, som jeg længe har tænkt paa at efterlade mig, men som jeg slet ikke kan komme til, saalænge jeg skal strive et Ugeblad, og som der dog allerede nu skal endeel Aar og megen Lykke til at fuldføre. Hvad et ægte dansk Ugeblad angaaer, da mener jeg ogsaa, at hvis ikke alle de „Frivilliges“ Ramp for Dansternes Fæderneland og Modersmaal har været forgiæves, da vil det nu komme af sig selv, og, om det end ikke skal komme strax, naar „Danstere“ slutter, dog ei heller lade længe vente paa sig.

De Bærter, jeg sigter til, er vel nu nærmest „Haandbogen i Verdens Historien“ og „Sangværket“, som alt har vundet saa megen Jubel, at de baade bør fuldføres og, om mueligt, forbedres; men det er dog især Haandbøger i „Kirkens“ og i „Nordens“ Historie, som jeg under hele mit Forfatterliv har stadig haft for Øie, men endnu aldrig lagt Haand paa, fordi mig synes immer, det var for tidligt, da man virkelig maatte have naaet Begyndelsen af et nyt Tidsrum baade i Kirkens og i Nordens Historie, førend man med Rolighed og forholdsvis Klarhed kunde overskue deres Bane, og med levende Deltagelse afmale baade deres Indvikling og Udvikling i Tidens Løb.

Først mellig, under Danmarks Kamp paa Liv og Død med Tyskland, og ved hele den Bending, der hos os har fundet Sted, er det i mine Dine blevet betimeligt at oplyse det nærværende Dieblif og forberede Fremstridtet giennem Fremtiden med den foregaaende Erfarings Værdomme, men det synes ogsaa nu at være paa den høie Tid, naar jeg derved skal føre Pennen, og det er virkelig paa den høie Tid, naar Kirkens og Nordens Benner skal finde Bei giennem Diebliffets Virvar og see, hvor Maalet staaer, hvorefter der skal stiles.

Hvad nemlig den christelige Kirke angaaer, hvis „Tro og Haab og Kiærlighed“ giennem attenhuådrede Aar har virket saa velgiørende og er blevet saa uanvendelige, at ingen Menneſkeven kan uden Gru tænke sig dem borte fra Jorden, saa hersker jo derom allevegne en saa grændseløs Forvirring, at naar man ved den Christne Kirke vil tænke sig noget andet end den papistiske Steenkirke eller det tyske Luftkastel eller en selvmodsfigende splidagtig Sammensætning af disse to uførligelige Dele, da veed man sædvanlig slet ikke hvad man skal tænke paa og stile efter, fordi hvad man kalder Kirke-Historie enten er en blot Lebnets-Beskrivelse af de saakaldte Kirkefædre, Kirkeværger, Helgene og Kiætttere, eller et Sæt „Lærde Efterretninger“ om alle de tykke Bøger, man i atten-hundrede Aar har skrevet for eller imod Bibelen og

den til Tid og Sted herskende Theologi, eller et Virvar af begge Dele. Skal man derfor nogenstunde hitte Rede i dette Virvar, da maa det kunne vises og blive viist, at der har været og er et Christen-Folk (en Christen Menighed) paa Jorden, der, skøndt det er et ganske besynderligt, aandeligt Folk, der ei har noget verdsligt Fæderneland, Modersmaal eller Fællesskab, dog er et kiendeligt Folk, har yttret en stor folkelig Virksomhed og havt en folkelig Skæbne, der vel er mageløs, men ingenlunde urimelig og usforklarlig. Først da, naar vi hos de Christne, ligesom hos Jøderne og ethvert navnkundigt Folk, lærer at stielne mellem de indvortes og udvortes Forhold, mellem Folkelivet og Folketroen paa den ene Side, og Bogværnenet med de lærde Trætter paa den anden, samt mellem de forskiellige Forsatninger og Regierings-Former, fri eller slaviske, Christen-Folket har prøvet, først da kan man see, hvad Folke-Aanden har været og virket, hvad Folket har at betyde og hvad der nu i Dplysnings-Tiden maa være dets Maal. See, i denne menneskelige Hensigt og levende Christelige Retning vilde jeg skrive en kirkehistorisk Haandbog, saa tilgængelig for alle danske Læsere, saa livlig, kort og tydelig, som Vorherre gav Lykke til; og det er jeg vis paa, ikke blot mange danske Læsere vilde takke mig for i min Grav, og de Lærde og Skrifstloger nødes til at ændse, men ogsaa mange

Præster i hele vort Norden vilde have Gavn af til en lysere og mere frugtbar Virksomhed.

Sender vi nu Diet til vort Nordens egen Historie og det Folks Levnetsløb, som vi nærmest tilhøre, da er Forvirringen vel ikke nær saa stor, hvor man hverken behøver at lede om Folket eller fristes til at glemme det over Skolemesterne, eller kan mistiende den naturlige Udviklings-Gang, men dog har især baade den sande og den blot saakaldte Christendoms mægtige Indflydelse, og i de senere Aarhundreder Lysthedens og Lysteriets Indgreb, gjort Sagen meget indviklet, og den indbyrdes Splid mellem Stammerne og Rigerne har forstuet Dplysningen, saa vi trænger høilig til en Haandbog i Nordens Historie, der kan vise os den rette, oprindelige Sammenhæng, og tjene som en Ledetraad paa Sneglebalken, som vi Nordboer aabenbar er kaldte til at bestige og fra dens Top vinde en Udsigt over Menneske-Livets underlige Bane baade ude og hjemme, som godt er den lange Reise værd, da den sætter os istand til at gjøre de sidste Kæmpestridt, som skal krone Bærket. For nu at kunne strive en saadan Haandbog i Nordens Historie, der ikke skal føre paa Bilspor, maa man kiende og fatte baade vort Nordens oprindelige (hedenste) Fælles-Retning i hvad vi maa kalde "Nordens Aand", og Christendommens guddommelige og reen menneskelige Retning med Aanden

over alle Aander, og hertil har hele min særegne Livs-
Bane tilligemed min Livs-Stilling ført mig i en Grad,
som vel for Dieblirket ingen anden Bogmager i Norden,
saa jeg maa føle mig drevet til den Kiærligheds-Gierning,
og tør haabe, med Guds Hjælp, at stille mig taalelig
godt ved den.

See, nu veed "Dansterens" Læsere, der ikke
anseer mig for en tyst Bindmager, hvorfor jeg afbryder
den ugenlige Verel-Virkning med dem, thi naar jeg
skulde skrive Sandheden heel og holden, maatte jeg vel
bekiende, at der endnu var endeel andet, jeg ønskede at
have skrevet en Bog om, før jeg gif herfra, men det
vilde jo klinge latterligt, om jeg gjorde Regning paa
mere Tid og Lykke end der kan behøves til hvad jeg
mindst vilde undlade og snarest maatte føle mig kaldet til.
Det kan imidlertid aldrig staa med et Par Ord at
nævne hvad jeg, naar jeg ellers kunde leve saa længe,
og beholde saamegen Lyst til den i Længden lidt kiedelige
Pennesførelse, som dertil udkrævedes, vilde ønske at faae
skrevet, thi det kunde dog muelig vække Ingres Op-
mærksomhed paa hvad vi fattes, for med stadige Skridt
at gaae vor egen nordiske Vej i hvad man kalder
Bidenstabelighed, og hvad jeg helst vilde kalde
„Menneske-Kundskab“, fordi, naar det kommer til
Stykket, kan vi Mennesker dog herneben aldrig komme
videre end til at kiende os selv, kiende Mennesket og

det Forhold, hvori Mennesket staaer til de høiere og lavere Ting, hvormed han under Livens Løb kommer i Berørelse. Denne jævne Sandhed er nemlig, som saamange jævne Sandheder, især ved de tyske Professorers Luft-Seilads og Luft-Kasteller, kommet saaledes i Forglemmelse, at naar man læser vore Dages saakaldte videnskabelige Værker, synes det, som alle saakaldte oplyste og dannede Folk aldeles havde opgivet Lyften til og Haabet om at blive kloge paa sig selv og paa det Menneske-Liv, hvori de mere eller mindre tage Deel, men have derimod fordybet sig i den unaturlige Lyst og sat sig fast i det latterlige Haab, uden at kiende sig selv, dog snart, hvis de ikke alt er det, at blive gudsbømmelig kloge paa hvad man har kaldt Gud, paa Himmel og Jord og Alt deri, paa Mennesket nær, det forunderlige Dyr i Vorherres Have, som ingen kan blive klog paa. Denne tyske Højsot kan nu vistnok ligesaa lidt helbredes ved en heel dansk Bog som ved et dansk Ugeblad, thi al Lægebdm, endfige da »Recepterne«, er naturligviis spildt paa dem, der i deres egne Dine strutte af Sundhed, men forudsat, som jeg ved al min Skrift forudsætter, at den gode dansk-nordiske Natur vil paa en Raade hjælpe sig selv, ved at lade den tyske Biisdom fare til Helvede, som noget allerhelvedes Løi, der vil indbilde Folk, at de har bedst af at lade Jorden fare og springe i Luften, at bytte hele Menneske-

Livet bort for en saakaldt guddommelig Død og bytte Menneske-Hjertet bort for et Bjerg af tykke Bøger, det forubsat, saa vilde danske Læsere baade føle Trang til og have meget godt af en Bog, der oplyste det Forhold, hvori Menneske-Sjælen i Livens Løb har stillet sig til Kundskab i det hele og især til Kundskab om hvad der skjuler sig for de Dine, vi har tilfælles med Dyrene, altsaa hvad man kalder Aandens og Hjertets Verden. En saadan Bog kunde nu, som tiært Barn, have mange Navne, men jeg vil her helst kalde den en Haandbog i Menneske-Kundskabens Historie, thi hvad enten vi vil følge Odin paa Sleipner, eller Isgrim paa Helhesten, enten vi helst vil fare til Himmels eller seile i Luften, bide i Græsset eller bore os ned i Afgrunden, saa nødes vi dog til at tage os selv med, ligesom Ordsproget bemærker, at Staden vender sig aldrig saa tit, hun har jo Halsen bag sig, og naar vi alligevel i Tankerne gaaer fra os selv, da gaaer vi aabenbar fra Forstanden med det samme, og det nyter slet ikke, at man gjør sig saa vred som en Tysker og bander paa, at man kommer netop ret til sig selv og til Forstanden ved at gaae fra „Menneske-Naturen“ og „Menneske-Historien“ i det hele, og lade, som man havde skabt sig selv, men af en Feiltagelse indviklet sig i lutter vildfremmede Elementer, som man maatte ud af, og ind i den rene Tomhed for at finde sig selv. En saadan Haandbog i Menneske-Kundskabens Historie skulde nemlig vise os, hvad der blev af Menneske-Livet i Osten og Vesten, i Syden og i Norden, alt efter som det blot nysgierrige og ærgierrige Menneske snart glemde sig selv over det Umælende og snart foer vild om sig selv i Luften, eller det sandhedskjærlige videlystne Menneske gik i sig selv og mødtes med Sandheden fra det Høie. At nu det første Forsøg paa en saadan menneskelig Kultur-Historie, der stræbde at følge alle Menneske-Sjælens kiendelige Bevægelser i

Bibstabs-Retningen, de flyvende saavel som de krybende, vilde blive meget ufuldkomment og ufuldstændigt, og hvad man i Konsten kalder Fusteri, det følger af sig selv, men var Forfatteren dog et med sig selv, med Sjælens høie Flugt og stille Eftertanke og med Slægtens store Levnetsløb forholdsviis velbekendt og fortroligt Menneske, da vilde dette Fusteri dog være langt anderledes styrkende og glædeligt for alle livlige og lystiære Menneskebørn end de mest fuldendte Kunstværker enten fra den ældste, den mellemste eller den nyeste Tid, og saameget er mig klart, at dersom vi Bogmagere ikke vil see langt mere paa, hvad man i vor Tid og vort Følk kan have Gavn og Glæde af at læse, end paa hvad vi selv kan faae Roes og Berømmelse ved at skrive, da vil det gaae hos os, som det gik i Grækenland, paa Island, og hidtil allevegne, hvor man fik hvad der kaldes en klassisk Literatur, at Pennen istedenfor at være Håndens Pegepind og Danne-stikke, kun bliver en Pind til dens Rigtige. Man kan finde det latterligt, at jeg tør haabe, Menneske-Livet hos os kan lykkelig giennemgaae den Skærpsild paa Lysveien, som hidtil allevegne gav det Banesaar, men det er jo dog baade saa kjærligt og livsaligt et Haab, at man nødvendig maa nære det, saalænge man kan og tør, og hvis det ikke er latterligt, at en Dling, flog af Stade, kan undgaae meget, som var uundgaaeligt baade for Barnet, den uerfarne Yngling og den iilsindede Mand, da vil det dog heller ikke være latterligt, at Mennesket omsider bliver flogt nok til at sætte Livet over Maben og Legemet over Klæderne!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovis.

Danstereu.

1851.

4. Aargang. Epperdagen d. 11. October. Nr. 41.

„Besøget“ af Clara Raphael.

Danstereus „Læserinder“ veed sikker, at der under Titelen „Besøget“ er udkommet nogen Breve; der skal være fra samme Pen som „Clara Raphaels“, og i den Forudsætning, at de var ægte, skyndte jeg mig at faae Fingre paa dem, thi skiondt selv gode Venner har meent, jeg kunde ikke forsvare min venlige Betragtning af „Clara“, saa er jeg dog blevet ved den, og saae gierne et „Besøg“ af hende, der ikke blot skrev, men solde og tænkte som „Clara“.

Jeg saa imidlertid strax, ved at aabne den lille Brevbog, at Besøget gjaldt udelukkende Claras eller Mathildes Syster, saa jeg ikke kunde tilegne mig mindste Deel deri, og det har maaskee stødt mig, saa jeg læste med den Fordom, at enten var Brevene nægte eller Clara forheret, thi da jeg havde læst de to første Breve, lukkede jeg Bogen med den Tante at overlade „Besøgende“ Meiligheden med at læse Resten. Jeg

fald derfor op og stoppede min Fibe for at gaae over til en anden Materie, men da slog det mig, at jeg maatte jo dog vide, hvad den lille Bog indeholdt, saa det var ligesaa godt at læse den igiennem først som sidst. Det har jeg nu gjort, og, trods alle mine Indbendinger mod Tanlegangen i det hele, dog med saamegen Deltagelse i Menneske-Livet bagved, at jeg ordenlig onskede at have den „Mathilde“ lyslevende ligeover for mig og see, om jeg ikke kunde tale mig tilrette med hende, da jeg dog ikke stionede rettere end at vi maatte være enige om Menneske-Livets egenlige Bæsen, Betydning og bestilte Bane, hvor aabenbar uenige vi end var om, hvordan Borherre har „deelt“ Bæsenet og Birk-somheden, og paa hvad Maade Menneske-Livet kan gienneembøse sin Bane og naae sit Maal. Jeg kom ogsaa paa gammel Skjalde-Bils saa dybt ind i saadan en Samtale, at jeg var fristet til at skrive den op, men det var vel, jeg ikke gjorde det, deels fordi det maaskee vilde lideet baade Læser og Læserinde, og deels fordi Mathilde deri sagtens vilde seet en Bekræstelse paa, som hun siger, at vi Digtere roes kun ved Ræstens Baande til at tænke paa en „Aften-Underholdning“, hvorved det deklamerede Digt vinder eenstemmigt Bifald.

Derfor vil jeg, vistnok ikke spille „den barmhjertige Samaritan“ hvad her saameget mere vilde bekomme mig ilde, som det Blæk, der vil gjælde for „Olie og

»Bin« har intet at klage, naar det udlees, men ganske tort vil jeg sige, baade hvad jeg synes om og hvad jeg ikke synes om hos den lille spekulative Philosophinde, der endelig vil have alle Dannekvindens Døttre til at filosofere med sig, eller dog til at indrømme, at en »Clara« eller »Mathilde«, som baade tør og vil »gaae ene« i aandelig og hjertelig Forstand, var »Monsteret for Kvinder« eller var Kvinden, som ene tilbørlig skattede og vilde med Eiden komme til at forstaae sig selv.

Jeg synes da for det første slet ikke om, at enten Mænd eller Kvinder betragter Mand og Kvinde saaledes som to Aen af eet Stykke, at det, som Mændene tænker, blot skulde være Mandens Forstands-Overlegenhed, der gjorde indvortes Forskiel, eller at det, som Mathilde synes at troe, kun skulde være Mændenes Herkesyge og Kvindernes Feighed, som fremkaldte Skinnet af en indvortes Forskiel, der igrunden slet ikke fandt Sted. Dette vil jeg imidlertid her ikke videre udvikle, da »Danstrens« Læserinder, hvortil meget muelig selv »Mathilde« hører, godt maa vide, at for mig er »Hjertelighed« og »Kvindelighed« for saavidt eenstybdige Ord, at Kvinden i mine Dine er Hjertelighedens Natur-Aabenbaring, ligesom Manden er Mandelighedens, uden at man, ved at vise mig Millioner hjerteløse Kvinder og aandløse Mænd,

vilde paa mindste Maade forrykke eller forvirre min Tankegang, og Kionnene er derfor i mine Dine saa langt fra at være hinandens Medbeilere, at de kun ved at indtage hinanden kan opfylde deres Bestemmelse. Paa nogen Overenskomst mellem „Mathilde“ og „Dankeren“ i dette Hovedstykke, er indtil videre heller slet ikke at tænke, da det netop synes at være Skjoldmoens Hovedsag, som har sat sig i Hovedet, at det er ikke „Selvfornægtelse“ men „Selvsforsægtelse“ Kvinden maa beslitte sig paa. Jeg vil derfor i denne Henseende kun tilføie, at skiondt jeg ikke drifter mig til at nægte, at disse Besøgelses-Breve kan være skrevet af en lille Pige, der hedder „Mathilde“, saa drifter jeg mig dog til at paastaae, at Bogstaverne om Kionnens Forhold og Kvinde-Kionnets naturlige Pligter og Rettigheder kan en lille Pige med saa megen „Eftertanke“ kun have skrevet med sin „Broders“ Fingre i samme Forstand, som man paa Dansk siges at have gjort noget med sin „Systers“ Fingre; thi man behøver jo ikke engang at være, men kun med Eftertanke at betragte en lille Pige mellem sine Døtter, for at skionne, at Moderligheden hører ganske eiendommelig til den kvindelige Side af Menneske-Livet, og dette synes dog saavel i „Mathildes“ som i „Clara Raphaels“ Breve aldeles overseet, hvad nødvendig maa gjøre hele Betragtningen

af Kvinden med hendes naturlige Pligter og Rettigheder aldeles stærk.

Men, om jeg tør spørge, skriver ikke sædvanlig alle Kvinder nuomstunder Breve og Bøger, naar de skriver nogen, med deres „Broders“ eller „Stolemesters“ Fingre, eller har vi virkelig noget, der med Rette kan kaldes „kvindelig“ enten hjertelig eller moderlig Dannelse? Saavidt jeg veed, har vi neppe nok Tanken om, at vi skulde have noget saadant, og det er derfor en høi Grad af Ubillighed, naar vi lægger en Skriverste til Last, at hun bruger den Pen, man har lært hende at føre stærkt fra Stolemesterens Side, til at skrive stærkt fra sin egen Side. Har nemlig Stolemesteren, naar der skulde skrives Stil om den „kvindelige Dannelse“ lært Pigebarnet at slaae en Streg over „Moderligheden“, som noget, det enten ikke var „passende“ for Kvinden at tænke paa, endfige at skrive om, eller som dog hørde til det „sandselige“, der ikke ved den „høiere“ Dannelse kunde komme i Betragtning, da er jo intet rimeligere, end at Pigebarnet, naar hun tager sig den Frihed at tænke selv over Forholdet mellem Mand og Kvinde, og er stærk nok til at skrive som hun tænker, da ogsaa lader Moderligheden udenfor Betragtningen og kommer saa let til den stærke Paastand, at Kvinden burde have den samme Stilling, de samme Pligter og Rettigheder som Manden, kommer vel endog nødvendig

bertil, da Mændene, dels af Storagtighed, dels af Svagheds-Kølelse og især af Uforstand paa hele Menneske-Livet, med den samme Høitidelighed, som de naturlige og nødvendige Vaand kræver, og tit med dobbelt Stræng-
 hed har paalagt Kvindens Liv og Virksomhed aldeles vilkaarlige og skadelige Vaand. Uagtet jeg derfor inderlig onstter alle Smaapiger, baade for deres egen og for deres Belynderes, altsaa for hele Menneskehedens Skyld, at de maae gaae langt dybere og bedre i sig selv end de foreliggende Breve beskriver, og uagtet jeg er vis paa, at da bliver de aldrig saadanne „Fritænkterster“ som „Clara“ og „Mathilde“, saa finder jeg dog selv saadanne Fritænkterster meget rimeligere at tale med og deres Breve meget læseligere, end dem og deres, som enten er tankeløse eller „Træltænkterster“ om alt hvad der hører til Aandens Berden og Menneskets Selobevidsthed. Naar jeg imidlertid understreger „saadanne“ da er det, fordi jeg virkelig, naar jeg taler derom, lægger Eftertryk paa det lille Ord, thi hvad der tiltaler mig i „Claras“ og „Mathildes“ Breve er vistnok ikke Friheds-Sværmeriet i sig selv, der endog saa stundom gaaer til den Yderlighed at tilegne sig „Fandens“ Ord istedenfor „Vorherres“, men det er den Aabenhjertighed, Ærlighed; Sandfærdighed og kvindelige baade Livlighed og Bittighed, der i langt højere Grad end sædvanlig træde Læseren, skøndt, med al

„Mathildes“ Ringeagt for de stygge Mandfolk, vistnok ogsaa ham langt meer end Læserinden imøde. Jeg troer derfor virkelig, det havde været Kløgere af „Mathilde“ at stile sit striftlige Forsvars-Besøg eller „Modsværgelse“ til „Danstæren“ end udelukkende til „Systrens“, der veed for godt, hvad Undskyldninger sædvanlig har at betyde, til at de skulde have synderlig aabne Øren selv for ganske antagelige. Dog, for, saavidt mærkeligt med Pen og Blæk, at vise, jeg mener hvad jeg siger, maa jeg nævne noget i det enkelte, som jeg synes meget godt om, og vilde synes meget godt om, enten det saa var Krevet med „Systers“ eller med „Broders“ Fingre, og det er ikke alene Skildringen af „Jomfru Sørensens“ Frihed og mægtige Indflydelse, som behagelig minder om de mærkelige Optrin af Hverdagelivet, der gjorde „Claras“ Breve saa tiltrækkende og søvnes derfor velmeget i „Mathildes“, men det er mange Mærkeligheder i Phantaseringen paa fri Haand over „Riærligheden“ som „Livets Kilde“ og som „Lovens Fylde“, thi skøndt jeg ingeniunde vil anbefale noget af Kjønnene denne tysterlige Phantasering over hvad man meget heller skal dulke under i, for som nyfødt at dulke op igien deraf, saa er Phantaseringen dog her i en meget god Stil, hvad saa end Skolemesterne vil rette deri, som sagtens vil være det bedste.

Det er saaledes, for mine Vane, ganske efter „Naturen“ hvad der skrives (i tredje Brev) om den Medlidende og Menneske-Kærlighed, som aandelige og hjertelige „Invalider“ (Redslagne eller Sønderknupte) sædvanlig finder i Verden, og skiondt Christendommen ogsaa ved denne Leilighed maa finde sig i at sees over Hovedet, gøres der dog med dens „Hjerte“ en meget hæderlig Undtagelse. Saaledes finder man fremdeles (i fjerde Brev) to Bemærkninger om „Kærlighed“, som stikker meget dybere end vore Skolemestere, skiondt de er udtrykt noget spidst og dunkelt, den ene, at vel hader Kærligheden intet, men at det er noget ganske andet end „ikke at hade“, og den anden, at det er bare Sludder med den „ulykkelige Kærlighed“, som man har skrevet saamange Romaner om og gør saamegen Blæst med, da det tvertimod er den eneste virkelige Ulykke „ikke at elske“. Begge disse dybe Bemærkninger kan, som de staaer i Brevet, let tages blot for brillende Ordspil og bidende Stikkerier, men derfor bør det udhæves, at den sande Kærlighed i en syndig Verden er aldeles utænkelig uden med et brændende Had fremfor alt til sin uforsønlige Fiende „Misundelsen“, ligesom aabenbar Kærlighed til Livet er her umuelig uden Had til Døden, Sandheds-Kærlighed umuelig uden Had til Løgn og Falskhed, medens man dog hardtad af alle Skolemestere og Skolebrenge

hører Vortaler over den Kiærlighed, der slet ikke haber end ikke Tilintetgjørelsen af alt hvad den elsker. Ligeledes bør det udhæves, at det meste, man hører om „ulykkelig“ Kiærlighed, er virkelig Snatterabs, som forudsætter, hvad ogsaa tit paastaaes, at man var allerlykkeligst ved ingen Ting at elske, men vistnok gives der, som „Mathilde“ ogsaa i Forbigaaende indbømmer, en „ulykkelig Kiærlighed“, kun at den bestaaer i at elske det Uelskværdige, eller dog at elske det noget elskværdige langt over dets Værd, mens Verden ene kalder det „ulykkelig“ Kiærlighed ei at faae hvad man vil have, enten det faa er værdt at elske og at eie, eller ikke. Bilde man spørge mig, om det ikke dog ogsaa var en „ulykkelig Kiærlighed“, „Clara“ og „Mathilde“ havde fattet til Kiærlighedens rene, bare „Idee“, da vilde jeg svare: nei, ingenlunde, Ideen, som henrykker hende, er saa elskværdig, som nogen Idee kan være, saa hendes Ulykke indtil videre er kun den, at hun ikke statter hvad hun kalder Ideens Aabenbarelse, medens det meget mere er dens levende Kilde, thi alle et Menneskes sande Tanter om Kiærlighed, hvad enten han giver dem Rangtitelen „Ideer“ eller ikke, har deres Udspring og Moderstid i Menneskehjertet, og er, naar de fornægter eller overseer deres Moder, enten vanartede eller slet oplyste og i begge Tilfælde ællevilde Børn paa Jorden.

Naar „Mathilde“ i samme Brev skriver, at „Forsønlighed er Fandens Politik“, da er det vistnok, strengt taget, aldeles usforvarligt, men dels har hun aabenbar derved tænkt paa den hjemtøffe Fanden, der præter en Forsønlighed med de Uforsønlige, der vilde bringe Forsønligheden til at gaae Fanden i Bold, og dels er den Forklaring „Mathilde“ selv giver sine Ord, at Kiærligheden vel kan forsone Personer med sig, men ikke sig med dem, vel skævt udtrykt, men igrunden saa dyb, at det hører til Guds Dybheder, at han, som skrevet kaaer, har forligt Verden med sig, og ei forligt sig med Verden. Det er skævt udtrykt, fordi Mathilde, som hun selv betiender, staaer udenfor Christendommen, og svæver derfor paa Aandens Cuemærker mellem lustige Ideer, blind for aandelige og guddommelige Personligheder, men Tanken, at Kiærligheden, som Kiærlighed, er saa uforanderlig mild, at den aldrig kan „formildes“ mod altsaa heller ikke „forsones“ med sine Modstandere, men stræber kun uophørlig at formilde dem, saa de lade sig forlige med den, og at „Kiærlighed“ i sig selv ikke dømmes nogen, men har overgivet al Dom til Sandheden, den Grundtanke er baade dyb og sand og aldeles kristelig.

Det er endelig baade en smuk og dyb Tanke (i sjette Brev), at Cain, som kunde svare Vorherre: er

jeg min Brøders Bøger? vilde været hjerteløs nok, om han end ikke haandgribelig havde slaaet sin Brøder ihjel, og „Mathilde“ har aabenbar Ret i, at hvem der er ligegyldig ved den store Kamp mellem Sandhed og Løgn, og den deraf udspringende mellem Ret og Uret, elsker kun det mest uelskverdige af alt: sin misundelige Egentierlighed.

Naar jeg standser her, da er det ikke, fordi jeg jo kunde nævne endeel endnu, som jeg synes godt om, men fordi dette, som jeg synes bedst om; allerede er langt mere end jeg har kunnet glæde mig ved i de fleste tykke, endfige da i de tynde Bøger, jeg har læst, og jeg vil ikke engang slutte uden at have lidt videre udviklet mine Tanker om „Kvindeligheden“ af en saadan Følelse og Tankegang, som „Mathildes“ og „Clara Raphaels“ Breve beskriver.

Det er nemlig, som jeg flere Gange i Forbigaaende har yttret, „Skjoldmøens“ Følelse og Tankegang, og jeg vil lægge til: den danske Skjoldmøes, der vaagner ved Fædernelandets Kamp og Fare, og føler derfor sin Livsrod i Rikærligheden, som Livets Grundfølelse, skiondt hun kun finder Uglebilleder eller matte Skygger af den i det meste, der gaaer og gjælder for Rikærlighedens Aabenbarelse, og kan paa ingen Maade finde sig i, at Rikønnen skal hindre hende fra at tage levende, fri og virksom Deel i Kampen for det Høieste og Bedste, og

vil saameget mindre finde sig deri, da hun seer for sine Dine, at Mandfolkene kan være og er ikke sjelden ligesaa kiællingagtige, dorste og krasiløse, forsængelige og letsindige, som noget Kvindfolk.

Skulde, ja, vil ikke alle Nordboer med Aand vel vogte sig for at bryde Staven over saadan en Skjoldmø, om hun end aabenhjertig tilstaaer sit „Hedenskab“ og beviser det ved baade at glemme „Moderligheden“ og at misliende „Ægtefællens“ virkelige Væsen? Skal og vil vi ikke vogte os vel, naar vi har mindste Deel i den Aand, hvoraf vor delige „Freia-Mytke“ udsprang, eller hvem seer ikke, at Freia netop er Idealet for en saadan nordisk Skjoldmø, der daglig deler halvt med Odin paa Valen, men staaer og falder dog bitterlig med Kiærligheds-Ideen, og leder virkelig, i sin Fjederham, skøndt hidtil forgiæves, alle vegne om den Kiærligheds-Gienstand, som er elskværdig nok til ikke at fængsle men at frigjøre evindeligt!

Folket og Folke-Tinget i Danmark.

„Det kom bag paa dem, ligesom Jule-Aften paa Kiællingen“, det er en af de mange stielmske og vittige Talemaader i Folkemunde hos os, thi der er jo ingen Aften i hele Aaret, der kan komme mindre uventet

end netop Jule-Aften, og det samme maa man sige om „Rigsdagen“ og alt hvad deraf flyder, thi dels havde jo i hele trehundrede Aar hvert Bulder i Lyfmland, ligesfra Reformationen til Jødefeiden, fundet Gienlyd i Danmark, og dels var det i alle Christian den Ottendes Dage klart nok, at de, der førde det store Ord i alle Blade og i alle høirosteede Samkvem, ved første givne Leilighed vilde uden synderlig Modsigelse udraabe „det constitutionelle Monarki med demokratisk Grundlag“, saa naar vi var uforberedte derpaa, da kan intet klarere bevise den hardtad uhyre Ligegyldighed for alle politiske Spørgsmaal, der maa have hersket hos os. Ifledesmindre kom dog aabenbar Marts-Begivenheden og dens Følger ikke alene bag paa Folket i det hele, som Juleaften paa Riællingen, men ogsaa paa dem, der selv havde været de ivrigste til at kræve og forberede Om-svinget i vort borgerlige Selstaa, thi vel kunde det været af diplomatisk Fiinhed, at Høvdingerne for det saakaldte liberale og tilfidsst nationale Parti aldrig i de foregaaende Aar vilde udlade sig om den Skikkelse, de vilde have Borgerlivet omdannet til, men saavel paa den grundlovgivende, som paa den følgende Rigsdag viiste det sig, at de var lovlig undskyldte, da de nu først skulde til at tænke paa det, og tænkte saa dog endnu langt mindre paa det end paa „Valgretten og Valgbarheden“ og i det hele paa „Rigsdagen“ i og for sig selv

med den retteste Forretnings-Orden. Sel tænkte de saakaldte „Bondevenner“ først og sidst paa Bønderne og de saakaldte „Embedsmænd“ først og sidst paa Embederne, og det var ikke noget nyt hos dem, men derfor var deres Tanker derom ogsaa mest de gamle, fra forrige Aarhundrede og egentlig fra 1660, saa Hoved-Spørgsmaalet blev hverken om hvad „Bonden“ i sig selv og for nærværende Tid hos os havde at betyde og kunde opelkes til, eller hvad „Embederne“ i et borgerligt Selskab og da navnlig hos os skulde være til og hvordan de best kunde blive rygtede til Folkets og Rigets Bedste, men Hoved-Spørgsmaalet blev, hvorvidt og hvormeget Herremændene skulde spytte i Bøssen til de nærværende Fæste-Bønder med deres „Koner og Børn“, og hvordan Embedsmændene, de nærværende og tilkommende, enten Embederne var nyttige eller skadelige, og enten de rygtedes godt eller maadeligt, skulde lønnes og pensioneres, saa de, og deres „Koner og Børn“ efter dem, kunde leve ordenlig, og see! disse Spørgsmaal maatte ikke blot betragtes fra modsatte Sider af Fæstebønder og Herremænd, af Embedsmænd og andre Skatteborgere, men de maatte ogsaa vække den Tanke hos Folket i det hele, at „Rigsdagen“ som dog ogsaa mellem Aar og Dag kostede en Slump Penge, skabte nye Embeder og mangfoldige nye Skriverier, kun tjente til at gjøre det Sikke usikkert og det daglige Liv endnu besværligere for alle dem, der ikke var Rigsdagsmænd eller Ministre. Det er derfor intet Under, at det danske Folk, der fra umindelige Tider kun har taget liden Deel i hvad man kalder „Stats-Sager“, nu synes saa lidet om dem, at stod ikke Plat-tysken i sin høityske Uniform med Krabassen til alt Dansk over Hovedet paa os og vilde paa Timen flaae til, naar „Rigsdagen“ ikke var, da er det nok mueligt, at ikke blot Embedsmændene men hele Folket onskede Rigsdagen Potter i Bold.

Denne Følelse, at Rigsdagen kunde og skulde afværge Holsten-Gottorpernes, Lyffernes og i det hele de Fremmedes „Overgreb“ og Indgreb, hvor de har ingen Ret at tale med: i Sønderjylland og Danmarks Rige, denne Følelse, som er meget almindelig, beviser imidlertid, ved Siden ad Treaars-Kampen for Danmarks Ret, for Dannebrog og det danske Tungemaal, at Folke-Følelsen hos os er meget rigtig og i grunden meget stærkere end vi selv havde tænkt, saa vi kan føle paa os, at Rigsdagen kunde og skulde være en ordenlig Folke-Stemme, og vilde da, med Folket i Ryggen, ogsaa til „fælles Bedste“ kunne sætte alle rimelige Folke-Vansker igiennem. Hvad Folket fattes, for, med den almindelige Balgret og Balgbarhed, at skabe en saadan folkelig Rigsdag og derved forberede en Tilstand efter Folkets Hoved og Hjerte, det er aabenbar Dplysning om, hvad der i det borgerlige Selskab enten allevegne eller dog i Danmark er fælles Bedste og hvorvidt det rimeligviis for Dieblirket eller med Tiden hos os lader sig ramme, og hvor denne Dplysning fattes, der kommer „Rigsdagen“ med alt hvad dertil hører vistnok bag paa Folket, ligesom Jule-Aften paa Riellingen, men da det samme er Tilfældet allevegne, og er en nødvendig Folge af den forrige folkelig uoplyste og herstabelig hemmelighedsfulde Tilstand, saa tør vi nok haabe, der vil hittes paa Raad for Uraad, naar vi bare kan „give Tid“, og det kan intet Folk bedre give end det Danske, som kun naar de spiller høit Spil har synderlig Følelse af, at „Tiden er kostbar“. Da det danske Folk imidlertid under Treaars-Kampen har faaet at føle, at vi i disse Aar har spillet høit Spil, det høieste, noget Folk kan spille: om sig selv med Sjæl og Krop, saa er det, med al sin Slidfindethed, blevet noget utaalmødig og vil strax have en saadan Rigsdag for intet, der dog ligesaa lidt som den Krigshær,

der har forsvaret Danmark, kan blive til uden paa Folkets egen Beføstning; men saae kun det Danske Folk, at Rigsdagen dog i det mindste holdt urokkelig fast paa Sønder-Jylland, som Krigshæren feierrig har vundet, og arbejdede paa en almindelig sand Dplysning om hvad hele Riget og Folket og hver Mand i sit Huus med Kone og Børn kan have Gavn og Glæde af alle Dage, da tør jeg vædde, at det Danske Folk baade gav Tid, og fandt sig godt i, at den Tid faldt dem lidt kostbar for at „Drengene“ kunne lære noget, der satte dem istand til at være noget, og som veloplyste Dannemænd tale et syndigt Ord med paa Folkethinget.

Vil derfor kun vort første Treaars-Ting, som nu samles for at fuldende sit Løb, holde fast paa hvad Folket med Treaars-Kampen har villet og Danehæren har vundet, og staae fast paa et almindeligt Dplysnings-Bæsen, der kan giøre Folket velbekendt med sit Fæderneland og Modersmaal og med alt hvad der vedkommer alle Dannemænd og danske Borgere, da vil det Danske Folk sikkert baade faae gode Tanter om Rigsdagen, og taalmodig vente paa, at Dplysningen om det virkelige Liv, vi og vore Fædre har ført, og især om det Hverdags-Liv, vi nu fører, ogsaa vil bære sin Frugt for Livet, og kiendeligt for Hverdags-Livet, saa det føres bedre baade af Ministre, Rigsdagsmænd og deres Bælgere og tjener aabenbar til fælles Bedste.

Samlet og udgivet af N. F. C. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovén.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 18. October. Nr. 42.

Menneske-Livet i Danmark.

III.

At Mennesket ikke lever for at spise, men maa kun spise for at leve, det har man tit nok ladet os Dan- skere høre, fordi man sandt, snart at vi spiste formøget og snart at vi gottede os formøget ved hvad vi spiste og drak, og jeg tør ikke sige, at vi jo nok imellem kunde trænge til den Paamindelse, men deels flødte det dog baade Ty skerne og alle Folk bedst ved den Leilighed at tage dem selv om Ræsen, og deels er det slet ikke sandt, at Mennesket kun maa spise og drikke for at Livet kan blive ved at hænge i ham, thi han maa gjerne, naar han paa en stikkelig Maade kan, baade spise og drikke godt for at leve godt, og man har egenlig kun godt af hvad man faaer, naar man nyder det med Glæde, saa Sagen er igrunden med Mad og Drikke, som med al anden Nydelse, at Mennesket, langt fra at lade sig gjennemstikkamre af de Umædelende i at „holde Maade“,

skal baade have og følge den Følelse, at Alt hvad der ikke gavner, men skader Menneske-Livet, ikke fremmer, men hemmer dets gavnlige og glædelige Virksomhed, det er „af den Dnde“ og skal afflyses. Endelig er det ogsaa ganske vist, at eet af to, saa er det dog et mindre Dnde for Menneskens Børn at spise, om det ogsaa var vel meget, og at gotte sig saameget med Mad og Drifte idag at de maae sulte eller pibe Dlie imorgen, et mindre Dnde, siger jeg, end at lade sig spise op med Hud og Haar, først af hvad man kalder „Kirken og Staten“ eller „Staten og Kirken“, og saa tilsidst af Drmene, Bog=Drmene iberegne, saa at hvis Dansterne i det hele kun havde havt de to onde Ting at vælge imellem, da kunde jeg egentlig ikke laste dem, fordi de, efter Ordspøget, havde valgt den mindste. En meget bedre Christen og et meget bedre oplyst Menneske end jeg: Apostelen Paulus, har ogsaa for længe siden sagt det endnu meget skarpere, at naar vi maatte opgive Haabet om at leve godt som Mennesker evindeligt, da var det klogest at sige som de gamle Egypter: lad os æde og drikke idag, for imorgen er vi døde! saa naar hvad man kalder Kirken, Staten og Skolen kappes om at forbitte og fortære Menneske-Livet, som de skalde opvække, opelste og oplyse, da er det intet Under, om netop de bedste Menneske-Børn ikke blot som Snegle trækker sig ind i deres Huse, men fristes til at slaae Grillerne

bort og slukke Sorgen ned med at spise og drikke det bedste, de kan.

Det være nu langt fra mig at sige, at de danske Præster, Jurister og Skolemestere, som i Danmark skulde gjøre Kirkens, Statens og Skolens Gierning, har været haardere ved Menneske-Livet, altsaa igrunnen umenneskeligere end andre Præster, Jurister og Skolemestere, da de tvertimod, saavidt de var danske, maa have været meget menneskeligere, men deels har Danstjerne ogsaa i denne Henseende maattet lide meget af Hjemtyskeriet, og deels er det begribeligt nok, at naar det saakaldte Kirke-Samsund, borgerlige Selskab og Skolevæsen var bagvendte og derfor mere tærende end nærende for Menneske-Livet, da maatte det sædvanlig gaae de Danstjerne, der skulde være Præster, Jurister og Skolemestere, ligesom de andre Danstjerne, saa de fandt, der var lidt eller intet, man kunde gjøre med Fornøielse uden at spise og drikke, naar man kunde faae noget, der smagde godt, og at den Fornøielse trængde man haardt til for at døie alt det andet, saa ved at "leve godt" kunde man fornøstigtviis ikke forstaae andet end til Jævnshold at "spise og drikke godt".

Skal det derfor blive bedre med os, da maa fremfor alt Veiene til og fra hver Mand's Huus, til Kirke, til Skole og til Thingsted, „grundforbedres“, og skøndt det ogsaa tit har undret og ærgret

mig, at man hos os sædvanlig forsvandt Bygviene og
 selv de mindre Landeveie, der var for Folket selv, over
 de store Konge-Vete hvorpaa de Fremmede soer
 igjennem Landet, saa mener jeg dog her naturligvis de
 saakaldte aabne Vete, altsaa Maaden hvorpaa
 man hos os har opkaldet Præster, Jurister og Stoles
 mænd, og Maaden, hvorpaa disse igjen har tiltalt og
 paavirket Folket. Her staaer jeg da igjen ved hvad man
 kalder min „Riephest“, nemlig den Grundtanke,
 at i Danmark, som i ethvert menneskeligt Land og
 Rige, er Forfatningen, Styrelsen, Dannelsen og Ind-
 retningerne kun menneskelige og gavnlige for Menneske-
 livet, naar og forsaavidt som de er folkelige og gavn-
 lige for Folke-Livet, og denne Grundtanke er i det
 mindste for mig baade saa levende og frugtbart, at
 naar man kalder den min Riephest, da maa jeg smil-
 ligesaa tørt beråbe, som om jeg, sadelfast paa den ottes-
 benede Sleipner, hørde Folk raabe efter mig, at jeg
 red Træhesten.

Dog, det nytter, naar man skriver om Menneske-
 livet i Danmark, ingenlunde at ride fra Læseren, enten
 det saa er paa Sleipner eller paa Pegasus, saa den
 Grifvelse vil jeg idag see til at overvinde; smukt staae af
 Hesten og lade Læseren og Læserinden staae den paa
 alle Kanter, sele paa den og lægge Mærke til, om den
 kan flytte Venene, hvad de jo godt kan gjøre, skøndt de

ille er Hæst-Riendere, eller Hæst-Vrangere, og da sigede dem selv, om Hæsten er død eller levende, og om man ved at ride paa den, ad fremkommelige Veie, rimeligvis kunde komme hen hvor man vilde, eller ikke.

Min Grundtanke er nemlig, at naar det skal gaae menneskelig til i hvilket som helst Land og Rige, altsaa ogsaa i det Danske, da maa det gaae saakelig til, altsaa gaae dansk til, i Danmarks Rige, ligesom tydt i Tyskland, fransk i Frankrig og græsk i Grækenland, og jeg beraaber mig derved paa, at skøndt vi er alle Mennesker, saa er vi dog langt fra at være alle sene, enten i Hjertelag, eller i Tungemaal, og at det dog igrunden kommer an paa Hjertelaget, hvor godt eller slet vi lever med hinanden, og beroer paa Tungemaal, om vi kan forstaae hinanden, hvad vi dog nødvendig maae, naar vi skal komme godt tilrette om hvad vi skal være ligegode om. Hvis derfor ogsaa et enkelt Folk paa Jorden, det være sig Jøder eller Græker, Franskmænd eller Tyskere, var saa rene og fuldkomne Mennesker, at de vidste og kunde siges og, hvordan alting skulde indrettes og være for at svare til det ægte Menneske-Begreb, hævde og fremme Menneske-Livet, dets rette Brug og Nydelse, saa kunde det dog aabenbar slet ikke nytte os Danske uden for saa vidt vi kunde forstaae hvad, de fuldkomne Mennesker fortalte os, og forsaavidt som vi havde Sind til

at rette os efter dem, saa at naar et enkelt Folk vil have sin Betragtning af Menneſte-Livet og sine Indretninger til dets Lary og Fremme gjort gældende i alle Riger og Lande, uden dog at kunne meddele alle Folk ſit Hjertelag og uden at udtrykke ſig paa et Tungemaal, der ligger alle Folk lige nær og kan af dem alle forſtaaes lige godt, da har vi ikke mere Vidnesbyrd behov om, at dette Folk, langtfra at være ſelv reent og fuldkommen menneſkeligt, enten maa være ſaa umenneſkeligt, at det vil kuſte og afrette os efter ſit Hoved og til ſin Fordeel ſom Umælende, eller at det Folk dog er meget vantundigt og uforſtandigt paa menneſkelige Ting.

Det ſamme gælder, naar en Enkeltmand, han hedde Jeſus eller Mahomed, udgiver ſig for at have en guddommelig Dplysning og Aabenbaring om det reent og fuldkommen Menneſkelige, og om Maaden hvorpaa Menneſte-Livet ſkal bruges og nydes for at naae ſit Maal, ſaa naar han vil, at ikke blot hans eget Folk men alle Menneſter ſkal troe derpaa og rette ſig derefter, da maa han enten kunne give alle Menneſter eens Hjertelag og Tungemaal, eller ogſaa han, langtfra at ville raade over alle Verdens-Rigerne, overlader dem alle til dem ſelv og deres Folk, og gjør det til hver Enkeltmands egen Sag hvorvidt han kan forſtaa, vil troe og følge den ny

Oplysning om Mennesket og Menneske-Livet, som de seer ud i Guds Vine og maa være for at vinde Hans Belbehag. Kiender vi nu noget til Folke-Historien i det hele, hvad, desværre, endnu er langtfra at være Tilfældet med alle Danskere, da veed vi, at i Oldtiden havde især Jøderne, i Middelalderen Rømerne og i Nytaarstiden Tyskerne den Grille, at alle andre Folk og Riger, for at være rigtig menneskelige, eller, som det nu sædvanlig kaldes paa Sluddervælst „humane og civiliserede“ skulde i alle Maader rette og indrette sig efter dem, og alle disse tre Folk har ogsaa prøvet paa at tage Christendommen til Hjælp for at naae deres Hensigt, men derved er det ret blevet aabenbart, at disse herstefyge Folk var selv grove Syndere og meget slet oplyste om Guds Villie og Menneske-Livets Bilskaar, og skiondt Christendommen, ved deres Misbrug af den, med det samme for en Stund blev fordunklet, saa giennembryder dog dens Glands Kirkestaten og alle Statskirkerne „som den gyldne Soel frembryder gennem den kulsorte Sky“ da det viser sig, at han, som ikke vilde have sit Rige af denne Verden eller være Deler og Dommer i Arve-Sager, han traf sig immer tilbage, naar man i hans Navn vilde beherske Verdens Folk og Riger, og gjorde kun dem til „eet Hjerter og een Sjæl“ som, hver for sig, havde Lyst til Borgerstab i hans usynlige Rige og Jublemelse i hans

aandelige Regeme. Ligesom Christas derfor ved sine Apostler tilintetgjorde de kristnede Pharisæers Forsøg paa at bebyrde alle kristnede Hedninger med Mose-Loven, saaledes valde han ved Morten Luther et kraftigt Gienmæle (Protest) mod „Romer-Retten“ og „Latinen“, som man fra Rom af vilde paa tvinge hele den saakaldte Christenhed, og Tyskernes Forsøg paa, netop ved Hjælp af Luthers Protestantisme, at paa tvinge alle Folk deres Sprog til aandelig Brug, og deres Betragtning af alle guddommelige og menneskelige Ting, det finder nu i vort Norden, som er det eneste Sted, hvor det latterlige Forsøg synes at skulle lykkes, en saa klar baade folkelig og kristelig Modstand, at det snart vil regnes mellem de utallige Luft-Kasteller, ved hvis kunstige Bygning Høitysterne især har vundet deres europæiske Berømmelse.

Jeg har før bemærket, at det egentlig kun er i Middel-Alderen, Menneskens Børn maae fristes til „at glemme deres Folk og deres Faders Hus“ ikke blot over hvad der er mere, men ogsaa over hvad der er langt mindre værdt: over den „Stand“, det „Lag“, det „Gilde“, de personlig tilhøre, og det „Hus“ de selv har været med at bygge, og det er Grunden til det saakaldte „Kirkeriges“ tilspindelende Seier over Folkeligheden i Favedømmets Mørke, men dog har Folkeligheden sin farligste Fiende i Nytaarstiden i

den fuldvorne personlige Egentiærlighed, der
 beskriver sig fra alle Menneske-Hjertets naturlige Baand,
 og besmykker det snart ved at bryde sig af en Verdens-
 Borgerlighed, der strækker sig langt videre og skal
 være langt ædlere end selv den bedste Husbilighed eller
 Folkelighed, snart ved at beraabe sig paa Christen-
 dommen, der skal have brudt Staven over hele
 Menneske-Naturen, altsaa ogsaa over de menneske-
 lige Natur-Forhold, og endelig ved at forgude den Dy-
 lysning og Klogskab paa egen Fordeel, som Enkelt-
 manden kan naae, ved at hæve sig over alt hvad der
 staaer hans Hovmod og Uafhængighed i veien, som om
 det var idel Fordomme fra Umyndigheds-Tilstanden.
 Nu at trættes med dem, der bitterlig foretrækte dem
 selv for alt andet i Himlen og paa Jorden, om Folkelig-
 heden, dens Rettigheder og velgørende Frugter, det er
 ligesaa unyttigt; som at præke for hvem der igrunden kun
 elsker sig selv, om, at han skal elske Gud over alle
 Ting og Næsten som sig selv, thi om han ogsaa nok saa
 villig indrømmer, at saaledes skulde det være, saa kan
 han det dog umuelig, men vel kan det nytte at oplyse
 dem, der elsker deres Folk og Fæderneland, om,
 at denne deres Kiærlighed, langt fra at være en Svag-
 hed, de maa stamme sig ved, eller dog en Feil; de maa
 aflægge, for at blive vel oplyste og lykkelige Mennesker,
 meget mere er en Perle, der baade gjør dem rige og

kan gjøre dem Vre fra Slægt til Slægt, naar de kun har Mod til at bevare den og Udelmodighed nok til klarlig at vise den, overalt hvor Spørgsmaalet er om hvad der skal gælde for hele Folket og hvad der skal udrettes med Folkets samlede Styrke eller paa det Heles Betøftning.

Fæfter vi nu Diet paa Danmark, da finder vi paa den ene Side hos Folke-Mængden faa megen Hjertelighed, og faa liden Uergierighed og Herftesygge, at vi intet Diebliff kan tvivle enten derom, at de igrun- den maae holde meget ad deres Fæderneland og Moders- maal, eller om, at Livet i Danmark vilde være meget menneffeligt og meget lykkeligt, naar Lederne og Styrerne forftod Folket og vilde indrette Lovgivningen, Oplysningsvæfenet og Alt hvad der skal være til fælles Bedfte, faa folkeligt fom mueligt, men vi feer paa den anden Side et faadant Birvar af mislykkede og nlykkelige Forsøg paa alt andet end folkelige Ind- retninger, at selv den kyndigfte Verdens-Historiker, eller aandelige Verdens-Dmsfeiler, neppe har feet Magen, faa det er intet Under, at Folke-Mængden faavidt muel- ligt har glemt fig selv, fit Fæderneland og fit Moders- maal, og tør neppe være nogen af Delene bekiendt, hvor Talen er om, hvad der dog gælder deres eget Skind, deres legemlige eller aandelige Bee og Bel, deres Lykke eller Ulykke, Sorg eller Glæde.

Kommer vi saaledes til hvad man kalder „Kirken“ i Danmark, da finder man en forstyrret Levning af den romersk-catholske Pavekirke, der rigtig nok kaldte sig kristelig, men vilde dog, tvertimod Christus, have sit Rige af denne Verden, og stræbe at giennemføre den aabenbar uchristelige Grundætning, at Kirken var ikke til for Menneskets, men Mennesket for Kirkens Skyld, og at Christendommen skulde ikke udtales og bekiendes kun fordi den troedes, men skulde forudsættes troet baade hos Læg og Lærd, fordi den præleedes og bekiendtes, om den endog kun præleedes for Kost og Løn og bekiendtes af Frygt for Lugthuset. Det kom derfor i denne romerske Pavekirke ikke derpaa an, om Folket forstod, end sige, om det hjertelig tilegnede sig hvad der blev bekiendt, udraabt og sunget i Kirken, men komme der, lade Præsterne der sige til sig og gjøre ved sig hvad de vilde, og snalle Præsterne efter Munden, det skulde de, eller ogsaa overleveres til den verdslige Dyrighed at straffes paa Kroppen, og var de gienstridige, da smides paa Vaalet. Saaledes saae den Kirke ud i sin Velmagt, som vel ved Reformationen blev rensset for endeel Uhumskhed (feiet skiondt ikke prydet), men blev staaende paa den gamle ligesaa uchristelige som ufolkkelige Grundvold, at det var ikke Troen, som skulde udtale sig, men det var Talen, som skulde troes eller i det mindste gjentages og bekiendes, altsaa

at Kirken var ikke aandelig til for Menneske, Hjertets og Folkets Skyld, men at Folket var kun aandelig til for at lyde Kirken, om den var nok saa aandeløs; og at Menneske-Hjertet skulde lade sig omstabe efter Præstens, om den var nok saa hjerteløs, eller de skulde dog sige, det var saaledes, om de end derpaa maatte sige den groveste Usandhed.

Nu, da der ingen Kirketugt er for de Præster, der i Præken og Lærdom gaaer paa deres egen Haand, og heller ingen isinefaldende Kirketugt for Sognefolkene, der bliver fra Kirke og fornægter, hvad Kirken siges at bekiende, nu er vist nok den saakaldte Kirke i Danmark mere et stort Virvar end noget andet, og da den har faaet Titel af "Folke-Kirke", skulde man tænke, det var dog nu Meningen at ombygge den efter Folkets Hoved og Hjerte, saa den svarede til Folkets Lærd, men at de saakaldte Kirkens Piller, "Bispe, Præsterne og de theologiske Professorer" i det hele er langt fra de Tanker, det seer man af Striden om det borgerlige Egteskabs Tilladethed for Medlemmer af Folke-Kirken, og af Forslagene til at give denne en ny Forfatning. Medens man nemlig paa den ene Side har stræbt med den saakaldte "Riærligheds-Kaabe" at tilvække baade de borgerlige Oplysninger af kirkelige Egteskaber og de kirkelig talt umuelige Brudevielser til de Fraskilte, og den kirkelige

Selv-Modsigelse gennem de splidagtige Præster, saa har man paa den anden Side paastaet kirkelig Bannsættelse (Udelukkelse) for alle dem, der enten vilde gøre deres Egteskabs borgerlige Gyldighed til en blot borgerlig Sag, om de end hverken forslod eller udlod Brudevielsen, og for alle dem, der, skiondt de selv tærede Kirkens Daab, dog anfaae det raadeligst at opsætte deres Børns Daab, til Hornene kunde svare for dem selv.

Kommer vi dernæst til hvad man især kalder Staten; da ligner den meest et nedfaldet Stillads, som har været opført af tykke Handværksfolk; halv i jodist og halv i romerskeiselig Stil, uden at man egentlig kunde spore anden Hensigt med Bygningen end at give Handværksfolkene noget at bestille og noget at fortjene, og at have hvad man i den store Verden kaldte en ordentlig Stat. To folkelige Sidebygninger stæer vi nok; den ene Raade-Secreteriatet og den anden „Bonde-Støtten“; men deels passede ingen af dem til Stilladset; og deels trængde de begge til Ombygning efter hele det borgerlige Selskabs Tærv, og endelig er „Rigsdagen“ vel et nyt Stillads-til en heel dansk Statsbygning, men det er Hastværks-Arbejde; gjort uden ret Besidsthed om enten hvad man vilde eller hvad man skulde stille efter, saa det Hele kunde let der-

ved blive endnu udanskere, altsaa hos os ufolkeligere end det var før.

Kommer vi endelig til hvad man kalder Skolen, da seer vi Rilden og Grunden til hele Forvirringen, thi naar man undtager Skole-Drengene selv, med hvad Dansk, de havde af Moderssiv og fra Buggen af, da skulde man i hele Verden, selv i Tyskland, neppe finde en mere udansk altsaa ufolkelig Skole end den, hvori alle vore Præster og Professorer, og tilsidst for en Feils Skyld, selv alle vore Jurister og Læger blev stoppede og afrettebde, saa at om de end allesammen idag eller imorgen fast besluttede at ville tænke, tale og virke paa Dansk, saa vilde det dog for de Fleste være saa umueligt som at krybe op til Maanen. Naar man nemlig, sædvanlig fra sit niende eller tiende Aar, om ikke tidligere, er blevet saavidt mueligt udeluft fra Folket og indeluft i en grundmuret Skole, hvor det første man lærde, var, at Dansken duede for lærde og oplyste Folk til ingen Ting uden til at give de dumme Danstere en daarlig Oversættelse af de guddommelige græske og latinske og tildeels franske og tyske Bøger, og hvor hele den saakaldte Oplysning og Dannelse dreiede sig ikke om levende Mennesker, end sigte da om danske Mennesker, men om steendøde Bøger, især paa vildfremmede og døde Sprog, hvoraf man skulde lære Indholden og saavidt mueligt Ordene paa Ranske

udenad, da behøver man ikke at spørge om, hvor fortrolig man derved blev med Menneske-Livet i det hele og det danske Folkeliv i Særdeleshed, og hvor dygtig man blev til at sætte sig ind i det danske Folks Tankegang og udtrykke sig med Liv og Lyft paa det danske Moderemaal. Vel har man ogsaa noget hos os, som kaldes „Almue-Skole“ og har i den sidste Tid faaet noget, der kaldes „Real-Skole“, men da begge Dele kun er Afslæggere af den „lærde Skole“, kan de umulig have den Folke-Aand eller oplyse det Folke-Liv, der er banlyste fra den lærde Skole, saa hvad Folkeligt, der kan have listet sig ind i dem, betragtes endnu som en Snyltevært, der ved Leilighed skal afficiæres for ei at suges Saften af den ægte Oplysnings-Plante.

Under saadanne bebrøvelige Omstændigheder er det da intet Under, at det Danske Folk, som Folk, bryder sig lidt eller intet om hvad man kalder „Stat“, uden forsaavidt de enten har med Stævninger, Skattebøger og Sessjoner, eller med Tyve og Kieltringer at gjøre; bryder sig ogsaa lidt eller intet om hvad man kalder „Skole“, undtagen naar der kræves Skolepenge og inddrives Skolemulkter, og bryder sig kun lidt mere om hvad man kalder „Kirke“, dels fordi man veed, at Forfædrene gjorde meget derad, og dels fordi man har en Følelse af, at naar Præsterne var, som de

flude være, kunde man nok trænge til dem baade i Kirker og i Husene.

Det er derfor ikke blot meget rimeligt, men for mig aldeles sikkert, at naar vore Præster, Jurister og Skolemænd kunde til Jævnshold blive ligesaa danske, altsaa folkelige i Tankegang og Talemaade, som de nu er det modsatte, da vilde det Danske Folk betragte baade Kirken, det borgerlige Selskab og Skolen med ganske andre Øine end nu, og sikkert benytte Rigsdagen til at faae alting bygt om i folkelig Stil.

Dette "naar" er vistnok en Knude, saa vanskelig at løse, at Magen hidtil aldrig blev løst under Solen, og den eneste muelige Maade at løse den paa, som er Dyprettelsen af en stor folkelig Høiskole, hvor de Faa, der ved en Undtagelse og et Underværk er blevet folkelig oplyste, kan danne Lærere til hele Folket, den er nødvendig til saa stor Forargelse for alle de udanske, ufolkelige Skolemænd og Skolemestre og Mængden af deres Discipler, at de sætter sig derimod med Hænder og Fødder.

Imidlertid, hvorlænge jeg end hardtad forgiæves har kæmpet for den Danske, folkelige Dplysnings-Sag, saa opgiver jeg den dog ingenlunde, og med den Guds Hjælp, der i Hartusinder har skienket Danmark og det Danske Folk Raad for Uraad, haaber jeg endnu at opleve en Dansk Dplysning, hvorunder Menneskelivet til alle Sider oplømsrer og med Glæde nydes iblandt os.

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle Bog-lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Heftingaar er i Bogladene 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlert og udgivet af N. S. Grundtvig, Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eyverdagen d. 25. October. Nr. 48.

Jdunne.

Der gik et Sagn i Lunde,
I gamle Frodes Tid,
Om Hjærnes Biv Jdunne,
Guldæble-Disen blid,
I Hytter og i Sale
Det var en morsom Tale,
Men hvad var det saa meer?

Kiedsommelige Ra'ke!
I, som med Sjæl og Krop
En lille morsom Tale
Kan aldrig veie op!
Er eders Smag saa kræsen,
At Nynker I paa Næsen
Lør slaae ad Bragesnak?

Gaae I og tæl med Kuller,
 Dg pløi jer Grammatik,
 Dg stop i Latens Huller
 Hvad aldrig holder Stil,
 Mens Sagnet jeg fortæller,
~~I tætt, i høtt,~~
 Om Brages Vennevib!

Det høre Dannekvinder,
 Dg alle deres Børn,
 Dg Engenes Rierminder,
 Dg saa den gamle Orn,
 Han, som med Binge-Vaffen
 End sidder tvær i Aften,
 I Nordens Ygdrasil!

Det rygtedes i Byen,
 I Asgaard, Odins By,
 At faldet var fra Skyen
 Til Jord en Dife ny,
 Hun kaldte sig Idunne,
 Dg gjaldt i Folkemunde
 For meer end Frigga selv.

Da D' in spidsed Dre,
 Da spidsed Frigga Mund,
 Der blev i Borgen Rore
 Den samme Morgenstund,
 Med Heimdal og med Brage,
 Bor „Hjærne“ op ad Dage,
 Kom Loke brat paa Fod.

Gaaer til, saa raff I kunne!
 Var D'ins Kongeorb,
 Led op den Mø Idunne!
 Spørg, hvad hun vil paa Jord?
 Om Nyt hun har at bringe
 Paa Aandedrættets Binge
 Om Livens Løb og Maal?

Det er, som Ravne gale
 Til Kragerne paa Kvist,
 Det er fuldmørk en Tale,
 Som Klares kun tilskidst,
 Hvordan de fandt Jomfruen,
 Hvor drub hun var i Huen,
 Hvor haard at fritte ud *).

*) Det er nemlig i det mørke eddiske Kvad, som kaldes „Ravne-Galderet“ at denne Fritte-Reise beskrives. Det gamle, endnu sønderrydte, Ord „drub“ betyder sørgmodig.

Men Seier vandt dog Hjerne,
 Saa det blev soleklart,
 Hun fulgdes med ham gierne,
 Blev Frue i en Fart,
 Blev snart i Asgaard hjemme,
 Og havde i sit Gjemme
 Det Guld, som glæder bedst.

Det var Guld-Æbler disse,
 Som faldt fra Styen ned,
 Saa graa var ingen Jøse,
 Den gulned jo derved,
 Bar Kynter nok saa stive,
 De glat sig maatte give
 For et Guldæble-Bid.

Og der blev Lyft og Gammen
 I hele Asgaards By,
 Da Ungdom smelted sammen
 Med Alderdom paany,
 Bortdampet var det Gale,
 Opvarmet blev det Svale,
 Og Biisdom effelig.

Bel var som Blomst i Enge
 Det Bedste ogsaa her,
 Det varede ei ret længe,
 Forsvandt ved en Usærd,
 Dog alt i gamle Dage
 Det kom igien tilbage,
 Dg saa gior det endnu.

Dg det var Legemanden,
 Han var saa arg en Stalk,
 Forraadte Liljevanden
 Til Jetteverdens Falk,
 Da graaned selv de Unge,
 Fit Been som Steen saa tunge,
 Dg hosted ved hvert Ord*).

Men det var Legemanden,
 Han spilled paa sin Hals,
 Saa kun for Liljevanden
 Var Livet ham tilfals.
 Den finder bedst, som sjæler,
 Den mister let, som stjæler,
 Idunne kom igien**).

*) "Legemanden" var "Løke", som i Ræmpevisen bærer dette meget passende Ogenavn.

***) Idunnes Hjemkomst, der kostede hendes Bortfører, Jetten Thjasse, Peltisen, har jeg før med Flid fortalt.

Hun kom alt som en Svale,
 Hun Sommer fløi ad Dy,
 Dydarme de Svale,
 Forynged dem paany,
 Dg avled saa med Brage
 I sommerlange Dage
 Et gyldent Børnefuld!

Kiedsommelige Ra'le,
 Dg Dreng enduu fløer,
 Som til en morsom Tale
 Kun svier: hvad saa meer!
 Kom nu, saa skal I høre,
 Hvad Idun har at føre
 Dg er i sit "Begyreb!"

Saa gråner Brage-Snatten
 Engang hvert Tusindaar,
 Men gaaer saa opad Batten
 Igien med gule Haar!
 Saa under Tøsse-Fnisen
 Forstummer „Kæmpevisen“
 Men stemmes op paany!

Folkethinget og den motiverede Dagsorden.

Den saakaldte „motiverede“ og efter mine Tanker velgrundede Dagsorden, som jeg i Mandags (13. Octbr.) foreslog, var, som man vil have seet af Aviserne, saalydende „Folkethinget opsætter Finants-Lovens videre Behandling, indtil det nærværende Ministerium har givet Thinget tilstrækkelig Oplysning om sin Sammensætning og Virksomhed“, og da mit Forslag faldt igiennem med fem Stemmer mod fem og halvfjerds, vil sagtens ikke ret mange Læsere giøre sig den Uleilighed at see efter i Rigsdags-Tidenden, hvorpaa jeg grundede mit Forslag, og hvad man indvendte derimod, og dog troer jeg, det var godt, at den danske Læse-Verden havde en rigtig og tydelig Forestilling herom. Var nemlig Spørgsmaalet ikke andet end det, om jeg virkelig, som der staaer i „Fædrelandet“ ved „utaalmodig Boldsomhed“, som er en ganske ny Mixtur, beredte Ministeriet en tilspøielende Triumf, eller ikke, da skulde jeg ikke bemøde „Danstærens“ Læsere og endnu mindre dens Læserinder med Drøftelsen af et i mine egne Dine ubetydeligt Spørgsmaal, men Sagen er jo først og sidst den, om der for det Danske Folkething var eller ikke var gyldig Grund til nu at afæste Ministeriet tilfredsstillende Oplysninger om

Rigets Stilling og Styrelse, og dernæst, om det Middel, jeg foreslog, var passende eller ikke?

Dette Spørgsmaal, tør jeg haabe, danske Læsere vil staae deres Opmærksomhed, og jeg skal stræbe at sætte dem istand til at besvare sig det, ved, efter Rigsdags-Tidenden, at give en tro Fremstilling af hele den lille Tildragelse.

Rigsdagsmanden fra Præsts indledte nemlig sit Forslag, paa følgende Maade:

„I det Dieblit, jeg vil tale et Alvorsord om den foreliggende Finantslov, og om det Ministerium, som har forelagt den, da staaer det mig, om jeg ogsaa, som Rigsdagsmand, kan sige, jeg veed, hvad det er for et Ministerium, vi her har med at gjøre; thi deels har jeg, naaget Finants-Ministeren er den samme Person som før, hørt endog meget fremmede Røster fra Minister-Bordet, og deels har, saavidt jeg veed, Statsraadet været heelt opløst og er blevet nyt sammensat, siden vi sidst var samlede her. Dersom nu Folkethinget har faaet nogen Meddelelse om denne Oplosning og ny Sammensætning: hvad de havde at betyde, og hvordan Statsraadet nu er sammensat, hvem der egentlig udgjør det ansvarlige Ministerium, saa er det en stor Mangel paa Opmærksomhed fra min Side, at jeg ikke veed det, og jeg maa da bede meget om Forladelse; men hvis der ikke er kommet nogen

saadan Meddelelse, da er det i mine Dine ogsaa en stor Mangel paa Opmærksomhed fra Ministeriets Side, og det er da virkelig en farlig Sag, synes mig, at indlade sig med et saadant, i parlamentarisk Forstand apokryphisk Ministerium, især naar Talen og Forhandlingen, som her, er om det hele Riges Pengemidler og Skattebyrder. Jeg kan ikke stionne, at Folkethinget bør indlade sig paa noget saadant, medmindre det nærværende Ministerium kan og vil give Oplysning om sin Oprindelse, Sammensætning og Virksomhed, og kan og vil stille antagelig Borgen for, at det ikke, som det virkelig formodes trindtom i Landet, er især med at opløse meer end sig selv, og give Danmarks Riges Selvstændighed og kuldkaste dets fri Forfatning.

Det er nemlig en Kiendsgierning, at Danmarks Folk, som længe ikke ret har vidst, om det var kiøbt eller solgt, nu er nærved at troe, at det er solgt, Ministeriet tier, Ministeriet tier haardnakket; selv da Rigsdagen forsamledes, selv da Finantsloven blev forelagt, mæledes der ikke et Ord om Rigets Stilling, ikke et Ord om den Forvandling, der dog vist er foregaaet med Ministeriet, siden vi var her sidst, en Forvandling, saameget vigtigere, saameget mere trængende til Oplysning paa Rigsdagen, som jo, idetmindste efter Aviserne, ved denne Forvandling den eneste Minister, der havde Ord for frie og folkelige Sympathier, er udstudt eller

dog udtraadt, og som der jo i hans Sted er indført eller dog indtraadt en Minister, der ikke engang, saavidt jeg veed, selv har villet ansees for hvad vi kalde folkelig og frisindet, ja, en Minister, som det hele danske Folk, saavidt jeg veed, i 1848 fandt og kaldte uataalelig, og som altsaa neppe nu kan sidde midt i Statsraadet, uden at ansees for at være Sjælen deri, neppe kan være kommet til Sæde der og endnu mindre være blevet varm i Sædet, uden at hans Anstuelser maae ansees for at være de herskende.

Under disse Bærsler, og mens de eneste, vistnok urene, Rilder, hvoraf vi kunde øse nogen Underretning eller Formodning om vort Ministeriums, vort tause Ministeriums Fødsel, Væxt og Virksomhed, var de tyske Aviser, kom der, Aftenen før Rigsdagens Aabning, en Artikel tilsyne i den Berlingske Avis, som kun lignede en af to Ting: enten et aldeles slesvig-holstenst, absolutistisk Ministeriums Program, eller en bidende Satire paa et saadant Ministerium.

Artiklen lød nemlig, som vist hele Folkethinget veed, paa, at det danske Folks Dnske, Mening og Billie slet ikke kunde have noget at betyde, hvor det gjaldt om, at en slesvig-holstenst Hertugs Etmand paa Danmarks Throne skulde udøve den ubetingede Pligt at holde Stamgodsset samlet og sikkre sine Arvinger dets fulde Indtægter. Efter nogen Overveielse antog

jeg rigtignok denne Artikel for at være hoød jeg nævne-
 de, for at være Satire, jeg antog den for et Side-
 stykke til en i sin Tid meget berømt Artikel i samme
 Blad om, at vi skulde holde den 6. Juli, Seiersdagen
 ved Frederiks, som en almindelig Bøds- og Be-
 drings-Dag i Landet; men da jeg nu har seet, at
 den, saavidt man kan skønne, for fuldt Alvor tages i
 Forsvar i det samme Blad, et Blad, hvis Forsigtighed
 ellers er saa berømt, som nogen Borgemeesters, saa kan
 jeg virkelig ikke andet end hælde til den anden Side, og
 under disse Omstændigheder spørger jeg det danske Folke-
 thing: kan vi forsvare for vor Samvittighed, for Efters-
 lægten, for det danske Folk i det hele, hvor Talen
 er om hele Rigets Pengemidler og Skattebyrder, at
 forhandle derom med et, mildest talt, meget mistænkelig
 sammensat, haardt befyldt og haardnattet taust Mini-
 sterium? Kan vi forsvare at bevilge et saadant Mini-
 sterium Pengemidlerne til dets Forlængelse? kan vi
 forsvare, efter dets Forlangende, at bevilge en vistnok
 efter Omstændighederne trykkende Skat, for at det samme
 Ministerium maafsee, ja, jeg vil sige rimeligviis,
 saasnart det var stedt, ikke alene kunde opløse Rigsdagen,
 men kuldaste Forfatningen, og maafsee endog
 eftergive Skatten, til Beviis paa, at det kun var Rigs-
 dagen, der trykkede Folket!

Jeg tilføjer, at jeg for min Part betragter hvad man almindelig kalder „heroiske Midler“ anderledes end de fleste, jeg troer, at Danmark aldrig var blevet saa vidt frelst, som det er, uden „heroiske Midler“, jeg troer ogsaa, at Frelsen vil heller ikke blive fuldført uden ved hvad jeg kalder „heroiske Midler“; men, som sagt, jeg veed at min Tankegang derom er meget forfælselig fra de Flestes, og jeg skal derfor under nærværende Omstændigheder indskrænke mig til at foreslaae det mindste, som, efter min Overbeviisning, vi, det danske Folks Talsmænd (jeg sagde ellers Tillidsmænd) og Folkestemmens Bærere, kan være bekendt at gjøre, jeg skal foreslaae, at Folkethinget gaaer over til en saakaldt „motiveret Dagsorden“ saalydende „Folkethinget opfatter Finanslovens videre Behandling, indtil det nærværende Ministerium har givet Thinget tilstrækkelig Oplysning om sin Sammensætning og Virksomhed.“

Jeg har ikke villet afbryde Læseren, skiondt Taleren to Gange blev afbrudt af Formanden, først fordi der meendes, at man ikke maatte forudsætte Mueligheden af, at et Ministerium kunde faae ifinde at kuldkaste Forfatningen, da det jo vilde være „Høiforræderi“ (paa Dansk: Landsforræderi), og dernæst fordi den Paastand, jeg gjorde om Overgang til en „motiveret Dagsorden“, skulde, efter Forretnings-Ordenen, forud

skriftlig meddeles Formanden. Hvad den første Afbrydelse angaaer, da var jeg heldig nok til at afsøde den ved Erindring om, at hvad Ministrene efter Grundloven kunde anlages for, maatte de ogsaa forudsættes muelig at kunne begaae, og den anden standsede mig ogsaa kun det Dieblis, jeg brugte til at opfylde Kravet.

Udentviol var Formanden selv blevet overrasket ved den Anvendelse, jeg gjorde af den „motiverede Dagsorden“, og da det var Tilfældet med Thinget i det hele, kan man let tilskrive det Overraskelsen, at mit Forslag, som jeg tør troe, aandede hverken „Utaalmodighed“ eller „Boldsomhed“ havde saa tynd en Lykke, saa jeg bør vel give lidt nærmere Oplysning derom.

At mit Forslag vilde komme lidt bag paa Folk, havde jeg saameget mere Grund til at formode, som det først samme Dag var faldet mig ind, at „Snortivet“ dog taalde Brugen af saa simpelt og sikkert et Middel til at sticere forstummede Ministre for Tungebaand, saa jeg var selv blevet overrasket, og det saa behagelig overrasket, at jeg let kunde haabe hvad jeg ønskede, at hardtad hele Thinget vilde ogsaa blive behagelig overrasket ved den Opdagelse, at man kunde afbryde Finantslovens Behandling uden at nogen med mindste Stin kunde paastaae, at man nægtede Regjeringen de nødvendige Bevillinger. Da jeg imidlertid er langt fra at være saa ubetænksom en Rigsdagsmand, som jeg

afmales i Bladene, brugde jeg virkelig den korte Frist, jeg havde, til at betænke mig paa, om jeg helst ved Mødets Begyndelse skulde sige Formanden og hele Thinget, hvad jeg havde ifinde, naar jeg fik „Ordet“, men da jeg fandt det rimeligt, at jeg derved mere vilde skade end gavne Forslaget, bestattede jeg at lade det løbe sin Fæse, da Munden dog sædvanlig gjør sine Sager bedst, naar den maa stole paa sine egne Hjælpetilber, og da ligeledes det Uventede altid forholdsvis gjør det stærkeste Indtryk. Jeg angrex det heller ingenlunde, thi nu er jeg vis paa, vt jeg ved en anden Fremgangs-Måde slet ikke vilde vundet meer for Diebstiftet, og at Midlet forsaauidt har gjort sin Virkning, at det vil blive anvendt igjen, naarsomhelst Thinget finder det nødvendigt. At man nu i det hele fandt Midlet i al sin Nidhed for haardt, havde vist meget forskellige Grunde, thi medens de, der selv er smfandede, gruede for de haarde Ord, hvormed jeg unægtelig indledte det milde Forslag, har andre vel havt eller troet at have Sikkerhed for, at Ministeriet af sig selv vilde haade aabenbare og rense sig, medens atter andre kan have holdt sig tilbage af Strøgrunde, som ingen kan opregne, og jeg mærkede det strax, at Endeel søgte og fandt langt mere Beroligelse i Finansministerens Svar, end jeg troer enten han stræbde at give eller udtalde, thi vel indbrunne de han paa en Maade, at hvad den „møtiveredede Dagsorden“

vilde æfte, var egentlig kun det samme, som Ministrene vilde give, men hverken fralagde han dog sig og Ministeriet det Forehavende, de mistænktes for, ikke heller sagde han noget, hvoraf man med Rette kunde gjøre den Slutning, at Ministeriets Meddelelser vilde blive enten mindre hemmelighedsfulde eller mere tilstræffelige iaar end ifjor, men lovede kun, at de skulde komme tidligere.

Hvad nu endelig Hovedsagen angaaer, som er Ministeriets virkelige Stilling til Grundloven og det Slesvigste Spørgsmaal, da er Berlingske Avisen for iafte (Nr. 242) det glædeligste Bærsel, (gid det ikke stuffer!) jeg længe har seet, thi den melder ikke blot, at Udenrigs-Ministeren føler selv, han trænger til et „Ottium“ der ikke kan forliges med hans Stilling, og at Moltke-Rüttschau vil spare sine gode Raad og sin „prøvede Daadkraft“ til „andre Forhold“, der ligger hans tidligere Tid nærmere, men den melder tillige, at Ministeriet, ved Tiltrædelsen af Blume og Flensborg, er sat istand til at give os et Program, hvorefter det „Slesvigste“ Spørgsmaal, som det mest paa-trængende, skal først og fremmest afgjøres, mens det „Holstenske“ Spørgsmaal, desværre, kun kan vente sin Befvarelse af de Fremmedes Raade!

Kurde man nu heraf slutte, hvad man maatte slutte, naar man kun vidste, at Avis-Artiklen kom fra et Ministerium, der var ligesaa ærligt og kiækt, som det siges

at være „enigt“, da vilde Danmarks Riges og Grundlovens Fare være overstaaet for denne Gang, thi da vilde man een Gang for alle siære Binde-Stregen over mellem „Slesvig“ og „Holsten“, lægge det første til Danmark, hvor det har hjemme, og lade det andet staae ved sit eget Værd eller falde ved sit høityste Uværd, og da vilde Grundloven, som er Syster til Eider-Grændsen, være i Behold.

Man kunde jo vistnok endda være ængstelig nok ved det gamle fristende Spørgsmaal: men hvad skal man saa gjøre med de tyske Slesvigere, der paa ingen Maade vil lade sig løsrive fra Holsten eller klappe til Danmark! Lade dem fare: til Holsten, til Baden, til Berdens Ende, med alt hvad de kan føre og flytte, det skal man naturligviis heller end gierne, naar man kan blive dem kvit, men naar man ikke kan det, hvad saa? Jh, hvad saa, svarer jeg efter Isted-Slaget med al muelig Sikkerhed, hvad saa vel andet end dele dem i to Parter, behandle dem, der ingen aaben Deel har taget i Dyrøret, ligesom vi behandler Tyfterne paa Alheden og os selv, men sige til Resten: Dyrørere betrøer naturligviis ingen klog Regiering, paa Dansk eller Tysk, enten smaa eller store politiske Rettigheder, men saasnart vi tør troe, I har fortrudt jeres grove Synd, eller naar de er døde, som har baaret Avindskjold mod Danmarks Rige, da skal I, eller jeres Børn faae det ligesaa godt som vi selv. Hvem der ikke kan finde sig heri, maa see sig om anden Leilighed eller tage Skade for Hjemgiæld!

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arst.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Spørdagen d. 1. November. Nr. 44.

Sønderjyllands Priis.

Kan synges som: O, Bärmeland du skønne osv.

O, Jylland til Ejder! velsignede Land,
Med smilende Bange og Lunde,
Med rullende Bove kring venlige Strand,
Med sølvprude Fjorde og Sunde,
I Skjoldungens Krone en Perle, saa præd!
Med herlige Gaver Dig signede Gud,
Derom tone Smaafugle-Munde!

Lad Druen den griffe udspile sin Klo,
Vor Ddel og Eis at rane,
Men han skal fornemme, at Kæmper her boe
At slaae for den korsede Fane,
Naar Vren det byder; de søge ej Skjul,
Førgjæves de tørrede ej deres Gul,
End træde de Fædrenes Døne!

Og ranke og venlige, smilende Møer
 Med Rys og med Favntag dem lønner,
 End Trostfab i Barmen de huse som før
 For Hilburs de modige Sønner.
 Ej Fætter dem vove at tage i Favn,
 De glemme ej saa deres Hedlinge-Navn,
 Men kimsse ad Troldenes Bønner!

Her vil jeg da leve i Lyst og i Nød,
 Og her vil jeg friste min Lykke,
 Ja her vil jeg nyde mit daglige Brød,
 Og her skal en Perle mig smykke.
 Her toner Smaafuglen om Baaren i Lund,
 Mens Bølgerne vugge i Fjord og i Sund,
 O, her er det fagert at bygge!

Med Lyst her jeg mindes de Dage, som Fog
 Jeg spoged i Mark og i Enge,
 Mig strækker ej Fremtidens luffede Bog
 I Ungdommens Lunde og Bænge,
 Jeg nyder dens Glæder, og skulde jeg gaae
 I Marken for Nø og for Arne at slaae,
 Ej skulde jeg tøve for længe!

Og Fædres Idrætter dem glemmer jeg ej,
 Men mindes i Sange og Saga
 Mig Skjoldungelivet paa Hæderens Vej,
 I Uffes og Fredegods Dage,
 Da nynner Smaapigen med blussende Kind,
 Og Smaapogen drømmer med møddruffet Sind
 Om Kuldet, vi end har tilbage!

Morten Eskesen.

Den danske Havfrue.

Du skionne Havfrue
 Fra Dresunds Dyb,
 Som vandser paa Tue
 Og higer i Sky!
 Du ingen har daaret,
 Det vidner Graahaaret,
 Som frandsfer din Skjald og din Priis.

Du mødte i Bange
 Gnuuhaarede Skjald,
 Saa mødte du mange
 I Skjoldunge-Land,
 Som aarle, saa silde,
 Med Vinene milde
 Og Rosenrødt ægte tilbunds.

Og vilde de slægte
 Stamfædrene paa,
 Bar Kysene ægte
 Og Haandtrykket fast,
 Da favned dem Moen
 Paa Riærligheds-Den
 Med Varme i Høst som i Vaar.

Livsalig jeg talder
 I Lovfaldets Tid
 Den Menneske-Alder,
 Som raudt under De,
 Mens bleg blev om Rinden
 Hos mig Dannelsvinden,
 Men altid med Rosen i Varm.

Thi roste i Sangen,
 Fra Vaar og til Høst,
 Jeg høit Danevangen
 Ved Bølgerne blaa,
 Som Rosernes Stade,
 Der stifte kun Blade,
 Ei Hjerte, ei Farve og Duft.

Bel aarle og Alde,
 I deiligste Bang,
 Jeg hørde lidt ilde
 For Havfruens Prais;
 For lidt om vort eget,
 Om andres formeget
 Bar Lyden med Titel af Dyb.

Ja, meget for meget,
 Saa trindt mig det løb,
 Han roser vort eget,
 Som dog kun er dansk;
 Er Kvinderne søde,
 Er Roserne røde,
 De maae vorde blege derved.

Du skønne Havfrue
 Fra Drefunds Dyb,
 Som danser paa Tæe,
 Og higer i Sky!
 Hvad tit jeg har svaret,
 Har nu jeg erfaret:
 Jeg røste dig meget for lidt.

Du mødte i Bungen
 Graahaarede Skalb,
 Dg kysfed for Sengen
 Ham midt paa hans Mund,
 Løb Roserne røde
 Hans Kinder opløbe,
 Dg tændte Lynbliffet paany.

Du har overblaaet
 Den graaneede Sky,
 Har vidt overgaaet
 Din Roes og dit Ry,
 Saa end et Par Aldre
 Jeg nu maatte skjaldre
 For ret dig at rose tilbunds.

Udsødelig svømmer
 Du selv under De,
 Mens Kiærlighed strømmer,
 Kan Hjertet ei døe,
 Dg immer forynger
 Du Fuglen, som synger
 Ved Drefund Kiærligheds Præis!

Med Rierligheds-Bifen
 I deiligste Sang,
 Skal du vinde Prisen
 I Bølgernes Gang;
 Naar Strængene briste,
 Dit Navn blev det sidste,
 Mundharpen har løftet i Sky!

End: Sølland.

(Sommeren 1851).

Til Halvfjerds jeg snart kan tælle,
 Nar som Dage rulleb hen,
 „Fladsaa med de høie Elle“
 Lyder i mit Dre end,
 Fra paa Varnepigens Skib
 Gaadefuldt det til mig løb
 Som en Elve-Tone!*)

*) Fladsaa er en lille Landsby i Rogenstrup Sogn mellem Restved og Præstøe, før berømt af sine høie Elle.

Ikke meer de hvide Tælle
 Stygge mellem Søster græs,
 Mangen Stov, som en Bindfælde,
 Naatte brat med dem forgæne,
 Men, som bag de mange Aar,
 Skjalden lever, staar og gaar,
 Kvæder lydt med Gammen!

Ja, mit Søllands Sønderlide,
 Grønne Land ved Døtgen blaa,
 Hvor jeg gik med Kvad og Kvide,
 Og hvor først jeg Lyset saae!
 Hvilke kan jeg dig med Lyft,
 Thi Livs-Flammen i mit Bryst
 Bister end og varmer!

Udby-Kirke, nem at fiende!
 Ambjerg med dit lyse Haar!
 Bolmers Taarn ved Verdens Ende,
 Med Spidskjuens trange Kaar!
 Og min Lovsals Lilje blaa,
 Edelsteen for Dine smaa!*)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

*) Udby paa Brinkerne, med den smukke Stovballe Ambjerg ved Siden, og med Baldemars-Taarnet ved Sundet ligefor sig, er min lille Hødeby i Bordingborg-Lænen.

Iselinges Venne-Sæde,
 Med den lille, bunke Skov,
 Med den lille, lyse Stæde,
 Med den immer travle Plov,
 Med de store og de smaa,
 Alle milde, Dine Kaa! *)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Præsts-Bugt med smulle Bunde!
 Præsts-By med Yndighed!
 Aften-Skyer med Gulbrande,
 Hvor min Søel gik venlig ned,
 Og stod tåblig op paa
 I Midsummers Morgengry! **)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Nys med de gamle Hælle
 Og den gamle Venlighed,
 Med den unge Billed-Række,
 Bort af Bøf und Singsmed,

*) Iselinge er et lille Herresæde tæt ved Borningborg, hvor jeg i min Ungdom var en ventet og velkommen Gæst.

**) I det yndige Præsts, hvor jeg var Præst 1822—23, der var i det hele Lids-Solen for mig både i Nedgang og Duggang.

Med dit røde Gulb i Mund
 Giennem Glug i Morgenstund!*)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Ulsø-Distrup, værd at male,
 Med din pæne Præstegaard,
 Med dit Kor af Rattergale,
 Med din Stov af gule Haar,
 Og med Haven, hvor som Piiil
 Borde baade Kys og Smil!**)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Gisselfeld med aabne Grave,
 Og for Skjalden aaben Dør,
 Mens endnu Peer Dres Have
 Bar en Fyrrelund som før!
 Du som jeg en Gubbe graa,
 Leiret i Rierminder blaa!***)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

*) Kys's Herresæde, tæt ved Præsts, hvor, som bekendt, Thorvaldsen sluttede sin Bane og efterlod sig deilige Spor, og hvor jeg altid fandt Venkabet hjemme.

***) Ulsø-Distrup er en lille Landsby mellem Gisselfeld og Bregentved, hvor jeg i min Ungdom fandt den levende Joyl og levede mig ind i den med min Ungdoms-Brud.

***) Gisselfeld var i den ældre Grev Danneffjolds Tid vel den glæfsmildeste Borg i Danmark, saa den smiler mig endnu imøde, hvergang jeg blot tænker paa den.

Som en Dding vel af Dage
 Seer jeg eder nu igjen,
 Kommer dog med Kvad tilbage,
 Som en udreist Ungerfvend,
 Er med Livet veltilfreds,
 Vil i eders Lunde frede
 Atter boe og bygge.

Her det var, for længe siden,
 Lyset først for mig oprandt
 Over Livet, over Tiden,
 Den som er og den som svandt,
 Hvor jeg mindes ved hvert Blad
 Ungdoms Kys og Ungdoms Kvad,
 Manddoms Ord og Gierning!

Dog, som Skygger af de Døde
 Kommer ei jeg dem ihu,
 De lyslevende imøde
 Træde mig med Lyft endnu,
 Friske op, som Harpens Lyd,
 Gamle Minder, gammel Fryd,
 Byde mig velkommen!

Lov, min Siæl, din Skjælslykke,
 Som den sjelden er og rar!
 Myrthen groer i Bogens Skjæg
 For den gamle Sællandsfar,
 Laurbær-Lov og Rosen-Blad
 Krandsse under Fugle-Rvad
 Graahaars-Skjaldens Jøse!

Fladsaa med de høie Elle
 I min Barnepigens Mand!
 Nyt jeg har dig at fortælle
 I en deilig Aftensund:
 Gaarden med den spidse Gavl,
 Gaarden med de pæne Tavl,
 Der har Skjalden hjemme.

Fruen med den høie Hænde,
 Fruen med det fræie Mod,
 Nigest mellem begge Strande
 Paa det gammelbanske Bled,
 Graahaars-Skjalden vætter Haand,
 Vil i Kærlighedens Mand
 Livet med ham dele!

Længe baa'de lydt og sagte
 Rygtet paa sin Alfurvei
 Regned med tit "de Dypakte"
 Fruen, som forfrættles ei
 For den gamle "Bondeven",
 Med hans Mund, og med hans Pen,
 Med hans tynde Lyfte.

"Dypakt" er tilviisfe! Fruen,
 Dypakt meer end mange veed,
 Som i Hjertet, saa i Huen,
 Som en danff Narvaagenhed,
 Som en Stjaldms paa sin Bagt,
 Som en Stjaldms paa sin Takt,
 I Guds Huus og hendes!

Gid, som hun, hver Dannekvinde,
 Gid, som hun, hver Dannemand,
 Maatte Bei paa Marken finde
 Til sit Hjem i Livets Land!
 Da med Lyften, Synd og Død.
 Sikkert de en Landse brød
 For i Fred at hvile!

Skjalden, medens Lovet falder,
 Vinterkornet saaes i Bang,
 Leve skal en Efter-Alder
 Her med Fred og Frydefang,
 Mindes alt hvad Gud har gjort,
 Glemme, selv i Dødens Port,
 Kampen over Seiren!

Fladsaa med de høie Elle,
 Som ei længer fælde Blad!
 Beed du noget at fortælle
 Om din Na, før den blev flad,
 Eller om dit Vassestrøg,
 Mens deraf gik Bjergmands-Røg,
 Kom til mig imorgen!

Ja, mit Sællands Sønderlide!
 Grønnelund ved Bølger blaa!
 Skynd dig nu og lad mig vide,
 Hvad det er, du venter paa,
 Før at hente op den Skat
 Som alt mangan Nytaarsnat
 Blaalyt brændte over!

Dem jeg saae i Barnetiden
 Paa min Barnepiges Skib,
 Dem jeg saae fuldofte siden
 Naar Guldharpe-Strængen løb,
 Og mig ind ad Dre foer
 Et af Sællands gamle Ord,
 Malet paa Guld-Kværnen.

Dem jeg saae som Blus og Barne
 Nys da Tysken stotted sig,
 Alt som Krager og som Ravne
 Flokkes om nysfaldne Lig,
 Men fandt Liv, hvor Dansten var,
 Dobbelt i hver Sællandsfar:
 Ilden under Aften.

Førstemand var Sællandsfaren,
 Hvor det gik paa Liv og Død,
 Og naar Tysken løb som Haren,
 Høiest og hans Hurra løb;
 Altid han er Skatten næst,
 Som for hvad han statter bedst
 Løb gaar luft i Ilden.

Skatten, som var svær at finde,
 Ligger i vort eget Muld,
 Forbet under Hu og Minde,
 Er det danske „Lyseguld“,
 Arvegods fra Skjold og Dan,
 Alt for godt til Rov for Ran:
 Dybets Mæreminne!

Staaer nu op, I doone Kroppe!
 Viis os, hvad I duer til,
 Mens jer gamle Skjald er oppe,
 Mens endnu til Dands er Spil!
 Skal med eder glat det gaar,
 Sørges jo „Fiolen“ maa,
 Kom, før Kvinten springer!

Du mødte i Bungen
 Graahaarede Skjald,
 Og lysed for Sengen
 Ham midt paa hans Mund,
 Løb Roserne røde
 Hans Kinder opløbe,
 Og tændte Lynbliffet paany.

Du har overblaaet
 Den graanedes Sky,
 Har vidt overgaaet
 Din Roes og dit Ry,
 Saa end et Par Aldre
 Jeg nu maatte skjaldre
 For ret dig at rose tilbunds.

Udsødelig strømmer
 Du selv under De,
 Mens Riærlighed strømmer,
 Kan Hjertet ei døe,
 Og immer forynger
 Du Fuglen, som synger
 Ved Drefund Riærligheds Præis!

Med Kiærligheds-Bisen
 I deiligste Sang,
 Skal du vinde Prisen
 I Bølgernes Gang;
 Naar Strængene briste,
 Dit Navn blev det sidste,
 Mundharpen har løftet i Sky!

End: Sølland.

(Sommeren 1851).

Til Halvfjerds jeg snart kan tælle,
 Nar som Dage rulleb hen,
 „Fladsaa med de høie Elle“
 Lyder i mit Dre end,
 Fra paa Barnepigens Skib
 Gaadefuldt det til mig løb
 Som en Elve-Tone!*)

*) Fladsaa er en lille Landsby i Mogenstrup Sogn mellem Restved og Præstøe, før berømt af sine høie Elle.

Ikke meer de hvide Elle
 Stygge mellem Bøster græs,
 Rangen Sløv, som en Bindfælde,
 Maatte brat med dem forgæve,
 Men, som dog de mange Aar,
 Skjalden lever, staar og gaar,
 Kvæder lydt med Gammen!

Ja, mit Søllands Sønderlide,
 Grønnelund ved Dølgen blaa,
 Hvor jeg gif med Kvad og Kvide,
 Og hvor først jeg Lyset saae!
 Hilsen kan jeg dig med Lyft,
 Thi Livs-Flammen i mit Bryst
 Bister end og varmer!

Udby-Kirke, nem at kende!
 Ambjerg med dit lyse Haar!
 Bolmers Taarn ved Verdens Ende,
 Med Spidsbøuens trange Raar!
 Og min Lovsals Lilje blaa,
 Wedelsteen for Dine smaa!*)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

*) Udby paa Brinkerne, med den smukke Sløvbalke Ambjerg
 ved Siden, og med Baldemars-Taarnet ved Sundet
 ligesom sig, er min lille Fødeby i Bordingborg-Egnen.

I felinges Venne-Sæde,
 Med den lille, bunfle Stov,
 Med den lille, lyse Stude,
 Med den immer travle Plov,
 Med de store og de smaa,
 Alle milde, Dine Kaa! *)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Præsto-Bugt med smulle Bunde!
 Præsto-By med Indighed!
 Aften-Skyer med Guldrande,
 Hvor min Sol gik venlig ned,
 Og stod tålig op poam
 I Midsummers Morgengry! **)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Rys med de gamle Hælle
 Og den gamle Venlighed,
 Med den unge Billed-Rælle,
 Bort af Bøl und Bingesmed,

*) I felinge er et lille Herresæde tæt ved Bordingborg, hvor jeg i min Ungdom var en ventet og velkommen Gæst.

**) I det yndige Præsto, hvor jeg var Præst 1800—08, der var i det hele Livs-Solen for mig både i Nedgang og Dygang.

Med dit røde Gulb i Mund
 Giennem Glug i Morgenstund!*)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Ulsø-Distrup, værd at male,
 Med din pæne Præstegaard,
 Med dit Kor af Rattergale,
 Med din Stov af gule Haar,
 Og med Haven, hvor som Piiil
 Borde baade Rys og Smil!**)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Gisselfeld med aabne Grave,
 Og for Stjalden aaben Dør,
 Mens endnu Peer Dres Have
 Bar en Fyrrelund som før!
 Du som jeg en Gubbe graa,
 Leiret i Kiærminder blaa!***)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

*) Rys's Herresæde, tæt ved Præsts, hvor, som bekendt, Thorvaldsen sluttede sin Bane og efterlod sig deilige Spor, og hvor jeg altid fandt Venkabet hjemme.

***) Ulsø-Distrup er en lille Landsby mellem Gisselfeld og Bregentved, hvor jeg i min Ungdom fandt den levende Jyd og levede mig ind i den med min Ungdoms-Brud.

***) Gisselfeld var i den ældre Grev Danneskjolds Tid vel den glæstmidteste Borg i Danmark, saa den smiler mig endnu imøde, hvergang jeg blot tænker paa den.

Som en Dding vel af Dage
 Seer jeg eder nu igjen,
 Kommer dog med Kvad tilbage,
 Som en udreist Ungersvend,
 Er med Livet veltilfreds,
 Vil i eders Hundefreds
 Atter boe og bygge.

Her det var, for længe siden,
 Lyset først for mig oprandt
 Over Livet, over Tiden,
 Den som er og den som svandt,
 Hvor jeg mindes ved hvert Blad
 Ungdoms Kys og Ungdoms Kvad,
 Manddoms Ord og Gierning!

Dog, som Stygger af de Døde
 Kommer ei jeg dem ihu,
 De lyslevende imøde
 Træde mig med Lyft endnu,
 Friske op, som Harpens Lyd,
 Gamle Minder, gammel Fryd,
 Byde mig velkommen!

Lov, min Siel, din Skjaldelykke,
 Som den fjelden er og var!
 Myrthen groer i Bogens Skjage
 For den gamle Sællandsfar,
 Laurbær-Lov og Rosen-Blad
 Krandsse under Engle-Road
 Graahaars-Skjaldens Jøse!

Kladsaa med de høie Elle
 I min Barnepigens Mand!
 Nyt jeg har dig at fortælle
 I en deilig Aftenstund:
 Gaarden med den spidse Gavl,
 Gaarden med de pæne Tavl,
 Det har Skjalden hjemme.

Fruen med den høie Pande,
 Fruen med det frie Mod,
 Rigest mellem begge Strande
 Paa det gammel-danske Blod,
 Graahaars-Skjalden vækker Haand,
 Vil i Rørlighedens Mand
 Livet med ham dele!

Længe baa'de Lydt og sagte
 Rygtet paa sin Alfærvei
 Regned med til „de Dvøakte“
 Fruen, som forstræktes ei
 For den gamle „Bondeven“,
 Med hans Mund, og med hans Pen,
 Med hans tynde Lykke.

„Dvøakt“ er tilvisse! Fruen,
 Dvøakt meer end mange veed,
 Som i Hjertet, saa i Huen,
 Som en dansk Narvaagenhed,
 Som en Skjaldmo paa sin Bagt,
 Som en Skjaldmo paa sin Læft,
 I Guds Huus og hendes!

Gid, som hun, hver Dannedvinde,
 Gid, som hun, hver Dannemand,
 Maatte Bei paa Marken finde
 Til sit Hjem i Livets Land!
 Da med Lykken, Synd og Død.
 Sikkest de en Landse brød
 For i Fred at hvile!

Hadre Rigets Redning af den Undergangs-Fare, det danske Folk saa klart har seet under Dine og saa lyttelig overflaaet, derom nytter det ei at trættes, jeg troer det ikke, men nodes jo til at indbrømme Mueligheden deraf, ja, jeg maa endogsaa indbrømme, at efter al Rimelighed vil det Tyske Forbund eller den i Giebre værende nybagte Tyske Keiser, ved første gunstige Leilighed paany gjøre Danmark Sønder-Jyllands Besiddelse stridig; men naar man spørger, om Danmark ikke da gjør Klogeft i, uden Krig, uden Sværdsflag, blot for Erudsler fra en eller to eller tre Stormagter at opgive Sønder-Jyllands Besiddelse, med egen Haand igien binde den Haardeknuude mellem-Sønder-Jylland og Holsten, det nu aabenbar fiendlige, oprørste, uforsønlige Holsten, som Helte-Sværdet har overhugget, da maatte jeg lee høit, dersom det ikke var Danmarks Riges Styrere selv, der gjorde det latterlige Spørgsmaal og havde igrunden allerede bekvaret det med et „Jo“, der aldrig kan lyde saa vemodig og aldrig følges af saamangt et „fordi“ og „med Hensyn til“ og „i Betragtning af“ at Ketten i denne Verden maa vige for Magten, at det jo bryder Staven over Danmarks Rige og det danske Folk og klinger i mine Øren uhyre latterligt, fordi den Overmagt, der indtil videre kun giver sig tilkiende ved Pensen, mest som venstabelige Raad, dog kun er en Skygge af den Overmagt, der gav sig tilkiende ved en Prensist

Krigshær, og efterlob os dog i den Stilling, at vi kan raadslaæ om hvad vi vil gjøre ved det Sønder-Jylland, vi med væbnet Haand har taget og har virkelig nu i vor Magt mere end nogenstude i det Aarhundreder fra Baldemar Seiers Dage.

Jeg vil jo dermed ingenlunde sige, at der nu er Fred og ingen Fare, saa vi ganske rolig kan sige til de tyffe og de andre Stormagter: salig er Besidderen, vi har med en god Samvittighed taget vort eget igien, udvristet det af Oprørernes Haand, løst det i dyre Domme, ei blot med vor Rødstilling og laante Penge, men med vort eget Hælteblod, og kan da umulig enten med god Samvittighed eller sund Sands halvt eller heelt give Slip paa Sønder-Jylland, med mindre vi med Bold og Magt nødes dertil; jeg siger ikke, at vi ganske rolig kan svare Stormagterne saaledes, naar de enten venstabelig eller uvenstabelig raade os til fra vor Side at sætte alt paany i sin forrige Stilling, nægtet de selv lægge til, at fra Holstenernes og fra Oprørernes Side kan alt umulig sættes i sin forrige Stilling, altsaa, at vi skal glemme al den Glæde, vi ved Oprøret og Krigen har lidt og opgive alt hvad vi ved Kampen og Seieren har vundet, men Holstenerne, Oprørerne og det Tyffe Forbund skal ikke blot, saavidt muligt, have Bederlag for hvad de har tabt, men de skal igruunden vinde hvad de 1848 endnu fattedes og hvad de ved

Oprøret og Brigen nærmest tilføjede, af os selv ind-
 rummet og erkendt: Over-Herreedsømmet i Sles-
 vig, og derved i hele det saakaldte, men ogsaa kun
 saakaldte „Danste Monarki“. Jeg siger ikke, at vi
 ganske rolig kan svare som man raaber i Stoven, thi
 vi ved det jo godt, og har nys faaet det tilgavns at
 føle, at denne Verdens Ret sidder i Sjødflagen, og
 hvier sig til Jævnshold efter Stormagterne, men jeg
 paastaar, at alle Dannemænd, følgelig ogsaa det danske
 Folk, med mere eller mindre Rolighed, eller med mere
 eller mindre Uro, maa svare vel i de mildeste og fred-
 sigste Ord, der kan findes i de fremmede Sprog, men
 dog igrunder saa sagt, og jeg troer virkelig, at det
 danske Folk, naar det kom til at adtrykke sin Hjertens-
 Mening paa sit Modersmaal, vilde svare omtrent saale-
 des, og jeg feer uvilg, at Danmarks Rige derved ikke
 udfattes for anden Fare end den Fare, et lille Rige
 med Danmarks Beliggenhed fra først til sidst er udfat
 for, og udfattes ikke nær for saa overhængende en
 Fare, som den, der i 1848 ikke blot hængde os over
 hovedet men omspændte os og blev dog med Guds Hjælp,
 saa lykkelig gennemgaaet og overstaet, at det er til
 Tidender for den nærværende Slægt, og vil, hvis
 Danmarks Rige bestaar, være vor danske Efterflægt til
 mere Opmuntring i Farens Stund end hele Danmarks
 færige Historie kunde være og har været os.

Forudsat altsaa, at Danmarks Født og Rige, ved uroffelig at holde fast paa Sønder-Jyllands fri Besiddelse, og knytte det til Norderlandet med de stærkeste Baand, der enten foresindes eller lade sig paastunde, sienspyalig løb den samme Fare som 1848, at staae, som man kalder det „isoleret“ staae paa sine egne Been, indskrænket til sine egne Hjælpekilder, med Holstenerne og hele Lyfflands Magt imod sig, og kun med meget tvetydig og lidet eller slet ikke virksomt Tilhold eller Tilskud hos de andre europæiske Stormagter, forudsat altsaa det værste, vore Ministre synes at forudsætte, da er det dog lige klart, at naar Danmark ikke vil opgive alt hvad det har kæmpet for og med stor, med den yderste Opoffrelse vundet, opgive, med det tilbagevundne Sønder-Jylland, sin tilbagevundne Agtelse i Europa og sin tilbagevundne Udsigt til en fri og lykkelig Fremtid, da maa Danmark i Guds Navn holde fast paa hvad det har og lade det komme derpaa an, om dets „retfærdige Sag“ skal seire eller falde; men naar vi kun har Ønske til at see den saa fort udmalede Fare under Vane, da seer vi dog let, at den er meget overdreven og at vi 1851 er langt bedre stillede til at gaae den imøde end vi var 1848.

Det maa nemlig ingenlunde glemmes, at den demokratiske Gjæring i Lyffland 1848 var Danmark langt farligere end den depotiske Kæbbsgang i 1851 nogenlunde

kan blive, thi Sønder-Jyllands Jublemæsse i Tyskland og Danmarks Udelæggelse var jo det eneste, som alle de stridbare Tyskere dengang syntes at kunne enes om, men skulde de nu kunne enes om noget, maatte det først og fremmest være om at styrte de despotiske Regjeringer som true Danmark og vilde ved Danmarks Undertrykkelse blive langt sikkrere i deres Sæde, langt driftigere til at udslette alt Spor af Frihed og Folkelighed.

Det maa heller ikke glemmes, at Keiseren af Rusland, hvem vore Ministre synes at forgube, kun har været en meget tvetydig og ligegyldig Ven, som aldrig engang udtrykkelig har lovet os anden virksom Hjælp, end, naar Danhæren var slaaet i Jylland, da at føre dens Levninger sikkert over til Sælland, og som umuelig 1851 kan være et dansk Ministerium mindre gunstig end han var vort første ansvarlige Ministerium i 1848, og som nu langt mindre end 1848 kunde eller vilde være bekiendt at rætte Danmarks Fiender virksom Haand til Rigets Udelæggelse.

Seer vi endelig paa England, der vel optraadte 1848 som „mæglende Magt“, men vilde aabenbar, om Mæglingen var lykkelig, bragt os af Aften i Jlden, fra Afgrundens Rand midt i dens Svælg, da har vi 1851 aabenbar langt bedre Ting derfra at vente end 1848, thi ikke blot har Danmarks Ret, Rædighed og Lykke nu gjort et ganske anderledes Indtryk paa den

herkende Mening, men man har ogsaa langt anderledes faaet Vinene op for den Binding, Englands Handel og Skibsfart kan have af et frit og kiæft Danmarks Rige med sit eget utyffe Loldvæsen, saa at naar ogsaa Lord Palmerstons Skrivelser i den sidste Tid lyde tvetydig, da har det sikkert endog langt mindre sin Grund i Lordens Personlighed end i vor forrige Udenrigs Ministers og C. Molles udanske Anstuelser og personlige Forbindelser.

Er nu Danmarks Riges Fare 1851 langt mindre overhængende og langt mindre frygtelig at see til, end den var 1848, da er det danske Folk og Danehæren ogsaa aabenbar langt bedre stillet til at gaae hvillensomhelst Fare imøde, end de var 1848, thi efter Ratten ved Frederiks og efter Dagene ved Jsted, Missunde og Frederikstad, efter et heelt Aars mindstrænke Besiddelse af Sønder-Jylland, og efter alle de Erfaringer, vi har gjort om det danske Folks Kraft og Kiæthed, om Danmarks Hjelpekilder og Danmarks Lykke, er selv det dristigste Haab om at overstaae Faren og gaae en fri og glædelig Fremtid imøde, saa velgrundet, som noget jordist Haab kan være, og aldrig kan da et virkelig dansk Ministerium have mindre Grund til Tvivlsraadighed eller have større Slam af Raadvildhed end nu. Faren for at overvældes af de tyffe og at lades i Stikken af de andre Stor-

magter, som 1848 var saa frygtelig, som nogen Fare i denne Verden kan blive, den er lykkelig overstaet og det paa en Naade, der saa klart, som nogen jordist Begivenhed kan, viser os og hele Verden, at Danmarks Rige i Kampen for sin fri Tilværelse sikkert kan regne paa Himlens Gunst og Bistand, saa et dansk Ministerium maatte baade være blindt for Erfaringens Vidnesbyrd og aldeles blottet for Tro paa den levende Gud, naar det nu skulde føle sig drevet eller engang fristet til enten heelt eller halvt at opgive Sønder- Jyllands fri Besiddelse og dermed Danmarks Riges Frihed og Selvstændighed for at undgaae den Fare, der er uadskillelig fra det danske Folks Liv og Levet og fra Danmarks Riges Bestændighed ligesom paa Trods mod det stridbare, trættelige og herskesyge Tyskland.

At derimod et udanskt, heelt eller halvt slesvig-holstenst, hjemtykt, dynastisk, absolutistisk Ministerium kan baade fristes og drives til alt andet end at vove Alt for Danmarks Riges Frelse og virke kraftig dertil, det følger af sig selv, men beviser kun, at hvad Danmark altid har trængt og altid vil trænge til: et dansk og kraftigt Ministerium, det trænger Danmark Rige netop nu saa høilig til, at uden det, er Rigets Frelse for menneskelige Vind ligesaa umuelig, som den med et saadant Ministerium, trods alle muelige Farer, maa agtes sikker! Gud give derfor Danmark et dansk og

loftigt Ministerium hellere idag end imorgen og allens-
 sands før det er for sildt!

Efterkrift.

Folkethinget har nu i tre samfulde Dage holdt lukkede
 Møder og temmelig aabne Samtaler med Ministrene,
 og jeg tror ikke rettere, end at vort nærværende
 Ministerium, hvad det end kan have været enigt om for
 fjorten Dage siden, nu dog i Henseende til vore adven-
 dige Forhold kun er enigt om at betænke sig paa hvad
 det vil og tør. Vel synes det nemlig, som Ministeriet
 ogsaa er enigt om kun at ville det Uuelige, men uden
 nærmere Forklaring seer man let, det er en meget ube-
 stemt og tvetydig Billie, og jeg kan ikke forklare mig
 Ytringerne derom anderledes, end at Ministrene, efter
 en langt mere tyfl end dansk Tankegang kun vil det
 „Uuelige“ i Modsætning til det „Virkelige“, thi
 har jeg forstaaet dem ret, da kalder de et Danmarks
 Rige til Eiberen en Umuelighed, som de ingen-
 lunde vil holde paa, og det Rige er jo dog aabenbar
 siden Isted:Slaget en Virkelighed, og derimod
 synes de at ville holde urokkelig fast ved en Heelstat,
 hvori Holsten er ligesaa fuldt under Danmarks Krone,

som Slesvig, og en Heelstat, som, skiondt Holsten er aldeles afhængigt af det Tyske Forbund, dog i sin Heelhed er uafhængigt deraf, og er dette en Muelighed, som man stærkt maa fristes til at betvivle, saa er det dog aabenbar ingen Virkelighed, saalænge Østerrig og Preussen holde Holsten besat og blev heller ingen Virkelighed, om de end trak deres Tropper tilbage, naar der ikke tillige stedte mange andre forunderlige Ting, som det sortner for danske Dine ved blot at tænke paa.

Man har besaarsag giættet paa, at hvad der for Dieblisset kaldes det danske Ministerium, var heller ikke et virkeligt, men kun et mueligt Ministerium, og skiondt jeg helst vilde troe, det var et umueligt Ministerium, løber dog alting saa rundt i ens Hoved ved at tænke baade paa dets Muelighed og dets Virkelighed, at jeg ikke tør trættes med. Nogen om, hvad det enten er eller kan blive, man veed kun, hvad det ikke er: et dansk Ministerium som vil og kan frelse Danmarks Rige.

Besillinger paa „Danstieren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Salsstuestræde 124 i Kiøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Enderdagen d. 15. November. Nr. 46.

Arve-Retten til Danmarks Rige.

Da det danske Folks Tillidsmænd 1680 betroede Kong Frederik den Tredie Enevolds-Magten til at være arvelig i hans Æt, da var der ikke blot den Høje ved, at Folket og dets fleste Tillidsmænd var langt fra at forstaae ved Enevolds-Magt den Absolutisme eller ansvarløse Selvraadighed, som findes kun alt for tydeligt beskrevet i den saakaldte „Kongelov“, men der var ogsaa den Høje ved, at ingen Dannemand ved Rigets Arvelighed paa Mand- og Kvinde-Linien tænkte eller kunde tænke paa en saadan ikke blot hjerteløs, men ogsaa hovedløs Arvegang i det Grændseløse, som den, der med endnu mere Fiskulde end Flid ogsaa beskrives i den saakaldte „Kongelov“, thi begge Dele var noget, som kun det feigeste eller falkste Folk kunde lade sig afsnude med Sværdet over Hovedet, saa det er ikke blot en flammelig Dagtaelse, men at dumt Eventyr, naar man fortæller, at det fra Arildstid tiætte, smaaerne,

ædle og trofaste danske Føll, af Riærlighed til sin kiælle og faderlige Drot og af Lede til Middelaalderens Adels-Bælde og Balg-Rampe, gjorde sig selv til Trælle, der hverken havde Ret eller Eiendom, men skulde følge med Jorden og lade sig drive som den efter Eiermandens Lykke, og gjorde deres Fæderneland, det ældgamle, fri Danmarks Rige til et Stamgods for en Herreslægt, der skulde gaae i Arv, om det saa var til Tyrker eller Kinesere, eller til Rigets og Føllkets arrigste Fiender, naar det blot traf sig, at de efter Kongelovens Arvetaal maatte agtes for de nærmeste kiødelige Ætmænd af Frederik den Tredie. Da nu derhos Kongeloven ei engang blev kundgjort af Frederik den Tredie og endnu langt mindre nogenstunde droftet og vedtaget af det danske Folks Tillidsmænd, saa har den aabenbar aldrig været det danske Riges retmæssige Grundlov, men kun en Forordning af Enevolds-Kongen Frederik den Fjerde, som, hvad enten den fandtes i Haandskrift efter Frederik den Tredie eller ikke, kun havde samme Gyldighed, som Frederik den Fjerdes andre Forordninger, og ei blot kunde forandres eller affattes af hans Æftermænd, men maatte det, saasnart en af Danmarks Enevolds-Konger lagde paa Hjerte, hvordan, hvorfor og i hvad Mening Enevolds-Magten og Arve-Retten var Kongen skænket og betroet af det danske Føll til fælles Bedste. Danmarks Riges eneste rette Grundlov fra 1660 til 1848

var nemlig Overdragelsen af Enevolds-Magt og Arve-Ret til Frederik den Tredie og hans Æt, og naar derved skulde forstaaes mere end Haandsæstningens Afskaffelse og Arveligheden i lige Linie, da maatte det vedtages baade af Kongen og Folket.

Den grundlovgivende Rigsdags Sammentaldelse 1848 er da saa langt fra at være uførligelig med Enevolds-Magtens Indførelse, at den meget mere burde fundet Sted alt i Frederik den Tredies Dage, og vilde det, hvis ikke Danmarks første Enevolds-Konge af sin tyfste Dronning med hendes fremmede Slæng og af andre flette Raadgivere havde ladet sig forlede til at svigte den hardtab mageløse Tillsid, et frit og ædelt Folk havde sat til ham, saa han overlod det til Tilfældet hvad hans Eftermænd kunde og vilde gjøre med den til Kongens Ære og hele Folkets Gavn dem betroede Enevolds-Magt.

Hvor priseligt det derfor end efter Omstændighederne maa kaldes og virkelig var af Frederik den Syvende at sammenkalde det danske Folks Tillsidsmænd, for ved fri Sammen-Virkning at enes med dem om en Grundlov for Danmarks Rige, der nærmere bestemte baade Enevolds-Magten og Arve-Retten, saa var det dog et utabeligt Krav, det danske Folk havde paa sin Enevolds-Konge, selv naar, som giennem hele det attende Aarhundrede, baade Kongen og Folket havde glemt det, og

derfor tog jeg, som historisk oplyst Dannemand, intet Dieblit i Betænkning enten at foreslaae hele Kongelovens Ophævelse, eller med al Flid at bestride den i Grundloven, hvorefter den i Kongeloven fastsatte Arvefølge er fremdeles gjældende, og kan kun forandres efter Forslag fra Kongen ved et Overaal af tre Fjerdedeel Stemmer. Det var især de Lovlærde eller latinske Jurister, som drev denne Bestemmelse igiennem, og da jeg anmærkede, at Danmarks Rige derved muelig tilfiendtes en af de Prindsfer, som nu har Avindskjold mod det danske Fæderneland, da huffer jeg godt, at en Professor i Lovkyndigheden med stort Bisald svarede, at „det skulde Politiet forhindre“, hvad dog Klang i mine Øren, som om han havde sagt paa bredt Dansk, at „det skulde Handen forhøide“!

Denne Stadfæstelse af Kongelovens forfærdelige Arveret ikke til et Stamgods eller visse aarlige Indtægter, men til Danmarks Rige, som om det ikke var et ædelt og frit Folks Fæderneland, men et Slavehjem, som en tyrtist Arving havde Lov til at gjøre en Hælleb eller en Ørt, eller en tyrt Provinds af, efter Behøeg, denne Stadfæstelse var saa meget urimeligere og usforvarligere, som Rigsdagen aabenbar var fættet paa, at hvis den kongelige Mandolinie, som det tegnede til, skulde udbøe med Frederik den Syvende, da maatte Kongelovens Arvegang forandres, hvad jo dog rimelig-

vis vil finde langt større Sansselighed og anderledes velgrundet Modstand efter den folkelige og grundlovlige Stadsfæstels end før.

Hvorledes nu vort ansvarlige Statsraad har kunnet indlade sig saa dybt, som skedt er, i Underhandling med fremmede og tildeels fiendlige Magter om en Forandring i Arvesølgen, der, efter Danmarks Riges Grundlov, kun er tilladelig, naar den forenede Rigsdag med tre Fjerdedeel Stemmer udtaler sig derfor, det burde maaskee være et af de første Spørgsmaal, det danske Folkething forlangde besvaret af Rigs-Retten, men desværre kunde Danmarks Rige let ved disse Underhandlinger være kommet i en Ulykke, hvorfor ingen Rigsrets-Dom kunde give Riget eller Folket mindste Erstatning, thi var det saaledes skedt, hvad vore Ministre selv siger, de snstede, at en ramtyst, Danmark aabenbar fiendlig Prinds var af alle Stormagterne blevet erkendt for den rette Arving til Danmarks Rige, da maatte den danske Rigsdag jo enten, ved at give sit Samtykke, begaaet Majestæts-Forbrydelse mod det danske Folk, eller, ved at nægte sit Samtykke, udsat Riget og Folket for den største af alle Farer. Ogsaa her var det aabenbar vore Fædres Gud alene, der frelst os fra Tyskens Tyranni, som vore egne Ministre kaldte det mindre Onde, som maatte vælges fremfor den saakaldte Heelstats frygtelige Udskyning ved Holstens Eersivels, thi vore

Ministre siger selv, at denne saakaldte „lykkelige Løsning af Arve-Spørgsmaalet“ kun strandede paa vedkommende Tyfster-Prindses ustyrlige Bitterhed mod alt Danmark, saa naar han blot vilde hyklet en lille Smule eller blot tiet stille, kunde han faaet Danmarks Krone for Røveriøb.

Men selv nu, da Ministrenes Tanker er faldet paa en ustyldigere og vi vil haabe ufladelig Gienstand, da er deres fortsatte Underhandlinger med Stormagterne, de fiendlige iberegne, om Arve-Retten til Danmarks Rige, en langt farligere Sag end hele den Krig, vi har ført med Tyfland om Rigets Tilværelse, thi paa den ene Side giver aabenbar vore Ministre efter i Spørgsmaalet om Sønder-Jylland for at faae de fiendlige Magters Samtykke til en for Danmark og Holsten fælles Arvegang, og paa den anden Side bruger aabenbar de fiendlige Stormagter Arve-Spørgsmaalet til at luse vore Ministre fra enhver Paaastand om Fællesskab mellem Danmark og Sønder-Jylland, saa det er soleklart, at vil vi have de fiendlige Stormagters Samtykke til fælles Arvegang i Danmark og Hertugdømmerne, da maae vi kiøbe den med Sønder-Jylland, følgerig i alle Maader med Danmarks Hjerteblod, og tilløbde dermed Danmarks Rige kun Død og al Ulykke.

Dette er nemlig Urettens Hemmelighed, at naar vi slipper Sønder-Jylland, som vi har i vor Magt,

for at vinde Holsten, som vi hverken har eller kan faae i vor Magt, da mister vi ikke blot Sønder-Jylland, som vi overlader til Holsten og det Tyske Forbund, men da binder vi hele Danmarks Rige til et Slesvig-Holsten, som vi enten maa dvæles med til Verdens Ende eller lade os flæbe af ind i det tyske Forbund til daglig Forhaanelse og folkelig Udsettelse.

Skal vi nemlig have Diplomater, Flaade og Flag, Handels- og Skibsfarts-Lovgivning, Toldvæsen, Postvæsen og Møntfod tilfælles med Holsten, som skal rette sig efter det Tyske Forbund, da maae enten Holsten og det Tyske Forbund i alle disse Ting rette sig efter Danmarks Tankegang, Lær og Trang, eller Danmark maa i alle disse Ting rette sig efter Holsten og det Tyske Forbund, og der er neppe nogen Tvivl om, at har vi først sagt A, da vil vi nødes til at sige B; skal enten Holsten igien tone det danske Flag eller Danmark tone det tyske, da maa Dannebrog med alle sine Seiers-Krandsse sæntes i Sien, skal enten Holsten igien have danske Rigsbank-Penge, eller Danmark have preussiske Dalere og meklenborgske Skillinge, da kommer vi til at regne paa Tysk og tale paa Dansk, og saa fremdeles i alle Retninger, om det end ikke var soleklart, at naar Danmark og Holsten skal have fælles Diplomater, da bliver de

ikke danske, men tyske, og vil føre den danske Sag som de har ført den hidtilbage, om ikke værre.

Naar derfor Ministrene troster os med, at det Tyske Forbund er indrettet ligesom en Polsk Rigsdag, saa de gyldige Beslutninger skal være eenstemmige og kan folgelig blive ugyldige ved en haardnakket Protest af Stemmen for Holsten og Lauenborg, som den danske Konge har i sin Magt, da er det enten kun Spot, eller det trostyldigste Ord, der er sagt under Solen, thi dels vilde en haardnakket protesterende Stemme i det tyske Forbund dog vist faae samme Skæbne som paa den Polske Rigsdag, hvor den naturligviis blev koalt i Struben, og dels vilde dog vel den holstenske Diplomat ved Forbunds-Dagen være ligesaa bange for at optre de tyske Stormagter til Brede, som Danmarks Riges ansvarlige Ministre er.

Men, vil man sagtens sige: hvad er nu herved at giøre? er Danmark ikke, ved Londoner-Protokollen og alle de derpaa byggede Underhandlinger om det slesvig-holsten-lauenborg-danske Monarkies Integritet med sælles Arvefølge, bundet til Trions-Hjulet, hvorunder det danske Rige saavel som det danske Hjerter maa sonderknauses?

Jo, dersom Kongen af Danmark, den danske Rigsdag og det danske Folk, har noplofselig bundet sig til det danske Ministerium, som under forskjellige Navne før og efter Londoner-Protokollens Indbinding aabenbar

har forladt hvad det selv taler „den danske Politikk“ for at slaae ind paa en saakaldt „europæisk“ Politikk, der ikke bryder sig det mindste om „Danmarks“ Folk og Rige, Væe eller Vel, ja, et Ministerium saa ndansk, at det har lagt Danmarks Skæbne i de Tyske Stormagters, altsaa i Danmarks Arve-Fienders Haand, da det der vist nok ingen Regning, saa at, vil Danmarks Konge, Folk og Rigsdag med Guds Hjælp frelse sig og Riget, da maae de begynde med at løsrive sig fra dette Ministerium, dets Notableri i alle Afgaver og alle den tyske Skifte-Rets Kiendelser i Arve-Sagen; men naar Danmarks Konge, Folk og Rigsdag gjør det, og slaae en tyk Streg over dette forlorne Ministerium, med alle dets Diplomater og Underhandlinger, da kan de med Guds Hjælp endnu frelse Riget og hævde Eider-Grændsen.

Naar vi nemlig blot tænker os et taalelig dansk, nogenlunde hæft og klogt Ministerium ved Roret, som i Henseende til det forrige ndanske Ministerium gaaer fra Arv og Giæld, og holder sig ene til Virkeligheden, som er Danmarks Riges virkelige Livværelse, ikke, som de gamle Ministre sagde „i Luften“ men „paa Jorden“, Sønder-Jyllands virkelige Besiddelse, som en efter Jsted-Slaget vittelig Kiendsgierning, Arve-Gangen til Danmarks Krone som et virkelig indenlandsk Spørgsmaal, der, efter Grundloven, ene kan

befvares af Kongen og Rigsdagen, og endelig Kongens og Folkets uroftelige Beslutning til det yderste at forsvare Rigets Frihed og Rigets Dansthed, medens naturligviis det danske Riges Forhold til de tyske Forbunds-Lande Holsten og Lauenborg maa paa en eller anden Maade afgiores ved en Overenskomst mellem Danmarks Rige og det Tyske Forbund; naar vi blot tænker os et saadant dansk Ministerium, da ophører dermed strax hele Forvirringen, som hidtil har gjort Underhandlingerne baade frugtesløse og uendelige, og det vil paa Timen vise sig, om Danmark har virkelige Venner, eller kun Fiender og ligegyldige Tilskuere mellem Stormagterne, thi har Danmark enten i Osten eller Vesten en eneste Ven, da vil han strax forstaae, at det er ganske rigtig tænkt af det danske Folk ei at ville tabe sig selv, om de end derved kunde vinde al Verden, end sige da kun for at vinde al Verdens Ulykke af Holsten og det Tyske Forbund. Vil nemlig de Stormagter, som har undertegnet Londoner-Protokollen og sværte Monarkiets Heelhed, virkelig gjøre noget for at den danske Konge kan komme i Besiddelse af Holsten og forbinde det med den danske Krone, uden derved at skade Danmarks Rige eller svinebinde det til det vildfremmede og igrunden Danmark fiendste tyske Forbund, da vil den danske Konge være dem Tak skyldig, men vil de ikke det, og sværte kun at den danske Konge skal købe en meget

tvivlsom Udfigt til Holstens Besiddelse og Forbindelse med den danske Krone, ved at opgive alt hvad han og det kække danske Folk til det yderste har kæmpet for og lykkelig vundet, da maae de venstabelige Stormagter selv indsee, det er ham umueligt at opfylde deres Dnsste, og de fiendlige Stormagter maae finde det rimeligt nok, at de ikke med Trubler kan afsnøde det danske Folk hvad det ikke lykkedes med væbnet Haand at fravriste os.

Om nu Følgen heraf vilde blive hvad man kalder „den anden slesvigiske Krig“, det kan vi vistnok ikke forudssee, men at selv en saadan maatte vælges som det mindre Onde, fremfor at opgive Sønder-Jyllands Besiddelse og give sig i det tyffe Forbunds Bold, det kan alle Danhemænd see, og i Forbund med den himmelske Stormagt, som har forordnet Folkene deres „Tider“ og deres „Boligs Grændser“ turde vi ligesaa vel haabe at see en lykkelig Ende paa den anden, som paa den første Krig. Man maatte desuden være meget ubekiendt med Verdens Løb, naar man ikke vidste, at om alle Europas Stormagter i dette Dieblit forsøgte at Holsten skulde beholde fælles Ronge med Danmark, selv naar den nærværende Linie af det Oldenburgske Huus uddøde, at Sagen derved dog ei blev det mindste sikrere end Slesvigs Uangribelighed i 1848, og at en dansk Arve-Krig derved ligesaa lidt forebyggedes, som den spanske eller østerrigske Arve-Krig forebyggedes ved

Sikkerheds-Breve i deres Tid. Naar nemlig **Limon** **Löhner**, som **Augustenborgerne** eller andre har ventet paa for at arve **Holsten** og om mueligt **Søndersjylland** med, da hverken nytter eller skader det synderlig, hvad de europæiske Stormagter tænkte og sagde 1848 eller 1881, hvis de ikke da tænkte og sige det samme, saa sige **Sikkerheds-Breve** paa **Fremtiden** skulde den danske **Ronge** og det danske **Folk** nødvendig give **free Stilling**, end sige deres **Verd**, **Frihed** og **Lykke** for.

Vel mueligt, hører jeg **Nogen** sige, at du har **Ret**, og at et saadant dansk **Ministerium**, som du tænker dig det, vilde med eller uden **Sværdsflag** kunne hævde **Eidergrændsen**, **sikre Danmarks Riges Bestandighed** med eller uden **Holstens Tilhængning**, og dermed vinde **Europas Agtelse**, uden at **Fremtidens Farer** derved blev større end de under alle **Omstændigheder** vil være, men hvad nytter det, du bliver ved at tale og skrive derom, naar du dog engang, som sagt er paa **Rigsdagen**, har **Rassandraes Skæbne** altid at spaae sandt, men aldrig at troes af dem, der raade for det hele? Sæt nemlig, at et saadant dansk **Ministerium**, som for **vore Dine** er en **Umuelighed**, dog blev en **Virkelighed**, det vil sige, at **Borherre**, som du nok troer, han både kan og vil, selv skabde det for dig og gamle **Danmark**, mener du da, at enten **„Bondevennerne“** eller **„Embedsvennerne“** eller **Hjentyktene** vilde taale et

saadant Ministerium, til det havde rogtet sit Verind og naaet sit Maal?

Hertil kan jeg kun svare, at hvad Vorherre skaber, det opholder Han ogsaa, saalænge Ham behager, saa hvem der troer paa Skabelsen, kan ikke tvivle om Opholdelsen, og har de seneste hemmelige Møder ikke lært os andet, saa har de dog lært mig, at Danmarks Rigsdag, hvis Laalmodighed alle Europas Ministre burde løfte til Skyerne og sætte mellem Stjernerne, ligesaa vist vilde taale et dansk Ministerium, som den har vist, at skulde den finde noget Ministerium utaaleligt, vilde det være et saa aabenbar udansk, som det, hvorad Keedz og C. Moltke gik ind og gik ud, som gode Benner med Danmarks Fiender. Ja, det har, Gud ske Lov! vist sig, hvad jeg, som en af det danske Folks Tillidsmænd, uden at spørge om, hvad Ministre forudsætte, maa gjøre alle vitterligt, at ligner Rigsdagen Folket baade i en Laalmodighed og Trostydighed, der let kan gaae for vidt, saa ligner den dog ogsaa det danske Folk deri, at naar Spørgsmaalet klarlig bliver om at beholde eller opgive Sønder-Jylland, som er købt i syre Dønne, og om at smækkes til eller smugles ind i det "Lyske Hjørhund" eller at forblive til Enden hvad vi har været fra Begyndelsen, da siger Rigsdagen ligesom Folket: om maa det bære eller briste, thi hvor der paa den ene Side kun er Stam og Blads,

Trældom, Død og Magtesløshed, der er intet Spørgsmaal om, til hvilken Side Dannemænd maa gaae, om de saa end maa gaae i Jlden, for dog muelig, ved Guds Hjelp, endnu som i to Kartuscher, at ære det danske Navn, at frelse „Danmarks Rige“ og føre et roligt og glædeligt Liv bag Dannevirke i „heiligt Bang og Bænge“!

See, derfor føler jeg mig ogsaa bestyrket i den Tro, at hvormegen Fiendemagt der maaskee endnu maa brydes, og hvormange Ræntespind der endnu maae bryde, og hvormange usædvanlige og usformodenlige Ting der maaskee endnu maa skee, efter det herlige Udslag ved Jsted og det glimrende Afslag ved Eideren, førend Dansten faaer Lov til at nyde sit eget i Fred, faaer oplyste Dine for hvad det er værdt, hvad det buer til og hvad der ved en fri, flittig og besindig Brug kan komme ud deraf, saa vil det dog skee, fordi der er en levende Gud, som seer paa Hjertet, og vedkiender sig det danske Hjerte, som sin egen Skabning, nu vistnok langt fra at være lydesløst, men dog oprindelig „saare godt“ og endnu, skiondt i mange Maader misleedt og længe gruelig mishandlet, forholdsviis saare godt, kan og skal være en Kilde, hvoraf det yndigste og glædeste Folke-Liv, der kan føres og taales i denne Dødbider=Verden, skal udspringe og klare sig til Dagens Ende!

Hvor gruelig man derfor end har sammenslittret det ei engang efter Grundloven „a a b n e“ Spørgsmaal om „Arve-Retten til Danmarks Rige“, med det vildfremmede og igrunden ubesvarlige Spørgsmaal om „Arve-Retten til Holsten“, og hvor frygtelig man end har misbrugt dette selvgjorte Sammensurium til at formørke det klare Spørgsmaal om Danmarks Riges Tilværelse og virkelige Besiddelse af Sønder-Jylland, saa haaber jeg dog ganske sikkert, at den danske Konge, det danske Folk og den forenede Rigsdag baade skal faae Dine til at see, Mod til at udtale og Held til at hævde den soleklare Sandhed, at fremfor alt i Danmark, hvor selv Enevolds-Kongerne altid har belienet, at de havde det danske Folk at takke saavel for deres Arve-Ret, som for deres Enevolds Magt, i Danmark har Ingen Arve-Ret til Riget uden Folket og hvem der vil takke Folket for den, saa her kan der aldrig være Tale om en Arving til Riget, som ikke har Folkets Tillid og stiller den størst muelige Sikkerhed for, at han elsker det danske Folk høit over ethvert andet, og vil derfor stræbe at regiere efter dets Hjerte og vinde dets Kiærlighed. Kan derfor Kongen af Danmark ikke tillige være Hertug i Holsten, uden at Keiseren i Tyskland, eller den tyske Keiserlighed under hvilket som helst Navn, skalde udøve det mindste Over-Herredømme i Danmarks Rige, eller at dog Dansk og Tysk skalde være hip

som hap i Danmarks Rige, da kan Hertugen i Holsten aldrig meer være Konge i Danmark, men hvem der vil føre Dans og Skjolds og Frøde Fredegods Spir, maa ikke blot nydes med den danske Krone, men prise sin Lykke fremfor alle andre Reisere og Konger paa Jorden, som Drot for det fredeligste, troeste, kærligste og taalmodigste Folk i et af Verdens yndigste, frugtbareste og mest velsignede Lænde. Det er altsaa, hvad jeg ogsaa reent ud har sagt vore Ministre, saa langt fra, at nogen Dannemand kan opgive det mindste af Danmarks Riges Ret og Lærø for at det kan faae Arving tilfælles med Holsten, at han meget mere maa anses et saadant Fællesskab herester for den farligste „Communieme“ der kan true det danske Samfund og borgerlige Selskab!

Rettelser i Nr. 45.

- S. 708. L. 12. Skal læses: „Uffe bin Spage“
 S. 711. L. 19. — — „mod alt hvad der kalder sig Slesvig-Holsten“,
 S. 714. L. 18. — — „som sagt“
 S. 715. L. 28. — — „den bespotteste Kærbegang“
 S. 720. L. 17 — — „men ved kun.“

Samlaget og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arst.

Danstereu.

1851.

4. Hargang. Esverdagen d. 22. November. Nr. 47.

Mormonerne og Holsten-Gottorperne.

„Danstereu“ kan jo vist nok let komme dem for Die eller bog for Dren, som, uden videre at ændse Jndholden, vil ubelukkende holde sig til Overstristen og overvælde af den Schlesvig-holsteinske Christenkiærlighed udbryde: nei, see dog engang, hvor pæredans, hvor ukærlig og hjerteløst, ja, man kan gierne sige, hvor ondskabsfuldt og ugubeligt, den saakaldte hjertelige og grundchristelige „Danster“ kan bære sig ad, saa han, forhærdet og forblindet af sit rasende Tysker-Had, nu endogsaa sætter hvad han kalder Holsten-Gottorperne, og hvormed han jo mener de ukærlige, men ædle, hsi-hjertebe og for en stor Deel ægte christelig fromme og gubelige Kæmper for den ældgamle, uskyldige, retfærdige, efter Fornuft og Strift nødvendige Forbindelse mellem Hertugdømmerne, sætter dem ved Siden ad en ikke blot sværmerisk og todsset, men aabenbar ukærlig, ukristelig og bespøttelig Selt eller rettere Rætter-Patning!

J alt dette er jeg imidlertid vel ikke saa uskyldig som det Barn, der blev født inat, men dog saa uskyldig, som en Udgiver af et Ugeblad, der iaftes fik følgende Brev med Godposten:

„Med inderlig Følelse for mit Fædreland, griber jeg Pennen for at tilskrive den alderfegne Lærer, hvis dybe Stemme alt i saa mange Aar har gjenlydt i Danmarks Land. Endnu mindes jeg Deres „Paastellie“ og „de hellige tre Konger“. Nu synes Lyset at straaale klart i hver en Braa, men al, det er kun som et Nordlys paa den natlige Himmel for de fleste. Jeg har selv levet i Kjøbenhavn i sex Aar, og seet den fremherskende Forsængeligheds- og Forlystelsesyge, endogsaa der, hvor man bekjendte Jesu Navn. — Man styrtede sig i Rampen for Fædrelandet, men kun Nordboens Ild fremstinnede, intetsteds var det from Tro, der svang Banneret — man vandt, men hvor opsendtes Tak til Gud? og hvor opflammedes man til Staausel og Kjærlighed imod de Overvundne, da man dog ogsaa skal elske sine Fjender. Jeg opholder mig nu i Schleswig, som jeg om nogle Dage agter at forlade, og jeg grues ved at see de mange Offere, der blive bragte hen for at fylde Fængslerne, for en Officeers Lænes Skyld eller overmodige Underofficerers Lyst til at lade Indvaanerne føle at de ere i deres Hænder. Børn, der klippe blaa Stykker Papir og hændelsesviis klifre dem paa en rød

og hvid Beiviser, blive strax belagte med Arrest og omsider straffede med Slag. En agtet Læge og Familiefaber blev forrige Vinter dømt til at sidde 5 Dage paa Band og Brød, fordi der i et bortleiet og tillaaet Bærelse i det, af ham beboede Huus, ved Opbrydning, fandtes nogle Stykker af en gammel Sabel, medens det blev ham betydet at det var en særdeles Naade at han ikke blev sendt til Lugthuset. 72 hensidde for Diebliffet i Amtsfængslet, og dog er der indrettet Fængsler paa Godserne i de fjernere Egne. Er det den danske Høimodighed? Biskop Absalon talede de Betrængtes Sag, og Livet er en ussel Gave, naar Friheden negtes. Endogsaa Baptisterne trues med at blive „eingesteckt“ og skulle forgyves efter Grundlovens Indførelse i Hertugdømmerne, som tilsteder Religionsfrihed. Det er den bedagede Taler paa Rigsdagen dette henstilles til Forfatteren heraf hører til „de sidste Dages Hellige“, og i vor Pagtes-Bog hedder det saaledes: Vi troe at Religionen er indstiftet af Gud, og at Menneskene ere ansvarlige for Gud, og for ham alene, for Udvøvelsen deraf, med mindre deres religiøse Meninger tilskynde dem til at gjøre Indgreb i Andres Rettigheder og Friheder, men vi troe ikke at menneskelige Love have Ret til at foreskrive Regler for Gudsdyrkelse og binde Menneskenes Samvittigheder eller foreskrive nogen Form for den offentlige eller husslige Andagt. At den borgerlige

Dyrighed bør undertrykke Lasten, men aldrig tvinge Samvittigheden, straffe Brøde, men aldrig undertrykke Sjæls-Frihed. At Regenter, Stater, og Regjeringer have Ret, og ere pligtige, til at udgive Love til alle Borgernes Bestyrelse i den frie Udøvelse af deres religiøse Betsendelse, men vi troe ikke at de have Ret til at berøve Borgerne denne Rettighed, eller i deres Mening gjøre dem fredløse, saalænge de vise Lovene Agtelse og Ærbødighed, og saadanne religiøse Meninger retfærdiggjør ikke Dyrer og Sammensværgelse. — Da Deres Høitærværdighed formodentlig er uvidende om vor Lære, saa vil jeg give mig den Frihed at anføre nogle flere Steder:

Efter at det virkelig var aabenbaret Joseph Smith, denne første Ældste, at han havde annammet Syndsføreladelse, blev han atter indviklet i Verdens Forsængeligheder, men efter at have omvendt sig, og oprigtig ydmyget sig ved Tro, aabenbarede Gud sig for ham ved en hellig Engel, hvis Ansigt var som Lyset og hvis Klæder vare rene og hvide over al Hvidhed, og gav ham Befalinger, der indspirerede ham, og gav ham Kraft fra det Høie, ved de Midler, der forud vare beredte, til at oversætte Mormons Bog, der indeholder Fortællingen om et frafaldet Folk, og Jesu Christi Evangelies Fylde til Hedningene og ogsaa til Jøderne, der var givet ved Inspiration, og er bekræftet ved Engles

Aabenbarelse, og forkyndt for Verden ved dem, og bevise Verden at de hellige Skrifter ere sande, og at Gud inspirerer Menneskene og kalder dem til sit hellige Værl i denne Tidsalder og Slægt, ligesaavel som i fordums Slægter, og viser derved at han er den samme Gud i Gaar og i Dag og til evig Tid. Amen.

Dg atter: Hyram Smith var 44 Aar gammel i Februar 1844, og Joseph Smith var 38 i December 1843, og for Fremtiden ville deres Navne blive talte iblandt Martyrerne for Religionen, og Lærerne i alle Nationer ville erindre, at Frembringelsen af "Mormons Bog" og denne Kirkes Lære- og Pagt-Bog har kostet det bedste Blod i det nittende Aarhundrede, og at, kan Jlden antænde et grønt Træ til Guds Ære, hvor let vil den da opbrænde de „tørre Træer“ for at rense Biingaarden fra Fordærvelse. De levede for Hæder, de døde for Hæder, og Hæder er deres evige Løn. Fra Tidsalder til Tidsalder skulle deres Navne nævnes for Efterkommerne som Edelstene for de Helliggjorte."

Hvor nu dette smukke Brevskab er fabrikeret: om i Slesvig eller i Kiøbenhavn, skal jeg ei kunne sige, da jeg, som sagt, fik det med Fodposten, og der, som bekendt, baade er Mormoner og Holsten-Gottorpere i Kiøbenhavn, der ikke give de Slesvigste noget efter, men

hvor end Brevet har hjemme, fortjener det i mine Dine en vis Opmærksomhed, fordi det med hele den tilsyneladende Trostydighed, vi saa tit har maattet beundre hos Holsten-Gottorperne, naar de fortæller deres Uventyr om den hellige Pagt mellem „Hertugdømmerne“ og om det holstenste Martyrdom saavel ved Frederits, som ved Frederikstad, dog røber en vitterlig Konst, hvis Kiinhed og Skionhed, jeg vel ei kan berømme, men hvis Driftighed jeg dog maa forbauses over. Danstthed, Christendom og Skjalbskab, Mennefte - Rettigheder, Samvittigheds-Frihed, den danske Grundlovs Betsignelser, Oprørs-Farverne i al deres Ustydighed og Mormons-Bogen med sin guddommelige Oprindelse, omtales her som lutter Ting, der „ungeedeelt“ høre „ewig tofamen“, saa det er kun pøredanst Dumhed og Eensidighed, der kan falde paa at stille ad hvad Gud har sammensøiet, og istedenfor at lee ad dette Sammensurium, stulde Dannemænd veri see en paatrængende Opfordring til dog i Guds Navn for deres egne Skyld at komme ud af det Birvar i Tankegangen, der ingenlunde behøver at være enten saa grovt eller saa latterligt, for igrunnen at være ligesaa sørgeligt og ødelæggende.

Kun een Bemærkning skal jeg tilføie i Anledning af Jammer-Klagen over de Danskes Tyranni i Slesvig, thi skiondt jeg er vis paa, at man ligesaa vel i Slesvig som i Kiøbenhavn forsynder sig langt mere med

falst Forsoulighed end med virkelig Haardhed, saa er jo dog Historien om „Farve-Blandingen“ i Slesvig ligesaa lidt, som den om „Hatte-Skyggen“ i Angeln saa ganske grebet af Luftten, og det hører virkelig med til den sørgelige Tante-Forvirring at „affe Ryggen og nedsluge Kamelen“, at skaane det virkelige Dyrer og undsee sig ved at nævne det med sit rette Navn, men at fare i Harnist over de ubetydeligste Ytringer af den Bitterhed, man dog godt veed, findes og maa findes hos de slagne og underkuede Dyrerere.

Danskerne har nemlig utabelig Ret til at herske i Sønder-Jylland, Gud har givet deres Baaben Seier og derved givet den Magt til at herske i Sønder-Jylland, og den Magt skal de bruge saa menneskelig som mueligt, men ogsaa frit og kiækt, uden at bryde sig det mindste om nogen Indvending, hvorfra den saa kommer, og uden al Staausel, hvor den oprørste Tæntemaade møder dem med „væbnet Haand“, om det saa kun er en oprørst Pen, der stikker i Haanden, men Tanker skal de lade være toldfrie, hvor aabenbar de saa enten indføres eller omføres, thi hvor man kan gjøre hvad man vil, skal man ogsaa lade Folk tænke og sige hvad de vil, ellers forbittrer man ikke blot de Eigegyldige, og faaer ikke blot bestandig Skin af Grumhed, men over virkelig, om end tit uden selv at vide det, den aller-ubødvendigste, unyttigste og usvarligste Grumhed. Lad

derfor kun baade Herrer og Damer omkring Gottorp, som bære et oprørst Hjerte i Barmen, vi jo ikke vil udrydde, ogsaa bære de saakaldte „oprørste“ men jo i grunden ligegyldige „Farver“, saameget og saalænge de giber, og snakte saa „havombæltet“ ved Slien, som de har Lyft! desbedre kender vi vore Føll og desmindre fristes vi til enten at opvælte de „Slesvigste Provindsial-Stænder“ af Selvmords-Rulen eller at betroe Oprørere nogensomhelst Udøvelse af „politiske Rettigheder“, og desklarere er det kun Rødværge, naar vi gjør alt mueligt for at danst Tale og Tænkemaade kan blive herskende i det danske Hertugdømme! For Dansten er det desuden umueligt at slaae Laas for den oprørste Mund og lægge Baand paa de oprørste Farver, uden i en vis Grad ogsaa at kueble den danske Mund og binde fort Flor om Dannebrog, thi den Billigheds-Følelse, som er uadskillelig fra det danske Hjerte, driver os bestandig, naar vi er ubillige mod andre, til ogsaa, ligesom til Giengæld, at være ubillige mod os selv, og Dags-Befalingen i Kjøbenhavn til Undertrykkelse af „den tappre Landsoldat“ var aldrig saa gal eller latterlig, at den jo stemmede meget godt overeens med den Grundsætning, vi under hele Krigen har fulgt: ligesaa vel at laste og saavidt muligt undertrykke den danske Ild for Danmark, som den holfsten-gottorpske Ild mod Danmark, der jo dog,

sagde man, som en Jld for Tyskland, var ligesaa naturlig som den Danske. Dette var jo vist nok en Folge af fuldstændig Tanke-Forvirring, forsaavidt som den danske Jld var en Bavn til Fædernelandets Forsvar og den holsten-gottorpste Jld derimod en Nordbrand til Erobring og Udelæggelse, men naar man først i Tankerne har sammenjasset Danmarks Ret til Sønder-Jylland med den danske Konges Krav paa Holsten, og Holsten-Gottorpernes naturlige Lyst til, saasnart som mueligt, at løsrive sig fra al Forbindelse med Danmark, med deres Graadighed efter Sønder-Jylland og indtændte Arrighed mod Danmarks Rige, da finder man, det er hip som hap paa begge Sider, og da man ikke vil være ubillig nok til, som Preuser og Østerriger, at rose hos sig selv, hvad man laster hos andre, saa falder man nødvendig i den klare Selv-Modsigelse at laste og saavidt mueligt undertrykke det hos sig selv, hvormed man ene kan kæmpe og seire, hvorved man da blandt andet gjør sig uhyre latterlig i Fiendens Øine og dødbelt forhadt, da Dumbhed og Dudsflab virkelig synes parrede; naar man efter Natten ved Frederiks, Dagene ved Jsted og Nætter med Dage ved Fredrikstad figer til Fienden: see, her er min Haand, lad os nu være gode Venner og ei tale meer om det Forbigangne, som du kan troe, gjør mig ligesaa ondt som det gjør dig!

Risbing-Havn som Frihavn.

At hvad man nu, som en Efterligning af det plat-tyffe „Kopenhagen“, skriver „Risbenhavn“ endnu i danske Munde hedder „Risbinghavn“, og at det er Hovedstadens danske Navn, sammensat af det samme „Risbing“, som lyder i „Nylisbing, Rudlisbing“ o. s. v. og af „Havn“, som efter Beliggenheden har været Stedets oprindelige Navn, det forudsætter jeg vel som alle vitterligt, men finder det dog raadeligt ogsaa at forudstille, da det meste af hvad der har været og skulde bestandig være alle „Danstere“ vitterligt, nu er dem ganske ubekendt.

Naar altsaa Risbinghavn skal svare til sit Navn, som Danmarks Hoved-Risbstæd og Stor-Havn, da kan der neppe være nogen Tvivl om, at Handel og Skibsfart maa vinde en langt friere Kørselse her end hidindtil, og Længselen derefter har alt endeel Aar udtrykt sig i Forslaget om en saakaldt „Frihavn“, et Forslag, der under Krigen med Hamborg og Aabningen af et nyt Handels-Samband med England fremtraadte som et uafviseligt Krav. Bankundig, som jeg er, haade om hvad man hos os forstaaer ved en „Frihavn“ og om de nærværende Handels-Forhold, kan jeg ingen Stemme have om, hvorvidt de gjorte Forslag er velberegne, eller hvorvidt Hovedstadens nærværende

Judbyggere burde findes villige til store Dpoffreller for en saadan Frihavns-Rettighed, men at „Lold og Eise“ Udførsels- og Indførsels-Forbud, ubelukkende Enerettigheder og alt Saadant baade allevegne er og altid har været en Pestilens for den fri og levende Dpblomstring af Handel og Skibsfart, og dermed ei blot for alle saakaldte borgerlige Handteringer, men for al „menneskelig“ Virksomhed og Velstand, det følger af sig selv og stadfæstes af hele Verdens-Historien fra Ægyptens og Phønicien til Spaniens og Englands.

Hvor der imidlertid ikke, som i Holland og England, er en stærk Drift til Virksomhed og stor Lyft til at blive rig, der vil man ogsaa sædvanlig være blind for Frihandelens og i det hele for den borgerlige Friheds-velgørende Indflydelse paa Menneske-Livet, og om man da end af andre Grunde skaber en enkelt Frihavn som Østerrig har skabt Trieste, da bliver det egentlig kun en Eneret (et Monopol) efter en stor Maalestok, der opbygger en enkelt Stad paa et heelt Lands Betøftning og tjener langt meer til Glimmer og Udsælgelse end til Menneske-Livets Udvikling og Forædling.

I Danmark, hvor der til Jævnshold hverken er nogen stærk Drift til Virksomhed eller stor Lyft til Rigdom, men hvor man heller vil nøies med mindre, naar man kan have det mageligt, der er ikke synderlig Udsigt til, at enten Frihandel eller borgerlig Frihed

i det hele vil blive et Folke-Uske, hvis Dpfyldelse man vil ksebe med den Uleilighed og de Dpoffretter, som især nuomstunder vil findes uadskillelige derfra, og paa den anden Side kan man, med Nie og Hjerte for hele Riget og Folket, aldrig vnske, at en enkelt By, at Hovedstaden enten ved en Frihavn eller paa anden Maade skulde faae en egen Fordeel paa det Heles Betofning og derved steds mere beherske og trykke og endelig fortære baade Landet og Folkelivet.

Jeg skal derfor vnske, at det med Frihandelen og i det hele med Borgerlivets Frigiorelse hos os maa gaae ligesom med „Sifens Affkaffelse“, at Begyndelsen stcer ikke med Ksibinghavn, men med hvad man hos os kalder „Ksibstæderne“, thi baade vil dette kunne stce uden noget fsleligt Tab for hvad man kalder „Statskassen“, og derhos er Frihedens velgiorende Indflydelse paa de borgerlige Handteringer og paa Menneffelivet i det hele, langt mere indlysende i de mindre Ksibstæder, end i Hovedstaden, hvor Daandene af mange Grunde hverken kan holdes saa stramme eller findes saa trykkende, og endelig vil Friheden virke mere velgiorende, jo almindeligere den er og jo meer den udspringer af Folkets Midte, som sit Roberksid. Det har heller slet ingen Rsd, at jo Borgerlivet, naar det fsrst er frit uden for Hovedstaden, ogsaa bliver det inden for Boldene, eller hvad der er det samme, at jo

Boldene, som er Skillerummet, give efter, hvad det saa end skal koste at afsæerne dem, medens derimod den borgerlige Frihed, ved at begynde i Hovedstaden, kræver pladselig saa store Offere, at de kun kan tilveiebringes ved et Forskud fra Hovedstaden, som hele Landet kommer til at betale med Rente og Rentens Rente, saa det enten aldrig faaer Deel i Hovedstadens Frihed eller faaer den først, naar det er for silde, naar deels Kræfterne til at benytte den er hardtad udtømt, og naar derhos Hovedstaden har vundet saa stort et Forspring, at den paa Timen kunser sine Medbeilere.

Jeg anseer det da ikke for noget Uheld, men for en stor Lykke, at Kiøbenhavn ikke giennem Borgemeester og Raad vil gjøre „store Opoffrelser“ for at vinde Frihavns-Rettighed, naar kun Følgen maa blive, at man gjør alle danske Havne, undtagen Kiøbenhavns og maastee Flensborgs, til Frihavne.

Længe har jeg opsat at skrive i „Danstieren“ om disse Ting, skiondt de har ligget mig paa Sinde, thi det nytter dog ikke, før Noget tager fat, der er levende inde i Rærings-Forholdene og hvad man kalder „Stats-Husholdningen“ og tillige efter sin borgerlige Stilling kan have nogen Indflydelse derpaa, men da næsten alt hvad der hos os træder frem fra denne Side, gaer meer eller mindre avet om, maa jeg dog, for „Danstieren“ standse, ogsaa i denne Henseende vinkle til den

rette, menneskelige og folkelige Side, for, om mueligt at fremkalde nyttige Bestræbelser.

Det gaaer os nemlig for nærværende Tid, synes mig, med Handel, Skibsfart og alle saakaldte borgerlige Handteringer, som det i Midten af forrige Aarhundrede gik os med Agerdyrkningen og Bondestandens Opkomst, saa man har mange Planer til et Net af Jernbaner og deslige, som tjenlige til Rigets Opkomst, naar Driftigheden og Drifts-Kapitalerne forudsættes, men paa den anden Side forudsætter man ikke blot af disse gode Ting langt mere end her findes, men man synes reent at glemme, at det er en høi Grad af Frihed og en lav Grad af Skatter og Afgifter, som ene kan forhøie Driftigheden og forsøge Drifts-Kapitalen, medens det Modsatte med Nødvendighed formindsker begge Dele.

Hvorledes man nu med en trykkende Stats-Gæld, med meget for store Udgifter til Krigs-Væsenet i Fredstid, med en meget for talrig og fordringsfuld Embedsstand, og med den herskende Jndbildning, at Regieringen skal om mueligt, have hele Folkets Virksomhed og alle Rigets Midler i sin Haand, for efter sin Wiisdom at fordele dem til alle Sider, hvorledes man under saa mislige Omstændigheder skal kunne lette Byrderne, eller engang gaae ind paa at fremme den fri Virksomhed, det veed jeg vistnok ikke, men dog er jeg vis paa, det vilde allerede være meget vundet, naar Ordførerne kom ind

paa den Lantegang, at det er Folket, Landets menneskelige Indbyggere, deres menneskelige, flittige, frugtbare og fornuftige Virksomhed, der maa være Diemedet for hele den indenlandske Styrelse, og at man til at vække, fremme og sikke denne fri og frugtbare Virksomhed maa gribe og bruge de tjenligste Midler, man har eller kan faae til sin Raadighed.

Saalænge man nemlig har et andet saakaldt „Stats-Diemed“, og enten tilfigter den størst muelige Indtægt for Stats-Kassen, eller Udviklingen af den størst muelige Krigsmagt, eller den størst muelige Fasthed af Regierings-Formen, Arvesølgen, udvortes Orden og alle Indretninger, eller vel endog Indbyggernes Oplysning og Forbedring, samt Lykkelighe'd her og hisset efter vedkommende Styres Hoved, eller man, som sædvanlig, sætter sig saa meget som mueligt af alt dette til Lovgivningens og Styrelsens Diemed, da fører man igrunder Krig enten med Folkets menneskelige Liv, Virksomhed og Lykke i det hele, eller dog med det meste og bedste deraf, saa at, selv naar man paa denne Wei er kloge'st og lykkelig'st, opnaaes kun endeel Enkeltmænds og enkelte Retningers Udvikling og Velgaaende paa det Heles Befø'stning.

Det er nu vistnok let seet og nemt sagt og meget sandt, at denne menneskelige Betragtning af det borgerlige Selskabs Art og Maal og Frigjørelsen af Menneske-Livets Virksomhed i alle Retninger, ei blot medfører endeel udvortes Uorden, Uleilighed og Fare, men ogsaa at Giennemførelsen er langt vanskeligere i Europas gamle Stats-Bygninger end blandt andet i Nord-Amerika; men derfor er det lige vist, at hvor man ikke itide tilegner sig den menneskelige Betragtning af Menneske-Livet i sin borgerlige Retning, og stræber, saavidt mueligt, at skaffe og sikke det en fri, frugtbar og fornuftig Virksomhed, der undergraver man det borgerlige Selskab og forbereder enten en Udvandring af alle de ypperste Kræfter eller en Omvæltning ved det

vilde Dyrer-Livs Selvstægt, eller begge Dele, saa overalt, hvor det borgerlige Selskab skal trives og fremdeles være Brændpunktet for og Middelet til Menneske-Livets kraftige Yttring, lykkelige Udvikling og glædelige Dplysning, der maa man opgive den ligesaa forsvækkende, som aandsfortærende og umenneskelige Statskonst, og i det lille Danmark, hvor man altid kun har sukket paa denne Konst efter fremmede Mønstre og Forstrifter, og hvor der endnu er meer tilbage af Hjertelighed, Laalmodighed og Fædernelands-Riærlighed end noget andet Steds, der vilde selv under de ugunstige Omstændigheder, som er siensynlige nok, en Grundforbedring af de borgerlige Forhold i den allerfrieeste Retning sikkert lykkes langt over Forventning, naar Rigets Styrere havde Villie, fandt Lys og fattede Mod til alvorlig at prøve derpaa.

Rytte kan det vel ikke stort at vinde i denne Retning, som man endnu hos os sædvanlig hverken har nogen levende Forestilling om eller synes at kunne fatte Yndest for, men slabe kan det dog endnu mindre, og jeg regner det til min Lykke, at intet af alt hvad Historien har lært mig kan times enten Enteltmand eller hele Folketærd, intet af det Alt er enten saa godt eller saa sjældent eller saa vanskeligt at opnaae, at jeg jo tør haabe, det, med Guds Hjælp, skal dukke op eller bale ned i mit elskede, velsignede og igruunden udmærket lykkelige Fæderneland!

Samlert og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Spørdagen d. 29. November. Nr. 48.

Den tappre Landsoldat.

Man skal ei flue Hund paa Haar,
Det er en gammel Tale,
Som trosted alt i Leiregaard
Den danske Konges Ra'le;
Thi Bondesøn drak Loveblod,
Og Bondesøn fik Heltetod,
Da Hotte blev til Hjalte!

Lad Lykken kun i Pral og Pral
Fra alle Prisen vinde,
Den tappre danske Landsoldat
Skal dog ei gaae af Minde;
Fra Frederis til Fredrikstad
Staaer Mindesmærker tæt paa Rab
Om Helten under Kofte.

Han vidste knap, hvad det betød
 At være Billedbugger,
 Men sang dog »Seier eller Død«
 Saa hele Lyfmland fatter,
 Og aldrig stal, den Sag er reen,
~~Mens der er Malm og Marmorsteen,~~
 Hans Heltekræft udslettes.

Den første Gang, han drog affted
 At værge Land og Rige,
 Hans Fader tav, hans Moder græd,
 Og dødbleg var hans Pige,
 Men da han hjem med Seier dro',
 Hans Fader græd, hans Moder lød,
 Hans Pige var som Rosen.

Thi aldrig før det danske Land
 Bar stærdt i større Fare,
 Og aldrig nogen Dannemand
 Det bedre kan forsvare
 End Bondetnosens areliær,
 Da han drog ud i Herrefærd
 Og vandt sit Helterrygte.

Kong Vermund sad paa Eiderbro
 Engang i gamle Dage,
 Hans Søn da kæmped, een mod To,
 Det Uffe var hin Spage;
 Dg saa har Landsoldaten spag
 Nu vundet Priis i Ræmpelag,
 Som een mod To tilviisfe!

Derfor, saalænge Danmark staaer,
 Dg Dannebrog kan flyve,
 For Heltene fra Bondens Gaard
 I Skjul skal Lyfken krybe,
 Thi nu hver Gang, han ypper Strid,
 Det gaaer som i Rolf Krages Tid,
 Da Hotte blev til Hjalte *).

*) Efter det islandfke Sagn var nemlig Rolf Krages
 berømte Mærkesmand Hjalte en søllandf Bondesøn, som
 ellers hedde Hotte og var en stor Kryster, til Starke
 gav ham Blodet af en Elg at drikke.

Efteraars : Livet i Danmark.

(1851).

I Spøgelse - Stuen
 Paa Old - Kisegegaard,
 Hvor Alderdoms - Fruen
 End børster sit Haar,
 I Livs - Efteraaret
 Stod Skjalden graahaaret,
 Og kyssed sin Brud.

Med Gluggen vidaaben
 I Morgenstund sval,
 Man siger: forvovent,
 Om ei splittergal,
 Smaafuglene glade,
 Med Blomster og Blade,
 Velkomne han bød.

Med Vinene klare,
 I Skjalde - Forstand,
 Han dog aabenbare
 Fra Kisegebugts Strand
 Saae Skyggerne spinde,
 Og Solen oprinde,
 Som forðum i Baar.

End fløitede Stæren
 Sit lystige Kvad,
 Og grøn stod end „Eren“
 Med feireste Blad*),
 Og, som i Utide,
 Stod tæt ved dens Side
 En grøn Laarepil.

Saa staaer de for alle
 Ved Old-Risgegaard,
 Men Dannemarks Skjalde
 Har deiligste Raar:
 De seer i det Lave,
 Paa Mark og i Have,
 Det høiestes Speil.

De seer det forinden,
 Foruden og saa,
 De seer det i Kvinden
 Og Bølgerne blaa,
 I alt hvad fornøie
 Kan Hjerte med Die,
 Med Kiærligheds Ild.

*) „Eren“ saavel som „Lønnen“ er nemlig et dansk Navn paa „Platanen“, hvorfor det tvetydigt hedder, „Eren“ er det feireste Træ i Stoven.

Ja, Dannemarks Skjalde
 Har deiligste Naar,
 Dem Lodberne falde
 Til Lykke i Vaar,
 Naar Vinteren kommer,
 Har Hjertet end Sommer,
 Og Kontræet Blad.

Alt hvad de tør vente,
 Alt hvad de tør spaae,
 Naar kun de vil lænte,
 De lykkelig naae;
 Som Visen faaer Tønen,
 Sit Hjærne Guldkronen
 I deiligste Bang.

Alt har jeg opnaaet,
 I deiligste Bang,
 Hvad tidlig har spaaet
 Min dristige Sang,
 Har seet paa Bedrifter,
 At Liederne flister,
 Som Tøner i Skov!

Vel Skjæbne mange,
 I Livs-Efteraar,
 Med Kiærligheds-Sange
 Sit andengang Baar,
 Som Rosen man finder
 Paa blussende Kinder
 I brændende Faar;

Og naar mine Biser
 Om Bruden, jeg vandt,
 Som magels pris
 Den Perle, jeg fandt,
 Da godt man kan tørse,
 Da let man vil smile
 Ad graahaaret Skjald;

Dog end var tilbage
 Bidunderet hedst,
 I Alderdoms Dage,
 Paa Kiærligheds Fæst,
 Da Old-Dannetvinden,
 Med Rose paa Rinden,
 Faar andengang Baar!

Hvad tidligt var spaaet
 I Skaldenes Sang,
 Blev senest opnaaet
 I deiligste Sang,
 Det Gene, det Søde,
 I Livs-Aftenrøde,
 I Solebjergs-Lag!

Skion-Freia, hun sidder
 Paa Follevangs-Slot,
 Og Fuglenes Rvidder,
 Den huer hun godt,
 Den spaaer om det Søde
 I Livs-Aftenrøde,
 I Solebjergs-Lag!

Den spaaer om Livs-Blomsten,
 Som dufter igien,
 Den spaaer om Hjemtomsten
 Af kæreste Ben,
 Af Aanden, som Armen
 Om Hjertet i Barmen,
 Med Ungdommens Ild!

Ja, Kierligheds-Fruen,
 I beiligste Sang,
 Staaer sneehvid som Duen,
 I Skjaldenes Sang,
 Og lysker som Flammen
 Sin Brudgom med Gammen
 Paa Guldbryllups-Fest!*)

Reist hid fra det Fjerne,
 Han kommer igjen,
 Som Østerleeds Stjerne,
 Den kiæreste Ven,
 Og slet ikke mindre
 End Stjerner mon tindre
 Hans Vine endda!

Ja, Freias den bedste,
 Den kiæreste Ven
 Med hendes Guldsæfte
 Skal dages igjen,
 Smaafulge paa Kviste
 Alt længe det vidste
 Og kviddred derom!

*) Saaledes forklarer nemlig Historien og jeg den eddiffe
 Spaadom om Freias bortreiste Egtemand Dher eller
 Ddd, om hvem hun forgiæves har ledt al Verden rundt,
 men som skal komme igjen i de sidste Dage og feierlig
 tillegne sig Val-Malmen som Dannefa.

Hun vented saa længe
 Ham vel under De,
 At Blomster i Enge
 Blev alle til Ho,
 Og alle Havfruer
 Sant bøde som Fluer
 I Bølgerne blaa;

Og Falkevangs-Borgen
 Stod øde og tom,
 Fra tidligste Morgen
 Til Midnatten kom,
 Og gjæstedes siden
 I Spøgelse-Tiden
 Af Spøgelses-kun;

Som Kornerne blinke,
 Og riste paa Blad,
 Som Lys-Alfer vinke,
 Og vifte paa Rad,
 Dog Bladet sig vender,
 Og Havnen sig tænder
 I deiligste Bang!

Det spired i Jorden
 Til Baar andengang,
 Det giæred i Fjorden
 Til Havfrue-Sang.
 Det lysned paa Borgen
 Til Gyldenaars-Morgen
 Med Guldbaare-Smil!

Med Lyffighed Stæren
 I Strid „drog affled“,
 Og grøn stander „Æren“,
 Og „Laare-Pil“ med,
 Og Glæden med Sorgen
 Paa Folkevangs-Borgen
 Gaaer Haand ndi Haand!

Den kommer, den kommer,
 Som Spaadommen løb,
 Den-Baar og den Sommer,
 Det Liv efter Død,
 Som Dugg efter Sneen,
 Som Blomst efter Æen,
 Som Sang efter Sult

I Spøgelse forte,
 Som sværme endnu!
 Til Helvedes Porte
 I fare med Gru!
 La'r Flugten itide!
 Syd-Alferne hvide
 Alt dages i Sky.

Skion-Freja, du milde,
 Livsalige Diis,
 Hvis Guldtæare-Rilde
 Er Danmarks Priis!
 Paa Hjertets Høisæde
 Med Graaden af Glæde
 Sid op i din Glæds!

Saa løser sig Graaden
 Paa yndigste Diis
 Om Guldtæare-Graaden
 Af Kærligheds Diis,
 Thi Guldet med Sammen
 Kan allerbedst sammen
 I Syd og i Nord!

3 Døttre af Freie,
 3 Sønner af Dan,
 Som arved til Eie
 Bort Fæderneland!
 Lad Modet ei falde,
 Men stoler som Skjalde
 Paa Aanden i Nord!

Alt hvad sig bortvender
 Fra Dansten i Lund,
 Er ei eders Frænder,
 Men Spøgelses kun,
 De flygte for Dagen,
 For Lys paa Guldstagen,
 For Lysset med Liv!

Bed Soel og ved Maane
 Skion=Freia er glad,
 Mens Bølgerne blaane,
 Da følges de ad;
 Misundte af Trolde,
 Vi skal dem beholde
 Jaar som ifjor!*)

*) Soel og Maane og Freia vilde den gamle Trolde høvt
 for at bygge Aferne en uindtagelig Fæstning, og det er
 i grunden det samme, den ny Trolde vil have for at bygge
 Deelftaten!

Vi har jo et klassift Ministerium.

At vi har et farlig udansk Ministerium, det er, desværre, kun alt for klart, og jeg har aldrig følt det dybere end igaar (25 Novbr.) da jeg, som dansk Folkethingsmand, havde aabenlydt foreholdt Ministeriet, hvor udansk, altsaa uforsvarlig for det danske Folk og den danske Rigsdag, dets Færd maatte kaldes og vilde blive stemplet af Folke-Stemmen og Danmarks Riges Historie, thi da modsagde Udenrigs-Ministeren ikke med et Ord denne min Fremstilling, men tilstod, at naar han satte sig ind i danske Rigsdagsmænds Følelse og Fædernelands-Riærlighed, da maatte han finde deres Ængsteligthed og Utaalmodighed meget naturlig, saa at hvad han forlangte af os og tilbøds savnede hos os, var kun den Billighed, hvormed vi burde erkiende, at det var ganske anderledes med Ministeriet, som maatte handle efter deres egen Samvittighed, indskrænke sig til hvad de kaldte mueligt, og følge de Skridt for Rigsdagen, som, hvis de aabenbaredes for tidlig, maaffet vilde forhindres.

Naar man nu betænker, hvad det maa være for Skridt, et Ministerium er ifærd med at gjøre, som selv bekendt, det „pauserede“ (paa Dansk „pustede“) kun, fordi det ikke længer turde eller vilde staae fast paa saa gode Billaar for Danmarks Rige, som det berøgtede Notabelprojekt, endog kiendelig forværret, tilsigtede, saa maa det Skridt, Ministeriet efter sit Pusterum har besluttet sig til, og vil ikke prøve for Rigsdagen, jo nødvendig være et Skridt, der aabenbar vil give Danmarks Rige i de „tykke Stormagters“ altsaa i dets Fienders Bold, og der hører jo meget til at finde, at det ei er meer end billigt, at den danske Rigsdag skal lade Ministeriet gjøre et saadant Skridt uforskyrret og uforhindret, men kan det trose hvad man kalder „Dr. Sørensen“, da er det dog virkelig paa en Raade klassift.

Man veed jo saaledes vel nok, at hvad de Lærde kalder „Klassisk“, det er egentlig „latinsk og romersk“ og der haaer virkelig strevet baade i græske og latinske Bøger, at da Carthagos Sendebud vaandede sig ynkelig, bad og stædte stiftetviis, ved at høre de Romerske Borgemeesters grusomme og ei alt for ærlige Bested, at efterat have for Freds Skyld gjort sig selv værgeløse, og anstrængt sig til det yderste for at „fyldestigjøre“ Romerne, skulde Carthaginerne snuvt forlade deres By og flytte bort fra det fristende Pan, for inde i Landet at beholde hvad dem var lovet: Liv og Rødre og deres egen Forsatning, see, da fødte Rom's Borgemestre, Lucius Censorinus, sig næsten bevæget til Taarer ved at tænke paa „Lyffens Foranderlighed“, og erklærede høimodig, at han vilde bære over med Sendebudenes „naustændige Dpførsel“, da han, ved at sætte sig i deres Sted og fortvivlede Stilling, godt kunde begribe deres rasende Utaalmødighed, men han forlangde dog den Villighed af dem, at betænke, at Rom's Borgemeistere ei efter deres Samvittighed kunde handle anderledes, og saae igrunder ligesaa vel paa Carthaginerernes som paa Romernes Vedste, da det jo, naar Romerne skulde herste, som de jo skulde, var bedst for Carthaginerne at glemme al deres forrige Storhed, slaae al Tanke om Selvfændighed og Kamp af Hovedet, og, som lydige Underfaatter, finde sig i Nødvendigheden og holde sig i Rolighed.

Vist nok kan man sige, det gior en mærkelig Forskiel, at det var deres Arvesiender, de Romerske Borgemeistere saaledes tiltalbe, mens det er det danske Folkething, det saatalbte danske Ministerium vil troste omtrent ligedan, og det maa heller ikke glemmes, at selv Carthaginerne oprørtes ved denne Troste-Tale, saa de reiste sig til den tredie puniske Krig; men Villighed træver paa den anden Side ogsaa at huse, hvad de Lærde flittig har indpræntet os, at alle Signelser halte,

og at al Klassifffhed nuomstunder kun kan være en svag Efterligning af de mageløse Romerske Mønstre, saa vort Ministerium, der, paa eet Medlem nær, ikke engang gjør Fordring paa klassifff Lærdom, men kun paa klassifff Dannelse, som den kan naaes i Nag, kan for Klassifffhedens Domstol godt være sin Efterligning bekendt.

Et ganske andet Spørgsmaal er det nu vist nok, om Ministeriets Klassifffhed kunde bestaae for „Rigsrettens“ Domstol, hvor det ikke er latinste og græffe Bøger, men „Danmarks Riges Grundlov“, der skal dømmes efter, og denne Afgiørelse kunde jeg vel have Lyst til at see, men jeg behøver den ikke for at vide, hvordan jeg skal domme, thi jeg er pæredanskt nok til uden videre at bryde Staven over ethvert udanskt Ministerium i Danmark, og jo fuldkønnere den Romerske Klassifffhed var hos et ikke Romerskt Ministerium, des fordommeligere vilde jeg finde den som folkeskiendst, selv midt i Tyskland, end lige da midt i „deligt Bøng og Søng“, hvor Folket ei blot er det taalmodigste men ogsaa det troeste og tierligste, jeg kiender.

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Fierdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvist.

Danſkeren.

1851.

4. Aargang. Spørdagen d. 6. December. Nr. 49.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ:Maaned 1851.

I.

Det er „Danſkerens“ sidste Maaned, og naar jeg nu feer tilbage til dens første Maaned, den usorglemmelige „Ehr:Maaned 1848“, da er Begivenhederne og Omstiftelserne baade saa mange og saa store, at mine Tanker ved dem alle umuelig kan optegnes paa de Danſker-Blade, der end er udfrevne, men hvad disse Begivenheder have ført os til, hvordan Folkets og Riges Stilling har faaet det fortvivlede Udseende, der netop nu forbauser os og synes kun at aabne os de allermørkeste Udsigter i Fremtiden, det lader sig dog nok i disse Slutnings-Blade beskrive, og dertil griber jeg saameget heller Pennen, som jeg virkelig troer, at det kun er Glogleri og Dine-Forblindelse, naar det synes, som om Danmarks Riges feierrige Kamp for sin Tilværelse, Frihed og Bestandighed, kun skulde have fremkaldt dets Tilintetgjørelse.

Hvad tidligst var spaaet
 I Skjalvenes Sang,
 Blev senest opnaaet
 I deiligste Sang,
 Det Sene, det Søde,
 I Livs-Aftenrøde,
 I Solebjergs-Lag!

Skion-Freia, hun sidder
 Paa Follevangs-Slot,
 Og Fuglenes Rvidder,
 Den huer hun godt,
 Den spaaer om det Søde
 I Livs-Aftenrøde,
 I Solebjergs-Lag!

Den spaaer om Livs-Blomsten,
 Som duster igien,
 Den spaaer om Hjemtomsten
 Af kæreste Ben,
 Af Aanden, som Armen
 Om Hjertet i Varmen,
 Med Ungdommens Ild!

Ja, Kiærligheds-Fruen,
 I beiligste Sang,
 Staaer sneehvid som Duen,
 I Skjaldenes Sang,
 Dg lysfer som Flammen
 Sin Brudgom med Gammen
 Paa Guldbryllups-Fest!*)

Reist hid fra det Fjerne,
 Han kommer igjen,
 Som Østerleeds Stjerne,
 Den kiæreste Ben,
 Dg slet ikke mindre
 End Stjerner mon tindre
 Hans Dine endda!

Ja, Freias den bedste,
 Den kiæreste Ben
 Med hendes Guldsæfte
 Skal dages igjen,
 Smaafugle paa Kviste
 Alt længe det vidste
 Dg kviddred derom!

*) Saalebes forklarer nemlig Historien og jeg den eddiske
 Spaadom om Freias bortreiste Egtemand Dher eller
 Ddd, om hvem hun forgiæves har leet al Verden rundt,
 men som skal komme igjen i de sidste Dage og seierrig
 tilegne sig Val-Malmen som Dannefa.

Hun vented' saa længe
 Ham vel under De,
 At Blomster i Enge
 Blev alle til Hø,
 Og alle Havfruer
 Sant døde som Fluor
 I Volgerne blaa;

Og Folkevangs-Morgen
 Stod øde og tom,
 Fra tidligste Morgen
 Til Midnatten kom,
 Og gjæstedes siden
 I Spøgelse-Tiden
 Af Spøgelses-kun;

Som Kornerne blinke,
 Og rifte paa Blad,
 Som Lys-Alfer vinke,
 Og vifte paa Rad,
 Dog Bladet sig vender,
 Og Bavnem sig tænder
 I deiligste Bang!

Det spired i Jorden
 Til Baar andengang,
 Det giæred i Fjorden
 Til Havfrue-Sang.
 Det lysned paa Borgen
 Til Gylденаars-Morgen
 Med Guldaare-Smil!

Med Lyftighed Stæren
 I Strid „drog affted“,
 Og grøn stænder „Kren“,
 Og „Laare-Pil“ med,
 Og Glæden med Sorgen
 Paa Folkevangs-Borgen
 Gaaer Haand ndi Haand!

Den kommer, den kommer,
 Som Spaadommen lod,
 Den-Baar og den Sommer,
 Det Liv efter Død,
 Som Dugg efter Sneen,
 Som Blomst efter Veer,
 Som Sang efter Sult!

I Spøgelse forte,
 Som sværme endnu!
 Til Helvedes Porte
 I fare med Gru!
 La'r Flugten itide!
 Eys-Alferne hvide
 Alt dages i Sky.

Skion-Freia, du milde,
 Livsalige Diis,
 Hvis Guldtæare-Rilde
 Er Dannemarks Priis!
 Paa Hjertets Høisæde
 Med Graaden af Glæde
 Sid op i din Glæde!

Saa løser sig Gaaden
 Paa yndigste Diis
 Om Guldtæare-Graaden
 Af Riærligheds Diis,
 Thi Guldet med Gammen
 Kan allerbedst sammen
 I Syd og i Nord!

3 Døttre af Freie,
 3 Sønner af Dan,
 Som arved til Eie
 Bort Fæderneland!
 Lad Modet ei falde,
 Men stoler som Skjalde
 Paa Anden i Nord!

Alt hvad sig bortvender
 Fra Dansten i Lund,
 Er ei eders Frænder,
 Men Spøgelses kun,
 De flygte for Dagen,
 For Lys paa Guldstagen,
 For Lysset med Liv!

Bed Soel og ved Maane
 Skion: Freia er glad,
 Mens Bølgerne blaane,
 Da følges de ad;
 Misundte af Trolde,
 Vi skal dem beholde
 Jaar som issor! *)

*) Soel og Maane og Freia vilde den gamle Trolde høvt for at bygge Aferne en uindtagelig Fæstning, og det er igrunden det samme, den ny Trolde vil have for at bygge Heelstaten!

Da jeg igaar foreholdt Ministeriet denne jævne og klare Sandhed, og blandt andet beraabde mig paa Grev Sponneck's Skrivelse til Fyrst Schwarzenberg, gjorde nu vel Greven to Indvendinger derimod, den ene, at jeg offentlig beraabde mig paa hvad Ministeriet havde betroet os i Hemmelighed, og den anden, at Hr. Greven ikke havde fralagt sig og Ministeriet al national Synsmaade, men kun den eensidige, men ingen af disse Indvendinger kan i mine Dine have det mindste at betyde. Hvad nemlig den første angaaer, da har jeg ikke blot offentlig og stadig høvdet mig som dansk Folkethingsmand den Ret og Pligt at bruge al min Kundskab, hvorfra den saa kom, efter bedste Overbeviisning til Danmarks Riges Bedste, men jeg tør ogsaa regne paa alle Ryndiges Bisald, naar jeg paastaer, at Ministeriet umulig ved at betro os hvad der er en vitterlig Sag, kan gjøre det til en Hemmelighed for os. Og naar Ministeren dernæst mener, at han godt kan fralægge sig den nationale Synsmaade, naar han blot staaer den ud for „eensidig“, da er det en soleklar Bildfarelse, eftersom den nationale Synsmaade slet ikke er andet end Betragtningen med Folkets Die og fra Folkets Side, saa en tvetsidig Nationalitet vilde ikke blot være meget tvetydig men en klar Selvmodsigelse. I nærværende Tilfælde er desuden ethvert Ordspil, om det end var nok saa glimrende, aldeles unyttigt, da det haade af

Altstykket er klart, at Ministeriet med Flid saae bort fra hvad vi alle veed, er Danmarks Riges Lær og det danske Folks Krav, og da den forrige Udenrigs-Minister, paa hele Ministeriets Begne og i dets Rærværelse udtrykkelig har sagt os, at Ministeriet havde forladt den „egenlig danske“ Politik, som vel maatte kaldes den bedste, fordi Stormagterne vare mere stemte for en „europæisk“ Politik, og Spørgsmaalet bliver da klarlig: kan den danske Rigsdag forsvare det for Folket og det danske Folk forsvare det for sig selv, at lade noget lovligt Middel ubrugt, for at blive et saadant Ministerium kvit, for det har opoffret Danmarks Riges Ret, Ære og Frihed, det være sig for hvad andet man kan nævne?

Dette er Hoved-Spørgsmaalet, fordi det aabenbar er det folkelige Livs-Spørgsmaal, ved Siden ad hvilket det kun er Smaating, om Ministeriet blev frikendt eller dømt enten af Rigsretten eller af den upartiske, ventelig tyske, Historie, hvis Dom Grev Spønneck i Fredags trøstede sig ved over det danske Folks og den danske Rigsdags. Kun som i Forbigaaende vil jeg da herom anmærke, at om end den danske Rigsret efter tyske Rets-Principer vilde frikende et Ministerium, der, efter egen Bekjendelse, vilde være upartisk mellem Danmarks Rige og Tyskland, og see mere paa Stormagternes, selv de tyske Stormagters

Bifald og den europæiske Fred end paa Danmarks een-
 fidedige Belgaaende. og om end en langt større tyft Histo-
 rie-Skriver end Dahlmann vilde løfte Ministerne til
 Skyerne for det over Rationaliteten ophøiede Stade, de
 havde hævet sig til, saa vilde dog det danske Folk med
 Rette bryde Staven over dem, som danske Ministre,
 og en dansk Historie-Skriver vilde blandt andet vise,
 hvor smaa de var, ved at stille dem ved Siden ad den
 store engelske Minister Canning, som aabent vedkiendte
 sig, at ved alle politiske Spørgsmaal foretrak han sit
 Folk og Fæderneland, hvad saa end deraf maatte følge
 for Europa og hele den øvrige Verden.

Vende vi nu tilbage til Livs-Spørgsmaalet:
 om den danske Rigsdag og det danske Folk kan andet
 forsvare end ved alle lovlige Midler om mueligt at
 afbryde vort aabenbar udanske Ministeriums Løbe-
 bane, da besvarer Spørgsmaalet sig selv, eftersom vi
 ikke blot, hvor det gælder Livet, alle føler, at vi er
 os selv nærmest, men ogsaa fordi ingen Enkeltmand og
 intet Folk maa opoffre sit Liv for noget som helst, der er
 mindre værdt end det Liv, der opoffres, og at nu hver-
 ken Ministrenes Dygtighed, Ministrenes Belgaaende,
 Holstenernes og de andre Lyfteres Uforskammenhed, eller
 alle de europæiske Stormagters Duffer, er nær saa meget
 værd som Danmarks Rige og det danske Follkeliv, det
 maa jo hver Dannemand og Dannedvinde, hele det

danſke Folk føle, og var det ikke ſpildt Uleilighed, turde jeg godt paatage mig at bevise det ſaa ſkarpt og klart, ſom nogen Paafand om Menneſte-Livet lader ſig bevise.

Jeg veed jo nok, at deſuagtet er den herſtende Tankegang den, at hvor hellig vi end maae frygte for, at vort nærværende Miniſterium gaaer hen og fraſtriver det danſke Folk alt hvad Folket med de ſtørſte Dpoffreller har tilkæmpet ſig, og gjør hvad de kan for at lade Danmarks Riges Hiſtorie tabe ſig i Lyfflands, ſaa maa man dog ikke ſtræbe at blive Miniſtrene kvit, da man ingen andre har ved Haanden, ſom baade vil og kan frelſe Danmarks Rige, men det er jo dog ſaa ſplittersgalt, ſom om man vilde holde paa en General, der fortalde os at et afgjort Nederlag vilde tjene Danehæren bedſt og var derfor hvad han vilde ſtile efter, holde paa ham, fordi man ikke havde en anden General ved Haanden, ſaa man turde troe baade vilde og kunde føre Danehæren til afgjørende Seier, ja, der kan jo ikke tænkes noget latterligere for Dannemænd end heller at ville være ſikkre paa Rigets Undergang under de nærværende Miniſtre end at være tvivlraadige om Rigets Frelſe under deres ubekjendte Eſtermænd, ſaa man maa jo dog til det ſidſte nære det Haab, at den danſke Rigsdag og det danſke Folk, mens det endnu er Tid, vil tænke ſom jeg: heller hvilketsomhelſt andet Miniſterium end et, der ſelv bekiender ſin

Udanskhed og kalder det at staae fast paa det danske Folks og Danmarks Riges Side en Eensidighed, de lader haant om.

Kan da, som jeg vil haabe, den danske Rigsdag og det danske Folk endnu itide blive enige med sig selv herom, da troer jeg, Alt hvad vi har tilkæmpet os staaer endnu til Redning, thi det er, Gud ske Lov! dog endnu kun paa Papiret, at den danske Sag synes tabt, fordi man meer og meer har stilet paa at fraskrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, saa, naar vi blot fik et taalelig dansk Ministerium, der turde staae en tyk Streg over alle Fraskrivelser af Danmarks fri Raadighed over sig selv og Sønder-Jylland, og vilde derimod overlade det til Stormagterne at afgjøre, i hvad Forhold de tyffe Forbundslande, Holsten og Lauenburg, kunde og skulde staae til det fri, selvstændige Danmarks Rige bag Eideren, da tænker jeg, Stormagterne vilde finde det ganske billigt, og da troer jeg, at under alle Omstændigheder, selv de allerfarligste, vilde et frit Danmark til Eideren blive det danske Folks uslatterlige Binding og udsødelige Vre.

Naar jeg nemlig paa den ene Side betænker, at de Stormagter, som vuster et dansk Monarki ubeskaaret, ummelig kan vuste et splidagtigt, afmægtigt, af Lyfland afhængigt dansk Monarki, og jeg paa den anden Side kommer ihu, hvor usformodenlig og deilig Bladet vendte sig i de forbigangne Aar, saasnart blot Danmarks

Regiering vovede at paaftaae sin Ret og prøve sin Lykke, da kan jeg slet ikke tvivle om, at naar den danske Regiering, som har vundet Seier og vundet Sønder-Jylland, kan tør holde fast paa hvad den har og nøies dermed, da vil den ogsaa hos det danske Folk finde Mod og Kraft til at understøtte og fra Himlen faae Lykke til at hævde sin danske Politik, der er ligesaa nøisom og fredelig, som den er kiæl og ærlig.

Trods alle de mørke Udsigter, hvormed Aaret og „Danskøren“ synes at maatte slutte, tør jeg da spaae alle Dannemænd, som beslutte sig til at opgive det nærværende Ministerium, og alle Ministre, der ikke først og fremmest vil see paa Danmarks Riges særegne Lær og det danske Folks Krav, og tør være hvad man kalder aldeles eensidige og partiske for dem, at de ved denne Beslutning skal finde sig trøstede og lettede, og fatte et Haab om Danmarks Bestandighed, der ligesaa lidt vil skuffe, som det Haab skuffede, hvori Udsaldet fra Friberits, Slaget ved Idsted og Afslaget ved Fredrikstad vovedes og lykkedes. Saa længe Sønder-Jylland var heel eller halv i Fiendens Bold, da var det klart, at ingen Penne, men kun saadanne seierrige Bedrifter kunde sætte Danmark i virkelig Besiddelse deraf, og dog var disse Bedrifter lige til den Dag, de skedte, saa usformodnelige, som noget, men efter dem, efterat det danske Folk har øvet dem, og

den danske Regiering i et heelt Aar været i virkelig Besiddelse af Sønder-Jylland, nu er det ogsaa klart, at ingen Penne, men kun endnu større Bedrifter af en fiendelig Magt, end de danske Bedrifter ved Frederis, Jbsted og Fredrikstad, kan fravriste Danmark Seiers-Krandsen og Sønder-Jyllands fri Besiddelse, saa til at holde fast derpaa udtræves neppe Tusindedelen af det Mob, det danske Folk har viist ved at tilkæmpe sig begge Dele, saa det Mob kan og maa det danske Folk nødvendig kræve af sin Regiering og tør dristig forudsætte hos ethvert blot taalelig dansk Ministerium, saa, naar det kiætte danske Folk ikke vil ende med feigt at opgive sig selv og Danmarks Rige, da kan det intet Dieblit tage i Betænkning at opgive et Ministerium, der aabenbar enten ikke tør eller ikke vil holde fast paa hvad Danmarks Rige staaer og falder med, men tør nok frastrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, og trøste os med, at om end Danstheden i Sønder-Jylland og hele den danske Føkkelighed maa opoffres og Danmarks ældgamle Kongerige blive en Provinds i et slesvig-holstens-lauenburg-tyst-dansk Monarki, saa bliver der dog maaflæe en Heelstat af dette Navn, paa hvis Throne Arvefølgen maaflæe kan blive indrømmet af de tytske Stormagter og garanteret af alle de Andre. Man skalde troe, det var et Eventyr, at den danske Kronens Mini-
stre kunde tænke og tale i denne Smag, men nu, da

den danske Sag er bleve offentlig drøftet i begge Thing, nu er det jo en historisk Riendsgierning.

Efterskrift.

Stadsfæster det sig, at Præsidenten i Paris, den keiserlige Kronings-Dag, under Solen fra Austerlig, har efterabet den „attende Brumaire“, da, hvad enten han dermed har udspilt sin Helte-Rolle eller ikke, vil dog Kabinetterne i Wien og Berlin og selv i Petersborg have faaet andet at tænke paa end Smaatingene i Kjøbenhavn, og da vi, som alle Smaasolk, ei af dem kan ønske noget bedre end at glemmes, saa tænker jeg, at Bladet, med Guds Hjælp, vil vendes hos os til Folkegavn; thi om da endog Holsten-Gottorperne skulde udæste os tredje Gang og blive endnu stærkere generalde med høityst Bind, saa tør jeg dog haabe, de ogsaa tredje og sidste Gang vil blive slaaede tilgavns, og Danskerne blive saa kiede af Forsonings-Fester og Forligelse-Maal med deres arrigste Fiender, at hvem der endda raader til det, og til den Slesvig-holsten-lauenborg-tytsk-danske Heelstat, de maa tage sig i Agt, at Folket, det danske Folk, ikke hører det.

Det vil jo vist nok hverken være Regjeringen, Rigsdagen eller Folket til nogen Ære, om det saaledes lige fra først til sidst skal være vore Fienders Overmod og fremmede Begivenheders Tryk, der skal drive os til dog engang at sandse vort eget og nøies dermed, men naar vi nu engang enten er saa langsomme af Begreb, eller saa trostyldige, eller saa fordybede i plattyste Lanker og Regninger uden Bært, at Folket og Fæderne landet ei anderledes kunde frelles fra Hjemtysteriets Slange i Barmen og fra det tyske Forbunds Ginningsgab, saa vil dog jeg, og saa maae dog alle Dannemænd og Dannekvinder langt hellere tage Deel i den Stam, end i den ubodelige Skade og grændseløse Ulykke, som Danmarks Opflugelse af Lyfland, Dansthedens af Lyfteriet og alle Uenheriers af Fenris-Ulven, vilde være, ei blot for Folkeligheden i Norden, men for Mennekeligheden i alle Verdens fire Hjørner!

Samlet og udgivet af N. F. C. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danstferen.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 13. December. Nr. 50.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ:Maaned 1851.

II.

En Forsvars-Krig bliver udbvendig Forsvars-Besenet og Rigets udbvendige Forhold til de fremmede: venlige, fiendlige eller ligegyldige, Nagter Hoved-Sagen, men kun ligesom i en døbelig Sygdom, eller anden vionsynlig Livsfare, Samlingen og Brugen af alle muelige Rednings-Midler er Hoved-Sagen; thi naar et Folk og Rige ogsaa i Fredstid vil behandle Forsvars-Besenet og Rigets Forhold til fremmede Nagter som Hovedsagen, da er det ligesaa tosset, som naar en Enkeltmand, efterat have overstaaet en farlig Sygdom eller giennem-gaaet en anden vionsynlig Livsfare, vilde giøre det til sit Livs-Diemed at vogte sig for al Livsfare, eller dog for den, han sidst havde overstaaet.

Naar jeg derfor i den forrige „Danstfer“ udelukkende tog Hensyn til Rigets udbvendige Forhold, da var det

ene, fordi Treaars-Kampen aabenbar gjaldt Rigets virkelige og fri Tilværelse, som er Willkaaret for en folkelig Tilstand og Udvikling, altsaa for alt hvad der i det hele, menneskelig talt, kan kaldes gavnligt og glædeligt, saa at, hvis nu Regieringen frastrev sig hvad Folket har tillæmpet sig, da var Rigets Opløsning hardtad nundgaaelig.

Eigesom jeg imidlertid her, ved at skrive om Danmarks indvendige Tilstand og Forhold, maa forudsætte, at Riget paa en eller anden Maade reddes fra de Fremmedes Aag og fordærvelige Indflydelse, saaledes forudsatte jeg ogsaa, ved Talen om vore udbvendige Forhold, at, naar Danmarks Rige blev sig selv mægtigt, det da ogsaa vilde vise sig det fra gammel Tid berømte Ravn og Friheden værdigt, nagtet Rigets Stilling ogsaa i denne Henseende er langt fra at aabne os de lyseste Udsigter.

Uagtet nemlig saavel Kraft-Udviklingen til Rigets Forsvar, som den fredelige, venlige Maade, hvorpaa vor saakaldte fri Forsatning baade af Kongen er givet og af Folket modtaget, er noget usædvanligt i vore Dage og vidner vist nok om mere indvortes Sammenhæng og Sammenhold end andensteds, saa viser dog allerede Regieringens Drift til at frastrive sig hvad Folket tillæmpede sig, at Overensstemmelsen for en stor Deel kun er tilsyneladende, og hvad enten vi betragter

Regieringen, eller Rigsdagen, Grundloven eller Folke-
mængden, da seer det broget nok ud med Rigets ind-
vendige Tilstand og Udsigter i Fremtiden.

Hvad nemlig først Regieringen angaaer, da er det
ingenlunde blot dens Frygtsomhed, der, trods Dane-
hærens Riæthed og seierrige Kamp, har gjort Rigets
ubvendige Stilling saa mislig og dets Udsigter saa mørke,
men det er aabenbar tillige dens Ufolkelyghed og Udanst-
hed, da den aabenbar, for, om mueligt, at tilbagevinde
den uindstrænkede Stilling til Rigsdagen og Folket, har
forretruffet et Skygge-Rige til Elben for et virke-
ligt og frit Danmarks Rige til Eideren, uden at
ændse, hvilke Raar man derved beredte enten Danstheden
i Sønder-Jylland eller det danske Folk, Danstien og
Danstheden i det hele, og dette er vel først blevet klart ved
Londonner-Protokollen, ved Bestræbelsen for at
faae en tytt og mod Danmark fiendligsindet Prinds af
Oldenburg til Thronfølger i det saakaldte danske
Monarki, og ved den gruelige Plan til Stats-Delens
Ordning, men det har dog været at spore giennem hele
Regieringens Udfærd, indad saavel som udad, saa det er
vel ene den danske Konges Personlighed, der hidtil har
forhindret en aabenbar Krebsgang i vore indvortes An-
liggender.

Hvad nu Rigsdagen angaaer, da har den i det
hele viist sig saa søielig mod ethvert Ministerium, at det

Ingenlunde har tegnet til, at Regieringen der vilde finde mere Nødvægt, naar den vilde afflasse eller forandre Grundloven, end den har fundet, da den aabenbar vilde opgive Sønder-Jyllands Dansthed og Danmarks Riges Frihed og Selvfændighed. Rigsdagens Grundtræt har nemlig lige fra Begyndelsen været en vis Lunkenhed for den danske Folkelighed og hele det folkelige Fællesskab, der vel finder nogen Undskyldning i den herskende Dan- nelses døde og fremmede Væsen og i den politiske Uvi- denhed og Eigegyldighed, hvortil vi alle har været af- rettebe, men som ligesuldt kun spaaer ilde for den fri og folkelige Tilstand, der uden Rigsdagens kraftige Ind- flydelse synes umuelig. Hvad enten vi nemlig betragter Krigs-Magtens Stilling i Freds-Tid, eller Embeds- Magtens Stilling til Folke-Friheden, eller Politiets Stilling til det daglige Liv, eller Stats-Kirkens Stil- ling til det borgerlige Selskab, eller Skolevæsenets Stilling til Folke-Dplysning, eller Laugsvæsenets til Rærings-Friheden, eller Skattevæsenets til Folke-Bel- standen, eller nogetsomhelst af de store folkelige og borger- lige Forhold, da møder vi ikke blot den store Mangel paa ret menneskelig og folkelig Livs-Dplysning, som, efter Omstændighederne, var ventelig nok, men ogsaa en besynderlig Lunkenhed for de frie Grundsætninger, man enten selv vedkiendte sig eller følte sig dog tiltalt af, saa Regieringen maatte aabenbar være varmere for folkelig

og borgerlig Frihed end Rigsdagen, hvis denne skulde giennemtrænge Lovgivningen og oplive Tilstanden.

Betragter vi dernæst Grundloven, da har den vist nok i hele Europa Ord for at være meget frifindet, men dels gaaer denne saakaldte Frifindethed, ligesom den „Liberalisme“, hvis Præg den bærer, langt mere paa „Regierings-Formen“ end paa „Folke-Livet“, saa Styrelsens og Lovgivningens uindstrænkede Herstab over Folke-Livet (Absolutisme) er ved Grundloven langt mere deelt mellem Regieringen og Rigsdagen, end egentlig ophævet, og dels maatte man aldrig glemme, hvad man dog i vore Dage hvert Dieblif glemmer, at intet Papiir og ingen Bogstaver, altsaa heller ingen Grundlov som Bogstav-Strift og Tryk paa Papiiret, har mindste Liv i sig selv, altsaa heller ikke noget Sind, enten frit eller ufrit, saa at i hvad Retning den skal virke, og om den i det hele skal virke paa Livet, det beroer ganske paa dem, der har Liv og Sind, altsaa paa Regieringen, Rigsdagen og Bælgerne.

Da nu vor Regiering hidtil ingenlunde har viist sig frifindet i folkelig Forstand, men har endog modarbejdet den Frivillighed til Landets Forsvar og andre Dp-offreller, den selv i Farens Stund fandt sig nødt til at fremkalde, og da Rigsdagen hverken har udmærket sig ved Dplysning om Folke-Frihedens Bæsen og Uundværlighed til forøget Virksomhed og Velstand, eller engang

ved Barme for den Frihed, den selv efter Grundloven skulde bruge og nyde, saa maatte det vel være paa Bælgerne, Folke-Frihedens Benner maatte regne, og ved at udstrække Valgretten langt videre end sædvanlig har Grundloven virkelig gjort det mueligt for Folket giennem Valgene at vinde Indflydelse paa Rigsdagen og Regieringen, men til en gavnlig Benyttelse af deyne Leilighed fattedes aabenbar Folkemængden hidindtil enten Drift eller Dplysning, eller begge Dele.

Man behøver nemlig ikke engang at tænke paa det i danske Folkemunde meer end latterlige Løsen „det constitutionelle Monarki med demokratist Grundlag“ og det „absolte“ eller „suspensive“ Veto, for at skionne, at enten har Bælgerne slet ikke brudt sig om, til hvilke Grundspætninger om Folk og Rige og borgerligt Selskab, enten i det hele eller i Danmark, Stemme-Beilerne bekiendte sig, eller de har dog kun udspurgt dem om de vidste selv ikke hvad, eller om saadanne Enkeltheder, som Slesvigs Deling, Fæstetvangens Aflosning eller endnu langt ubetydeligere Ting.

Dog, ikke Nol dermed, at Folkemængden ei har gjort mindste Forsøg paa at sikke sig danske, djærve og dygtige Tillidsmænd paa Rigsdagen, men den har snarere løftet sin Stemme imod end for de Friheder, Grundloven hjemler. Saaledes opløstes der jo et af de høieste Strig, man har hørt i Danmark, mod Troes-

Friheden, da man i Folkethinget stræbde virkelig at gøre Borgerlivet, som det sig bør, frit lige over for Stats-Kirken, saa det syndes virkelig, som hardtab alle Dannemænd og Dannelsvinder var bange for deres egen Skygge i den latterligste Grad, bange for, at de selv hverken vilde lade sig vie eller lade deres Børn døbe, naar de ikke nødtes dertil, og at de derhos var barnagtige nok til at tænke, at enten Barnebaab eller Brudevielse kunde være dem til mindste Opbyggelse, Gavn eller Betsignelse, naar de behøvede at drives dertil, som Faar til Bands.

Bist nok bedrog ogsaa her Skinnet, saa mange, der streg med, og streg maastee høiest, indbildte sig eller lod sig indbilde, at enten al christelig Tro og Gudsbyrkelse skulde afflaffes, eller maatte dog snart forgaae, naar al Ugudelighed blev løsladt, men det er dog lige vist, at hvem der ikke engang føler Nødvendigheden af, at da Troen er Hjertets frieste Rørelse, og Troes-Sagen uden Tro er det usleste Gøgleri, saa maa Troes-Sagen ogsaa være den allerfrieeste Sag i det borgerlige Selskab, hvem der ikke engang føler det, har ikke Skion paa nogen menneskelig og borgerlig Frihed. Vi har derfor ogsaa under Forhandlingerne om Trykke-Frihed, som dog hardtab alle siger, de veed at statte, sporet en rædsom Ligegyldighed hos Folket, og kom Rærings-Frihed nogenstunde alvorlig paa Tale, da beviser de

Sprog til Dplysningens og Dannelsens Bøgtstaa, saa at, naar ikke den Tid kommer, da man vel i Danmark kan blive General og Stats-Minister uden at kunne læse og skrive Tyft, men hverken blive Lieutenant eller Copiist under et Ministerium uden at læse og skrive Dansk, da er der ikke mindste Udsigt for det danske Folk til at blive sig selv, sin Tankegang og sit Tunge-maal mægtigt, og da en saadan Omstiftelse hverken kan ventes fra Rigsdagen eller Regjeringen uden Folkemængdens høirosteede Krav, saa synes Tilstanden ogsaa i denne Henseende haabløs. Kunde nemlig end ikke Tyfternes Undergangs-Krig mod Danmarks Rige og deres uhyre og uendelige Forhaanelse af det danske Folk og Tunge-maal og alt hvad dansk kan nævnes, kunde end ikke disse Ting vække saamegen dansk Selvfølelse, Bluelse og Harme hos Væg og Værd, at de afstøvede det ligesaa utaalelige, som uværdige Slag, der har laant al sin Styrke af vor aandelige Dorkhed og Feighed, hvad stulde da kunne vække hvad haade maa vaagne og reise sig og hvad man kalder „rase“ mod Tyften, om' Danskten skal vinde og vare!

Jeg siger ingenlunde, at noget af alt dette, efter Aarhundrederes Tryk paa al fri Bevægelse, ved Tyfternes Forspring i Tænkning og Lærdom, og under Mangelen paa alle gode Dplysnings-Midler i folkelig og borgerlig Retning, er uforklarligt, og jeg fraviger derfor

heller ingenlunde min gamle Paastand, at der hos det danske Folk er forholdsvis en saare dyb baade mennestelig og folkelig Følelse og en udmærket jævn og sund Menneſteforſtand, men jeg ſiger kun, hvad viſt alle Læſere vil indrømme, at der, efter ſædvanlig Regning, er liden eller ingen Udſigt til, at det danske Folk, ſelv naar den uødvendige Fare for Folket og Riget kan overſtaaes, vil indvendig enten længe beholde en ſaakaldt fri Forfatning, eller komme til en fri folkelig Udvikling og et frit Borgerliv, frygtbart paa Gavn og Glæde, eiendommelig Dannelse og vorende Dplysning.

At jeg imidlertid ſlutter „Danſteren“ med diſſe ſørgelige Betragtninger, er ingenlunde fordi jeg tænker med et Pennesſtrøg at kunne høre Modet hos nogen Dannemand, og endnu mindre for at nedſlaae det hos Noget, men for at viſe Læſeren, at mit faſte og ſtore Haab om Danmarks Fremtid ingenlunde er udsprunget af Blindhed for de nærværende mørke Udſigter, men er udsprunget og beſtaaer trods dem, udsprunget af den Livs-Kraft, jeg har tilfælles med mit Folk og Folket med mig, opholdt og forſtærket ved Betragtningen af de Bidunder, hvorpaa ikke blot Danmarks gamle men ogsaa dets nyſte Hiſtorie er ſaa rig, at intet er ſaa ſtort og godt, at jo den Dannemand, der tør vove at haabe det, ogsaa kan vente at opleve det.

Ligesom det nemlig for hele Europas Dine er et stort Vidunder, at det udmærket fredelige, mageløs taalmodige og, som det syndes, svage og modløse Folk ikke blot 1848 fattede Lovemod, greb til Vaaben, adsplittede de stolte og stridbare Holstenere og maalte sig med de frygtelige Preussere, men at Danehæren, langt mindre opmuntret end saavidt mueligt forlyst og udmattet, dog Aar fra Aar holdt Stand og sluttede med saa glimrende og seierrig Daad, som nogen Hær i bedre Dage kunde rose sig af; og ligesom det for hele Europas Dine er et hardtad ligesaa stort Vidunder, at Kongen af Danmark 1848 godvillig indskrænkede sin Enevoldsmagt og gjorde sine Ministre ansvarlige til Rigsdagen for alle Regierings-Handlinger, og at Danmark er det eneste Land, som i Slutningen af 1851 endnu kan glæde sig ved den Frihed, det vandt i Begyndelsen af 1848; saaledes er det og vil bestandig være et stort Vidunder for enhver, som med historisk Kundskab forbinder noget Syn for Folkenes Liv og Tungemaal, at trods alt hvad der i en Række af Aarhundreder er skedt til at udplette det danske Folk af Folkenes og det danske Tungemaal af de levende og dannede Sprogs Tal, og uagtet Folket tilsidst ordenlig stræbde at glemme sig selv og sit Modersmaal over de fremmede Folk og Sprog og især over Tysken, saa bestaaer dog begge endnu og have, ligesom opstandne fra de Døde, udviklet aandelige Kræfter ei

mindre end de legemlige, som Fienderne i aaben ~~Mærk~~ nødtes til at troe paa og til at bukke for.

Det er jo vistnok saa, og ingen har stræbt flittigere end jeg at indskræpe sine Landsmænd det, at et Folk har i grunden kun Glæde af sine store Enkeltmænd, naar det ikke følger dem, Glæde af sine Seire, naar det ei benytter dem, og Glæde af sit Modersmaals Glæde og Frugtbarhed paa Papiret, naar det er goldt og bestøvet i Livet og i Folkemunden, men det er ligesom et stort Vidunder, hvad man under det nittende Aarhundredes Løb har seet i Danmark, af Folket, hos Stormænd i Aanden og i Dansten paa Papiret, og jo meer man kiender til de Love, hvorefter Menneſte-Naturen udvikles og Folke-Livet retter sig, des klarere maa man i Vidunderet see et Forvarsel og Talemærke om en dansk Folke-Dpreisning, Folke-Dplysning og Folke-Lyfte, som det for Resten er saa langt som mueligt fra at tegne til; thi Vidunderet vilde aabenbar aldrig kommet tilsyne, hvis der ikke hos Folket var en stult Livs-Kraft og over Folket en tindrende Lyfte-Stjerne, der blev aldeles uforklarlige, naar Vidunderet, de frembragde og oplyste, som et Gøglespil skulde bestemme og fornægte baade Livet og Lyset, hvoraf det udsprang.

Uagtet derfor ingen Skriver kan have ringere Tanker om Pennens Mirakler i det hele og hans egen Penslør, end han, som skrev „Danſkeren“, saa frygter han

dog ikke for ved Slutningen at gjentage, at denne „Danster“ dette ærkedanske Ugeblad, som i fire Aar har viist, at en Dannemand kan baade have et eget Die for Menneske-Livet i alle dets Forhold, kan have Mod til at være sin Synsmaade bekiendt midt i en Verden af Bogorme, der eenstemmig erklære den for splittergal, og kan udtrykke sine Tanker jævnt og tydeligt paa det danske Modersmaal, som det gaaer og gjælder i Fokkemunden, det er selv en lille Deel af det store danske Bidunder i vort Aarhundrede, aldeles usforklarligt uden at forudsætte Anlæg til det samme hos Folket, hvis Modersmaal og Hjertesprog Dansten unægtelig er, og da dette ærkedanske Ugeblad tillige dog er blevet mere læst og ændset, jo længere det varede, saa er det ogsaa en lille Deel af det store Forvarsel om Danmarks, Danstens og Dansthedens Opstandelse til et eiendommelig frit, kiæft og klart Levnetsløb under de graa Haar.

Spørger man mig spottende, hvordan det kan skee under Omstændigheder, jeg selv maa kalde saare ugunstige, og med Udsigter for Diebliffet, som jeg selv maa kalde mørke, da svarer jeg ligesaa frimodig som spagfærdig: hvordan jeg selv, under meget ugunstige Omstændigheder og med meget mørke Udsigter, er blevet hvad jeg er, har beholdt Mod og Kraft og Lys til at sige hvad jeg har sagt, og gjøre hvad jeg har gjort, og vise hvad jeg har viist, det veed jeg ikke engang,

faa det er intet Under, at jeg langt mindre veed, hvor
 dan Folket og Fædernelandet skal blive hvad jeg troer
 og haaber, fordi det kun er det samme efter en større
 Naalestok, som jeg er blevet efter en lille, og jeg er jo
 ikke sprunget ud mellem to Flintestene, men udsprunget
 af det danske Folk, oplyst af dets Levnetsløb og paa
 dets Modersmaal, og fædse inderligere sammensmeltet
 med Folket i den danske Fædernelands-Kiærlighed, hvis
 Tilværelse og Livskraft hos Folket i de seneste Aar har
 beviist sig selv langt klarere end jeg kan beskrive!

Modersmaalet i Danmark.

Modersmaal for Danmarks Skjalde
 I en vindtør Bogstav=Lid!
 Torben=Brag endnu kan gjalbe
 Giennem dig til Gude=Strid,
 Og i dine Toner søde
 Freia græder Guld det røde,
 Smelter Klipper med sit Kys.

Er dog plattysk du igrunden,
 Leger kun i Sloven Skul,
 Da er ogsaa Høgelunden
 Sprunget ud af Egen hual,

Dg af Elbens gule Bænde
 Volgen blaa i vore Strande,
 Volgen blaa i Sund og Bælt.

Eller blev, af islandsk Stamme,
 Du fortaælet under De,
 Da af Heklas slukte Flamme
 Gnisten er, som aldrig døer,
 Som af Runhend Ræmpevisen,
 Elkov da er født af Isen,
 Vand indblæst af Nordenvind.

Nei, du søde danske Lunge!
 Dit og vores Moderstod:
 Skjaldenes, som med dig sjunge,
 Dg opflammet af din Glød,
 Det er kun paa Jord at finde
 Hos den ægte Dannekvinde,
 Det er Hjertet aandediært!

Run med dette Hjerte følger
 Ild, som smelter Steen og Staal,
 Run af dette Hjertes Volger
 Vandet øser i Guldstaal,
 Run af dette Hjertes Banken
 For det Bedste, som Grundtanken,
 Fødtes du, vort Modermaal.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arvill.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Svørdagen d. 20. December. Nr. 51.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ:Maaned 1851.

III.

Det var maaskee en Sprogfeil, da jeg skrev, at jeg ikke vidste, hvordan jeg selv var blevet hvad jeg er, og kunde da saameget mindre vide, hvordan mit Folk og Fæderneland kan blive hvad jeg troer og haaber, de skal blive, det er maaskee en Sprogfeil, da det endnu er mig lidt uklart, hvordan „hvordan“ egentlig forholder sig til „hvorledes“ og „hvorlunde“, men min Mening var den, at stundt jeg nok veed, paa hvilken Bei jeg er kommet til min Synsmaade for Menneffelivet og til Sikkerheden paa dens Rigtighed i det hele, saa veed jeg dog ikke Maaden, hvorpaa og Midlerne, hvorved det er stedt og alle Hindringerne bortryddede, og i denne Mening er det da ogsaa, jeg gientager, at jeg ingenlunde veed, hvordan: paa hvad Maade og ved hvilke Midler det danske Folk i det

hede kan og vil komme til at dele Synsmaade med mig, thi i hvilken Retning og paa hvilken Bei, det ene kan see, det veed jeg meget godt, da det umuelig kan see, med mindre det danske Folk vil fatte og følge den faste Beslutning, at være, som Borherre har skabt os, og udses med hvad Han har givet og vil unde; thi det følger af sig selv, at saalænge man søger et Mønster af et Menneske, som man vil være, uden at kunne blive det, enten i Palæstina, Grækenland eller Rom, i Frankrig, i Tyskland eller i Luften, saalænge bliver man, menneskelig talt, slet ingen Ting, og har idel døde, lustige og bagvendte Tanker om Menneskelivet, dets Ophav, Udvikling og Diemed.

Man skulde nu vel tænke, det var en let Sag for alle ærlige Folk at komme til denne Beslutning, og at det endnu maatte være lettere for os i vor folkelige end i vor personlige Stilling, da al Erfaring lærer, at ethvert Folk, lige fra Egypter og Ebræer til Tyskere og Danskere, der vilde blive andet end hvad de oprindeligt var, blev snart, som Folk, til slet ingen Ting, sprængtes, som Jøderne, til alle Verdens fire Hjørner eller nedfandt, som Egypterne, til Trælle i deres eget Land; men dels svæktes den folkelige Bevidsthed i samme Maal, som den personlige Bevidsthed klarer sig, og dels har et lille Folk, som det Danske, der grændser lige op til et i det mindste tilsyneladende saa stort

Folk, som det Tyfke, en egen Fristelse til enten at glemme sig selv, eller at blæse sig op som Froen i Fabelen, og i begge Tilfælde opgiver Folket sin sande, folkelige Tilværelse ved at gribe efter Skyggen, og for at vinde Skindet af hvad det hverken er eller nogeninde kan blive. Kommer nu hertil den i vore Dage herskende Drift til at forgude „Skindet“ og at nøies med det, selv hvor Talen er om verdslig Formue, Magt og Ære, Regens Styrke og Helbred, da vil man sædvanlig endnu langt ubetænkeligere nøies med Skindet af Dannelse, Forstand og Dplysning, og med Skindet af en høiere, uindskrænket Menneske-Riærlighed (Humanitet) og Verdens-Borgerlighed vil man trodse al Bebreidelse for aabenbar Mangel paa Folkelighed og Fæderne-Lands-Riærlighed, som man da tiækt kalder Frugt af gamle Fordomme og indskrænkede Synskredse.

Det er derfor intet Under, enten at den herskende Dannelse og Tankegang i Danmark er blevet tyff eller dog udanst, eller om hele den Hob, der brystet sig med Skindet af en fremmed Dannelse, lader haant om ikke at giælde for andet end hvad alle Danskere virkelig er, og ei at kunne herste eller glimre i et Rige med videre Grændser end det lille „Danmarks Rige“ virkelig har, saa det kan neppe koste dem synderlig Overvindelse at opoffre Danmarks Rige, den danske Folkelighed, og var det selv det danske Tungemaal

med al den Dplysning og Dannelse, som det kan bedst udtrykke, for en saakaldt Heelstat, hvis Grændser blev saa ubestemte, at de, paa en Raade, ligesom Tysklands, lode sig udvide i det Uendelige, og for den Roes paa det store Tysklands himmelhoie Bjerg af Bøger, at de lignede ægte Høityskere saameget som Folk, der er født og opdragne i Plattyskens sjernefte, nordalbingiske og danske Egne nogenlunde kan. Det vil derimod være et stort Bidunder, om Folkeligheden og Fædernelands-Riærligheden i Danmark kunde findes stærke nok til, trods den udanske herkende Dannelse, trods den stolte og herkesyge Tyskheds rasende Modstand, og trods den frygtelig indgroede Forgubelse af Skinnet og Angest for at tabe det, findes stærke nok til, trods alt dette, at giorre sig giældende og saae Overhaand i Riget.

Naar jeg desuagtet troer og haaber, at dette store Bidunder kan og vil times i det lille Danmark, da er det vel igrunden fordi jeg inderlig ønsker det, thi hverken troer og haaber man andet end hvad man ønsker, men aldrig kunde en saa hardt anfægtet Tro, som min Tro paa Danskhedens Livs-Kraft aabenbar er, og saa svagt et Haab, som mit Haab om et dansk Gysdenaar i Gierning og Sandhed nødvendig maa være, aldrig kunde de blevet saa gamle hos mig, som de beviislig er blevet, hvis ikke Troen havde fundet en vældig

Stotte i Danmarks egen, og Haabet fundet en kraftig Næring i Nordens og hele Menneske-Slægtens Historie.

Fra dette Stæde falder det mig let at finde mig i min Stilling til Folket, som vel deler mit Duffe, fordi det nødvendig er ethvert Folks Duffe at leve saa længe og saa lykkelig som mueligt, men deler kun meget valende Troen og Haabet, fordi Mængden aldeles fattes min historiske Kundskab, og de Andre enten fattes Syn for Folke-Livet og Begivenhedernes Række, eller fattes dog den levende Tro paa det Menneskelige hos Gud og det Guddommelige hos Mennesket, uden hvilken saavel Folkenes, som Enkeltmandens og hele Menneske-Slægtens Levnets-Løb kun synes os et æventyrligt Skuespil, som enten er et Birvar af utallige Tilfælde efter allehaande Luner, Nykker og Griller, eller er en Comi-Tragedie, som den blinde Slæbne opfører uden andet Maal end at give os alle Nok haabe at lee og at græde over.

At nu Mangelen baade paa historisk Kundskab, paa Syn for Fælles-Livet og paa en sikker Følelse af Menneske-Slægtens høie Bestemmelse, som Forsynet borger for, skal naaes, at denne tredobbelte Mangel vil blive afhjulpet, og det saa betimelig, at ikke Roen døer, mens Græsset groer, det kan synes urimeligt nok og forudsætter en særdeles Lykke, men da jeg selv af Erfaring kender

denne store Mangel, og veed at den hos mig er blevet afhjulpet under langt ugunstigere Omstændigheder end de for Dieblættet nærværende, saa haaber jeg naturligviis, at den vil blive afhjulpet overalt, hvor det tilsvarende Dufte, det danske Folks Dufte, er levende og virkelig tilstede.

Vigesom jeg derfor, en Menneſtealder tilbage, ved en ny Fordanskning af Nordens mageløse Kroniker fra Middelalderen, lettede Folket Afgang til den uudværligste historiske Kundskab, og stræbde i Tidsskriftet „Dannevirke“ at afvinde den danske Læse-Verden Opmærksomhed paa Folkelivet og paa den historiske Udvikling af Menneſte-Naturen til Klarhed over sig selv og Begivenhedernes Række, naftet der da var Lidet eller ingen Udsigt til at det kunde nytte; saaledes har jeg nu, især giennem min verdenshistoriske Haandbog stræbt at stille den danske Læseverden Rækken mellem alle de store Begivenheder i Menneſte-Slægten's Levnetsløb for Die, og giennem Ugebladet „Danſkeren“ stræbt at oplyse det danske Folk baade om dets Stilling til alle Sider og om dets særegne Løbehane til et deiligt og glædeligt Maal, overladende det til Gud og Folket hvad derved kan lattes eller forberedes. Saameget er i alle Tilfælde vist, at herved, i Sammenhæng med hele min mundtlige Virksomhed i Kirken, paa Rigsdagen og i det daglige Liv, og ved alt dette i Sammenhæng med hvad det kan

er en meget lille Deel af: med hele det nittende Aarhundredes folkelige Retning og med Aeraans Rampen for Danmarks og Danstiens Ret og Ære, har Omstændighederne saaledes forandret sig, at det før Ungdommen nu vil være langt lettere end det ved Aarhundredets Begyndelse var, at vaagne til folkelig Bevidsthed og at komme ind i den levende Betragtning af alt Menneskeligt, som det er min Lykke at have tilegnet mig, min Glæde at udbrede, og mit Haab at det danske Folk skal komme til at dele, til at prøve sig lykkeligt ved, og til at bevise Verden baade Sandheden, Frugtbarheden og Glædeligheden af.

Jeg mindes ved denne Leilighed, at der engang var en berømt tysk Lærd oppe hos mig, og da han spurgde mig, hvorledes det stod sig herinde med den store Modsetning mellem „Rationalisme og Supernaturalisme“, der er de pladdervælske Ravnene, som tyske Lærde har givet „Selvklogskaben og Troen“ i Henseende til gudelige og kristelige Ting, da faldt det mig ind at svare ham: den Modsetning bryder jeg mig nu kun meget lidt om, men der er en ganske anden Modsetning, som jeg seer, alting dog igrunnen kommer an paa, og det er den imellem „Liv og Død“. Dette var nu vel ikke efter den lærde Lysters Hoved, men han smagde dog paa det og udbrød: ja, det er jo rigtignok (allerdings) en vældig Modsetning, og jeg har den

Tro, at jo meer det danske Folk smager paa det Ord, des enigere vil det blive med mig, desmere Gavnligt vil det udrette, og des lykkeligere vil det finde sig, thi paa den ene Side er det jo for al sund Menneſte-Forſtand en indlyſende Sandhed, at for levende Menneſter maa Livet være Hovedſagen, og paa den anden Side vil man let finde, at enten det er Tyſken eller Latinen, jeg belæmper, og enten det er Moders-maalet i Folkemunde, eller Friheden eller Chriſtendommen, jeg prifer og ophøier, ſaa er det beſtandig for Livets, for Menneſte-Livets Skyld, ſom, for at blive varigt og lykkeligt, nødvendig maa følge Sandheden, ſom aabenbarer Virkeligheden, da det, ved at løbe efter et falſt Skin, nødvendig ſtyrter ſig ſelv i en bundløs Afgrund og bliver Dødens Kov. Det Sidſte bryder nu vel de ramme Tyſkere ſig kun lidt om, fordi de tænker, det var dog mueligt, at det aandelige Liv kunde være det legemlige Liv ſik modsat, ſaa det blev netop guddommeligt ved at blive „dødt og magtesløst“, men jeg er vis paa, at det bryder alle ægte Danſkere ſig meget om, baade fordi det legemlige Liv, der gaaer ud i eet med det hjertelige, er dem for Alvor kiært, og fordi de med Rette finder det uhyre latterligt for Menneſter at tænke, at det bedſte Liv for dem ſkulde være et, der, ſom Døden, var det ſik modsatte af det Menneſte-Liv, de fiender og ene

kan fryde sig ved, og saasnart de derfor kommer under
 Veir med, at det er Meningen, da lader de ganske sig-
 kert, ligesom jeg, alt Dødbideriet fære ad Tyskland
 og ad Helvede til, hvor det aabenbar har hjemme,
 da Helvede er hverken meer eller mindre end Dødens
 og de Dødes Rige.

Da for det meste al vor Lærdom og Bidskab her-
 inde, ligesom al vor Fortræd, er tyst, saa tør jeg jo
 vistnok ikke regne paa, at ret mange af vore studerte
 Føll enten vil blivde enige med mig herom, eller kan see,
 hvori det latterlige stikker, naar man ikke blot siger, at
 Menneſte-Livet i Danmark har meget bedre af de
 døde Sprog og af allehaande tyske Bøger, end af
 Modersmaalet i Folkemunden og af alt hvad der
 enten er skrevet og præntet eller kan skrives og præntes
 paa dette, rigtignok levende, men, videnskabelig talt,
 yderst fattige og platte, og igrunden ikke saalidt „krasſe og
 barbariske“ (raa og grove) Tungemaal; men siger reent ud, at
 Danske, naar de indskrænke sig til hvad der er sagt eller
 kan siges, er skrevet eller kan skrives, paa deres Modersmaal,
 umuelig kan blive dannede og oplyste Menneſter.
 Derimod troer jeg rigtig nok, at alle ustuderte Føll
 i Danmark, eller dog alle de, der hverken har gaaet i
 de saakaldte lærde Skoler eller i de saakaldte Realskoler,
 eller er blevet afrettede paa Academier og Seminarier,
 hvor man glemmer Dansk og skriver Tysk, de vil

meget let fude det uhyre latterlige, der ligger i den lærde Paastand, og, naar de bare tør, lee saa høit derad, at selv de stiveste Stolemeistere maae betiende, at er deres Paastand end, efter deres Dverbeviisning, langt fra at være latterlig i den Forstand, at man burde lee derad, saa er den dog aabenbar meget latterlig i den Forstand, at Damskerne er nærved at lee deres Mave itu derover.

Da nu desuden den halve Deel af hele Danmarks Indbyggere er Kvindsfolk, hvoriblandt dog, Gud see Lov! de tyffsødte og de skoleret tilliorde ei blot er de færreste, men er hvad fine Folk nu kalder „en forsvindende Størrelse“, og da Kvindsfolket ingensteds har mere Magt over Mandfolket end i Danmark, saa er det allerede derfor rimeligt nok, at en Paastand, der, blandt andet, vilde udelukke saagodtsom hele Kvinde-Risnet fra Dplysning og Dannelselse, en saadan Paastand vil brække Halsen i Danmark, saasnart Danne-Kvinden opdager hvad den egenlig fører i sit Skjold. Kvinden er nemlig ikke blot i Danmark, som allevegne, saaledes slagt og fundet, at hvad hun inderlig ønsker, det troer hun, saavidt mueligt, uden videre Betænkning, og at hvad der vil tilintetgiøre hende, det erklærer hun, uden videre, Krig paa Liv og Død og forsoner sig ikke i al Evighed dermed, men Dannekvinden har tillige en byb og sikter Følelse af sin Menneskelighed, af

Menneske-Livets Riflighed og af den Eenshed, som Menneskelivet, man kalde det aandeligt eller legemligt, har i og for Hjertet, og hun er endelig ikke bange for at spørge selv de stiveste Skolemestre og de lærdeste Professore, om de er faldet ned fra Skyerne, eller om de er kvindesødte, som alle andre Mennesker, og, i sidste Fald, om de da virkelig troer, at de er vildfremmede for det Hjerte, hvorunder de ikke blot har hvilet deres floge Hoved, men hvor de har faaet det, de veed ikke selv naar eller hvordan? og i disse Spørgsmaal ligger aabenbar en Besvarelse af alle de Indvendinger, man enten har gjort eller kan gjøre mod Kvindens Delagtighed i alt Menneskeligt og hendes Kalb til at deltage i al menneskelig Dannelse og Oplysning, ligesom den Omstændighed, at alle de store Aander og Bidslabsmænd er Hjertets Fostere og Moders-Børn, forudsætter, at Menneskelivet, fra sine laveste til sine høieste, og fra sine svageste til sine stærkeste Ytringer, maa være eensartet og ligne sig selv, saa at, om der end var et høiere Liv, der udviklede sig i en modsat Retning, og havde ikke Kiendemærker tilfælles med det legemlige Liv, men med den legemlige Død, da var det dog intet menneskeligt Liv.

Naar jeg altsaa gaer ud fra den Grundsætning, at ligesaa vel i Henseende til det aandelige som til det legemlige Menneske-Liv er al starp Skilsmisse og Oplosning paa

Dødens og al passende Sammensøining og Forbindelse paa Livets Side, er Lys og Barme og Styrke Livets, men Mørke, Kulde og Afsmagt Dødens Kiendemærker, saa Forfkiellen mellem det aandelige og det legemlige Menneſte-Liv er blot den lavere eller høiere Orden, hvori Livet udvikler og ytrer sig, og den flakkere eller dybere Mening af Ordene: „Lys og Mørke, Barme og Kulde, Styrke og Afsmagt“, da tør jeg regne paa hele det danske Kvindeligheds Bifald, og paa saamange danske Mandfolks Stemme tillige, som af Hjertensgrund lyse Dannelvinden baade paa Haand og Mund, altsaa paa hvad man kalder „absolut Majoritet“ eller virkelig Dvertal. Denne Regning er saameget des sikrere, som det selv mellem de danske Mandfolk forholdsvis kan er meget saa, der enten selv har gaaet i den sorte Stole eller er tilbunds afrettebe af dem, der har det, thi uden for deres Kreds, vil Dannelvinden og jeg, naar vi trænger frem med forenede Kræfter, ei finde synderlig Modstand.

Er vi nu kun først enige om, at det høiere, aandelige Menneſte-Liv ligesaa lidt som det lavere, legemlige, og vel endnu mindre, kan enten være kommet af sig selv eller af Døden, eller kan næres med Steen for Brød, kan holde stort Giæstebud blot med Spisefadlen til Kongens Taffel, eller med Beskrivelsen af alle de lækkre Retter, man havde i det gamle Athenem,

Alexandrien og Rom, eller som man nu skal gotte sig med i Berlin, Hamburg og Heidelberg, see, da er vi paa gode Veie til at faae os en hjertelig Latter over den Biisdom, at Menneſte-Livet i Danmark enten maa forſtrives fra den klaſſiſte Oldtid eller dog fra Tyſkland, forſvarlig indfødt i Trykſapir, og gives Skoledrengene ind med Steer, enten det, eller at Menneſte-Livet, om det ogsaa ſkulde paa en Maade være Danſkere medfødt, dog kun kan næres og udvikles, forſtionnes og forklæres, ved de aandelige Fødemidler og Lægemidler, forſvarlig indfødt i Trykſapir, ſom man forſkriver fra den klaſſiſte Oldtid eller allensalds fra Tyſkland, og nøder eller dog ſtopper i Skoledrengene, enten alſaa, at danſke Folk er oprindelig Fæ, men kan dog ſtabes om til Menneſter, naar man læſer over dem af græſke og latinſke eller dog af tyſke Bøger, og faaer dem til, ſom Papegoier, at ſnakke efter, hvad man ſnakker eller ſkriver dem for, enten det, eller dog, at for Menneſte-Aanden er det aabenbar "døde og magtesløſe" Mad til det evige Liv.

Og naar vi ſaa ved en god Latter er kommet i god Lune, da vil vi findes meget aabne for den Dplysning, at ſaa viſt ſom Danſkere er ogsaa Menneſter og har et Moderſmaal, hvori deres Menneſte-Liv af egen Drift og af deres egen Aande udtrykker ſig i hele den Bidde, med al den Styrke, Skionhed og Liſlighed,

det har, saa vist maa det ogsaa være ved at blive sig deres eget Menneſte-Liv bevidſt, de haade forſt og ſidſt lære at kende Menneſtet, og maa være giennem deres eget Moderſmaal, deres Menneſteliv kan udvikle og klare ſig, ſkal vinde ſin levende Dannelse og Dplysning. Om derfor end Danſkheden var Menneſteligheden i ſin allerlaveste og Tyſkheden derimod Menneſteligheden i ſin allerhøieste Grad, ſaa maatte Danſterne dog ikke blot, for at blive ſig Menneſte-Livet bevidſt, begynde med dem ſelv og deres Moderſmaal, og forſt naar de havde naaet deres egne menneſtelige Grændſer, prøve aandelig at gaae over Eideren, hvis de fandt det fordelagtigt, men de kom uden tvivl til at røies med det Menneſteliv, Vorherre havde givet dem, og med den Klarhed, det kunde vinde paa deres Moderſmaal, hvis de ikke vilde prøve paa den Daarflab at forlænge Livet ved at øge Døden til, og at forhøie Klarheden ved at laſte Skygge paa den; thi for at Tyſkheden ſkulde levende kunne optage Danſkheden i ſig, og for at Danſkheden ſkulde levende udvide ſine Grændſer i Tyſkheden, da maatte den tyſte Menneſtelighed i Gjerning og Sandhed være guddommelig, og ſiøndt man vel har hørt ynte om, at den ogsaa var det, ſaa har den dog, ved at ſtyde Danſkheden fra ſig iſtedenfor at optage den i ſig, og ved at undertrykke hvad den ſkulde udvidet, klarlig beviſt, den er det ikke.

Men, vil man spørge og har man spurgt: er da heller ikke Christeligheden en guddommelig Mennesselighed, som Danskheden og enhver anden Føllelighed skal tage sig i, og er det ikke da uchristeligt, naar et Følle, stort eller lille, haardnakketholder paa sin igrunden hedenske Eiendommelighed og dermed ikke blot paa sin indskrænkede Mennesselighed, men ogsaa paa dens syndige Vessaffenhed?

Jeg møder sædvanlig denne Indvendning med den jævne Erfarings-Sandhed, at hverken blev Midelalderens Følle levende Christne, da de opgav deres folkelige Mennesselighed og deres Modersmaals Aandelighed, for at indlemmes i den pavelige Kirke-Stat, der kaldte sig et Christus-Rige, heller ikke har nogensteds et heelt Følle, stort eller lille, virtelig tilegnet sig den christne Tro, saa den christne Menighed eller det christelige Følle har altid været et Udvalg (Ekklesia) af alle Følle under Himmelen, ligesom Herren selv høitidelig vidner, at hans Følle og Rige er intet Verdens-Følle eller Verdens-Rige; men lad os for en Feils Skyld sætte, at det danske Følle og Rige kunde og vilde være en Undtagelse fra Regelen, og heelt og holdent blive christeligt, hvad maatte og vilde saaderaf følge? Dog vel ikke, at Danskerne enten ombyttede deres Modersmaal med Græsk eller Ebraisk, eller at de ringeagtede deres Modersmaal og forfømbets Udvikling i aandelig Retning, men dog vel, at de gjorde netop det modsatte, og ved den Lands kraftige Bistand, som har alle Tungemaal i sin Magt, udviklede, udvidede og rensede det til et mageløs reent og klart Udtryk for den christelige Sandhed! Og vilde eller kunde det da være anderledes med den ægte Danskhed, den danske Mennesselighed i det hele! Forbinder ikke den guddommelige Sandhed netop uopløselig „Hjertet og Tungen“, og er det ikke netop Evangeliets Kirne og Christendommens Væ, at de i alle Maader

frelser fra Fortabelse, frelser fra Død ved at skænke en evig Livskraft! Det er derfor umueligt at enten et heelt Folk eller noget enkelt Menneske ved at Christnes i Sandhed skulde tabe det allermindeste Menneskelige, som oprindelig er Guds egen Skabning, saa det gælder ogsaa her hvad Herren siger til Sine: ikke et Hovedhaar skal forkomme.

Derimod vilde Følgen vistnok blive, at det danske Christen-Folk, om et saadant var mueligt, ei blot vilde være Lyskerne endnu langt mere forhadte end det danske Menneske-Folk har været dem, men hades af alle Verdens-Folkene og uden Modstand lade sig legemlig mishandle og udrydde af dem, da et Christeligt Folk ligesaa lidt som Kristus selv kan have et Rige af denne Verden, som det vil forsvare med verdslig Magt, eller kan vægre sig ved at sætte Livet i denne Verden til for Christi Skyld.

Saafermt imidlertid det danske Folk kun vil, saavidt mueligt, være som Borherre har skabt det, men lade Christi Ord høre frit og rigelig hos sig, da tør jeg sige, det skal ikke blot beholde sin Danstid og sit Modersmaal, og dermed opnaae en i Verdens-Rigerne hidtil mageløs menneskelig Dannelse og Oplysning, men ogsaa have Mod og Lykke til at forsvare sin Frihed og sit Fæderneland, baade mod Lyskerne og mod hvilket som helst Verdens-Folk, der vil forgrube sig paa det lille, fredelige, for Verden uskyldige Folk og Rige!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Aargang. Esvordagen d. 27. December. Nr. 52.

Til „Danstereus“ Læseverden i Jule-
Ugen 1851.

„I det høitidelige Dieblit,
Det slæbnesvangre, vemodsfulde,
Da, efter gammel Dødning-Stil,
Min Pen skal lægges under Mulde;
Er jeg naturligviis saa rørt
Bed Tanken om den tabte Lykke,
At jeg og Pennen, jeg har ført,
Det aldrig kan med Ord udtrykke,
Saa vi maae overlade det til dig,
Vor Læseverdens omme Hjerte!
I vor Stilsmisses Hurlumhei
At føle selv vor Fryd og Smerte!“

Saadan, saaledes og saalunde
At byde Læseren Farvel,
Det seer man, „Danstereu“ nok kunde,

Som man kan gaae fra Arv og Giæld,
 Dg lade Skifteretten raade,
 Som for alt andet Efterladenskab,
 Saa og for Eftermælets Gaade,
 Dg for den brudte Vandringsstav;
 Men "Danstkeren" er altid sær,
 Han for sin egen Dør vil feie,
 Dg, selv naar han er Graven nær,
 Gaaer aldrig paa de tyffe Beie.
 Han er en gammel Sællandsfar,
 Som stiemter helst paa Huleranden,
 Dg gierne gjør en Smule nar
 Ifær ad Døden og ad Fanden,
 Altsaa, ad Tyfken først og sidst,
 Dg alt det tyffe "Dvervættes"
 Af Veir og Bind, som, det er vist,
 Paa Dansk kan aldrig oversættes.

At Danmark af den store Verden
 Er kun en meget lille Deel,
 Dg at desaarfag Haans-Gebærden
 Mod Danstken er i Tyfkland heel,
 Det veed vi alle, og tillige
 Det vitterligt vel kaldes maa,
 At i det lille Danmarks Rige
 Min Verden er en lille Braa,

Saa ubetydelig tilstue,
 Som jeg er selv fra Taa til Top,
 Naar, ene i min Striverstue,
 Jeg slaer i „Danske Drdbog“ op;
 Men ei desmindre foretrækker
 Jeg lille Danmarks Verdens-De
 For hvad der pralende sig strækker
 Fra Middelhav til Østersø,
 Og Læseverden min den lille,
 Skjøndt lille nok endog paa Dansk,
 For Rummet, hvori Bas de spille
 Paa Tysk, paa Engelsk og paa Fransk,
 Ja, foretrækker, sandt at sige,
 Det Muld, hvori jeg gaaer og saaer,
 For det udstrakte Verdensrige,
 Der som en Stovsly for mig staaer.

Imens da Juleklokken lyder,
 Og timer klint i Gry og Kveld,
 Imellem Jul og Nytaar, byder
 Jeg Dansker-Læserne Farvel,
 Bemødig ei, men glad og rolig,
 Dystruet ei, men slet og ret,
 Med Mand og Pen paa Dansk fortrolig,
 Som Sydsfende af Hjertets Ht.
 Hver Læser og hver Læserinde,

Som gjerne saae mit Ugeblad,
 Dem drages venlig jeg til Minde,
 Skiondt for en Deel vi stilles ad,
 Dg snfker dem, at, trods Graahaaret,
 Som nu for mig i Lyft og Nød,
 Dprinde maa for dem Nytaaret
 Med Jduns=Veblerne i Skjød!
 Jeg stoler paa, at ei det glipper:
 Hvad end sig skjuler under Sneen,
 Skal skyde op med Ar og Bipper,
 Trods hele Lyfflands Al og Bee!

Dg nu, mens Jule-Ugen rinder,
 Jeg driffig nok tør regne paa,
 Vil Læsere og Læserinder
 En lille Krands om Skjalden flaae;
 Det er den Blomster-Krands, mig huer,
 Som bærer Frugt i Blomster-Kar,
 Dg den paa Danmarks grønne Luer
 Et Arvegods for Skjalde var,
 Den Krands af røde Rosenlinder
 Dg Vinene kjærmindeblaa,
 Hos Sangere og Sangerinder
 Den bar sin Frugt, som Bølger gaae,
 Dg derfor aldrig Fuglen døde,
 Den lille Fugl, som synger her,

Som deres Blade Roser røde,
 Den sælver kun de gamle Fier,
 Og ligger den enstund i Dvale,
 I sommerløse Vinter-Nar,
 Den vaagner op som Rattergale,
 Naar Løvspring atter Bøgen faaer,
 Og immer da i Danevangen
 Den mødes med sin Blomsterkrands,
 Som lytter mild til Fuglesangen
 Og træder Taktten smukt i Dands.

I Krebsen, der som Krands sig slynger
 Om Skjalden graa i Danevang,
 Naar smaat han nynner, lydt han synger,
 Som Bælt og Sund i Bølgegang,
 Her ønster han i Aftenhvale,
 Til Nytaars-Morgen bryder frem,
 Et søllandst Ord med dem at tale
 Om vort og Kæmpevisens Hjem,
 Om Danmark „deiligst Bang og Bænge“,
 Om Bøgens Hjem ved „Bølgen blaa“,
 Og om det grønne Gudhjems Enge,
 Som Aands-Riærminden duster paa,
 Om Banehjems den hvide Slette,
 Hvor Himmelbjerget voxer op
 Som Klinten hvid, trods hver en Jette,
 Ved Fuglesang i Bøgetop!

Jeg sværmed vel i yngre Dage,
 Skiondt aldrig for Napoleon,
 Og foer, som jeg maa end beklage,
 Langt meer med Bind end løi med Aand:
 Jeg sværmed for det franske Bæsen,
 Det vindigste af alt paa Jord,
 Som sig den Frihed tog, ved Ræsen
 At tage baade Aand og Ord;
 Men koldt og kort var Sværmeriet,
 Mens Sjælen laae i Svøb endnu,
 Saa Ratte-Sværmen, om fortiet,
 Bist aldrig nogen kom ihu.
 Jeg sværmed for den tyske Klarhed,
 Et Beirlys flabt af bare Luft,
 Som gjaldt engang, trods al sin Barhed,
 For en guddommelig Fornuft;
 Men koldt og kort var Sværmeriet
 I Kierte-Svendens Drengaar,
 Saa Rusen, var den kun fortiet,
 Blev knap-fortalt i Jettens Gaard.
 Jeg sværmed for de suunde Dage
 I Østerland og Nørreled,
 At kalde dem med Kvad tilbage
 Bar Maalet for min Jorighed,
 Jeg sværmed for de store Døde,
 Som tog i Livet Kæmpestridt,

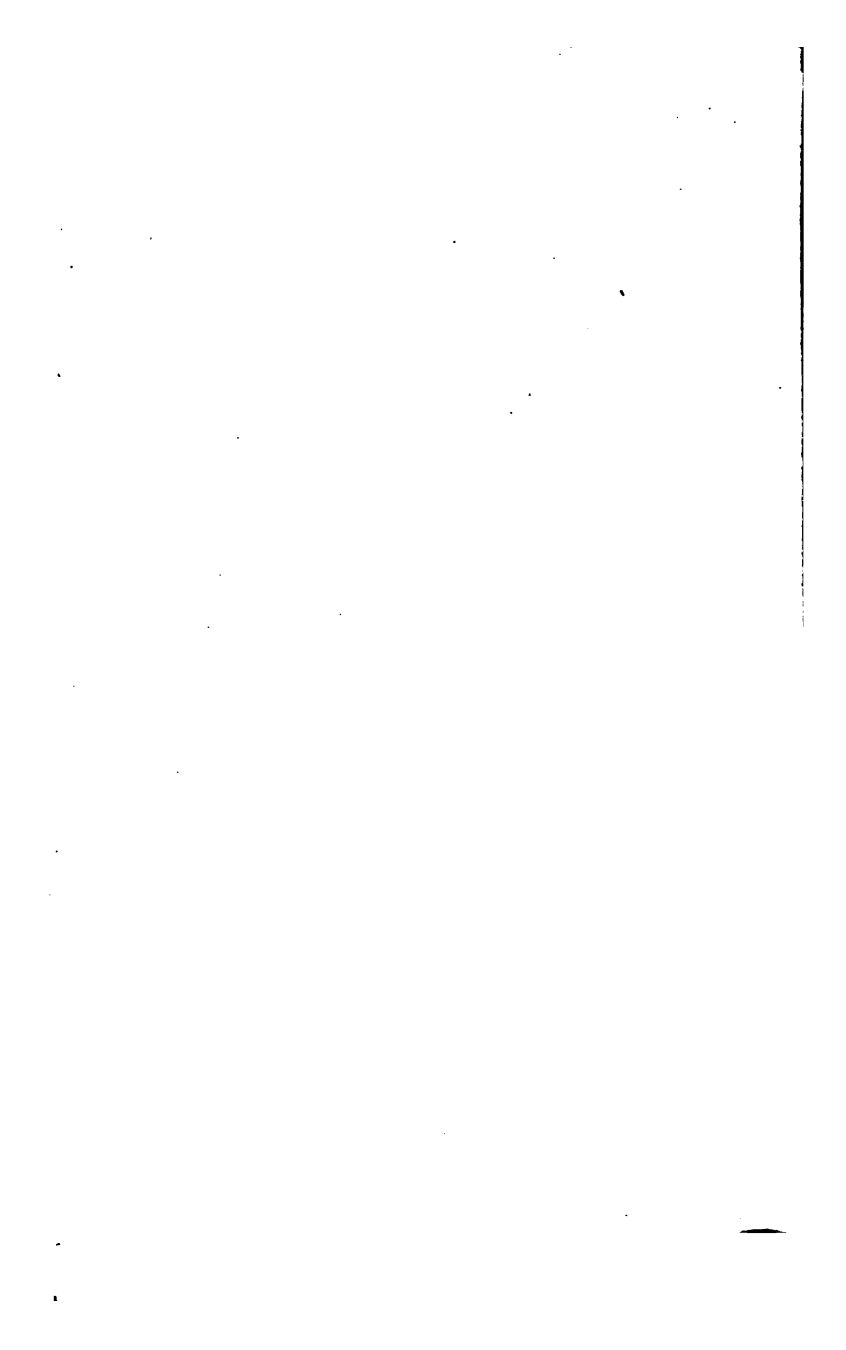
Som for det Bedste turde bløde,
 Og om det Børste tale frit;
 Det Sværmeri var af de varme,
 Var ægtefødt af Nordens Aand,
 Og ægte var min Afs-Harme
 Ved Fette-Klogtens Dverhaand,
 I Verdens Løb dog Soel nedgangen
 Kan aldrig meer staae op igien,
 Men staaes kun i Mindesangen
 Et Efterkin, som mat dser hen.
 Ei meer jeg sværmer for de Døde
 I Kæmpehøi og Bogstavskrift,
 Kun Mos er Bautastens Grøde,
 Og Drab dens eneste Bedrift,
 Og alle Pennens Underværter
 Fra Zions Top til Heklas Fod,
 De største Aanders Mindesmærker,
 Paa Aandløshed ei raade Bod,
 De bedste Døde under Solen
 Ei staaente kan af Liv en Gnist,
 Om end man sværger paa i Skolen,
 At "Aand og Liv" de er forvist!
 Jeg tvæder nu om Livets Kræfter,
 Som røre sig den Dag idag,
 Og røre skal sig end herefter,
 Mens Hjertet banker Slag i Slag.
 Nu tør jeg sige, ei jeg farer
 Med Skyggværk og Sværmeri,
 Om end sig Livet aabenbarer,
 Saa Haand kan ei faae Hold veri,
 Thi aabenbarer sig ei Livet,
 Med Lys og Varme og med Kraft,
 I Ordet, som det os er givet!
 Og har blot for det Virkning havt?
 Er ei endnu i vore Munde
 Det Lantens Lys og Hjertets Lyst,

Og gik ei Slægtens Liv tilgrunde,
 Naar ei der meer var Ord og Røst!
 Og har vel nogen Haand med Bue
 I Flugten skudt et Læbers Ord?
 Kan noget Falkeblit det stue,
 Hvor det gaaer ind og ud paa Jord?
 Og er det kun med Storheds-Præget,
 Høirostet i sin Billed-Pragt,
 At Ordet Risd har vedervæget,
 Og svet over Hænder Magt?
 Mon ei der lyttes i det Stille
 Til Tale jævn med sagte Lyd,
 Til Hjertets Ord, saakaldt det lille,
 Berømt dog for den store Dyd
 At gaae til Hjerte allevegne,
 Og dybest, hvor de Danske boe,
 Hvor altid Hjertet var at regne,
 For "Kvinden med den store Tro"
 Det store Ord som Bjergets Fugl
 Fra høien Sky slaar ned i Dalen,
 Det lille Ord i Løstags Skjul,
 Det fløiter sødt som Rattergaleu!
 Det store Ord gaaer ud paa Rov,
 Og kan de Stærke overvinde,
 Det lille Ord i Lavlands Skov
 Tilloffer alt som Edens Kvinde!
 Det store Ord er Aandens Røst,
 Hvoraf al Verden maa gienlyde,
 Det lille Ord er Hjertets Trøst,
 Hvorved sig Jord og Himmel fryde!
 Det store Ord er som Guds-Armien,
 Dets Vært er Nederlag til Fred,
 Det lille Ord er som Guds-Barmen,
 Dets Vært er Liv og Salighed!
 Det store Ord alt Synligt skabde
 Til Billed af hvad Stod ei seer,

Det lille Ord til de Fortabte
 Er Livets Rildsvæld i Leer!
 Det store Ord os aabenbarer,
 At Himmerig er Jorden nær,
 Det lille Ord i Muldet svarer:
 Guds Paradis jo nu er her!
 I Østerled, hvor Soel oprinder,
 Var i sin Glæde det store Ord,
 Det Hvile med det lille finder
 Dog bedst paa Verne i Nord!
 Ja, Aanden, alt som Mand hos Kvinden,
 I hendes kærlig aabne Favn,
 I Nord sig hviler hos Veninden,
 Hvem Aand er Bod for alle Savn,
 Og uden Svig hos Dannekvinden,
 Fra første Færd, fra Hedenold,
 Er Dannels-Hjertet, Aands-Veninden,
 Som Ord med Aand gav sig i Bold,
 Og føder Ordet kaldt det lille,
 Sin Faders Haab, sin Moders Trøst,
 Som aabenbarer i det Stille
 Sin Faders Kraft med Moders Røst,
 Saa liflig skal sin Løsning faae
 I Bogelunden Livets Gaade,
 Hvor Talestrømmens „Vølge blaa“
 Er Hjertens-Kærlighed og Naade!

Om det er Wiisdom under Solen
 At troe paa Evighedens Ord,
 Og bænke holdt paa Dronning-Stolen
 Det Hjerte, som paa Aanden troer,
 Og see i Ordet, som det søøver
 Paa Aandedrættets Vinger frit,
 At Gud har lagt paa Støvets Læber
 En Signelse af Ordet sit,
 Saa Aanders Drot i dybe Dale,

Som paa sit hoie Himmelbjerg,
 Med Stovets Børn i Mag kan tale,
 Som Kæmpe stor med liden Dværg;
 Derom man tvistedes alt længe,
 Dg tvistes kan til Dommhedag,
 Saa, medens Blomsten groer i Enge,
 Det vorder knap en afgjort Sag;
 Men soleklar er Skjaldens Lykke,
 Naar Kilden til sin glade Sang
 Om dem, som over Stjerner bygge,
 Han finder lavt i Danevang,
 Dg lovfast er hans Slutnings-Riæde
 Fra Mennesket til Himlens Gud,
 Naar Aand hos Støvet er tilstæde
 Hvor „Livets Kilde“ springer ud:
 I Moder-Hjertet, som vi alle
 Har hvilet under, for vi saae,
 Hos Moderen til Danmarks Skjalde
 Dg til de danske Biismænd graa!
 Var det Usynlige fra Oven,
 Som Tungen kalder Ord med Aand,
 Som finder klarlig Svar i Støven
 Dg faaer i Norden Dverhaand,
 Som fryder Hjertet; Livets Kilde,
 Hos Dannekvinden, Moder sød,
 Ei aarle blot, men sikrest silde,
 I Lyst og Nød, i Liv og Død,
 Var det ei virkeligt at nævne,
 Dg slog ei Hoved det paa Som,
 Uvirkelig var al vor Evne,
 Dg hele Livet kun en Drøm.
 Et „Længeleve!“ da for Kvinden,
 Som fødte os i Danmarks Folk!
 Betsignelse med Aands-Beninden
 Dg Tungen, som er Hjertets Tolk!

1907

JUL 20 1964

